

శ్రీ రస్తు
 శ్రీ వైఖానస భగవచ్చాస్త్ర గ్రంథమాలా
 అష్టమ ప్రసూనమ్

శ్రీ వైఖానస భగవచ్చాస్త్రోక్త
 ప్రతిష్ఠాను క్రమణికా
 పూర్వాచార్యవర్యైశ్వర్యజ్ఞానిధితా

శ్రీ వైఖానస భగవచ్చాస్త్రోక్త నిర్మలము.
 H. O. పుస్తకాలయము.
 తిరువనంతపురం. న. న. శిర్డీ

ఇయమ్
 పణ్డితప్రకాశ్శ్రీ పరిష్కృతా

గ్రంథమాలా సమ్పాదకః
 శ్రీ|| ఉ|| వే|| ప్ర|| శ్రీమాన్ భిషగ్రాజ
 దీవి వేంకట నరసింహాచార్యః
 నల్లూరు

రిజిష్టరు
 కాపీరైలు }

1953

{ వశస్మల్పమ్
 రు 6-0-0

శ్రీ విఖనసాచార్యులవారు

శ్రీ॥ శే॥ శ్రీ॥ ఉ॥ వే॥ ప్ర॥ శ్రీమాన్
దేవయజ్ఞనం వేంకట రామాచార్యులుగారు

ఇజ్యాశీలాహృదమ్ముజేషు సతతం యత్సాక్షి లక్ష్మీ స్థితా
యత్సాక్షిస్తే నమతు ర్నిరఙ్కుశతయా భృగ్వాది మన్వాశయా;
యద్వ్యాసర్ష సుధాఘోషవపుధే శ్రుత్యాగమ స్వస్థిమ
ప్రస్మి వేంకటరామ దేశికవరేశ్వర్యాయ భూయో నమః॥
తుభ్యం నమోఽస్తు నిగమాగమ యాప నిత్య
మిత్యేవ యం సమభివీక్ష్య వదన్తి ధీరాః
తం భావయామి మనసా క్రియయా వచోభిః
శ్రీ వేంకటోపపద రామసుధీ సుధాంశుమ్॥

ఐరస్తు

మంద్రాపకప్రశస్తిః

జయతుజయతు భారద్వాజ గోత్రా వతంసో
జయతుజయతు శ్రీమ ద్వేద వేదాజ్ఞ విజ్ఞః
జయతుజయతు శశ్వ ద్భాసుర స్తాయమానో
జయతుజయతు శేషాచార్య వర్యో మహాత్మా॥

రసనా యస్య వాదగేవ్యాః క్షీడారణ్యాయతే హి తమ్
శేషార్య మార్యవర్యాణాం చూడామణి ముపాస్మహే॥

ఏకాననా మ్బురుహ సమ్భవమేవనూనం
విద్వద్వరాః ప్రతికలం యముదీరయంతః
తస్మై నమః పరమ భాగవతో త్తమాయ
శేషాభిధాన బుధమణ్డల మణ్డనాయ॥

వైఖానసాగమోద్వాన పికరాజస్య తే సతః
శేషాచార్య వరేణ్యస్య త్రయః పుత్రా శ్చకాసతి॥

తేత్రయః పరమాచార్య సంపన్నాః పితృ సన్నిభాః
విద్యా వినయ దాక్షిణ్య సౌశీల్యా ద్యఖిలై ర్గుణైః॥

శ్రీరామాఖ్య బుధోత్తమః ప్రథమజ స్తేషాం నృసింహ భిదో
ద్వైతీయాక తనూభవ స్త్వవరజ శ్రీమాన్ హనూమ త్సుధీః
పితౄజ్ఞా పరిపాలనే స్థిరధియ శ్రీధ్వాశవో నైగమా
ధారాచార పరమ్పరాసు సతతం రాజన్తి తే భ్రాతరః॥

తద్భ్రాతరః ప్రతిష్ఠానుక్రమణీ గ్రన్థ ముద్రణే
శ్రీమ ద్వేంజ్ఞుటరామార్య ప్రేరితా స్సకుతూహలాః

స్వపితృ స్సార్థకార్థాయ రూపికానాం చతుశ్శతమ్
దదు రాచార్య పాదార విహార్యణ ధియా ధునాః

ఏతేభ్య స్సకటంబేభ్యో భ్రాతృభ్య స్త్వవసీతలే
చిరాయుర్ధనధాన్యాభి పృథ్విం త్మమవరంపరామ్॥

విజయం సర్వతశ్చన్యా స్సంపద స్సకలా అపి
దద్యా చ్చీశేష శైలేంద్ర శ్శరణాగత వత్సలః॥

ముద్రాపక పితృపాదానామనుస్మృతిః

అబ్రే శ్రీచిత్రభానా వదితిసమభిధే భే చతుర్థ్యాం వశేత్
పతే జ్యేష్ఠేఽర్కివారే శుభదృ గనుగతే లగ్నకే కుమ్భసంజ్ఞే
జాతం నారాయణాఖ్యా స్వయ మధు జలధేః పూర్ణచంద్రం బుధేంద్రం
వందే శేషార్య మార్యా భరణ మహారహం మామకా భీష్టసిద్ధ్యై॥

బాణా మరాధ్య వసు వార్ధిజ సూచితే ౭బ్దే (౧౮౫౫)
శ్రీశాలివాహస శకే భవ మాగమజ్ఞమ్
శ్రీరామ దేశిక తపఃఫల నైజరూపం
శేషార్య మార్యజః వల్లభ మాశ్రయామః ॥

స్వభానువత్సరే మార్గశీరే మాసే బుధాధిపే
వారే దశమ్యాం కృష్ణేతు పతే శ్రీనాథసన్నిధిమ్ ॥
యఃప్రాప తం మహాత్మానం శ్రీవైఖానస భూషణమ్
శేషాచార్యవరం వందే సర్వ శాస్త్రార్థ పారగమ్ ॥

అబ్రే శరాంగ గిరి శీతకరా నుమేయే (౧౮౬౫)
శ్రీశాలివాహస శకే ధనుషి స్థితేఽర్కే
శేషాభిధాన బుధమాళి మణిః ప్రహృష్టః
పద్మావతేః పరపయోజ యుగం జగము ॥

శ్రీ॥ శే॥ శ్రీ॥ ఉ॥ శే॥ ప్ర॥ శ్రీమాన్
నారాయణం శేషాచార్యులుగారు

ఉల్లిపాలెం

వీరి జ్ఞాపకార్థముగ వీరి కుమారులు ఆయుష్మాన్ శ్రీరామా
చార్యులు, నరసింహాచార్యులు, హనుమాచార్యులుగారు
(గంధమాలకు 'రూ 400—0—0 ల నొసంగిరి.

శ్రీ॥ ఉ॥ వే॥ ప్ర॥ శ్రీమాన్
వేదాంత రాజగోపాలాచార్యులుగారు
పో రం కి

గ్రంథమాలకు రూ 116 ల నొసంగిరి.

శ్లో॥ సుత్రామకలాచల మధ్యభంగాం
కూలంకమాలోల మహత్తరంగాం
సందర్శనప్రాక్తన ముక్తిసంగాం
శ్రీకృష్ణవేణీం ప్రణమామి గంగాం॥

శ్లో॥ శ్రీకృష్ణవేణీ సరితస్త్వదీచ్ఛా
సుత్రామకీలాచల పూర్వభాగే
పోరంకి నామోపపురంచకాస్తే
శ్రీపార్థవాడాభిద రాజధాన్యాః॥

శ్లో॥ తస్మిన్త్రామే నిగమవిదుషాం గ్రామణి కృష్ణమార్య
గోపాలస్యాఽరుణసుచరణారాధనే బద్ధదీక్షః
భారద్వాజీం సరసిజముఖం రంగమాంబాం గృహీత్వా
లేభ గార్హస్థ్యమపి సుఖదం గౌతమాంబోధి చంద్రః॥

శ్లో॥ తస్యపుత్రద్వయే జ్యేష్ఠే రాజగోపాల ధీమణిః
దానే విజితగోభూజతారణిర్మణిరగ్రణిః॥

శ్లో॥ ద్వితీయశ్శ్రీనివాసార్యోఽద్వితీయ శ్రీనివాసవత్
దివ్యాగమ యజుర్వేద పారగః పండితోత్తమః

శ్లో॥ శ్రీరాజగోపాల సుధీమణిర్ముదా
జగ్రాహకస్యాం భృగువంశసంభవాం
శ్రీమంగతాయాహ్వాయ సుందరాంగీం
క్షమోపమాంతాం సతతంక్షమాయాం॥

శ్లో॥ తయోరభూ జ్యేష్ఠసుతస్తు రాధా
కృష్ణాహ్వయోఽమ్నాయ విదాంపరిష్టః
శ్రీరంగనాథస్తనయోద్వితీయః
సాహిత్యవిద్యా నిపుణో ప్రవీణః॥

శ్లో॥ యష్టాడశాధికశతం దదాముద్రాపణేసుధీః
పుత్రద్వయాన్వితం రాజగోపాలం పాతు శ్రీపతిః॥

శ్లో॥ ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాం సుముద్రాపయితుం ధనం
యేదమః పరమాత్మా తాన్పాయాదాగర్భవైష్ణవాన్ ॥

(శ్రీ) (శ్రీ) (శ్రీ)

ముత్తేవి అనన్త పద్మనాభాచార్యః
విజయవాడ

శ్రీ విఖనసేనమః గృన్థపరిచయః

జయత్యాత్మేశ్వరోన్నిద్రధ్యాన సౌధ ప్రియాతిథిః
శ్రీమత్పత్రపురివాన్మృరామస్సీతయా గృహీ ॥

విదితమిదం విపశ్చితాం శ్రీవైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రవిధి మను
సృత్య దక్షిణాపథే సర్వశ్చ భగవచ్ఛ్రాంతిః సర్వాన్ తత్ర భగవతో
మహాపురుషస్య శ్రీభూమి సహాయస్య పరిమత్పరివార పరివృతస్య
నారాయణస్య సత్కార్యవాదికమనాదికాలాదవిచ్ఛిన్నంప్రవర్తత
ఇతి, ఏతావతా కాలేన నిరవకాశతయా బహు భగవచ్ఛాస్త్ర
గ్రన్థాః తత్ర తత్ర యాజ్ఞికప్రవరాణాం సద్గుణ నిగూఢా అవ
ర్తంత. అద్య తు ప్రాజ్యప్రచారసౌకర్యకారిసాధనసామగ్రిసనాధేకాలే,
తాదృశ గ్రన్థాః ముద్రాపణేన ప్రాకాశ్యం నీయంతే. అస్మింశ్చ పవిత్ర
పవిత్రే కార్యే బహువస్సాధనో బద్ధశ్రద్ధా మహాత్తమమం భారం
నిర్వహంతి. యథా, ఏకత్ర శ్రీవైఖానసగ్రన్థమాలాధికారిణః (ఈగా
వారిపాశేం), అన్యత్ర శ్రీవేంకటేశ్వరప్రాచ్యపరిశోధనాలయా ధ్యక్షాః
(తిరుపతి), ఇతరత్ర స్వానందూరపురసంస్థానాధికారిణః (తిరువాన్ కూరు),
పరత్ర రాయల్ సెయ్యటిక్ సొసైటీ సంస్థాధ్యక్షాః (కలకత్తా)
కుత్రచిత్, శ్రీవైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రగ్రన్థమాలాధిపాః (నల్లూరు),
కుత్రచిత్ శ్రీవిఖనసగ్రన్థమాలా నిర్వాహకాః(యడ్లపల్లి),తథా అన్యేచ
మహాస్తాః బహుా గ్రన్థా ముద్రయాం చక్రః. బహునా
మన్యేషాం కోశానా మప్రకటితానాం ముద్రాపణ మథాప్యవశివ్యతే.
తేవ్యన్యతమోఽయం భగవత్ప్రతిష్ఠానుక్రమణికానామా గ్రన్థః. అన్య
గ్రన్థస్య ముద్రాపణే కృతో యత్నః ప్రాయ సాధితవ. అపారేఽస్మిన్
శాస్త్రసాగరే దేశభేదేన తత్ర తత్ర యాజ్ఞికాః స్వస్వసంప్రదాయ
ప్రాప్తమాచారమనురుద్ధ్య నిబద్ధగ్రన్థా బహుశో నిర్మమిరే. తే
గ్రన్థాః ప్రాయశః భిన్నపాతక్రమాశ్చ దృశ్యంతే. అతః సర్వేషా
మైకరూప్యసంపాదనమనుకరం సంపద్యతే. అథాపి భిన్నపాత క్రమాణాం
తేషాం యథా విరోధో న భవేత్తథా సమీకృత్య యథాశక్తి
సంగృహ్య తత్రత్యః పాతసాధితః.

భగవతా విఖనసా స్వోపజ్ఞవేదాజ్ఞ కల్పసూత్రే చతుర్థ ప్రశ్నే నిత్యకర్మసు భగవదారాధనం భగవత్ప్రతిష్ఠాక్రమశ్చ వ్యక్తమభ్యధాయి. యథా, 'అథాగ్నా నిశ్చహోమాస్తే విష్ణోర్నిత్యార్చా సర్వదేవార్చా భవతి అగ్నిర్వై దేవానామవమో విష్ణుః పరమస్తదస్తరేణ సర్వాఅన్యా దేవతాః' ఇతి బ్రాహ్మణమ్ తస్మా ద్గ్రహే పరమం విష్ణుం ప్రతిష్ఠాప్య సాయం ప్రాతహ్నోమాస్తే ఽర్చయతి. వడజ్ఞులా దహీనం తద్రూపం కల్పయిత్వా పూర్వవత్తు పుణ్యే నక్షత్రే ప్రతిష్ఠాం కుర్యా" దితి ప్రతిష్ఠాక్రమః, "తస్మాత్పూర్వం తృతీయేఽహ న్యోపాసనాగ్నికుణ్డం కృత్వా పూర్వవత్ప్రేక్ష్యతోల్లేఖనాదికర్మ కుర్యాత్ ద్వితీయస్యాం వేద్యాం షట్త్రింశి దజ్ఞులప్రమాణదర్భైః కూర్చేన వా పరిస్తీర్య పరిధీనూర్ధ్వసమిథౌ నిధాయోర్ధ్వవేద్యాం యథాదిశ మిద్వాదిదిగ్దేవాన్ దక్షిణే బ్రహ్మణముత్తరే సోమం చ పుష్పాద్వై రభ్యర్చ్య తదైవా ఽఘోరం జహోతి. దద్భ్యస్సాన్వహో హనూభ్యాం స్వాహేత్యజ్ఞహోమ మహోదేవాదీంశ్చ హుత్వా పురుష సూక్తం జపన్ సువర్ణేనాక్ష్యస్తేషం కరోతి. నద్యాం తటాకే జలపూర్ణ పాత్రే వా, యే తే శతాద్వైర్వస్త్రాణి కుశాంశ్చాస్తీర్య, విష్ణుసూక్తేన దేవం ప్రాక్కిరశ్శాయయిత్వా అధివాసయతి. ద్వితీయదివసే స్నాత్వా రాత్రౌ పూర్వవదాఘోరం హుత్వాఽస్త్రే కలశానాహృత్య పశ్చా గవ్యఘృతదధిక్షిరాక్షతోదకఫలోదకకుశోదకరతోద్దక్షైః పూరయిత్వా దేవమభ్యర్చ్య వసోః పవిత్రమగ్నాయాహీషేతోద్ధేత్వా శనోదేవీ శ్చత్వారి శృక్లా సోమో ధేనుం చత్వారి వాగిదం విష్ణురితి కలశైస్సాన్విపయిత్వా ఆపో హిరణ్య పవమానైరసతోయైశ్చ సాన్వియతి. 'అగ్నేరుత్తరస్యాం వ్రీహిభిర్వేదిం కృత్వా విష్టరం న్యన్య వస్త్రాణ్యాస్తీర్య దేవమారోప్య వస్త్రాద్వైరలఙ్కృత్యార్చయతి. పుణ్యహం కృత్వా స్వస్తిసూక్తేన తామభిమృశ్య స్వస్తిదా విశస్పతిః ప్రతిసరం బద్ధ్వా పూర్వవద్దేవం శాయయిత. కాలవిహీనం కుమ్భముత్పూర్తైరాధావైరాపూర్య దేవస్య పార్శ్వే నిధాయ ప్రణవేనాభిమృశ్య కూర్చాక్షత సునర్గరత్నాని ప్రక్షిపేత్. నిమ్మలం దేవం

హృదయే తదాధావే రుక్మాభం రక్తనేత్రాన్య పాణిపాదం శీవత్సాంకం
 చతుర్భుజం శభ్రచక్రధరం సౌమ్యం సకలం ధ్యాత్వా ప్రణమేత్.
 అగ్నిం పరిషిచ్య మాత్రం ప్రశంస్య దక్షిణప్రణిధ్యాం ఓం భూః
 పురుషం ఓం భువః పురుషం ఓం సువః పురుషం ఓం భూర్భువస్సువః
 పురుషం నారాయణం విష్ణుం పురుషం సత్యమచ్యుతమనిరుద్ధం
 శ్రియం మహీమితి నామ్నా ఆవాహ్య నిర్వాపం కృత్వా ఆజ్ఞేన
 విష్ణుసూక్తపురుషసూక్తాభ్యామతోదేవాదీక్షా త్రియేజాతో మేదిసి దేవీ
 తిచతురావర్త్య హుత్వా నామ్నా సాజ్యం చరుం జహుయాత్.
 ప్రభాతే స్నాత్వా ప్రణవేన దేవముక్త్యాప్య శకునసూక్తం జపం
 సహకుష్ఠేన దేవమాసియ గృహే వాయవ్యాం దేవాయతనేఽగ్ని
 శాలాయాం వా అర్చావీతే రత్నం సువర్ణం వా సన్న్యస్య పురుష
 సూక్త విష్ణుసూక్తాభ్యాం 'విష్ణుం ప్రతిష్ఠాపయామి' తి ప్రతిష్ఠాప్య
 బిష్ణుస్య మూర్ధ్ని నాభౌ పాదే చ సువర్ణవర్చాభిరి, హృదయే
 ప్రణవం సన్న్యస్య ఇదం విష్ణు రితి దేవం ధ్యాయం కుమ్భస్థమాధావం
 శక్తియుతం కూర్చేనాదాయ బిష్ణుస్య మూర్ధ్ని విష్ణుమావాహ
 యామి తి సంప్రవాన్యావాహనం కరోతి. విధివైవారాధ్య హవిర్ని వేద
 యతి." ఇతి ప్రతిష్ఠా ప్రయోగః. "అథనిత్యార్చన" మిత్యారభ్య
 ద్వాదశాష్టాక్షరాభ్యాం పుష్పాః దదాతి. తం యజ్ఞపురుషం ధ్యాయం
 పురుషసూక్తేన సంస్తూయ ప్రణామం కుర్యాత్. యజ్ఞేషు విహీనం
 తత్సంపూర్ణం భవతీతి శ్రుతిః. ద్విజాతిరత్నైతో నిత్యం గృహే
 దేవాయతనే వా భక్త్యా భగవంతం నారాయణ మర్చయేత్తద్విజ్ఞాః
 పరమం పదం గచ్ఛతీతి విజ్ఞాయతే. ఇతి శలశ్రుతికథనపూర్వకం తదా
 రాధనక్రమశోచపదిశ్యతే. ఇదమేవ సూత్రమనురుధతే భృగుమరీచ్యుతి
 కాశ్యపాః భగవచ్ఛాస్త్రసంహితా నిర్మాతారో మహర్షయః.

సూత్రం చేదం "ప్రవః పాస్తమన్తసో ధియామతే మహేశూ
 రాయ విష్ణవే చార్చత" (ఋగ్వేదే ప్రథమమంశ్లోకే ౧౫౫ సూక్తే
 ప్రథమో మన్తః) ఇతి విహితవిష్ణ్వర్చనస్య ప్రయోగవిధిత్వా
 చార్యా వ్యాచక్షతే. తథా ఋగ్విధానే భగవాన్ శౌనకః—

“శౌనకీ-హం ప్రవక్ష్యామి సత్త్వం విష్ణ్వర్చనం పరమ్
ప్రవః పాస్తమథన ఇత్యర్థర్చవిధానతః” ఇతి

ప్రతిష్ఠేతి భగవద్వివ్యమంగళవిగ్రహస్య బింబనిర్మాణాత్మ్యస్మై
పాధివాసాదిపూర్వాంగసంస్కారసంస్కృతస్య యథోక్తేషీతే విధివత్త్వా
పనం తస్మి ద్వివ్యమంగళవిగ్రహే భగవద్వివ్యశక్త్యాధానం చోచ్యతే. విధి
వత్ప్రతిష్ఠిత స్తత్రతత్ర బిమ్బేషు సన్నిధతే భగవాన్ పరమపురుషః. అప
రిచ్ఛిన్న యోద్దేశకాలయోగస్వత్రసర్వదా భూయాంసః అర్చా విగ్రహః
ప్రతిష్ఠాప్యా రాధ్యమానాఉపలభ్యంతే ఉపలభ్యంతేచ. తామేవార్చా
విభూతి మభిధతే, ‘అజాయమానో బహుధా విజాయత’ ఇతిశ్రుతిః.
తథా “అర్చావతారరూపేణ లోకేస్త్రింశ్చతురానన, అవతారం కరి
ష్యామి హియా లక్ష్మ్య సమన్వితః. ♦ ♦ ♦ పుంసిపుంసి భవిష్యామి
దారు లోహశిలామయ” ఇతి భార్గవీ స్మృతిరపి తామేవ శ్రుతిముప
బృంహయతి. ‘పూర్ణమద’ శ్రుతిమప్యర్చావతారపరాం వదన్తి వ్యాఖ్యా
తారః.

అజాయమానస్య సతః పురుషోత్తమస్య బహుధాభవనశ్లోక్తిః
‘రర్చాయాం దివ్యమంగళపరత్వనిర్వాహ ఏవోచితీం భజతే. విభవావ
తారపరత్వనిర్వాహే తు తేషామవతారాణాం యదా యదా హి ధర్మ’
స్యేత్యాదిపదుపాధిపారతంత్యేణ సంకోచాసహత్వాచ్చ బహుధాశబ్దస్య
బహుభవనసాధారస్యం భజ్యేతి.

“స్థణ్ణీ చ జలే చైవ కూర్చే వా ఽధార్చయన్ముమాత్,
సమా వాహ్యార్చయిత్వా తు” ఇతివద్భగవదారాధనాధారత్వేన స్థణ్ణి
దీనాం సంప్రతిపన్న త్వేపి “చక్షుషః ప్రీతికర - స్మృసో హృదయస్య చ,
ప్రీత్యా సంజాయతే భక్తి ర్భక్తస్య సుభో హరి” రితి దివ్యమంజళవిగ్రహ
ఏవ తదారాధనం సుకరం ప్రశంసన్తు మహన్నయః.

అవాప్తసమస్తకామస్య సరమన్యోమ నిలయస్య శ్రియః సతే
రర్చాత్మనా అవత్తీర్ణస్య కాకికసార్పభౌమస్యేవ దివ్యాచరణపరివృత దివ్య
నిమాన నివాసః దివ్యభూషణదివ్యాయుధదివ్యామ్బరదివ్యా భరణాది పరి

మూర్తిః దివ్యమహిమీ సహాయః దివ్యపరివార పరివృత్తిశ్చ నాస్తరీయ కతయా సన్నిధాన్యతే అథాపి “విత్రానురూపో విభవ” ఇతి తద్విభవ సరికల్పనం యథాశక్తి సమీకృత మప్యనన్తాయ కల్పతే. “పత్రగ పుష్పం ఫలం శోయమ్” “అణ్వప్యపహృతం” ఇత్యాది స్మృతయ స్తత్ర జాగ్రతి. వైజ్యుర్యసౌలభ్య హేతవే చ భగవాన్ “స వా ఏష పురుషః పశ్చాద్ధా వశ్చాత్మా” ఇతివత్ ధ్రువకౌతుక స్నాపనౌత్సవ బలిబేరభేదేన విష్ణుపురుషసత్యాచ్యుతానిరుద్ధమూర్తిభేదేన చ పంచధా స్వం రూపమావిమకరోతి. “త్రిధా త్రిధా వా బిభృయాదదీనా” నితివ ద్విగ్రహత్రయం వా భజతే పూజాం చ స్రతి గృహ్లాతి. యథాసంభవ మేతేషాం బేరాణాం సంస్థాపనం. తేషు బిష్ణుషు దివ్యశక్త్యావాహనం చ ప్రతిష్ఠాశబ్దాగ్ధో వేదితవ్యః.

కింఞ్చ “స్థాపకస్య తపోయోగాత్పుజాయాశ్చాతిశాయనాత్

ఆభిరూప్యచ్చ బిష్ణుస్య సదా (త్రిధా) సన్నిహితో హరిః”

ఇతి ప్రతిష్ఠాయాస్సదాచార్యతపస్సంపత్త్యధీనభగవత్సన్నిధ్య విశేష హేతుత్వకృతాద్వ్యతిరేకే అనర్థకథనాచ్చ ప్రతిష్ఠాధ్వరనిర్వాహ కాచార్యవరణం సర్వాదానవధాన రహితైః కార్యమ్. సహి గురుః సర్వాధారం సనాతనమప్రమేయమచిన్త్యం నిర్గుణం నిష్కలం క్షీరే సర్పి స్తిలే తైలం పుష్పే గంధం ఫలే రసం కాఠేఽగ్నిమివ సర్వవ్యాపిణం పర మాత్మానం స్వసజ్జల్పేన సువర్ణవర్ణం రక్తాస్యం రక్తనేత్రపాణిపాదం సుఖోద్వహం శుకశిఖ్చమ్బరధరం ప్రణవాత్మకం కిరీటహార కేయూర ప్రలమ్బ చుష్ణోపవీతినం శ్రీవత్సాజ్కం చతుర్భుజం శఙ్ఖచక్రధరం సర్వ పరిషద్యుక్తం శ్రీమహావిష్ణుమర్చాబిష్టేసన్నిధావయతి, సత్కారచనా వసరే “నిత్యైశ్వర్యో భవే” తిపరమ పురుషమాశీర్భిర్వర్ధయతి. వ్రాయ శ్చిత్తాదినిమిత్తదోష సమ్భవే యథా శాస్త్రం ప్రతివిధతే. అత్యాహితే ష్వన్యేషు స్వాత్మగ్ధం కృత్వా గోపాయతి చ. ప్రశంసన్తిచాభియుక్తాః అర్చనతారసౌలభ్యమాచార్యమహిమానం చైకస్మిన్నేవ పద రక్షే “అర్చకపరాధీనా శులాత్కస్థితితి”.

(ప్రతిష్ఠాధ్వరశ్చాయమగ్నైభ్యధేయసధర్మా శ్రీవైఖానసశాస్త్రీ)
 ప్రస్తాయతే. యథాహ భగవాన్ సృరీచిః విమానార్చనకల్పే:—
 “అథ దేవయజనం వ్యాఖ్యాన్యమః అగ్నిహోత్రేణ లభతే స్వర్గ
 మిత్యాహుః. సంగతిపూజాదానాని యజ్ఞాః ఇతి సూరయోవదన్తి.
 యజ్ఞేష్వేతేషు దేవయాగో విశిష్యతే. యజమానా భావేపిభువిశాశ్వతం
 తిష్ఠతి తస్మాద్దాజ్ఞో రాప్తస్య యజమానవంశస్యాభివృద్ధిం కరోతి.
 తస్యాగ్నిహోత్రయజ్ఞస్యాధానం వక్ష్యే.” (అపటలే) ఇతి
 భగవాన్త్రిరప్యాహ యథా:—

“అతః పరం ప్రవక్ష్యామి ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమమ్
 దేవార్చనం ద్విధాప్రోక్తమమూర్తం చ సమూర్తకమ్ ॥
 అమూర్తం గాహవాంత్యాది సర్వాగ్నిషు హుతం స్మృతమ్
 తస్యాధానాదికం సర్వం సూత్రే విఖనసోదితమ్
 తత్సూత్రోక్త విధానేన సర్వమాధాన పూర్వకమ్
 అస్మిన్సర్వేణ తచ్ఛిష్టం హోమకర్మ సమాచరేత్
 సమూర్తమాలయే బిష్మే నిత్యం విధివదర్చనమ్
 అగ్నైభ్యధానం ప్రతిష్ఠా స్యాదిష్టిః పర్వార్చనాదికా
 యాగశ్చవభృథాస్తస్యాదుత్సవస్తద్విధానతః
 విష్ణో రేత త్సమూర్తం యః పూజనం భక్తిత శ్చరేత్
 అతీంద్రియం సగచ్ఛేత్తదక్షయం పరమం పదమ్
 గ్రామాదిషు చ సర్వేషు సామాన్యేన కృతార్చనమ్
 చైవ ర్వేషాం చ సమూర్తకమ్
 సామాన్యమగ్నిహోత్రం స్యాత్సర్వసిద్ధికరం తథా
 సర్వశాస్త్రికరం చైవ సర్వాశుభవివాశనమ్
 ఐహికాముష్మికం సర్వం దదా త్యత్ర న సంశయః

(ఇతి ౨౭ అధ్యాయే)

అగ్నైభ్యధేయసాధర్మ్యాదస్య ప్రతిష్ఠాధ్వరస్య ఏకదిన నిర్వర్త్య
 త్వం నస్తు ముచితమే. అస్య చ భూపరీక్షాద్యాలయనిర్మాణాంతాః శిలా
 సజ్జిహవాదిబిమ్బనిర్మాణాంతాః అత్యున్నేషాధివాసాదయో బిమ్బశుద్ధి

ప్రకారాశ్చ సంస్కారాః పూర్వాజ్ఞత్వేనోపదిశ్యంతే. తథా అగ్ని మథన సంస్కారమారభ్య ఉపదిష్టానామేవకర్మణాం దేవయజన శబ్ద ముఖ్యార్థత్వం తత్రోక్తయా “అథ దేవయజనం వ్యాఖ్యాస్యమి” ఇతి ప్రతిజ్ఞయా తత్రోపదిష్టప్రక్రియయా చ సుస్పష్టమవసీయతే. తాని చ కర్మాణి అగ్నిమథనాగ్నిప్రణయనాఘోరకుంభావాహన కలశ స్తుపనప్రతిసరబస్థశయనాధివాససర్వదేవార్చనహోత్రశంసన ప్రధాన హోమాగ్నిసంగ్రహః. పశ్చాన్మహూర్తదినసకరణీయదేవ ప్రబోధా వయః క్రియంతే. తథా అగ్నిమథన సంస్కారస్య ప్రతిష్ఠాదినా వ్యవ హిత పూర్వదిన కర్తవ్యత్వం చ భగవతా మరీచినా విధీయతే. “అథ గురుర్యజమానమణోరణీయానిత్యభ్యుక్త్య సమృతం పయః ప్రాశయిత్వా ఋత్విజశ్చాహూయాథావనీదమితిమణ్డలాన్యవలిప్య అస్త్యాసనమి త్యాసనాని సదర్భయవాని నిధాయ తేష్వాసనేష్వాసీనాంస్తాన్ దేవవ త్సృత్యా పవిత్రం వజ్రసంయుక్తమగ్నిమీశ ఇతి దధి ప్రాశయిత్వా ఆచామేత్. ఆచార్యస్తాన్ పూర్వేద్యురపరాణ్ణా యథార్హకర్మణి నియుజ్జీత”. ఇతి (విమానార్చనకల్పే 30 పటలే). తథా తత్రైవ పటలే అన్యత్ర అగ్నిమథన ముక్త్యా “స్థాపనాదివసాత్పూర్వ రాత్రౌ ఆలయా దుత్తరే చౌపాసనాగ్నికుణ్డం కృత్వా సూత్రోక్త విధినా వాస్తుహోమం హుత్వా, అగారం పర్యగ్నిం కృత్వా పశ్చగవైః అణోరణీయా నిత్యభ్యుక్త్య పుణ్యాహం వాచయే” దితి.

అన్య యజ్ఞస్య ప్రథమమంజు-రార్పణం ద్వితీయం సమ్భారా హరణం తృతీయ మక్షున్మోచనం చతుర్థం బిష్కశుద్ధిరిత్యాదినా అన్య ప్రతిష్ఠావిధేః పశ్చాదవిశతిక్రియావత్త్వకథనాదంకురార్పణ సంభా రాహరణనయనోన్మేషాధివాసనాం ప్రతిష్ఠాపూర్వాజ్ఞత్వ కథనాచ్చ తైరంగైరాహత్య యథావిభవం ప్రతిష్ఠాఽహని నవ పంచత్రీణి వా సజ్జల్ప్య ప్రతిష్ఠావిధిః ప్రాయా నిర్వర్త్యతే. తత్రేయ ముపపత్తిః, “అథాతో నవబిమ్బనామక్షి మోచనం ప్రతిష్ఠాదివసా త్పూర్వస్మిన్ ననమే సప్తమే తృతీయే ద్వితీయేవాఽహ్ని అమస్త్రక మక్షిమోచనం శిల్పినా కారయిత్వా పశ్చ త్సమంత్రకంచ కుర్యాత్. కౌతుకాది

బేరాణా మయ్యమోచనాస్తే జలాధివాసాదీని కారయేత్ ” ఇతి (౨౭ పటలే)

“అథాధివాసన మధివాసం కృత్యైవ స్థాపనం కరోతి. ఇత్యారభ్య ఏవం త్రయాణా మధివాసానాం ప్రత్యేకమహోరాత్రం దివా చైకం వా అధివాసయేత్. ఏవమనంభవే పూర్వేహని చేత్పూర్వవత్పంచగ వ్యాధివాసం క్షీరాధివాసం జలాధివాసం చ పృథగేవ సజ్జల్ప్య దేవం వస్త్రోత్తరీయాద్యైరలజ్జృత్వ అభ్యర్చ్య ప్రత్యేకం యామమాత్ర మధివాసయేత్. సద్యశ్చేత్పృథక్పృథక్ ముహూర్తం యథాలాభ కాలం వాఽధివాసయేత్.” (మరీచి ౨౦-పటలే) ఇతి అయం హరికవిధౌ నూతన ప్రతిష్ఠాయాః క్రమః.

అపరోఽప్యస్తి ప్రతిష్ఠాప్రకారః పునఃప్రతిష్ఠాసమిత్తకః. బలవన్ని మిత్తసమ్భవే ఏకత్ర ప్రతిష్ఠితానాం బింబానాం తన్నిమిత్త విహిత ప్రాయశ్చిత్తరూప మహాసంప్రోక్షణపరపర్యాయా పునఃప్రతిష్ఠా విధీ యతే. “స్థాపితస్య తు బిమ్బస్య న పునస్థాపనం మతమ్” ఇతిచ శాస్త్రవ్యవస్థా కస్మింశ్చిద్భింబే కదాచిన్నస్త్రవత్ప్రతిష్ఠితా కాచిచ్ఛక్తిః కేనచిన్నిమిత్తేన అస్యౌశ్యస్పర్శాదినా నాత్యంతం నశ్యతి కింతు ప్రతి బద్ధ్యతే. తథాబిమ్బస్య భేదాదినమ్భవే తదారాధనస్య ప్రతిష్ఠిద్ధత్వాత్ ద్వేరస్య విధినా పరిత్యాగకాలే తదుక్త సంస్కారైశ్చక్త్యాకరణేనైవ ప్రతిష్ఠాకాలాహిత శక్త్యపగమ ఇతి చ వ్యవస్థా. తథోక్తమహాసంప్రోక్షణ ప్రక్రియానుగుణ్యేనేయమనుక్రమణికా ప్రావర్తి. తథా అత్ర అగ్నిమథన పఞ్చాగ్నిప్రణయన సాయంప్రాత సువనాదికర్మణాం అకల్మషహో మానస్తరం ప్రథమదివసాద్ధ్వర ఏవోపక్రమః ఉక్తః న పునఃపూ ర్వోక్త ప్రకారేణ ప్రతిష్ఠాదినపూర్వ దినాపరాహ్ణేః పునఃప్రతిష్ఠావసలే బాలధామకరణకారణాన్మూలాలయస్థబిమ్బచ్ఛక్త్యావాహనస్య కుంభే విధానాన్నిమిత్తగారవోద్దేశేనక్రియాగారవస్థాచిత్యాన్నిదిప్త ప్రతిష్ఠాద్ధ్వ

రదినసేషు. పథమత ఏవ వాగ్నిహథన కమ్మపూజన సాయంసవ
 నాదయః ప్రారభ్యంతే. ప్రధాన కమ్మసాధనేఽపి మహాసంగ్రోహ
~~జోత్సవే~~ తామసా విశేషమమ్మసాధనం వోచ్యతే. తథా గాక్షిణా
 త్యానాం శివానుదేసభట్టాచార్యసామి సభ్యతీగాం విశేషశిష్టాగాం
 ప్రయోగగ్రంథేషు మహాప్రసిద్ధాం ప్రసిద్ధానాం నిధియంతైకరి
 త్యైవ ప్రయోగక్రమ ఉపలభ్యతే. ఆకరిశ్చ అనుమేయః.

అత ముద్రితగ్రంథే భిన్నపాఠాః పాఠ విశేషాశ్చ కఠిచన
 ప్రదర్శ్యంతే. గ్రంథపఠనావసరే తే పాఠభేదాః పర్యాయోచనీయాః.

(45—241) పుటయోః, 'ఆచార్యః స్థాపకైస్సహితః పుణ్యహం
 వాచయిత్వా, బ్రహ్మఘోషంచ కారయేత్' ఇతి. అశ్రోక్త బ్రహ్మ
 ఘోషస్వస్వరూపం బహువో బహువిధం వదంతి. మంత్రసంహితాయాం
 శాస్త్రసంహితాసు వా తదానుపూర్వీ నోపలభ్యతే. "కారయే" దితి
 వచనవ్యక్త్యా బ్రహ్మఘోషపదం కస్యచన మంత్రస్య, ఆథవా మంత్ర
 భాగస్య నామేతి నశక్యతే నన్తయే. అథాపి శిష్టావారప్రాస్తమాశీర్వా
 దార్థకత్వం తత్పరస్య నిర్ణయ, తత్రతత్ర యాజ్ఞికాస్తదానుపూర్వీ
 విభిన్నప్రమాణం సత్యేతి వక్తుం శక్యతే. తత్ర ద్వౌ ప్రకారౌ బ్రహ్మ
 ఘోషస్యాత గ్రంథే సంగ్రహీతౌ.

(75) పుటాదారభ్య మంత్రహణాఙ్కురార్పణ ప్రయోగే
 వినియుక్తాని రూపధ్యానాని తత్ర తత్ర దేశభేదేన సంప్రదాయభేదేన
 సర్వథా విభిన్నానుపూర్వీకాణి దృశ్యంతే. ప్రయోగవాక్యానాం చ
 వైకరూప్యమ్. అత్రగ్రంథే పిష్టాని ప్రాయశో భృగ్క్రియాధికార పఠితా
 స్యేన. తత్ర ప్రయోగో యథాసంప్రదాయం నిర్వాహ్యః.

(89—90) పుటయోః) "సంవిష్టుర్వరేణీయ"మన్తః, ఏషా
 భృగుక్త విష్టురాయత్రీ గ్రమిజేష్వర పరిమితప్రచారా దృశ్యతే.
 "నారాయణాయ విష్ణువే" ఇత్యాది పఠితా చ ప్రసిద్ధా వర్తతే ప్రాజ్య
 ప్రచారా. తయో ర్విషయవిభాగ స్సాంప్రదాయజ్ఞై ర్యథాచారు వ్యవ
 స్థాపనీయః.

కుత్రచిత్పుర్వస్మాన్మన్తప్రపాఠాత్ (ముద్రితాత్) మన్తాః

మాన్యభావ్యం దృశ్యతే. (100 పుట) “బృహస్పతిమధ్యరే” “ఛరుణాసి” (118 పుట) “దేవేభ్యో హవ్యంవహ” ఇత్యాదిషు మిక్తి) య దృష్టస్య వ్యత్యయ పాఠస్య మస్త్రభాష్య ముద్రణావసరే సమీకరివ్య మాణత్వాన్నేహ తద్విచారః క్రియతే.

(114 పుట) యత్ర యత్ర వాస్తుహోమ ఉక్తస్తత్ర తత్ర వాస్తు పూజాపి కర్తవ్యేతి నిబంధన కారనిర్దేశబలాదాత్మరీయాః వాస్తుహో మప్రకరణే సర్వత్ర తదజ్ఞత్వేన వాస్తుపూజామప్యాచరన్తి. వాస్తు కుమ్భసాధనస్య సూత్రే అనుక్తత్వేపి అధికారగ్రహేషు స్పష్ట ముక్తత్వా త్తద్విధానమత్ర నివేశితమ్.

(118 పుట) ‘అగ్నిర్భుక్తమి త్యుపజహ్వ మాజ్యం గృహీత్వా జహ్వ చరుమవదాయ హుత్వా సమక్షాం బహిరతి జహో’ తీతి కేచిత్.

(124 పుట) త్రేధోమధ్య సావహ, ఇతి పఠిత్యా విష్ణోర్ము కాది విష్ణుదైవత్యస్య సప్త జ్యోతి త్వకథనం కేచిన్నాంగీకుర్వన్తి. ఋక్సంహితాయాం త్రిదేవసప్తాస్తే అన్యోఽపి సప్తమామస్త్యపఠితో దృశ్యతే. భగవదతిరీత్యా విష్ణుసూక్తస్య సప్తమస్త్రిన త్వపత్వేనమస్త్రీః సప్తమత్వేన పఠితవ్య ఇతి తే వదిన్తి. విష్ణుసూక్తస్య ప్రాయః పణ్య స్త్రీత్వ మేవానుష్ఠానే వాతో న్యాయ్యః.

(169 పుట) వేద రమ్భః (228 పుట) వేదసమాపనంచ కార్యమ్.

(173 పుట) ‘అచార్యః ప్రాణానాయమ్య’ ఇతిస్థానే ‘గార్వా పత్యాధ్వర్యః ప్రాణానాయమ్య’ ఇతిభావ్యమ్.

(174—175) తత్ర పశ్చాన్నిప్రణయనే, ‘తత్కాలే మధిత మగ్నిం సమాహృత్య తస్యాలయస్యోత్తరే వాస్తుహోమం హుత్వా, ఆలయం సంశోధ్య పశ్చాద్వైభాసః సూత్రోక్త విధినా గాహణ పత్యాగ్నికుణ్డే ఆహారం హుత్వా, ఆహారాస్తే తమగ్నిం వర్ధయిత్వా తస్మా దన్వాహుర్వకుణ్డే “జాతపేదోభువన” స్త్యే త్యగ్నిం ప్రణీయ పశ్చా దాహవనీయాగ్నికుణ్డే “అగ్న ఆయా” హీతి మస్త్రీణాగ్నిం ప్రణీయ

పశ్చాదావసథ్యాగ్నికుణ్డే “అయం తే యోని” రిత్యగ్నిం ప్రణీయ, తతః
 సభ్యాగ్నికుణ్డే “మయిగృహ్లా” మీత్యగ్నిం ప్రణీయ, తతః పౌణ్డరీకాగ్ని
 కుణ్డే “పుత్రప్రతీక” ఇత్యగ్నిం ప్రణీయూన్యేషు కుణ్డేషు “జాతవేద”
 ఇత్యగ్నిం ప్రణయో” దితి భగవన్మరీచినా సూత్రితత్వా దన్వాహార్యాదిషు
 సర్వేష్వగ్నిషు క్రమాదగ్నిం ప్రణీయ సర్వేష్వగ్నిష్వగ్నిప్రణయ
 నాన స్తరమేవ యుగపత్స్వత్రాఘూరశేషః కర్తుముచితః. ఏకాధ్వర్యు
 పక్షోపన్యాసే “ప్రాసాచీ త్యన్తైః ప్రవాహణం కృత్వా పునః పరిస్తీర్య
 హోమ మాచరే దన్వప్రాయశ్చిత్తం వైష్ణవం యజే” దిత్వధ్వర్యు
 భావపక్ష ఏవ పృథగాఘూరకరణస్యోక్తత్వాత్ తథా, “ఆఘూరాన్తే
 పక్వహోమాత్పూర్వం తేసామన్తరం నవ్రజే” దితి పక్వహోమస్య
 యోగపద్యత్వస్మరణాచ్చ గాహణపత్యాగ్నికుణ్డే ఆఘారం హుత్వా,
 ఆఘూరాన్తే తమగ్నిం వర్ధయిత్వే త్యత్ర “ఆఘూర”మితి ప్రజాపతయే
 స్వాహేన్ద్రాయస్వాహే త్యాహుతిః స్వాహూరనామ్నా హోమః,
 ఆఘూరాన్త్యతి తాదృశాహుతిద్వయ హోమాన్తే తమగ్నిం వర్ధయిత్వా,
 అన్యేష్వగ్నిష్వగ్నిప్రణయనం కర్తవ్యమితి “అథాఘూరవిధానం బ్రాహ్మం
 ప్రాజ్ఞుఖమాసీః” ఇత్యారభ్య “పక్వం జహుయాదితి సర్వహోమానా
 మాదిరాఘూరో విజ్ఞానంతి” ఇత్యాఘూరసూత్రేణ పక్వహోమాన్తకర్మణః
 ఆఘూరసంజ్ఞావిధాన సామాన్యత్వాత్, గాహణపత్యే పక్వహోమాత్పూర్వ
 మగ్నిం సంవర్ధ్య ఇతరేషు ప్రణయనం కర్తవ్యమితి కోటిద్వయే యథా
 సంప్రదాయం వ్యవస్థా కార్యం. ఆధానేపి శ్రౌతే గాహణపత్యే మథిత
 మగ్నిం ప్రణీయ శమనహోమం హుత్వా పశ్చాదన్వాహార్యే
 తస్మానగ్నిం ప్రణీయ తత్ర శమనహోమం హుత్వా పశ్చాత్ప్రమే
 నేతరేష్వగ్నిషు ప్రణయనం దృశ్యతే. తథా, అగ్నికుణ్డేషు సంభార
 నిక్షేపణానన్తరం, అగ్నిప్రణయనా త్పుర్వ మయం ప్రేషశ్చ దృశ్యతే.
 “సంభృతా అగ్నియో మా కశ్చనాన్తరేణ సంచారిష్టేతి గోష్తర
 మాదిశే” దితి, (శ్రౌత సూ. ౧-౧౦)

(190 పుట) గాహణపత్యాగ్నిపుక్తహోమం హోమ్యామీ
 త్యత్ర గాహణపత్యాగ్ని ప్రథమదిగ్ధ్వరే సాయంసవనం హోమ్యా

మీత్యాది వదలి. అధ్వరశబ్దః సవనశబ్ద శాస్త్రవిశేషః. అత్రైవ నిత్యహోమప్రకరణే సర్వేష్వగ్నిమ తత్తవగ్నిహోమ హోమీనే వ్యాహృతిహోమం హుత్వా అచ్యుతాది మూర్తిహోమంచ కేచిన్నే చ్చన్తి. అఘరకగృణ్యేన తామ్రహోమవిశేషస్య విహితత్వాదితి.

తత్రైవ రక్షాబధనమృత్విజామేన, తత్రతయనాధివాసే బింబానాం కేచిదాచరన్తి.

(192 పుట) త్రోక్త సభ్యవిశేష హోమాన్ మాత్రకం సనానస్తరప్రయోగే సకృదేవ కేచి దాచరన్తి. నిత్యం చ నాయం ప్రాతః కాలయోః సభ్యే సూక్తాని మహావ్యాహృతీ ర్వాచకత్రయ మష్టోత్తరశతం విష్ణుగాఢాస్త్రీ వ్యాహృతీశ్చేత్యేతానేన హోమా న్కుర్వన్తి. తథా, తత్ర హోమార్థంగా మన్మథం తుమ్భాలజ్వరణ ప్రక్షణోష్ణగాని చ సభ్యాగ్నే రేనాచరన్తి.

(194-223 పుటయోః) శామణ్యగ్నే యోగస్తు భగవతా నురీచినా నవమూర్తి ప్రోక్తప్రకరణే విహిత ఇతి స నార్హక ఇతి కేచిత్. భగవతా భృగుణా వాస్తుహోమార్థమ కుమ్భగ్నక్తి.

(195 పుట) స్విష్టకృతస్తాని కేచిన్నేచ్ఛన్తి. నాయమపి పుణ్యాహమాచరన్తి చ.

(200 పుట) పక్ష్యాదిమ పంచభూతాదీనావాహ్య పక్ష్య ఉత్పాదమీత్యాది కథయన్తి. అత్రైవ గోసాక్షేనాభిరుచ్ఛే గవి మన్త్రిల్లింగేన శృక్లాదావిద్ధివిష్ణూ పత్యాదిదేవత అభ్యర్చ్య కార్యం కుర్వన్తి.

(201 పుట) విష్ణుం మహావిష్ణు మిత్యాదిస్థానే విష్ణూ పురుషం సశ్యమిత్యాద్యేన ఆవాహన మాచరన్తి.

(201-228 పుటయోః) ధుంబోపితే రత్నన్యాయమపి కొంతక పీఠ రత్నన్యాయ క్రమేన సంభి రేప రిత్నై గాచరన్తి.

(201-228 పుటయోః) రత్నన్యాయం విహితేషు పదేషుమధ్యే పదేబ్రహ్మణా, తత్తస్మిన్ దిగోవాక్, స్థానాంతరేషు తత్తస్మిన్ ప్రాంత పాద్య దేవాంశ్చ యథాక్రమేణావాహ్య భవ్యరత్నాదీని న్యస్యన్తి.

(208 పుట) ప్రోక్త విశేషవిధిశ్చ కాతకభేద స్థాపనార్థ ముచిష్టా
రూపితన్యాసః ఃషయః. తదేవారూపితం ప్రాణస్థానం జీవస్థాన
మిత్యానాన్యవహీయతే. తస్మిన్నేదిత్వన్యాసార్థం, విహితేషుపదేషు
బ్రహ్మణం మధ్యే తత్తదిక్షు దిగీశాన్ స్థానైరేషు చ మః
ప్రతివాన్యదేవతాన్య యథాయథమావాన్యభ్యుచ్యతే రత్నాదిన్యాసః

(208 పుట) విశ్వాగవ్యాధివాసనామన్వయం ధాన్యధివాసం
కేచివాచరన్తి. తస్మిన్యోగ్యం నర్హతే.

(209 పుట) అష్టరుజ్జలపాక్షానుధాననాం విన్యాసస్య శయ
నాధివాసాంగత్వేన భగవతా వరీచిరా ఉక్తిత్వాచింతయోఃవా
సయో స్తదితిదేశం కేచిన్నేచ్ఛన్తి.

(210 పుట) శయనానంతరా, ఆనరణ్యతయ దేవానావాన్యార్చనం
కేచిత్కర్తున్తి.

(211 పుట) గ్రామే ధ్రువభోగ్యం ఇతి. ధ్రువేనస్య ప్రాచీన
స్థాపనే, అన్యేషాం బేరాశా వి. శ్చ. 3 క్రి. తే. త్సత్తేషాం మహాశాస్త్ర
పౌర్ణాగ్రేషాం హోమానంతరం విశ్వాగవేకః కార్యః. సత్సత్సత్
కలశస్సుచాప్రసాదే నానినాన్య వియిక్తా సేమన్తాః. దేవతావా
హనేః పతన్తి. త్రిహోపన్నానానేషు “అభిశ్వికాభిశ్వియజః” “సన్నే
వర్తు” నేతి మన్తా మన్తరాతేన పతన్తి చ. ఉపన్నానదేవార్చనే
మన్తానంతరం కేలరామమన్తే గ్రాహణాదీక కర్తున్తి.

(214 పుట) విమ్యూన ముష్ణోడికస్నానాన్తే పుణ్యాహమన్తేః
ద్రవిణోవాద్యేస్నానపనం కేచిదిచ్ఛన్తి.

(215 పుట) “అథైవ శాయయే” దిత్వభ్రంశంక. యథా స్థిత
బింబానాం స్వస్థానాదవిదాలనే శాయనమథ చాలనేన శాయన
మితి ఇయం ప్రతిపత్తిః ప్రాజ్ఞునో దేవస్తిషత్తి పార్శ్వమోః శ్రీః.
మహీచ తథా శ్చ. శాయనే దేవో మధ్యే భవతి. గ్రయః స్వస్థానే
స్థితాయాః తత్త్వానాం విదాలనే నశాయనే నా దేవస్య వామపార్శ్వే
భవతి. తథాకరణే మహీ చ దక్షిణే భవతి. తథా చ శ్రీభూమ్యాః

స్వస్వస్థానపరివర్తనం జాయతే. తచ్చ న మృత్యున్తి కేచిత్. తే చ శ్రీభూమ్యాః స్వస్వస్థానాచ్చాలనేన యథాయోః క్రమాద్దక్షిణ వామ పార్శ్వయోః స్థితిః స్వాత్తథా ఆచరన్తి. యథాసంప్రదాయ మనుష్ఠేయమ్. ఉభయత్ర స్వస్వమతసాధనే క్రియమాణో హేతూ పన్యాసః గ్రంథిస్తరభియాత్ర న నివేళితః.

(217 పుట) “ఆగ్నేయాదికోణే” ప్యిత్యత్ర ఈశానాదీతి కేమాంచి త్పాతః. “ఆనాహయామీ” త్యత్ర నమ ఇతి చ తే వదన్తి. అత్రైవ శాలాదేవారాధనం కరిష్యా” మితి సజ్జల్బ్య దర్శమాలాయాం వాసుకయే నమః, వితానే విష్ణు వేనమ ఇత్యధికం పఠన్తి. అత్రైవ సర్వ దేవార్చనావసరే, అర్చ్యస్య శాలాయాః పరితః కరణే పరితః తత్తత్ స్థానే పరిచారదేవకుంభాః సంసాధ్య మహావేద్యాః పరితః కరణే వేద్యాః పరితః కుంభాంశ్చ నిత్యేష్య తేన్వావాహ్యంబున్తి.

(219 పుట) “ప్రహోవా” జేతి మన్తో వాచారణాత్పుర్వం “హోతా చ జ్ఞుః” ఇతి నివేళనీయం.

(221 పుట) మూర్తిహోమారమ్భే విష్ణాదీనాం పశ్చానాం మూర్తీణాం ప్రత్యేకం చతుర్నామాని విష్ణవే మహానిష్ణవే ఇత్యాదీని చ యోజయన్తి. తాని చ నామాని మన్తీప్రశ్నే ప్రప్తవాన్తి.

(227 పుట) అగ్నిసంగ్రహస్తే దిగ్బంధనబలిం విశేషాశ్శేచి నాచరన్తి. జలాధివాసప్రకరణే భగవతా మరీచినా “తద్రాత్ర ప్రభూతి మాహృ” శ్చేత్యామృతం సూత్రం తత్ర ప్రమాణయన్తిచ. తదానుపూర్వా అత్యంతం విస్తృతశ్చేన గ్రంథిస్తరభియా ౭ త్ర న సంగృహీతః.

(237 పుట) బింబస్య మూర్ధ్ని విష్ణుమావాహయామీత్యాది పశ్చాత్పూర్వార్చనాహం కామ్యే చిహ్నీకారశ్చ, మూర్ధ్ని విష్ణుం, ప్రాగాది సుమం సత్యమచ్యుత మురుగ మితి. తథా ఆచరణత్రయ దేవనానాం చతుర్నామభిః ప్రత్యేకమావాహనం విహితమితి చ కేచి గృహన్తి. అత్ర బ్రహ్మణో మూలం భృగోర్లకారమితి భగవాన్ మరీచిః.

(238 పుట) విష్ణు మావాహయామీత్యాదినా సర్వైః

పశ్చాద్భిర్ముర్తిభిః ప్రత్యేకం చతుర్థాం కాతుక స్నాననాత్మన బలి
 బేరాణామావాహనం న్యాయ్యమ్. తథా వచనప్రసృజ్ఞేః బేర
 చతుష్టయే క్రమా దావాహనా సమర్థమే కువభిస్తే నోదికేన కాతుక
 వరణ దేవతావాహనం కార్యమ్ ఇతి కేచిత్.

(241 పుట) దేవస్థేన దేవ్యోరిపి కాతుకాః య చతుష్టయే శేష
 ప్రత్యేకం దేవ్యోర్చిత్త్యుర్నామభి రావాహనం కార్యమ్. సతు
 ప్రత్యేకం, తేషు కాతుకే శ్రియమ్, హరిణీమ్, స్నాననే ధృతీం, పాష్టి
 మిత్యాదీతి వదన్తి.

మహాప్రతిష్ఠాయాః పునఃప్రతిష్ఠాయాశ్చ మహాశాన్తి పురస్కా
 రేణ కర్తవ్యత్వబోధక గ్రంథానుబోధేన చోలమణ్డలే యజ్ఞకాః మహా
 శాన్త్యర్థం పాణ్డరీకాగ్నిం (ఇచ్చాగ్నిసహ పితృ పాణ్డరీకా దన్యం) పృథ
 క్కల్పయిత్వా తతః పాశ్చాత్యభాగే మహాశాన్తికుమ్భసేదిం కల్ప
 యిత్వా, మహాశాన్తికుమ్భసాధనం చ కృత్వా, తదుక్త మాచరన్తితి
 తన్నివేశః. ఆర్ఘ్యమణ్డలే, క్వచిచ్ఛోలమణ్డలే, పాణ్డేషు చ నాయం
 క్రమో దృశ్యతే.

అభినవప్రతిష్ఠాను ధ్రువబేరాణాం విమానకలశస్య ధ్వజదండస్యచ
 స్థాపనం ప్రతిష్ఠాముహూర్తకాలాత్ప్రారేవ కస్మిన్చిత్సముహూర్తే
 కృత్వా అష్టబద్ధాదనా దృఢీకృత్య పశ్చాత్ప్రతిష్ఠాముహూర్తే జీవకలా
 న్యాసం దాక్షిణాత్యా ఆచరన్తి. తద్విధానే శాస్త్రానుగ్రహస్య
 ప్రయోగసాకర్యచ విద్యమానత్వా త్వేధానమత్ర గ్రంథే నివేశి
 తమ్. యథాచారం వ్యవస్థాకార్యాః విమానస్య పృథక్కలశభకరణం
 తత్ప్రతిష్ఠాయాః ప్రాథమ్యం చ కేచిదిచ్ఛన్తి.

కలాన్యాసవిషయేపి కిశ్చిద్వివేకమస్తి. చిమ్మే కుమ్భాదిషు
 భగవద్వివ్యతక్త్యాధానాంగ త్వేన బహునో న్యాసవిశేషాః మన్తశాస్త్రే
 షూపదిశ్యన్తే. తేచ న్యాసవిశేషాభిన్నానుపూర్వకాః, భిన్నప్రక్రమాః,
 భిన్నావగ్రాః, భిన్నవ్యవహారాః, భిన్నసంఖ్యాకాశ్చ దేశభేదేన సంప్ర
 గాయభేదేన వైయస్థితం వైవిధ్యం భజన్తే. తథా ప్రాణప్రతిష్ఠా
 పర్యాయః జీవకలాన్యాసోఽపి నైకరూప ఉపలభ్యతే. అథాపి నైతే

ప్రకారా ఉచ్చాస్త్రా ప్రసక్తితా ఇతితు సత్యమ్. అధికారగ్రన్థోక్తీనా
మియ మ్నాస్తీ యా పుష్కల్యసల్పమర్థసంపత్తిమ్. మస్త్రీపాఠ
స్వక్షురశస్త్రైస్సాన్సదాయుకైరయవర్త్యత ఏష. తథాచ సర్వేశాం
వికల్పానామేకత్రాస్త్రినీ నివేశ్య దుస్సానత్వా దాప్తేను బ్రాజ్య
ప్రచారః ప్రకారోఽత్ర నివేశితః. న్యావిద్యా స్వరూపవిశేషః, తథా
కలావాహ ప్రకారతద్రహస్యావగమాదిశ్చ, సదాచార్యోపన
త్తిమాత్రప్రాప్య క్షీ. పృథ్వానాం సమయః. అథాపివిద్యార్థినాంశీఘ్రో
పస్థితిజననసాధనం శాస్త్రతత్త్వ బుభుత్సుగాం శ్రద్ధోఽపిత్తికారణం చ
భవతీతి సోఽపి భాగస్తత్ర శ్చైద్రాహికయా నివేశితః. విశేషాస్తు
గురుముఖేన అవగత్యా ఏవ.

ఏతస్మిన్ముద్రాపణే గ్రంథసంకలనే ఏనిష్కారకరణేచ యథాధి
కారముచ్యోతవశ్యః శ్రీవైఖానసభగవచ్చాస్త్రగ్రంథమాలాధికృతేభ్యః
శ్రీ. ఉ. వే. భిషగ్రాజ, దీని వేంకట సరసింహచార్యేభ్యః, యశఃకా
గోభ్యః శ్రీ. ఉ. వే. దేవయజనం వేంకటరామాచార్యేభ్యః, ఆకుల
మన్నాడు, శ్రీవైఖానసవిద్యాలిలయాధికారిభ్యః శ్రీ. ఉ. వే. రొంపిచర్ల
భట్టర్ శ్రీ.వానాచార్యేభ్యః, ఉత్తమేహూర్, విశ్వద్వర్ శ్రీ. ఉ. వే.
తిరువేంగడ భట్టాచార్యేభ్యః, తిరుపతి, శ్రీ. ఉ. వే. పెద్దింటి శ్రీనివాస
దీక్షితేభ్యః, నాచ్చియార్ కోవిల్ విద్వాక్ శ్రీ. ఉ. వే. శ్రీనివాస
భట్టాచార్యేభ్యోఽన్యేభ్యశ్చ సుహృద్భ్యః శ్రీవైఖానససంఘశాశ్వ
తిక మాధవర్జ్యం భజతే.

తథా గ్రంథముద్రాపణరే విషయవిమర్శకౌతుకినా యస్మద్భా
గినేయోన, ఆయుష్కతా, వేదాంతం విప్రనారాయణాచార్యేణ చ
నివేదితాని కాశిచి త్సుచనాని సోఽస్తికాన్యాస్త్రానీశిచ వేద్యతే.

ఆత్రాపసరేఽస్త్రినాంతం శ్రీశ్రీనివాసదైవాగమకల్పనశ్రీనాథశాలా
సిర్వాహాణాణాంయశఃకాయాం శ్రీ. ఉ. వే. నారాయణం శేషచార్య
స్వామిశాం, తిశోనరాణాం శ్రీ. ఉ. వే. నారాయణం రామాను
జాచార్యాణాం చ నామనివేశనం న విగ్రహణీయమితి చ నివేదయామి.
నందన నైశాఖ శుకం

ఆకులమన్నాడు

ఏవం పార్థసారథిః

శ్రీం శ్రీనివాస పరబ్రహ్మణేనమః

విన్నపము

శ్రీ వైఖానస మహాశయులారా,

శ్రీ లక్ష్మీనాథుని యనుగ్రహముచేతను, స్వసంఘీయుల యాదరాభిమానములచేతను, శ్రీ వైఖానసభగవచ్ఛాస్త్రగ్రంథమాల యను పేర నొక కార్యాలయమును, 1932 వ సంవత్సరములో స్థాపించి, తద్వారా నేటికీ బదునాటు గ్రంథములం బ్రకాశింపజేసి బుధమండలమున కండఁజేయు మహా భాగ్యము లభించుటచే గల్గిన యాత్మానందము విందుమూలమునఁ దమ సమక్షములో నివేదించు చున్నాడను.

ఏతద్గ్రంథమాలాభివృద్ధికై మిగుల కృషిఁగావించిన శ్రీ. ఉ. వే. (వనరక్షకులును, ఆగమశాస్త్ర పండితులునగు, శ్రీమాన్ (ఈవూరు) దేవయజనం వేంకటరామాచార్యులవారును, (ఉల్లిపాలెం) నారాయణం రామానుజాచార్యులవారును, ఎంతయు వందనీయులు,

మఱియు సీగ్రంథమాలోద్ధారకులగు, శ్రీ. శ్రీ. వేంకటరామాచార్యులవారు, శ్రీ వైఖానస దివ్యాగమసంహితా మార్గములననుసరించి పూర్వాచార్యులచే రచియింపఁబడి యీ కాలమునకాదిమధ్యావసానములం గొన్ని కొన్ని స్థలములలో లుప్తములైయున్న భగవత్ప్రతిష్ఠా ప్రయోగ గ్రంథముల నచ్చటచ్చట సంపాదించి, అందుఁ బ్రాగ్దక్షిణ పశ్చిమోత్తర దేశాచారావిరుద్ధములుగనున్న, ఆయా ప్రయోగములను మాత్రము సంగ్రహించి, భూపరీక్షాద్యక్షరన్యాసాంత క్రియా ప్రయోగము నానుభూతికముగా లిఖించి, సాధారణ క్రియాప్రాయశ్చిత్త

సంకీర్ణ ప్రకరణాదికములనంగోపాంగములుగ నొనర్చి, తద్గ్రంథరాజము నకు, “ప్రతిష్ఠానుక్రమణిక” అని దివ్యనామంబిడి, ఆకులమన్నాడు గ్రామవాస్తవ్యులును, తిరుపతి, శ్రీ శ్రీ వేంకటేశ్వర కలాశాలా పండితులును, బహుభాషాపారంగతులును, శ్రీ వైఖానస భగవద్భాష్య గ్రంథమాలాభివృద్ధికి మార్గదర్శకులును, శ్రీ వైఖానసవిద్యాలయ నిర్వాహకులును, శ్రీ. ఉ. వే. ప్రసాదకుమారులగు ప్రొమాన్ రొం. భ. పార్థసారథి భట్టాచార్యులవారు. ఉత్తర ముస్లిము వాస్తవ్యులును, ఆగమశాస్త్ర పండితులును, అగు శ్రీ. ఉ. వే. ప్రొమాన్ తిరువేంగళభట్టాచార్యుల వారు మొదలగు పండితవర్గములే బరిష్కరించి, ముద్రణమునకును వగునట్లు శుద్ధప్రతివ్రాసి వాణిజ్యంగియుండిరి. తదుపరి నేనీ యుత్తమ గ్రంథముద్రణముం బూర్తియైనదిక పూర్వమే, శ్రీ శ్రీ ఆచార్యుల వారు పరమపదించి శ్రీ వైఖానస విశ్వద్యాలయంబుననేకాక నుకల పండిత పామర జనమునంగూని ఎఱుఱుకొనియునం బడవైచి, విశేషించి యీ భగవద్భాష్య గ్రంథమాలకు, తిరువేంగళ భట్టాచార్యులవారు మొదలగు ఆకు విడితమగు విషయమే కానుక నేనీ యంశముంగూర్చి వేరెన్ని యును వ్రాయనవసరములేదు.

కాని యింకొక విశేషముమాత్రము కలదు. ఆచార్యులవారి జీవిత కాలములో నీగ్రంథమునం గొన్ని ఘోరములచ్చు తీరియుండుటచే వాటింగొంచి తమకృపి ఫలమీతీరునం బ్రత్యక్షమగుచుండెనని వెలుప రించుచుండిన హర్షాంశూరములీ గ్రంథమాలకు నాచంద్రాగ్రస్థితిం బ్రసా దించు గలవని నా దృఢనమ్మకము.

ఆచార్యులవారికి, ప్రభావశిష్యులును, గ్రంథమాలోద్ధారకులు నగు శ్రీ. ఉ. వే. ప్రొమాన్ నారాయణం రామానుజాచార్యులవారు, శ్రీ. శ్రీ. వేంకట రామాచార్యులవారు లేని లోటుండిచ్చి గ్రంథముద్రణాది

వ్యాపారములందు మిక్కిలి సహాయమునర్పించునందులకు వారి యెడల నెంతయుఁ గృతజ్ఞుఁడను.

ఏతద్గ్రంథపరిష్కృతి పరామర్శములు చిత్తుత్సాహముతోఁ గృపిసల్పిన శ్రీ. ఉ. వే. శ్రీమాన్ పండిత వేదాంత విప్రనారాయణాచార్యులవారికి నాకృతజ్ఞతాభివందనముల నర్పించుచున్నాఁడను.

రేవల్లెతాలూకా ఉల్లిపాలెం గ్రామవాస్తవ్యులును, ఆగమ శాస్త్రపండితులును, ఆయుర్వేదపారంగతులును, ఉభయ వేదాంత ప్రవర్తకులును, కీర్తిశేషులునగు శ్రీమాన్ నారాయణం శేషాచార్యుల వారి జ్ఞాపకార్థమై వారిపుత్రులగు, శ్రీమాన్ (1) శ్రీరామాచార్యులు. (2) నరసింహాచార్యులు. (3) హనుమాచార్యులుగాల్లు రు. 400-0-0 లున్ను, శ్రీ వైఖానస భగచ్ఛాస్త్రాధ్యాపకులును, త్యాగిలునునగు. (తెన్నేరు) శ్రీ. ఉ. వే. శ్రీమాన్ వేదాంతం నరసింహాచార్యులవారు రు. 100-0-0 లున్ను, శ్రీ వైఖానస దివ్యాగమ వినులీకృతాననులును పోరంకి గ్రామవాస్తవ్యులును అగు శ్రీ. ఉ. వే. శ్రీమాన్ వేదాంతం రాజగోపాలాచార్యులవారు, రు. 116-0-0 లున్ను, రేవల్లెతాలూకా ఉల్లిపాలెం గ్రామవాస్తవ్యులును, శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్ర దివ్య సిద్ధాంత తత్త్వవిజ్ఞానసంపన్నులును, ఉభయవేదాంత ప్రవర్తకులును, కీర్తిశేషులు నగు శ్రీమాన్. నారాయణం లక్ష్మణాచార్యులవారి జ్ఞాపకార్థము వారిపుత్రులగు, శ్రీమాన్ శ్రీ రామాచార్యులవారు రు. 100-0-0 లున్ను ఈ గ్రంథముద్రణమునకై ప్రీతిపూర్వకముగ నొసంగి తమ యాదార్యాది సుగుణసంపత్తిని లోకమునకు వెల్లడిపజచి విశేష సహకారులై వెలయుచుండిరి.

మఱియు దురదృష్టవశమున నాకీ గ్రంథముద్రణ సమయముననే సేత్రావరోధము సంప్రాప్తించుటంజేసి ముద్రణకృత్యమున కనేకాంతరాయములు వాటిల్లినవి.

అయినను ఆయుష్మాతులగు (పెనరావూరు) తమిళ శ్రీనివాసా
చార్యులుగారు, (క్రాప) రొంపిచర్ల భట్టర్ శ్రీనివాసాచార్యులుగారు.
(దుగ్గిరాల) రొంపిచర్ల భట్టర్ రామకృష్ణమాచార్యులుగారు, (నల్లూరు)
దీవి కృష్ణస్వామి మొదలగు యువకులు సకల విధములగు సహాయము
లొనర్చి యెట్టకేలకిప్పటికీ ప్రతిష్ఠానుక్రమణికా గ్రంథముద్రణముం బరి
సమాప్తి నొందించియుండిరి. వారికి శ్రీయః పతిచిరాయారాచార్యైశ్వ
ర్యముల నొసంగి రక్షించుగాత.

ఈ ప్రతిష్ఠానుక్రమణికా గ్రంథ ముఖ్యపరిష్కర్తలగు శ్రీ. శ్రీ.
విద్వత్-విస్వాభామ, వైయాకరణపంచానన, పండిత, రొం.భ. పార్థ
సారథి భట్టాచార్యులవారికి నిరంతర ప్రణామములనర్పించుచున్నాడను.

ఈ గ్రంథ ముద్రణానంతమున సకలవిధ సహాయులై మెలంగిన
సుహృద్భవ మండలమునకును. గ్రంథమాలోద్ధారక పోషక గ్రాహకులైన
శ్రీ వైఖానన మహాగూర్జర, పు. కృష్ణ శాస్త్రిగారు లాచరించుచు
గ్రంథమాలా కార్యవ్యవహారము ముఖ్యార్థముగ సంఘీయుల
భుజమూపురముననున్న పతిచియండెనని వినించుచు, ఇందు
ప్రమాదవశమునగల్గిన వర్ణవ్యత్యయములను దయతో గుర్తించి మాకు
దెలియజేసినచో పునర్ముద్రణమున సరిచేయించు గలవాడనని పాతక
లోకము నర్థించుచు విరమించుచున్నాడు.

నల్లూరు
(శేషలక్ష్మణాచార్యులు)
విజయవామ నారాయణ
చైత్ర ౨౭లు బుధవారం
1-4-1953

ఇట్లు
గ్రంథమాలా సంపాదకులు
భీషణరాజు
దీవి వేంకట సరసింహాచార్యులు

తొరపు

(శ్రీ) వైభావన భగవచ్చస్తోత్ర ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాయామ్
విషయ సూచికా

1. పరిభాషాప్రకరణమ్ యజమానలక్షణమ్	అవగత్యమ్ సభ్యమ్ వాక్యకమ్
2. ఆచార్యాదీక్షణమ్ ప్రతిష్ఠాకర్తృభావః	19. క్రాంతికమ్ బౌద్ధాసనమ్
3. సామ్యతహారకకల్పనమ్ భూపరిత్యాగీనాం సమానతన్త్రేణ సమ్యవే	20. బ్రహ్మశివలక్షణమ్ సోమశివలక్షణమ్ విత్తసానలక్షణమ్ ప్రస్తరనేః
4. ఉపచారనిర్ణయః	21. ఆహారసమూహవేదిః అవశేః ఉత్పన్నఫలకా మనవణ్ణః మూఢః అగ్నిహోత్రహవణీ
5. ప్రతిష్ఠాయాం ముహూర్త విచారః అబ్జురార్పణే అత్యున్యోచనే ద్విలోకనక్షత్రాణి	22. జాహూః ఉపజాహూః వర్షి మూక వర్షి
6. ప్రతిష్ఠా ప్రవహణ నిర్ణయః	23. తత్త్వ పర్యా ప్రొక్షణహర్షమ్ పవిత్రాణి పరిశ్రవణ పరిభయః వినియోగదర్శనః తేజః
15. యజ్ఞకాలాలక్షణమ్	24. కలశప్రత్యేసణహర్షలక్షణమ్ ధారణపవిత్రాణి
16. యజ్ఞకాలాసాన నిర్ణయః విత్తాసనమ్ ధ్వజమ్ దర్శనమాలా తరణః సమ్యవేష్టనమ్ పతాకా	
17. యవనికా జలద్రోణీ కయ్యాపేదిః అలక్ష్మరవేదిః సూర్యరవేదిః గార్హపత్యలక్షణమ్ అగ్నిహోత్రమ్	
18. ఆహవనీయమ్	

- అష్టమజ్జ శ పఞ్చాయుధాని
25. అష్టధాన్యాని
అష్ట్యశ్శ్చవసపాత్రాదయః
26. హమ్మశ్శితయోః ప్రక్షేపణద్రవ్యాణి
27. నవరత్నాని
ప్రతియాః
విశేషమణయః
28. సర్వగన్ధః
ఇంద్రనాని
ధాన్యాని
స్పృశనద్రవ్యాణి
అధివాసార్థం పఞ్చధాన్యాని
పఞ్చజిల్పాని
పఞ్చవర్ణకస్త్రాణి
29. పఞ్చగవ్యాని
హోమద్రవ్యాణి
బలిద్రవ్యాణి
గన్ధద్రవ్యాణి
ఘోషద్రవ్యాణి
దీపద్రవ్యాణి
పుష్పపుష్పాణి
కాతుకమ్
30. ఆచార్యాద్యలజ్జరణద్రవ్యాణి
పఞ్చజ్జభూమణాని
31. అష్టశిసంజ్ఞా
ద్రోణమనుబాదీనాం లక్షణమ్
32. ప్రసాదవిద్యుగః
ప్రతిష్ఠాపఞ్చవిధా
అష్టవననవిః
33. సావకౌదయః
వాద్యవాదకౌః
సామన్యః
ప్రధూతంయహాహవిః
పడివిధహవిః
34. క్రియాసరశీ
ఆహ్నికవిభాగః

- సంస్కారప్రకరణమ్
ఆచార్యవరణమ్
36. శిల్పిసన్యాసమ్
భూషణీ
37. యుగలాజ్ఞలవృత్తహరణమ్
38. ప్రథమకర్షణవిధిః
40. ద్వితీయకర్షణవిధిః
44. బీజవాపః
45. గోగణనివేదనమ్
46. సర్వదేవతాబలిప్రదానమ్
వాస్తుపదదేవతాబలిప్రదానవిధిః
47. గర్భగేహపదసన్ధ్యధిదేవతాబలి
ప్రకారః
48. బ్రహ్మపద్యావటమ్
50. బాలాలయనిర్మాణమ్,
తత్ప్రతిష్ఠావిధిశ్చ
52. శబ్దస్థాపనమ్
53. ఖననమ్ సికతాపూరణఞ్చ
శిలేష్టకాదిలక్షణమ్
54. ప్రథమశిలేష్టకాన్యాసః
55. స్తవ్యప్రతిష్ఠా
56. కవాటప్రతిష్ఠా
57. గర్భన్యాసవిధిః
59. విమూనవిధిః
మూర్ధ్నికా గూఢకీలప్రతిష్ఠావిధిః
61. శిలాసజ్జహణమ్
62. గర్భగేహవిభాగః
ఘ్రువచేరవీతకల్పనమ్ స్థానకస్య
ఆసీనస్య
శయనస్య
63. కాతుకానిచేరాణాం వీతకల్పనమ్
మహాచ్ఛిష్టక్రియా
64. సాధారణక్రియాప్రకరణమ్
సదస్యానుజ్ఞా
66. సజ్కల్పః
విష్వక్సేనారాధనమ్

68. పుణ్యాహమ్
 74. అజగ్రదీపారాధనమ్
 75. మృత్యుజ్ఞానాహమ్
 79. అజుగ్రారాధనమ్
 92. సద్యోజుగ్రారాధనా నిమిత్తమ్
 అగ్నిప్రతిష్ఠాపనమ్
 106. వాస్తుపూజావిధిః
 103. పంచాగవ్యారాధనమ్
 109. అకల్మషహోమః
 114. వాస్తుహోమః
 116. అస్తహోమః
 124. సాచూన్యక్రియా హోమః
 మస్త్రప్రకరణమ్
 (సర్వదైవత్యే) విష్ణుదైవత్యమ్
 పురుషదైవత్యమ్
 126. శ్రీదైవత్యమ్
 127. మహీదైవత్యమ్
 128. సహస్రసామంతిహోమః
 బ్రహ్మదైవత్యమ్
 129. రుద్రా ,
 ద్వాపర ,
 ద్వాపరపాల ,
 ఇంద్ర ,
 130. అగ్ని ,
 131. యమ ,
 నిర్ఋతి ,
 వరుణ ,
 వాయు ,
 కుజేర ,
 132. ఈశాన ,
 ఆదిత్య ,
 అశ్లాక ,
 శక్రేంద్ర ,
 బృహస్పతి ,
 133. బుధ ,
 శుక్ర ,

- గణదైవత్యమ్
 చంద్ర ,
 రుద్ర ,
 సూర్య ,
 134. పురుష ,
 శ్రీహరి ,
 దుర్గా ,
 135. నందీ ,
 గ్రానీ ,
 కాళీ ,
 ప్రవాహిణీ ,
 వికారిణీ ,
 136. దదృణీ ,
 గణ్ధవాణీ ,
 భృగు ,
 మరీచి ,
 పులహ ,
 137. పులస్త్య ,
 క్రతు ,
 వసిష్ఠ ,
 అత్రి ,
 ఆకాశ ,
 వాయు ,
 138. అగ్ని ,
 పృథివీ ,
 ఆపో ,
 సరస్వతీ ,
 ఐరి ,
 న్యక్ష ,
 139. వివస్వ ,
 మిత్ర ,
 తుష్ట ,
 హవిరతుక ,
 సప్తమాతృకా ,
 140. పుష్కరతుక ,
 బలిరతుక ,

140. విష్వక్సేన దైవత్యమ్
గరుడ   "
విఘ్న   "
141. అనన్త   "
సుదర్శన   "
ధ్వజ   "
శబ్ద   "
భూతేశ   "
మహాభూత   "
142. పారమాత్మి కోపనివత్
143. బ్రహ్మ సూక్తమ్
149. ఇంద్ర   "
150. అగ్ని   "
151. యమ   "
152. నిర్బుతి   "
153. వరుణ   "
వాయు   "
154. కుజేశ   "
155. ఈశాన   "
156. సోదాన   "
157. నాగర్జుత   "
రాత్రి   "
హిరణ్యగర్భ   "
159. విశ్వజిత్సూక్తం
160. ఈశ్వరాదయః
161. అష్టాశీతిః
162. శాన్తి సూక్త పంచకం
166. అచార్యవగణం
167. ఋత్విగ్వరణం
ప్రాణి గానూక్తం
169. పంచ్య వ్యప్రాశవం
అకల్మషహోమః
170. ప్రథాచరమృష్ణాదనం
171. శాన్తి కుమ్భాసాదనం
అగ్ని కుభసప్రయోగః
ఋత్విశ్నేయమనం

172. అగ్ని మనసమ్
173. పశ్చాగ్నిప్రణయనమ్
175. కుమ్భపూజా
ద్వాదశమూర్తి న్యాసః
176. బహిర్యాత్రకాన్యాసః
177. బ్రహ్మన్యాసః
178. చక్రముద్రా
శబ్దముద్రా
179. ధ్యానప్రకారః
180. కళావాహనం
182. పరివారికుమ్భావాహనమ్
188. రక్షాబధనమ్
190. సర్వాగ్ని ఘృతాక్షహోమ ప్రకారః
స్రువాది పాత్ర గ్రహణలక్షణమ్
194. మహాశాన్తి హోమః
అధ్వర్యుజ్ఞాం నిత్యకృత్యప్రకారః
195. అత్యున్మోచనకాలః
పర్యగ్ని కరణం
అత్యున్మోచనహోమః
అజ్ఞహోమః
196. హలిమాలాదిహోమః
198. విమానాజ్ఞహోమః
199. అత్యున్మోచనం
200. నిత్యాధివాసః
201. కామకాదివిమ్భానాం వీరసజ్జాతః
ధ్రువచేరశీతావతే రత్న న్యాసః
206. ధ్రువవిమ్భస్థాపనం
నవకలశస్థాపనమ్
208. పశ్చాగ్నీవాసః
209. క్షీరాధివాసః
రాధివాసః
210. ప్రభూతిప్రగానా
211. గానూత్సవః
శాన్తి కుమ్భాభిషేకః
చతుర్దశకలశస్థాపనప్రకారః
214. ప్రతిపదబద్ధః

- శయనాస్తరణం
 215 శయనాథివాసః
 ద్వారార్చనమ్
 216 చతుర్దిక్షు వేదాధ్యయనమ్
 217 కాలాధిదేవారాధనమ్
 సర్వదేవార్చనమ్
 218 హిత్రప్రశంసకమ్
 221 మూర్తిహోమః
 225 సభ్యేప్రథానహోమః
 226 అహవనియే ప్రథానహోమః
 అన్వాహత్యే ,,
 గార్హపత్యే ,,
 ఆవసత్త్యే ,,
 పాణ్డరీకే ,,
 క్రామణికే ,,
 227 సభ్యేవసార్థారాహోమవిధానమ్
 పశ్చాన్నిశుదధిక్షీరానిహోమః
 అగ్నిసజ్జిహణవిధిః
 దేవప్రభోధనమ్
 228 రత్నన్యాసః
 పాణ్డరీకసభ్యాగ్నోర్విరస్తహోమః
 229 సదృప్రదక్షిణమ్
 పితారోహణవిధిః
 ధ్రువబిమ్బవాహనప్రకారః
 241 అన్యదేవావాహనమ్
 శ్రుత్యాహం బ్రహ్మహోమః
 242 నిత్యార్చనమ్
 బ్రాహ్మణభోజనం, క్షేష్ఠవత్సానిచ్చి
 ఉత్సవః
 స్వపనం, మహాహవిర్నిశేదనమ్
 243 విమానప్రతిష్ఠా
 244 విమానాద్గహోమః
 247 మత్స్య ప్రతిష్ఠా
 కూర్మ ,,
 248 వరాహ ,,
 నారసింహ ,,

- 249 వామనత్రివిక్రమాగారః ,,
 పరశురామ ,,
 రాఘవరామ ,,
 250 విజయరామ ,,
 కృష్ణ ,,
 251 కల్కిరామ ,,
 సునందేష్వరకవీరజాం
 పృథక్ప్రతిష్ఠా
 252 శ్రీభూమ్యాః ,,
 253 దేవేంద్రవాహనం
 255 పృథ్వాలయాశ్రమే (శ్రీకృష్ణ) ,,
 అక్షిప్తప్రతిష్ఠా
 256 శ్రీనారాయణానికి ,,
 260 ద్వియూర్ధ్వప్రతిష్ఠాపనమ్
 త్రియూర్ధ్వప్రతిష్ఠా
 బ్రహ్మ ,,
 262 చక్ర ,,
 ఆర్చనసామ్రాజ్యసామ్రాజ్యపరీప
 263 సామ్రాజ్యచ్చదానీనాం ప్రతిష్ఠావిధి
 264 వాయుకా ప్రతిష్ఠా
 విజీకానిద్వారపాఠక ,,
 265 విష్ణుకేసర ,,
 266 గరుడ ,,
 267 భృగ ,,
 272 మకుటాద్యాభరణ ,,
 సహస్రధారాశబ్దపద్యనిధి ,,
 273 ఉపనిషత్సూత్రాననవాహనానీనాం,,
 274 శిఖర ,,
 277 భక్తవిమ్బప్రతిష్ఠావిధిః
 280 పరివారాణాం పృథక్ప్రతిష్ఠా
 గోవుర ,,
 283 కళాన్యాసవిశేషః
 ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణమ్
 289 అమృతార్చనే
 అక్షిమోచనం
 290 ధ్రువచేరీ

290 అధివాసే	308 జలసంప్రోక్షణవిధిః
యజ్ఞశాలాయామ్	309 అఘసంప్రోక్షణ నిమిత్తాని
అగ్నికుండేషు	అఘసంప్రోక్షణమ్
మధితాగ్న్యలాభాదిషు	305 మహాసంప్రోక్షణ నిమిత్తాని
292 ఉత్తరద్రవ్యాలాభే	306 మహాసంప్రోక్షణవిధిః
కుంభపమాణిహీనాదిషు	310 పునర్బాలయనిమిత్తమ్
296 సజ్జీర్ణప్రకరణమ్	తత్ప్రతిష్ఠాప్రకారః
299 అద్భుత కాన్తిః	(ప్రధానాగ్నౌ మహాకాన్తిః)
300 ప్రభూత ,,	311 కుమ్భారోపణప్రకారః
మహా ,,	312 జీర్ణచేరపరిత్యాగః
కాన్తిః	314 ఫలశ్రుతి ప్రకరణమ్
శుద్ధిః	316 బ్రహ్మఘోషః
301 సర్వకాన్తిః	321 బ్రహ్మఘోషః శ్లోకరూపః
సమ్ప్రోక్షణత్రయమ్	323 ధ్వజస్థాన నిర్ణయః
జలసంప్రోక్షణ నిమిత్తాని	

శ్రీః

శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః
శ్రీవిఖననమహాగురవే నమః

శ్రీవైఖానసభగవచ్చస్తోత్ర

ప్రతిష్ఠానుక్రమణికా

పూర్వపీఠికానామ్

పరిభాషాప్రకరణమ్

వందే శ్రీ చునోష్ఠ స్వ రశిః శేష లాధీశ్వరం
బ్రహ్మస్వ సాదవద్దయగో లోకైక నేనోస్మై
వాసిష్ఠేన నిభిర్ముగైః స్ప స్తూయమానా సదా
భక్తానాఘఖిలార్థదాయకమహం శ్రీవేంకటేశ్వరమ్
శ్రీలక్ష్మీనల్ల భారిమ్భాగ విఖనోమునిమధ్యమామ్
అస్మదాచార్యప్రసాదా వందే గురుపరమ్పరామ్

యజమానలక్ష్యమ్

‘అథ విమానవిధిం వ్యాఖ్యాన్యమాక’ ఇత్యారభ్య ‘పుణ్యభక్తిః
తస్మాదేవం విదిత్వా లోకక్షయోచ్ఛనపుణ్యసాపథలాధానసుఖముఖ
ప్రవర్తనం పశ్యన్ త్యథావదీహమాతాం చ పరిజ్ఞాయ విహితా
ముష్టివిష్ణానహేతుకమనశ్వరమప్రభేద్యమనాదిమధ్యాంతమాన్వంశాబ్దం
ప్రమాణమనలంబ్య తత్సారభూతం స్వాత్మసాధకం భుక్తిముక్తిసాధకం
మప్రతర్క్యమనవద్యమఘోఘమ్నం చైవాననమిదం శాస్త్రమితి జ్ఞాత్వా

అన్యోన్యపాకృతిహేతుదూషితానుమితా అయధార్థా అల్పశృతి
విజృంభితా అదృష్టా అదృష్టఘ్నానసి అవిచారపేశలా అపహ్య
శ్రద్ధాభక్తీపురస్కృత్యవైఖానసశాస్త్రసిద్ధం ఆరభేతేతి విజ్ఞాయతే. ఏవం
మనసి సంజాతే విజ్ఞాప్తిమానం చిక్షిః ఆరుగుక్షుః పదం విజ్ఞాః
ఇత్యుక్త లక్షణః యజమానః. (కాశ్యపేజ్ఞానకాండే.)

ఆచార్యాదిలక్షణమ్

‘వైఖానసవిదః శిష్టా వేదతత్వార్థదర్శిణః సామ్యా జితేన్ద్రి
యా శుద్ధా విష్ణాకారధరా నాత్మారామా జ్ఞానామృతానంద
హృదయా నూహఃపోహవిధానేన ధ్వస్తసంశయ మానసా ధ్యాన
యుక్తా బ్రహ్మగర్భమయా విప్రా దేవవన్నమస్కృత్య తేష్వేకం
గురుం వరయేత్. ఏవ ముక్తలక్షణసమ్మన్నా పోడశముత్పిజశ్చ’
ఇత్యుక్తలక్షణః ఆచార్యాదయః. (కాశ్యపే. 21 అ)

దీక్షావతానియమాః

‘తేనర్చ్యే సులుప్తకేశశ్రునఖాః శుద్ధదంతాః స్నాత్వా అఘ
మర్షణంకృత్వా, సావిత్రీ పూర్వం ద్వాదశమాక్తాని జప్త్వా ప్రాజా
పత్యం సాదకృచ్ఛ్ర మేకాహంవా ఉపోష్య పాపంసర్వం సన్దహ్య
యావత్ప్రతిపాస్తం తావద్ధనిష్యభోజినో దర్భాస్తరణశాయినః స్త్రీ
శూద్రాది సంభాషణ పరివేషణా వర్జయిత్వా త్రిషవణస్నాయినో
జితేన్ద్రియా భవేయుః’ ఇత్యుక్తధర్మార్గాః. (సు 27 ప)

ప్రతిష్ఠాశ్చార్థః

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి ప్రతిష్ఠావిధి ముత్తమమ్
దేవార్చనం ద్విధాప్రోక్త మమూర్తంచ సమూర్తమ్
అమూర్తం గార్హపత్యాది సర్వాగ్నిషు హుతంస్మృతమ్
తస్యాధానాదికం సర్వం సూత్రేవిఖనసోదితమ్
తత్సూత్రోక్త విధానేన సర్వపూజూర పూర్వకమ్
అస్మిన్నగ్రామే తచ్ఛిష్టం హోమకర్మ సమాచరేత్
సమూర్త మాలయే బిమ్బే నిత్యం విధివదర్చనమ్
అగ్నిధానం ప్రతిష్ఠాస్యా దిష్టిః పర్వార్చనాదికా

యాగశ్చ వభృథాస్తస్యా దుత్సవ స్తద్విధానతః
విష్ణోరేత త్వమూర్తయః పూజనం భక్తితత్త్వరేత్
అతీద్వియం సగచ్ఛేత్త దక్షయం పరమంపదమ్॥ ఇతి.

(ఆత్మేయే. సమా. 27 అ)

తథా

‘అథవిష్ణో రేవేశస్య ప్రతిష్ఠావిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః సోఽవ్యయః
సర్వన్యా ప్యాకాశోపమః నిష్కలః పరమాత్మా జ్ఞానేన భక్త్యాచ
యుక్తస్యా స్తస్మిహిలోభవతి’ “ఆత్మాగుహాయానిహిలోఽస్య
జన్తో”రితిశ్రుతిః ‘తస్మాద్భక్తిమతా తేనసకలం సజ్జల్ప్య భక్త్యా
మన్తైశ్చప్రతిష్ఠాపితే బిశ్చే భక్తాఽనుకమ్పయా సకలః తద్బింబేనమా
విష్ణుః దేవః ప్రతిష్ఠితో భవేత్, అవ్యక్తం శాశ్వతం అనాదిమధ్యాస్త
మతీద్వియం దేవైరప్యనభిలక్ష్యం యద్వైష్ణవం పదం తత్ప్రాప్తిఫలం
తదర్చనం తస్యమూలం ప్రతిష్ఠా’ ఇత్యుక్తః. (కాశ్యపే. జ్ఞా. 29 అ)

సామృతహరకకల్పనమ్

‘పూర్వమేవ సుపర్యాప్తం భోగంకృత్వా బాలాగారే భగ
వన్తం ప్రతిష్ఠాస్వారంభణం యత్తత్సామృతం బాలాగారంవినా విమా
నమాత్రమేవ స్వార్థైః యాచ్ఛాలభ్యార్థైశ్చకృత్వా బేరాదీన్పుకల్ప
యేత్తద్ధారక మిత్యేతయో రేకమాలమ్యురభేత. రాజ్ఞాం రాజసమా
నానాం ద్విజానా మమాత్యానాం సామృతమేవ, నాన్యధాకార్యమ్,
యదికుర్యా త్కర్తుః మృత్యుర్భవతి, అశక్తానాం దరిద్రాణాం భక్తి
మాత్రసాధనానాం హరికమ్. తస్మా త్పూర్వమేవోపకల్ప్య భూమి
శుద్ధి కర్షణానన్తరం బాలాగారం ప్రకల్ప్య ఖనిత్వా ఆపూర్వారభేతే
తివిజ్ఞాయతే’ ఇత్యుక్తమ్. (కాశ్యపే. జ్ఞా. 21 అ)

భూపరీక్షాదీనాంసమాసతస్రేణసంభవే

మరీచ్యుక్త పునస్సంసాగరవిధినా కర్షణాద్యాద్యేషకాన్తం తథా
శిలాగ్రహణ మధూచ్ఛిష్టక్రియా హీనప్రాయశ్చిత్తం అనుక్తప్రాయ
శ్చిత్తంచ కృత్వా సంసాగరాక్ కుర్యాత్.

ఉపచారనిర్ణయః

‘అథా ర్చనాశ్లోపచారా స్వత్వేః— ఉపచారో విగ్రహ ఇత్యేకార్థా భవతః, ఆసన స్వాగతానుమాన పాద్యాచమన పుష్పగంధ ధూపదీపార్థ్యాచమన స్నానస్లోత వస్త్రోత్తరీయ యజ్ఞోపవీత పాద్యాచమన పుష్పగంధ ధూపదీపాచమన హవిఃపానీయాచమన ముఖవాస బలిప్రణామ దక్షిణాః పుష్పాంజలిసహితా స్తుతిశ్చేతిద్వాత్రింశ దుపచారాః ఏతే నృత్తగీతసంయుక్తా ఉత్తమోత్తమ మిత్యాహుః. ముఖ వాసాంతాః ప్రణామదక్షిణాయుతాః సవవింశత్యుపచారాః ముఖవా సాంతాః దక్షిణాయుతాః అష్టావింశత్యుపచారాః అర్థ్యాచమనాంతాః ప్రణామదక్షిణాయుతాః త్రయోదశోపచారాః అర్థ్యాచమనాంతాః ఏకాదశోపచారాః పాద్యాద్యర్థ్యాచమనాంతాః అష్టోపచారాః పుష్పా ద్యర్థ్యాచమనాంతాః షడుపచారాః పుష్పదానం ప్రణామశ్చద్వాప్రస చారౌ ప్రణామః ఏకోపచారః. త్రయోదశ విగ్రహాణా మాదౌ ప్రధానమావాహనం అస్తేవిసర్జనంచ. ఆస్నపనంచ కుర్యాత్. సర్వ జ్యేష్ఠోపచారః ద్వాప్రసచారౌచ. హోమే షడుపచారాః. స్నపనే అష్టోపచారాః. హవిషిహీనే, త్రయోదశోపచారానష్టోపచారాన్వా. హవిషిలభ్యే, అష్టావింశత్యుపచారాన్ సవవింశ త్యుపచారాన్వా. విమా నార్చనాయా మేవంద్వాత్రింశదుపచారాన్ కుర్యాత్. అథవా హవిషి లభ్యేషోడ శోపచారాన్ కుర్యాత్. ఆసనస్నాన వస్త్రోద్వలజ్ఞాగర పాద్యాచమన పుష్పగంధ ధూపదీపార్థ్యాచమన హవిఃపానీయాచమన ముఖవాస దక్షిణా ఇతి షోడశోపచారా భవన్తి.’ (మ. 42 ప)

ఇతి పూర్వపీఠికాయాం

ప రి భా షా ప్ర క రణ మ్

ప్రతిష్ఠాపాదము ముహూర్తవిచారః

అథాహో భగవతో నారాయణస్య ప్రతిష్ఠావిధిం వ్యాఖ్యా
స్యామః. ఉదగయనే ఘంటాః షష్ఠా వైశాఖ శైవ్యశ్చేష్ఠేషు మూర్తమమ్.
దక్షిణాయనే శ్రావణాశ్వియుజ కార్తికేషు సద్యమమ్. ప్రోష్ఠపదా
షాఢయో రథమమ్. మార్గశీర్ష మాఘయో ద్వివర్జయేత్. ఉత్తరా
త్రయ రోహిణీ శ్రవణపుష్య పునర్వసు స్వాతీహస్తా చిత్తాఽనురాధాఽ
శ్విసీషు సితేషు పక్షచ్చిదాం వివర్జ్య కృష్ణాషు ప్రథమాద్వితీయా
పంచమీషు సోమగురు సౌమ్యకావ్య వారేషు కరణేషు విశిష్టేషు
ధ్రువేషు చరేషు వావిష్టి మప్తవిధాం త్యక్త్వా చరరాశిం విహాయ
స్థిరరాశౌ ఉభయరాశౌవా శ్రేష్ఠే విష్ణోః ప్రతిష్ఠాం కుర్యాత్. ఆర్ద్రా
ఽఽశ్లేషా మూలానక్షత్రేషు కృష్ణాష్టమ్యా ముల్కాపాతేఽశనిపాతే
దిగ్దాహే సాంసులోహితోపల వర్షవృత్తిపాత భూకమ్పాఽతిమారుత
రాజమరణ చంద్రసూర్యోపరాగ యుక్తేషు ఋత్యేషు రాత్రౌచ పరివర్జ
యేత్. (మ. 27 ప)

అఙ్కురార్పణే

‘భూపరీక్షాదీని కర్మాణి యస్మిన్నహని కారయేత్తద్దినా త్పూర్వం
నవమే సప్తమే పంచమే త్ర్యంశేవా అఙ్కురార్పణం కుర్యాత్.

(మ. 26 ప)

అక్షుణ్మోచనే

ప్రతిష్ఠాదివసా త్పూర్వస్మిన్ నవమే సప్తమే పంచమే త్ర్యంశే
ద్వితీయేవా అహ్ని అమస్తాక మక్షుణ్మోచనం శిఖినా కారయిత్వా
పశ్చాత్తమస్తాకంచ కుర్యాత్. అర్కరాహు సారాశాముదయం
త్యక్త్వా ద్విలోచనే నక్షత్రే అక్షుణ్మోచనం కారయేత్. (మ. 27 ప)
ద్విలోచననక్షత్రాణి

అర్కస్థితరాది చతుర అన్తాః పట్న ద్వినేత్రం నవచైకనేత్రమ్

నేత్రాణి యుగ్మాని తద్దైవపశ్చ త్రీశ్యాహురన్తాః క్రమశః ఫలాని
(ముహూర్తదర్పణే)

ఇతిపూర్వపీఠికాయాం

ప్రతిష్ఠా ముహూర్తవిచార ప్రకరణమ్

ప్రతిష్ఠాద్రవ్య ప్రమాణనిర్ణయః

భృగురువాచ

సమ్యగుక్తంచ యుష్మాభిః పరమార్థార్థ దర్శిభిః
తదేవాద్య ప్రవక్ష్యామి ప్రతిష్ఠా ద్రవ్య లక్షణమ్
సావధానపరా భూత్వా శృణ్వన్తు మునిస త్తమాః
అతః పరం ప్రవక్ష్యామి విష్ణవదీనాం విశేషతః
విగ్రహాణాంచ సర్వేషాం ప్రతిష్ఠాద్రవ్యనిర్ణయమ్
యథావ త్కథయిష్యామి యుష్మాకం మునిపుజ్జవాః
అధికారేషు సర్వేషు నప్రోక్తం కాశ్యపాదిభిః
విశేషా దద్యవక్ష్యామి యుష్మాకం హితకామ్యయా

సర్వాసుచ ప్రతిష్ఠాసు సమూహాణాం పృథక్పృథక్
ప్రమాణం లక్షణంచైవ విస్తరేణైవ కృత్స్నశః
అఙ్కురార్పణ మారభ్య పఞ్చవింశతికాః క్రియాః
మహాహవిర్నివేద్యాంతాః క్రమాత్ప్రేక్తా మహర్షిభిః

అఙ్కురార్పణకం పూర్వం సమూహారహరణం పరమ్
తృతీయం చాక్షిమోక్షంచ చతుర్థం బిష్ణుశుద్ధికృత్
పఞ్చమం చాగ్నిమధనం షష్ఠం వైవాస్థుహోమకమ్
అగ్నిప్రణయనం సప్తమభిపూజాఽష్టమం భవేత్

స్నపనం కౌతుకం శయ్యాస్తరణంనవమం భవేత్
దశమం కర్మశయన మధివాసః ప్రకీర్తితః
వేదపారాయణం దేవార్చనం చైకాదశం స్మృతమ్
ద్వాదశం హోత్రశంసాచ సర్వహోమ శ్రుయోదశ

దేవతోత్థాపనం స్నానం చతుర్దశ మితిస్మృతమ్
రత్నన్యాస స్తతఃపఞ్చదశ షోడశ ముచ్యతే
దక్షిణాదాన మగ్నీనాం సప్తహ స్సముదీరితః
ప్రదక్షిణం చాలయస్య తథాసప్తదశం స్మృతమ్

అష్టాదశం చ బిమ్బానాం స్థాపనా వాహనే తతః
 ఏకోనవింశం స్వాదన్యదేవతా వాహనం మతమ్
 పుణ్యాహో వింశతిః ప్రోక్తః దేవార్చా చైకవింశతిః
 ద్వావింశ ద్రాబ్హమృణానాంచ వైష్ణవానాం చపూజనమ్
 ఉత్పవస్తు త్రయోవింశః స్నపనం చతుర్వింశతిః
 మహాహవిర్నివేద్యంచ పంచవింశ త్రృక్పీఠమ్
 ఏవం సర్వప్రతిష్ఠాసు విపరీతం సకారయేత్
 మరీచ్యుక్త ప్రకారేణ పాలికాదీ నులక్షణాన్
 సౌవర్ణాద్యైః కృతాస్సమ్యగ్యథావర్ణం సమాహరేత్
 ప్రతిష్ఠా దివసాత్పూర్వం నవమాది దినేనిశి
 పూర్వోక్త లక్షణైర్ముక్తైః ఋత్విగ్భి స్సహవైగురుః
 యజమానాభ్యర్చితస్సక్ సర్వకర్మాణి కారయేత్
 ఆచార్యలక్షణం చైవఋత్విజాం చైవలక్షణమ్
 మాసర్క తిథివారాణాం పూర్వమేవ ప్రచోదితమ్
 యథోక్త దివసేకుర్యా దఙ్కురార్పణ మేవచ
 బీజార్పణార్థ మౌహృత్య నవధాన్యం పృథక్పృథక్
 ఆఢకం కాంస్యపాత్రేతు పూర్వాష్టా నిక్షిపేజ్జలే
 ఈశా ద్యేకోనపంచాశ త్పద దేవాః ప్రక్షీర్ణితాః
 తద్దేవతానాం పీఠార్థం షడ్ద్రోణం వ్రీహి రుత్తమమ్
 పృథక్పృథక్ప్రతిపద మర్థాద్యోగ్యం పదక్రమాత్
 తదర్థం తణ్డులం ప్రోక్తం బ్రహ్మాదీనాం పదేపదే
 వస్త్రం షోడశహస్తంచ తథాషట్కాల విస్తృతమ్
 నవం సూక్ష్మం విశేషేణ కృతం కార్పాస తన్తుభిః
 ఏవం నులక్షణోపేతం ప్రత్యేకం పాలికాదికాన్
 వస్త్రయుగ్మేన సంవేష్య తత్తత్కర్మాణి కారయేత్
 సోమకుమ్భస్య పీఠార్థం భారవ్రీహిభి రుత్తమమ్

వస్త్రయుగ్మేన సంవేద్యప్రతిమాం సోమరూపిణీమ్
 నిమ్నత్రయకృతా మత్ర నవరత్నానిచ క్షిపేత్
 తస్మిన్ సోమం సమావాహ్య అఙ్కురేతు విశేషతః
 పాలికా ద్యధిదేవాంశ్చ సమభ్యర్చ్య నివేద్యచ
 అఙ్కురా నర్పయిత్వైవ పూర్వ ముక్తవ దాచరేత్
 యవాష్టతులితం మాషం మాసాష్టతులితం కణమ్
 కణాష్టతులితం మానం మానై స్పర్శం తథాష్టభిః
 వింశత్స్వర్ణైః పణంజ్ఞేయం నిమ్నం త్రింశత్పణం స్మృతమ్
 దశనిమ్నం పలం జ్ఞేయం కుడుబంతు చతుర్గుణమ్
 పంచభిః కుడుబైః ప్రస్థం తచ్చతుర్భి స్తథాథకమ్
 చతుర్భి రాథకై ర్ద్వింశద్ద్వింశం భారమిష్యతే
 షడాభరం రాశిరిత్యుక్త మృషిభి శ్చాక్షిరాదిభిః
 సమ్భరాణి ప్రవక్ష్యామి ప్రతిష్ఠార్థం యథావిధి
 ఘటాదీ స్వస్త్రరత్నాని గవాంచాజ్యం సమితుశాక
 సౌవర్ణ ప్రతిమాశ్చాపి తథా దధిపయో మధు
 వ్రీహీంశ్చ తద్ధులాంశ్చైవ నవధాన్య తథాతిలాక
 దక్షిణాదీని సర్వాణి సమ్భరాణ్యపి సమ్భరేత్
 యజమానో గురోశ్చైవ నియత ఘోషశ ర్విజామ్
 పూర్వోక్త లక్షణోపేతం ప్రత్యేకం వసనద్వయమ్
 దశనిమ్న ప్రమాణేన కుణ్డలాభరణం పృథక్
 మణ్డిష్కమానం కంక మణ్డనం చాఙ్గులీయకమ్
 ఏకవింశతి నిమ్నాశ్యం కటిసూత్రం సలక్షణమ్
 తదర్చనం ప్రమాదేన గ్రివాల్పకరణం పృథక్
 అష్టనిమ్న ప్రమాదేన స్వర్ణ యజ్ఞోపవీతకమ్
 ఆచార్యోక్త చతుర్థంశ్చైః ఋత్విజాంచ పృథక్పృథక్
 పంచాంగ భూషణం సమ్యగేవమేవోత్తమం స్మృతమ్

ఏవం సంభూష్య గుర్వాదీం స్తత్తత్కర్మసు యోజయేత్
 నయనోన్మీలనా ర్థాసే సమ్భారాణి ప్రవచ్యహమ్
 బింబప్రతి విశేషేణ గామేకై కాం సులక్షణమ్
 స్వర్ణశృక్లాం రావ్యఖురాం సవత్సం వస్త్రబంధనమ్
 పుష్పాదిభి రలఙ్కుర్యా త్కాంసోజ్జ్వలన దోహనమ్
 ఘృతం దధి మధు క్షీరం షడ్దోణం పృథగిష్యతే
 స్వర్ణాదిపాత్రే సజ్జహ్య అధిదేవాన్ సమర్చయేత్
 ఘృతాదిషు సువర్ణంచ నిష్కయుగ్లం క్షిపేత్పుళక్
 దర్శనద్రవ్య మిత్యైక్తం షడ్భారా శ్శాలిధాన్యకాః
 వ్రీహయశ్చ తథాప్రోక్తా యవాశ్చాపి తథైవచ
 తదర్థా స్తణ్దులాః ప్రోక్తాః ప్రతిబింబం విశేషతః
 ముద్గామాపాశ్చ గోఘామాస్సర్వవా స్తిలలిల్వకాః
 మనూర్థా శ్చాఢకంచైవ నిష్పావక సమాయుతాః
 ప్రత్యేకమాహరేత్సర్వం తణ్దులార్థం విశేషతః
 హూలికాం పఞ్చనిష్కేన తత్ప్రమాణేన తాడనీమ్
 ఏవంసర్వం గృహీత్వైవ తత్తస్మిన్ మనుస్మరన్
 నయనోన్మీలనం కృత్వాద్రవ్యాణ్యపి చదర్శయేత్
 దేవప్రతిష్ఠా హోమార్థం కపిలాయా ఘృతంవరమ్
 షడ్భారం చోత్తమం విశ్యా తదర్థం మధ్యమం స్మృతమ్
 తదర్థ మధమం ప్రోక్తం యథాలాభ మధాపివా
 సమాహృత్య ఘృతం సమ్యగ్హోమం విధివ దాచరేత్
 శిల్పిస్పర్శ విశుద్ధ్యర్థం వాస్తుహోమం సుహూయతామ్
 తథైవ వాస్తుకుమ్భస్య సోమశుమ్నోక్తవ చ్చరేత్
 బింబశుద్ధిం ప్రవక్ష్యామి విగ్రహాణాం విశేషతః
 పఞ్చగవ్యాధివాసంద తథాక్షీ రాధివాసనమ్
 జలాధివాసం పూర్వోక్త మధివాస త్రయం చ రేత్
 పఞ్చగవ్యంచ సంయోజ్య దోణీమాపూర్య సర్వతః
 అధిదేవం సమారాధ్య నవవిస్తాస్తరంచ రేత్

పూర్వోక్త మస్త్రముచ్చార్య శాయయే త్రుతిమాః పృథక్
 ఉపర్యాచ్చాదనం వస్త్రైఃకృత్వా హోమం చరేద్భలిమ్
 ఏవం క్షీరాధివాసంచ తథావార్యధివాసనమ్
 హోమమస్త్రాః పృథకోప్రీక్తా అధివాస త్రయస్యచ
 ఏవం త్రుతివాసానామహోరాత్రం పృథగ్భవేత్
 దివాచైవం పృథక్చాపియామమాత్రక మేవచ
 ఏవమేవ క్రమాత్ప్రీక్తం మునిభిః కాశ్యపాదిభిః
 తతోఽగ్నిమథనం కృత్వా గార్హపత్యాగ్నికుణ్డకే
 అన్వాహార్యాది కుణ్డేషు స్యాదాఘారం యథావిధి
 కుమ్భపూజా క్రమం వక్ష్యే శ్రుణ్వంతు మునిన త్తమాః
 ద్వాత్రింశ త్ప్రస్థ సమ్పూర్ణాన్ సోపర్ణాన్వాథ రాజతాన్
 తామ్రాదీన్వా మృణ్మయాన్వా కాశస్ఫుటిత వర్జితాన్
 పక్వ బిమ్బ ఫలా కారాన్నవకుమ్భాన్నమాహరేత్
 ఏవం కుమ్భాన్నమాహృత్య తన్తు నావేప్య మస్త్రతః
 అచ్ఛిద్రం త్రిపుతేనైవ యవాస్తర మథాపివా
 షడ్భారైశ్శాలిధాన్వైస్తు తదర్థైస్తన్జులైస్తథా
 తిలైశ్చాపి తదర్థైర్వావీతం కృత్వా ఘటం ప్రతి
 పృథక్పృథక్ క్షదర్థైర్వాపాదహీనం నకారయేత్
 నాదేయాద్యద్భిరాపూర్య ధ్యాపీతేన్యసే తక్రమాత్
 కుశ కూర్చాక్ష తాశ్వత్థ పల్లవాంస్తేషు నిక్షిపేత్
 పూర్వోక్త లక్షణోపేతైస్సూక్ష్మైః పట్టామ్బురైర్నవైః
 ప్రత్యేకం ఘటమావేప్య శ్వేతవస్త్రై రథాపివా
 పద్మరాగంచ వజ్రం చ వైశార్యం చైవ మాక్తికమ్
 తథామరకతం పుష్కరాగం వైచన్ద్రికాస్తకమ్

గోమేధం చేద్దనిలంచ కుమ్మేకుమ్మే వినిక్కిపేత్
 రత్నా-లాభేతు నిష్కాణం పచ్చకంవా ఘటంప్రతి
 ప్రతిమాంచ తథాక్షిప్త్యా విష్ణుగాయత్రి ముచ్చరక్
 స్వర్ణాష్టమజ్జశంచైవ తథా పచ్చా యుధా నపి
 విష్ణురూపం శ్రీయోరూపం మహీరూపం తద్భవచ
 సోవర్ణం కూర్మరూపంచ పచ్చవిష్ణుకృతం పృథక్
 చతురజ్గుల విస్తారాః చతుష్కీణ సమన్వితాః
 విష్ణ్వాది రూపసంయుక్తా మధ్యకుమ్మే వినిక్కిపేత్
 ద్విజానాం చైవపృథ్వర్థం స్రుక్రుసౌ చకమణ్డలుమ్
 అన్యాని యజ్ఞపాత్రాణి జహూ ముపజహూం తథా
 పురుష ప్రతిమాయుక్తం సిమ్మత్రయ కృతం పృథక్
 వీశ ప్రతిమయా సార్థం పూర్వకుమ్మే వినిక్కిపేత్
 క్షత్రియాణాం ధ్వజం ఛత్రం చామరద్వయ మజ్జుశమ్
 పూర్ణకుమ్భం తదస్త్రంచ శస్త్రేణచ సమన్వితమ్
 సాకం సత్యప్రతిమయా శేషరూప సమన్వితమ్
 పృథక్క్షిష్క త్రయకృతం దక్షిణే నిక్షిపేద్ధుటే
 వైశ్యానాస్తు తులాతోద మచ్యుత ప్రతిమాయుతమ్
 గజప్రతిమయా సార్థం పశ్చిమే పూర్వమానతః
 శూద్రజాతి విపృథ్వర్థం యుగలాజ్గుల మేవచ
 అనిరుద్ధ ప్రతిమయా శాస్త్రరూప సమాయుతమ్
 పృథక్క్షిష్క త్రయకృతా నుత్తరే నిక్షిపేద్ధుటే
 ధాన్యరాశౌ ఘటాస్సమ్యక్ స్థాపనత్వా యథాక్రమమ్
 ఘటేఘటే నారికేళాన్ సన్న్యసైవా మ్రపల్లవాన్
 గంధమాల్యై రలజ్జృత్వ తేష్వానాహ మాచరేత్
 తతస్తు బిమ్బశుద్ధ్యర్థం కలశస్సవసం చరేత్
 అష్టోత్తర సహస్రస్తు శతమష్టోత్తరస్తువా
 చతుష్షష్ట్యథా కుర్యాద్ద్వితీయ ద్వాయథావిధి
 కలశస్సవసే ప్రోక్తాషుద్భారా స్థణ్డలమతాః

అర్ధం తదర్థ మథవా ఉత్తమాది విధానతః
 ఉక్తద్రవ్యాణి చాహృత్య విధివ త్సంపనం చరేత్
 కాతుకం దేవదేవస్య దశనిష్క కృతం శుభమ్
 దేవ్యోశ్చ సర్వదేవానాం విష్ణో రుక్తార్థ నిష్కతః
 తదధేన గురోః కుర్యా దృత్విజాంచ తదర్థతః
 స్వర్ణాదిపాత్రే నన్న్యస్య కాతుకం తణ్డూలోపరి
 స్వస్తిసూక్తం జపక్ స్ఫుష్టా స్వస్తిదావిశ ముచ్చరన్
 దేవస్య దక్షిణేహస్తే దేవ్యో ర్వామేచ బద్ధయేత్
 శయ్యావేదిం సమభ్యుక్త్య యవై ద్వాదశ భారకైః
 తదర్థే స్తణ్డూలై శ్చైవ తణ్డూలార్థే స్తిలై స్తథా
 ఏవమేవ సమాదాయ ప్రతిబిమ్బం సమాస్తరేత్
 చర్మజం రోమజం చైవ మణ్డూజం ముణ్డూజం తథా
 వామజంచ క్రమేణైవ శయనం పశ్చ కల్పయేత్
 లక్షణం చర్మజాదీనాం పూర్వమేవోదితం మయా
 ఆయామం చైవ విస్తార మేతేషాం వస్త్రవ ద్భవేత్
 అలాభే చర్మజాదీనాం పృథ గంశుక మేవచ
 ఉపయ్యపరి చాస్తీర్య విష్ణ్వాదీ న్మన్త్రిత స్తతః
 శాయయే ద్వైష్ణవై ర్మన్త్రై ర్యద్వైష్ణవ మితి క్రమాత్
 ప్రత్యేకం నవస్త్రేణ సమాచ్ఛాద్య గలాదధః
 వేదా నధ్యాపయే ద్దిక్షు ప్రతిష్ఠా దివసాస్తతః
 అహోరాత్రం ప్రతిదినం ఋచాం ప్రాచీ ఇతి శ్రుతిః
 పశ్చాద్ధోతార మాహూయ వస్త్రాభరణ కుండలైః
 సహోతా సభ్యపురతః కుర్యాద్వై హత్రశంసనమ్
 తతో విష్ణ్వాదిదేవానా మావాహన మథాచరేత్
 జుష్టాకారం తతికృత్వా స్వాహాకారం తతః పరమ్
 యజేత్సమిద్భి రన్యైశ్చ యావదాజ్ఞాహుతిః క్రమాత్
 ప్రతిష్ఠాకై స్తుతన్మ నైః సర్వదైవత్య పూర్వకైః

పారమాత్మిక సంయుక్తై రీజ్కారాద్వై స్తథైవచ
 హుత్వా పఞ్చగ్నికుణ్డేషు చోక్తమన్తా న్యథావిధి
 సభ్యాగ్నిం పాణ్డోకాగ్నిం వినాన్యే వ్యస్తహోమకమ్
 సృత్వగ్నే స్తథావాద్యైః రాత్రిశేషం సయేద్గురుః
 తతః ప్రభాతే ధర్మాత్మా యజమానయతో గురుః
 స్నాత్వా స్నానవిధానేన జప్త్వా ద్వాదశసూక్తకమ్
 యాగశాలాం ప్రవిశ్యైవ సహఋత్విగ్భి రేవచ
 అధివాసగతాః బిమ్బా నుత్థాప్య ప్రణవేనచ
 కలశైః స్నాపనంకృత్వా రత్నన్యాస మథాచరేత్
 యజమానో గురోశ్చైవ ఋత్విజాం దేవసన్నిధౌ
 సమాప్తదివసే ప్రాతర్హోమాన్తే గురుదక్షిణామ్
 ప్రదద్యా తృశుభూమ్యాదీ నాచార్యాయ విశేషతః
 నిష్కాణాంతం శతంప్రోక్తం ఉత్తమం దక్షిణాగురోః
 గ్రామంచ గురవేదద్యా ద్యజమానో మహీపతిః
 గ్రామశ్చేత్తు చతుష్షష్టి నిష్కం పఞ్చశ దేవవా
 ఏకవింశతి నిష్కంచ గృహస్థ ఇతరే జనాః
 ఏవంనై దక్షిణాదానే శ్రుతిరాహ పురాతనీ
 ఆచార్యోక్త చతుర్ధాంశం దద్యా తృప్త్యాగ్ని ఋత్విజామ్
 అన్యర్త్విజాం తదర్థంచ దక్షిణాదాన ముత్తమమ్
 యజ్ఞస్య దక్షిణాజీవో భవే దిత్యాహ చాగ్నేరాః
 హస్త్య ల్పదక్షిణా యాగో యజమానం విశేషతః
 భూణహత్యాం ప్రావయతి యావ దాచన్త్ర తారకమ్
 ద్రవ్యహీనే ద్రవ్యహేని స్తద్ద్రామ యజమానయోః
 తథా పుణ్యక్రియాహేనిః క్రియాహీనే తిథైవచ
 ఋత్విజాం చాయుషో హేని స్సర్వహేని ర్భవేద్ధృవమ్
 తస్మా చ్చాన్త్రం సమాలక్య యథావిధి సమాచరేత్
 తతో బిమ్బాన్సమాధాయ గ్రామ మాలయ మేవచ
 ప్రదక్షిణం శనైర్గత్వా గర్భాగారం ప్రవిశ్యచ

పీఠే సంస్థాప్య విష్ణ్వాదీక తత్తస్మ స్మిం సముచ్చరక
 అష్టబద్ధన మార్గేణ బద్ధనం కారయే ద్బ్రథమ్
 పుణ్యాహం విధివ త్కృత్వా తేష్వావాహన మాచరేత్
 సమభ్యర్చ్యో పచారైశ్చ షోడశైః ద్విగుణైః క్రమాత్
 మహాహవిః ప్రభూతంవా దేవతాభ్యో నివేదయేత్
 అఙ్కురార్పణ మారభ్య యావ దావాహనాంతకమ్
 బ్రాహ్మణానాం సహస్రంచ భోజయే ద్వైష్ణవా సపి
 తతో నివేదనాంతేతు దశదానం చ కారయేత్
 భూరిదానం విశేషేణ దేవప్రీతికరం భవేత్
 బ్రహ్మఘోషం తతఃకుర్యా ద్దేవదేవస్య సన్నిధౌ
 ఏవంయః కురుతే భక్త్యా విష్ణోః స్థాపన ముత్తమమ్
 బ్రాహ్మణో యజమానశ్చ శ్రద్ధాభక్తి సమన్వితః
 గమయిత్వా విష్ణులోకం దశపూర్వా న్దశాపరాక
 సర్వలోకా నతీత్యైవ విష్ణో స్సాయుజ్య మాప్నుయాత్
 శ్చత్రియో విజయం లభ్యా శ్రియం కీర్తిం తథైవచ
 సాగరాంతాం మహీం ప్రాప్య సర్వశ్చత్రియ వన్దితః
 చక్రవర్తీ సుఖిభూత్వా సాయుజ్యం పద మాప్నుయాత్
 యది వైశ్యో ధనైర్ధాన్యై స్సంపూరిత మనోరథః
 ప్రజావా ప్తశుమాన్భూ మాసర్వభోగా నవాప్యచ
 స్వకులై స్సప్తభి ర్యుక్తః సాయుజ్యం పద మాప్నుయాత్
 శూద్ర స్వకులకేతుశ్చ ప్రభావా ప్తశుమా సపి
 సర్వభోగా సహవాప్య విష్ణోస్సాగోక్య మాప్నుయాత్
 ప్రాకారం మంఠం చైవ కూటం గోపురసంయుతమ్
 కారణే ద్భక్తిమా న్యస్తు సోపి సాయుజ్య మాప్నుయాత్
 విష్ణుప్రతిష్ఠాం యఃకుర్యా ద్యథాశాస్త్రం సుఖక్షణమ్
 కుర్వా న్లోకా నతీత్యైవ విష్ణోర్లోకే మహీయతే
 శిలాభి రిష్టకాభిర్వా మృగ్భిర్వా భక్తిసంయుతః
 యఃకుర్యా దాలయం విష్ణో ర్విష్ణునా సహ మోదతే

విష్ణుప్రతిష్ఠాం యఃకుర్యాద్భక్తానాం వా విశేషః
సర్వభోగా నిహవాప్య దేహస్తే మోక్ష మాప్నుయాత్

ఇతి శ్రీనైఖానసే భగవచ్ఛాస్త్రే)

ఉత్తరతస్తే, భృగుప్రాక్తాయాం సంహితాయామ్

మానాధికారే ప్రతిష్ఠాద్రవ్య ప్రమాణవిధిశ్చామ

వజ్రవతితమోఽధ్యాయః

యజ్ఞశాలాలక్షణమ్

“అలయా త్పురతో దక్షిణే చైశాన్యే వాయవ్యే చోత్తరేవా
చతుర్హస్తాస్తర షోడశస్తమ్భ సంయుక్తాం త్రివజ్జీయుతాం చతు
రశ్రాం కపోతాస్త ప్రమాణాం యథార్హప్రమాణాంవా వర్ష వాతా
తపాదినివారిణీం యాగశాలాం కల్పయిత్వా, తత్పురత శ్చతుర్ద్వార
సమాయుక్తాం చతుస్తోరణభూమితా మచ్ఛిద్రాం ప్రపాంకృత్వా
తత్సర్వం వితానధ్వజదర్భమాలా తరజ్ఞస్తమ్భవేష్టన ముక్తాదా
మాద్యై రలఙ్కృత్య, చతుర్ద్వారే వ్యవస్థితౌర్భువన స్లక్షవట నిర్మి
తాని తద్ద్వారవిస్తారాణి తదర్ధవిస్తృతానాం త్రివాస్తోతేధాని తస్మధ్యే
అరత్నిమాత్రత్రిశూల శఙ్ఖచక్రయుతాని పూర్ణకుమ్భ దర్పణ పద్మ
ముకుళయుతాని తోరణాని కారయిత్వా, చతుర్వేదమన్తైః ప్రాగాది
క్రమేణ ద్వారేషు సంస్థాప్య, “అగ్నిమిశ” ఇతి ప్రాద్వారే అశ్వత్థం,
“ఇషేత్వోర్జైత్వే”తి దక్షిణే బేదుమ్భరం, “అగ్న ఆయా”హీతి పశ్చిమే
స్లక్షం, “శనో దేవీ”రి త్యుత్తరే వటం. తత్తద్ద్వారోభయసార్వేషు
కదళీక్రముకోదకుమ్భ దీపాఙ్కురాద్యై రలఙ్కృత్యతస్మధ్యే శయ్యావేదిం
కుర్యాత్పురత శ్చాఽగ్నికుణ్డాని కారయేత్.”

యజ్ఞశాలాస్థాననిర్ణయః

“అలయాత్పురతోవాపి దక్షిణేవా మనోరమే ఈశాన్యే వా
ధవాయవ్యే ఉత్తరే యాగమద్విరం కల్పయేత్.” (అ.)

వితానమ్

“వితానం తత్పక్ష్యామాయామవిస్తారసమం నానారూపాన్విత
మేకరూపాన్వితంవా కారయేత్.” (మ.)

ధ్వజమ్

“త్రివంశు సప్తాక్షస్త దశకరాయతం షట్పంచ చతుస్త్రితాల
విస్తారం శ్వేతవీత శ్యామరక్తాభంహస్తమాత్రాయామ శిఖరం హస్తా
యామై ద్విత్రిపాదై స్సంయుక్తం తిర్యగ్వేత్రద్వయాయతం ఘంటా
సహితం తద్విగుణాయత యష్టిసంయుక్తం కారయేత్”. (మ.24ప.)

శ్లో॥ “వీశచక్రామితానస్త రూపయుక్త పటాన్యపి
తదూర్ధ్వే యాగరక్షార్థ ముద్ధరేయుః పదార్థినః”.

(క్రియాధికారే)

దర్శనమాలా

“దర్శనమాలాం సర్వణిపర్వణి ద్వితాలలమ్బ దర్శద్వయ
యుతాం కారయేత్”. (మ.)

తరంగః

“క్షౌమపట్ట దుకూల కార్పాసై ర్ద్వాదశహస్తాయతైః పంచభి
ర్ద్వాదశభి ర్నవభి ర్వానవామ్బురై ర్యుక్త మాస్యరజ్జుసమాయుక్తం
నానావర్ణం నానారూపాన్వితం శ్వేతంవా కారయేత్”.

స్తమ్భవేష్టనమ్

“స్తమ్భవేష్టనం తత్సమ్భాయామసమం తదర్థవిస్తారం
క్షౌమాద్యైః కారయేత్”. (మ.)

పతాకమ్

“పతాకం తదైవ వింశత్య జ్ఞులివిస్తారం త్రింశదంగులాయతం
కుద్రద్భజం పంచగులివిస్తారం ద్వాదశా జ్ఞులాయత వేత్రద్వయ
యుత మన్యతూర్పవ చ్చిఖారజ్జుయుక్తం కారయేత్”.

యవనికా

“యవనికాం ద్వారవిస్తారసమవిస్తారాం తదధ్యర్థాయామాం శ్వేతవస్త్రేణ కారయేత్.” (మ.)

జలద్రోణీ

“జలద్రోణీం సావర్ణీం రాజతీం తామ్రమయీంవా భారజలైర్ద్విభారజలై స్త్రీభారజలైర్వా సమ్పూర్ణాం సుదృఢాం నిర్వివరాం సువృత్తాం చతురశ్రాంవా గ్రీవాహీనాం పార్శ్వయోర్వలయసంయుక్తాం మృణ్మయీం వలయహీనాం సుగ్రీవాం శేషం యుక్త్యైవ కారయేత్” (మ.)

శయ్యావేదిః

“చతుర్హస్తాయామవిస్తారా బిమ్బార్థాధికప్రమాణావాకూటం వర్షనివారణం కృత్వా”

అలక్కారవేదిః

నైర్ఋత్యాం దేవస్యాఽలక్కారార్థం ప్రతిసరబన్ధనార్థం త్రిహస్తాయత విస్తారాం తాలోన్నతాం చతురశ్రాం వేదిం కుర్యాత్.”

సమాభరవేదిః

“వాయవ్యాం యాగోపకరణ ద్రవ్యవిన్యాసార్థం చతుర్హస్తాయతవిస్తారాం భాగోన్నతాం వేదిం కుర్యాత్.”

అగ్నికుండలక్షణమ్—గార్హపత్యమ్

“శయ్యావేద్యాః పశ్చిమాంశే గార్హపత్యం పూర్ణచంద్రికృతి మూర్ధ్వవేదివిస్తారం సప్తాధిక త్రింశదబ్జులం ద్వివేదినహిత మేకైకం భాగవిస్తారోత్సేధం మధ్యేనిమ్నం షడబ్జులం భూలోకాకార మచ్యుతాధిదైవత మితి.”

అన్వాహార్యమ్

“యామ్యేఽన్వాహార్యమర్థచంద్రికృతి దక్షిణభాగ మూర్ధ్వవేదివిస్తారం దక్షిణోత్తరం త్రింశదబ్జులం ప్రాకృతపశ్చిమాయతం షష్ట్య

జులం ద్వివేదినహిత మేకైకం భాగవిస్తారోత్సేధం మధ్యేనిమ్నం షడ-
జుల మస్తరిక్షలోకాకారం సత్యాధిదైవతమితి.”

ఆహవనీయమ్

“సభ్యస్థానా త్రాచ్యా మాహవనీయ మూర్ధ్వవేది విస్తారా-
యతం ద్వాత్రింశదజ్గులం ద్వ్యజ్గులోన్నతో ర్ధ్వవేదికం భాగోన్నత
విస్తారాధోవేదికం చతుర్వింశత్యజ్గుల విస్తారమధ్యం మధ్యేనిమ్నం షడ-
జులం సువర్లోకాకారం పురుషాధిదైవతమితి.”

ఆవసభ్యమ్

ఉత్తరే చావసభ్యం త్రికోణం షడ్యవాధికాష్టచత్వారింశ దజ్గుల
యుతో ర్ధ్వవేదికం ద్వివేదినహిత మేకైకం భాగవిస్తారోత్సేధం మధ్యే
నిమ్నం షడజ్గులం ప్రాగగ్రం మహర్లోకాకార మనిరుద్ధా ధిదైవతమితి.”

శభ్యమ్

శయ్యావేద్యాః ప్రాచ్యా మాహవనీయవ త్సభ్యం త్రివేది-
నహిత మూర్ధ్వవేద్యాయామం ద్వాత్రింశదజ్గుల మేకైకం భాగవిస్తా-
రోత్సేధం మధ్యవేదివిస్తారం పంచాజ్గులాయామం ద్విచత్వారింశదజ్గుల
మధోవేద్యాయామం పంచాశదజ్గులం మధ్యేనిమ్న మష్టాజ్గులం దశా-
జ్గులంవా జనోలోకాకారం విష్ణ్యధిదైవతమితి.”

శాండీరీకమ్

ఆగ్నేయ్యాం పౌండరీకం త్రివేదినహితం సువృత్త మూర్ధ్వవేది
విస్తారాయామం సప్తాధికత్రింశ దజ్గుల మేకైకం భాగవిస్తారోత్సేధం
అధోవేదివిస్తార మష్టాజ్గులం షడజ్గులంప్రాగాది పోడశదశైర్యుక్తం
మధ్యేనిమ్న మష్టాజ్గులం దశాజ్గులంవా తపోలోకాకారం వాసుదేవాధి-
దైవతమితి.” (తద్వక్షిణే శాన్తిహోమార్థం పౌండరీకం తద్వత్కల్పయిత్వా
తత్పశ్చిమే ద్విహస్తాయతవిస్తారం హస్తోత్సేధం సమచతురశ్రాం
వేదింకల్పయేత్)

ప్రామణ్యము—ఆవశ్యకమును త్తరే

శ్లో॥ “ద్వాదశాంగుల ముత్సేధం ఘనయుక్త మనిద్ధితమ్
ద్వాత్రింశ దక్షిణాయామం చతురశ్రం సమంతతః
తతో మధ్యేతు నిమ్నస్యా చ్చతుర్వింశతికా జ్వలమ్
అవగాఢంతు తస్యైవ ద్వాదశాంగుల ముచ్యతే
తస్మా దధో బహిర్వేదిః ద్విచత్వారింశ దక్షిణైః
ఉత్సేధో భాగఉద్దిప్తః ఉర్ధ్వవేద్యా విధానతః
మధ్యవేద్యాస్తు విస్తారః పంచాంగుల మితి స్సృతమ్
ఉత్సేధో భాగఉద్దిప్తః మధ్యవేద్యాః ప్రచక్షతే
తస్మా దధో బహిర్వేదిః పంచాశద్భి రథాంగులైః
ఉత్సేధో భాగఉద్దిప్తః విస్తారస్యా ద్విగోలకమ్” ఇత్యారభ్య
“ఏవం ప్రామణ్యకం కృత్వా పశ్చాదగ్నించ సాధయేత్.”

(ఖిలాధికారే)

ఔపాసనమ్

“దేవాలయస్య పురతః కుండమకాపాసనం చరేత్
స్థణ్డిలం చోసలిప్యైవ వాచకై రభిపూరయేత్
ద్వాత్రింశ దక్షిణాయామం చతురశ్రం సమంతతః
షడంగుల సముత్సేధం స్థలం సమ్యక్ప్రకల్ప్యచ
తతో మధ్యేతు నిమ్నస్యా చ్చతుర్వింశతికా జ్వలమ్
అవగాఢంతు తస్యైవ భాగమాత్ర ముదాహృతమ్
తద్బాహ్యే బాహ్యవేదించ చత్వారింశద్భి రంగులైః
ఉత్సేధం విస్తృతంచైవ భాగమాత్రం ప్రచక్షతే.” ఇత్యారభ్య
“ఏవ మకాపాసనం చరేత్”

(ఖిలాధికారే)

దేవ్యోశ్చ కాతుకస్యాపిన్నావన స్యాత్సవస్యచ
సహప్రతిష్ఠాచే త్తత్ర పృథగ్గోమం నకారయేత్
పరితో యాగశాలాయాం తస్యాంతస్యాం దిశిక్రమాత్
దిగ్దేవానా మథాష్టానా మన్యేషాంచ యథావిధి
ఔపాసనాగ్నికుండంచ కారయే చ్చపృథక్పృథక్
అథవా ప్యాలయేతేషాం కుండంకుర్యా ద్విధానతః

దిగ్దేవతానాం హోమస్తు దిశాహోమ ఇతీర్యతే
 సర్వేషాం పరివారాణాం ప్రత్యేకం హోమ ముత్తమమ్
 దిగ్దేవానా మథాష్టానాం హోమంనై మధ్యమం విదుః
 దేవస్య పౌండరీకాగ్నిం పశ్చాన్నీ స్పరికల్పయేత్
 అథమక్రమ మేనంనై వదన్తి మునయో బుధాః
 విష్వక్సేనస్య వీశస్య హోమం సర్వత్ర కారయేత్”

(అనందసంహితాయాం 25 అ.).

బ్రహ్మపీఠలక్షణమ్

“సభ్యస్య పౌండరీకస్యచ ప్రత్యేకం దక్షిణే బ్రహ్మపీఠం షోడశాంజులవిస్తారం సమచతురశ్రం భాగోన్నతం కుర్యాత్.”

“అన్యేషాం కుణ్డానాం బ్రహ్మపీఠాని ద్వాదశాంజులవిస్తారాణి భాగోన్నతాని సమచతురశ్రాణి కుర్యాత్.”

సోమపీఠలక్షణమ్

“సభ్యస్య పౌండరీకస్యచ ప్రత్యేక ముత్తరే సోమపీఠం షోడశాంజులవిస్తారం సమవృత్తం భాగోన్నతం కుర్యాత్.”

“అన్యేషాం కుణ్డానాం సోమపీఠాని ద్వాదశాంజులవిస్తారాణి భాగోన్నతాని సమవృత్తాని కుర్యాత్.”

పితృస్థానలక్షణమ్

“సభ్యస్య పౌండరీకస్యచ బ్రహ్మపీఠస్య పశ్చిమే షోడశాంజులాయామం ద్వ్యృణ్ణులొన్నతం శూర్పాకారం దక్షిణాగ్రం పితృస్థానం కల్పయేత్.”

“అన్యేషాం కుణ్డానాం బ్రహ్మపీఠస్య పశ్చిమే ద్వాదశాంజులాయామం ద్వ్యృణ్ణులొన్నతం శూర్పాకారం దక్షిణాగ్రం పితృస్థానం కల్పయేత్.”

ప్రస్తరవేదిః

“సర్వేషాం కుణ్డానాం పశ్చాత్ ద్వాదశాంజులవిస్తారం చతురశ్రాణ్ణులొన్నతం చతురశ్రం ప్రస్తరవేదిం కుర్యాత్.”

అపూరసంభారవేదిః

“సర్వేషాం కుణ్డానాం సోమవీరస్య పశ్చిమే వింశదశులి విస్తారాం భాగోన్నతాం త్రింశదశుల్యాయతాం దీర్ఘచతురశ్రాం సోమాంతాం సమ్భారవేదిం కుర్యాత్.”

(ఏతేషాం వేదివిశేషాణాం యథాసంభవం కల్పనంకుర్యాత్)

అరణిః

“అరణ్యార్థ మశ్వత్థ శమీజాత మన్యంవా సజ్జలవ్య ద్వితాలాయామాం షడశులవిస్తృతాం భాగోత్సేధా మరణీం;

ఊర్ధ్వఫలకా

తత్సమాం చోర్ధ్వఫలకమ్

మనదణ్డః

ద్వితాలాయామం ప్రాదేశపరీణాహం మూలగ్రయో రేకా జ్జులమాత్ర శిఖాయుక్తం మనదణ్డంచ కృత్వా;

మనరణ్డః

హృజ్జ్యా త్రిపుతాం రజ్జుం మన్థనాయ సమాహరేత్.”

సువః

“ఖదిరాశ్వత్థ బిల్వాద్యై ర్యజ్ఞవృక్షై ర్యజ్ఞపాత్రాణి కుర్యాత్ స్రువస్యాయామం ద్విప్రాదేశం మూలం ప్రాదేశపరీణాహం తదర్థమగ్రనాహం మూలేఽగ్గులమాత్రశిఖాయుక్తం బిలాదీర్వా గానుపూర్వేణ సంక్షిప్త మగ్రేప్రాదేశపరిమణ్డలం గోలకం బిలవిస్తారం మాషాచ్ఛాదన గర్తద్వయయుత మేవంస్రవం కారయేత్.”

అగ్నిహోత్రహవణీ

“అగ్నిహోత్రహవణీ షడ్వింశత్యగ్గులాయామా అధస్తాస్సోడశాజ్గులదణ్డం ద్వాదశాజ్గులపరీణాహ తదూర్ధ్వే పశ్చాత్తాజ్గులాయామం వృత్తం మధ్యేనిమ్నం భాగం పరితోభిత్తిరేకాజ్గులా తస్మాదగ్రాంతం ఘృతధారాయుత మేకాజ్గులవిస్తారం త్ర్యంశ మగ్రాదధస్తా త్పశ్చాత్తాజ్గుల

మానుషూర్వ్యేణ సంక్షిప్తం ఘృతధారా పార్శ్వయో శేకాఙ్గులం
భిత్తిర్ధాఙ్గులం ఉపరిఛత్రాకారం ఘనంభాగ మేవంకారయేత్.”

జుహూః

“జుహూప్రమాణం ద్వితాలాయామం ద్వాదశాఙ్గులపరీ
ణాహం మూలం పద్మముకుళాకార మగ్రేచాష్టాఙ్గులాయామం చతు
రఙ్గులవిస్తారం షడఙ్గులోన్నతం మధ్యేనిమ్నమర్ధాఙ్గులం భిత్తిశేకా
ఙ్గులా ఘృతధారాయుత మూర్ధ్వేముకులాకార మధస్తాద్దణాకారం
కారయేత్.”

ఉపజుహూః

ఉపజుహూప్రమాణం ద్వితాలాయామం ద్వాదశాఙ్గులపరీణాహ
మగ్రేచాష్టాఙ్గులాయామం సమవృత్తం భిత్తిర్ధాఙ్గులానిమ్న మేకాఙ్గులం
ఘృతధారాయుత మేవంకారయేత్.”

దర్శి

“దర్శి తాలద్వయాయామా అగ్రేషడఙ్గులాయామం చతుర
ఙ్గులవిస్తారం మూలేభాగవిస్తారాయామం అగ్రాచ్చ మూలాదారభ్య
మధ్యేక్రమా ద్గోళకం క్షీణం ఘనమేకాఙ్గుళం కారయేత్.”

సుక్

శ్లో॥ “సువాయామం స్రుచంకుర్యా దగ్రంస్యాత్తు షడఙ్గుళమ్
పద్మర్య ముకుళార్ధేన తుల్యమగ్రం యథాభవేత్
ద్వ్యఙ్గులం తస్యమధ్యేచ బిలమఙ్గుళి నిమ్నకమ్
తస్మా దాముకుళస్యాగ్రం ఘృతధారాసమన్వితమ్.”

సమిధః

“పలాశాశ్వత్త శమీఖదిర వటోదుమ్బర బిల్వాది సమిధో
గృహీత్వా.”

శ్లో॥ “పాలాశం ఖాదిరంబైల్వ మాశ్వత్థం ప్లాక్ష మేవచ
శమీచార్క మపామూర్గ మర్హమర్హం సుసంగ్రహేత్
కనిష్ఠాగ్రపరీణాహం ద్వాదశాఙ్గుల మాయతమ్.”

(అర్చనాధికారే)

తనుః

“కార్పాస (శ్వేత) తమః.”

దర్భాః

“సాగ్రా ద్దర్భా న్ముశవిశ్వామిత్రాదీ నాహృత్యః.”

శ్లో॥ “కుశాః కాశా ఉశీరాద్యా దూర్వానై వ్రహ్మయస్తథా
విశ్వామిత్రా యవాశ్చైవ సప్తదర్భాః ప్రక్షిరితాః
అగర్భా న్నాగదర్భాంశ్చ కుశానపి సమాహరేత్.”

(మానాధికారే)

ప్రోక్షణకూర్పమ్

శ్లో॥ “దర్భైశ్చ పఞ్చదశభి ర్నవభిర్వా ధసప్తభిః
దక్షిణావర్తక గ్రన్థి నూర్చానుర్వీత యత్నతః
గ్రన్థ్యధస్తా ధస్తమాత్రాః దక్షిణావర్తకాః క్రమాత్
సప్తవింశతిదర్భైస్తు ప్రోక్షణైః కూర్పముచ్యతే
పరిస్తరణకూర్చాస్తు అగ్నికుణ్డే యథాతథా
ద్వాదశాఙ్గుల మానేన కలశాదిషు కూర్పకాః
కలశప్రోక్షణయైవ కుశాన్వాపి సమాహరేత్.” (భిలాధికారే)

పవిత్రాణి

శ్లో॥ “ద్వాభ్యా మగర్భదర్భాభ్యాం పవిత్రం కారయేద్బుధః
చతురఙ్గుల మగ్రంస్వా ద్వ్యంశులం గ్రన్థిరేవచ
ద్వాదశాఙ్గుల మాత్రాణి పవిత్రాణి త్థైవచ.”

పరిస్తరణపరిధయః

శ్లో॥ షట్త్రింశ దఙ్గులానుర్వ్యా త్పరిస్తరణకూర్పకాః
పరిస్తరణకూర్చైశ్చతుల్యైః పరిధయస్సృప్తాః (విదుక్తాధికారే)

వినియోగాదర్భాః

శ్లో॥ సాగ్రా నగర్భదర్భాంశ్చ ద్విచత్వారింశ దఙ్గులాః
ముష్టిమాత్రం సమాహృత్య వినియోగార్థ మాహరేత్.”

వేదః

శ్లో॥ “వత్సజాను సమాకారో వేదః ప్రాదేశసమ్మితః
నిర్మిత శ్శుతదర్భైశ్చ శోధనార్థ మథాధ్వరే.” (క్రియాధికారే)

“వేదం పడఙ్గులాయామం మార్జనార్థం విధీయతే

దర్భైశ్చ పఞ్చదశభిర్నవభిర్వాథ సప్తభిః” (ఖిలాధికారే)

కలశప్రక్షేపణకూర్చలక్షణమ్

శ్లో॥ “కూర్చానాం కలశేష్వేషు సప్తపఞ్చ త్రయస్తథా
దర్భద్వయం సకుర్వీత ఇతిశాస్త్రస్య నిశ్చయః.” (వాసాధికారే)

శ్లో॥ “కలశార్థా నృకుర్వీత ద్వాదశాంగుల సమ్మితాన్
సవభి సప్తభి ద్దర్భైః పఞ్చభిశ్చిభిరేవవా
సర్వేషామపి కూర్చానా మగ్రస్తు చతురంగులమ్
గ్రన్థిర్వేద్యుంగులం ప్రోక్తం శేషంలమ్బం ప్రకల్పయేత్.”
(క్రియాధికారే)

శ్లో॥ “ఋత్విజోరప్య భావేతుకల్పనే బ్రహ్మసోమయోః
అరత్నిమాత్రమాయామం కూర్చం తత్సార్వయోర్వ్యసేత్.”

ధారణపవిత్రాణి

శ్లో॥ “షోడశాంగులిభి ర్యుక్తం పవిత్రం తద్ద్విజోత్తమాః
చతురంగులం భవేదగ్రం గ్రన్థిరేకాంగులం భవేత్
ద్వ్యుంగులం రజ్జువలయ మేవంకృత్వా యథావిధి
బ్రహ్మగ్రన్థి యుతం కుర్యా ద్యోజయే ద్విధిపూర్వకమ్
పవిత్రక్షేతి మస్త్రేణ పవిత్రంధారయే ద్బుధః
అపవిత్రకఃకింఞ్చ న్నాచరే దితిశాసనమ్
అగ్రం బ్రహ్మగ్నిదైవత్యం గ్రన్థిర్విష్ణు స్తథైవచ
వలయం రుద్రదైవత్యం పవిత్రస్యాధి దేవతాః.” (చిత్రాధికారే)

అష్టమణ్డలపఞ్చాయధాని

యాజ్ఞికైర్వృత్తై ర్ద్వితాలా స్తదర్థవిస్తారా శ్చతురంగులఘనా
శ్చతురశ్రాః ఫలకాః కృత్వా తస్మాద్యే సప్తాంగులౌత్సేధాన్ శ్రీవత్సోద
కుమ్భ భేర్యాదర్శన మత్యయ్యుగ్మాఙ్గుశ శఙ్ఖావర్తాం శ్చాష్టమ్యుగ్మలాని
కృత్వా తథా చక్రశఙ్ఖ గదాశార్ఙ్గాఽసీన్ పఞ్చాయుధాంశ్చ కార
యేత్. శ్రీవత్స మస్త్రశ్రియ మగ్నికోణం రుక్మవర్ణం, రక్తాభం పూర్ణ

కుమ్భం, ఖేం గౌరవభాం, శ్వేతపర్ణమాదర్శం, శ్వేతాభం మత్స్య
యుగ్మం ఆనన్యోన్యముఖం తన్నేత్రేత్తే తస్యవన్దనీలవన్దనా. అజ్ఞానం
రాగనిధం తన్మాణం పృథ్వీపథం శశం శుభ్రవర్ణం ఆపర్ణం రిక్తవర్ణ
మస్తకిమలం సంవృత్తం స్వస్తిక వా కావయతి. చక్ర మగ్నివర్ణం,
శబ్దం చంద్రనిధిం, గదాం శేఖరాభాం, శౌరం పితృవర్ణం సఖాణం,
అసింనీలవర్ణం, కావయతి.”

“హోమార్థం ఘృతం వయోనాథి వాష్టభాన్యాసి. (వీహేం వై
ఘ్రిలాణా, దీపాంఘ్రిం ఘృతం తైలంవా.”

శ్లో॥ “ఘృతాదీనిచ గవ్యాని సద్యః పక్వం ఘృతంశుభమ్
మాసాతీతం తుగవ్యంచ పక్ష్యమాజం చమాహిషమ్
సద్యోమధ్యం పయశ్చాపి సశుక్త మభిధీయతే (ఇతిత్రీ)

“వీహియవమాష ముక్త తిలక్యై ప్రయజ్ఞు సర్వ వా ణ్యప్తభాన్యాసి,”

“అక్షి మోచనాగం సచత్వంగం సోవర్తం పాత్రం హూళికాం
సూచీం దృఢకీరీచ సువర్ణేనకృత్వా కుమ్భప్రదేవశారం వీతన్యాసార్థంచ
రత్నధాతుబీజానిచా హారేత్. సువర్ణేన ప్రతిసర మంగులీయకా
ద్యాభరణాని.”

అక్ష్యస్త్రాసపాత్రావయః

శ్లో॥ “అక్ష్యస్త్రాసం ముగ్ధేష్ట్యై వాత్రం సహూళికామ్
సూచీం దృఢకీరీచ సువర్ణేనకృత్వా కుమ్భప్రదేవశారం వీతన్యాసార్థంచ
రత్నధాతుబీజానిచా హారేత్. సువర్ణేన ప్రతిసర మంగులీయకా
ద్యాభరణాని.”

భాగాయతాఙ్గులం సూచీం యవనాహసమాయతామ్
ఏవం లక్షణముద్దిష్టం యథాశక్తిచ కారయేత్.” (ఆనందసంహితా)

కుమ్భపీఠయోః ప్రక్షేపణద్రవ్యాణి

శ్లో॥ “శ్రీవత్సం పూర్ణకుమ్భంచ భేరిమాదర్శనం తథా
మత్స్యయుగ్మాఙ్గుశం శబ్దమావర్తం చాప్తమఙ్గులమ్
చక్రశబ్దగదాశార్ఙ్గమసి శ్చాయుధపఞ్చకమ్
చతురం గజరూపంచ కూర్మరూపం తథైవచ
పుకగ్రాబ్హహ్మణవృద్ధ్యర్థం సుక్రస్పృహచ కమణ్డలుమ్
జహలూ ముపజహలూంచైవ రాజ్ఞాంఛత్రంచ చామరమ్
అఙ్గుశంచ ధ్వజంచైవ వైశ్యానాంతు తులాస్మృతా
తోదంచైవచ శూద్రాణాం యుగలాఙ్గులమేవచ
ఏతా నిద్యుద్వర్ణచిహ్నీన్ వర్ణవృద్ధ్యర్థ మాహరేత్
మేఘ విద్యుల్లాతాంచైవ సువర్ణేనైవ కారయేత్
రాజాతు యజమానశ్చే త్ప్రత్యేకం దశనిష్కతః
వైశ్యశ్చే దప్తనిష్కేణ శూద్రశ్చే త్పంచనిష్కతః
బ్రాహ్మణో యజమానశ్చే నిష్కత్రయ సువర్ణతః
గ్రామస్తు యజమానశ్చే త్కుర్యా ద్వైశ్యోక్త నిష్కతః
అథవా పంచనిష్కస్తు హీనే దోషకరం భవేత్
అశక్తౌ యదివైసర్వే నిష్కత్రయ సువర్ణతః
ఏకార్థే నాథవా కుర్యా దితిపూర్వజ శాసనమ్
శాన్తికాది విధానర్వం చోక్తమార్గేణ కారయేత్
కామ్యేచైవ తథాకుర్యా త్ప్రప్తికే వాఙ్మకల్పయేత్
కల్పయే త్తాని రూపాణి ద్వ్యఙ్గులాని విచక్షణః
అర్ధాఙ్గుల ఘనాన్యేవ నిక్షిపే త్కుమ్భ మధ్యతః”

(చిత్రాధికారే)

నవరత్నాని

శ్లో॥ “పద్మరాగంచ వజ్రంచ వైడూర్యం మాక్తికం తథా
పుష్కరాగం మరకతం చంద్రకానేంద్రం నీలకమ్
గోమేదం చైవరత్నాని యథాలాభం చనిక్షిపేత్
నిష్కాదహీన స్వర్ణేన ప్రత్యేకం తదలాభకే
తాని ప్రతిపాకుమ్భేషు సామాన్యాని భవన్తివై.”

ప్రతిమాః

శ్లో॥ “తత్ర త్ప్రధానప్రతిమా స్తత్తత్కర్మోక్తవత్తథా
పశ్చనిష్కా దహీనేన సువర్ణే నైవకారయేత్
అశక్త శ్చైకనిష్కేణకుర్యా దితిచ కేచన
సప్తాష్ట పంచనిష్కంవా ప్రమాణం తత్ర గృహ్యచ
ఉత్తమం చాష్టనిష్కంతు మధ్యమం సప్తనిష్కంకమ్
అధమం పశ్చనిష్కంతు ప్రతిద్రవ్యం సమాహరేత్
త్రినిష్క మథవాకుర్యా న్నూనంచే దాభిచారికమ్
ఇతిక్రమేణ తద్ద్రావ్యం సగ్రాహ్యం విపరీతకమ్
యథాలాభ సుసర్థంవా దరిద్ర స్సర్వమాచరేత్
కారయే త్సర్వకర్మాణి అకృత్వా శక్తివశ్చనామ్
అన్యథాచే త్సర్వహాని ర్యజమానస్య వైభవేత్
ప్రమాణహీనే కుమ్భేచ స్ఫుటితే కాశసంయుతే
వస్త్రయుగ్మేచ రత్నేచ యథోక్తే హ్వాయుధేషు చ
సౌవర్ణేషు విహీనేషు నతస్మి న్నేవసన్నిధిః
ఆవాహ్యతస్మాత్సర్వాణి క్షిప్త్వాతస్మా త్రయిత్నతః.”

(అనందసంహితాయామ్)

విశేషమణయః

“అమృతాశ్మ లోహిణోత్పల ప్రవాళమనశ్శిలా శుక్తివిమల
కుర్విన్తాని.” (మరీచిః)

శ్లో॥ “దిక్షుమధ్యే గైరికంచ హరితాశం మనశ్శిలామ్
అంజనం శ్యామకాసీసం పారదం చతథైవచ

సారాప్యం గోరోచనంచ తత్తన్మన్తేనన్మనీతమ్.”

(ఖిలాధికారే)

“శాలివ్రహి యవనిష్పావ నీవారహస్తిక మాషముద్గతిల తిల్వా
దీనాం రూపం సువర్ణేన కృత్వా.”

(ఇతిమరీచిః)

సర్వగర్భః

శ్లో॥ “హారేణుకంచ స్థాణేయం పత్రం వ్యాఘ్రసఖాగురూ
కంకోలం ద్రామిణంచైవ భువనారంభ వాయుకమ్.
మాంసీ జాతిశత్రులాంఛ్చ లవణం చంద్రసంతభా
లామజ్జకం సాలపక్షి మరుద్దమనక స్తథా
కున్దురుమ్మ నక్షత్రేషాం ధ్యాయ శ్చేద్యోనవింతిః
సర్వగర్భ ఇతి శ్లేయశః”

(వాసాధికారే)

అష్టావస్థాః

శ్లో॥ “జన్మకర్మక లేసాని హీనం సుష్కం తద్విశ్వరూపమ్
ఆర్ద్రం సహాయం కుర్వణం వర్షం పిండారం హాసితమ్.”

ధాన్యాని

“శాలివ్రహి యవనిష్పావ మాషసింధుశ్చ గోహూమ నర్వప చణక
తిలతిల్వ మసూరాణి.”

స్వపనద్రవ్యాణి

“క్షీర ఘృత మధు పిష్టాన్ధా నిని,”

అభివాసాగ్రంభంచధాన్యాని

శ్లో॥ “షడ్ద్వీణధాన్యమర్ధంవా వేదికోపది చాగ్రలేఖ
తదగ్ర త్తమలాంఛ్యైవ తద్గ్రంథి తిలకాని
తదరం యవనగదాయ తద్గ్రం తిల్వమేచకమ్.”

పశ్చాత్తలాని

శ్లో॥ “అగ్రజం ముక్తజంబువ గోమశు వాగుశు
చర్మజం చాగ్రం పంచేదే పశ్చాత్తలాని పశ్చాత్తలాని.”

పశ్చాత్తలాని

“అథాగ్రే పశ్చాత్తలాని రిమా ప్రసాదం ద్వాదశాష్టస పహస్తా
దహీనం సవదస్త్రం సమాహాన త్తైవ త్తైవ త్తైవ ముఖభావశ్చయంచ.”

“కాతుకచేరస్య శయనార్థం ఖట్వాం తల్పముపధానద్వయం
వితానం దర్పణాదీనిచ.”

పశ్చాగవ్యాని

“గోమూత్రం, గోమయం, క్షీరం, దధి, సర్పి, జ్వాలెన్యతన్.”

హోమద్రవ్యాణి

“దధి క్షీర ఘృత బిల్వ సమి చ్చరు సక్తు లాజాఽపూప వ్రీహి
తిల దూర్వా వద్యాని.”

బలీద్రవ్యాణి

“తద్బల ముద్గ నిష్పావ తిలతిల్వ లాజ మాఽపూపాః.”

గన్ధద్రవ్యాణి

శ్లో॥ “మాంసీ మలయజంచైవ కుఙ్కుమోశీర మేవచ
తక్కిలంచైవ కోష్ఠంచ కర్పూరం చాగురు స్తథా
గన్ధద్రవ్యాః చాష్టేతు గృహీత్వాతు విశేషతః.”

ఘాపద్రవ్యాణి

శ్లో॥ “గుగ్గుల్వ గురుకోష్ఠంస్యా త్కర్పూరోశీర చప్తనన్
సర్పి ర్దాసీగుడం బిల్వం ధూపోయం సముదీరితః.”

దీపద్రవ్యాణి

శ్లో॥ “కపిలాదిఘృతం గ్రాహ్యం తైలం శుద్ధమథా పివా
తిలతిల్వాది తైలంచ పృక్షతైల మథాపివా.”

పుణ్యపుష్పాణి

శ్లో॥ “సన్ద్యావర్తంచ పద్మంచ తులసీ విష్ణువర్ణికా
బిల్వంచ కరవీరంచ పద్మం కుముదమేవచ
అష్టవై పుణ్యపుష్పాణి గ్రాహ్యాణి తుయథాక్రమమ్.”

కాతుకమ్

శ్లో॥ “కాతుకం దేవదేవస్య పశ్చానిష్క మవర్ణతః
దేవ్యో శైవతదధేన కుర్యా త్ప్రీతిసరం పృథక్

సర్వేషాం పరివారాణాం నిష్కేనై కేన కారయేత్
హస్తప్రమాణ మాత్రేణ సువర్ణేనేతి కేచన
యథాలాభ సువర్ణేన అశక్తః కాతుకం చరేత్
తారేణై వాప్యశక్తస్సు కారయే దధవా పునః.”

ఆచార్యాద్యలఙ్కరణద్రవ్యాణి

శ్లో॥ “యజమానో గురుంచైవ ఋత్విజశ్చాపి పూజయేత్
ప్రత్యేకం సస్త్రయుగ్మేన కుణ్డలాభరణాదిభిః
హేమపుష్పై రలఙ్కర్యా త్వర్ణ సూత్రాజులీయకైః
సంవర్ణ పశుభూమ్యాదీన్ గురవేచ విశేషతః.”

పశ్చాద్భూషణాని

శ్లో॥ “పశ్చాద్భూషణానాంచ నిష్కాణా మేకవింశతిః
పాదాధికం పశ్చాన్నిష్కం స్థాపకానాం పృథక్పృథక్
అన్యేషా మృత్విజాంచాపి నిష్కాణాం త్రయమేకశః
అశక్తః పశ్చాన్నిష్కేణ కుర్యా త్పశ్చాద్భూషణమ్
రాజాతు యజమానశ్చే దుక్తమార్గేణ కారయేత్
వైశ్యశ్చే తస్యచార్ధేన ధనవాన్ శూద్రవచ
బ్రాహ్మణో యజమానశ్చే త్పశ్చాన్నిష్క సువర్ణతః
దరిద్రశ్చే ద్యథాలాభం సువర్ణేనైవ కారయేత్
యజమానో గురోశ్చాపి పూజనార్థంచ ఋత్విజామ్
పూర్వోక్తలక్షణోపేతం ప్రత్యేకం వసనద్వయమ్
నశనిష్క ప్రమాణేన కుణ్డలాభరణం పృథక్
పశ్చాన్నిష్కమానం కటక మగ్గదం చాజులీయకమ్
ఏకవింశతి నిష్కాఢ్యం కటిసూత్రం సలక్షణమ్
తదర్ధాంశ ప్రమాణేన కై వాలఙ్కరణం పృథక్
అష్టనిష్క ప్రమాణేన స్వర్ణ యజ్ఞసవీతకమ్
అనేనవిధినా కుర్యాద్గురో రర్ధార్ధ మృత్విజామ్
యజమానః పృథగ్గద్యా త్తథా పశ్చాద్భూషణమ్

ఏవంసమ్పూజ్య గుర్వాదీం స్తత్తత్కర్మసు యోజయేత్."

(మానాధికా ౨)

అన్యశంసజ్ఞా

శ్లో॥ "త్రివిధంతు సమాఖ్యాతం అన్యలంస్యా త్వప్రమాణతః
మానాన్యలంతు ప్రథమం మాత్రాన్యల మతిశయం
తృతీయస్తు సమాఖ్యాతం దేహలబ్ధ ప్రమాణతః
రథరేణ్యణు రహాభి ర్నిత్యా యాకా యవాస్తభా
క్రమశోఽప్త గుణైర్విధి మానాన్యల మితిస్మృతమ్
మధ్యమాన్యలి మధ్యంతు పర్వమాత్రాన్యలం స్మృతమ్
ప్రతిమాయా విభాగేన తాలగణ్యేన భాజనమ్
అన్యలంతు సమాఖ్యాతం దేహలబ్ధ ప్రమాణతః
ప్రాసాదమణ్ణపానాంచ మానాన్యల విధానతః
యాగోపకరణానాంతు మాత్రాన్యల విధానతః
దేహలబ్ధప్రమాణేన ప్రతిమాం కారయే త్తథా
మాన మాత్రాన్యలే చైతే ఉత్తమే పరికీర్తితే
అన్యలూనాం చతుర్వింశ ధస్తః కిష్కు- రితిస్మృతః
అన్యలూ పంచవింశత్యా ప్రాజాపత్య ముదాహృతమ్
షడ్వింశతి ర్థను క్కుప్తే స్పష్టవింశ ధను ర్గ్రహః
హస్తానాం లక్షణంప్రోక్తం మానాన్యల విధానతః
భూమి దేవాలయాదీనాం మానం మానాన్యలేన చై
గృహం శయ్యాసనం యానం పాత్ర మాయుధ మేవచ
ఇధ్మ ప్రుక్తున జహ్వదీ న్కుర్యా న్మాత్రాన్యలేన చై
భేదో మాత్రాన్యలస్యేన శాఖాన్యల సమాహ్వయః
ముష్టిమధ్య ప్రమేయస్సన్య తోస్సేగ్నికుష్ణాది కల్పనే."

(ఇతిస్మృతం)

ప్రాణకుడుబాది నాంలక్షణం

"అష్టతిలం మాషం, అష్టమాషం శాణం, వింశతిశాణం
నిమ్బం, దశనిమ్బం పలం అష్టనిమ్బ- మితికేంద్రం, పంచషులం

కుడుబం, చతుష్కు-డుబం ప్రస్థం, చతుష్ప్రస్థ మాఢకం, చతు
రాఢకం ద్రోణం భవతి.” (మ. 42 ప.)

ప్రస్థాదినిర్ణయః

శ్లో॥ “తస్మైలూనాం శతం ప్రస్థం ప్రభూత మితికథ్యతే
సహస్ర ప్రస్థసంయుక్తం మహాహవి రితిస్మృతమ్
ప్రస్థం చతుర్విధం ప్రోక్తం మానుషాది విభేదతః
చతుష్కు-డుబ సంపూర్ణం మానుషం ప్రస్థ మిష్యతే
ఏతద్విగుణసంపూర్ణం వైద్యప్రస్థం ప్రకీర్తితమ్
వైద్యప్రస్థాష్టగుణితం దేవప్రస్థం ప్రకీర్తితమ్
ఏతద్విగుణ సంపూర్ణ మాతుర ప్రస్థ మిష్యతే.”

(చిత్రాధికారే)

ప్రతిష్ఠాపఞ్చాధా

శ్లో॥ “ఆద్యేష్టకానాం విన్యాసో గర్భప్రక్షేపణం తథా
ఘోరేష్టకానాన్యాసంచ ధ్రువసంస్థాపనం తథా
మహాప్రతిష్ఠా శ్రేష్ఠాచ ప్రతిష్ఠాపఞ్చాధాస్మృతా
పఞ్చప్రతిష్ఠాస్వేతాసు పఞ్చగ్నీజుహుయా త్తథా.”

(ఆత్రేయే. 29 అ.)

ఆష్టబద్ధసవిధః

శ్లో॥ “తతోఽష్టబద్ధనాథాని ద్రవ్యాణ్యదాయ శాస్త్రవిత్
శబ్దచూర్ణం గుళంచైవ త్రిఫలం శర్కరాన్నితమ్
లాక్షాకార్పాస సంయుక్తం కృష్ణగుగ్గులు మేవచ
మాహిషం నవనీతంచ ఏతదేవాష్టబద్ధనమ్
మాహిషం నవనీతంచ లాక్షాశర్కర సంయుతమ్
కార్పాసం గుగ్గులుంచైవ పఞ్చబద్ధన ముచ్యతే
శర్కరం గుగ్గులుంచైవ నవనీతం త్రిబద్ధనమ్
త్రిబద్ధసంతు కర్తవ్యం సర్వత్రనుదృఢం భవేత్
యథావిధం సమామృత్య చూర్ణకృత్య ప్రమాణతః
సస్త్రోహోద్ఘాటనంకృత్వా ఉపదేశేన మాత్రియా

నవనీతే సంయోజ్య నిక్షిప్యోటూఖలే తతః
ముసలంచ సమాదాయ తయో స్సోమసుదర్శనా
హరించక్రం రోహిణీంచ తచ్చాక్షేషం సమర్చయేత్
శూర్యేవసుం సమభ్యర్చ్య చక్రమక్షేణ ఘాతయేత్
ఆచార్యశ్చి ప్రకారంచ బ్రాహ్మణై రసఘాతయేత్
బ్రహ్మవీరస్య రథేతు బద్ధయే దష్టబద్ధసమమ్

పాఠకాదయః

(శృణుః)

“వేదకల్పసూత్రేతిహాస పురాణాది పాఠకాః.”

వాద్యవాదకాః

“వాద్యవాదక నర్తక గాయకాదయః”

సామగ్ర్యః

“పశ్చాద్బ్రాహ్మణా నన్నేనతర్పయిత్వా వైష్ణవాన్ సంపూజ్య
ఇత్యుక్తరీత్యా బ్రాహ్మణభోజన వైష్ణవపూజనార్థ మపేక్షిత సామగ్ర్యః
(మ 313 జ)

ప్రభూతం మహాహవిః

“ద్విద్రోణాది మన్రో)నాస్తం ప్రభూతం, శతద్రస్థాది సహస్ర
ద్రస్థాస్తం మహాహవి రితియచక్షతే”

పడ్విధహవిః

“తల్లలైకేనలైః పక్వం శుద్ధాన్నం, తల్లలతుల్యైః అద్ధైర్వా
ముద్గసాలై ర్యుక్తం మాద్రికం, తల్లలత్రిగుణేన చ సా తగర్ధజలేన
తల్లలార్ధ ముద్గసాలై ర్నాళికేనఘాతైశ్చ పక్వం పాయసం, తిల
లార్ధతిలమాలై ర్యుక్తం కృసరం, తల్లలార్ధితోయేన త్రిగుణేనపయసా
అష్టభాగైః శశ్చభాగై ర్యుక్తసాలై ర్నల్లూర్ధ్వే ఘృతేన గుణిత
య్యుక్తం గౌల్యం, తల్లలార్ధై ర్యుక్తసాలైః పక్వం యూనక మితిపడ్విధం
భవతి”

(మ 314 జ)

సంకల్ప పాదము

ప్రతి ప్రతి ప్రమాణము ప్రకరణం

క్రియాసరళీ

“అన్యాయజ్ఞస్య ప్రథమ మజ్ఞు-రార్పణం, ద్వితీయం సమ్భారా హరణం, తృతీయ మక్షిమోచనం, చతుర్థం బిష్కశుద్ధిః, పంచమ మగ్నిమథనం, షష్ఠం వాస్తుశుద్ధిః, సప్తమమగ్నిప్రణయనం, అష్టమం కుమ్భపూజా ధ్యానం, నవమం కలశస్థపనం, ప్రతిసరబంధః శయనా స్తరణం, దశమం, శయనాధివాసన మేకాదశం, వేదాధ్యయనం సర్వదేవార్చనం, ద్వాదశం, హాత్రశంసనం త్రయోదశం, ప్రధాన హోమః చతుర్దశం, దేవస్యాత్థాపనం స్నానం పంచదశం, రత్నన్యాసః షోడశం, దక్షిణాదాన మగ్నిసజ్జహణం సప్తదశం, సద్భవదక్షిణ మష్టాదశం, చలాచలస్థాపనం తయారావాహన ఛైకోనవింశతికం, అన్యదేవానా మావాహనం వింశతికం, పుణ్యాహ మేకవింశతికం, విధినా నిత్యార్చనం ద్వావింశతికం, బ్రాహ్మణభోజనం వైష్ణవపూజ సంభ్రత్రయోవింశతికం, ఉత్పవం చతుర్వింశతికం, స్నాపనం మహాహవి ర్నివేదనం పంచవింశతికమితి క్రమేణ ఏతేషాం విపర్యాసం సకార యేత్”.

(కు 38 ప)

ఆహ్నికవిభాగః

పూర్వోక్త క్రియాసరళీ అనిర్దిష్టాహ్నికనియమా దృశ్యతే. ప్రతిష్ఠావిధా వక్ష్యన్తేషాధివాసయోః వేదా దక్ష్యన్తేషకాలస్య ప్రతిష్ఠాదివసా త్పూర్వస్మిన్నసమే సప్తమే పంచమే స్మృతీయే ద్వితి యేవా అక్ష్యన్తోచనం కుర్యా దితికథనా త్ప్రతిష్ఠాదినాని నవావగాణి నిర్ణేతుం శక్యతే. అధికే అభ్యుదయః హ్రాసేవా సహనిః అత్ర నవా హ్నిక దీక్షాక్రమే పాయః అయంవిభాగ ఆదర్శవ్యః. శ్లోభూతే రాత్రా వృత్తిగర్వరణ మజ్ఞు-రార్పణంచ, ద్వితీయే అకల్కషహోమః, తృతీయే అక్ష్యన్తేషః, చతుర్థపంచమ షష్ఠ సప్తమేషు పంచగవ్యక్షీర జలాధివాసాః, అష్టమే అగ్నిమథనాదికం, నవమే స్థాపన మావాహనం చేతి.

అత్రానుక్రమణికాయాంచ మహాసంప్రక్షణోక్త పునః ప్రతిష్ఠా విధానస్య అనుసృతత్వా ద్వితీయదినపవ పశ్చాన్నానాం ప్రణయనం కుమ్భపూజాదికం చోక్తమితి సపూర్వోక్త క్రియాసరళీ విరోధ శ్శబ్ద- సీయః, తత్రోపపత్త్యాదికం విస్తరేణ గ్రంథపరిచయే నిరూపిత మితి తత్రద్రష్టవ్యమ్. అహ్నిం హ్రోసే అధివాసానాం, “ప్రత్యేకం యామ మాత్ర మధివాసయేత్.” ఇతిసంజ్ఞితేన అచలబిమ్బస్థాపనస్య యదా సమ్భవం దినాంతరే సజ్జిహేచ ప్రయోగో నిర్వాహ్యః.

సజ్జ-ల్పః

అస్మిన్స్థితే యత్రయత్ర “అస్యాంశుభతిభా” ఇత్యుచ్యతే తత్ర తత్ర ఆచార్యః కూర్మాసనే దర్శ్యే హ్వాసీనో దర్భా న్ధారయమాణః పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య దేశకాలా సజ్జీర్త్య తత్తత్కర్మ సజ్జ-ల్ప్య అవఉపస్పృశేత్.

ఇతిపూర్వ పీఠికాయామ్

క్రియాసరళీ ప్రకరణమ్

సంస్కార ప్రకరణమ్

ఆచార్యవరణమ్

అథ భగవద్ధ్యాన తత్పరో యజమాన శుభేముహూర్తే సర్వ వాద్య సమాయుక్తం భక్తై ర్భాగవతై ర్భాగ్యై ర్నై ర్భగవద్భి ససహాచార్యావసంధం గత్వా వేదవిదం శుద్ధం జితేంద్రియం శ్రీశా స్త్రజ్ఞం స్వాధ్యాయసంయుక్తం విష్ణ్వర్చనపరాయణం శ్రీవైఖానస సూత్రోక్త విధినా నిషేకాదిక్రియాన్విత మాచార్య మభిగమ్య దణ్డ వత్పీఠమ్య తస్మాచ్ఛుభాశిష సుంప్రాప్యోత్థాయ ప్రహ్లాభూత స్సుఖు టిత కరకమలోపలక్ష్మితా తివినయో భక్త్యా భోస్వామి మయాసజ్జ- ల్పిత భగవద్యజ్ఞకర్మణి భూపరీక్షా ద్యక్షరన్యాసాంత క్రియాసు భవాన్ ప్రధానాచార్యోభూత్వా మాముద్ధరత్వితి ముహుర్ముహు సుంప్రార్థ్య వస్త్రాభరణ గంధపుష్పాదిభి స్తమభ్యర్చ్య “ఆచార్యం త్వామహంవృణే” “అస్మదర్థం భవంతఃకుర్వన్తు” ఇతి సాక్షతదర్శయుగ్మం నారికేళం సువర్ణ దక్షిణాయుతం తామూబ్జలంచ దత్వా ప్రణామంకుర్యాత్,

‘వృతోఽస్మి కరిష్యామి’ ఇత్యుక్తేనాచార్యేణ సానుకూల్యే భూపరీక్షాం కారయేత్.

శిష్యసమ్మానమ్

“ఆచార్యానుజ్ఞయా రూపరూపనసమ్మన్నం ప్రాసాద గోపుర మణ్డప భగవద్విమృద్ధి నిర్మాణకుశలం శిల్పశాస్త్రజ్ఞం చిత్రకళాకుశలినం శిల్పిన మాహూయ వస్త్రాభరణగర్భమాల్యాదిభి రలఙ్ఘ్రత్య భవానాచార్యానుమతో భూత్వా మయాసజ్జుల్పిత ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి భగవదాయతన బేరనిర్మాణాది కృత్యాన్యత్యంతరమణీయాని విధివిహితాని కరోత్వీతి విజ్ఞాప్య సదక్షిణాకం తామృబలం దద్యాత్.”
భూపరీక్షా

“శుభేదినే స్వాచార్యనియుక్తో యజమాన స్సాత్వికత్వాగ పూర్వకం పుణ్యాహమఙ్గురారోపణాచ్చ కృత్వా ప్రతిష్ఠాదేవయజన కర్మణి ఆలయోద్దిష్ట భూమిం పరీక్షాపూర్వకం సజ్జిహకర్మణా సంస్కరిష్యామి (ఇతిసజ్జుల్ప్య) స్వగృహే దేవేశం సప్తవింశత్యుపచారై రభ్యర్చ్య పాయసం చనివేద్య ఆచార్యాదిభి సకలబంధుభి ర్భక్తై ర్భాగవతై ర్భాగ్యై హృదైస్సహ ప్రియతాంభగవానితి దేవేశం ప్రణమేత్”
“ప్రియతాంభగవాన్విష్ణుః”

భూపరీక్షాజ్ఞం నిమిత్తపరీక్షణం కరిష్యామి (ఇతిసజ్జుల్ప్య) తతో విష్ణుర్మాం రక్షత్వీతి గురురాత్మరక్షాం కృత్వా, “విష్ణుర్మాంరక్షతు” ఏకాం పర్ణజాం కస్యకామాహూయ భగవన్ని వేదితం పాయసం ప్రాశయిత్వా, వస్త్రగర్భమాల్యాభరణై రలఙ్ఘ్రత్య తస్యాకరే దక్షిణే కపిల గోపురోద్దిష్ఠిత దీపపాత్రం వామేశ్వేతామ్బుజంచ ధారయిత్వా తోయధారా పురస్సరం తాంకన్యాం పురస్కృత్య సర్వమజ్గళారావై రాచార్యః ఋత్విగ్భిస్సహ వేదఘోషపురస్సరం వైష్ణవీం భూమిమాసాద్యప్రదక్షిణంకృత్వా శకునాన్యపలత్య శబ్దస్పర్శరూపరసగన్ధాద్యై ర్భువంసమ్పరీక్షయేత్. అథాచార్యేణ మాంస్పృశస్వే త్యుక్తవతి కన్యా గురుంపరమయా భక్త్యా సంస్పృశేతి. తతఃపర మాచార్యో భవిష్యత్ఫలం జ్ఞాత్వా ప్రాజ్ఞుఖ ఉదఙ్ముఖోవా స్థిత్యా యేఽస్మిన్దేశఇతి బలింప్రక్షిప్య.

“యేఁస్సిదేశే జీవన్మజ్జాప్రాణినో రక్షాగ్ంసి భూతాః, పితౄణాం న్యోఽన్య దేవయతా శ్శ్రుణుధ్వగ్ం సర్వేశస్యేదంస్థానం భవనాయ కల్పితమ్, గచ్ఛన్తు యథేష్టమస్మా ద్రమణీయ మన్యశ్చద్రంవో అస్తు స్వస్తిభవతు”, దక్షిణోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యాం మేదిసీ దేవీ శ్శ్యాదిభిః పశ్చా భిర్మస్త్రై ర్భవమభివృశ్య, “మేదిసీ దేవీ, దేవీహిరణ్యగర్భిణీ, సముద్ర వతీ, వాయువరీ” ఇదంవిష్ణు రితి భవమాహ శతీ, “ఇదంవిష్ణుః.” “భగ వద్విమాన నిర్మాణార్థ మిమాంభూమి మాహరిష్యామి”. తతస్త్యేనం యజమానోఽపి పదక ప్రణామంకృత్వాఽ చార్యాదిభి శ్చాత్మావ సథం

యుగలాఙ్గల పృథ్వాహరణమ్

అథాచార్యో యజమాన శ్చశిల్పినాసహఽఽపూర్వమాణ పక్షే కర్తురనుకూలశ్చై పరశ్వాది సాధనై ర్హోమబలి సమ్భారై సాన్ధ్యం నిమి త్తాన్యపలక్షయన్ ప్రాజ్ఞుఖ ఉదజ్ఞుఖోవా వసంగత్వా శుభే ముహూర్తే ఉక్తలక్షణసమ్ముఖం పాదప మాసాద్య తస్మాత్ తే తృణ గుల్మలతాదీని వ్యపోహ్య, గోమయేనోపలిప్య రజ్జవల్ల్యాదిభి రలఙ్కృత్య తత్పశ్చిమే ఆచార్యః ప్రాజ్ఞుఖః కుశాసనే సమాసీచః ప్రాణానాయమ్య శ్రీమద్భగవద్విమాన నిర్మాణోద్దిష్ట స్థలకర్షణ కర్మాణ్య యుగలాఙ్గలా ద్యుపయుక్త పృథ్వాహరణకర్మణి తత్తత్ప్రధాన హోమార్థ మాఘారం కరిష్యమాణ స్తదజ్ఞత్వేన సుపుణ్యాహం కరిష్య న్నాదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం విష్వక్సేనారాధనం కరిష్యామి (ఇతిసజ్జాల్ప్య) విష్వ క్సేనా రాధనపూర్వకం పుణ్యాహ మాఘారంచ కృత్వా

వసస్పతి ప్రాగ్భాగే ప్రాగగ్రా వ్దర్భానాస్తీర్య తేష్వక్షతోదక పూరితాః దక్షిణాద్యుత్తరాంతం సప్తప్రణిధీ ర్నిధాయ తదూర్ధ్వేషు ప్రాగగ్రా నూర్చాన్విన్యస్య తేషు రుద్రభూతేన్ద్రో యమమాతృసోమ వీరా న్క్రమేణావాహ్యఽప్టోపచారై రభ్యర్చ్య ఓంరుద్రమా—మి. ఓం భూతమా—మి. ఓం ఇన్ద్రమా—మి. ఓం యమమా—మి. ఓం మాతృరావా—మి. ఓం సోమమా—మి. ఓం వీరమా—మి. ఇత్యా వాహ్య, అప్టోపచారై రభ్యర్చ్య బలిందత్వా పృక్షమూలే

(ప్రాగాది చతుర్దిక్షు తత్రవసుదేవ్యి యమవృక్షేంద్రా నావాహ్యః ఓం
 రుద్రమా—మి. ఓం ఇంద్రమా—మి. ఓం యమమా—మి. ఓం
 పృత్యేంద్రమా—మి. ఇత్యా వాహ్య అష్టావచారై రభ్యర్చ్య బలిం
 దత్వా పృత్యస్య పరితః ప్రాగాదిచతుర్దిక్షు వనస్పతి కుమారీపృత్యరాజ
 సర్వకామప్రదేభ్య శ్చతురుపచారై ర్బలిం దద్యాత్. ఓం వనస్పతి
 భ్యోనమః, కుమారీభ్యోనమః. పృత్యరాజేభ్యోనమః, సర్వకామ ప్రదే
 భ్యోనమః తోయం పుష్పం బలిం తోయంచ ప్రక్షిపేత్. అగ్నింపరిమిచ్ఛ్య
 అగ్నయేస్వాహే త్యాది సుఖేభ్యస్వాహే త్యస్తం హుత్వా వ్యాహృతి
 ర్జహుయాత్. “ఓం అగ్నయే స్వాహ. వనరాజాయ స్వాహ.
 సోమాయ స్వాహ. యమాయ స్వాహ. శాఖాయ స్వాహ. స్థూల
 లాక్షాయ స్వాహ. వ్యాధాయ స్వాహ. మృగరూపిణే స్వాహ. వన
 స్పతిభ్య స్వాహ కుమారీభ్య స్వాహ. వల్లీభ్య స్వాహ కుసుమాయ
 స్వాహ. శిలాటవే స్వాహ. బృహత్స్వచే స్వాహ. పుణ్యాయ స్వాహ.
 అమితతేజసే స్వాహ. సూర్యాయ స్వాహ. సూర్యరూపాయ స్వాహ.
 శృంగేణే స్వాహ. భూతరూపిణే స్వాహ. నాగహస్తాయ స్వాహ.
 దివ్యాయ స్వాహ త్రిహస్తాయ స్వాహ. విఘ్నాయ స్వాహ. విఘ్న
 రూపాయ స్వాహ. వినాయకాయ స్వాహ. ప్రసారిణే స్వాహ. మురు
 ఙ్గాయ స్వాహ. వ్యర్ణాయ స్వాహ. నాగేభ్య స్వాహ. భూతరాజేభ్య
 స్వాహ చారణేభ్య స్వాహ. దివాచరేభ్య స్వాహ. సక్తశ్చరేభ్య
 స్వాహ. సన్ధ్యాభ్య స్వాహ. సన్ధ్యాచరేభ్య స్వాహ. అపసరోభ్య
 స్వాహ. యక్షీభ్య స్వాహ. కుమారీభ్య స్వాహ. ఆసురీభ్య
 స్వాహ. రాక్షసీభ్య స్వాహ. పిశాచీభ్య స్వాహ. వనాయ స్వాహ.
 స్థలచారిణే స్వాహ. పృత్యదేవేభ్య స్వాహ. స్థానదేవేభ్య స్వాహ
 విద్యాధరేభ్య స్వాహ. రూపిభ్య స్వాహ. మిథునేభ్య స్వాహ.
 సుఖేభ్య స్వాహ. భూస్వాహ. ౪. నిర్దగ్ధమితి దర్శితేన పృత్యమూలే
 వర్యగ్నికరణం శృత్వా “నిర్దగ్ధంయత్కో నిర్దగ్ధా అరాతయః నిర్దగ్ధా స్సస్తి
 యోస్మా ద్వేష్టి యశ్చ వయం ద్విష్టుః.” తత స్సర్వేశ్వరాయ
 స్వాహేత్యాది వినాయకాయ స్వాహేత్యస్తం హుత్వా వ్యాహృతిః.

ఓమ్ సర్వేశ్వరాయ స్వాహా. జగన్నాథాయ స్వాహా. చాము
 డాయ స్వాహా. సర్వతత్త్వరాయ స్వాహా. బ్రహ్మజ్యై స్వాహా. పిఙ్గా
 యై స్వాహా. గౌర్యై స్వాహా. సర్వతోముఖ్యై స్వాహా. సరిత్ప్రియా
 యై స్వాహా. విశ్వరూపాయై స్వాహా. ఉగ్రాయై స్వాహా. గణేశ్వర్యై
 స్వాహా. వైశాఖ్యై స్వాహా. శిఖణ్డియై స్వాహా. గాయత్ర్యై స్వాహా.
 షణ్ముఖ్యై స్వాహా. విశ్వగర్భాయై స్వాహా. విహర్షిణ్యై స్వాహా.
 కృష్ణాయై స్వాహా. ద్రుహిణ్యై స్వాహా. వారాహ్యై స్వాహా. వరదాయై
 స్వాహా. ఉర్వ్యై స్వాహా. వజ్రదంష్ట్ర్యై స్వాహా. జయ్యై స్వాహా.
 కాశ్యై స్వాహా. ఇంద్రాణ్యై స్వాహా. ఘనాఘన్యై స్వాహా. కాల్ప్యై
 స్వాహా. నాళికదంష్ట్ర్యై స్వాహా. పృషహ్యై స్వాహా. వేదధారిణ్యై
 స్వాహా. వక్రతుణ్డాయ స్వాహా. ఏకదంష్ట్రీయ స్వాహా. వికటాయ
 స్వాహా. వినాయకాయ స్వాహా. భూస్స్వాహా. ౪

వ్యాహృత్యస్తే ౭స్తహోమం కుర్యాత్. తతః పుణ్యాహం
 కృత్వా తణ్డులతామూలసహిత కాంస్యపాత్రే రక్షాసూత్రం నిక్షిప్య
 మదుపచారా నృత్యా స్వస్తిసూక్తేనా భిమృత్య వనస్పతిం వస్త్రగర్ధ
 పుష్పద్వై రలంకృత్య తప్త్రీకాణ్డే స్వస్తిదావిశిష్టతి రితి తూర్యధ్వని
 యుతం ప్రతిసరం బద్ధ్వా రాత్రిం నిదీయ ప్రాతస్సాన్నిత్యా నిత్యక్రియాం
 నిర్వర్త్య యజమాన స్తదను గురుం శిల్పినంచ సమ్మూల్య పృక్షరాజం
 ఛేద యిత్యా తరుశాఖాః ప్రకాణ్డం చ సమాదాయ శకచే నిక్షిప్య
 పృషభై ర్వాహయిష్యూస్తూర్యఘోషపురిస్సరం పురంప్రవిశ్య స్థానేని
 ధావ్య శ్రీశాస్త్రీక్తవ ద్యుగలాఙ్గల దణ్డాదీ స్పరికల్పయేత్.

ప్రథమకర్మణవిధిః

అథ యజమానః ఉదగయన ఆపూర్వమాణ పక్షేస్వాను
 కూలక్షే సర్వవాద్య సమాయుక్త మాచార్యాదిభి ర్భుక్తై ర్భూహ్మజై
 ససహ యుగలాఙ్గల పృషభాది సంభారా నాహృత్య వేదఘోషపుర
 స్సరం భగద్విమాన నిర్మాణాయో ద్విష్టంస్థలం ప్రవిశ్య తృణగుల్మలతా
 దీని న్యసోహ్య నిమ్నోన్నతం సమీక్ష్యత్. పశ్యాదాచార్యః పాదౌ
 ప్రక్షాళ్య చమ్య భూమిం కర్షణేన కర్మణః సంస్కరిష్యామి (ఇతి

సజ్జుల్స్య) తద్భవః పశ్చిమేభాగే ప్రాజ్ఞుభిః కుశానసనే సమాసీన
 సమాహితో దేవంధ్యాయః జలపూర్ణకుమ్భం సమాదాయ వారుణ
 మస్త్రై రుత్తానపాణినా నైర్ఋత్యాద్యంతం ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణా
 ఽవిచ్ఛిన్నం సంప్రావయక్ ధారానుసప్తస్వితీ సీమానిర్ణయం కృత్వా
 “ధారానుసప్తను” ఉత్తవర్ణా సులక్షణసమ్పన్నా వృషభావానాయ్య
 పశ్చిమే ప్రాజ్ఞుభౌ కారయత్వా అభరణగంధ పుష్పాదిభి రలఙ్ఘ్రత్య
 రుద్రమన్య మితియుగే వృషభా వాబధ్య “రుద్రమన్యం బహుతో
 హుతం వృషభం నమస్తే అస్తు, తస్మేఅస్తు బాహుభ్యాం వీతయే”.
 యుగం యుగళతి యుగే లాఙ్గళం సంయోజ్య, “యుగంయుగ శృంఖం
 యుంజామి యోగార్థమ్”.

తత్పురుషాయశ్శితి వామహస్తేన ఋషింగృహీత్వా, “తత్పురు
 షాయ విద్యహే మహాదేవాసు ధీమహి తన్నీరుద్రః ప్రచోదయాత్”.
 ప్రణవోచ్ఛారణ పూర్వకం దక్షిణకరేణ యష్టే మాదాయ “ఓమ్”
 విష్ణుర్మాం రక్షత్వి త్యాత్మరక్షాం కృత్వా “విష్ణుర్మాం రక్షతు”. హల
 కృష్టేతి తామిళం ప్రాగస్త ముత్తరాంతం దక్షిణావర్తం శనైశ్చనై
 సర్వత్ర కర్షయిత్వా “హలకృష్టా దివంగచ్ఛన్తు మర్దితా వాయు
 లోకమ్; శ్రమార్తా అమర్త్యతామ్. యథావచ్ఛా హరేద్వీర్యమ్,
 సర్వేషాం చక్షురాదిత్యః ప్రియతాగం శుభాన్యేవ క్రియతాం దైత్యారి
 ర్భగవానితః”. శుద్ధోదకేన ధారాస్వితీ సర్వత్రప్రోక్ష్య, “ధారా నుస
 సను”. గోసానాం కార్యవేదే

ద్వితీయకర్షణవిధిః

అచ రాత్రిసంక్షిప్తా యః పూర్వోక్త గుణసమ్పన్నా
 న్దోషవృద్ధి శాన్విధిజ్ఞా నాహూయా ఽభీషూజ్య కార్షం నివేద్య తత్పూ
 ర్భేద్యుస్సగృహీత్యే ప్రపాం కృత్వా గోసాయే నోపలిప్య పైష్ట్యై
 భూమి మలబద్ధత్యై యుగలాఙ్గళం నాహీ నాహృత్య పశ్చిమభాగే
 నిధాయ వృషభా వస తత్రైవ వాసయేత్. తతఃపర మాచార్యస్స
 మాహితో భూత్వా ద్వితీయకర్షణ కర్మం గోసారిష్టామి (ఇతి
 సజ్జుల్స్య) పశ్చిమే ప్రాదక్షిణ్యమా ధారానుసప్తం చ కర్త్వ తస్మై ముఖ

పుష్ప గర్భతుల స్యక్షతా నిక్షిప్తవాచనమనై ర్జలపూర్ణ కుమ్భం గృహీత్వా, “అవతేహేడ ఉదుత్త మమిమమ్మేవరుణ తత్త్వాయామి త్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాసి”. ఆమ్రాశ్వత్థ సల్ల వాదిభి రలఙ్ఘ్రత్య పీఠోద్ధ్వే స్యస్య తత్పురతః ప్రాగగ్ర కూర్చుం నిధాయ, తత్ర దేవీయతం దేవ మాయాతుభగవాని త్యాదిభి రావాహ్య సప్తవింశతి విగ్రహై రభ్యర్చ్య తత్పాగ్ధక్షి ణోత్తరేషు తదైవ పీఠాన్యపకల్ప్య తేషువ్రత్యేకంకూర్చ్యానిక్షిప్య, ప్రాచ్యాం వైనతేయగతి గరుడమ్. “వైనతేయో మహావీర్యః కాశ్యపోఽగ్ని సమ ప్రభః, ఆయాతు భగవాన్రాజా సర్వజి ద్విష్ణువాహనః”. “ఓం గరుడ మావాహయామి” అవాచ్యాం సర్వజిదితి చక్రమ్. “సర్వజి త్సర్వ శత్రుఘ్నోఽమోఘోఽ స్రతిమవీర్యవాః. ఆయాతు భగవాం శ్చక్ర స్సర్వసంహారవ ర్షకః” “ఓంచక్ర మావాహయామి”. ఉదీచ్యాం ఆయాతుభగవా నివ్యగతి శాస్త్రం “ఆయాతుభగవా నివ్యో దాస్త శ్శాస్త్రో జనప్రియః, వర్షేష్ట సుగ్వభక్తానాం సర్వదా ధనదో వరః”. “ఓంవిష్వక్సేన మావాహయామి”. ఇత్యావాహ్య షోడశోపచారై రభ్యర్చ్య ముద్గాన్నం గరుడస్యా న్యయో శ్శుద్ధాన్నం నివేద్య పుణ్యా హం వాచయిత్వా, “ధారాసుసప్తసు” రాత్రిశేషం నయేత్.

యజమానాదిభి స్సార్థ మాచార్యః ప్రభాతే స్నాత్వా దేవం వీశ చక్రామితాంశ్చ పూర్వవ దభ్యర్చ్య పాయసాన్నం నివేదయేత్. తతో యజమాన స్సగ్విస్త్ర గర్భమాల్యాది భిరలఙ్ఘ్రతాం విశుద్ధాం రూపయావనసమ్పన్నా మేకాం కన్యకా మాహూయ తద్దక్షిణ హస్తేనారవిష్టం వామేన గోఘృణోద్దీపిత దీపపాత్రం చధారయిత్వా, తాంపురస్కృత్వా- ప్తమజ్జశ పఞ్చాయుధ ధూపదీప ధ్వజ పిళ్ళ చామరాదిభి ర్వివిధతూర్యారావై రాచార్యాదిభి ర్భక్తై ర్భగ నతై ర్భ్రాహ్మణైస్సహ పూర్వే చక్రం మధ్యేవీశంపశ్చాచ్ఛల పూర్ణ కలశసహితం దేవం విష్వక్సేరంచ యావై ర్భ్రాహ్మణాదిభి ర్వాహ యిత్వా కన్త్రికదాదికం జాపయ న్నాచార్యేణ సహ శుభశకునేక్షా పూర్వకం శనైశ్చనై స్తాంభువం ప్రవేశ్య నైర్ముతే వసేత్. అథాఽ

చార్యః యజమానేన వస్త్రాభరణ గర్భపుష్పాద్యై రలఙ్కృతః కుశ
 పుష్పాక్షత గర్భపల్లవాదిభి ర్భూషితం పూర్వోక్త ముదకుమ్భ
 మాదాయ సర్వాలంకారసంయుతాం తాంకన్యా మగ్రతః కృత్వా
 ప్రియతాం మేదినీతీ నైర్ఋత్యాద్యంతం ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణ తూర్య
 ఘోషయుతం జలం సంస్రావయత్, “ప్రియతాం మేదినీదేవీ యేన
 శృక్లేణచోద్భుతా, వీరపత్నీ విశాలాక్షీ తస్యాయం స్థాననిర్ణయే,
 అవిఘ్నేనైవ తంపాత్వా సాధయేమం వరానసే”. ఇతిసీమానిర్ణయం
 కృత్వా, తజ్జలధారా మార్గేణ పూర్వోక్తవిధినా చక్రాదీ నానీయ
 పశ్చిమే త్రిమేఖలాయుక్త ధాన్యపీఠే దేసంసంస్థాప్య, తత్ప్రిగ్దక్షిణోత్త
 రేషు పూర్వవత్పీఠా న్యుపకల్ప్య, వీశచక్రామితాన్ సంస్థాప్య పూర్వవ
 దభ్యర్చ్య హవిర్ని వేదయేత్. వర్ణక్రమేణ వీర్యబలోద్రిక్తా సుఖుర
 శృజ్ఞా వనడ్వాహా వా శృంగ్య ప్రాజ్ఞుభౌ సంస్థాప్య హిరణ్యపః సునై
 ర్గర్భాదకై స్సంస్థాప్య రాజ్యైశ్చై స్వర్ణశృంగై రలఙ్కృత్య, “శుద్ధామే
 వశప” ఇత్యభివృత్య, శృణుమహి ప్రదాయోదకం దద్యాత్. తఃపై
 పూర్ణపాత్రే ప్రతినరౌవిన్యస్య మమచచారా న్సుత్యా స్తస్మిమాక్షేనా
 భివృత్య “విష్ణుస్తామితి” తిలకం ర్వృషభయోర్దక్షిణే పూర్వపాదే
 ప్రత్యేకం ప్రతినరం ఒద్దీయాత్; తదను యగలాఙ్గలవడ్డాదీని ఁచ్చ
 గవ్యైః క్షీరేణ స్థోనకేనవా విష్ణుయత్ర్యా సంస్థాప్య
 లలఙ్కృత్య, యుగే “ఓం శేవ మావాహయామి”. సీతాయాం “ఓం
 మేదినీమా వాహయామి” సాలే “ఓం జ్యేష్ఠా మావాహయామి”.
 ఋషేః “ఓం వాయుమా మావాహయామి”. క్షిణీయే “ఓం స్త్రీ
 మావాహయామి” గర్జజన్య “ఓం అపాంపతి మావాహయామి”
 ప్రతోదే “ఓం యమ మావాహయామి” ఇత్యావాహ్య, పృథక్ పృథ
 గష్టాపచాలై రిర్చయేత్. తతః తత్సతకర్షకమాహూయ వక్త్ర
 గర్భాద్యై ర్భూషయిత్వ తా దావసత మక్షైర్ధ్యాదీన్య ఇతిక్రీడ్య
 యేత్ “అక్షైర్ధ్యాదీన్య క్షై ర్భూషయన్వ విత్తైరమన్వ బహున్య
 మాః, తత్రగావః కనకం తత్ర గాయా తన్నేచిస్తే సవితాయావన్య”.
 తేన యగలాఙ్గల దద్ధాదీ నాం య్య, త్వంపుష్య ఇతిదక్షిణే, సార

భేయ ఇతివామేచ త్రిరావృత్తయా కశరజ్జ్వ బలీవర్దౌ సంయోజ
 యిత్వా, “త్వం పృషభస్త్యం పురాతనస్త్యం వైపౌరాణికస్త్యం
 వైదికస్త్యం చతుశ్శృంగః, త్వామేవాహ మనుయోజ్యే వహస్వదేవార్థం
 వీరధురం వీరస్త్యమ్”. “సారభేయ సురేశవాహన వీశస్యాంశ వీశసఖ
 గోపతే, విష్ణోరిమాం భూమింభవనార్థం కృషస్వ”. యుగంయుగశృంగ
 మితియుగే లాఙ్గలం రజ్జ్వ బన్ధయిత్వా “యుగంయుగశృంగం యుజ్జౌమి
 యోగార్థమ్” ఋషిః గృహ్ణామి తిమస్తే) ఇ ఋషిం ప్రగృహ్య, “ఋషిం
 గృహ్ణా మిక్రప్టుంమునీనాం శాసనాత్” విష్ణుర్నాం రక్షత్విత్వాత్మరక్షాం
 కృత్వా, “విష్ణుర్నాంరక్షతు” యేఽస్మిదేవే జీవన్త ఇతి తదాశ్రిత యక్ష
 రక్షఃపిశాచ భూషోరగాదీ న్విసర్జయిత్వా, “యేఽస్మిదేవే జీవన్తః
 ప్రాణినో రక్షాగ్ంసి భూతాః, పిశాచినోన్యస్య దేవయుతా శ్శృణు
 ధ్వగ్ం సర్వేశస్యేదం స్థానం భవనాయ కల్పితమ్, గచ్ఛన్తు యథేష్ట
 మస్మాద్రమణీయ మన్యదభద్రదంవో అస్తు స్వస్తిభవతు” హలకృష్టేతి
 తామిలాం ప్రాగస్తం కర్షయిత్వా “హలకృష్టా దివంగచ్ఛన్తు మర్దితా
 వాయు లోకమ్, శ్రమార్తా అమర్త్యతామ్, యథావచ్ఛా హరే
 ద్వీర్యమ్, సర్వేషాం చక్షురాదిత్యః, సియతాగ్ం శుభాన్యేవ క్రియ
 తాన్, దైత్యారి ర్భగవా నితః”. తస్మా దుత్తరశో దక్షావరం నివర్త్య
 ప్రతీచ్యన్త మేవం క్రమేణ ఋజ్వవిచ్ఛిన్నపదం దక్షిణావర్తం శ్లిష్టపదం
 ప్రాగస్త ముత్తరాస్తం కర్షయేత్, ఆచార్య స్తస్యాను పదం పశ్చి
 గవ్యైః ప్రోక్ష్య శుభాశుభం పరీక్ష్య గచ్ఛధ్వమార్యా ఇతి విసృజేత్,
 “గచ్ఛధ్వమార్యా సుమనసాచ యుక్తాః” వామావర్తే చిన్నపదే
 గోమూత్రే గౌరేచ శుభమ్, రక్తకృష్ణ కవోత గళవల్లే కర్తుః మృత్యు
 ర్భవతి, తుషభస్మ కపాలాస్థి కేశరోమ నఖకంటకాది దర్శనే మహద్భు
 ఖమ్, శ్వేతమృత్తికా దర్శనే స్వర్ణ రజతతామ్ర ముక్తాపద్మరాగ వజ్ర
 వైడూర్య ప్రవాళశుభికాది దర్శనే మహాంశ్చ సృద్ధిః, కర్తు శుభమితి
 శుభ శుభం జ్ఞాత్వా, అరిష్టానాం శాన్తిం కారయేత్. ఏవం ప్రాగుత్త
 రాస్తం నిరన్తరం కర్షయిత్వా ప్రాణస్థానే బలీవర్దౌ సంస్థాప్య పాదాన్
 పక్షాశ్చ విముచ్య, తణ్డూలాని గురమిశ్రాణి తేభ్యో దత్వా ప్రదక్షిణే

కృత్య దేవస్య త్వే త్యభివన్ద్య, “దేవస్యత్వా నవితుః,” విస్మయ్య యుగ
లాంగ లాదీక్ వాహనస్థానే సంస్థాపయేత్.

బీజావాపః

అథాచార్యో భూమింసుసంలక్ష్య, కృష్ణభువం బీజావాపకర్మాణా
సంసృరిష్యామి (ఇతిసంసృజ్య) శాలివ్రహ్మ యవముద్గ ప్రియజ్ఞసర్వప
తిలమాపమసూరగోధూమ పప్తిక కుళుత్థాదిబీజా న్యానీయ వేణ్వాది
పాత్రే నిక్షిప్య, తేషుసోమగ్ం రాజానమితి సోమ మావాహ్య,
“సోమగ్ంరాజానం వరుణమగ్నిమన్వార భామహే ఆదిత్యాన్
విష్ణుగ్ంనూర్యం బ్రహ్మణంచ బృహస్పతిమ్,” ఓం సోమ మావాహ
యామి. అష్టాపచారై రభ్యర్చ్య, ఇమే బీజా ఇతిబీజా న్యభిమృశ్య,
“ఇమేబీజా వ్రహ్మయవారుహ స్తూష్ణంశు ప్రసాదాత్, సోమేనార్పితా
గ్రహౌర్నిర్వాధికా శ్శుద్ధాశ్శుభాభవన్తు.” సముద్రవతీ శృణ్గే శృణ్గేత్సు
భాభ్యాముద్యమానవ్య, “సముద్రవతీశృణ్గేశృణ్గే” దేవిత్వయాతి తత్పాత్రం
గృహీత్వా, “దేవిత్వయి వాప రూప్యయా న్సురుష్వత్వగ్ం సస్య
సంవత్సరమ్. కామదుహే దుహామిత్యాం కామదుహే సస్యవత్సే ధన
రాశిం ప్రపూరయ”. ప్రరోహబీజా నిర్వపామితి ప్రాగస్త ముత్త
రాస్తంవాసుప్రదక్షిణం నిర్వాప్య, “ప్రరోహబీజా నిర్వపామి భూవకా
యేబ్రహ్మసృష్టౌ దశసప్తచైవ, తేవర్ధితా వృష్టివశేన సర్వేసంపాల్య
మానా హ్యమృతేనలోకాన్, సప్తగ్రామ్యా సప్తచారణ్యకాశ్చ
యేఘర్మనష్టా హీమవర్షసృష్టౌ స్తేవృష్టిభూతా హ్యమృతం రక్షన్తు,
ద్విర్ణార్ద్రాసంశుష్క వివర్ధమానా మూలైఃఫలై శ్శక్తై స్సమృద్ధరూపైః,
అగ్నేనమర్త్యై హవిశాసురాణా నైవైరుహన్తాం తృణవత్పశుభ్యః,
తాన్భూమిశుద్ధ్యై నిర్వపామి బీజాన్ దేవస్థితకారణాయ, యేవ్యోమ
భూమ్యగ్ని జలస్య వాయో స్సంయోగభూతాః ప్రరుహన్తి సర్వే,
తాన్దైవికే శుద్ధికరాయ బీజా నిర్వపామి దేవస్థితకారణాయ, యద్భీజ
భూత మిదమస్తరిక్షం యద్భీజంచాగ్నిః పృథివీరసశ్చ, తద్భీజరోహయ
వహన్తువాతా స్సంవర్ధమానా రుహన్తాం ప్రరోహః, నిరీతికాస్తే బహ

మోరుహస్త సంపాల్పమానా హ్యమృతవాయునాచ, కాలేనబీజాః ప్రరుహన్తిచోష్టా బీజాదహం ప్రచరిష్యామి ధర్మమ్, ఏతే బీజా రస భూతావహన్తు సోమేనసృష్టా అమృత వత్పశుభ్యః, ఏతాన్ప్రొహోహేనస భూతజాతా న్దత్తాన్మే భుక్త్వా ప్రచరన్తు గావః, తస్మాన్మమైతా న్ప్రస పామిగేహే తేమేవశూనా మమృతా వహన్తు, ఏవంస్తుతామే ప్రవ హస్త్యముత్ర తేపుణ్యలోకే మమదేహభూతాః.” పూర్వవత్కర్షకేన పునః కర్షయిత్వా దుహతాందివం ధారాసాయేతి మన్తస్త్రిద్యయేన సర్వ త్రాద్భిః ప్రోక్త్య రక్షాంకుర్యాత్, “దుహతాం దివమిన్ద్రః” “ధారా సాయా పురాయేన ధృతా యాశోభనం పదమ్, కరిష్యామ్యశ్వసా ప్రీతాభవత్వగ్ం శుభలక్షణే”

గోగణనివేదనమ్

అథాచార్యో యజమానయత స్సస్యేషు ప్రరూఢేషు పక్వం సమాలోక్య అస్యాంశుభతిథౌ బీజానాం గోగణనివేదనం కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) భక్తై రాబ్ధిహ్మణై ర్గోగణై ర్దివ్యమగ్ధశారావై స్సర్వ సమ్భారై స్సహతత్సర్థం ప్రవిశ్య తత్ర పశ్చిమభాగే కుశాసనే సమా సీనః ప్రాణానాయమ్య పూర్వవ ధ్ధాన్యపీఠా న్యుపకల్ప్య దేవం వీశచ క్రామితాం శ్చపూర్వవ దభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్య ధారాసాయేతి భువం ప్రణమ్య. “ధారాసాయా పురాయేన ధృతా యాశోభనం పదమ్ కరిష్యా మ్యశ్వసా ప్రీతా భవత్వగ్ం శుభలక్షణే”, దైవికేత్వితి విష్వ క్షేన మానమ్య. “దైవికేతు తథాశౌచే గోభిఃకర్తు మిహప్రభో, కర్తు మర్హసి నిత్యేతు విద్యేవై త్వత్ప్రసాదతః”. సన్యాసమే ఇతి సస్య మభి మన్త్యై, సన్యాసమే సుహవిష స్సృశుద్ధా యథాచాహుతి ర్యజ్ఞముఖే సమృద్ధాః, శుద్ధామృతా సూరిభి రగ్రవేయా స్సర్వాజ్ఞదేవా అవ యవై శ్శుభానామ్. శుభాభవన్తు ప్రభవన్తు పుష్ట్యై”. శుద్ధాశమే పశవ ఇతిగోగణా నాహూయ. “శుద్ధా ఇమే పశవో యేషాగ్ంశృక్ష్ణా విన్ద్రా విష్ణూ బ్రహ్మశిరః, పృష్టారుద్ర ఋషయోరోమా ఋరోగుహస్తీర్థా లాఙ్గాలమ్, కుక్షిర్మేదిసీ చక్షుషీ చన్ద్రాదిత్యౌ వాలావిద్యాధరాః, ఉధస్సాగరా న్తనానద్యౌ గాత్రం భూధరాః, అస్థీని పర్వతారుధిరం

మిత్రావరుణౌ మాంసమగ్ని జ్ఞాహ్నువీ మాత్రమ్, ఖరుడరగా జ్యేష్ఠా నాసికా దంతామరుతః, జిహ్వ సరస్వతీకర్ణః కవీంద్రీ శ్శకృత్పుణ్యదేశమ్, ఏతాస్సవత్సా గావస్సవృషాః యథాసుఖం చరన్తు కామంచరన్తామ్. యథాసుఖం వ్రజన్తు, కామం వజ - మ్, యథాసుఖం ముదన్తు | కామం ముదన్తామ్”.

గావోహిమే ఇతి సస్యం తేభ్యో నివేద్య, “గావోహిమే మాతర స్సన్తు సర్వా మేగోవుషాః పితరస్సన్తు సర్వే, వత్సామమ బ్రాతర ఏవస్సన్తు తన్మాదిశా శుద్ధికరా భవన్తు”. ఇమాంసిహ్వామీతి సర్వత్ర జలసేకం కుర్యాత్. “ఇమాంసిహ్వామీ మామనుగచ్ఛా మీమాంశో ధయా మీమాంముదన్తు దేవా వితతావరేశామ్”.

సర్వదేవతా బలి ప్రదానమ్

తత్సాయాష్టే గురుర్యజమానేన సహ బ్రహ్మఘోషపురస్సరం తత్థానం ప్రవిశ్య ప్రాణానాయమ్య సర్వదేవతా బలిప్రదానం కరిష్యామీతిసంజ్ఞల్వ్య. భుజ్జన్తుదత్త మితి సర్వేభ్యో దేవేభ్యః పూర్వం తోయం తతఃపుష్పం తతస్తిలతిల్వ చూర్ణ పూపసహితం బలిం తత స్తోయం చప్రక్షిప్య, “భుజ్జన్తుదత్తం బలిమద్యవీరా శ్శ్వశ్రావయే యూయమశేష మస్మాద్దచ్చధ్వమార్యా స్సుమనసాచ యుక్తాః”. పాదోవక్ష్యాశ్యా చమనం కుర్యాత్.

వాస్తుపదదేవతా బలిప్రదానవిధిః

అస్యాం శుభతిథౌ వాస్తుపదదేవతా బలిప్రదానం కరిష్యామి (ఇతిసంజ్ఞల్వ్య) ప్రాగన్తై శ్చోత్తరాన్తైశ్చ దశభిస్సూత్రై స్తత్ఫల మేకా శీతిపదవిభాగం కృత్వా తిన్దుధ్యే నవపదే గ్రహ్మణమ్ “ఓంబ్రహ్మణ మావాహయామి”. తత్ప్రొచ్చ్యాం షట్పదే అర్యిష్ణమ్ “ఓంఅర్యిష్ణ మావాహయామి”. తద్దక్షిణే షట్పదే దణ్డధరమ్ “ఓందణ్డధర మావాహయామి. తత్పశ్చిమే షట్పదే పాశభృతమ్ “ఓంపాశభృత మావాహయామి”. తదుత్తరేష్ఠపదే ధనదమ్ “ఓంధనద మావాహ యామి”. ఆగ్నేయ్యాం ద్విపదే సవితారమ్ “ఓంసవితారమావాహ

యామి". తత్పశ్యిమే ద్విపదే సావిత్రమ్ "ఓంసావిత్ర మావాహయామి". నైర్ఋత్యాం ద్విపదే ఇన్ద్రమ్. "ఓంఇన్ద్ర మావాహయామి" తత్ప్రాచ్యాం ద్విపదే ఇన్ద్రాగ్నిమ్. "ఓంఇన్ద్రాగ్ని మావాహయామి". వాయవ్యాం ద్విపదే రుద్రమ్. "ఓంరుద్ర మావాహయామి". తత్ప్రాచ్యాం ద్విపదే రుద్రాగ్నిమ్. "ఓంరుద్రాగ్ని మావాహయామి". ఈశాన్యాం ద్విపదే అవమ్. "ఓంఅవమావాహయామి". తత్పశ్యిమే ద్విపదే ఆవపత్నమ్. "ఓంఆవపత్న మావాహయామి". తద్భూమి శ్చైశాన్యాది ద్వాత్రింశత్పదేషు క్రమేణేశాది సూరిదేవాస్తం ఛాత్రింశద్దేవా నేకపదాధిపా నావాహ్య. "ఈశమావాహయామి, వర్జన్యమా వాహయామి, జమస్త మావాహయామి, ఆదిత్య మావాహయామి, మహేంద్ర మావాహయామి, సత్యక మావాహయామి, భృశ మావాహయామి, అన్తరిక్ష మావాహయామి, అగ్ని మావాహయామి, పూషణ మావాహయామి, వితథ మావాహయామి, గృహక్షత మావాహయామి, యమ మావాహయామి, గన్ధర్వ మావాహయామి, భృగ్గరాజ మావాహయామి, ఋషి మావాహయామి, నిర్ఋతి మావాహయామి, దౌవారిక మావాహయామి, సుగ్రీవ మావాహయామి, పుష్పదన్త మావాహయామి, సరిత్పతి మావాహయామి, అసుర మావాహయామి, శోషణ మావాహయామి, రాగ మావాహయామి, నవన మావాహయామి, నాగ మావాహయామి, ముఖ్య మావాహయామి, భల్లాట మావాహయామి, సోమ మావాహయామి, అర్గళ మావాహయామి, అదితి మావాహయామి, సూరిదేవ మావాహయామి". ఇత్యావాహ్య ప్రణేకం చతురుపచారైర్మృతగుడ దధియుక్తం బలిం దద్యాత్.

గర్భగేహపదసప్తధి దేవతాబలిప్రకారః

తతో గర్భాలయప్రదేశే పుష్పాదీన్ సంశోభ్య ప్రాగన్తై రుత్తరానైశ్చ పశ్చాభిన్నుతైః ప్లోడశభాగం కృత్వా, తత్తత్సూత్రసంస్థితానాది ప్రాక్షిణ్యక్రమేణ పశ్చాదింశద్దేవా నావాహ్య. "ఓంసామావాహయామి, భూత మావాహయామి, యక్ష మావాహయామి,

దుర్గా మావాహయూమి, ఘోటమూళి మావాహయూమి, ధాత్రీ
 మావాహయూమి, పపుష మావాహయూమి, రాక్షస మావాహ
 యూమి, జయ మావాహయూమి, కృష్ణ మావాహయూమి, మురుణ్ణ
 మావాహయూమి, శివ మావాహయూమి, ప్రాణ మావాహయూమి,
 కవి మావాహయూమి, శక్ర మావాహయూమి, పురుషూత
 మావాహయూమి, విద్యా మావాహయూమి, యశస మావాహ
 యూమి, భద్రా మావాహయూమి, వేదభృత మావాహయూమి,
 తాపస మావాహయూమి, సిన్ధుసా మావాహయూమి, అమిత
 మావాహయూమి, పాశ్చభౌతిక మావాహయూమి". ఏతేషా మేక
 పాత్రే ద్రోణార్ధే స్తజ్జలై శ్చరుంపక్వా తత్తన్నామ్నా పూర్వవద్భలిం
 దత్వా తత్పాగ్భగే యోజః పురేతి సర్వేశ్రావయేయః, "యోజః
 పురా వీరవరో వశేణ్యో భూతాధిపో భూతసమస్తవాహః, యోవృ
 త్రహృ ద్వీరపుర సుసూమకేతుః, పరిషదా యమోధర్మ స్సరారిసజ్ఞః
 నిర్ఋతి స్ససముద్రో వరుణస్స వాయూరాజా కుబేరోఽశని పాణి
 యుక్తః, సురబృహస్పతి స్సహకార్తికేయూ గణముఖ్యయుక్తాః ప్రవి
 శన్త్విదం స్థానమిమే హరేర్యే పరిషత్ప్రియుక్తాః, కుర్వన్త్విదం విఘ్న
 వినాశనీయాః". సర్వం వ్యవైస్త్రితి జలమాస్రావ్య, "సర్వంవ్యవైతు
 కలుష మవసింహ్మి", పూర్వంస్థితా ఇతిమస్త్రేణ పునరాశ్రావయేత్,
 "పూర్వంస్థితా యథేష్టం గచ్ఛన్తు". తత్పురతః చరమంచరామ ఇతి
 తిల లాజ భక్ష్యఘృతగుడ సమాయుక్తం బలిం సర్వభ్యో నక్తజ్ఞు
 రేభ్యో భూతేభ్యో దత్వా, "చరమం చరామః" అస్తు స్వస్తీతి తస్మిన్జలం
 సంస్రావ్య, "అస్తు స్వస్తిరవితా స్వస్తిరేవై దేవాదైవికమ్." పాదా
 ప్రక్షాళ్యోఽచమ్య పుశ్యాహం వాచయేత్.

బ్రహ్మపద్మావటమ్

అధాచార్యో యజమానయుతః ప్రభాతే స్నాత్వా తాంభువం
 సంప్రాప్య అశ్యాంశుభతిథౌ శుభనిమిత్త పరీక్షణార్థం బ్రహ్మపద్మావట
 క్రియాం కరిష్యామి (ఇతిసంజ్ఞాప్య) సూత్రోక్తవిధానీ నాఘారం
 కృత్వా పర్వీన్ని పశ్చిగవ్యాభ్యాం సర్వత్ర ప్రోక్షణైః ప్రోక్ష్య గర్భా

లయప్రదేశే పాణ్డీశం కారయిత్వా తస్మిన్నాఘరానే పురుషసూక్తం
 విష్ణుసూక్తం ఏకాక్షరసూక్తం గోసూక్తం వైష్ణవం స్విష్టకృ దాహుతి
 శాచ్చజ్యేన హుత్వాఽన్తః పరిపేచనాస్తేఽగ్నింవిసృజేత్. తత స్సయా
 హిశో విధినా వాస్తుపురుషం సమధ్యర్చ్య ద్వాత్రిం శతృస్థసమ్ముచ్ఛం
 నవకుమ్భం గృహీత్వా సూత్రేణ వేష్టయిత్వా ఆమ్రాశ్వత్థ పల్లవాద్వై
 రలబ్ధౌత్య నాదేయై రాధానై స్వస్త్వ స్వస్తి కుమ్భమాపూర్య,
 “స్వస్త్వస్తు సోమ్యర్చ్య ర్చ ధర్మాత్మావరుణో గణభృన్వరః, ప్రవిశ స్త్విదం
 కుమ్భం కుమ్భభృత ముచ్చాలకః, సర్వా నరుణ మను ప్రవిశన్తు”. తస్మి
 న్పతుర్ముర్తిమనై రావాహ్య. ఓంవరుణ మావాహయామి, పాశ
 భృత మావాహయామి, వీర మావాహయామి, ఉడకప మావాహ
 యామి, షుడశోపచార్గై రధ్యర్చ్య తద్రాత్రిం వ్యపోహ్య ప్రభాతే
 పూర్వవత్సాన్నిత్వా, గర్భాలయస్థదేశే బ్రహ్మభాగే ప్రాజుఖిః,
 ఇమాం సిఞ్చామితి జలమాస్రావ్యా నుమృజ్య, “ఇమాంసిఞ్చామి
 మామనుగచ్ఛా మిమాం శోధయా మిమాంముదన్తు దేవా వితతా
 వరేభామ్” త్వాంఖనామి త్యేకహస్త ప్రమాణం చతుర్దిక్షు తదైవ
 నిమ్న మవటం ఖాత్వా, “త్వాంఖనామి పృథివి త్వద్భర్తు శ్శాసనా
 న్ముదా యుక్తాభవ దేవానాం దేవస్య తస్యేదం నైష్ఠవం భవనం దేవ
 వాహినీ” పాంసూ స్ప్రేష్యామితి సముదక్తయా మృదా తదవటం
 ప్రపూర్య, “పాంసూ స్ప్రేష్యామి భవన్త్విమేభి సృద్ధయే” యస్సభే
 తివిష్వక్సేనం సన్నవ్య, “యస్సఖా విష్ణో ర్వరదో వరాణాం కర్తాచమూ
 నాం శుచి శ్శుచీనామి, ఏవో ఏరాణా మాగమిష్యతు” త్వంసర్వమి
 త్యనుమాన్య, త్వగ్ంఽర్పం కారయ వరదో వరస్య త్వత్ప్రసాదా త్సిద్ధో
 హం సిద్ధింగచ్ఛామి శరణం ప్రపద్యే త్వామేవాఽవిభక్తార్థ మవిఘ్నం
 భవతు సిద్ధిమ్”. అధికేచ స్మహతీం సృష్టిం హీనేహీనం సమేచమ మితి
 జ్ఞాత్వా, త్విదైవి పునఃఖిత్వా పూర్వారాధిత కుమ్భరూదాయ సుక్ర
 మాంసృష్టి త్యభిసృజ్య సుక్రమాంసృష్ట సుసీతాశ్చాచక, సూచయ
 తాం నరుణ శ్శుభాశుభమ్”. సర్వానరుణ మితి తత్సృష్టం గౌహు
 భ్యాం గృహీత్వా “గౌహువరుణ మనుప్రవిశన్తు”. పాతుమాం నరుణ

ఇతితదుదకే నావటం ప్రపూర్య. “పాతుమాం వరుణోనిశ్యో రక్తా
 మ్బరో జలేశ్వరః అమిత త్వత్ప్రసాదేన సర్వేదేవాః ప్రసీదన్తు” నవం
 పద్మమాదాయ సవ్యోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యాం గృహీత్వా, ఆయాతు
 భగవాన్స్పృహ్యే త్వవటస్థే జలే విన్యస్య. “ఆయాతుభగవాన్ స్పృహన్
 అస్మిన్లోకే హితజ్ఞురః, నిశ్యోస్మి స్మిగ్ధలతే పద్మే రమ్యతా మృషిభి
 స్సహ, ఇదంబ్రహ్మణా పూర్ణం తుతిమారుహ్య దేవాః గ్నుచయన్తు
 శుభాశుభమ్, ఉపగతా స్సుచయన్తు దేవాః, ఆయాతుభగవాన్ నిశ్వ
 కర్మా విశతు, బుద్ధిం మమావిశతు నవనః కర్ణయతాం కర్మప్రథమం
 విరాడ్భద్రాతు, ద్వితీయగ్ం సప్తఋషయ యస్తేహం ప్రసాదా
 దవిఘ్నమన్తు, అస్యాజ్ఞదేవాః ప్రవిశన్విదం పుష్ప్వైభవన్తు సోఽహం
 కరోమి దివ్యం కర్మకారయన్తు దేవాః”. క్రిమిత్తంబక్షయేత్.

బాలాలయనిర్మాణం తత్ప్రతిష్ఠావిధిశ్చ

అథ ప్రథమం తరుణాలయం వక్ష్యే యత్రిమూలాలయం కుర్వా
 తదైశాన్యే చైవ్రసూత్రాదు త్తరే సామ్యే వాయవ్యే త్రిహస్తాది పంచ
 హస్తాంతం తరుణాలయం ద్వితీయావగణే తృతీయేనా సమారభేత్; భిత్తి
 మూలవిశాలం మాత్రాజ్ఞులేన ద్వితాలం త్రితాలం చతుస్తాలంవా
 తదవశేషం నాలీగృహవిశాలం నమం త్రిపాద మర్థంవా ముఖమణ్ణపం
 యథామూలాలయ ద్వారం తథా తరుణాలయే మృణ్మయం లుపో
 పరిష్టా త్త్రణాచ్ఛంబం లోహాద్భిన్నంవా కృత్వా త్త్రేతాను క్లం సర్వం
 ద్వితీయ తరుణాలయస్యో విధినా కాయే నైవశితేష్టకాదిభి
 స్తస్మధ్యే ద్వీవేగసహిత మార్చాపీఠంచ కృత్వా పశ్చాద్భులబేరం కార
 యేత్. ఖదిరాన చంపకాద్భిః పరమశ మహాకాశ్విత్త బిల్వశ
 మీనా మన్యోచం విధిం కృత్వా శోష మత్వా త్విచర్యపోహ్య
 మానాజ్ఞులేన సప్తాజ్ఞులం కంఠం కంఠాద్భులం త్రియోదశాజ్ఞు
 లంవా దేవేభ్యోనమోఽర్చయేత్. తేన సత్కణం స్థితమసీలంవా
 కృత్వా స్థాపయిషుః పూర్వం వాః కంఠాద్భులం సర్వయత్నా క్షయ్య
 న్మోచనం కృత్వాఽభివాన్య బాలయూఽభిముఖే దక్షిణేనా యాగ

శాలాంకృత్యా తోరణాద్యై రలంకారైః తస్య ధ్యే శయ్యావేదిం
ద్విహస్తాయతవిస్తారాం తిత్తురీయాంశోత్సేధాం తత్ప్రసాదం సభ్యాగ్ని
కుణ్డం తత్ప్రసాదం మైశాన్యాంవా స్నానవేదిం చకుర్యా త్పూజ్యగ్ని
సూక్ష్మయే దిత్వేకే. బాలాలయ స్వీకృతే శ్రీనైఖానస సూత్రోక్త
విధినా వాస్తుహోమం హుత్వా పర్వగ్నిః పూజ్యగ్నిభ్యాం శోధయిత్వా
పుణ్యాహం వాచయే త్నిభ్యాగ్నికుణ్డేవాః పూరు హుత్వాఽలయాభి
ముఖే దేవం సంస్థాప్యాభిముఖే కుంభం ప్రోణద్యయసమ్పూర్ణం ఖణ్డ
స్ఫుటితకాశరహితం త్రిగుణే నైకేననా సూత్రేణ వైష్ణవమస్త్ర
ముచ్చార్య ప్రదక్షిణ మావేప్య శుభిహోహ స్తే త్రివక్షాశ్య ధారాసు
సప్త స్వీకృతా ముత్పవనం కృత్వా కుంభం జలేన నమస్సులోమీ
త్యాపూర్ణే దమాంశ్చినా ఇత్యుపేభిమస్త్ర్య చప్రసోశీరాద్యై ర్వాస
యిత్వా నిత్రయగ్నే నావేప్య పాచర్యా ప్యష్టపజ్ఞా పశ్చాద్ధావధ వర్ణ
చిహ్నాని నవరత్న కుశకూర్చాంశ్చ పుష్కలపుష్క గ్నిష్ఠుగాయత్ర్యా
క్షిప్త్వా ధాన్యపీతే కుంభం సపిదానం స ప్యస్త్యుపేచార్యశోచిత్రా
భిముఖో భూత్వా బ్రాహ్మహంసస మాస్థాయ ప్రతిష్ఠోక్తక్రమేణ
ధ్యాన్య కుమ్భే సమావాహ్య పశ్చాత్పూజ్యసమాక్తం సముచ్చార్య
కుంభం బిమ్బంచ సమాదాయ స్నాచన్వేభే ప్రతిష్ఠాప్య చతుర్దశకలశై
స్సంస్నాప్య నిత్యోత్తరీయాద్యై ద్విభూష్యా ప్యష్టపాచరై రభ్యర్చ్య శయ్యా
వేద్యా ధాన్యోపని పశ్చాశయగాని వానాంబువా స్తీర్య తస్యాం దేవం
కుంభంచ నివేళ్య పుణ్యాహంస్తే సౌప్త్యం రాత్తవంవా ప్రతిసరం స్వప్తి
దావిశస్పతి రితి బద్ధ్యా, యద్యైష్ట్యచ వితి దేవం శయనేశాయయే
దుత్తరాచ్ఛాదనం కృత్వా ఽగ్ని సముజ్జ్వల్య వైష్ణవం హుత్వా
హోత్రం ప్రశంస్యా ఽనాహసజుష్టాకార స్వాహాకారా హుత్వా
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం శ్రీసూక్తం మహీసూక్తం సర్వ
దైవత్యంచ హుత్వాఽగ్నిమానస్య రాత్రిశేషం వ్యపోహ్య ఽచార్యః
ప్రభాతే స్నాత్వాఽగారం ప్రవిశ్యఽపర్య దేవముత్థా ప్యాష్టప
చారై రభ్యర్చ్య ప్రణమేత్. యజమా చార్యాదిభ్యో దక్షిణాం
దద్యాత్. ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే స్థాపనా దేవమాదద్యు రాచార్య

శ్చిరస్థా కుమ్భంధారయః స్వగ్రహోగచ్ఛే తస్యర్వవాద్య సమాయుక్తం
స్తోత్ర స్ఫుటగీతయుక్తం శీఘ్రం వినోదం కారయే దితికేచిత్. శకున
సూక్తం సముచ్చార్య తోయధారాపురస్సరం ప్రదక్షిణం కృత్వాఽ-
భ్యస్తరంప్రవిశ్య శుభేచరరాశౌ ప్రతద్విష్ణురితి దేవంసంస్థాప్య విష్ణు
సూక్తం పురుషసూక్తం జప్త్వా దేవపాదౌ స్పృశ్శ భూర్భువస్సువరితి
బిష్ణుస్య మూర్ధ్ని నాభౌ పాద యోశ్చ క్రమేణస్యస్య యకారం పాద
యోరస్తరే వీరేస్యస్యాఽకారం హృదయేస్యస్య తంప్రణవై ర్వేష
యిత్యాకుమ్భస్థాం శక్తి మిదం విష్ణురితి మస్త్రేణ కూర్చేనా దాయా
యాతుభగవా నితి బిష్ణుస్య మూర్ధ్ని విష్ణుమావాహయూమీ
తిసంస్థా వ్యావాహయే దక్షిణేశ్రియం వామేమహీ మిత్యావాహ్య
పీతాస్తే ప్రాగాది సుభద్రాద్యావరణ త్రయ దేవా నావాహ్యఽఽ-
సనా ద్యుచూరై రభ్యర్చ్య పుణ్యాహం వాచయిత్యా దక్షిణే బ్రహ్మణ
ముత్తరే మార్కండేయం వామేశజ్జ్వరం దక్షిణేపద్మాపితరం
ద్వారేషు ధాత్రాది ద్వారదేవ ద్వారపాలాః విష్వక్సేనగరుడ శ్రీభూ
తాది మహాభూతాంతా న్నిషద్యేవా న్నవభేదే ప్యేకమార్గేణా హయే
త్పాయసం శుద్ధాన్నం ప్రభూతంవా నివేదయే దన్యత్రా వాహన
విసర్జనంచ హిత్యా నిత్యార్చనవిధానేన నిత్యం సమ్యగర్చయేత్.

శక్కుస్థాపనమ్

అస్యాం శుభతిథౌ ఆలయనిర్మాణాద్యత్వేన ప్రాచీనాధనాజ్ఞం
శక్కుస్థాపనం కరిష్యామి (ఇతిశక్కుల్ప్య) మాసేషు ఛాల్గునచైత్ర
వై శాఖతైవ్య జ్యేషేషూత్తమం శ్రావణాపాథ కార్తికాశ్వయుజేషు
మధ్యమం శేషేష్వధమం పూర్వపక్షే కృష్ణపక్షే అస్త్యభాగంహిత్యా
వాశ్రవణ రోహిణ్యుత్తర హస్తాస్వాతి పునర్వసు వారుణమైత్రే
ప్యేకస్మిన్ యజమానానుకూల్యార్థే స్థిరరాశౌ వనిష్ఠతే చాఽఽరభేత.

కృష్ణభూమి మధ్యే చతుర్దిశం చతుర్స్థానం జలేన సమంకృత్వా
తన్మధ్యే శక్కుంసంస్థాపయేత్. శక్కుస్పృశ్శ సారవత్తరాన్
యాజ్ఞికాణాం ఆహారేత్; మానాజ్గులేన అస్తాజ్గులాయతం ద్వాదశా
జ్గులాయతంవా సువృత్తం నిర్వ్రణ మాలూమనదృశం మూలనాహం

చత్రాకారం శబ్దగుణకృత్వా ఉదయా తువ్వం తన్మధ్యే శబ్దాద్వి
గుణమానేన మణ్డల మాలిఖ్య తన్మధ్యే శబ్దం స్థాపయేత్.

పూర్వాహ్లాః పరాహ్లాదోః ఛాయాయది తన్మణ్డలాంతగా
తద్విస్తృద్వయంతం సూత్రం ప్రసాదయేత్. తత్పుర్వా పరాదిక్
ఉక్తచ్ఛాయాం దక్షిణో నామేన నిర్దేశ్యేత్. శబ్ద ర్నరతనుః
తస్మాత్ సణ్డవతిభాగం కృత్వైకాంశ మణ్డలం తదణ్డలేనావగత
చ్ఛాయాః ప్రతిమాసం విశోధయేత్. మేషే విధునే సింహే
తులాయాం చ "వాస్థితే ద్వ్యణులం కులీరే సృశ్చికే మీనే చతు
ర్ణులం ధనుషీకుమ్భే షడణ్డలం మకరే అష్టాణ్డలం నయేత్. సృషభే
కన్యాయాం నావచ్ఛాయా భవేత్. మాసిమా స్యుక్తమణ్డలం
త్రింశద్భాగం కృత్వా దినేదినే చైకేకంభాగం యుక్త్యాశోధయేత్.
తస్మిన్ పునర్భిందుద్వయం కృత్వా తయోర్మధ్యం పూర్వావరం
ప్రసార్య దక్షిణోత్తరం తద్భిన్నద్వయం మత్స్య ముత్పాద్య తస్మాఖ
పుచ్చ విసర్జితం సూత్రం ప్రసారయేత్.

ఖననం సికతాపూరణం

తత్పశ్చిమే "మేషినీ" తిమన్త్రేణ జలాంతా శిలాంతంవా ఖనిత్యా
శల్యా న్యహ్వ్యా వాలుకాభి రాపూర్య హస్తిపాదేన దృఢంకృత్వా
సప్తాహేన తీతే తత్తాతం పశ్చాదా కృత్వా త్రిభాగావసానే చోత్తమం
ద్విభాగావసానే మధ్యమం ఏకభాగావసానేనావ అధమం తస్మిన్
శిలాంవా అశేష్టకాంవా విన్యసేత్.

శిలేష్టకాదిలక్షణం

తయోర్లక్షణం యుగ్మముగ్మ హస్తవిమానానాం తద్ధస్తం
ప్రతిత్వ్యణులంవా వర్ధనేత్, అట్లసంఖ్య సమాయామం తస్మాదర్థ
విస్తారం అర్థబాహుల్యం; అథవాత్వ్యణుల ద్వైకాదశాణ్డలాంత
మేకాణ్డలసృష్ట్యా విస్తారం నచభావవతి తదర్థబాహుల్యవిస్తారం
ద్విగుణాయతం ఏనం చత్రస్ర శిలావా అశేష్టకావా అగ్రం పాదం
ముఖం పృష్ఠంచ సంలక్ష్యైవ ఆహరేత్.

ప్రథమశిలేష్టకాన్యాసః

అస్యాం శుభతిథౌ ఆలయనిర్మాణాజ్ఞం ప్రథమశిలేష్టకాన్యాసం
 కరిష్యామి (ఇతిసంకల్ప్య) అతః కర్తవ్యం ప్రథమశిలేష్టకాన్యాస విధిం
 వక్ష్యే అఙ్కురా నిర్వయిత్వా శిలాధివాసం త్ర్యహమేకాహంవా
 కృత్వా ప్రత్యేకం వస్త్రేణావేష్ట్య వాసుణమస్త్రై రభిమస్త్ర్య తత్థానా
 త్ప్రముఖే షోడశ ద్వాదశాష్ట చతుర్విధిః పాదైర్యుక్తాం ప్రపాంకృత్వా
 తోరణాద్యై రలఙ్కృత్య పూర్వస్యాం రాత్రౌ తత్థానాదుత్తరే
 వాస్తుహోమం హుత్వా వాలుకోపరి పర్యగ్ని పఞ్చగవ్యాభ్యాం
 సంకోధ్య పుణ్యాహంకృత్వా యాగస్థానస్య మధ్యే చతుర్దిశం ద్విహ
 స్తాయతవిస్తారం తాలోత్సేధాం వేదింకృత్వా ప్రాగాది చత్వార్య
 గ్నికుణ్డాని తత్ప్రవిచ్యా మైశాన్యాం స్నానశ్చభంచ కృత్వా పశ్చాదా
 ఘూరంహుత్వా శిలావా అధేష్టకావా స్నానశ్చభే ప్రతిష్ఠాప్య తత్ప్రవి
 చ్యాం వ్రేహిభి ర్దణ్డవశ్పజ్జీం కృత్వా చతుర్దశకలశా నివ్యస్య విధి
 నాంస్నాప్య వేద్యాం ధాన్యోపచి శ్చాస్త్రైః శిలాద్యంచ
 ప్రత్యేకం వస్త్రేణా వేష్ట్య చతుర్వేద రూపం ధ్యాత్వా ప్రాగాది
 వివ్యస్య పురుషాదిహుక్తి ర్వామభి రభ్యర్చ్య తస్యభ్యే నవరత్నాని
 విన్యస్య తస్మిన్ రక్షేశం విష్ణు మభ్యర్చ్యపుణ్యాహంకృత్వా ప్రత్యేకం
 స్వస్తిదావిశస్పతి రితి ప్రతిసరం బద్ధ్య చతుర్వేదాదిమస్త్రైః శిలాద్యం
 ప్రాచ్యా ముత్తరాగ్రం దక్షిణే ప్రాగ్రం పశ్చిమే చోత్తరాగ్రం
 ఉత్తరే ప్రాగ్రం చశాయయేత్. ఉత్తరాచ్ఛానంకృత్వా హవిర్ని
 వేద్య హోత్రం ప్రశంస్య పురుషాదిచతుర్ముక్తి రత్నేశం విష్ణుం
 దిగ్దేవాం శ్చానావ్యా జుష్టాకార స్వాహాకారంచ హుత్వా దేవం
 ధ్యాయన్ హున్తియే పురుషసూక్త మైంద్రీ మాగ్యేయం వైష్ణవంచ
 అగ్నిహోత్రే విష్ణుసూక్తం బ్రాహ్మీ యామ్యం వైరోముతంచ.
 గార్హపత్యే వైష్ణవం ఏశాక్ష గాదీక్ వాసుణం నాయవ్యంచ ఆవ
 నభ్యే వైష్ణవం మృదసూక్తం సౌమ్యం రాద్రంచ ప్రత్యేకం దశకృత్వో
 జహుయాత్. రాత్రిశేషం వ్యర్హ్య ప్రభాతే స్నాత్వా ముహూర్తే
 సమనుప్రాప్తే యజమాన ఆగ్నిస్థాపకాదీక్ వస్త్రైః త్రియాద్యై రల

జ్యోతిష్ దక్షిణాంధద్యోత. సర్వాలజ్ఞాన సంయుక్తం గ్రామం బాలాగారంవా శకునసూక్తం జపక ప్రదక్షిణ కృత్వా తద్దేశం ప్రవిశ్య అగ్నివిసృజ్య ఆచార్యో యజమానశ్చ స్థపతివాసాన్తం నిత్య సూత్రం ప్రసాద్య ద్వాదశం విదిత్వా అభ్యస్తర ద్వారదక్షిణే యమ ద్వయం హిత్యా భిత్తిమధ్యే చతురశ్ర ముపలిప్య నవభాగం విభజ్య ఆచార్యః ప్రాజ్ఞుభూమాసిత్యా ప్రాణాయామంచ కృత్వా. అగ్నిమీశే పురోహిత మిత్యేనై పదే ప్రథమశిలేష్టకాగ్ర మూర్ధ్వాననం ఆగ్నేయాం తత్పాదం, ఇషేత్వోద్ధేత్వేతి యామ్యే ద్వితీయశిలేష్ట కాగ్రం నైర్ముత్యాం పాదం, అగ్నిఆమీహీతి వాకుశ్యాం తృతీయ శిలేష్టకాగ్రం వాయువ్యాం నైర్ముత్యాం పాదం శన్నో దేవీరి త్యుత్తరే తురీయశిలేష్టకాగ్ర మైశాన్యాం వాయువ్యాం పాదంచ ఏవంక్రమేణ విన్యస్త తస్మధ్యే వైష్ణవమస్త్రముచ్ఛర్య నవరత్నాని సుచక్రంవా నిక్షిప్య పశ్చాచ్ఛిల్పిన మాహూయూ ఒభిపూజ్య తేనై వక్రమేణ దృఢం కారయిత్వా ఉపరిష్ఠాత్ భిత్తిమూలం సోపేతాధస్తానం కేవ లాధిమానంవా కృత్వా పాదవర్గాదివర్గాధ్యం విమాసం త్రితలం ద్వితల మేకతలంవా పరికల్పయేత్.

స్తంభప్రతిష్ఠా

అన్యం శుభకేళే ఆలయనిర్మాణాజ్ఞ స్తంభప్రతిష్ఠాం కరిష్యామి (ఇతినజ్ఞుల్బ్య) ఆలయప్రదేశా వైతాన్యా ప్రసాదాత్మకం శోరణ పూర్ణకుంభాభ్యై రలజ్యోత్య స్తంభప్రతిష్ఠా దివసా తుప్తం నవమే సప్తమే పంచమే తృతీయేవా ఒహ్న పుణ్యాహ నుజ్ఞు-రార్పణంచ కృత్వా తత్పుర్వేద్యుః పూర్వాహ్లావన ర్విజో పరయిత్వా ప్రహ మధ్యే స్తంభమీమాః హస్తమాత్రవిస్తృతాః ప్రాగర్తాః ధాన్య వేదీ శ్చత్తిను కాయిత్యా దర్భైరాచ్ఛర్య తదుత్తరే జౌహననా ఒగ్నా హస్తావహోమముత్వా ఏచ్ఛిన్త్య స్తంభాస్తంభధ్యక్ష్యా ఒగ్నివిసృజ్య పూర్ణమలూర్వికం చతుర్దశికలై స్సంస్కర్య లజ్యోత్య పాదముక్తా భూత్యా ఒర్వాప్రసక్త్యర్చ్య ప్రత్యేకం నవమస్త్రై రాపేప్య ప్రాద్యాం సభ్యాగ్నికథ్యే అగారంకృత్వా చతు

ర్వేదాదినున్నా స్పృత్యేక మష్టోత్తరశత మష్టావింశతీకంవా హుత్వా
తదనుగ్రాహణం వైష్ణవేనం వైష్ణవం రౌద్రం బ్రాహ్మ మైత్ర్యం
వాయవ్యం వారుణం పాశ్చాత్యభౌతికం చహుత్వా కాంస్యపాత్రే శాలి
ప్రహీముద్గయవ తిలసర్వప మసూరచణకాది సర్వాన్ బీజా
స్తనంగ్రాహ్య తస్మి న్నధిదైవం సోమ మావాహ్యభ్యర్చ్య పృథక్పాత్రే
నవరత్నాని నిక్షిప్త్య తత్ర విష్ణుమభ్యర్చ్య పూర్వోక్తవేదిమి చతుర
స్తమ్భస్పృథక్ ధాన్యవేద్యో శ్యాప్రహ్యది ధాన్యపాత్రం రత్న
పాత్రంచాఽ ధివాన్య రాత్రినినీయ ప్రభాతేన్నాత్వా ముహూర్తే
సమాగతే స్తమ్భస్థాపనస్థానే హ్వయేయాది ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణ
ప్రత్యేకం రత్నన్యాసం కృత్వా తనువతి పృథక్పృథక్సవస్త్రాన్ ణ్యాస్తీర్య
సుధాపూరణేన సుదృఢంకృత్వా భూరసీత్యాదికం జపకసర్వవాద్య
సమాయుక్తం రత్నన్యాసక్రమేణ స్తమ్భస్తతత్థానే వ్యవక్రం
శిల్పినా స్థాపయిత్వా అగ్నివిసృజ్య పుణ్యాహంవాచయిత్వా ఆచా
ర్యాదిభ్యో యథోక్తదక్షిణాం దత్వా మహాహవిః ప్రభూతంవా దేవే
శాయ నివేదయేత్.

కవాట ప్రతిష్ఠా

ద్వారం విధివత్కృత్వా మడజ్గొని శిల్పినా పిథినా యోజయే
త్పృథమం పట్టికామూర్ధ్వాననాం దక్షిణశిరస్కాం సన్న్యస్య తనూర్ధ్వే
దక్షిణస్తమ్భ ముత్తరరాభిముఖ ముత్తరస్తమ్భం దక్షిణాభిముఖం
తయోరుపరిష్టా దుత్తరపట్టికా మధోమాఖి ముత్తుశిరస్కాం సన్న్యస్య
న్తరే దక్షిణకవాట ముత్తరరాభిముఖ ముత్తరకవాటం దక్షిణాభిముఖం
సంస్థాప్య శిల్పినం విసృజ్య అస్యాం గుభతిభౌ ఆలయచిర్యాణాజ్ఞం
కవాట ప్రతిష్ఠా కర్మకరిష్యామి (ఇతిసంకల్ప్య) తస్మాదాఽభిముఖే
చోత్తరే వాస్తుహోమ హుత్వా హ్యగ్నిం కృత్వా హ్యగ్నిగవ్యై రద్భి
స్సంశోఽపి మడజ్గొని ప్రత్యేకం వస్త్రేణావేష్ట్యాఽభిముఖే ధాన్యపీతే
కుమ్భం పుష్కర్య చార్పణం త్రరాభిముఖ మాసిత్వా ధ్యామక ధాతారం
విభాతారం భువనం పితృం పితరం సరణం చ తస్మిన్కామ్యేఽమ్భసి
సమావాహ్య పశ్చాద్ధౌత్రం భాత్రాదీనా మాహాహవ జుష్టాకార

స్వాహాకారాణ్య కృత్వా ధాత్రాది పరిషద్దేవమన్తాః ప్రత్యేకం చ
పర్యాయం సవైష్ణవంచ ముత్వా ప్రభాతే తత్కు-మోదకేన ధాత్రా
దీన్ సమావాహ్యై భ్యర్చ్య హవిషేదనం చ కారయేత్.

గర్భన్యాసవిధిః

అథ గర్భన్యాసవిధిం సంక్షేపేణ యుక్తా స్మరీతీరా
త్ఫలభూమే ర్వల్మికా తులీరవాసా న్దవనస్తా స్వీచవిషాణాదుద్భేదా
చ్చమృత్తికాం వజ్రవైషాన్య మాక్షకస్ఫటిక పుష్పకచన్ద్రకాన్త నీలశఙ్ఖ
బ్రహ్మమణీ నృనశ్శిలా హరితాలాశ్చాన్త శ్యామసీన సౌరాష్ట్ర గోరొచన
గైరికపారదాన్ శాలినీవార మాషముద్గ కులుత్థ నిష్పానతిల ముద్గయ
వాన్ సువర్ణరజతతామ్ర పిత్తలాయసారకూట వృత్తలోహ వైకృత
త్రపుసీసాన్ యథాక్రమేణా హరేత్. హేమరూప్య తామ్రాయసలో
హంశ్చ పక్వోష్ణిల కుముదకల్పార కన్దాన్తాహరేత్, సువర్ణేన
చాతుర్వర్ణచిహ్నాని స్రుక్ సువ కమణ్డలు జుగూపజుహూ ఛత్ర చామ
రాజ్యుశ ధ్వజతులారోద యుగలాఙ్గలాని గజగరుడకచ్చపాన్ చక్ర
శఙ్ఖగదాశాష్టాంగసీన్ పశ్చాయుధాన్ శ్రీవత్స పూర్ణకుమ్భ భేర్యా
దర్భ మత్స్యయుగ్మజ్యుశ శఙ్ఖావర్తా న్యప్రమజ్జలాని మథాలాభమానేన
కారయతి. ఫేలాయామవిశాలం త్రిపశ్చ సప్తసవైకాదశ త్రయోదశ
పశ్చాదశ సప్తదశైకోనవింశ త్యేకవింశ త్రయోవింశతి పశ్చావింశత్య
జ్జుల మేతద్యథాక్రమే వైకతలాది ద్వాదశతలాన్త విమానానాం గర్భ
భాజనం తద్భిత్త్యుచ్చం తద్విస్తారసమ మష్టాంశోనం షడ్భాగోనం పశ్చ
భాగోనంవా తస్యబాహుల్య మేకద్విత్రిచతుర్యనవకోష్ఠయుతా మచ్చి
ద్రాం రమ్యాం ఫేలాం కారయతి. కోష్ఠ భిత్త్యుచ్చం విస్తారార్థం త్రిభా
గైకభాగం పిథానంవా యథోచిత మర్థాజ్జులం భిత్త్యుచ్చం నిర్వ్రణం
వృత్తం చతురశ్రంవా శుద్ధేనతామ్రేణ కారయేత్. అథవా తత్త్వా
సాదవిష్కమ్భం తదష్టాంశోనం తత్త్వాదవిహీనంవా ఫేలాయామ
విశాలం పూర్వవచ్చుభే కర్తురనుకూలే నక్షత్రే రాశౌ శుభోదయే
గర్భన్యాసం కారయేత్. * అస్యాంశుభతిశా విమానదేశస్య సర్వసమ్మ
త్సమృద్ధ్యర్థం గర్భన్యాసం కరిష్యామి. (ఇతిసజ్జుల్ప్య) పుణ్యాహం

* శ్లో॥ సగర్భా పృథివీ సూతే విగర్భా సర్వనాశినీ, ఇతి కాశ్యపే

కృత్వా ఆలయాభిముఖే దక్షిణేవా ప్రపాంకృత్వా తోరణాద్వై రల
జుష్టత్య తస్మాధ్యే ద్విహస్తాయతవిస్తారాం తాలోత్సేధాం వ్రీహిభి
ర్వేదింకృత్వా తత్ప్రచ్ఛా మహావనీయాగ్నికుణ్డం కృత్వా
సాయాహ్నే దేవాభిముఖే ధాన్యరాశ్యపరి ప్రాగగ్రం వస్త్ర
మాస్తీర్య ఫేలాంవిన్యస్య తస్మి స్మృదాదిద్రవ్యాణి సంభృత్యా
చార్య శోచిత్రాభిముఖో భూత్వా గాయత్ర్యా ప్రణావాద్యయా
యత్రాని ద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య మేదిసీతి ఫేలామభిమృశ్య బ్రహ్మదినస
పదేషు తత్తద్దేవత్యమస్త్రేణ మృద్రత్న ధాతుబీజలోహా సమ్మేణ

సన్న్యస్య పశ్చాద్యుధాం స్తత్తస్మన్త్రై ర్మధ్యమాదిచతుర్దిక్షు విన్యస్య
మధ్యే బ్రాహ్మణాదివర్ణచిహ్నాని చతుర్దిక్షు హేమాదిలోహా
పద్మాదికన్దాని తత్తద్గీశమస్త్రైః పృథక్పృథగ్విన్యస్య గజగరుడ కూర్మ
రూపాణి బ్రాహ్మపదే తత్తస్మన్త్రేణవిన్యస్యైష్టదిక్షు మజ్జలాన్యథా
(కమేణ తత్తద్గీశమస్త్రై) సన్న్యస్యోత్తరాచ్ఛాదనేనాచ్ఛాద్య దిక్పరి
చ్ఛేదంకృత్వా రాత్రౌ తస్యాలయస్యోత్తరే వాస్తుహోమం హుత్వా
వర్యగ్నిపశ్చాగవ్యాభ్యా మాలయంసంకోధ్య పుణ్యాహం వాచ
యిత్యాహ వనీయాగ్నా వాఘారంహుత్వా ధాన్యరాశ్యాం పశ్చా
వస్త్రాణ్యస్తీర్య తస్మాధ్యే ఫేలాంద్రవ్యసహితాం స్వస్తిసూక్తేనసన్న్యస్య
తస్యాంనాగేష్టం తత్పరిత శ్చేన్ద్రాదిలోకపాలాం శ్చాభ్యర్చ్య వస్త్రేణా
వేష్ట్య పరిపుష్పాణివిక్షిప్త్యాధివాస్యై గ్నింపరిస్తీర్య వైష్ణవం విష్ణు
సూక్తంపురుష సూక్తం శ్రీసూక్తంమహీసూక్తం బ్రాహ్మం నాగాధి
దైవత్యందగైవత్యంచ హుత్వా పశ్చా యుధేభ్యో నాగరాజాయే

ద్వాయాగ్నాయే యమాయ నిర్ఋతాయ నకుళాయ వాయవే
సోమాయేశానాయ నారాయణాయ సర్వ రత్నేభ్య స్సర్వభాతుభ్య
స్సర్వబీజేభ్య స్సర్వలోహేభ్యో నదీభ్యో పాతాళేభ్యో పృథ్వీభ్యో
నాగేభ్యో దిగ్దజ్యస్సాహేతి వ్యాహృత్య స్తం హుత్వాస్త్రైః పరి
మేకంకృత్వా రద్రాత్రౌ సుముహూర్తే ప్రాప్తే యజమానః ఆచార్యాదీ
న్వస్త్రోత్తరీయాభరణై రలజుష్టత్య దక్షిణాందద్వా దాచార్య స్తద్భా
జసం తిరసానామన్యస్యభ్యుదయ సమాయుక్త మాలయం ప్రదక్షి
ణేకృత్వా శ్చస్త్రేన్ద్రాదివిక్షిప్త్యాబ్రహ్మసమూపే యజమానో బ్రాహ్మ

ణశ్చే త్పట్టికోపరి క్షత్రియశ్చే త్కుముదోపరి వైశ్యశ్చే జగత్కుపరి
 త్పాదశ్చే త్పాదుకోపరి చైవం సానంసజ్జుల్య తస్మి న్నేదిసీమధ్యర్చ్య
 ఆచార్య ఆత్మసూక్తంజప్తే దంవిష్ణోర్వ్యర్థ మితిధ్యాత్వా మేదిసీదేవి
 విష్ణుర్యోనింధ్రువసూక్తంచ జప్త్వా తజ్జైవగర్భం సంస్థాపయే త్పశ్చా
 దగ్నిమాసాద్య స్విష్టాకారం పూర్ణాహుతించ యజే త్తమగ్నిం విసృజ్య
 శిల్పినమాహూయ దృఢం కృత్వా తస్యోపరి విధినా విమానం
 కారయేత్.*

విమానవిధి:

అథ విమానవిధానంవక్ష్యే నలినకాది వణ్ణవతిభేదై స్త్రిచతు
 ర్వాస్తాది రుద్రారకరాస్త మేకభూమిం పశ్చిష్ణస్థాది త్రయోదశ
 చతుర్దశకరాస్తం ద్విభూమిం సప్తాష్టకరాది పక్షిషోడశకరాస్తం త్రితలం
 సప్తదశహస్తాది షట్పతకరాస్తం చతుర్భుమ్యాది ద్వాదశతలాస్తం
 యుగ్గాయుగ్రహస్తై ర్యుతం యజమానానుకూలం సర్వాలజ్ఞాన
 సంయుతం విమానం ముఖమణ్ణవ గోపురప్రాకార పరిషదాలయ పచ
 నాలయారామ తటాకాదీని శ్రీశాస్త్రోక్తమార్గేణ శిల్పశాస్త్రోక్తమార్గే
 ణవా యథారమ్యం తథాకారయేత్.

మూలేష్టకా స్థాపికీలప్రతిష్ఠా విధి:

అథ సమాప్తేష్టకా శిలావిన్యాసవిధిం వక్ష్యే పూర్వపక్షే కర్తు
 రనుకూలస్తే శుభేముహూర్తే సమాప్తేష్టకాం కుర్యా ద్విమాన మేక
 ద్రవ్యకృతం శ్రేష్ఠం ద్విద్రవ్యకృతం మధ్యమం త్రిద్రవ్యకృత మథమం
 ఏకద్రవ్యకృత విమానే తద్వివేణోర్ధ్వవిన్యాస మన్యయోర్యద్వివ్య
 కృత ముపరిస్థలం తేనైవ మూర్ధవిన్యాసంకారయే దిష్టకోపరి పాదుకా
 త్పట్టికాస్తం శిలయైవ కృతంచే న్నదోపాయభవే చ్ఛిల యేష్టకయా
 దారుణావా పాదుకాది స్థూప్యస్తం యత్కృతం తదేకద్రవ్యకృతం
 మసూరకాస్తం ప్రస్తరాస్తంవా శిలయైవకృత్వా శేషమిష్టకాకల్పితంయ
 త్తద్విద్రవ్యకృత మేతదేవ శిఖరం లుపావిధానేన కృత్వోపరి లోష్టా
 చ్ఛాదనం యత్తత్త్రిద్రవ్యకృతం శక్తశ్చే త్తదేవతామ్ర రజతమక్నే

* దివైవ నిర్మలే ద్రవ్యాణి భాజనే షిప్త్వా, రాత్రావేన నిధాప
 యేత్, దివా వినశ్య, తీతి కాశ్యవే.

రాచ్చాదయే దేతదుత్తమం భవతి, సర్వేషాం స్థూపిం లోహభాజన
మేవ కారయే దిత్యేకే, తదాలయపాదవిస్తాగ ద్విగుణాయామాం తదర్థ
విస్తారాం తదర్థభావముల్యా మేవేష్టకాం శిలాంవాకృత్వా తత్తచ్చిఖ
రాగ్రే నాసికాప్యమే నాసికాగ్రాస్తేనా తామ్రజం ఖాదిరం బేరోక్త
వృక్షజంవాఽహ్మత్వైకతల ప్రాసాదే బహుతలేవా మూలతలే పాద
విష్కంభా ద్వాదశాష్ట సప్తవర్ణణంవా కీలదైర్ఘ్యం తత్పాదవిష్కంభా
త్తిభాగైకభాగ మర్థంవిస్తారం తత్పడంశైకాంశం స్థూపికాగ్రవిస్తారం
తస్యాయామం సప్తభాకృత్వా త్రిభాగం మూలం చతురశ్రం శేషం
సువృత్తం శిఖరాకారంవా కారయే దథవా తదూర్ధ్వతల పాదాయామ
సదృశం తత్పాదవిష్కముఖవిస్తార మగ్రమేకాంశం మానయే తన్మధ్యే సుషి
రం సమచతురశ్రం కృత్వా కీలాదధస్తాత్పశ్చిరం యుక్తితః కారయేత్.

అస్యాం శుభతిథౌ ఆలయనిర్మాణం మూర్ధేష్టకాన్యాసం
స్థూపికీలప్రతిష్ఠాంచ కరిష్యామి (ఇతిసంకల్ప్య) ఆద్యేష్టకావదస్త్యేష్ట
కానా మధివాసహోమాద్యం సర్వం స్థూపికీలసహితం కృత్వా కిలే
విష్ణుం తదాధారేమహీం ప్రాగాదిష్టిష్టకాసు పురుషాద్యామూర్తి
స్తద్బాహ్యే ప్రాగాద్యుత్తరాంతం న్యక్షం వివస్వంతం మిత్రం క్షత్తారం
చాభ్యర్చ్య శయనే శాయయే త్పృథివరమాబధ్యో త్రరాచ్చాదనం
కృత్వాఽహవనీయాదిషు పూర్వవద్ధోమంహుత్వా రాత్రిశేషం
వ్యపోహ్య ప్రభాతే స్నాత్వా ఆలయచూర్చ్య ప్రదక్షిణం కుర్యా ద్యజ
మాన ఆచార్యాదీ న్నవవస్త్రోత్తరీయాద్యై రలఙ్కృత్య దక్షిణం
దద్యాత్థానకా శిలా ఇష్టకా వాకీలసహితం సమాదాయ గ్రామ
మూలయంవా ప్రదక్షిణంకృత్వా తాశ్చాసంకరం విమానంసమా
రోప్య శిల్పినాసార్థం సూత్రంప్రసార్య శిలావాధేష్టకావా తన్మధ్యే
ఛిద్రే పూర్వనత్ప్రాగగ్రం తచ్చిద్రేతమూలం తదక్షిణేఛిద్రేగ్రం
దక్షిణేమూలం పశ్చిమేఛిద్రేగ్రం పశ్చిమేమూలము త్తరఛిద్రేమూల
ముత్తరాగ్ర మేవంఛిద్రం పూర్వవచ్చతుర్వేదాదినుస్తే రూర్ధ్వాననం
సన్న్యస్య సుధామాకీప్య తన్మధ్యే రత్నం సునర్ణంవా యథాశక్తివన్యస్య
మేదీనీతిమస్తేణ మయూరాక్షిప ద్విన్యస్య తస్యోర్ధ్వే సుషిరే విష్ణు
సూక్తేన స్థూపికీలం ప్రతిష్ఠాపయే త్పశ్చాచ్చిల్పినమాహూయ సుదృఢం
కృత్వా శిఖరగసమారోప్య తస్మిన్నాగ్రాది చతుర్దిక్షు న్యక్షాదీ

నానాభ్యంతర్యం శేషాంశం విధివాకారయిత్వా త క్త శ్చేత్తా ప్రజం
రాజతంసావర్ణంవా కృత్వా తస్యాధస్తా త్సుధావర్ణలేపవంచ కారయేత్.
శిలాగజ్జిహణమ్

అథ బేదార్థం శిలాగ్రహణంవక్ష్యే పూర్వపక్షే పుణ్య కర్తురను
కూలేనక్షత్రే అచార్యో యజమానశ్చ శిల్పినాసార్థం సాధనైర్లోమ
సమ్మూలై స్సహ శిలాగ్రహణాయగత్వా వనేవనపార్శ్వే జలపార్శ్వేవా
శిలావిత్త్య పత స్త్రుణగుల్మలతాదీని సంకోధ్య తదు త్తరపార్శ్వే అప్యం
మృభతిథా విమ్బునిర్మాణార్థం శిలాసజ్జిహణం కరిష్యామి (ఇతిసజ్జిహ్వ్య)
పుణ్యహ మా పూరంచకృత్వా సూత్రోక్తవిధినా వాస్తుహామం
హుత్వా పర్యగ్నింకృత్వా పశ్చిగవైక్విపమానాద్యై సంప్రోక్ష్య
ద్విప్రభృత్యై శ్చరుంపక్త్వా ఘృతగుడలాజై ఘృతంశిలాయాపార్శ్వే
దక్షిణేవనరాజాదౌతి “వనరాజాయ నమః” వామే దేశాధిపతయితి
“దేశాధిపతయే నమః” పరితః ప్రాగాదీశానాస్తం సర్వేభ్యోదేవేభ్యో
యక్షేభ్యో విద్యాధరేభ్యో రాక్షసేభ్యః పిశాచేభ్యో నాగేభ్యో గంధ
ర్వేభ్యోఽష్టాదశగణేభ్య శ్చేతి పూర్వముదకం పుష్పం బలిముదకంచ
దత్వా “సర్వేభ్యో దేవేభ్యో నమః. యక్షేభ్యో నమః విద్యాధ
రేభ్యో నమః రాక్షసేభ్యో నమః పిశాచేభ్యో నమః నాగేభ్యో నమః
గంధర్వేభ్యో నమః అష్టాదశగణేభ్యో నమః.” శోయం సుష్పం బలిం
తోయంచ ప్రక్షిపేత్. తత్రస్థా శ్రీఘ్న ప్రజతేతి పరితః ఖసిత్వా
“తత్రస్థాశ్రీఘ్నప్రజత.” శిల్పినాసార్థ మానయిత్వా శుద్ధోదకై రభిషి
చ్యాచార్య ఉత్తరాభిముఖో భూత్వా ప్రాశాయామంకృత్వాఽ
త్మసూక్తంజప్య “ఆత్మాఽత్మాపరమాచరాత్మా” సమాహితో దేవం
ధ్యాయక్ హస్తాభ్యా మిదంవిష్ణురిశి మస్త్రేణ శిలాగ్రహణం కృత్వా,
“ఇదంవిష్ణుః”. హూళికాం తాడనీ మప్యదాయ విష్ణుగాయత్రీ చిత్రం
దేవానా మితిజప్య మూర్ధ్ని పార్శ్వయోః పాదేచ కించిచ్ఛిత్వా,
“నారాయణాయ” “చిత్రందేవానాం” తత శ్శిల్పినమాహూయ విధినా
మానయిత్వా కిశ్చిదప్యధికం హేయశిలాం ఛేదయిత్వా పునః కక
టేవా శిలామారోప్య ప్రమాదేనాలయమావేశ్య క్షుమణ్ణపే
సన్న్యస్య బేరం మానోన్మానాద్యై ర్గక్షణోపేతం స్థానకాది భేదే మ్పేక
మార్గేణ సాక్షోపాక్షావయవ మధ్యర్థా వయవంవా సర్వత్రాహీనం

సుందరం చిత్రం చిత్రార్థంవా కారయేత్. మూలార్థాచే త్థానక
మానీనం యానకం వా సర్వాజ్ఞసంపూర్ణం సువ్యక్తం కారయేత్.

గర్భశేషవిభాగః

అథ గర్భాగారపదవిన్యాసవిధిం వక్ష్యే, (ప్రాగై) రుత్తరాగైశ్చ
సప్తశసూత్రైః షట్పంచాశద్విశతభాగంవిభజ్య, తస్మధ్యే షోడశభాగం
బ్రాహ్మం తత్పరిత శ్చతురధికాశీతిభాగం దైవికం తత్పరిత షణ్ణవతి
భాగం మానుషం తద్బహి షష్టిభాగం వైశాచం భవతి. తస్మధ్యే
బ్రాహ్మే కాతుకపీఠం దైవికభాగం త్రిధాకృత్వా తస్మాఽపరభాగే
తస్మధ్యేవా స్థానకం దేవమానుషయో రస్తరే చానీనా శిశ్చిద్దైవిక

మాశ్రిత్య మానుషాంశే శయనం స్థాపయేద్ధృవార్థాచే ద్గర్భాగారం
అష్టభి స్సూత్రైః సప్తసప్తవిభాగంకృత్వా తస్మధ్యే చైకంపదం
బ్రాహ్మం తత్పరిత శ్చష్టభాగం దైవికం తద్బాహ్యే షోడశభాగం
మానుషం తద్బహి శ్చతుర్విం శతిభాగం వైశాచంభవతి. బ్రహ్మస్థానే
స్థాపయే చ్చాన్తికం దైవికే పౌష్టికం దేవమానుషయోర్మధ్యే జయద
మేనంధ్రువార్థాచం సంస్థాపయేత్.

ధ్రువబేరపీఠకల్పనమ్, సానకశ్చ

ధ్రువబేరస్య పీఠోత్సేధం ద్వారోత్సేధస్యా హ్లాంతైశాంశం
షడ్భాగైశాంశంవా భువన్లోత్సేధసమ మధ్యర్థం ద్విగుణావా సమవృత్తం
పద్మాకారం చతురశ్రం త్రిమేఖలంవా కారయే దధవా కాతుకపీఠా
త్పశ్చిమభాగం తత్పీఠోత్సేధమానేన సమస్థలం కృత్వా దేవిభ్యాంసహ
దేవం సంస్థాపయేత్.

ఆనీన

గర్భాగార త్రిభాగైక మానసే పీఠవిస్తారం ద్వారాయామ
షడ్భాగ ముచ్చాయం తత్పాదహీనం దేవ్యోః పీఠోచ్చాయ మృత్వి
గ్భాగం విభజ్య, ఏకేన పాదం త్రిభిర్జగతి ద్వాభ్యాంకుముద మేకేన
కేసరం షడ్భాగైశ్చ కర్ణికాం పట్టికేద్వాభ్యా మేవం సింహారస విధానేన
కల్పయేత్.

శయానశ్చ

ఆయామం ద్వాత్రింశాంశ త్రిభాగం శయనోచ్చాయం చతు
ర్భాగం విస్తారం శేషం యుక్త్యా కారయేత్.

కాతుకాదిబేరాణాంపీఠగ్రంథము

కాతుకాదీనాంపీఠం తత్తదవ్యేణ బేరాయామస్య త్రిచతుష్పశ్చ
షట్పస్తాఽష్ట నవభాగైకభాగం తస్యోర్ధ్వపశ్చోచ్ఛం త్రిభాగైకభాగం
భిన్నమభిన్నంవా తస్యోర్ధ్వాంశోన మూర్ధ్వదలోత్సేధం తస్యవిస్తార మధః
పద్మవిస్తారా త్పశ్చభాగోనం తత్తత్ప్రీతోత్తుజ్గా దధ్యర్థం పాదోనద్వి
గుణంవా పీఠవిస్తారం జగత్పా బాహ్యం తద్విగుణం తద్దశాంశోన
మూర్ధ్వపటికాయామం తదష్టాంశోన మధఃపద్మదలగ్రవిస్తార మథవా
బేరోదయం షడంశంకృత్వా తద్విభాగం పశ్చభాగద్విభాగంవా పీఠ
విస్తారం కారయే త్ప్రీతోత్సేధంద్వాదశభాగం కృత్వై కాంశం పాదుకం
సార్దత్రయంశా జగతీ ద్వ్యర్ధాంశం కుముద మర్ధాంశంకంపం ద్వ్యర్ధాంశం
కర్ణ మర్ధాంశంకంపం సార్ధంశా మహాపటికా చైవంపీఠం కారయేత్ .
మధూచ్ఛిష్టక్రియా

అథ బేరార్థం మధూచ్ఛిష్టక్రియాంవక్ష్యే శుక్లపక్షే కర్తురను
కూలశ్చే కారయే తద్విధాత్పూర్వ మఙ్కురానర్పయిత్వాఽ లయాభి
ముఖే యజమానగృహేవా ప్రసాంకృత్వాఽ లఙ్కృత్య తస్మధ్యే
గోమయేన గోచర్మమాత్ర ముపలిప్య పశ్చపక్షై రలఙ్కృత్య తస్మిన్నై
పాననాగ్నికుణ్డం కృత్వా అస్యాం శుభతిథౌ బిష్ణువిర్మాణాజ్ఞం మధూ
చ్ఛిష్టక్రియాం కరిష్యామి. (ఇతినఙ్కుల్బ్య) పుణ్యాహం వాచయిత్వా
ఽఘారంహుత్వా వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం శ్రీభూమి
దైవత్యం పాశ్చభౌతికం వైష్ణవం స్విష్టాకారంచ హుత్వా పశ్చా
చ్ఛిల్పినమాహూయా ఽఙ్కుణే గోమయేనోపలిప్య తస్మధ్యే త్రిపదం
ఘల్లీంవా సన్నస్యస్యాగ్నింసిధాయ శుద్ధపాతే మధూచ్ఛిష్టం ప్రక్షిప్య
ఘల్పామారోప్య ప్రాఙ్ముఖేన శిల్పినా సమేనాగ్నినా వాచయిత్వా
నవవస్త్రే ణోత్పాయ తత్పిన్నగ్ధ హూదాయ ప్రోక్ష్యా చార్యః ప్రాఙ్ముఖో
భూత్వే దంవిష్ణురితి మస్త్రేణాభిమృశ్య “ఇదంవిష్ణుః” ఉత్తమాజ్ఞం కృత్వా
దేవ్యాదీనాం తత్తన్నస్త్రేణా భిమర్శనాది కారయే త్పుణ్యాహం
వాచ యేద్యజమాన ఆచార్యాదిభ్యో దక్షిణాందద్వా త్పశ్చాచ్ఛిల్పిన
మాహూయ సమ్పూజ్య తేనస్నిగ్ధేన బిష్ణుంసలక్షణం కారయిత్వా
తద్బహిర్ముత్రైకాం శనై రాలిప్య సంశోష్య ఉచ్ఛహరయః పట్టై ర్భస్త్

యిత్యా పునశ్శుభేదినే పూర్వవద్ధోమం హుత్వా తత్తద్విష్ణుగర్భం
 వ్రతాప్య మసూచ్చిష్టుంసంప్రాప్య పునస్తద్విష్ణుగర్భంవ్రతాప్య సస్త
 వ్రతోహేన శిల్పిభిస్తత్క్షే ర్విష్ణుగర్భమత్వరేణపూరయేత్. వ్రభా
 తేత్వాచార్యో యజమానశ్చ శిల్పినా శనైశ్చనై ర్మృద్భేదంకార
 యిత్యా బిమ్బ శుద్ధించకారయే తద్విష్ణుం ప్రావితమపూర్ణం ఖణ్డితం
 సంస్ఫుటితం వాయుదిభవే తద్భేరం లోహవత్స్మృత్వా పూర్వవద్ధోమం
 హుత్వా బిమ్బమాచరేత్.

ఇతి పూర్వపీఠికాయామ్

సంస్కార ప్రకరణమ్

సాధారణక్రియా ప్రకరణమ్

శ్లో॥ శ్రీవేంకటాద్రి నిలయః కమలాకాముకః పుమాన్

అభజ్గురవిభూతి ర్నస్తరజ్జయతు మజ్గళమ్.

శ్రీలక్ష్మీ వల్లభారమ్భాం విఖనోముని మధ్యమామ్

అస్మదాచార్య పర్యంతాం వందే గురుపరమ్పరామ్.

సదస్యసహ

శ్లో॥ శుక్లామ్బరధగం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్

వ్రసన్నవదనం ధ్యాయే శ్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే

తదేవలగ్నం సుదినంతదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ

విద్యాబలం దైవబలంతదేవ లక్ష్మీపతే తేజోగ్నియుగంస్మరామి

యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణో యత్రపార్థో ధనుర్ధరః

తత్రశ్రీ ర్విజయో భూతి ధ్రివానీతి ర్మణిర్మమ

స్మృతే సకలకల్యాణ భాజనం యత్రజాయతే

పురుషస్తమజం నిత్యం వ్రజామి శరణం హరిమ్

సర్వదా సర్వకార్యేషు నాస్తితేషా మమజ్గళమ్

యేషాం హృదిస్థో భగవాన్మృజళాయతనం హరిః

లాభస్తేషాం జయస్తేషాం కుతస్తేషాం పరాభవః

యేషామింద్రివరశ్యామో హృదయస్థో జనార్దనః

ఆవదా మపహర్తారం దాతారం సర్వసమ్పదామ్

శ్లో॥ లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో సమామ్యహమ్
 యస్య ద్విరదవక్త్రాద్భావో హరిషద్భావో పరశ్శతమ్
 విఘ్నం నిఘ్నంతి సతతం విష్వక్సేనం తమాశ్రయో
 శ్రౌతిస్మార్తాదికం కర్మ నిఖలం యేన సూత్రితమ్
 తస్మై సమస్తవేదార్థ విదే విఖనసే నమః
 సూత్రాణా మస్యోష్ఠానాం సేవ సమస్తస్థితీనాం
 సూత్రం వైఖానసం వంద్యే భగవత్కర్మ సూచకమ్
 నారాయణః పితాయస్య మాతాచాపి హరిప్రియా
 భృగ్వాదిమునయ శ్శిష్యా స్తస్మై విఖనసేనమః.

శ్రీలక్ష్మీనారాయణ భ్యాం నమః, శ్రీమతే విఖనసేనమః, భృగు
 మరీచ్యత్రికశ్యపేభ్యో నమః, “ఓం సమస్తనసే సమస్తదసస్తతయే
 సమస్తభీనాం పురోగాణాం చక్షుషే, నమోదదేవే నమఃపుష్పివై. సప్ర
 భసభాంమేగోపాయ, యేచసభ్యా స్సభాసదః, తాస్మిన్యావతః కురు,
 సర్వమాయు రుపాసతామ్”. సర్వేభ్య శ్రీపైష్ఠవేభ్యో నమః. “భగ
 వతోబలేన భగవతోపీర్యేణ భగవతసేజసా భగవతః కర్మణా భగవ
 తానుగృహీతో భగవతానుధ్యాతో భగవద్యాత్వా, భగవత్కర్మ
 కరిష్యామి తద్భగవా ననుమన్యతామ్.”

భూకుడి:

శ్లో॥ అపక్రామన్తు భూతాని పితాచాః ప్రేతగుహ్యాకాః
 యేచాత్ర నివసన్త్యేతే దేవతా భువి సస్తతమ్
 అపసర్వన్తు యేభూతా యేభూతా భువిసంస్థితాః
 యేభూతా విఘ్నకర్తార స్తేగచ్ఛన్త్యాజ్ఞయాహరేః

ఆననమస్త్రీస్య పుష్పివ్యాః మేరుపుష్పఋషిః సుతలంఛన్దః శ్రీకూ
 శ్లోదేవతా ఆననేవినియోగః

శ్లో॥ పుష్పి త్వయా ధృతాలోకా దేవిత్వం విష్ణునా ధృతా
 త్వంచ ధారయ మాందేవి పవిత్రం కురు చాననమ్
 అశేష జగదాధార మనస్తం కూర్మసూషణమ్
 ఆననస్య విశుద్ధ్యర్థ మాత్మానం తు భతోహరిః.

అం అనన్తాననాయనమః, యం యోగాననాయనమః, వి విమ
లాననాయనమః, కం కూర్మాననాయనమః.

సంకల్పః

ద్విరాచమ్య త్రిప్రాణానాయమ్య (హరిఃఓమ్) శుభాభ్యాం
శుభేశోభనే అభ్యుదయముహూర్తే శ్రీమహావిష్ణోరాజ్యయా ప్రవర్త
మానస్యాఽద్యబ్రహ్మణః ద్వితీయపరాధే శ్వేత వరాహకల్పే వైవ
స్వతమన్వంతరే కలియుగే ప్రథమపాదే జమ్బవన్ ద్వీపే భరితవర్షే భరతఖణ్డే
మేరో ర్దక్షిణదిగ్భాగే శ్రీవేంకటాచలా దుత్తరప్రదేశే మహానద్యౌ
ర్మధ్యదేశే భగవదాలయే భగవద్భాగవతాచార్యాణాం సన్నిధౌ
అస్మిన్వర్తమానే వ్యావ హరికచాన్ద్రీ (సార) మానేన సంవత్సరే
అయనే ఋతౌ మాసే పక్షేనక్షత్రే తిథౌ వాసరయుక్తాయాం శుభ
యోగ శుభకరణ విశిష్టాయాం అస్యాం శుభకేభౌ అన్యదేవదేవస్య
భగవతో మహాపురుషస్య త్రివిధతేః పురుషోత్తమస్య శ్రీమదఖిలాండా
కోటి బ్రహ్మాండనాయకస్య గ్రామవాసినః స్వామినః...కర్మకరిష్యమాణ
స్తదజ్ఞత్వేన తదాదాశుద్ధ్యర్థం శుద్ధ్యర్థం శాస్త్ర్యర్థమభ్యుదయార్థంచ
సుపుణ్యాహంకరిష్యన్నాదౌ సిద్ధిఃస్మిన్ పరిసమాప్త్యర్థం విష్వక్సేనా
రాధనం కరిష్యే (ఇతిసంకల్పః, ఆపశ్యసంకల్పశ్చ)

విష్వక్సేనారాధనమ్

* పాత్రస్థతఃకులలోపరి కూర్చుం పవిత్రంవా నిధాయ స్వహృ
దయే విష్వక్సేనం ధ్యాత్వా.

శ్లో॥ విష్వక్సేనం సకలవిబుధ ప్రాణసైన్యాధినాథం
ముద్రాచక్రే కరతలయుగే శబ్దదణ్డౌ దధానమ్
మేఘశ్యామం సుఖశిమకుటం వీతవస్త్రం శుభాంగం
ధ్యాయే దేవం విజితదనుజం సూత్రవత్ప్యా సమేతమ్.

“ఓంఓక్షేయాయస్మా ద్యజామహేత్వా విశ్వేనదాత్వం మహీ
తోను శమోభా, వైరాజస్తే సుహృతం నిధత్వామ్”. “ప్రేమామధీశో

* శ్లో॥ పుణ్యాహంకర్మణి కుశాక్షత దక్షిణాంబు

తామూర్చుల కూర్చు కరకంచ పవిత్ర గంధే

అశిత్తస్పర్శవ సుధూప ఫల ప్రదేహఽ

భిసావపాత్ర సుమతస్సుల మాహారేత.

విబుధావామనాదిః యామేశస్తాం ధనితాందధాతు". "ఆయాతుభగవాన్
ద్వివ్యో దాస్తశ్చాన్తో జనప్రియః, వర్షిష్ట స్సర్వభక్తానాం సర్వభావన
దోవరః". పురుషస్సగణ స్సూత్రవతీజయాసహాయో ఒజితః పరంసహ
దేనతాభి రనమన్యతాం, యస్తు ధర్మరథో నిత్య మృషిభి శ్చాను
గామినం శాస్త్రంభగవన్తమోం విష్వక్సేన మావాహయామి, శాస్త్ర
మావాహయామి, హర మావాహయామి, అమిత మావాహ
యామి. (తద్దక్షిణే) సూత్రవతీ మావాహయామి, (వామే) జయా
మావాహయామి. ఇతిసూర్చే సమావాహ్య, పశ్చిమహారమస్త్రై
ధానసంపరికల్ప్య. లం హం యం రం వం సూత్రవతీజయాసహిత
శ్రీవిష్వక్సేనాయనమః పుష్పేణాననం సమర్పయామి. ప్రైశామధీశ
ఇతిప్రణమ్య, "ఓంప్రైశామధీశః" సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వక్సే
నాయ నమఃప్రణామం సమర్పయామి. ఆగ్నేయాయస్మా దితిస్నానం.
"ఓంఆగ్నేయాయస్మాత్". సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ
నమః స్నానంసమర్పయామి. త్లోతం సమర్పయామి తద్భజం తస్య
హృదయే సన్న్యస్య. "ఓంవిం-ఓంసూం-ఓంజం". అప్పరస్వీతి గంధం,
"ఓంఅప్పరస్సుయోగ స్థోగన్తర్వేషుచ యశ్యశః, దైవోయో మానుషో
గన్ధస్సమాగన్ధ స్సరభి ర్జ్వషతామ్". సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వ
క్సేనాయ నమః గంధంసమర్పయామి. తత్సవితురితి పుష్పం "ఓంతత్స
వితుః" సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమః పుష్పాణి
సమర్పయామి. అగ్నిందూత మితిఘాపం. "ఓంఅగ్నిందూతం వృణీమహే
హోతారం విశ్వవేదనం, అన్యయజ్ఞస్య సుక్రతుమ్". సూత్రవతీ
జయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమఃఘాపం సమర్పయామి. అహమస్మీతి
దీపం, "ఓంఅహమస్మి ప్రథమజాబుతస్య, పూర్వ దేవేభ్యో అమృ
తస్యరాభిః యోమాదదాతి స ఇదేవ మావాః, అహమన్న మన్నమ
దస్త్ర మద్మి". సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమఃదీపం
సమర్పయామి. అర్ఘ్యం సమర్పయామి. ఆచమనం సమర్పయామి.
అగ్నీఆయాహీతి ఫలోపహారం, "ఓంఅగ్నీ ఆయాహీతయే గృణానో

హవ్యదాతయే, నిహోతాసద్భిబర్హిషి". సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమఃఫలోపహారం సమర్పయామి. యేతేశతమిత పానీయం. "ఓంయేతేశతం వరుణయే సమాగ్రం యజ్ఞియాఃపాశావి తతాః పురుతా, తేభ్యోన ఇన్ద్రస్సవిశోతవిష్ణు ర్విశ్వేదేవా ౭ముఞ్చ స్తమరుత స్స్వస్త్యా". సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమః పానీయం సమర్పయామి. ఆచమనం సమర్పయామి. ఘృతాత్పరీతి తామ్బూలం "ఓంఘృతాత్పరిమణ్ణాఇవా పుష్కేహ స్సర్వాధికస్సగ్వ ధత్తేషు శర్వః, సచేతనశ్చేతయశే స్వశక్త్యా ఏకోలోకా గర్భవ త్పాతు సర్వా". సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమః సదక్షిణాకం తామ్బూలం సమర్పయామి. "సురాసురశిరోరత్న మరీచి ఖచితాజ్ఞయే, విఘ్నానకారసూర్యాయ విష్వక్సేనాయ తేనమః". ఆనయా౭వాహనాది త్రయోదశోపచారపూజయా భగవాన్ శ్రీవిష్వక్సేన స్సుప్రీతో వరదో భవతు. విష్వక్సేనాయనమః యథా సుఖం యథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి. శోభనార్థం క్షేమాయ పున రాగమనాయచ.

పుణ్యాహమ్

* అథపుణ్యాహం పంచవరాన్ శ్రోత్రియానాహూయా ౭భిపూజయతి. ఆచార్యః కరకం ధారాస్విత్యద్భి రాపూర్య, "ఓంధారా సునప్తసు చమానసేషు సరస్సరిత్సు పరిపూరితేషు అపో౭భిగృహ్లా న్ప్రీతిపాదయిష్యే గృహోమిధత్తాగ్ం సుచిరగ్ం సుశర్క". ఇదమాపశ్చివా ఇత్య పో౭భిమన్త్ర్య, "ఓంఇదమాపశ్చివాశ్చివతమా శ్శాన్తా శ్శాన్తతమా శ్శుభాశ్శుభతమాః పూతాః పూతతమాః పుణ్యాః పుణ్యతమా అమృ

* శ్లో॥ "పుణ్యాహం దేవకార్యేషు నాచయేత్తు విశేషతః

దేవస్య ప్రముఖే ప్రోక్ష్య మణ్ణలంవా౭ త్రకారయేత్

తద్బలైః పూరితంపాత్రం త్రిపాదసోపరి న్యసేత్

గర్ధం చాక్షతదూర్వాంశ్చ తామ్బూలం తన్తుభి స్సహ

కరకం కూర్చయత్తన్తు జలపూర్ణం నిధాపయేత్

ఋత్విజో వరయే త్పశ్చాత్పశ్చ సప్త నవా భవా

సాక్షతం దర్భయుగ్మన్తు హస్తే హస్తే వ్రదీయతామ్

ఆచార్య స్స్విగ్రహోబ్రూయాత్ పుణ్యాహం కర్మణోస్త్వితి

తాఅమృతరసాః, పూతాబ్రహ్మ పవిత్రేణ పూతాస్సర్వస్య రశ్మిభిః".
 పుష్పాద్విభి స్సర్వతీర్థజల మధ్యర్చ్య, "సర్వతీర్థజలంపుణ్యం సావనం సర్వ
 కారణం, విష్ణుపాదోద్భవం శుద్ధం సర్వమజ్జగదాయనా, బ్రహ్మణా
 సమృద్ధతంయచ్చ మస్త్రీపూతం శుభావహం, కాచేరీ తుజ్జగద్రాచ
 కృష్ణవేణీచ గౌతమి ం భాగీరథీతి విఖ్యాతాః పశ్చిగక్తాః ప్రకీర్తితాః." (కరకే)
 పాశ్చాత్యభౌతిక మావాహయూమి (జలే) సర్వతీర్థజల మావా
 హయూమి, గక్తాది సర్వతీర్థజలాయ నమః పుష్పగన్ధాక్షత ధూపదీపా
 ర్ఘ్యచమన ఫలోపహారా నమస్సయూమి. ప్రతివాచకాః ప్రాజ్ఞుభా
 నుదమ్మభాన్వా స్థాపయిష్యో దమ్మభుః త్రిప్రాణానాయమ్య తిథివారాది
 సజ్జీర్త్య హస్తాభ్యాం కలశే ముద్భ్రత్య అశ్య దేవదేవస్య స్వామినః...
 సర్వోపకరణశుశ్రూఢం సుపుణ్యహంకరోమి (ఇతివ దేత్) (ప్ర) కురుమ్య
 ప్రాగగ్రం దగ్ధద్యయ మగోపధాయ కలశం తత్రనిక్షిప్య స్వస్తిసుప్రో
 షీత మస్త్వితిస్థానంప్రోక్ష్య. "స్వస్తిసుప్రోషీతమస్తు" (ప్ర) అస్తు
 ప్రజాపతిఃప్రియతా మిత్యుక్త్వా త్రిప్రియతామితివాచయతి. "ప్రజా
 పతిఃప్రియతాం". "ప్రియతాం ప్రజాపతిః". కనకాదిశుశ్రూతం
 మృణ్మయంవాఙ్మీసావ జలధారణార్థం పురత స్సంస్థాప్య తిస్మయన్
 శాక్షత గన్ధాశ్చక్ర పల్లవాదీ నివస్యస్య కరకం బాహుమాత్ర ముద్భ్రత్య
 వామహస్తే నిధాయ దక్షిణహస్తేన కరకాననంపిధాయ తిష్ఠన్ శామ్య
 న్తుఘోరాణీతి మస్త్రీనృత్యో త్ర రాస్తం యథాస్యాత్తథా పాత్రాద్భహి
 గ్భూమ్యాం త్రికృత్యోఽప స్సానివయతి. "ఓం శామ్యన్తు ఘోరాణి
 శామ్యన్తు పాపాని, శామ్యన్తు ఈతయః". తథాస్తే శుభాని వర్ధంతా
 మితి(అభిసావ)పాతేఽప స్సానివయతి. "శుభానివర్ధంతా". (ప్ర) "వర్ధ
 న్తాంశుభాని", అతోదేవా ఇత్యగ్రం దైవికే. "ఓం అతోదేవా"

తథాస్త్వితి ప్రతిబ్రూయుః పుణ్యాహం ప్రతివాచకాః
 బ్రువన్తు కర్మణే స్వస్తీత్యాచార్యస్తు తతోవ దేత్
 స్వస్త్యస్తు కర్మణఇతి బ్రూయుస్తే ప్రతివాచకాః
 ఆచార్యః కర్మణోఽముద్ధిం నదేచ్చ తదనంతరమ్
 ప్రతిబ్రూయు స్తథాకర్మముద్ధ్యతామితి చేతనే
 ఉక్తవ దోషయేద్విద్వా సర్వదేవాది వర్జితమ్
 హిరణ్యపవమానాస్త మాహాహిష్ఠాది పూర్వకమ్"(వాసాధికారే)

“సన్న్యాసిశ్చామి”. “శుచీవోహవ్యా ద్రవిణోదా” ఇత్యారభ్యాః దిశి
 ద్వారిత్యస్తం తత్తస్మాన్త్రాస్తే యజమానస్య శిరస్యక్షతాం నిక్షిపస్త
 న్నదస్య స్పర్శ్యేయజమానేనసహ నదేయుః, యజమానస్తు కరకంధార
 యః ప్రతిమస్త్రం సాత్రేఽప సాన్సీవయతి. “ఓండ్రవిణోదాద్ర
 విణసప్తరస్య ద్రవిణోదాస్సపరస్య ప్రయంసత్ ద్రవిణోదావీరవతీమిషంసో
 ద్రవిణోదా రాసతే దీర్ఘమాయుః, సవిణాపశ్చాత్తా త్సవితాపురస్తా
 త్సవితోత్తరాత్తా త్సవితాధరాత్తాత్, సవితాసమ్నవతుసర్వతాతం
 సవితానోరాసతాం దీర్ఘమాయుః నవోనవోభవతిజాయ మానోఽ
 హ్నిం కేతురుషసా మేత్యగే, భాగందేవేభ్యో విదధాత్యా యస్స
 చస్త్రమాస్తిరతి దీర్ఘమాయుః, విద్యున్నయాపత స్తీదవిద్యోద్ధరన్తి
 మేఅప్యకామ్యాన్తి, జగన్మో అపోనర్య స్సుజాతః ప్రోర్వశీతిరత దీర్ఘ
 మాయుః, శతంజీవ శరదోవర్ధమాన శ్శతంపేమన్తా ఇచ్ఛతమువసన్తాన్
 శతమిగ్నోగ్ని సవితాబ్రహ్మస్పతి శ్శతాయుషాహవిపేమం పునర్దుః
 అస్తాదేవా వసససోమ్యాస శ్శతప్రోదేవీ రజరాశ్రవిష్టాః, తేయజ్ఞం
 పాన్తు రిజసఃపరస్తా త్సంనధ్వరీణ మమృతగ్ంస్వస్తి, హిరణ్యరూప
 స్సహిరణ్యసద్భృగవా న్నవాత్సేమ హిరణ్యనర్హః, హిరణ్యయా త్పరి
 యోనే ర్నిషద్యా హిరణ్యదాద దత్యన్నమస్తే, ఋద్ధ్యామ స్త్రమం
 సనుయామవాజ మానోమస్త్రం సరథేహోవయాతమ్, యశోనవక్వం
 ముఘగోష్వంతరా భూతాంశో అశ్వినోః కామమప్రాః, ఆహవ్నన్త్యా
 విదన్త్యాపునరాగాః పునర్నవ, సర్వాజ్ఞ సర్వస్తేచక్షు సర్వమాయుశ్చ
 తేవిదమ్, అర్వమణం బ్రహ్మస్పతి మిన్త్రం దానాయ చోదయ, వాచం
 విష్ణుగ్ం సరస్వతీగ్ం సవితారంచ వాజినమ్, సోమగ్ం రాజానం
 పరుణమగ్ని మన్వార భామపేఆదిత్యాః విష్ణుగ్ం సూర్యం బ్రహ్మ
 ణంచ బ్రహ్మస్పతిమ్, ఇన్ద్రావరుణా సోమన సమదృష్టం రాయసోషం
 యజమానేషు ధత్తమ్, ప్రజాపుష్టిం భూతిమ్స్మానుధత్తం దీర్ఘాయు
 త్వాయ ప్రతిరతన్న ఆయుః, శ్రియేజాత శ్చియఃఆరియా యశ్శ్రియం
 వయో జరితృభ్యోదధాతి శ్శ్రియంవనానా అమృతత్వమాయ స్థవన్తి
 సత్యా సమిథామి తద్రాయాగుంగూర్యా సిసీవాలీ యారాకాయా
 సరస్వతీ ఇన్ద్రాణీమహ్వా ఊతయే వరుణానీం స్వస్తయే, యస్త్యాహృదా
 కీరిణా మన్యమానోఽమస్త్యంమర్త్యో జోహవీమి జాతవేదో యశో

అస్మానుభేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యామ్, యస్తేత్వగ్ం మక్తు
 తేజాతవేద ఉలోకమగ్నే కృణవస్సోన్యసం, అశ్వినగ్ం సప్రత్రణం వీర
 వస్తం గోమవగ్ం రయినశతేస్వస్తి, నర్వప్రజాంమే గోసాయామృత
 త్వాయజీవసే, జాతాం జన్మమహాభావృతే సత్యే ప్రతిష్ఠితామ్
 సుత్రామాణంపుథివీం ద్యామనేహసగ్ం సుశర్మాణ మదితిగ్ం మప్ర
 ణేతిమ్, దైవీం నాన్గంస్వర్జితా మనాగసమప్రవస్తి మారుపేమా
 స్వస్తయే, శతాయుధాయ శతవీర్యా యశశోతయేభిమాతిపాహే,
 శతంయోన శ్వరదో అజీతా నిన్దోనే మదితిదురితాని విశ్వా, దక్షిణావ
 తామిది మానిచిత్రాదక్షిణావతాం దివిసూర్యాసక, దక్షిణావతో అమృ
 తంభజస్తే దక్షిణావస్తా సైతరస్త ఆయుః, భద్రకర్ణేభి శ్చృణుయామ
 దేవా భద్రంపశ్యే మాక్షుభి ర్యజత్రాః, శ్చిరైరగ్నే స్తుష్టువాగ్ం సస్త
 నూభి ర్య్వశేమదేవహితం యదాయుః, శతమిన్ను శరదోఅస్తి దేవా
 యత్రానశ్చక్రా జరసం తనూనామ్, పుత్రాసోయత్ర పితరోభనన్తి
 మానో మధ్యారి రిషతాయు ర్గన్తోః, అదితిర్ద్యా రవతిరస్తరిక్ష మవి
 తిర్మా తాసపితా సప్రత్రః, విశ్వేదేవా అదితీవశ్చజనా అదితిర్దాత
 మదితిర్జనిత్వమ్, యత్పుణ్యం, స్వస్తిస, ఋధ్యాస్సేతిపూర్వోక్తా మిత
 రేదేనువదన్తి. పుణ్యాహం స్వస్త్వస్థ్యస్తం ప్రత్యేకం క్రిధాత్రిధా యథా
 విభక్తివాచిత మనువాచయేయుః, “యత్పుణ్యంసక్షత్రం తద్భట్కుర్వీ
 తోపవ్యవమ్, యదావై సూర్య ఉదేతి అథసక్షత్రం నైతి యావతి తత్ర
 సూర్యో గచ్ఛేత్, యత్రజఘన్యం పశ్యేత్ తావతికుర్వీత యత్కూరి
 స్యాత్ పుణ్యాహ ఏవకురుతే”. అస్య దేవ దేవస్య స్వామిసః...
 కర్మణి ఓంపుణ్యాహం భవన్త్రబువన్తు. (ప్ర) “యత్పుణ్యం” అస్య
 స్వామిసః...కర్మణి ఓంపుణ్యాహమ్. (ఏవంత్రి) “స్వస్తిసత్తనో” పృథ్వి
 శ్రవాః, స్వస్తిసఃపూషా విశ్వవేదాః, స్వస్తిసస్తావో అరిష్టనేమిః,
 స్వస్తిసో బృహస్పతి ర్దధాతు”. అస్య దేవదేవస్య స్వామిసః...
 కర్మణి ఓంస్వస్తిభవన్తో బ్రువన్తు (ప్ర) “స్వస్తిసత్తనో” పృథ్విశ్రవాః”
 అస్యస్వామిసః.....కర్మణి ఓంస్వస్తి (ఏవంత్రి) ఋధ్యాస్సుహవ్యై
 ర్మమసోపసద్య మిత్రందేవం మిత్రభయంనో అస్తు, అనూరాధాకా
 హ విహారియన్తు, శతంబేవేమ శరదస్ససీరాః, ప్రీతప్రీతోనై దేవానా
 మృత్యుః, ప్రీతేనాగోసి. ప్రీతసవనాని, త్రయశ్చమే లోకాః, ఋధ్యా

మేవ తద్విర్య ఏషులోకేషు ప్రతితిష్ఠతి. అస్య దేవదేవస్య స్వామినః... కర్మణిఃఓంఋద్ధి భవంతి బ్రువన్తు (ప్ర) “ఋద్ధాస్సన్తే” అస్య స్వామినః... కర్మణిః ఓంఋద్ధ్యతామ్ (ఏవంత్రి) ఆపోహిష్ఠేతి అభిసా వోదకం కరకే సంయోజ్య, “ఓం ఆపోహిష్ఠామ యోభవః”. హిరణ్యవవమానాభ్యాం కుశాగ్రేణ కరకం సంస్పృశ్య జపతి. “ఓం హిరణ్య వర్ణా శ్శుచయఃపావకా యానుజాతః కశ్యపోయా స్విద్వః, అగ్నింయా గర్భం దధిరేవిరూపా స్తాన ఆపశ్యగ్ం సోనాభవన్తు, యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతిమధ్యే సత్యానృతే అవ పశ్యజ్ఞానానామ్, మధుశ్చుత శ్శుచయోయాః పావకా స్తానఆపశ్యగ్ం సోనాభవన్తు యాసాన్దేవా దివికృణ్వన్తి భక్షంయా అన్తరిక్షే బహుధా భవన్తి, యాఃపృథివీం పయసో స్తన్తి, శుక్రా స్తాన ఆపశ్యగ్ం సోనాభవన్తు, శివేనమా చక్షు సాపశ్యతాప శ్శివయా తనువో పస్పృశ తత్త్వచంమే స్వర్గాగ్ం అగ్ని గ్ం రపుషదోహువేవో మఋతరోచ బలమో జోసధత్త, యదదస్సం ప్రయతీరహః వనదతాహతే, తస్మాదానద్యో నామస్థతావో నామాని సిద్ధవః, యత్ప్రేషితా వరుణేనతా శ్శీభగ్ంసమవల్లత, తదాప్నో దిన్ద్రో వోయతీ స్తస్మాదాపో అనుస్థన, అపకామగ్ం స్మస్తమానా అవీవరత వోహికమ్ఇన్ద్రోవ శ్శక్తిభిర్దేవే స్తస్మాద్వా గ్దామవోహితమ్ ఏకోదేవో అవ్యతిష్ఠ భస్మస్తమింనా యథావశమ్, ఉదానిషు ర్మహీరితి తస్మాదుదక ముచ్యతే, ఆపోభద్రా ఘృతమిదావ ఆసురగ్నిహోమా బిభ్రత్వాప ఇత్తాః తీవ్రో రసోమధుపృచా మరజ్గమతమా ప్రాణేనసహ వర్చసాగ్ ఆది త్పశ్యా మ్యుతవాశ్వణో మ్యామా మోహోగచ్ఛతి వాఙ్మతసామ్, మన్యేభేజానో అమృతస్య తర్హి హిరణ్యవర్ణా అతృప్తయదావః, ఆపో హిష్ఠామ యోభవ స్తానఊర్ధ్వేదధాతన, మహిరణా యచక్షసే, యోవ శ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతే హవః ఉకతీరివ మాతరఃతస్మా అర జ్ఞమామనో యస్యక్షయా యజిస్వభ ఆపోజన యథావనః దివిశ్ర స్వాన్తరిక్షే యతస్వపృథివ్యాసమ్భునబ్రహ్మవర్చసమసి బ్రహ్మవర్చసా యత్వా, పవమాన సువర్జనః, పవిత్రేణ విచర్షణిః యోపోతా సపునా తుమా పునన్తమాదేనతాః పునన్తమచవో ధియాపునన్తవిశ్వ ఆయవః జాతవేదః పవిత్రవత్ పవిత్రేణ సుగంధామోగుక్రేణ దేవ దీ

ద్యత, అగ్నేక్రత్వాక్రతుంరను, యతే పవిత్రమర్చిషి, అగ్నే
 వితతమస్తరా, బ్రహ్మ తేన పునీమహే, ఉభాభ్యాం దేవసవితః, పవ
 త్రేణ సవేనచ, ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే, వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్,
 యస్యై బహ్వీస్తనుకో వీతప్యస్తాః, తయామదస్తస్సధమాద్యేషు, వయ
 గ్గంస్యామ పతయో రయీణామ్, వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు,
 వాతః ప్రాణేనేషిరో మయో భూః, ద్యావా పృథివీ పయసా పయోభిః,
 ఋతావరీ యజ్ఞయేమా పునీతామ్, బృహద్భిరపవిత్రైః, వశిష్ఠే
 దేవమన్మభిః, అగ్నేదక్షైః పునాహిమా, యేన దేవా అపునత, యేనాపో
 దివ్యంశతః, తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా, ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే, యః
 పావమానీరధ్యేతి, ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్, సర్వగ్ం సపూతమశ్నాతి,
 స్వదితం మాతరిశ్వనా, పావమానీర్యో అధ్యేతి, ఋషిభిస్సంభృతగ్ం
 రసమ్, తస్మై సరస్వతీ దుహే, క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకమ్, పావమా
 నీస్సస్త్రియసీః, సుదుఘాహీ పయస్వతీః, ఋషిభిస్సమ్భృతో రసః,
 బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్, పావమానీర్దిశన్తనః, ఇమం లోకమథో
 అముమ్, కామాన్ధమర్ధయన్తనః, దేబిర్దే వైస్సమాభృతాః, పావమానీ
 స్సస్త్రియసీః, సుదుఘాహీ ఘృతశ్శుతః, ఋషిభిస్సమ్భృతో రసః,
 బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్, యేన దేవాః పవిత్రేణ, ఆత్మానం
 పునతే సదా, తేన సహస్రధారేణ, పావమాన్యః పునన్తమా, ప్రాజా
 పత్యం పవిత్రమ్, శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్, తేన బ్రహ్మవిదో
 వయమ్, పూతం బ్రహ్మ పునీమహే, ఇన్ద్రీసునీతీ సహమా పునాతు
 సోమస్సప్తా వరుణస్సమీచ్యా, యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునా
 తుమా, జాతవేదా మోర్జయన్తాపునాతు.

ఆచార్యాదిషు స్వాఙ్ముతోనీతి దక్షిణాకాలము క్తవత్సు
 సత్సు, “స్వాఙ్ముతోనీ విశ్వకృద్విశ్వేభ్యస్తే ద్వియేభ్యో దివ్యేభ్యో
 పార్థివేభ్యో స్వస్తి దక్షిణాకాలః” ఘృతాత్పరీత్యద్భి ర్యథాశక్తిదక్షిణాం
 హస్తేన దక్షిణేన దదాతి. “ఘృతాత్పరిమణ్ణ ఇవాపున్నేహ స్పర్వాధిక
 స్పర్వ ధత్తేషు శర్వః, సచేతనశ్చేతయతే స్వశక్త్యా ఏకోలోకాన్ గర్భ

వత్సాతు సర్వాన్ త్వమగ్నే యజ్ఞానాం హోతేత్యా చార్యాదయో
 దక్షిణహస్తేన ప్రతిగృహ్ణీయః. “త్వమగ్నే యజ్ఞానాగ్ం హోతా విశ్వే
 సాగ్ం హితః, దేవేభిర్మానుషా జనైః దేవస్యత్యా సవితః ప్రసవే,
 అశ్వినోర్బహుభ్యామ్, పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి, రాజాత్వా
 వరుణో నయతు దేవిదక్షిణేగ్నేయే హిరణ్యమ్, తేనాఽమృతత్వమ్
 శ్యామ్, వయోదాత్రే, మయో మహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే, కఇదం
 కస్మా అదాత్, కామఃకామాయ, కామోదాతా, కామఃప్రతి
 గ్రహీతా, కామగ్ం సముద్రమావిశ, కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి,
 కామైతత్రే, ఏషాతే కామదక్షిణా, ఉత్తానస్తాఽఽగ్నేరసః ప్రతిగృహ్ణాతు”
 యత్ర దక్షిణాదానాఽదానే తత్రైవం స్యాదితివిజ్ఞాయతే.

అజసదీపారాధనమ్

ప్రాణానాయమ్య దేశకాలాసక్షీర్త్య అస్యాం శుభతిథౌ అస్య
 దేవదేవస్య స్వామిసః...కర్మాజ్ఞమజసదీపారాధనం కరిష్యే (ఇతి
 సజ్జాల్వ్య) ధాన్యోపరి శరావద్వయం సంస్థాప్య గోఘృతం తెలంవాఽఽ
 పూర్య కనిష్ఠస్థూలాం వర్తిం నిధాయ పరిప్లావ్య ఉద్దీప్య స్వేతి మస్త్రేహో
 ద్దీప్య “ఓం ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదోపఘ్నం నిర్ముతిం మమ వశూగ్ంశ్చ
 మహ్యమావహ జీవనంచ దిశోదిశ” తస్మిన్నిదం విష్ణురితి విష్ణుం శ్రియే
 జాత ఇతి శ్రియం చాఽఽవాహ్య “ఓం ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే” ఓం

దైవికేషు చ సర్వేషు భూపరీక్షాదికర్మసు
 పుణ్యాహే విహితే సమ్యగ్యత్పణ్యమితి చ బ్రువన్
 పుణ్యాహం స్వస్తి ఋద్ధిం చ వాచయిత్వా త్రిధా త్రిధా
 స్వస్తి న ఋద్ధ్యాస్మేతి వాచయిత్వాఽస్తరాఽస్తరా
 అసో హిరణ్య పవమానైః ప్రోక్షయిత్వా తతఃపరమ్
 దక్షిణాదానాఽదానేచ సూత్రోక్తవిధినా చరేత్ ॥

(క్రియాధికారే భృగుః)

విష్ణుమావాహాయామి “ఓం శ్రియేజాతః” ఓం శ్రియమావాహాయామి
(పాణవ్రతిష్ఠామస్త్రం) ద్వాదశవారముచ్చార్య “ఓం అనునీతే పునః
స్నానం చక్షుఃపునః ప్రాణమిహనో ధేహిభోగం జ్యోక్ష్మశ్చేమ సూర్య
ముచ్చరం తమనుమతే మృశయాసస్వస్తి అమృతంవై ప్రాణా అమృత
మౌషఃప్రాణానేవ యథా స్థానముపహ్వయతే” ఏకాదశోపచారైర
భ్యర్చ్య ఫలోపహారాదికం నివేద్య తాంబూలంచ దత్వా పరిశోష్టను
దిక్షు లోకపాలనావాహనైఃప్రసాదైరభ్యర్చ్య దేవం ధాత్వా ప్రణ
మేత్. ఆక్రియా నమజ్జసం పరిరశేత్.

పుత్రస్థిహణమ్

అథ మృద్ధిహణవిధిః యత్ర యత్రాఽఙ్కురార్పణముక్తం
తత్ర తత్రైవ మృద్ధిహణం కుర్యాదాచార్యముత్సిగ్భిః పరిచారకై
ర్భక్తైర్బ్రాహ్మణైస్సార్థం యజమానేన నవవస్త్రోత్తరీయాభరణైరలఙ్కృత
స్సాయాషేన చక్రపిశశాంతాన్సప్తవింశతి విగ్రహైరభ్యర్చ్య, అలఙ్కృత్య,
యానమారోప్య వస్త్రమాల్యాద్యలఙ్కృతం ఖనిత్రం హేమాది పాతాణి
పాలికాది పుణ్యాహసమ్భూతానర్చనద్రవ్యాణిచ సజ్జహ్య సర్వవాద్య
సర్వాలంకార దీపసంయుక్తం విష్ణుర్మాం రక్షత్విత్సగతో గచ్ఛేత్.
“విష్ణుర్మాంరక్షతు చక్రఙ్కర్థ్వం ధనుఃపూర్వగ్ం శక్తిర్దక్షిణ మవరంగ
దోదీచీ న్నన్దకోఽధస్తాద్వాసుకిరన్తరేష్వితరేఽస్త్రాః విఘ్నే విఘ్న
దీశోఽప్రసాదా దిన్ద్రోభయాద్ధుఃఖాద్యమో వరుణో విక్రమాత్ కుబే
రోర్థక్షయాచ్ఛ్చిన్నరాభ్య ఊనాభ్య స్సమ్యక్కుమనసస్సర్వే రక్షన్తు”
గ్రామస్యాఽలయస్యవా ప్రాచీముదీచీమైశానీంవా దిశం గత్వా అన్యం
దిశమగత్వా తత్ర మనోరమం శుచిస్థలం సంవీక్ష్య లోష్టాదీంశ్చతురస్థుల
మాత్రమహోహ్య దశకిష్కుప్రమాణం దశతాలమాత్రంవా గోమయేనో
పలిప్య, దధిక్రావ్ణ్ణితిప్రోక్ష్య, “దధిక్రావ్ణ్ణోఅకారిషం జష్ణోరశ్వస్య
వాజినః సురభినో ముఖాకరత్రపణ ఆయూగ్ం పితారిషత్” తస్మిన్
భూమిర్భూమేతి భూలోకవద్వర్తులముల్లిఖ్య “భూమిర్భూమ్నాఽవ్యర్వ

రిణాస్తరిక్షం మహిత్యా ఉపస్థేతేదేవ్యదితేఽగ్ని మన్నాదమన్నాద్యాయా
దథే” తస్మధ్యే సవతాలేన మహీందేవీం ధ్రువబేరబాహుసమాం స్తనస
మాం నోర్ధ్వవక్త్రామైశాన్యాం న్యస్తమాళికాం నైర్ముత్యాం న్యస్త
పాదాం పాదం దక్షిణమాకుఞ్చ్యవామం ప్రసార్య శయానాం ద్విభుజాం
ధృతోత్పలదక్షిణహస్తా మూరు ప్రసారితవామహస్తాం యథాలాభాఽ
భరణాన్వితాం సాంబరాం కల్పయిత్వా ఆపోహిష్ఠాద్వైరభ్యుక్త్య, ‘ఆపో
హిష్ఠామయోభువః’ మూర్తిమన్తే) రేకాదశోపచారై రభ్యర్చ్య
అస్యాం శుభతిథౌ కర్మణి అఙ్కురారోపణాఙ్గం మృత్యుఙ్గిహణం కరి
ష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) తామనుమాన్య బ్రహ్మ ఘోషణపూర్వం
పుణ్యాహం చ కృత్వా కూర్చేషు పశ్చిమే చక్ర ముత్తరే శాస్తం
ప్రాచ్యాం గరుడంఖనిత్రే శేషం చార్చయిత్వా;

పశ్చిమేచక్రమ్ : ధ్యాయేచ్ఛక్రం సరాకారం చక్రచూళిత మస్తకమ్
రక్తావృరధరం చక్రం శరోజ్గారాగ్నిసన్నిభమ్
పుష్టికేళం ధూమకేతుం భానుహేతి తథైవచ
ప్రవృత్తవాహనం చైవ కార్తికే కృత్తికోద్భవమ్॥

ఓమ్ భూమానస్తోత్రే భువనస్యగోష్ఠా వామభ్యుళశం త్యమరా
మరాశ్చ కుర్వతేఽగ్నో సుహుతం ఘృతేన” చతురశ్రమణ్డలే ప్రాఙ్ముఖం
ఓంభూః చక్రమామి ఓంభువః సుదర్శనమామి ఓంసూవః సహస్ర
వికచమామి ఓంభూర్భువస్సువః అనపాయినమామి చక్రకాయనమః
అష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

ఉత్తరేశాస్తమ్ : శాస్తస్సర్వగణాధ్యక్షః శబ్దచక్రధరః ప్రభుః
శ్రీవత్సం బ్రహ్మసూత్రంచ వినా సర్వం హరేరివ
ఆకుఞ్చ్యదక్షిణం పాదం వామం పాదం ప్రసార్య చ
జయయా సార్థమాసీనః పుష్పహస్తోఽగ్నిసన్నిభః
గదాశక్తికరశ్శృంగకేతుః పీతదుకులకః
సింహాసనే సమాసీనః ప్రసూనరథవాహనః

పూర్వాపాదా సముద్భూతో మాసి భాద్రపదే తథా

“ఓమ్ ఆగ్నేయోయస్మాద్యజామహేత్యా విశ్వేసదాత్వం
మహితోనుశమ్నో వైరాజస్తే సుహృతం నిధతామ్” చతురశ్రమణ్డలే
అనాఙ్ముఖం ఓంభూః విష్వక్సేనమామి ఓంభువః శాన్తమామి ఓగ్ం
సువః హరమామి ఓంభూర్భువస్సువః అమితమామి విష్వక్సేనాయ
నమః అష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

ప్రాచ్యాం గరుడమ్: గరుడో వేదమూర్తిస్తు తప్తహృతకసన్నిభః

శుకపిఞ్చాంబరధరో ఝల్లరీమేఖలైర్యుతః

కిశ్కిణీజాలసంయుక్తః కుణ్డలాజ్జడహారధృత్

ఛన్నవీరోధరాబద్ధః కాబేరమకుటోజ్జ్వలః

తైషే స్వాతీ దినే జాత స్తథాశ్వరథవాహనః

త్రివృత్తస్తు శిరస్సామ గాయత్రం చక్షురేవ చ

ఆత్మాస్తామాహ్వయం సామవామదేవ్యం తనుస్తథా

బృహద్రథన్తరే పక్షా యజ్ఞా యజ్ఞేయపుచ్ఛకః

ఛన్దాన్యజ్ఞానివైతస్య యజ్ఞాంషిచశ ఛాస్మృతాః॥

“ఓమ్ శతధారగ్ం హిరణ్మయగ్ం సోమోఘమాస్తే జరదుద్వ
హన్నః విశ్వం నో నుదదాత్సదైనమ్” చతురశ్రమణ్డలేప్రత్యఙ్ముఖం ఓం
భూః గరుడమామి ఓంభువః పక్షిరాజమామి ఓగ్ంనువః సువర్ణ
పక్షమామి ఓంభూర్భువస్సువః ఖగాధిపతిమామి గరుడాయనమః
అష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

దక్షిణేఖనిత్రేశేపమ్: నీలామ్బరధరో ౭నన్తస్స రాప్నీశ సితప్రభః

ఆశేపాజశ్చ వైశాఖే ద్విబాహుశ్చ సురావళిః

ఘణామణ్డలమధ్యస్థః ప్రాజ్ఞలిర్భుజగాధిపః॥

“ఓమ్ యమర్పయన్తి మునయో హవిరోన్యోన్యోఽహిజానిర్వి
బుధావిరాజన్న్తం మయిదోహాయస్యాననా౭గ్నావిహివాని పతన్తు”చక్షు

అజ్ఞురార్పణమ్

అథాఽజ్ఞురారోపణవిధిం వ్యాఖ్యాస్యమా భూపరీక్షాది ప్రతి
ష్ఠాశ్చన ప్రాయశ్చిత్త విశేషస్స పనాదీని కర్మాణి యస్మిన్నహనికారయే
త్తద్దినాత్పూర్వం నవమే సప్తమే పంచమే తృతీయే వాఽహ్మజ్ఞురా
ర్పణం కుర్యాత్. పాలికాకుమ్భశరావాన్ సౌవర్ణానాజతాంత్రామాన్మృ
ణ్మయాన్వా బ్రాహ్మణోయజమానశ్చేత్ప్రత్యేకం షోడశ క్షత్రియశ్చే
ద్దాదశ వైశ్యశ్చేదష్టా శూద్రశ్చేచ్ఛతురస్స ర్వేషాం చతురోవా
గృహ్ణీయాత్. తదలాభే శరావాది పాత్రాణి సజ్జుహ్య పాలికాది
వత్స్యుత్వా కారయేత్. ధాన్యాని శాలిప్రిహియవముద్గమాష ప్రియజ్ఞ
గోధూమసర్వపచణక తిలతిల్వమసూరాణి ఏతేషామలాభే యథాలాభ
మాహృత్య సంశోవ్య సారం సజ్జుహ్య తస్మిన్దినే పూర్వాహ్నే తోయే
నిక్షిప్యఅజ్ఞురాలోకనం యావత్తావద్దుష్టే వినిక్షిపేత్.

ఆలయాభిముఖే చోత్తరే చైశాన్యాం స్స పనాలయే శాస్తస్య
త్తరేవా మణ్డపాదీన్ సజ్జుల్వ్య వితానధ్వజదర్భమాలా తరజ్జస్తమ్భవేష్ట
నాద్యై రలజ్ఞుత్వ ఆశాసుసప్తస్వితి గోమయేన గోచర్మమాత్రముప
లిప్య “ ఆశాసుసప్తస్వపికణ్ణరేభా ఆపశుమగ్రాస్సముదావహామి
సోహాగ్నిసూర్యా మృతపుష్కరిణా మాపశుమావాహ్యా పురస్క
రిష్యే” పైష్ట్యై సోమగ్ం రాజానమితి ప్రాగగ్రముత్తరాగ్రంచ యుగ్మం
భ్రామయిత్వా చక్రవాళపాలికాజ్ఞురాదిభిర్మధ్యే సపద్మేన చక్రేణచ
భూమిమలజ్ఞుత్వ “సోమగ్ం రాజానమ్” దీపానుద్దీప్య ఆచార్యశ్చి
ప్త్యైసాన్ధ్యం నిత్యకర్మాణి కుర్వీత. యజమానః ఆచార్యం సంపూజ్య
కార్యమావేద్య కర్మేదం మే కురుష్వేతి యాచేత్. ఆచార్యస్తత్తత్కర్మ
కరిష్యామితి సజ్జుల్వ్యరథేత్. బ్రాహ్మణోదక్షిణపార్శ్వే ఆచార్యశోచీ
త్తరాభిముఖః బ్రాహ్మమాసనమాస్థాయ;

అస్యాం శుభతిథౌ అస్య దేవదేవస్య అఖిలహేయప్రత్యేక
కల్యాణగుణాకరస్య అవాప్తసమస్తకామస్య నిఖిలజగదుద్భవస్థితి సంహార
కారణస్య సర్వకై జ్ఞుర్యానురక్త భుజగళయన శాయినసర్వజ్ఞస్య సర్వ

శక్తేస్సర్వనియామకస్య శ్రీభూనీళా కరకమలసంవాహ్యమాన చరణనళిన
యుగళస్యఽ శ్రీవైఖానస ప్రశంస్యమాన పంచవిధప్రాయోహాత్మకస్య సాధు
జనప్రార్థనా సార్థకీకరణచణ వైభవోద్భాసితస్య సేవ్యమాన మునిజన
హృదయారవింద నివాసరసికస్య సకలచరాచర దురితప్రళమన శ్వశ్రేష్ఠ్యస
ప్రదాన చతుర సులభ పరార్చనతారధారిణః పరమపురుషస్య భగవత
శ్రీమన్నారాయణస్య శ్రీభూనీళాసమేత శ్రీ...స్వామినః...కర్మాజ్ఞమఙ్గు-
రారోహణం కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య అవఉపస్పృశ్య) దేవేశప్రణమ్య
సప్తవింశతివిగ్రహైరుత్సవబింబం విశేషతోభ్యర్చ్య అలఙ్కృతే మణ్డిపే
ప్రీహిభిస్త్రణ్డు లైర్వా చతుర్దిశం చతుర్హస్తం త్రిహస్తం ద్విహస్తం వా
భాగోన్నతం గోలకోన్నతం వా స్థణీలం కృత్వా అథవా యధేష్ట
మానేన సప్తిష్టైః ప్రాగగైరుత్తరాగైర్వభిన్నూత్తైరేకోనవఞ్చుశ
త్పదం విభజ్య మధ్యపదే పద్మాకారమణ్డలే ప్రాగగ్రం కూర్చు నిధాయ
బ్రహ్మణం ధ్యాత్యాఽఽ వాహ్యాఽభ్యర్చ్య

చతుర్ముఖం చతుర్బాహుం సర్వాభరణభూషితమ్
అభయం దక్షిణం హస్తం వామమూరుప్రతిష్ఠితమ్
కుణ్డికామూక్షమాలాం చ కరాభ్యాం దధతం క్రమాత్
పద్మాసనస్థం హేమాభం శ్యామవస్త్రం చ పద్మజమ్॥

“ఓం బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమతస్సురుచోవేన
ఆవః సబుద్ధియా ఉపమాఅస్యవిష్టా సుతశ్చయోని మసతశ్చవివః”
పద్మాకారమణ్డలే ప్రాఙ్ముఖం- ఓం భూః బ్రహ్మణమా-మి ఓం భువః
ప్రజాపతిమా-మి ఓం సువః పితామహమా-మి ఓం భూర్భువస్సువః
హిరణ్యగర్భమా-మి బ్రహ్మణేనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్ప
యామి. తత్పరతశ్చతుర్వింశతిపదం విసృజ్య జాహ్మ్యపదేష్వేశానా
దిష్వీశానాది చతుర్వింశతిపదదేవాన్-గ్రామేణ కూర్చేన్వావాహయేత్.

చతుర్భుజయుతాస్సర్వే ఖడ్గఖేటకధారిణః
కృతాంజలిపుటాః తే తే ధ్యాయా స్వస్వపదే స్థితాః॥

చిత్రవర్ణాంబరధరాః నానాభూషణభూషితాః

(ప్రాకృశ్చిమము, కేచిద్దక్షిణోదబ్దుః పరే॥

ఇతి కూర్చన్ తత్తద్దిగభిము, న (బహుస్థానం) కృత్వా,

ఓం ఈశానమా-మి, పరీశ్రమ-మి, జయస్తమా-మి, వాసే-
స్తమా-మి, ఆదిత్యమా-మి, కర్తవ్యమా-మి, అగ్నిమా-మి, నిత్యమా-
మి, గ్రహక్షతమా-మి, యమమా-మి, గన్ధర్వమా-మి, భృగరాజ
మా-మి, సర్వముఖిమా-మి, హవారికమా-మి, సుగ్రీవమా-మి, సరిత్పతి
మా-మి, అసురమా-మి, శోషణమా-మి, జవసమా-మి, నాగమా-మి,
ముఖ్యమా-మి, సోమమా-మి, అర్ధశమా-మి, అదితిమా-మి; ఇతి
చతుర్వింశతి దేవానానాహ్య తేషాం ప్రత్యేకం ప్రణవాదినమోస్తేన
నామ్నా తోయం పుష్పం బలిం తోయం చ ప్రక్షిప్త్యాభ్యర్చ్య,
పుష్పాదీన్ సంశోధ్యచతుర్వింశతిదేవానుద్యాచ్య,

(బ్రహ్మశాదీనీ సమభ్యర్చ్య పుష్పాదీన్ విశోధ్య చ

పునర్బ్రహ్మణమభ్యర్చ్య శేషాదీన్ తదనస్తరమ్

జమాద్యపునరోభ్యర్చ్య లోకపాలానం స్తరమ్

సోమం కుమ్భే తథావాహ్య పాలికాపూజనం తతః॥ ఇతి-భృగుః

బాహ్యపదే చైన్ద్రాదిషు పరత్రయం ద్వారం విభజ్య ఈశానాది
కోణేషు పడత్రయం ద్వ్యంగుళోన్నతం తణ్డైలైర్వహిర్వా పక్షం
కృత్వా జయస్తే శేష్య, ఆదిత్యే నక్రతణ్డస్య గ్రహక్షితే గమద్య,
గన్ధర్వే చక్ర్య, సుగ్రీవే పక్ష్య, అసురే భూత్య, ముఖ్యే శబ్ద్య
సోమే అఙ్కురాధిపసోమ్య, అర్ధశే శాస్త్ర్యచ యథాలాభమనేన
చతురశ్రాణి పీఠాని కుర్యాత్, (బ్రహ్మదీనం ఙ్కురారోపణదేవాన్
స్వహృదయే ధ్యాత్వా ప్రతిభజతే సేవేశ్య తస్మాత్ స్థణ్డిలోపరిహారేషు
క్రమాత్సమంవాహయేత్ పునర్బ్రహ్మణమభ్యర్చ్య, ప్రణవాదినమో
స్తేన నామ్నా ఆశుపద్యాచమన పుష్పగన్ధసూపదీపార్ణైరిర్ఘ్నపంచారై

రభ్యర్చ్య,

ప్రాద్వారవామే- సీలామ్బరధరో ద్వారవామేనస్త సితప్రభః
అశ్రేషాజశ్చ వైశాఖే ద్విబాహుశ్చ సురాపతిః
ఘణామణ్డలమధ్యస్థః ప్రాజ్ఞలిర్భుజగాధిపః॥

“ఓమ్ యమర్పయన్తిమునయో హవిర్యోజ్యోతిహిజ్యోర్వి
బుధావిరాజన్మ తం మయి దోషా యస్యాననాఽగ్నౌ విపినాని పతన్తు”
చతురశ్రమణ్డలే అవాఙ్ముఖం ఓం భూః శేషమా-మి ఓం భువః సహస్ర
శీర్షమా-మి, ఓం సువః అనన్తమా-మి, ఓం భూర్భువస్సువః నాగ
రాజమా-మి, శేషాయనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.
ప్రాద్వారదక్షిణే-ప్రవాళాభశ్చతుర్బాహురేకదంష్ట్రో గజాననః

చైత్రమాసే శ్రవిష్ఠాజః కదళీమోదకేక్షుధృత్॥

“ఓమ్ ధర్మగుమాతా విదధేనమస్తమ్ ధరంధరివ్యతే సహస
స్తమమ్” చతురశ్రమణ్డలే ఉదఙ్ముఖం-ఓం భూః వక్రత్క్షణమా-మి, ఓం
భువః ఏకదంష్ట్రమా-మి, ఓం సువః వికటమా-మి, ఓం భూర్భువస్సువః
వినాయకమా-మి, వక్రత్క్షణాయనమః ఆసనాద్యష్టోప-మి,

దక్షిణద్వారవామే- గరుడో వేదమూర్తిస్తు తప్తహాటకస్సన్నిభః
శుకపిచ్ఛామ్బరధరో ర్ముల్లరీమేఖలైర్యుతః
కింకిణీజాలసంయుక్తః కుణ్డలాఙ్గదహారధృత్
ఛన్నవీరోదరాబధః కాంచేరమకుటాజ్వలః
తైపేస్వాతీదినేజాత స్తథాశ్వరథవాహనః
త్రివృత్తస్తు శిరస్సామ గాయత్రం చతురేవ చ
ఆత్మాస్తోమాహ్వయం సామ వామ దేవ్యంతను స్తథా
బృహద్రథస్తరే పక్షౌ యజ్ఞా యజ్ఞియపుచ్ఛకః
ఛన్దాంస్యజ్ఞాని వై తస్య యజూషి చ శఘాస్సమృతాః॥

“ఓమ్ శతధారం హిరణ్మయం” చతురశ్రమణ్డలే ప్రత్యఙ్ముఖం
ఓంభూః గరుడమావాహయ మి, ర॥ గరుడాయనమః ఆసనాద్యష్టోప
చారాన్ సమర్పయామి.

దక్షిణద్వారదక్షిణే- ధ్యాయోచ్చక్రం నరాకారం చక్రచూళిత మస్తకమ్
రక్తాంబరధరం చక్రం శరోజ్గారాగ్నిసన్నిభమ్
పుష్టికేశం ధూమకేతుం భానుపేతం తదైవ చ
ప్రచ్యుత్తవాహనం చైవ కార్తికే కృత్తిగోద్యవమ్॥

“ఓమ్ భూమానంత్రే” చతురశ్రమణ్డలే వ్రాజ్ముఖం- ఓం
భూః చక్రమావాహయామి॥ర॥ చక్రాయనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్
సమర్పయామి.

పశ్చిమద్వారవామే- సితామృగం తం శ్యామాజ్ఞం ఖడ్గఖేటక ధారిణమ్
భూతద్వజం భూతవాహం వారాద్యక్షర బీజకమ్
అనన్దితావతిం వంశరవముత్తర సంభవమ్
ద్విభుజం కుణ్డికాహారిం పక్షీ-శం సంస్మరేమ్మధః॥

“ఓమ్ ఋచోయజూంసి ప్రసవస్తవక్త్రాత్సమాని సుమా
డ్వసురన్తరిక్షమ్ త్వం యజ్ఞనేతా హుతభుగ్విభుశ్చ కుద్రస్తథాఽదిత్య
గణా వసుశ్చ”॥ చతురశ్రమణ్డలే ఉదజ్ముఖం- ఓంభూః పక్షీ-శమామి,
ఓంభువః నిత్యమామి, ఓంసువః వరదమామి, ఓంభూర్భువస్సువః
భూతనాయకమామి, పక్షీ-శాయనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్
సమర్పయామి.

పశ్చిమద్వారదక్షిణే- శ్వేతవర్ణం రక్తవస్త్రం మహాచాతకవాహనమ్
శ్రవిస్తాజం భూతకేతుం ద్విభుజం దణ్డధారిణమ్
భూషణైర్భూషితాజ్ఞంచ విరజేశం గతిధ్వనిమ్
భూతాద్యక్షరబీజం చ ధ్యాత్వాభూతేశమర్చయేత్॥

ఓమ్ భూతానామగ్రంణ్యమహంజుహోమి భూతానామిశం
భువనస్య గోపమ్ భూతానాం పతిమత్యగవీర్యం భూతానాం పతయే
నమః” చతురశ్రమణ్డలే అవాజ్ముఖం ఓంభూః యూధాధిపమామి, ఓం
భువః నిత్యమామి, ఓంసువః ఉగ్రమామి, ఓంభూర్భువస్సువః మహా
భూతమామి, భూతేశాయనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.
ఉత్తరద్వారవామే- జలజం చంద్రానీకాశం మకుటేశభ్రుంయుతమ్

దుగ్ధాభం నీలవస్త్రం చ ద్విభుజం వారుణీపతిమ్
వియద్గతిధ్వజం చైవ వియద్గాత్రాయుధం తథా
భూతాకృతిం వాయుబుద్ధం హంసవాహనమేవ చ
ఆమాణ్ఢే రోహిణీజాతం హృదయోఽజ్జలి సంయుతమ్

“ఓం తన్మాయశోఽగ్రే తానకే వసూనాం యజామసే
స్వాద్భవతః ప్రసన్నః తదావదత్యత్తమ గంజయన్తే” చతురశ్రమణ్డలే
ప్రాజ్ఞుఖం ఓంభూః శఙ్ఖమా-మి, ఓంభూః పాశ్చజన్యమా-మి, ఓం
సూనః అంబుజమా-మి, ఓంభూర్భవస్సూనః విష్ణుప్రియమా-మి, శఙ్ఖాయ
నమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయూమి.

ఉత్తరద్వారాద్గ్రీవః శ్రీవత్సం బ్రహ్మసూత్రం చ వినా సర్వం హరేరేవ
ఆపశ్యన్తి దక్షిణం పాదం వామం పాదం ప్రసార్య చ
జయమా సార్థమాసీనః పుష్పహస్తోఽగ్నిసన్నభః
గదాశక్తికరశ్శుజ్ఞశ్శేఖః పీతదురాలకః
సింహాననే సమాసీనః ప్రహూన రథవాహనః
పూర్వాపాదా సముచ్ఛతోమాసి భాద్రపదేతథా॥

“ఓం ఆగ్నే దాయస్మాద్యజామసేత్వా నిశ్వేదాత్స్య మహి
శోనుశమ్నో వైరాజన్తే సుహృతం నిధత్తామ్” చతురశ్రమణ్డలే ప్రత్య
జ్ఞుఖం ఓంభూః విష్ణుక్సేమా-మి, ॥ర॥ విష్ణుక్సేనాయనమః ఆసనా
ద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయూమి.

బ్రహ్మణఃపరితోష్టసు పదేషు ప్రాగాదీశానా నం చతురశ్రాకార
వృత్తాకార త్రికోణాకార ధనురాకార దిట్టాకార పద్మాకారత్రికోణాకార
సమవృత్తాకారపీఠేషు యః క్రమం జయం విజయం విందాం నందాం
పుష్టికాం కముష్వతీముత్పులకాం హరినయిత్యష్టాచపురహోఽభ్యర్చ్య,

ద్విభుజం పద్మహస్తాం చ కృష్ణపిష్టిశ్రమార్థజామ్
విజానేంద్రవం చైవ నామూన్యైశ్చోజకామ్
శీతధ్వజం వీరచూడం శిష్టాచారణోద్భవామ్
అశోరకాం జయం ధ్యానోన్ముకపత్రనిభామృరామ్॥

చతురశ్రాకారమణ్డలే ప్రత్యక్షుభం ఓంభూః జయమా-మి,
ఓంభువః సుఖప్రదామా-మి, ఓంసువః సమృద్ధినిమా-మి, ఓంభూర్భు
వస్సువః భద్రామా-మి, జయాయైవమః ఆసనాద్యస్తాపచారాన్ సమర్ప
యామి.

ద్విభుజాం పద్మహస్తాం చ కృష్ణకుశ్చితమూర్ధజామ్
విణావేణురవాం చైవ నామాద్యక్షిర బీజకామ్
కీరధ్వజాం కీరవాహం ధన్తా తారకోద్భవామ్
సేమాభాం విజయాం ధ్యాయోచ్చక్షత్ర భాంబరామ్॥

వృత్తాకారమణ్డలే బ్రహ్మభిముఖం ఓంభూః విజయామా-మి ఓం
భువః విశోకామా-మి, ఓంసువః పూర్వమా-మి, ఓంభూర్భువస్సువః
కామానందామా-మి, విశోకాయైవమః ఆసనా-మి.

ద్విభుజాం పద్మహస్తాం చ కృష్ణకుశ్చితమూర్ధజామ్
విణావేణురవాం చైవ నామాద్యక్షిర బీజకామ్
కీరధ్వజాం కీరవాహం ధన్తా తారకోద్భవామ్
విన్దాం హరితనన్దాక్షీం రక్తనస్త్రధరాం స్మరేత్॥

త్రికోణాకారమణ్డలే ఉద్యుభం ఓంభూః విన్దామా-మి, ఓంభువః
లాభామానా-మి, ఓంసువః అప్రమత్తామా-మి, ఓంభూర్భువస్సువః
అజేయా-మి, విన్దాయైవమః ఆసనా-మి.

ద్విభుజాం పద్మహస్తాం చ కృష్ణకుశ్చితమూర్ధజామ్
విణావేణురవాం చైవ నామాద్యక్షిర బీజకామ్
కీరధ్వజాం కీరవాహం ధన్తా తారకోద్భవామ్
ధాత్యాభాం స్మరచ్ఛందాం దుష్పక్షత్ర భాంబరామ్॥

ధనురాకారమణ్డలే బ్రహ్మభిముఖం ఓంభూః వన్దామా-మి ఓం
భువః సుజీమా-మి, ఓంసువః సుముక్తామా-మి, ఓంభూర్భువస్సువః
సుభగామా-మి, వన్దాయైవమః ఆసనా-మి.

ద్విభుజాం పద్మహస్తాం చ కృష్ణకుశ్చితమూర్ధజామ్
విణావేణురవాం చైవ నామాద్యక్షిర బీజకామ్

కీరధ్వజాం కీరవాహం ధనిష్ఠా తారకోద్భవామ్
హేమాభాం పుష్టికాంచైవ శ్వేతనస్త్రధరాం స్మరేత్॥

దణ్డాకారమణ్డలే బ్రహ్మభిముఖం ఓంభూః పుష్టికామా-మి, ఓంభువః
అమోఘవతీమా-మి, ఓంసువః పుణ్యామా-మి, ఓంభూర్భువస్సువః
అప్రమత్తామా-మి, పుష్టికాయైనమః ఆసనా-మి.

ద్విభుజాం పద్మహస్తాం చ కృష్ణకుశ్చితమూర్ధజామ్
వీణావేణురవాం చైవ నామాద్యక్షరబీజకామ్
కీరధ్వజాం కీరవాహం ధనిష్ఠా తారకోద్భవామ్
సన్యశ్యామాంబరాం ధ్యాయేత్కుముదాభాం కుముద్వతీమ్॥

పద్మాకారమణ్డలే బ్రహ్మభిముఖం ఓంభూః కుముద్వతీమా-మి,
ఓంభువః సువహమా-మి, ఓంసువః సుసంపన్నామా-మి, ఓంభూర్భు
వస్సువః సుఖప్రదామా-మి కుముద్వత్యైనమః ఆసనా-మి.

ద్విభుజాం పద్మహస్తాం చ కృష్ణకుశ్చితమూర్ధజామ్
వీణావేణురవాం చైవ నామాద్యక్షరబీజకామ్
కీరధ్వజాం కీరవాహం ధనిష్ఠా తారకోద్భవామ్
నీలామ్బరధరాముత్పలాభాముత్పలకాం స్మరేత్॥

త్రికోణాకారమణ్డలే అనాజ్మభిం ఓంభూః ఉత్పలకామా-మి,
ఓంభువః సుగంధినీమా-మి, ఓంసువః సర్వమోదామా-మి, ఓంభూర్భు
వస్సువః సర్వాత్మికామా-మి, ఉత్పలకాయైనమః ఆసనా-మి.

ద్విభుజాం పద్మహస్తాం చ కృష్ణకుశ్చితమూర్ధజామ్
వీణావేణురవాం చైవ నామాద్యక్షరబీజకామ్
కీరధ్వజాం కీరవాహం ధనిష్ఠా తారకోద్భవామ్
శుకచేలాం విశోకాం చాశోకప్రప్సవిభాంబరామ్॥

సువృత్తాకారమణ్డలే బ్రహ్మభిముఖం ఓంభూః విశోకామా-మి,
ఓంభువః ధనురాశినీమా-మి, ఓంసువః అమితామా-మి, ఓంభూర్భు
వస్సువః అమితామా-మి, విశోకాయైనమః ఆసనా-మి.

దిగ్దేవారాధనమ్

తద్బాహ్యే చైన్ద్రాదిషు దిగ్దేసాంస్తత్తద్విత్తు చతురశ్రాకార
(త్రికోణాకార సువృత్తాకార వజ్రాకారాఽర్ధచంద్రాకార షష్కోణాకార
నూపురాకార పీఠానిచ కృత్వా యథాక్రమ మర్చయేత్.

ఇన్ద్రాస్యనిభశ్యామో ద్విభుజః కులిశాయుధః

శచిశఃపీతవస్త్రశ్చ జ్యేష్ఠాజశ్శాన్వితే తథా॥

“ఓమ్ త్రాతారమిన్ద్ర మవితారమిన్ద్రం హవేహవే సుహ
వం హారమిన్ద్రమ్ హువేనుశక్రం పురుహూతమిన్ద్రం స్వస్తి
మఘవా ధాత్విన్ద్రః” చతురశ్రమణ్డలే ప్రత్యజ్ఞుఖం ఓంభూఃఇన్ద్ర
మా-మి, ఓంభువః శచీవతిమా-మి, ఓంసువః పురుహూతమా-మి, ఓం
భూర్భువస్సువః పురస్తరమా-మి, ఇన్ద్రాయనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్
సమర్పయామి.

కిరిటీ చాయుధీ దణ్డవనశ్చానుణప్రభః

కృత్తికాస్వనలేజాతో మార్గశీర్షేతు మాస్తివై

కింజల్కపుంజ్జరదృశో లోహితాక్షోఽజవాహనః

దేవ్యా స్వాహా స్వథా తస్య శక్తిరాయుధమస్య వై॥

“ఓమ్ అగ్నిర్మూఢా దివఃకకుత్స్థతిః పృథివ్యా అయమ్ అపాం
రేతాంసి జిస్వతి” (త్రికోణాకారమణ్డలే బ్రహ్మభిముఖం ఓంభూః అగ్ని
మా-మి, ఓం భువః జాతవేదసమా-మి, ఓంసువః పావకమా-మి, ఓం
భూర్భువస్సువః హుతాశనమా-మి, అగ్నయేనమః ఆసనా-మి.

ఫాల్గునే భరణీజాతో యమో నీలోత్పలప్రభః

సత్యవ్రతావత్తిర్దణ్డీ పాశీ మహీషవాహనః

“ఓమ్ యమోదాధార పృథివీం యమో ద్యాముతసూర్యః
యమస్సర్వమృత్యుస్తేనః ప్రాణానాం వాయూనామ్” సువృత్తాకార
మణ్డలే ఉద్ధృజ్ఞుఖం ఓంభూః యమమా-మి, ఓంభువః ధర్మరాజమా-మి,
ఓంసువః ప్రేతేశమా-మి, ఓంభూర్భువస్సువః మధ్యస్థమా-మి,
యమాయనమః ఆసనా-మి.

ఆరమ్భాధిపతిస్త్విమే మూలజో భజ్జానీ పతిః
శార్దూలవాహనశ్చైవ హోలపాణిప్రిలోచనః॥

“ఓమ్ వసవఃప్రథమో దేవతానాం సోఽస్యప్రజాం పశూ-
న్నాహి అతోదేవేభ్యః పశుభిర్వై వసవస్త్వస్యస్మ॥” వజ్రాకారమణ్డలే
బ్రహ్మాభిముఖం ఓంభూః ఆరమ్భాధిపతిమా-మి, ఓంభువః నిర్ఋతి-
మా-మి, ఓంసువః నీలమా-మి, ఓంభూర్భువస్సువః సర్వరక్షోభి-
పతిమా-మి, సర్ఋతయోనమః ఆసనా-మి.

దణ్డపాశకరో రక్తావృరో మకరవాహనః
కసకేశస్సింహకేశః ప్రతీచ్యం ప్రాజ్ఞుఖస్థితః

“ఓమ్ యేతేశతం వరుణదేవ సహస్రం యజ్ఞయాః పాశాపితతాః
పురుతా తేభ్యోచక్ష్రే సుచితోతవిష్ణుర్వైదేవాఽముఞ్చన్తు మరు-
తస్త్వస్త్వా” అర్ధచంద్రాకారమణ్డలే ప్రాజ్ఞుఖం ఓంభూః వరుణమా-మి
ఓంభువః ప్రచేతకమా-మి, ఓంసువః రక్తావృరధరమా-మి, ఓంభూర్భు-
వస్సువః యాదస్పతిమా-మి వరుణయనమః ఆసనా-మి.

హయస్త్వచ్ఛామ్బురజ్జా-శ రిహ్యాలపాణిశ్చ ఖడ్గధృత్
స్వాతిజః కార్తికేమాసి దేవీ తస్యాజ్ఞానా మతా
పీతావృరధరో పిరః కృష్ణసారస్యుగధ్వజః॥

“ఓమ్ ముతఃపరమాత్మా పరమాగతిః పరంబ్రహ్మ పరంయో-
గమ్, పరమాత్మాం మన్యే అజరం యోగ్ని రహమన్నం వాయనే”
మహోఽంశాకారమణ్డలే బ్రహ్మాభిముఖం ఓంభూః వాయుమా-మి, ఓం-
భువః జవచమా-మి, ఓంసువః భూతాత్మకమా-మి, ఓంభూర్భు-
వస్సువః ఉదానమా-మి, వాయవేనమః ఆసనా-మి.

కుబేరో దణ్డపాణిస్తు సహస్ర రథవాహనః
ప్రిపాద్యవళానాథ శ్శవిర్భాషన్ కార్తికే
శ్యామో రక్తావృరధర ఉదీచ్యం దక్షిణముఖః

“ఓం మిత్రనాథః కౌమరకారో రాజేప్రేమితాః గ్రామం
సహసయోగచ్ఛస్త్రీచ్ఛస్త్రీ పసిదావృ” సృతాకారమణ్డలే అవాజ్ఞుఖం

ఓంభూః కుబేరమా-మి, ఓంభువః ధన్యమా-మి, ఓంసువః పౌలస్త్య
మా-మి, ఓంభూర్భువస్సువః యక్షరాజమా-మి, కుబేరాయనమః
ఆసనా-మి.

ఆద్వైతమాం మార్గశీర్షే తు జాతకుశాన ఏవ చ
పాటలీకుసుమాభస్తు వృషభధ్వజనాహుః
(తిలోచనోఽర్చుకానాథ ల్కూలపాణిః పరశ్వధః)

“ఓమ్ ఈశానస్సర్వలోకానాం త్ర్యమ్బకస్సర్వవిద్యానాం చద్వితీ
యేనాభిర్యోజ్యమాయ” నూపురాకారమణ్డలే బ్రహ్మభిముఖం ఓంభూః
ఈశానమా-మి, ఓంభువః దేవమా-మి, ఓంసువః భవమా-మి, ఓం
భూర్భువస్సువః మహాదేవమా-మి, ఈశానాయనమః ఆసనా-మి.

సోమకుమ్భారాధనమ్

అథ పీతస్యోత్తరభాగే సోమాస్యాభిముఖే సువృత్తిం చతురస్రు
లోన్నతం యుక్తపరిణాహం ధాన్యపీతం పరికల్ప్య షోడశప్రస్థసంపూర్ణం
కాశవిహీనం నవకుమ్భం సమాదాయ ఇషేత్వోర్జ్జ్వలేత్వేతి జపంప్రసృతే
నైకేనవా సూత్రేణయవాన్తర మజ్జుశ్యన్తరం వాపరివేప్య “ఓం ఇషే
త్వోర్జ్జ్వలేత్వా” తత్ర శుచీరోహవ్యా ఇతి ప్రత్యాశ్య నిక్షిపేత్. “ఓం
శుచీరోహవ్యా” నాదేయం జలం దినా సజ్జుహ్య రాత్రౌ చేదగ్నిం
సన్నధావేయం సజ్జుహ్య, ఇదమాపశ్మినా ఇతి వస్త్రేలోహుష్య “ఓం
ఇదమాపశ్మినాః” ధారాస్వీతి కుమ్భం తోయేనాపూర్య “ఓం ధారాసు
సప్తసు” తేజోవత్సాన్యవ ఇతి వస్త్రేణ వేష్టయిత్వా “ఓంతేజోవత్సాన్యవః”
కుశకూర్చాక్షతాశ్వత్థ పల్లవాస్వీచ్యత్య తస్మిన్వైష్ణవగాయత్ర్యా సువర్ణం
నిక్షిప్య “ఓం వరం విష్ణుర్వరేణీయం భర్గో మాయాచ ధీమహి తన్నో
విష్ణుః ప్రచోదయాత్” అఙ్కురాధిపం సోమం ధ్యాత్వా,

అఙ్కురాధిపారాధనమ్

శ్వేతాభం రక్తచేలం చ ద్విభుజం రోహిణీపతిమ్
సకారశీజసంయుక్తం సోమ్యజం హంసరావిణమ్

ఇక్షుచాపధరం సోమం వణ్ణలావృతమస్తకమ్
కుశీరకేతుం తం ధ్యాయేద్ధాటకాష్టాశ్వవాహనమ్॥

“ఓమ్ సోమం రాజానం” సువృత్తాకారమణ్డలే దక్షిణాభి
ముఖం ఓంభూః సోమమా-మి, ఓంభువః యజ్ఞాజమా-మి, ఓంసువః
ఇన్ద్రమా-మి, ఓం భూర్భువస్సువః చంద్రమా-మి, సోమం అష్టోపచారై
రభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్యముఖవాసం దత్వా నివేదితం వ్యవసీయః
పాలికాద్యాపాదనమారాధనంచ

పాలికాదీన్ శుచీనోహవ్యా ఇత్యభ్యుక్త్య “ఓం శుచీనోహవ్యా”
పాలికాకుమ్భశరావా న్దూర్వాశ్వత్థపల్లవాదిభి రలఙ్కృత్య దర్భాదిభిస్త
ద్రద్ధాణి పిథాయ మృదావాలుకాభిర్వా సకరీషమాపూర్య తేనాం
మధ్యే ప్రత్యేకం తన్ననా బద్ధ్వా నస్త్రీణ కేష్టయేత్. వస్త్రాలాభే దర్భేణ
బద్ధీయాత్. పునస్తానగోరణీయాతి ప్రోక్షయేత్. “ఓం అణోరణీ
యాన్మహతోమహీయా నాత్మాగుహాయాం నిహితోస్యజన్తోః తమ
క్రతుం పశ్యతి పితరోకో ధాతుఃప్రసాదా నృహిమానమిశమ్” తానీశా
నాది క్రమేణేశానపర్జన్యసత్యకేషు అగ్నివితథభృజ్గరాజేషు నిర్ముతిదా
వారికశోషణేషు జవన నాగాదితిషు చ క్రమేణ పాలికాకుమ్భశరావాన్
విష్ణుగాయత్ర్యా సంస్థాప్య “ఓం వరంపిష్ణుః” పాలికాను మేదినిం ఛిద్ర
కుమ్భేషు రాకాం శరావేషు సినివాళీం సమభ్యర్చ్య;

పాలికాను॥ ధ్యాయేద్దేవీం మహీం శ్యామాం సర్వాభరణభూషితామ్
వైశాఖే కేనతీజాతాం దధతీం దక్షిణేఽముఖం
ప్రసారితేతరకరాం ప్రసన్నేంద్రనిభాననాం
మహాచాతకవాహం తాం లక్ష్మ్యుద్యక్షరబీజకామ్

“ఓంమేదినిదేవి” బ్రహ్మభిముఖం ఓంభూః హరిణీమా-మి, ఓం
భువః షష్ఠీమా-మి, ఓంసువః షోణీమా-మి, ఓంభూర్భువస్సువః మహీ
మా-మి, మేదన్త్రైసమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

ఛిద్రకుమ్భేషు॥ ద్విభుజాం పుష్పహస్తాం చ కృష్ణకుశ్చితమూర్ధజాం
పిణావేణురనాం చైన నామాద్యక్షరబీజకాం

హంసధ్వజం హంసవాహం మూలానక్షత్రసమ్భవాం
రక్తచేలం స్మరేద్రాకాం సోమమిత్ర సితద్యుతీం॥

“ఓం రాకామహం సుహవాం సుష్టుతీహవే శృణోతు
నస్సుభగా బోధతుత్మనా సీవ్యత్వపస్సాచ్యా చిన్మమానయా దదాతు
వీరం శతదాయముక్త్యమ్” బ్రహ్మభిముఖం ఓంభూః రాకామా-మి,
ఓంభువః ముఖ్యామా-మి, ఓంసుచః రక్తాక్షిమా-మి, ఓంభూర్భువస్సుచః
సరాననామా-మి, రాకాయైనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

శరావేషు॥ ద్విభుజం పుష్పహస్తం చ కృష్ణకుంభిలమూర్ధజం
ఘనస్తనీం పృథుశ్రోణీం నామాద్యక్షరబీజకాం
హంసధ్వజం హంసవాహం సితశ్యామాం చ మూలజాం
శుకస్వరాం సిసీవాలీం శమీపుష్పామ్బరాం స్మరేత్॥

“ఓం సిసీవాలి పృథుష్టుకే యాదేవానామసి స్వసా జపస్వ
హవ్యమాహుతం ప్రజాం దేవి దిదిడ్డినః” బ్రహ్మభిముఖం ఓంభూః సిసీ
వాలీమా-మి, ఓంభువః గభస్తీమా-మి, ఓంసుచః హితదామా-మి,
ఓంభూర్భువస్సుచః పుణ్యదామా-మి, సిసీవాలైనమః ఆసనాద్యష్టోప
చారాన్ సమర్పయా-మి.

అఙ్గురారాధనమ్

కాంచనాత్రే బీజాని నిక్షిప్య క్షీరేణావసించ్య సోమాభిముఖే
నిధాయ తేషు సోమమభ్యర్చ్య,

శ్వేతాభం రక్తచేలం చ ద్విభుజం రోహిణీపతిం
సకారబీజచంయుక్తం సోమ్యజం హంసరావిణం
ఇక్షుచాపధరం సోమం వణ్డలావృతమస్తకం
కుశీరకేతుం తం ధ్యాయేద్ధాటకాస్తాశ్వవాహనమ్॥

“ఓం సోమం రాజానం” ఓంభూః సోమమావాహయామి॥ ర॥
సోమాయనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి,

పుణ్యాహం హంచయేదాచార్యాదిభ్యో దక్షిణాం దద్యాత్. బీజాని సోమగ్ం రాజానమిత్యభిమృశ్య “ఓం సోమగ్ం రాజానం” కుర్యః సూర్యసూప్తసమాయుక్తమాచార్యః ప్రాజ్ఞుఖండజ్ఞుభోవా వైష్ణవం, విష్ణుసూక్తం, సోమగ్ం రాజానమితి జపేత్. ఆచార్యో యజమానోవా అజ్ఞుగానర్పయేత్. స్త్రీసూద్రోవా యజమానశ్చేదాచార్యవవా జ్ఞురానర్పయేత్. “అతోదేవాః॥౬॥విష్ణోర్నుకంపీర్యాణి,॥౬॥ సోమగ్ం రాజానం” యేతేశతమిత్యాది వారుణమంత్రైర్జలసేకంకుర్యాత్. “యేతేశతం వరుణయే సహస్రం” అజ్ఞురాన్ సోమకుమ్భంచ గుప్తేదేశే విన్యస్య పాలికాదీనేరణ్ణపత్రైరర్కపత్రైర్వా ప్రణవేన విధాయ “ఓం” నిత్యక్రియాపరిసమాప్తేః దీపం పరిర్క్షయన్ త్రికాలం ద్వికాలమేకకాలం వా సోమమభ్యర్చ్య హవిర్నివేదయేత్. ప్రత్యహం జలసేకం కుర్వన్న జ్ఞురాన్ పరిర్క్షయేత్.

సద్యోజ్ఞురార్పణనిమిత్తమ్

త్వరాన్వితో యజమానశ్చైవం కరుమశక్తశ్చేత్సద్యవవాజ్ఞురార్పణోక్తక్రియాస్వర్వాః కృత్వా శ్వేతతణ్ణులైః పద్మాద్యైశ్వేతపుష్పైశ్చ పాలికాదీనత్రస్త్రస్త్రైః పూరయిత్వాఽరభేత్. దివాజ్ఞురార్పణం సకుర్యాత్. కుర్యాచ్ఛేద్విదానాశాయ భవతి. ఏవమజ్ఞురార్పణే కృతే దేవః ప్రీతో భవేత్. అజ్ఞురార్పణేసీనే కృతం కార్యం సర్వం సిద్ధులం భవతి. తస్మాత్ప్రయత్నేనాజ్ఞురార్పణం కృత్వా సర్వం కర్మ సమారభేత్. కర్మాన్తే అజ్ఞురాన్ జలమధ్యే నిక్షిపేత్.

అగ్నిప్రతిష్ఠాపనమ్

ఆచార్యః పాదా ప్రక్షాళ్యాఽచమ్య, శుద్ధేదేశే గోమయేన గోచర్మమాత్రముపలిప్య, పైష్ఠ్యా భూమిమలజ్ఞాత్య తత్ర శుద్ధాభిస్సికతాభిః ద్వాత్రింశదిజ్ఞుల్యాయతం యథా లాభోన్నతం వా స్థణ్ణిలముపకల్ప్య, ఆఘారవిధానం, బ్రాహ్మం ప్రాజ్ఞుఖమాసీనో ఽగ్న్యాయ తనస్యోత్తరే, ఉదగగ్రాన్దర్భానాస్తీర్య, శేషు ప్రణిధీద్వే సహజ్యస్థాల్యా

చతుస్థలీం ప్రోక్షణ్యతాపం స్రుక్ స్రుచా దర్శి ద్వే జహహుభ్యతా,
 ఏవం ద్వంద్వమవాబ్జుఖం ప్రాగస్తత నిధాయ, పరిస్తరణకూర్చ విని
 యోగదర్శి పవిత్రవేదైపుమిత్యరిధీక, ప్రాగగ్రానసమ్మలా నాజ్యేన
 చరుతణ్డలాన్ పుష్పైశ్చందనం ప్రహీభిరక్షతాన్వైద్యోకరీసానుపవేషేణ
 ధమనీమేసం సంభృత్య, అగ్నేర్నైఋత్యాం ధాన్యోపరి జలపూర్ణకర
 కం నిధాయ తస్మిన్ ప్రోక్షణకూర్చం నిక్షిప్య ఉభయపవిత్రపాణిః
 ప్రాణానాయమ్య దేశకాళా సజ్జీర్త్య అస్యాం శుభశిఖా ఏతత్కర్మాజ్ఞ
 మాఘారకర్మ కిరీష్యే (ఇతిసమ్మల్య)

అపూర్వప్రయోగః

ఏతోన్విద్యగ్మిత్యగ్నాలయం ప్రోక్ష్య “ఓం ఏతోన్విద్యగ్మిత్యగ్నాలయం
 శుద్ధం శుద్ధేనసామ్నా, శుద్ధైశ్చక్తైర్వా వృద్ధ్యాంసం శుద్ధతశీర్వాన్త
 మత్తు, ఇంద్రశుద్ధోనఆగహి శుద్ధశ్శుద్ధాభిరూతిభిః, శుద్ధోరయి నిధా
 రయ శుద్ధోమనుద్ధి, సోమ్యః, ఇంద్రశుద్ధోహి నోరయి శుద్ధోరత్నాని
 దాశుషే, శుద్ధోవృత్రాణి జిఘ్నేశుద్ధోవాజం సిహససి||” మయిదేవా
 ఇత్యాది భిశ్చైతద్దిశం చతురశ్చతుశ్చ ద్వాద్వావా ప్రాగగ్రామదగ
 గ్రాన్ దర్శానుక్షయేత్. మయిదేవాఇతిప్రాచ్యామే, “ఓంమయిదేవా
 ద్రవిణమాయజంతాం మయ్యాశీరస్తు మయిదేవహూతిః, దైవ్యాహో
 తారావనిషస్త పూర్వేర్విస్తాస్సాస్యమ తనువా సువీరాః” మయ్యం
 యజన్త ఇతి దక్షిణస్యాం “ఓం మహ్యంయజన్త మమయాని హవ్యాఽఽ
 కూతిస్సత్యా మనసోమే అస్తు, ఏనోమానిగాం కతమచ్ఛనాహం విశ్వేదే
 వాసో అధిరోచతామే||” దేవిష్వడుర్విగిత్యైతరస్యాం “ఓం దేవిష్వడుర్వి

అపూర్వే ప్రణిధ్యిదయం ఘృతచరుస్థాన్త్యా శరావో త్తదే
 దర్శించాపి స్రువం జహహు ముపజహహు దర్శానశ్చేహ్మి
 ప్రహీనక్షతపుష్పచందనఘృతం ప్రాగస్తత స్తణ్డలాన్
 యుంజ్యాదిన్ద్రగోకరీష ధమనీర్భష్టిం కుశేషూత్తరే||

రురుణఃకృత్తోత విశ్వేదేవాసథిహ వీరయధ్వం, మహాస్మహి ప్రజ
యామా తనూభిర్గారధామ ద్విపతే సోమరాజన్” అగ్నిర్మన్యమితి
పశ్చిమస్యాం “ఓం అగ్నిర్మన్యం ప్రతినుదన్మరస్తా దదభ్యోగోపాః పరి
పాహీన స్త్వం, ప్రత్యక్షోచ్చయన్తు నిగుతఃపునస్తే మైహం చిత్తం ప్రబు
ధావిశేతే॥” (బర్హిష్పద బ్రహ్మసీనావాహయామి) ఉద్ధన్యమానమితి
మధ్యావరపూర్వయమనిర్ ఋత్యగ్ని సోమమరుదీశానాని . (వక్రీతేన
యుగ్మ) బర్హిషా ఖనతి. “ఉద్ధన్యమానమస్యా అపేధ్యమపపాహ్మచం
యజమానస్యహన్తు, శివానస్సన్తు ప్రదిశశ్చతస్ర శ్శంనోమాతా పృథివీ
తోకసాతా॥” తథాపూతవ్యాతనేతి మధ్యయమసోమేషు పశ్చిమాది
ప్రాగన్తాస్తిసో మధ్యావరపూర్వేషు దక్షిణాద్యుత్తరాన్తాస్తిస్ర ఏవం
షణ్మేఖాః ప్రాదేశమాత్రం లిఖత్వా, “పూతవ్యాతనేన సామ్యాఃకృణు
ధ్వగ్ం రశనాహాతవిగ్ంతత॥” అష్టాబన్ధమితి సక్రితంయుగ్మదర్భం
దక్షిణపశ్చిమస్యాముత్పృజ్య, “అష్టాబన్ధగ్ం రశనాభితోఽహరం యేన
దేవాసో జనయన్మభిష్క్రియాః సూర్యేణబ్రహ్మఋతథా విదురధైకం
చక్రం యద్గుహ తదహం విశ్వేదేవాసో అనుదన్మానుజాతగ్ం శ్రోత్రంతే
చక్రే ఆస్తాం ద్విపథాః, చరాచరశుచీతే పుత్రం వృణీత పూషాయ
దయాతగ్ం శుభస్పతీ వరేయమ్॥” (అపఉవస్పృశ్య) (ఖననే) పిత్వానా
వాహయామి (రేఖాయాం) స్కన్దమావాహయామి, లేఖాగాయత్ర్యా
ప్రోక్ష్య “ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం” జాతవేదోభువనస్యేత్యరణీం
గృహీత్వా మధితం తాకికం నా ౭గ్నిమాదాయా౭౭హరేత. “జాత
వేదోభువనస్యరేత ఇహసిచ్చితపసో యజ్జనిష్యతే, అగ్నిమశ్వత్థా దధి
హవ్యనాహగ్ం శమీగర్భాజ్జనయన్యోమయోభాః॥” అగ్నిం శరావే
గృహీత్వా గోకరీషాద్వైః ఘృతప్రతీకఇతి ప్రజ్వాల్య “ఘృతప్రతీకో
ఘృతయోనిరగ్ని ర్ఘృతైస్సమిద్ధో ఘృతమస్యాన్నం, ఘృతప్రప్రప్రస్త్వా
సరితోవహన్తి ఘృతం పిబన్మయజాయక్షి దేనాన్॥” ఆయుర్దాఆగ్నే
హవిషో జుషాశో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరోధి, ఘృతం పీత్వా మధు
చారుగవ్యం పితేవ పుత్రమభిరక్షతాదిమం॥” లేఖామధ్యే హిరణ్యం
ప్రహీన్వా విన్యస్య ఉపావరోహేశ్యగ్నిం నిధాయ “ఉపావరోహజాత

వేదః పున స్త్వందేవేభ్యో హవ్యంవహానః ప్రజానన్, ఆయుఃప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధే హ్యజసోద్దిదిహి నోదురోజే॥” అగ్నిగ్రహణపాత్రే సజలాక్షతాన్నిధాయ (ఇన్ధనే) వ్యగ్నిమానాహయామి, (వ్యజనథ మన్యో) ర్వాయుమానాహయామి, అగ్నాయాహ్యాయస్త్రేయోఽరితి ఇన్ధనైః ప్రజ్వాల్య “అగ్నాయాహివీతయే గృణానోహవ్యరాతయే, నిహోతా సద్ధిబర్హిషి॥” “అయంతేయో నిర్ఋత్వియో యతో జాతో అరోచధాః, తం జానన్నగ్నాయోహాధానో వర్థయారయి॥” మయిగృష్ణామిత్యభివద్ద్య “మయిగృష్ణామ్యగ్నే అగ్నిగ్ం రాయస్పౌ మాయ సుప్రజాస్త్యాయ సువీర్యాయ, మయిప్రజాం మయిచర్షో దధా మ్యరిష్టాస్సాయ తనువాసువీరాః, యోనో అగ్నిః పితరో హృథ్వస్తర మర్త్యో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ, తమాత్మచ్ఛరిగృహీణమహే వయంమాసా అన్యాగ్ం ఆవహాయ పరాగాత్॥” అగ్నింధ్యాత్వా

అగ్నిధ్యానమహామస్త్ర్య అగస్త్యధగవాన్ ఋషిః నుఅష్టప్ ఛన్దః హుతాశనో దేవతా రం బీజం న్యాహ శక్తిః స్వధా కీలకం హుతాశనప్రీత్యర్థే జపే వినియోగః. స్వస్తిపూర్ణముభాత్మనే అజుష్టా భ్యాం సమఃతేజోరాశయే తర్జనీభ్యాం సమః ధూమ్రాక్షాయ మధ్య మాభ్యాం సమః, ధనుర్ధరాయ అనామికాభ్యాం సమః సహస్రార్చిషే కనిష్ఠికాభ్యాం సమఃవైశ్వానరాయ కరతల కరపృష్ఠాభ్యాం సమః ఏవం హృదయాదిన్యాసః భూభువస్సునరోమితి దిగ్బద్ధః చత్వారి శృణ్ణ ఇత్యగ్నింధ్యాత్వా “చత్వారిశృణ్ణ త్రయో అస్యపాదా ద్వేశీరే సప్తహస్తాసో అస్య, త్రిధాబద్ధో నృషభో రోరషీతి మహా దేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ॥” సప్తహస్తశ్చతుశ్శృణ్ణ సప్తజహ్వో ద్వీశీ ర్షకః, త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుహాసీనశ్శుచిస్మితః స్వాహాస్తుపక్షిణే పార్శ్వే దేవీంవామే స్వధాస్తథా బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రుచం తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రన్ద ధారయన్ మేసూరూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహాజనం ఘామధ్వజం లోహే

తాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదం ఆత్మాభిముఖమాసీనమేవం ధ్యాయే
 ధృతాశేనం యజ్ఞసూపధరం విష్ణుమగ్నిఃపల్లవమధ్యగం శఙ్ఖచక్రధరం
 దేవం శుద్ధజామ్బూరదప్రథం సర్వయజ్ఞమయం దేవం వేదాజ్ఞోపాజ్ఞ
 శోభితం లక్ష్మ్యాసహ సుఖాసీనం ధ్యాయేద్యజ్ఞవతిం హరిం ధ్యాత్వాగ్ని
 మణ్డలం తత్ర ధ్యాయేన్మధ్యే ప్రభాం శుభాం ప్రభామ్ధ్యే స్థితం
 ధ్యాయేదాసీనం నా జనార్దనం వసంతి శ్యామకాశేయాం ద్రుతకాఞ్చ
 నశోభినిం లక్ష్మీమివాపరాం దేవిం స్వాహాధ్యాయేత్సుమన్త్రవిత్ వప్ర
 దూర్వదళశ్యామాం రక్తకాశేయవాసినిం సుఖభోగాసరాసీనాం స్వధా
 మేవం విభావయేత్ అగ్నేయేనమః ఆసనాది వడుపచారాన్ సమర్ప
 యామి. హతః పుష్పాక్ష తాడిభిరిన్ద్రాదీనభ్యర్చ్య, ఓం ఇన్ద్రాయ నమః,
 అగ్నే గమః, యమా య నమః, సిర్ముతయే నమః, వసుణాయ
 నమః, వాయవే నమః, కుబేరాయనమః, ఈశానాయ నమః.

కర్మణేనామితి కర్మా ప్రక్షాళయతి, “కర్మణేనాన్దేవేభ్యశ్శక్తేయం”
 ఇదమాపశ్యేనా ఇత్యుపోభిమన్త్ర “ఇదమాపశ్యేనాః” (కరకే) పాఞ్చ
 భౌతికమానాహయామి, పూర్వవత్పుచ్చాద్వైరభ్యర్చ్య (కూర్చాగ
 గ్రద్ధిమూలేషు) ఓం బ్రహ్మణమానాహయామి, విష్ణుమానాహయామి,
 శివమానాహయామి అదితేనమస్యస్వ దక్షిణతో వేదిం పరిమృజా
 మితి దక్షిణవేదిం నైర్ముత్యాద్యాగ్నేయానమ్ “అదితేనమస్య
 స్వదక్షిణతో వేదిం పరిమృజామి సత్యేనత్వా పరిమృజామి సత్యవ్రతోఽ
 హమస్మి॥” అనుమతేనమస్యస్వ పశ్చిమతో వేదిం పరిమృజామితి
 పశ్చిమవేదిం నైర్ముత్యాది వాయవ్యానమ్, “అనుమతేనమస్యస్వ
 పశ్చిమతో వేదిం పరిమృజామి సత్యేనత్వా పరిమృజామి సత్యవ్రతోఽ
 హమస్మి॥” సర్వతేనమస్యస్వోత్తరతో వేదిం పరిమృజామి సత్యే
 నత్వా పరిమృజామి సత్యవ్రతోఽహమస్మి॥” దేవసవితః ప్రసవ పురస్తా
 దేద్విం పరిమృజామితి పూర్వవేదిం చాగ్నేయాదీశానాన్తం “దేవస
 వితః ప్రసవ పురస్తాద్వేదిం పరిమృజామి సత్యేనత్వా పరిమృజామి సత్య
 వ్రతోఽహమస్మి॥” సాధావేద పాశినా కూర్చేననా పరిమృజ్య,
 గాయత్ర్యా వేదేచ్ఛత్రం ప్రోక్షయ “ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం” సాక్ష

తదర్థయుక్తేన “ఓం భూపతే భువనపతే మహతో భూతస్యపతే బ్రహ్మ
ణం త్వావృణీమహే॥ ఓం భూపతే భువనపతే సోమం రాజానం త్వా
వృణీమహే॥” ఇతిబ్రహ్మసోమవృత్తిశ్చ వరయిత్యా డక్ష్మిణోత్తరయో
రగ్నేరభిముఖావృషవేతయేత్. ఋత్విజోభావే బ్రహ్మసోమ వేద్యోర
ధోవేద్యాం వా ప్రాగగ్రా అరత్నిమాత్రమహే॥ సోమాయ బ్రహ్మజ్ఞా
నగం సోమోధేనుమితి బ్రహ్మసోమావావాహయేత్. “ఓం బ్రహ్మజ
జ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్వి సీమతస్సురుచో నేసతః సమన్వియా
డపమా అన్యవిష్టాస్సతశ్చ మోస మసతశ్చవిహే॥” ఓం భూః బ్రహ్మణ
మావాహయామి, ఓంభువః ప్రజాపతిమావాహయామి, ఓం సువః
పితృమావాహయామి, ఓం భూర్భువస్సునః పారణ్యగర్భమావాహ
యామి, ఓం సోమోధేనుం సోమో అర్వస్తమాశుం సోమో వీరం
కర్మణ్యం దదాతుసాద్యం విదధ్యం చభేయం పితృత్సరణం యోద
దాతదస్త్రై॥” ఓంభూః సోమమావాహయామి, ఓంభువః యజ్ఞాజమా
వాహయామి, ఓంసువః ఇన్ద్రమావాహయామి, ఓం భూర్భువస్సునః
చంద్రమావాహయామి; ఆరచపాద్యపుష్పగర్భ గూఢచేషైరభ్యర్చయేత్.
అధ్యయ్యరోంభూపతే భువనపత ఇతి ప్రత్యేకం ప్రేక్ష్య, తాభ్యామహం
భూపతిరిత్యక్రే సతి (డక్ష్మిణతః) ఓం భూపతే భువనపతే మహతో
భూతస్యపతే బ్రహ్మణం త్వావృణీమహే, అహం భూపతి రహం భువన
పతి రహం మహతో భూతస్య పతిరేవేన ఏవైతా ప్రసూత ఆర్తిజ్యం
కరిష్యామి దేవసమితరే తన్వావృణతే బృహస్పతిం దైవ్యం బ్రహ్మణం
తదహం మనసే ప్రబ్రవిమి మనోగాయత్రియై గాయత్రీ త్రిష్టుభే త్రిష్టుబ
గత్యై జగత్యనుష్టుభే అనుష్టుకృత్యై పక్ష్యై ప్రజాపతయే ప్రజాపతిర్వి
శ్వేభ్యోదేవేభ్యో విశ్వేదేవాబృహస్పతయే బృహస్పతిప్రహ్లాదే బ్రహ్మ

ఋత్విజోరప్యభావేతు కల్పనే బ్రహ్మసోమయోః

అరత్నిమాత్రమాయామం కుర్చుం తత్వాశ్శ్వయూర్ష్యవేత్॥

మధ్యమ సరిత్రాయత్వేతి “అ సరిత్రాయత్వా॥” మూలం పృథివ్యై
 త్వేతి “పృథివ్యైత్వా” పోషాయత్వేత్యపో బద్ధి బద్ధనే సంస్రావ్య
 “పోషాయత్వా” స్వభావితృభ్యఇతి దక్షిణతః ప్రోక్ష్య “స్వభా
 వితృభ్యః॥” (అపఉపృష్ఠ్య) అపాం శేషం పశ్చిమస్యాముత్తరాస్త
 మూర్ధ్వవేతి స్రావయేత్. “ఉర్ధ్వపబద్ధి పద్భ్య ఊర్జాపృథివీం గచ్ఛత॥”
 ఉభాభ్యామితి పాణీ ప్రక్షాళయతి. “ఉభాభ్యాం దేవసవితః ప్రహరేమ
 వీతయే॥” పూషాత ఇతి బద్ధిర్బద్ధం విసృజ్య “పూషాశే గ్రన్థిం విష్యతు॥”
 మూలాదూర్ధ్వమాదిత్యస్యజ్ఞ సమసీతి పాణినా లభిమృత్య “అదిత్యస్యజ్ఞ
 సమసి॥” పశ్చిమతో వేద్యధస్తాదు త్రాగ్రమూర్ణామ్రదసమితి దత్తైర
 చ్చిద్రం పరిస్తీర్య, “ఉర్థామ్రదసంత్యా స్తృణామి॥” స్వాసస్థం దేవేభ్య
 ఇతి ప్రాగ్రగ్ం స్వాసనే న్యాద్యానిధాయ “స్వాసస్థం దేవేభ్యః॥”
 విష్ణోస్తూపాపేతి ప్రాచ్యాం “విష్ణోస్తూపాపేతి॥” దక్షిణతఇతి
 యామ్యామ్ “దక్షిణతో విష్ణోస్తూపాపేతి॥” ఉత్తరత ఇత్యుదీచ్యామ్
 “ఉత్తరత ఉదీచ్యైర్యజ్ఞ సమసి విష్ణోస్తూపాపేతి॥” పశ్చిమత ఇతి ప్రతీ
 చ్యామ్ “పశ్చిమ తస్మాదత్రాం దేవేభ్యో విష్ణోస్తూపాపేతి॥” చతురుషు
 పరిస్తరణ కూర్చేషు “ఓం విష్ణుమావాహాయామి, మహావిష్ణుమావాహ
 యామి, సదావిష్ణుమావాహాయామి, వ్యాపినారాయణమావాహ
 యామి” వేద్యాం ప్రాగుత్తరాగ్రం పరిస్తృణాతి ఉత్తరాగ్రమైశాస్య
 మూర్ధ్వం కృత్వా, గర్ధర్వసీతి పశ్చిమస్యాం “గర్ధర్వసి విశ్వావసు
 ర్విశ్వస్మాదీషతో యజమానస్య పరిధిడ ఈడితః॥” ఇంద్రస్యేతి
 యామ్యామ్ “ఇంద్రస్యబాహురసి దక్షిణో యజమానస్య పరిధిడ ఈడి
 తః॥” మిత్రావరుణావిత్యుదీచ్యామ్ “మిత్రావరుణా తోవ్యోత్తరతః పరి
 ధత్రాం ధృవేణ ధర్మణా యజమానస్య పరిధిడ ఈడితః॥” పశ్చిమ
 పరిధ్యాం గర్ధర్వమావాహాయామి, దక్షిణపరిధ్యాం ఇంద్రమావాహ
 యామి, ఉత్తరపరిధ్యాం మిత్రావరుణానావాహాయామి, వేద్యాం
 ప్రాగుత్తరాగ్రాన్ పరిధీస్పరిడధాతి. వాయవ్యాముత్తరాగ్రమూర్ధ్వం
 కరోతి. సూర్యస్త్వేతి ప్రాచ్యా ముత్తరాస్తమధోవేద్యాం కూర్చే
 నాద్భిః పరిపిచ్య, “సూర్యస్త్వా పురస్తాత్పాతు కస్యాచ్ఛిదభిశస్త్యాః॥”

ఉపరిష్టాదేవా ఇత్యగ్నే రూర్ధ్వభాగ ముత్తరాస్తవద్భిః పరిషిచ్య “ఉపరి
ష్టాదేవా రక్షిస్తు కస్యాశ్చిదభిశస్త్యాః॥” అథస్తాన్నాగా ఇత్యగ్నే రథశ్చ
తథాద్భిః పరిషిచ్య “అథస్తాన్నాగారక్షిస్తు కస్యాశ్చిదభిశస్త్యాః॥” వీతి
హోత్రమిత్యగ్న్వలయే సమిధావగ్నీశః హోదికోరూర్ధ్వాగ్రే నిదధాతి.
“వితిహోత్రంత్యాకవేద్యమన్తం సమిధీమహ్యగ్నే బృహస్తమధ్వరే॥”
“సమిదస్యాయుషేత్వా॥” ఊర్ధ్వగమిధిః ప్రజాపతిమావాహయామి,
రవిమావాహయామి.

పరిస్తీర్యమిత్యాదిన్వైద్యముదగ న్నమాక్షేణాహో దత్వా “పరి
స్తీర్యమగ్నిం పరిదదావ్యగ్నే అగ్నిగంఢం సుతాం వేదిమభిమన్త్రయామి॥”
సుతాసీత్యాదిభిర్దక్షిణాది త్తేజన ప్రాగస్తముత్తరాస్తం చ పరిషిచ్య
“సుతాసి ఘృతాచి ధువాఽసి॥” ధరుణాసీత్యాగ్నేయాదీశానాస్తం
“ధరుణాఽసి” పునస్తథాహోగృహీత్వా ప్రదక్షిణమాగ్నేయాద్యస్తమా
క్షేణ తీర్థేన తూష్ణీమద్భిః పరిషిచ్ఛతి, వానస్పత్యోసీతి మన్తాన్త్రత్యా
ప్రణిధి ప్రక్ష్యా “వానస్పత్యోఽసి దేవేభ్యశ్శుభ్రవ్య॥” పృథివ్యాహో
గృహీష్యామితి మన్తాన్త్రత్యా సాక్షితమద్భిరాపూర్య “పృథివ్యాహో
గృహీష్యామి కోకో గృహ్లామి సకో గృహ్లాతు కస్తైహో గృహ్లామి
తస్మైకో గృహ్లామి హోహాయనః, అనయా పృథివ్యాహో గృహీష్యామి॥”
వసూనాం పవిత్ర మిత్యదగ్రే పవిత్రే ప్రక్షిప్య “వసూనాం పవిత్రమసి
శతధారం వసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారమ్॥” దక్షిణేన పాణినాగ్రమి
తరద్వామేన గృహీత్వా దక్షిణాఽగ్రం కృత్యా హోయరుతానాజ్ఞమా
నామికాభ్యాం మన్తాన్త్రత్యా దేవోవస్పతితేతి ప్రాగస్తమ్ “దేవోవస్ప
వీతోతునాతు” అచ్చిద్రేణ పవిత్రేణేతి పశ్చిమాస్తం “అచ్చిద్రేణ పవి
త్రేణ” వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిరితి ప్రాగస్తంత్రిమతువసు, “వసోస్సూర్యస్య
రశ్మిభిః॥” ప్రదక్షిణం యగ్న తథా నిదధాతి. ప్రణిధిపాత్రయోః ఓం
బ్రహ్మణ మావాహయామి సోమమావాహయామి బ్రహ్మన్నపఞ్చతి
సోమాపఞ్చతిచ బ్రహ్మసోమావృణ్వహో ప్రత్యేకం ప్రేత్య తస్మా ప్రణయే
ర్వక్తః బ్రహ్మన్నపప్రహ్మణ్యమి యజమాననాచం యచ్ఛ “ప్రణయ
యజ్ఞం దేవతాః వర్ధయశ్శ్వం నాకీశపృష్ఠే యజమానో అస్తు,

సప్తమీనాగ్ం సుకృతాం యత్రలోకస్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానంచ ధేహి॥” (బ్రహ్మ) ఓం ప్రణయ “సోమపఃప్రణేష్యామి యజమానవాచం యచ్ఛి॥” (సోమః) ఓం ప్రణయ కోవగతి ప్రణేయ, “కోవఃప్రణయతు సనఃప్రణయత్వాఽహోదేవః ప్రణయాని యజ్ఞగ్ం సగ్ం సాదయన్తుచః, ఇదంషదస్త్రీర్భృతపృష్ఠా ఉదాహుస్సహస్రహంసం యజమానేన్య ఇచ్ఛతీః కోనో యునక్తి సరో యునక్తి” (బ్రహ్మ ప్రణిధిం) “కోవః ప్రణయతు” (సోమప్రణిధిం) వేద్యాం దక్షిణోత్తరయోః ప్రణిధీ నిధాయ, సంవిశంతామితి మన్తాన్యత్రా తత్తత్తీర్థేన కూర్చేన ప్రణిధ్యోః జలం సంప్రాప్య “సంవిశంతాం దైవ్విశః పాత్రాణి దేవయజ్ఞాయై॥” “సంవిశంతాం దైవ్విశః”.

గాయత్ర్యా స్రువాదీన్ ప్రోక్షయేత్. “తత్సవితుర్వరేణ్యం” “భూః స్రునం గృహ్లామితి స్రువాదీన్స్థూహీత్వా, భూస్సృవం గృహ్లామి భువస్సృవం గృహ్లామి సువస్సృవం గృహ్లామి భూర్భువస్సువస్సృవం గృహ్లామి రాయస్సృవాయత్వా స్రునం గృహ్లామి విష్ణోర్నస్తోఽసి పూర్ణోహస్తాభ్యాం బృహస్పతిరుత్తానగ్ం స్రుచం గృహ్లామి॥” వర్షిషే అధినాక ఇతి వేద్యధస్తాత్సమిధౌ న్యస్య “వర్షిషే అధినాకేఽగ్నిస్తే తనువం మాఽతిధాగగ్నే హవ్యగ్ం రక్షస్వ॥” వర్షిష్యసమిధోరగ్నిమావాహయామి, అహీనోనిర్వపామితి స్రునం ప్రక్షాళ్య, “అహీనోనిర్వపామి సుప్రతీక మజగ్రేణ భానునా దిత్యసాత్ప్రదద్యా మ్, పశ్చిమాతాం సోమం మహిష్యాన్యశ్శేన్య సిద్ధే సత్రే యాజమాన్యాక్షీ మేభవాన్భువః॥” రద్ధమితి దిగ్భేదేన పర్యగ్నిం కృత్వా, నిర్దగ్ం రక్షో నిర్దగ్ధా అరాతయః నిర్దగ్ధస్సోఽస్తి యోఽస్మాద్దేవ్విష్టేయం చ వయం ద్విష్టుః నిష్టప్రమితి (పునరగ్ని ప్రతాప్య) సమిధోర్నదద్యాత్. “నిష్టప్రగ్ం రక్షో నిష్టప్రాఅరాతయః నిష్టప్రస్సోఽస్తి యోఽస్మాద్దేవ్విష్టేయం చ వయం ద్విష్టుః॥” (సువే సోమమావాహయామి, జుహ్వదిపాత్రేషు దినాకరమావాహయామి, అదితిరన్యచ్చిద్రవత్రేత్యాజ్యస్థానీం గృహీత్వా “అదితిరన్యచ్చిద్రవత్ర,” ఉత్తరే భూతకృతస్థాహోధమిత్యజ్ఞారం న్యస్య “భూతకృతస్థాహోధం జన్య

భయమహాధాస్సేనా అభీత్వరీ॥” సగరాస్థేతి విశ్వస్య “సగరాస్థు,”
 మహీనామితి పచతి. “మహీనాం పయోఽస్యోవధీనాగ్ం రసస్తస్య
 తేఽక్షియమాణస్య నిర్వపామి దేవయజ్ఞాయై॥” వసూనాం పవిత్ర
 మిత్యదగగ్రం పవిత్రం ప్రక్షిప్య, “వసూనాం పవిత్రమసి” పూర్వప
 త్పవిత్రేణ దేవోవసవితేతి త్రికుత్సాయ “దేవోవసవితోత్పనాతు
 “ఆజ్యస్థాల్యాః పృష్ఠగతభస్మేనవిష్ణురితి వేదేన శోధయిత్వా, “ఇదం
 విష్ణుః” అజ్గరాప్రహర్యహ్య వేదము త్తరే నిధాయ, ఉద్భవస్థోద
 హమితి బహిరద్భవ “ఉద్భవస్థోదహం ప్రజయా ప్రపశుభిర్భూయాసగ్ం
 హరస్తేమావికాదుద్యస్థస్థోలోక త్రిమలోకేషు రోచయ॥” అజ్గర
 మస్తరిత మిత్యాజ్యస్య దర్శయతి. “అస్తరితగ్ం రక్షోఽస్తరితా
 అరాతయోఽపహతా నృద్ధిరపహతం పాపం కర్మాపహతం పాపస్య
 పాపకృతః పాపం కర్మయోగః పాపం కర్మ చిక్షేర్షతి ప్రత్యగేన
 మృచ్ఛ॥” ఉదగుద్వాస్య అగ్నిం పరిమూహ్య అగ్నోల
 యాద్భుతః పరిస్తరణాద్భాస్యే సక్షిప్య (ఆజ్యస్థాల్యాం) భూమి
 మానాహయామి (ఆజ్యే) హుతాశనమాహయామి (ఉపవేషేణ)
 దక్షిణతోఽజ్గరం గాయత్ర్యా న్యస్య “తత్పవిత్రః” (పచ్చగాయత్రీ
 ముచ్చరేత్) తయైవ చక్షుస్థాలీమధిశ్రిత్య దర్భలేన పక్వాఽభిఘా
 ర్యోత్తతోఽనతారయతి (చరోః) ఇద్దాగ్ని ఆనాహయామి, (సుచాం
 పశ్చిమత ఆజ్యస్థాలీం నిధాయ పూర్వపతపవిత్రేణాజ్యం పాత్రే త్రికు
 త్సాయ “దేవోవసవితోత్పనాతు” ఘోషేనీగ్రద్ధి విప్రుజ్య “ఘర్షోసి
 రాయస్పృష వసుహోర్జం ద్రుగ్ంహ, ఇహవ్రజాం పతూన్ద్రుగ్ంహ॥”
 ఉత్తరపశ్చిమే వేద్యాధ్వేవిధాయ (అపఉపపృశ్య) అద్భిఃప్రోక్ష్య
 ఆప్యాయంతామితి పవిత్రం జహోతి. “ఆప్యాయంతామప ఓషధయో
 మరుతాం పృషతయస్థ దిసం గచ్ఛ తతోనో వృష్టి మేరయస్వాహ॥”
 వితిహోత్రమితి సమిదగ్రం ఘృతాక్రమగ్నా వాయవ్యే స్థాపయిత్వా,
 “వితిహోత్రం త్యాకవే” దేవ్యశ్వేతి సువేణ హోమ్యం అగ్నిం ప్రాజా
 పత్యమితి ఘృత్వా మన్త్రాన్తే ఘృతం విహరామితి ద్విధా విహరతి
 “దేవ్యత్వా సవితేఃప్రసవేఽశ్వినోర్భాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాం,

ఘృతం విహరామి॥" దక్షిణప్రణిహా బ్రాహ్మణతీర్థేన ప్రజాపతి పురో
గానానాహయామితి, ఓం ప్రజాపతిమానాహయామి, ఇంద్రమానాహ
యామి, అగ్నిమానాహయామి, సోమమానాహయామి, ఉత్తర
ప్రణిహా (దైవేతీర్థే) అన్నాదీనాపానసయజ్ఞం యజ్ఞదైవత విశ్వా
దేవా స్వర్వదేవానాహయామితిత్వంతం ప్రణసపూర్వమానాహయః,
ఓం అగ్నిమానాహయామి, సోమమా, అగ్నిహోమా, ప్రజాపతిమా,
బ్రహ్మణమా, ఇంద్రమా, నసూనా, మరుతి ఆనా, రుద్రానా,
(అపడవప్పుత్య) ఓం విష్ణుమా, బృహస్పతిమా, మిత్రమా, నరుణమా,
ఆదిత్యానావా, అశ్వినానావా, పూషణమా, కక్షమా, కక్షదైవత
సోమమా, ఔపాసనయజ్ఞమా, యజ్ఞదైవతవిశ్వాదేవానా, సర్వ
దేవానాహయామి (ఆవాహితదేవాన్ సర్వోపచారైరభ్యర్చ్య)
యథాఽఽనాహనం ఆజ్యభాగయోః (సువేణాఽజ్యమూర్ధ్వం నీత్వా
జప్తం నిర్వపామితి చతుర్థస్తేన తత్తన్నామ్నా తత్తత్కాగయోః
ఆజ్యపాత్రే నిర్వాపం కరోతి. (దక్షిణభాగే) ఓం ప్రజాపతయే జప్తం
నిర్వపామి, ఓం ఇంద్రాయ జప్తం నిర్వపామి, ఓం అగ్నయే జప్తం
నిర్వపామి, ఓం సోమాయ జప్తం నిర్వపామి, (ఉత్తరభాగే) ఓం
అగ్నయే జప్తం నిర్వపామి, సోమాయ, అగ్నిహోమాభ్యాం, ప్రజా
పతయే, బ్రహ్మణే, ఇంద్రాయ, నసుభ్యో, మరుద్యో, సుదేభ్యో
(అపడవప్పుత్య) విష్ణవే, బృహస్పతయే, మిత్రాయ, నరుణాయ,
ఆదిత్యేభ్యో, అశ్విన్యో, పూష్ణే, కక్షాయ, కక్షదైవతసోమాయ,
యజ్ఞదైవతవిశ్వేభ్యోదేవేభ్యో, సర్వదేవేభ్యో జప్తం నిర్వపామి, తృప్య
ధిన్వయేన ద్విధాగ్నా హోమ్యం దర్శయిత్వా, "తృప్యధిశ్రయామి,"
"తృప్యధిశ్రయామి," అగ్నేర్జ్యోతిర్దయేన సమిదుశ్చేన ద్విధాదహతి.
"అగ్నేర్జ్యోతిరిసి," "అగ్నేర్జ్యోతిరిసి॥" సమిదసిస్వాహేతి సమిధం
దహాతి. "సమిదసిస్వాహ॥" (సువేణాజ్యం గృహీత్వా అమృతమనీత్య
నుత్తానమ్ "అమృతమసి వాసుణమసి॥" అస్తరితమిత్యుత్తానం "అస్త
రితగ్ం రక్షోఽస్తరితా అరాతయః॥" ప్రత్యష్టమిత్యుత్తానం "ప్రత్య
ష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యష్టా అరాతయః॥" హోమ్యం ప్రదక్షిణమధి

మన్తాన్యైః జ్యోతిర్వైతానం స్వతో దక్షిణతో వామతః
ప్రణీతాయాం సంధాయ చిత్పతిస్త్యైః జిహ్వైః స్త్రిభిరేవం త్రిధాగ్నా
సంవపతి. “చిత్పతిస్త్యైః పునాత్వచ్చిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య
రశ్మిభిః॥” “వాక్పతిస్త్యైః పునాత్వచ్చిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య
రశ్మిభిః” “దేవస్త్యైః సవితా పునాత్వచ్చిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య
రశ్మిభిః”

గాయత్ర్యా సమిధః ప్రోక్ష్య, “తత్సవితుర్వరేణ్యం” ఏకవింశత్యా
హుతీ ప్రమాణాః కరసంపూర్ణావా సమిధోగృహీత్వా మూలా
గ్రాభ్యాం ఘృతం స్పర్శయిత్వా జ్యోతిర్వాచ్యైః తాః జ్యోతిర్వాచ్యైః
ఇమామే అగ్నౌ ఇతి మూలమథ్యాగ్రాణి స్పర్శంస్పర్శ మహోసీతోర్ధ్వభాగే
మధ్యే చ సంధాతి. “ఇమామే అగ్నౌ ఇష్టకా ధేనవన్మస్త్యేకా చ శతంచ
సహస్రం చాయుతంచ నియుతం చ ప్రయుతం చార్బుదంచ న్యృబుదంచ
సముద్రశ్చ మధ్యం చాంతశ్చ పరార్థశ్చేమామే అగ్నౌ ఇష్టకా ధేన
వన్మన్తు” ఏకవింశతిమిత్సు, సర్వాన్దేవానాం హయామి, దైవేన తీర్థేన
దక్షిణస్యామద్భిః ప్రాగస్త మదితేనమచ్యస్త్యేతి “అదితేనమచ్యస్త్యైః”
పశ్చిమస్యాముత్తరాస్తమనుమతేనమచ్యస్త్యేతి “అనుమతేనమచ్యస్త్యైః”
ఉత్తరస్యాప్రాగస్తం సరస్వతేనమచ్యస్త్యేతి, “సరస్వతేనమచ్యస్త్యైః”
దేవసవితఃప్రసవేణ పూర్వస్యాముదగస్తవా, “దేవసవితశ్చప్రసవమ్” పున
రాగ్నేయాద్యస్తం సర్వతశ్చ తూష్ణీం ప్రదక్షిణం పరిమిశ్చతి. పష్టిశతేతి
సముక్తోఽభిమన్త్యైః, “పష్టిశతసహస్రాణ్యయిత మక్షయమర్బుద
మాఽయమ్” అయన్తఇథ్యైః ఇతీధ్యాచసమ్ములం శరోఽక్షారేః గ్నా జుహు
యాత్. “అయన్తఇథ్యైః ఆత్మాజాతవేద స్తేనేథ్యస్య వర్ధస్యవోచే వర్ధయ
చాస్మాన్ప్రజయా పశుభిర్భృచ్చావర్చసేనాన్నాద్యేన, బ్రహ్మచ సోమ
ఇథ్యమాధాస్యే (ఆథత్వ) సమేధయస్వాహమ్”

ప్రసవేణాఽజ్యం ప్రావయ స్పృశిముపస్పృశ్య వాయవ్యాదా
గ్నేయాస్తము పాంశునా ప్రజాపతయేస్వాహేతి “ఓం ప్రజాపతయే

అగ్నిధ్యానాఽరాధనాధికం ఇథ్యహేమాన్తే ఉక్తుమితి శ్రీనివాస
దీక్షితీయే

స్వాహా॥" నైర్య త్యాదీశానాంతం పరిధియుపపుత్య కణ్డరవేణ ఇన్ద్రా
 యస్వాహేతి "ఓం ఇన్ద్రాయస్వాహా॥" ఇత్యాఘోషా జహలయాత్.
 చక్షుషీ బుద్ధ్యా అగ్నయే స్వాహా సోమాయ స్వాహే త్యాజ్యభాగా
 ఉత్తరదక్షిణయోజ్ఞాహోతి. "ఓం అగ్నయే స్వాహా, ఓం సోమాయ
 స్వాహా॥" యుక్తవసేతి పశ్చిమూది సోమ్యాస్తం "యుక్తవహ హత
 వేదః పురస్తాదగ్నే విధి కర్మక్రియమాణం యథేదమ్, త్వం భిషగ్భేషజ
 స్యాసి కర్తా త్వయాగా అశ్వస్సురుషాస్థనేమ స్వాహా॥" యాతిరశ్చీతి
 సోమ్యాదీన్ద్రాస్తం "యాతిరశ్చీ సపద్యకేచం విధరణేఇతి, తాన్ద్యాఘృ
 తస్య ధారయాయజే సగ్ంరాధనీమహ్ం స్వాహా॥" సగ్ంరాధన్వై
 దేవైస్వాహే తీన్ద్రాది యామ్యాస్తం "సగ్ంరాధన్వైదేవై స్వాహా॥"
 ప్రసాధన్వైదేవై స్వాహేతి యామ్యాది వారుణాస్తం "ప్రసాధన్వైదేవై
 స్వాహా॥" ప్రావయన్ హుత్వా మధ్యమాశ్రమితి బుద్ధ్యా తత్ర వ్యాహృ
 తీర్జ్ఞహోతి. "ఓం భూస్వాహా, ఓం భువస్వాహా, ఓం సువస్వాహా
 ఓం భూర్భువస్సువస్వాహా॥" తదగ్నిముఖమితి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి.
 సత్యేనే (త్యాజ్యం ప్రదక్షిణం) (సువేణాభిమన్త్యి), "సత్యేనత్యాజ
 భిఘారయామి తత్యతే భక్షీయ॥" (ఆజ్యేన) అగ్నయే స్వాహేత్యాది
 భిర్జ్ఞహోతి. ఓం అగ్నయే స్వాహా, ఓం సోమాయ స్వాహా, ఓం
 అగ్నిహోమాభ్యాం స్వాహా, ఓం ప్రహవతయే స్వాహా, ఓం బ్రహ్మణే
 స్వాహా, ఓం ఇన్ద్రాయ స్వాహా, ఓం వసుభ్యస్వాహా, ఓం మరుదభ్య
 స్వాహా, ఓం రుద్రేభ్యస్వాహా, (అవఉపస్పృశ్య) ఓం విష్ణవే న్వాహా,
 ఓం బృహస్పతయే స్వాహా, ఓం మిత్రతాయస్వాహా, ఓం వరుణాయ
 స్వాహా, ఓం ఆదిత్యేభ్యస్వాహా, ఓం అశ్వభ్యాం స్వాహా, ఓం
 పూష్టే స్వాహా, ఓం కక్షాయ స్వాహా, ఓం కక్షిదైవతసోమాయ
 స్వాహా, ఓం ఔపాసనయజ్ఞాయ స్వాహా, ఓం యజ్ఞ దైవతవిశ్వేభ్యో
 దేవేభ్యస్వాహా, ఓం సర్వదేవేభ్యస్వాహా, దర్వాభిఘార్య చరుం
 సావిత్త్యా గృహీత్వా (జహ్వముపస్తీర్య) "ఓం భూర్భువస్సువః
 తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ధియోయోనః ప్రచోద

యాత్॥” (అనదాయ పునరభిఘోర్య వ్యాహృతిచతుష్టయస్య ప్రత్యేకం ప్రత్యేక మక్షమాత్రం గృహీత్వా) జహ్వ వ్యాహృతీర్జహాతి.
 “ఓం భూస్వాహా, ఓం భూస్వాహా, ఓం సువస్వాహా, ఓం భూర్భు
 వస్సుస్వాహా॥” అతోదేనా ఇదంవిష్ణు రిత్యాజ్యేన సమృద్ధైర్జహాతి
 “ఓం అహోదేనా, ఇదంవిష్ణుః” (దైవేనతీర్థేన) ఉత్తరపరిపేకంపూర్వైత్.
 “అదితేఽఽవ్యమగ్నంస్థాః అనుమతేఽఽవ్యమగ్నంస్థాః, సరస్వతేఽఽవ్యమగ్నం
 స్థాః, దేవసవితః ప్రాసాహి॥” ఇతి సర్వహోమానామాదిరాఘూరో
 విష్ణాయతే?

అథవాస్తుపూజావిధిః

అస్యాం శుభతిథౌ...కర్కాశం వాస్తుపూజాం కరన్యామి
 (ఇతిసంకల్పం) సమవస్తే ధాన్యాన్యాస్తీన్య యశేష్టమానేన ప్రాగగ్రా
 దశరేచ ఉనిగ్రాదశరేచాలిఖత్వా వ్యోత్తరాశీతి పదాని కృత్వా
 తేషు ప్రాగగ్రం కూర్చాన్ నిధాయ, మధ్యపదే బ్రహ్మణం “ఓం
 బ్రహ్మజ్జ్ఞానం” ఓం బ్రహ్మణమావాహయామి, తత్పరితః ప్రాగాది
 “యతస్స్వమాస్తీత్” ఓం భృగుమావాహయామి “ఓం కన్యశ్శీరా
 అభూత్” ఓం మరీచిమావాహయామి “ఓం వ్యావర్థతేయో”
 ఓం పులహమావాహయామి, “ఓం యవహోదానః” ఓం పులస్త్య
 మావాహయామి “ఓం ప్రప్రాయశోపానః” ఓం క్రతుమావాహ

అఘారిం విధివత్కృత్వా మధితేనైవ చాగ్నినా (ఇత్యారభ్య)

అఘారాస్తే తతో హుత్వా వైష్ణవంచ షడాహుతీః

ఏవం కృత్వా విధానేన పశ్చాత్కార్యం సమారభేదితి;

(ఖిలాధికారే భృగుః)

యత్తేన హోమహుతం తత్తత్ (శ్రీ)మహావిష్ణునే పరమాత్మనే
 (శ్రీ)మన్నారాయణాయ ఇదం సమమ ఇత్యిత్తతముదకం భూమా
 దద్యాత్.

(ఇతిసంప్రదాయః)

యామి, “ఓం యోనోనస్థిః” ఓం వసిష్ఠమావాహయామి “ఓం
 యతనసూయేశః” ఓం అత్రిమావాహయామి, “ఓం ప్రభాపశేనశ్శ్వాత్”
 ఓం అగస్త్య మావాహయామి నవపదబ్రహ్మణోభ్యోనమః అష్టో
 పచారాన్ సమహయామి. ప్రాచ్యాయం పట్టుచే “ఓం త్రాతారమిన్ద్ర”
 ఓం అర్యమం వజ్రపాణిం, ఇన్ద్రం, శశీవతిం, పురుహూతం, పురన్దరమితి
 దక్షిణేపట్టుచే “ఓం యమోదాధార” ఓం నల్లగరం, కాలపాశం,
 యమం, ధర్మరాజం, ప్రేతేశం, మధ్యస్థమితి పశ్చిమేపట్టుచే “ఓం
 అనతేశేడః” ఓం చాళభృతం, మహామాయాభిం, నరుణం, ప్రచేతనం,
 రక్తామ్బరధరం, యాదవ్పతిమితి ఉత్తరే పట్టుచే “ఓం మిశ్రవానసః”
 ఓం ధనదం, నిధీశం, కుబేరం, ధన్యం, పౌలస్త్యం, యక్షరాజమితి
 ఆగ్నేయాం ద్వయోర్ద్వయోః పదయోః “ఓం అగ్నిస్మృద్ధా” ఓం
 సవితారం, “ఓం తిత్సరితః” ఓం సావిత్రి, వైర్ముత్యాం
 ద్వయోర్ద్వయోః పదయోః “ఓం ననవప్రథమః” ఓం ఇన్ద్రం,
 “ఓం సహస్రాక్షోవా” ఓం ఇన్ద్రాక్షం, వాయున్యాం ద్వయోర్ద్వయోః
 పదయోః “ఓం మరుతఃపరమాత్మా” ఓం వజ్రం, “ఓం మరుతోగణా
 నాం” ఓం రుద్రాజం, షణ్మాన్యాం ద్వయోర్ద్వయోః పదయోః “ఓం
 ఈశానస్సర్వభోకానాం” ఓం అమం, “ఓం ఈశఈశ్రేతే” ఓం ఆపవత్సం
 చావాహ్య చత్వారింశత్పదపేభ్యోనమః అష్టోపచారాన్సమర్ప
 యామి. తస్మహీశ్వేశాన్యాది ద్వాత్రింశత్పదేషు క్రమేణ తత్తత్పదాధి
 దేవాన్పుణవపూర్వం తత్తన్నామ్నా అవాహయేత్. ఓం ఈశానం,
 వజ్రన్యం, జయన్తం, ఆదిత్యం, మహేన్ద్రం, నక్ష్యకం, భృశం, అస్తరిక్షం,
 అగ్నిం, పూషణం, వితథం, గృహక్షతం, యమం, గన్ధర్వం, భృగ్గరాజం,
 ఋషిం, సింఘుతిం, దౌనాదికం, సుగ్రీవం, పుష్పిన్ద్రం, సరిత్పతిం,
 అసురం, శోషణం, రాగం, జవనం, నాగం, ముఖ్యం, భల్లాటం, సోమం,
 అర్గళం, అదితీం, సూరిదేవం చావాహ్య, ప్రణవాదివమోస్తమీశానాది
 ద్వాత్రింశత్పద దేవాన్పుణకృష్ణోక్తయం పుష్పం బలిం తోయంచేతి
 చతురుపచారైరర్చయేత్.

పంచగవ్యారాధనమ్

ఆథాఽఽచార్యః ప్రాణానాయమ్య దేశకాలా సజ్జీర్త్య అస్య
 దేవదేవస్యస్యామినః...కర్మణి ఋత్విక్పరిచారకాదీనాం సమస్తపాప
 క్షయార్థం పంచగవ్యప్రాశనాజ్ఞం పంచగవ్యారాధనం కరిష్యే (ఇతి
 సజ్జ-ల్ప్య) గోమయేన మణ్డలమువలివ్య తన్మధ్యే షోడశదళయుక్తాం
 రజనల్లీం విలిఖ్య తన్మధ్యే తణ్డలపూర్ణప్రాతం నిక్షిప్త్య తస్మిన్ పంచ
 దళపద్మం లిఖిత్వా పంచగవ్యాని పృథక్పృథక్పాతేషు గృహీత్వా
 మధ్యే అగ్నా ఆయాహీతి ఘృతం “ఓం అగ్నా ఆయాహీ” ప్రాచ్యామిషే
 త్వేతి దధి “ఓం ఇషేత్వోష్ణరేత్వా” దక్షిణే శన్నో దేమితి క్షీరం “ఓం
 శన్నో దేమిః” పశ్చిమే జగద్భవమితి గోమయం “ఓం జగద్భవం” ఉత్తరే
 రుద్రమస్యమితి గోమూత్రం “ఓం రుద్రమస్యం” విశాన్యాం రిక్తపాత్రం
 చ క్రమేణ సంస్థాప్య (ఘృతే) ఓం సామవేదమావాహయామి (దధి)
 ఓం ఋజుర్వేదమావాహయామి (క్షీరే) ఓం అధర్వవేదమావాహయామి
 (గోమయే) ఓం సు-స్తమావాహయామి (గోమూత్రే) ఓం శర్వమా
 వాహయామి, అష్టోపచారైరభ్యర్చ్య, శుక్రమసీత్యాజ్యమ్, “ఓం శుక్ర
 మసి జ్యోతిరసి తేకోఽసి, దేగోవసృవితోతునా త్వచ్చిదేణ పవిత్రేణ
 వసోనూనర్యస్య రశ్మిభిః” దధిక్రావ్ణ్య ఇతి దధి, “ఓం దధిక్రావ్ణ్యో
 అకారిషం జిహ్వోరశ్వస్య వాజినః, సురభినో ముఖాకరత్ప్రణ ఆయాగ్ం
 పితారిషత్” ఆప్యాయస్వేతి క్షీరం, “ఓం ఆప్యాయస్వసమేతుతే విశ్వ
 తసోసమవృష్టియన్, భనావాజస్య సంగధే” గన్ధద్వారామితి గోమయం,
 “ఓం గన్ధద్వారాం దురాధోమాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్, ఈశ్వరీగ్ం
 సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రేయమ్” తత్సవితురితి గోమూ
 త్రం, “ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం” క్రమాదేకైకం సజ్గృహ్య వసోఃపవిత్ర
 మితి రిక్తపాత్రం సంపూర్య “ఓం వసోఃపవిత్రమసి శతధారం వసోః
 పవిత్రమసి సహస్రధారమ్, దేవస్త్యాసవితాపునాతు వసోఃపవిత్రేణ శత
 ధారేణ బభూవ” తస్మిన్ స్తదధిదేవ మిశమావాహ్యభ్యర్చ్య “ఓం
 త్ర్యమ్బకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనమ్ ఉర్వారుకమివ బన్ధనా
 న్మృతోర్ముక్షీయ మాఽమృతాత్” “ఓం పంచగవ్యమావాహయామి,

శివమావాహయామి, ఈశానమావాహయామి, అవ్యక్తమావాహయామి, పంచగవ్యాధిపతయేనమః, అష్టావచారాన్ సమర్పయామి విష్ణుసూక్తేన కౌదేణ చాభిమన్యై, “ఓం విష్ణోర్ముకమ్” “ఓం త్వమగ్నేరుద్రో,” *శన్నో దేవీతి ఆచార్యాదయస్సర్వే త్రిప్రిః పితృః. “ఓం శంనోదేవీః” యత్రయత్ర పంచగవ్య ప్రోక్షణముక్తం తత్రతత్రైవాననవిధినా పంచగవ్యారాధనం కృత్వా అశోరణీయాన్త్యనువాకేన హిరణ్యపవమానాభ్యాం చ ప్రోక్షయేత్.

అకల్మషహోమః

ఆచార్యః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ అగ్నేదేవదేవస్య స్వామినః...కర్మణి యజమానస్య సర్వేషామృత్విజాం మమచ పాపనార్థమకల్మషహోమం కరిష్యే (ఇతి సజ్జ-ల్య అపడుపప్పుశ్చై) ఆఘారం హుత్వా అగ్నిం పరిషిచ్య అదితేనమన్యస్య ౮॥

యద్దేవా దేవహేడనం దేవాసశ్చకృమా వయమ్, ఆదిత్యాస్తస్మాన్మాముఞ్చతర్తస్యరేన మాముత స్వాహా. దేవా జీవనకామ్యా యద్వాచానృతమూదిమ, అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గౌహపత్యః ప్రముఞ్చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనస్సంస్వాహా. ఋతేన ద్యావాపృథివీ ఋతేన త్వగ్ం సరస్వతి ఋతాన్మాముఞ్చతాగ్ం హసో యదన్యకృతమారిమ స్వాహా. సజాతశ్గంసాదుతవా జామి శగ్ంసాద్జ్యాయసశ్శగ్ంసాదుతవా కనీయనః, అనాజ్ఞాతం దేవకృతం యదేనస్తస్మాత్స్వమస్మాజ్ఞాతవేనో మముధి స్వాహా. యద్వాచా యన్మససా బాహుభ్యామూరుభ్యామష్ఠీవదాభ్యగ్ం శిత్నై ర్యదనత ఇచ్చకృమావయమ్, అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గౌహపత్యః ప్రముఞ్చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనస్సంస్వాహా

* యత్త్వగస్థితం పాపం దేహే తిష్ఠతి మామకే

ప్రాశనం పంచగవ్యపృ దహత్యగ్నిరివేద్యవమ్॥

యద్ధస్తాభ్యాం చకర కిల్బిసాణ్యక్షాణాం వగ్నుముపజిఘ్నుమానః,
 దూరే పశ్యా చ రాష్ట్రభృచ్చ తాన్యపురసావనుదత్తామృణాని
 స్వాహా. అదీన్యన్నుణం యదహం చకార యద్వా దాస్యన్తజగారా
 జనేభ్యః అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు దురితా
 యాని చక్రమ కరోతు మామసేనసగ్ంస్వాహా. యన్మయి మాతా
 గర్భే సిత్యేనశ్చకార యద్భితా అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః
 ప్రముఞ్చతు దురితా యాని చక్రమ కరోతు మామసేనసగ్ంస్వాహా.
 యదా పిపేష మాతరం పితరం పుత్రః ప్రముదితో ధయన్, అహి
 గ్ంసితో పితౄ మయా తత్తదగ్నే అన్యతో భవామి స్వాహా.
 యదన్తరిక్షం పృథివీముతద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జహిగ్ంసితమ,
 అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు దురితా యాని
 చక్రమ కరోతు మామసేనసగ్ంస్వాహా. యదాశసాశసా యత్ప
 రాశసా యదేనశ్చక్రమా నూతనం యత్పురాణమ్, అగ్నిర్మా తస్మా
 దేనసో గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు దురితా యాని చక్రమ కరోతు
 మామసేనసగ్ంస్వాహా. అతిక్రమామి దురితం యదేనో జహామి
 రిద్రం పరమేనధస్తే, యత్ర యన్తి సుకృతో నాపి దుష్కృతస్తమారో
 హామి సుకృతాం నులోకగ్ం స్వాహా. త్రితే దేవా అమృజతైత
 దేనస్త్రిత పతన్మనుష్యేషు మామృజే, తతో మా యది కిఞ్చిదాన
 సేఽగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు దురితా యాని
 చక్రమ కరోతు మామసేనసగ్ంస్వాహా, ఇమంమేవరుణ తత్త్వాయామి
 త్వంనో ఆగ్నే, సత్వంనోఆగ్నే, త్వమగ్నే అయాసి.

యద్దేవా దేనసేనసం దేవా సశ్చక్రమా వయమ్, ఆది
 త్యాస్తస్మాగ్ముఞ్చతర్త్యదేన మామితస్వాహా. దేవాజీవన
 కామ్యా యద్వాచాఽన్త మూదిమ, తస్మాన్న ఇహ ముఞ్చత
 విశ్వేదేవాగ్నుజోషసస్వాహా. ఋతేనద్యావాపృథివి ఋతేన త్వగ్ం సర
 స్వతి, కృతాన్నః పాప్యేనసో యతిఞ్చాన్తమూదిమ స్వాహా.
 ఇద్వాగ్ని మిత్రానరుణౌ సోమోధాతా బృహస్పతిః తేనో
 ముఞ్చన్తేనసో యదన్యకృతమూరిమ స్వాహా. సజాతశగ్ం

సాదుత బామి శగ్ సాజ్జ్యాయసశ్శగ్ సాదుతవా కనీయసః, అనా
 ధృష్టం దేవకృతం యదేన స్తస్మాత్త్వమస్మాజ్జాతవేదో ముముక్షు
 స్వాహా. యద్వాచా యస్మిన్సా బాహుభ్యామూరు భ్యామస్తే
 న్యద్భాగ్ శిశ్నైర్వన నృతం చకృమా వయహి, అగ్నిర్మా
 తస్మాదేనసో గార్ హవత్యః ప్రముఖ్చతు చకృమ యాసి దుష్కృతా
 స్వాహా. యేన త్రితో అర్థవాస్నిర్బహువ యేన సూర్యం తమసో
 నిర్ముమోచ యేకేన్ద్రో విశ్వా అజహద గాతీ సైనాహం జ్యోతిషా జ్యోతి
 రానశాన ఆక్షిస్వాహా. యత్కునీదమప్రతీతం మయేహ యేన
 యమస్య నిధినా చరామి, ఏతత్తదగ్నే అచృహో భవామి జీవన్మేవ ప్రతి
 తత్రే దధామి స్వాహా. యచ్ఛయి మాతా, యదా పిపేష, యద
 న్తరిక్షం, యదాశసా, ఽతిక్రమామి, త్రితే దేవా, దివి జాతా,
 యదాప, ఇమంమే నరుణ, తత్త్వాయామి, త్వంనో అగ్నే, సత్వంనో
 అగ్నే త్వమగ్నే అయాసి॥

యదదీవ్యస్పృణమహం బభూవాదిత్సన్వా సంజగర జనేభ్యః
 అగ్నిర్మా తస్మాదిన్ద్రశ్చ సంవిదాన్ ప్రముఖ్చతుగ్ం స్వాహా,
 యద్ధస్తాభ్యాం చకర కిల్బిషాణ్యక్షాణాం నగ్నుముపజఘ్నుమానః
 ఉగ్రం పశ్యా చ రాష్ట్రీభృచ్చ తాన్యస్పరసాననుదత్తామృశాని స్వాహా,
 ఉగ్రం పశ్యే రాష్ట్రీభృత్కిల్బిషాని యదక్రవృత్తమను దత్త సేతత్.
 నేఽన్న ఋణాస్పృణస ఇచ్ఛమానో యమస్య బోకేఅభిరజ్జరా యస్వాహా.
 అవతేహేడ ఉదత్తమమిమంమే వరుణతత్త్వాయామి త్వంనో అగ్నే
 సత్వంనో అగ్నే.

సంకుసుకో వికుసుకో నిక్కుభుథో యశ్చ నిస్సవః తేఽశ్చుద్య
 క్షృమనాగసో దూరాద్దూరమచీచతగ్ం స్వాహా. నిర్యక్ష్మమచీచతే
 కృత్యాం నిక్కుతిం చ తేన యోఽఽశ్మత్సమృచ్ఛాత్తై తమస్మై ప్రసు
 వామసి స్వాహా. దుశ్శగ్ంసానుశగ్ంసాభ్యాం ఘణేనాఽనుఘణేన చ,
 తేనాన్యోఽఽశ్మత్సమృచ్ఛాత్తై తమస్మై ప్రసునామసి స్వాహా. సం
 వర్చసా పయసా సంతనూభిరగస్తహి మనసా సగ్ంశివేన, త్వష్టా నో
 అత్ర విదధాతు రాయోఽనుమాప్య తన్వోఽఽయద్వివిప్తగ్ం స్వాహా.

ఆయుష్షే విశ్వతో దధదయమగ్నిర్వరేణ్యః, పునస్తే ప్రాణ
 ఆయాతి పరా యక్ష్మగ్ం సువామి తే స్వాహా. ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో
 జామాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోసిరేధి, ఘృతం పీత్వా మధు చారు
 గవ్యం పితేవ పుత్రమభిరక్షతాదివగ్ంస్వాహా. ఇమమగ్ని ఆయుషే
 వర్చసే కృధి తిగ్మమౌజో వరుణ సగ్ంశితాధి, మాతేనాస్మా అదితే
 శర్మ యచ్చ విశ్వేదేవా జరదష్టిర్యథాఽపత్వాహా. అగ్ని ఆయాగ్ంషి
 పవన ఆసురోర్జమిషం చ నః ఆరే బాధస్య దుచ్చునాగ్ం స్వాహా.
 అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చసువీర్యమ్, దగద్రయం మయి పోషగ్ం
 స్వాహా. అగ్నిర్ముషిః పవమానః పాశ్చజన్యః పురోహితః, తమీ
 మహే మహాగయగ్ం స్వాహా. అగ్నే జాతాన్ప్రణదానస్సపత్నా
 న్ప్రత్యజాతాజ్ఞాతవేదో నుదస్య, అస్మే దదిహి సుమనా అహేళఞ్చ
 ర్మస్తే స్యామ త్రివరూథ ఉద్భాస్వాహా. సహసా జాతాన్ప్రణదానస్స
 పత్నాన్ప్రత్యజాతాజ్ఞాతవేదో నుదస్య, అధినో బ్రూహి సుమనస్య
 మానో వయగ్ంస్యామ ప్రణదానస్సపత్నాన్స్వాహా. అగ్నే యో
 నోఽభితో జనో నృకో వారో జిహ్వాగ్ంసతి, తాగ్ంస్త్యవృత్తజ్ఞహి వస్య
 స్మభ్యమాభర స్వాహా. అగ్నే యో నోఽభిదానతి సమానో యశ్చ
 నిష్ఠ్యః తం వయగ్ం సమిధం కృత్వా తుభ్యమగ్నేఽపిదధ్మసి స్వాహా.
 యో నశ్వపాదతపతోయశ్చ నశ్వపతశ్వపాత్, ఉమాశ్చ తస్త్రైః (ముక్కు
 సర్వం పాపగ్ం సమూహతాగ్ం స్వాహా. యో నస్సపత్నో యో
 రణో మర్తోఽభిదానతి దేవాః, ఇధ్మసేవ ప్రక్షాయతో మాతస్యో
 చ్చేషి కించన స్వాహా. యో మాం ద్వేష్టి జాతవేదో యం చాహం
 ద్వేష్మి యశ్చ మామే, సర్వాగ్ంస్తానగ్నే సందహ యాగ్ంశ్చాహం
 ద్వేష్మి యే చ మాగ్ంస్వాహా. యో అస్మభ్యమరాతీయాద్యశ్చ నో
 ద్వేషతే జనః, నిద్దాద్యో అస్మాద్విప్సాచ్చ సర్వాగ్ంస్తాన్మృషా కురు
 స్వాహా. సగ్ంశితం మే బ్రహ్మ సగ్ంశితం వీర్యాంఽబలమ్, సగ్ం
 శితం క్షిత్రం మే జిహ్వు యస్యాహవస్మి పురోహితస్వాహా. ఉదేహం
 బాహూ అతిరముద్వరోచ్చ అఙ్గో బలమ్, క్షిణోమి బ్రహ్మణాఽమిత్రా
 నున్నయామి స్వాంఽ అహగ్ం స్వాహా. పునర్మనః పునరాయర్మ

ఆగాత్పునశ్చక్షుః పునశ్చోక్తం మ ఆగాత్పునః ప్రాణః పునరాశీతం
మ ఆగాత్ వైశ్వానరో మేఽనభ్యస్తనూపాః అనభాధతాం ముత్యాని
విశ్వాస్వాహాః.

వైశ్వానరాయ ప్రతివేదయామో యదీపుణ్ కంఠజ్వరో దేవతాసు
స ఏతాన్పశ్యన్ముచ్యమాన్ కేద స నో ముచ్చానః ముత్యాదనద్యాత్,
వైశ్వానరః పనయాన్నః పవిత్రైగ్యశ్చజ్వరమభిధావామ్యాశాప్, అనా
జానన్మనసా యాచమానో యదత్రైవో అన తతస్సచామి, అమీదే
సుభగే దివి విచృత నామ తారకే, ప్రేహామృతస్య యచ్ఛతామేతద్బ
ద్ధ మోచనమ్. విజహీర్ష్య లోకానక్రూధి బన్ధాన్మృజ్వాసి బద్ధకమ్,
యోనేరిన ప్రచ్యుతో గర్భస్పర్వాన్నతో అనుష్వ. స ప్రజానన్పృతి
గృభీత విద్వాన్పృజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య, అన్యాభిర్దత్తం జరసః
పరస్తాదచ్ఛిన్నం తన్తుమనసన్చరేషు. తతం తన్తుమన్వేకే అనుసన్చరన్తి
యేషాం దత్తం పితృమాయనవత్, అబద్వేకే దదతః ప్రయచ్ఛా
ద్దాతుం చేచ్ఛక్నవాన్ కంఠస్వర్గ సహమ్. ఆరభేథామనుసన్ కంఠభేషాన్
సమానం పథామపథో ఘృతేన, యద్వాం పూర్తం పరివిప్తం యదగ్నా
తస్మై గోత్రాయేహ జాయపతి సగంఠభేధామ్ యదస్తరిక్షిం పృథివీము
తద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జహీన్ సిమ అగ్నిర్వా తస్మాదేనసో
గాన్ సూపత్య ఉన్నో కేషద్ధుతా యాసి చక్రమ. భూమిర్మాతాఽనితి
ర్నో జనత్రం భ్రాతాఽస్తరిక్షిమభీశన్త ఏషః, కార్మవ్యణ్ పితా పితృ
యాచ్ఛంభవాఽసి జామిమిత్యామావివిత్సి లోకాత్. యత్ర సుహార్ద
స్సుకృతతో మదన్తై విహాయ రోగం తన్వాన్ కం స్వామ్యామ్. అగ్లోణా
క్షేప్రహుతాస్స్వర్గే తత్ర పశ్యేమ పితరం చ పుత్రమ్. యదన్నమద్యస్య
సృతేన దేవా దాస్యన్న దాస్యన్నతనా కరిష్యన్నే, యద్దేవానాం చక్షు
స్యాగో అస్తి యదేవ కించ ప్రతిజగ్రాహమగ్నిర్మా తస్మాదపృణం
కృణోతు. యదన్నమద్వి బహుధా విరూప వాసో హిరణ్యముత
గామజామవిమ్, యద్దేవానాం చక్షుస్యాగో అస్తి యదేవ కించ ప్రతి
జగ్రాహమగ్నిర్మా తస్మాదపృణం కృణోతు. యన్నే మనసా వాచా

కృతమేనః కదాచన, సర్వస్మాన్మేలితో మోద్ధిత్వగ్ం హి కేత యథా తథమ్. అస్తహోమం కుర్యాత్.

వాస్తుహోమః

అస్యాం శుభతిథౌ అగ్ని దేవ దేవ్యస్వామిః...కర్మణి శుద్ధ్యర్థం వాస్తుహోమం కరిష్యామి (ఇతిసంక్షిప్త్య అపడపప్యప్యప్రణాహం కృత్వా వాస్త్యగ్నావాఘారం హుత్వా ఐశాన్యాం ధాన్యోపరి జలపూర్ణకరకం నిధాయ పూర్వోక్తవత్తనుకేప్తనాదిభిరలఙ్కృత్య వాస్తోష్పతయఇతి వాస్తుపురుషమావాహ్య. వాస్తుపురుషం మహాకాయం కృష్ణాజ్ఞం రక్త లోచనమ్॥ ఊర్ధ్వాపనం ద్విబాహుం చ బభ్రునాహం పరాంగకమ్ శయానం నీలదికాపదమైశాన్యే యస్తమస్తమ్॥ కృతాజ్ఞలిపుటం ధ్యాయేచ్ఛశ్చద్విస్తారసిద్ధయే॥ “ఓం వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యన్మాన్వాస్వ వేశో అంమీర్ భవానః, యత్వేనుసే ప్రతితన్నీ జపస్వ శంసవిధి ద్విపదే శంచతుష్పదే” ఓం వాస్తుపురుషమావాహయామి, మహాకాయ మావాహయామి, కృష్ణాజ్ఞమావాహయామి, రక్తలోచనమావాహ యామి, ఇత్యావాహ్య భ్యర్చ్య అగ్నిం పశిచ్య, అదితేఽనుమన్యస్వ. వాస్తోష్పతే, వాస్తోష్పతే శగ్మయేతి ద్వాభ్యాం యజేత. “వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహి,” “వాస్తోష్పతే శగ్మయా,” భూమియజ్ఞాయ స్వాహా యజ్ఞదైవతం ప్రసోదరైస్సాహితీర్వ భూమియజ్ఞదైవత్యై, “భూమి యజ్ఞాయ స్వాహా॥” “యజ్ఞదైవతం ప్రసోదరైస్సాహితీ॥” వ్యాహృతిః భూస్వాహా. మేదిసీదేవి, దేవీహిరణ్యగర్భిణీ, సముద్రవతీ శృణ్వేశృణ్వే, నాయవరీణి పశ్య భూమిదైవత్యాః, “మేదిసీదేవీమనుస్థరా,” “దేవీ హిరణ్యగర్భిణీ” “సముద్రవతీ నావితీ,” “శృణ్వే శృణ్వే యజ్ఞే యజ్ఞే,” “నాయవరీ జలశయనీ,” ఓం భూస్వాహా. అహమగ్నే అగ్నిం, గృహ్లామీ కర్మస్థాధర్మపూర్తేనాగ్నిం గృహీత్వా, “అహమగ్నే అగ్నిం గృహ్లామి మమూన్నేర్నిర్మమాస్త్యిచ్ఛే, మగ్గోహమస్మిన్నప్రమాదా నామయే తుభ్యం మంసా ప్రాప్తమితి స్వాహా॥ అహమగ్నే అగ్నిం గృహ్లామి మమూన్నేర్నిర్మమాస్త్యిచ్ఛే ఇదం దేవయామి స్వాహా,”

(ప్రథమాదైన్ద్రా)న్మృగజ్ఞాదారభ్య వాస్తుసంకుడ్యమూలాద్భూహిరస్తశ్చ
వామం పరిత్య బ్రహ్మస్థానాత్పర్యగ్నిం కారయిత్వా ఽవరద్వాకేణ
విస్మతే. తద్దేవాణోరణీయాతి పాత్రేణాన్వపస్రానయిత్వా విష్టాద్భి
స్సర్వత్ర ప్రోక్షయత్. “అణోరణీయాన్” ఏనం వారుణాద్భువన్జ్ఞా
ద్యామ్యా త్సోమ్యాదారభ్య (వా పరిత్య) పర్యగ్నానభానసుతీ స్యాతామ్
యేతేశతం నరుణోదుత్తమమయాశ్చాన్నే అపస్పృజన్వీతి చత్వారో
వరుణదైవత్యాః. “యేతేశతం నరుణయే సహస్రం,” “ఉదుత్తమం
నరుణపాశం,” “అయాశ్చాన్నే,” “అపస్పృజన్తు స్నిగ్ధాని,” ఓం
భూస్సాస్వహ॥ విశ్వేదేవస్య విశ్వేఅద్యేతి శ్వావైష్వదేహా, “విశ్వేదేవస్య నేతు
ర్మనోవృణోత సఖ్యమ్. విశ్వేరాయ ఇమభ్యసి ద్యమ్నం వృణోత పుష్యసే
స్వాహ॥ విశ్వే అద్య మరుతో విశ్వణోతీ విశ్వే భవన్త్యగ్నయస్స
మిద్ధాః విశ్వేనో దేనా అనసాఽగమన్తు విశ్వేనన్తు ద్రవిణం వాణీతి
అస్మే స్వాహ॥” భూస్సాస్వహ. అణోదేహ ఇన్ విష్ణురితి శ్వా వైష్వహ,
“అతోదేనా అనన్తుః, ఇదం విష్ణుః,” భూస్సాస్వహ. యద్రమన్యం
త్ర్యమ్బకమితి శ్వా యద్రదైవత్యై, “యద్రమన్యం బహుతోహుతం,”
“త్ర్యమ్బకం యజామహే” (అపఉపపుత్య) భూస్సాస్వహ. (బ్రహ్మజ
జ్ఞానం హిరణ్యగర్భఇతి శ్వా బ్రహ్మదైవత్యై) “బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం”
“హిరణ్యగర్భస్సచన రతాగ్రే,” భూస్సాస్వహ. మిశ్రవాసస ఏతాన్మత్తై
తానితి శ్వా కొబేహ, “మిశ్రవాసస,” “ఏతాన్మత్తైతాన్” భూస్సాస్వహ॥
యువమేతాన్యగ్నిహోమానాన్యందిన ఇతి త్రయోఽగ్నిహోమియాః
“యువమేతాని దివిరోచనాన్యగ్నిశ్చ సోమ చక్రతూ ఆధత్తమ్ యువగ్ం
సిన్ధూగ్ం రభిశస్తే రవద్యాదిగ్నిహోమావముచ్చతం గృభీతాన్వాహ॥
అగ్నిహోమావిమగ్ం సుమే శృణుతం పుషణాహవమ్, ప్రతిసూక్తాని
హర్యతం భవతం దాశుషే మయస్సాహ॥ ఆఽన్యందిరోమాతరిశ్వా
జభారా మధ్నాదన్యం పరిశ్వేనో అద్రేః, అగ్నిహోమా బ్రహ్మణావా
వృధానోరుం యజ్ఞాయ చక్రథురు లోకగ్స్వాహ॥” భూస్సాస్వహ
బృహస్పతిర్దేవానాం, బృహస్పతిస్సమూ, బృహస్పతే అణియదువ
యామ గృహీతఇతి చత్వారో శార్ఙ్గస్పత్యాః॥ “బృహస్పతిర్దేవానా

మిమం", బృహస్పతిస్సమం దధాతు," బృహస్పతే అతియత్, ఉప
యామ గృహీతోసి, భూస్వాహ. త్రాతారమింద్రమిత్యాది త్రయోద
శైన్ద్రాః "త్రాతారమింద్ర, మహాగ్ం ఇంద్రో, మహాగ్ం ఇంద్రోనృవ,
భువస్త్వమింద్ర, ఐంద్రసానసిగ్ం, ప్రససాహిషే, అస్మాకమింద్రో, ఇంద్రో
భూదన్య, ఇంద్రోద్యౌ, ఇంద్రంప్రణయన్త, ఇంద్రో వృత్ర ఇంద్రో బభూవ
ఇంద్రోఽస్మానవతు," భూస్వాహ. యమోదాధార నమస్తే నిర్ముతయ
ఇతి ద్వా యాహ్య, "యమోదాధార నమస్తే నిర్ముతయే"
భూస్వాహ. మిత్రశ్రవచక్షణీ ధృతోమిత్రోజనాన్వరమిత్రేతి త్రయో
మైత్రాః, "మిత్రశ్రవచక్షణీ ధృతశ్శ్రవః మిత్రోజనాన్, ప్రసమిత్ర,"
భూస్వాహ. "అదితేఽవ్యవగ్ంస్థాః," అన్తహోమం జుహుయాత్.

అన్తహోమః

అస్మాం శుభశిఖా అన్యకర్మణః పరిసమాప్తా కర్మసాధుశ్చార్థము
పరిష్టాదన్తహోమం కరిష్యే (అపఉపస్పృశ్య) "అదితేఽనుమన్యస్వ"
అథాఽనే హోమమన్త్రాః యదస్యేత్యాది వాస్తువతయ ఇత్యన్తం
ద్వాదశమన్త్రాః స్విష్టాకారాః "యదన్యకర్మణోఽత్యరీచం యద్వా
న్యూనమిహాకరమ్, అగ్నిప్రశ్నిప్రప్తకృద్విద్వాన్సర్వగ్ం స్విష్టగ్ం సుహు
తం కరోతు స్వాహ" అగ్నయే స్విష్టకృతే సుహుత హుదాహుతీనాం
కామానాగ్ం సమర్థయిత్రే స్వాహ॥ అగ్నయే స్వాహ॥ అగ్నయేఽన్నా
దాయ స్వాహ॥ అగ్నయేఽన్నవతయే స్వాహ॥ ప్రజావతయే స్వాహ॥
ఇంద్రాయ స్వాహ॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్వాహ॥ సర్వాభ్యో దేవతాభ్య
స్వాహ॥ సర్వత్రైవాదిప్తగ్ం సర్వత్రైవానాదిప్తం దైవతమముష్మై
స్వాహ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహ॥ వాస్తువతే సమో వాస్తువతయే
స్వాహ॥

మిందాహుతీ

యన్మతత్కః పునరగ్నిశ్చక్షురితి ద్వే మిందాహుతీ, "యన్మ
తత్కనోమిందాఽభూదగ్నిస్తత్పునరాహోర్జాతవేదా విచక్షేషణి స్వాహ॥

పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పునరద్వో బృహస్పతిః, పునర్మే / అశ్వినాయనం
చక్షురాధతమక్ష్యో స్వాహా॥

బుద్ధిః

ఇష్టేభ్య ఇత్యాది దశాన్తే వ్యాహృతి రిత్యర్థః “ఇష్టేభ్య
స్వాహా, నపడః ప్రేభ్యస్వాహా, భేషజం దురిష్ట్యైస్వాహా, మృత్యై
స్వాహా, చారాధ్యైస్వాహా, దైవీభ్యస్వాహా, తనూభ్యస్వాహా, బుద్ధ్యై
స్వాహా సమృద్ధ్యై స్వాహా, భూస్వాహా”.

విచ్ఛిన్నమ్

అశ్రావితం బ్రహ్మ యదకర్మేతి కృతాంతం యత్ప్రేమత
ఇత్యాది యత ఇంద్రో ఇత్యంతం నపవిచ్ఛిన్నమ్, “అశ్రావితమత్యా శ్రావి
తం నపట్యతమత్యనూక్తంచ యజ్ఞే అతిరక్తం కర్మణో యచ్ఛ్రీనం
యజ్ఞః పర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్పయన్వాహా కృతాంతమతీరేతు
దేవాన్వాహా॥ బ్రహ్మప్రతిష్ఠా మనసో బ్రహ్మవాచో బ్రహ్మయ
జ్ఞానాగ్ం హవిషామాజ్యశ్య, అతిరక్తం కర్మణో యచ్ఛ్రీనం యజ్ఞః
పర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్పయన్వాహా కృతాంతమతీరేతు దేవా
న్వాహా॥ యదకర్మ యన్నాకర్మ యదత్యరేచి యన్నాత్యరేచి, యదతి
రిక్తం యచ్ఛ్రీనం తత్త్వం విష్ణుర్వజ్ఞో యజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయన్వాహా
కృతాంతమతి రేతు దేవాన్వాహా॥ యత్ప్రేమతోఽస్తరగామి కిచ్చి
దస్మిన్ యజ్ఞే మస్త్రతకర్మతోవా, అసయాహుత్యా తచ్ఛమయామి
సర్వం తృప్యన్తుదేవా అమృషన్తాం ఘృతేన స్వాహా॥ మనోజ్యోతిర్ముషతా
మాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిధం దధాతు, యాశిష్టా ఉషసో
నిమృచశ్చ తాస్సన్దగామి హవిషా ఘృతేన స్వాహా॥ అయాశ్చ
గ్నేఽశ్య నభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్యమయా అసి అయసా మనసా ధృతోఽ
యసా హవ్యమూషిషే యానోధేహి భేషజగ్ం స్వాహా॥ యదస్మిశ్య

క్షేపస్తరగామి కిణ్ణిదస్మిన్మణ్డే మన్వతః కర్మతో వా, అనయా హుత్యా తచ్చపచ్చయామి సర్వం తృప్యన్తు దేవా ఆవృషంతాం ఘృతేన స్వాహా॥ స్వస్తిః ఇన్ద్రో వృద్ధత్రవాస్త్వస్తినిఃపూషా విశ్వవేదాః స్వస్తి సాక్ష్యాః ఆరిష్ట సేమిస్త్వస్తిన్ బృహస్పతిర్దధాతు స్వాహా॥ యత ఇన్ద్రో వీర్యమకృణోదూర్ధ్వో అధ్వరణోతా, అగ్నే ర్వేదోర్ధ్వస్తయా స్విష్ట కృద్దేవేభ్య ఇన్ద్రో ఆజ్యేన హవిషా ఘృతేన స్వాహా॥”

సప్త సమిధః

ఏథోసీతి బైల్వం, “ఏథోస్యేథిషీమహి స్వాహా॥” సమిదసీతి పాలాశం, “సమిదసి తేజోసి తేజో మయి ధేహి స్వాహా,” యమస్యేతి నైయగ్రోధం, “యమశ్యధీమసో మృత్యోర్మేపాహి స్వాహా॥” సూర్య స్యేత్యశ్వత్థం, “సూరశ్య ధీమసో చక్షుర్మే పాహి స్వాహా॥” సోమస్యే త్యోదుంబరం, “సోమశ్య ధీమసో చిత్తం మే పాహి స్వాహా॥” వాయో రితి శమీం, “వాయోర్ధీమసో ప్రాణాన్మేపాహి స్వాహా॥” బ్రహ్మణఇతి భూదిరం, “బ్రహ్మణోధీమసో బుద్ధిం మే పాహి స్వాహా॥”

పూర్ణాహుతీః

సప్తతే అగ్నే ఋతః ధానేతి ద్వే పూర్ణాహుతీ, “సప్తతే అగ్నే సమిధ స్సప్తహవ్యోస్సప్తఋషయస్సప్తధామప్రియాణి, సప్తహోత్రా స్సప్త ధాత్వా యజన్తి సప్తయో నీరాపృణస్వా ఘృతేన స్వాహా॥ ఋతధాన విద్వాననుష్టుబ్ధతేన, పూర్ణమాహుతిం జహోమి మనసా ప్రజాపతయే స్వాహా॥” స్రువేణాఽజ్యం ప్రత్యేకముపజహ్వ గృహీత్వా తయాఽగ్ని ర్భుక్తమిత్యాది పఞ్చభిర్హుత్వా; “అగ్నిర్భుక్తగ్ం స్వాహా. వేదిర్భుక్తగ్ం స్వాహా, కార్యభుక్తగ్ం స్వాహా, పృథిమీభుక్తగ్ం స్వాహా, ఓషధి వనపుతి గర్ధర్యాపనర సత్సైవ భుక్తగ్ం స్వాహా॥” జహ్వం దర్వాచరు మావస్తీర్య ద్వీరవదాయాఽభిఘోర్య తయాఽగ్ని ర్జ్జీర్ణమిత్యాది పఞ్చభిర్జ్జ, “అగ్నిర్జ్జగ్ం స్వాహా, వేదిర్జ్జగ్ం స్వాహా, కార్యర్జ్జగ్ం స్వాహా

పుణ్యపీఠం స్వాహా, ఓషధివనస్పతి గన్ధర్వాపురశ్చైవ జీర్ణగోస్వాహా”
 (సువేణాఽజ్యం గృహీత్వా వేద్యాం పశ్చిమాది ప్రాగన్తం సమక్షాం
 బర్హిరితి ప్రావయన్ జుహోతి. “సమక్షాం బర్హిర్హవిసాఘృతేన సమాది
 త్యైర్వసుభిర్సంమరుద్భిః, సమిద్గ్రేణ విశ్వేభిర్దేవేభిరక్షాం దివ్యం సభాగ
 చ్ఛతు యత్స్వాహా” తతో వామేన స్రువం గృహీత్వా దక్షిణవాజ్య
 పాత్రం సజ్యహ్యఽగ్నేరుపః ధారయన్నాఽజ్యశేషమిన్ద్రాయ
 జుహోమి స్వాహేతి జుహుయాత్. “ఇన్ద్రాయ జహ మి స్వాహా,”
 తత్సాతేణాఽఽథానమాదాయ (సువేణాఽన్తరతమగ్నిస్తృప్యత్విత్వ
 పాగ్నిః, “అగ్నిస్తృప్యతు” పశ్చిమతో వేదిస్తృప్యత్వితి వేద్యాం,
 “వేదిస్తృప్యతు” త్యైస్తృప్యత్విత్యాకాశే ద్యౌస్తృప్యతు,” పుణ్య
 తృప్యత్వితి (వేద్యాఃపశ్చిమే) భూమకా, “పుణ్య తృప్యతు” బ్రహ్మద్యా
 స్తృప్యంతామితి దక్షిణస్యాం తర్పయతి. “బ్రహ్మద్యాస్తృప్యన్తామ్”
 ప్రణీతాయాం దక్షిణస్యాం (సువేణా దైవేన తీర్ధేనాహ్ గృహీత్వా ఓష
 ధివనస్పతి గన్ధర్వాపురశ్చైవ తృప్యన్తామితి ఉత్తరస్యాం వేద్యాం
 తర్పయిత్వా, “ఓషధి వనస్పతి గన్ధర్వాపురశ్చైవ తృప్యన్తామ్”
 తతోత్తరస్యాం ప్రణీతాయాం సాపరవ్యమాహ్ గృహీత్వా పైత్తుకేన
 (తీర్ధేన) మే దక్షిణతః పితరఃప్రతామహః ప్రపితామహశ్చాక్షియమస్తు
 తృప్యన్తామితి దక్షిణస్యాం భూమ్యాం తర్పయతి “మే దక్షిణతః పితరః
 పితామహఃప్రపితామహశ్చాక్షియమస్తు తృప్యన్తామ్” (అపఃఉప
 స్పృశ్య) ప్రాసాపితృనైశ్చైత్తుర్భిః ప్రవాహణం చ కృత్వా, “అదితేఽ
 న్వమంధాః” దక్షిణాది ప్రణీధ్యోరుపాన్తాఽజ్గుసాఽనామికాభిః పవిత్ర
 మక్షతం గృహీత్వా (గ్రన్ధిం విసృజ్య అపఃఉపస్పృశ్య) పవిత్రమసి పూర్ణ
 మసి సదసి సర్వమసీతి వర్షాయతో జుహోతి. “పవిత్రమసి పవిత్రం మే
 భూయాత్స్వాహా, పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయాత్స్వాహా, సదసి సన్నే
 భూయాత్స్వాహా, సర్వమసి సర్వం మే భూయాత్స్వాహా” అక్షితమ
 సీతి ప్రణీధీముత్తరాం చాలయిత్వా, “అక్షితమసి మామేశ్వరాః”
 భూమకా వ్రావితుం జలం కుర్యేనాదాయ తదాధావేన ప్రాచ్యాం దిశీ
 త్యాదిభిర్యజుషోం పరమిశ్య, “ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజోమార్జయ

న్నాం దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో మార్జయన్తాం ప్రతీచ్యాం దిశి
 గృహః పశనో మార్జయన్తాముదీచ్యాం దిశ్యావ ఓషధయో వనస్ప
 తయో మార్జయన్తాముద్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతి,
 రాక్షయన్తామథో ధరాధరైర్నాగేభ్యో మార్జయన్తామ్॥” మాహం
 ప్రాజామిత్యత్రరవణిధిం గృహీత్వా దక్షిణప్రణిధౌ స్వల్పమాధాపం
 ప్రావయిత్వా “మాఽహం ప్రజాం పరాసిషం యానస్య యావరీస్తస
 నముద్రేవో నినయానస్సంపాథో అపిథః, తంతం తన్వనజసో భాను
 మన్విహి జ్యోతిష్మతః పథోరక్ష ధియా కృతాన్, అనుబ్ధాం వయత
 జోగు వామపో మనుర్భవ జనయా దైవ్యం జనమ్॥” స్వాం యోనిమితి
 దక్షిణ ప్రణిధ్యాం (స్థితం) జలముదకపాత్రే ప్రావయిత్వా “స్వాం
 యోనిమపి గచ్ఛత అచ్చిద్రః ప్రజయా భూయాసం మాపరాసేది
 మత్పయః॥” ఆపోహిష్ఠాదినా తదద్భిః (ఆత్మానం) ప్రోక్ష్య “ఆపో
 హిష్ఠామయోభువః” ప్రణిధీ విరజయతి దేవభ్యో హవ్యం వహేత్యగ్నే
 ర్దర్శనేన స్రువం విసృజ్య “దేవేభ్యో హవ్యం వహ॥” తూష్ణీం గృహీత్వా
 వత్సిష్ఠా గహ్వరేష్ఠో గ్రమితి వత్సిష్ఠ్యగ్రమిణౌ జహూయాత్. “వత్
 సిష్ఠా గహ్వరేష్ఠోగ్రం వహో అపావధీం త్వేషం వహో అపావధీగం
 స్వాహ॥” ఊర్ధ్వం యజ్ఞం వయతమిత్వార్ధ్వసమిధౌ, “ఊర్ధ్వం యజ్ఞం
 వయతం మాజీహ్వరిత మత్రైరమేథాం నర్వైన్విధిన్యా దిరోవా
 విష్ణవ్రతనా పృథిన్యా స్వాహ॥” పశ్చిమతః పరిధిమపనయేత్వేనం దక్షి
 ణత ఉత్తరతః పరిధీనపనీయ నాత్యగ్రం తూష్ణీమగ్నా ప్రత్యేకం
 ప్రహృత్య, “పశ్చిమతః పరిధిమపనయ దక్షిణతః పరిధిమపనయ ఉత్త
 రతః పరిధిమపనయ॥” పశ్చిమతో విష్ణోస్సదనమసీత్యేనం దక్షిణత ఉత్త
 రతః ప్రాచ్యామితి చ పరిస్తరణ బర్హిషఉద్ధృత్య “పశ్చిమతో విష్ణోస్స
 దనమసి, దక్షిణతో విష్ణోస్సదనమసి, ఉత్తరతో విష్ణోస్సదనమసి,
 ప్రాచ్యాం విష్ణోస్సదనమసి॥” సర్వావన్యాన్పరిస్తరబర్హిషశాచపసీత్వా
 గమూహ్య (కుంభాచ్ఛేద్గిర్ధిస్వీశుభ్య అపఉపస్పృశ్య) అద్భిః ప్రోక్ష్య
 ఆప్యాయన్తామితి నాత్యగ్రం సకృదేవ జహోతి. “ఆప్యాయన్తామాప
 ఓషధయో మమతాం పృషతయగ్నే దినం గచ్ఛ తతోనో వృష్టిమేరయ

స్వాహా॥” శుద్ధ్యంతాం పితృపదనం శుద్ధ్యంతాం దేవదనమిత్యవిచ్ఛిన్నములుకానాస్తీర్య నైర్వశ్యేదసేవవిచ్ఛిన్నేచ బ్రహ్మసర్వసాయేతి “శుద్ధ్యంతాం పితృపదనం శుద్ధ్యంతాం దేవదనమ॥” భూమిన్ని ఇతి భస్మ గృహీత్వా “భూమిస్మాతే లభతే సత్యం వర్షయజ్ఞకృతం భోజేత్, అగ్నిమారుత సాహుభిః॥” లాట్య హస్తాన్నిచూపణాదీన్ ఆవిశ్యన్నా మోనమఇతి ఊర్ధ్వగ్రమాలిప్య, “ఆవిశ్యన్నా మోనమః, త్రాణ్యముపం జనుదగ్నేః కిశ్యమ్య త్రాణ్యముపం, యద్దేహనా త్రాణ్యముపం తస్మై అస్తు త్రాణ్యముపం, దీర్ఘాయత్వాయ బలాయ శతాయ శతంచ వర్చసే త్రాణ్యముపం॥” ఆహోహిష్ఠేత్యాత్మాచం ప్రోక్త్య “ఆహో హిష్ఠామ యోభునః,” ఓం చమేష్వరి ఇతి, బాలకృతం వేతి, యత్తే అగ్నియఇతి చాగ్ని ముపస్థాయ “ఓం చమేష్వరశ్చ నే యజ్ఞో పచతే సమశ్చ, యత్తే న్యాయం తస్మై త ఉపయత్తేతి త్తం తస్మై తే సమః॥” “బాలకృతం వాచుతం వా గత్యహం వా పుష్పహం వా హితు హీనం వా నవషడర్థహర ముపాగ్నయే జాతదేవసే భగవాన్ప్రజ్వలిత ఓచ్చమః॥” “యత్తే అగ్నే తేజస్తే నాహం తేజస్వీ భూయానం యత్తే అగ్నే వర్చస్తే నాహం వర్చస్వీ భూయానం యత్తే అగ్నే హరస్తే నాహం హరస్వీ భూయానం, మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్య గ్నిస్తేజో దధాతు, మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయి సూర్యో భావో దధాతు” అదిత్యో యత్ర పృథ్వీ తత్ర గత్వా ఉద్వయంతిమస ఇతి పూర్వ నదాదిత్యం చోపస్థాయ, “ఉద్వయం తమసంభుత పశ్యంతో వ్యోమి త్తరమే, దేవం దేవత్రా సూర్యమగ్నం వ్యోమి త్తమమ్, ఉమత్యం జాతనేదగం దేవం సహస్తి కేతనః దృశే విశ్వాయ సూర్యమ, చిత్రం దేవానాము దగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య నమణస్యాఽగ్నేః, ఆఽప్రాద్యానా స్ఫులి అస్తరిత్యం సూర్యతత్త్వా జగతి స్తస్మషశ్చ, తచ్చ సద్దేహహంతః పురస్తా చ్ఛుక్రముచ్చురత్, పశ్యేమ శరదశ్శతం జీవేమ శరదశ్శతం చందామ శర దశ్శతం భనామ శరదశ్శతం శ్రేణవామ శరదశ్శతం ప్రబలామ శర

దశ్యతమ జీతాస్యామ శరదభ్యతం జ్యోక్త సూర్యం దృశే యడదగాన్మ
హతోఽర్థనాద్విభాజమాచస్సరిర్య మధ్యాధనమావృషభో లోహి
తాక్షస్సూర్యో విపశ్చిన్ననసా పునాః॥” పునర్వేదిమూఃమాసాద్య
అగ్నిం వైశ్వానరసూక్తేనోపస్థాయ ప్రణామం కుర్యాత్. “వైశ్వానరస్య
రూపమ్, పృథివ్యాం పుత్రసా న్యోనమావిశన్తునః, అగ్నినాఽగ్నే
బ్రహ్మణా, అనశేన్యాయసేసర్వమాయుర్వ్యుతే, సర్వప్రజాంమేగోపాయ,
అమృతత్వాయ జీవసే, జాతాం జనిష్యమాణాం చ, అమృతే సత్యే
ప్రతిష్ఠితామ్, అథర్వపితౄం మే గోపాయ, రసమన్నమిహాయుషే అదృభా
యోఽశీతతనో, అవిషంః పితౄం కృణు, శక్త్యంశ్య పశూన్మే గోపాయ,
ద్విపాదో యే చతుష్పదః, అష్టాశ్శాశ్చయ ఇహాగ్నే, యేచైశశఘా
అశుగాః, సప్రథ సభాంమే గోపాయ, యేచ సభ్యాశ్చభాసః, తాని
న్ద్రియావతీకురు, సర్వమాయురుపాసతామ్, అహేబున్నియమస్త్రామే
గోపాయ, యవృషయస్త్రైవిదా విరుః, ఋచస్సానూని యజూంషి,
సాహిత్రీరమృతాసతామ్, చతుర్భుఖణ్డాయువతిస్సువేళః ఘృతప్రతీకా
భువనస్య మధ్యే, మన్మృజ్యమానా మహతే సౌభగాయ, మహ్యం
ధుష్వ యజమానాయ కామాన్, ఇనైవాపస్తత్ర సతోరో అగ్నయః
ప్రాణేన వాచా మనసా బిభర్షి, తిరోమాస్త్రమాయుర్మా ప్రహసీత్,
జ్యోతిషానో వైశ్వానరేనోపతిష్ఠే, షణ్చభాఽగ్నిస్వ్యక్రావత్, విరా
ట్పుష్టా ప్రజాపతేః, ఊర్ధ్వాఽఽరోహద్రోహిణీ, యోఽరగ్నేప్రతిష్ఠితిః,
సమో బ్రహ్మణే సమో అస్త్యగ్నయే సమఃపృథివ్యై సమఃపథీభ్యః,
సమోవాచే సమో వాచస్పతయే సమో విష్ణవే బృహతే కరోమి,
అహమిన్ద్రో భవామ్యహం విష్ణుస్సూర్యసూర్వాస్తరాత్మా, బ్రహ్మ
బ్రహ్మస్తరాత్మా, విరాడహం చతుర్భుఖః, యామహమగ్నా
నపాయ్యాహుతిమ్, తద్దేవానామమృతం చాన్మౌషికమ్, తదనురాణాం
విషం ఋద్యో నాశం భవతు, యస్మహస్తం తద్విష్ణోరనురాస్తక
మస్తు, యస్మస్త్రహీనం తదహీనం భవతు, తద్భూమీణాం తపనా పృథి
వ్యాః ప్రియయా దేవా మునయో మామావిశన్తామ్, శాస్త్రామేవాచి
నవిశన్తామ్, తదన్మాకం భూత్యై ఋచన్త్యై పుష్టిమత్యై, మనోనో

భవతు వర్షో భవతు, సర్వమస్మాకం సంపదన్తు॥ ఓం చమేస్వర ఇతి
తాఃకాఽగ్నివిసర్జనమితి విజ్ఞాయతే.

నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నేయే
నమతహావగ్నేయాయ మహావేద్యే నమో నమః
కాణ్వ్యయోపపాద్యాయ కర్మబ్రహ్మ స్వగూపితే
స్వగూపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమోనమః
యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానన్త కేశన
కృష్ణ విష్ణో హృషీ కేశ వాసుదేవ నమోస్తు తే॥

“అహం పరస్తాదహమనస్తాదహం జ్యోతిశా వితమోనవార,
యదస్తస్మిన్ తదుమే పితాభూదహం సూర్యముభయతో దదర్శాఽ
హం భూయానము త్రమస్సనూనానామ్, విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః”.

ప్రమాదాత్కర్వతాం కర్మ ప్రచ్యవేతాధ్వరే యది
స్మరణాదేన తద్విష్ణోః సంపూర్ణం న్యదితి శ్రుతిః
మత్కర్మకుర్వతాం పునాం కర్మలోపో భవేద్యది
తత్కర్మ సఫలం కుర్యస్త్రిశోట్యో మహర్షయః
ప్రాయశ్చిత్తాన్యశేషాణి తపః కర్మాత్మికాని చై
యాని తేషామశేషాణాం కృష్ణానుష్కరణం పరమ్
అపరాధసహస్రాణి క్రియన్తే హర్షితం మయా
దాసోహమితిమాం మత్వా త్నమస్వ పురుషోత్తమ॥

యత్తద్దేవతాభ్యో హుతం తత్తత్ శ్రీమహావిష్ణవే పరమా
త్మనే శ్రీమన్నారాయణాయ ఇదం నమమ, ఇత్యక్షతముదకం
భూమా దద్యాత్.

ఇతి పూర్వపీఠికాయామ్

సాధారణ క్రియాప్రకరణమ్

సామాన్య క్రియా హోమ మంత్ర ప్రకరణమ్

విష్ణుచైవత్యమ్

హరిః ఓం విష్ణోర్ముకం వీర్యాశి ప్రసోచం యః పార్థివాని విమమే
రజాగంసి యోఅగ్నుభాయదుత్తరగం సధస్థం విచక్రమాణ స్త్రీనోరు
గానోస్వాహ. విష్ణో రరాటమసి విష్ణోః పృథమసి విష్ణోశ్చప్రేక్షో విష్ణో
స్సూరసి విష్ణోర్ధ్రునమసి వైష్ణవమసి విష్ణవేత్వాస్వాహ. తద్య (పియ
మభిషాహో అస్యాంసరో యత్ర దేవయనో మదన్తి, ఉరుక్రమ్య సహి
బధ్ధుర్థితా విష్ణోః పదేవరమే వాధ్వఉధ్ధస్వాహ. ప్రతద్విష్ణుస్తనతే
వీర్యాయ మృగోనభీమః కుచరోగిరిష్ఠాః యస్యోరుషు త్రిమవిక్రమణే
ష్వధిక్షియన్తి భువనాని విశ్వాస్వాహ. పరోమా త్రయా తనువా
వృథా సజేమహిత్య ముస్వశ్నునన్తి, ఉభేతేవిద్మజసీ పృనివ్యా విష్ణో
దేవత్వం పరమమ్య విశ్వస్వాహ. విచక్రమే పృనిమేష ఏతాం
శత్రాయ విష్ణు ర్మనుషే దశ్యుక్, ధృవాసో అస్యకీరయో జనాః
ఉరుక్షితిగ్ం సుజమాచకారస్వాహ. తద్దేవః పృథివీమేష ఏతాం విచ
క్రమే శతర్చసం మహిత్యా, ప్రవిష్ణురస్తు తనస స్తమీయాన్వేషగ్ం
హమ్య స్థవిరస్యనామస్వాహ.

హరిః ఓం అతోదేవా అవన్తునో యతోవిష్ణు ర్విచక్రమే, పృథి
వ్యాస్సప్రణామభిస్వాహ. ఇదంవిష్ణు ర్విచక్రమే తేధానిదధే పదమ్,
సమూఢమమ్య పాగంసుశే స్వాహ. త్రిణిపదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా
అదాభ్యః తతోధర్మాణి ధారయన్వాహ. విష్ణోఃకర్మాణి పశ్యత
యతో వ్రతాని పృశే, ఇన్ద్ర్య యజ్యశ్శుభా స్వాహ. తద్విష్ణోః
పరమంపదగ్ం సదాశక్యన్తి సూరయః, దివిపచక్షు రాతత్గ్ం స్వాహ.
తద్విప్రానో విపస్యనో జాగ్రునాం స పుమిన్ధతే, విష్ణో ర్యత్పరమం
పదగ్ం స్వాహ

పురుషచైవత్యమ్

హరిః ఓం సహస్రశీ సా పురుష స్సహస్రాక్ష స్సహస్రపాత్,
సభూమిం విశ్వతో వృత్వాత్యోష్య దిశాబులగ్ం స్వాహ. పురుష

ఏవేదం సర్వం యద్భూతం యచ్ఛభవ్యమ్, ఉతామృతత్వస్యేతాన్
యదన్నేనా తిరోహతిస్వాహా. ఏతావాసస్య మహిమాఽత్యోజ్యాయా
గ్గోత్య పూరుషః, పాదోఽప్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి
స్వాహా. త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః పాదోఽప్యేహ భవాత్పురుషః,
తతోవిష్వజ్జ్వలక్రామతాసశనాసశనేఽభిస్వాహా. తస్మాద్విరాడజాయత
విరాజో అధి పూరుషః, సజాతో అత్యుచ్యత పశ్చాద్భూమి మథో
పురస్వాహా. యత్పురుషేణహవిమా దేవాయజ్ఞ మతచ్ఛత, వసంతో
అస్య సీదాజ్యంగ్రీష్మంశస్త్ర శ్శగధవిస్వాహా. సప్తాస్య సురి ధయః
త్రిస్సప్త సమిధఃకృతాః, దేవాయజ్ఞజ్ఞం తన్వానా అబధ్నచ్ఛురుషం
పశుగ్గోస్వాహా. తంయజ్ఞం బహిషిప్రాక్షి న్మురుషః జాత మగ్రతః
తేన దేవా అయజన్త సాధ్యాఋషయశ్చ వేదస్వాహా. తస్మాన్యజ్ఞా
ధర్వ హుత స్సంభృతం సృషదాజ్యమ్, పశుగ్గోస్తాగ్గోశ్చక్రే
వాయన్యా నారణ్యా గ్రామ్యాశ్చ ర్గోస్వాహా. తస్మాన్యజ్ఞాధర్వ
హుతో ఋచస్సామాస జజ్ఞరే, ఛందాగ్రిసి జజ్ఞరే తస్మాన్యజ్ఞాన్తస్మాద
జయతస్వాహా. తస్మాదశ్వాఅజాయన్త యేకేవోభయూదతః, గావో
హజజ్ఞరే తస్మా త్తస్మాజ్జాతా అజావయస్వాహా. యత్పురుషం వ్యద
ధుఃకతిధా వ్యకల్పయన్, ముఖంకిమ్య కౌభాకూం కాపూరూ పాదా
పుచ్ఛేతేస్వాహా. బ్రాహ్మణోఽప్య ముఖమాసీ ద్బృహహారాజన్యఃకృతః
ఊహుతద్య యదైశ్యః పద్భ్యగ్గోత్యోద్రో అజాయత స్వాహా,
చన్ద్రీమా మసో జాతశ్చక్షోసూస్యో అజాయత, ముఖాద్చన్ద్ర
శ్శాచ్ఛిశ్చ ప్రాణాద్వాయు రజాయతస్వాహా. నాభ్యాతసీ దన్తరిక్షం
శీర్ణోద్యో సుమవర్తత, పద్భ్యంభూమి ధిశశ్శ్రోత్రా త్తథా
తోకాగ్ం అకల్పయన్వాహా. వేదాహమేతం పురుషం మహాన్త
మాదిత్యవర్గం తమసన్తు పారే, సర్వాణిరూపాణి విచిత్రధీరో నామాని
కృత్వాఽభివదన్యదాస్తే స్వాహా. ధాతాపురస్తా ద్యముదాజనార
శక్రఃప్రవిద్వాప్రవిదిశ్శత్రుః, తమేనంవిద్వా సమృతశిహాభవతి నాన్యః
సద్ధా అయనాయ విస్యతే స్వాహా. యజ్ఞేనయజ్ఞమయజన్తదేవా స్తాని

ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్, తేహానాకం మహిమానస్సుచన్తే యత్ర
పూర్వే సాధ్యాస్సన్తి దేవాస్సాస్వాహా.

శ్రీ దైవత్యమ్

హరిః ఓం హిరణ్యవర్ణాం హరిణీం సువర్ణరజతప్రజామ్, చంద్రాగ్నిం
హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమావహాస్సాహా, తాంమతివహా
జాతవేదో లక్ష్మీం నపగామినీమ్, యస్యాం హిరణ్యం విదేయం గామశ్వం
పురుషానహం స్వాహా. అశ్వపూర్వాం రథమధ్యాం హస్తినాద ప్రబోధి
నీమ్, శ్రియం దేవి ముపహ్వయే శ్రీర్మాదేవిజమతాం స్వాహా. కాంసో
స్మితాం హిరణ్యప్రాకారా మార్ద్రాం జ్వలన్తి తృప్తాం తర్పయన్తిమ్,
పద్మేన్ధితాం పద్మవర్ణాం త్వామి హోపహ్వయే శ్రియం స్వాహా.
చంద్రాం ప్రభాసాం యశసా జ్వలన్తి శ్రియం లోకే దేవజష్టా ముదా
రామ్, తాం పద్మసీమాం శరణచహం ప్రపద్యేలక్ష్మీర్మేనశ్యతాం
త్వాం వృహోమిస్వాహా. ఆదిత్యవర్ణే తపసోఽధిజాతో వనస్పతిస్తవ
వృక్షోఽథబిల్వః, తస్యఫలాని తపసానుదన్తు మాయాఽన్తరాయాశ్చ
బాహ్య అలక్ష్మీ స్వాహా, ఉపైతుమాం దేవభుః కీర్తిశ్చ మణి
నాసమా, ప్రాదుర్భూతోఽస్మిః రాష్ట్రేఽస్మిః కీర్తిమృద్ధిం దదాతు
మేస్వాహా, క్షుత్ప్రివాసావలాం జ్యేష్ఠామలక్ష్మీం నాశయావ్యహమ్,
అభూతి మనమృద్ధిచ సర్వాం నిర్లుద మేగృహాత్స్వాహా, గన్ధద్వారాం
దురాధర్మాం సత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్, ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తా
మిహోపహ్వయే శ్రియంస్వాహా, మనసఃకామ మాకూతిం వాచ
స్సత్య వశీమహి, పశూనాం రూపమన్నస్య మయిశ్రీశ్చయతాం
యశస్సాహా. కర్దమేన ప్రజాభూతా మయిపమ్భవ కర్దమ, శ్రియం
వాసయమేకులే మాతరం పద్మమాలినీం స్వాహా. ఆపస్పృజన్తు
స్నిగ్ధాని చిక్లీత వనమేగృహే, నిచదేవిం మాతరం శ్రియం వాసయ మే
కులేస్వాహా, ఆర్ద్రాం పుష్కరిణీం పుష్టిం పిఙ్గళాం పద్మమాలినీమ్,
చంద్రాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమావహా స్వాహా, ఆర్ద్రాం యఃకరిణీం యష్టిం సువర్ణాం హేమమాలినీమ్, సూర్యాం
హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమావహాస్సాహా, తాంమతివహా

జాతవేదో లక్ష్మీమనసపగామినీమ్, యస్యా హిరణ్యం ప్రభూతం గానో
దాస్యోఽశ్వాన్వేద్యం పురుషాసహం స్వాహా. మహాదేవ్యైవ
విద్యుసో విష్ణుపత్న్యైవ ధీమహి, తన్నో లక్ష్మీః ప్రచోదయాత్స్వాహా॥

మహీచైవత్యమ్

హరిః ఓం భూమిర్భూమన్నా క్షార్యరిణాఽస్త్రక్షం మహీత్వా
ఉపస్థేతే దేవ్యదేతేఽగ్నిమన్నాది మన్నాద్యాయాదధే స్వాహా, ఆ
యంగాః పృథ్విరక్రమీ దగనన్మాతరం పునః, పితరంచ ప్రయన్థున
స్వాహా, త్రిగంశద్ధామ విరాజతి వాకప్రత్యాయ శ్రితే, ప్రత్యస్య
వహద్యు భిస్సాహా, అన్యప్రాణా దపాత్యస్త శ్చరతిరోచనా, న్యఖ్య
స్మహిషస్సువన్వాహా, యత్వాక్రద్ధః పరోవప మన్యనా యదవర్త్య,
సుకల్పమగ్నే తత్తన పునస్త్యో దీపయామసి స్వాహా, యత్తేమన్య
పరోవస్య పృథివిమను దధ్యసే, ఆదిత్యా విశ్వేతద్దేవా వసవశ్చ సమా
భరన్వాహా, మనోవ్యోతి ధ్మషతామాజ్యంవిచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం
సమిమందధాతు, బృహస్పతి స్తనుతా మిమందో విశ్వేదేవా ఇహమా
దయన్తాగ్ స్వాహా, సప్తతేఅగ్నే సమిస స్సప్తజహ్వో స్సప్తఋషయ
స్సప్తధామ ప్రియాణి, సప్తహోత్రా స్సప్తధాత్వా యజ్ఞస్త్రి సప్త
యోనీ రాపృణస్వా ఘృతేనస్వాహా, పునరుజ్ఞా సినర్తస్య పునరగ్న
ఇషాఽఽయుషా, పునర్మోషాహి విశ్వతస్వాహా సహరయ్యా సిన
ర్తస్వాగ్నే పిన్వస్య ధారయా, విశ్వస్నియా విశ్వతఃపరి స్వాహా,
లేకృలేక స్సులేక స్తేనఆదిత్యా ఆజ్యంజమాణా వియన్తు కేతస్సుకేత
స్సుకేత స్తేనఆదిత్యా ఆజ్యంజమాణా వియన్తు, వినస్వాగ్ం అదితి
ద్దేవజాతి స్తేనఆదిత్యా ఆజ్యంజమాణా వియన్తుస్వాహా, సేదినీదేవీ
వసుంధరీ స్యాద్వసుధాదేవి వాసవీ, బ్రహ్మచర్యుఃపితృణాగ్ం శ్రోత్రం
విష్ణు ర్మనస్వాహా, దేవీహిరణ్యగర్భిణీ దేవీప్రసాదరీ, రససేవత్వాయ నే
సీదస్వాహా, సముద్రవతీ సావిత్రీ సానోదేవీ మహ్యాకీ, మహాధరణీ
మహాధృతిస్థ స్వాహా, శృణ్వేశృణ్వే యజ్ఞేయజ్ఞే విశీషణీ, ఇన్ద్రసత్నీ
వ్యాజనీ సురసితఇహ స్వాహా. వాయుపరీ జలశయనీగ్వయం భారా

నత్యన్ధోపరి కేదినీ సోపరిభ త్తగాయ స్వాహా, ధనుర్ధగాయై విద్మహే
సర్వసిద్ధ్యైచ ధీమహి, తన్నోధరాః ప్రచోదయాత్స్వాహా.

సహస్రామృతి హోమమ్

హరిఃటం స్వస్తిచైవేహ స్వాహా, ప్రజాపతయే స్వాహా, అగ్నిధీ
మతయే స్వాహా, ఆకెత్యేభ్య స్వాహా, విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్వాహా,
మరుద్దేవేభ్య స్వాహా, భూరగ్నియేచ పృథివ్యైచ మహతేచ స్వాహా,
భువో నాయకేచా నక్షత్రాయచ మహతేచ స్వాహా, సువరాదిత్యాయచ
దివేచ మహతేచ స్వాహా, భూర్భువస్సువ శ్చవ్రీమసేచ సక్షిత్రేభ్యశ్చ
దిగ్భ్యశ్చ మహతేచ స్వాహా.

ఇమన్మే నరణ ఏజావతే నత్య దగ్నిభూతానా మృతా
హా, యద్దేవా యద్దేవా యదదీవ్య మాయుష్టే వైశ్వానరాయ,
(సువర్భువ పృథ్వీ) స్వస్తిచైవేహ స్వాహా, భూగర్నయేచ.

చిరాయుషం యం ప్రసవన్తి ధీరా సమస్తవేదార్థవిదాం
నరాయ, మార్కణ్డేయాయ మహామునయే స్వాహా, పుణ్యోఘస్థాయ
పురాతనాయ సత్యత్మనే బ్రహ్మవిదాంనరాయ స్వాహా.

పద్మపితౌ వేదభృతాం నరాయ, మహావీర్యాయా ౭మిత
తేజసే స్వాహా, భృగవే మహామునయే బ్రహ్మనిత్యాయ. బ్రహ్మ
త్మనే బ్రహ్మనిత్యాయ స్వాహా.

బ్రహ్మైవత్యమ్

బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమత స్సురువో దేవతావః.
సంస్మితా ఉపమా అభ్య విత్తాస్సతత్సయోసి మనతత్సవిమస్వాహా,
హరిణ్యగర్భ సమనర్తతాగ్రే భూతాభ్యతః పతిరేక ఆసీత్, సదా
ధార సృజిరీంద్ర్య ముజేహం కస్మైదేవాలు హవిరూవిధమస్వాహా.

రుద్రదైవత్యమ్

రుద్రమస్య బహుతో నూతనం వృషభం సమస్తే అస్తు, తస్మై నస్తు
జాహుభ్యం వీతయేన్వాహ. త్ర్యంబుకం యజామహే సుగంధి పుష్టి
వర్ధనమ్, ఉర్వామకమివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షయ మాఽనృతా
త్స్వాహ.

ద్వారదేవదైవత్యమ్

ద్యౌవాపృథ్వీ శ్చుగశుక్లస్త్రియోక్తౌః, సమ్మూల్య హి
ఖ్యాతీతు కారమేతాన్ స్యాహ. యస్యాశ్చియోవా అనుజా అగ్ర
జాయా యామేవాజుర్యం సుహుతం విత్వేపద్భ్యామ్, తాభ్యం
ప్రసన్నాభ్యాం హ్రస్వవృద్ధీ భవేతాన్ స్యాహ. తస్మాదౌ ధృత్యా ధృతే
యానిశంసః, యస్య హతస్మై భువనం జహోమిన్వాహ, య ఏష
భిభ్రీతుమతేజః పతజ్ఞః. దివస్మాస్థో భనతో యస్య వేత్తు స్యాహ. వితత్య
విత్వం విదధాత్వృతంన్నః, వృత్యావృత్తం త్యజీతం తమేతస్వాహ,
యోనోభి రక్షత్యవమానయస్తు యస్త్రయ్య సంవర్దయ హ్నియతి
తస్మై సర్వభద్రసో సంయయన్తాన్ సా నోదేవి మాః సీమాన మేతాన్
స్వాహ.

ద్వారపాలదైవత్యమ్

మునీంద్రా బ్రహ్మవిత్త్యయ వరోత్కృష్టాయ, కానారికప్రథా
నాయ మణికాయస్వాహ. చన్ద్రాయై మునిపత్నైవ్య ప్రభావత్యై దృశ
వ్రతాయై స్వాహ. వైఖానసాయా ఽచ్యుతగుండళాయ, తపోగ్ర
నిష్ఠాయచ బ్రహ్మదర్శినేస్వాహ. తాపసాయ సిద్ధిరాజాయ, సకంహ
తాయ సహస్రాశ్వమేధినే స్వాహ. కిష్కిన్ధాయ బహుమర్దనాయ,
బహుసేనాయ ద్విధవ్రతాయ స్వాహ. తీర్థాయ సర్వసుఖావహాయ,
సర్వయోగ్యాయ సర్వదర్శినేస్వాహ.

ఇంద్రదైవత్యమ్

హరిః ఓం త్రాతారమింద్ర వివితారమింద్రం హవేహవే సుహ
వగం తూరమింద్రమ్, హువేనుశక్రం పురుహూత మింద్రగ్ం స్వస్తి నో

మఘవా. ధాత్విస్త్ర స్వాహా. మహాం ఇన్ద్రో యదజసా. పర్జన్యో
 పృష్ఠియాం ఇన, స్తోమైర్వత్సవ వావృధే స్వాహా. మహాం ఇన్ద్రో వృష
 దాచరేషణిప్రా ఉతద్విబహు అమృతశుభాభిః, అస్మద్వియగ్వావృధే
 వీర్యామోరుః పుసుకుతః కర్తృభిర్భూతాన్వహా. భువ స్త్వమన్ద్ర
 బ్రహ్మణా మహాస్సునో విశ్వేషు సవనేషు యజ్ఞయః, భువోన్మూగం
 శౌచ్యోన్నో విశ్వస్మిన్నరే జ్యేష్ఠశ్చ మన్ద్రో విశ్వచకోవశో స్వాహా.
 ఏన్ద్రసానసిం రయిం సజ్జత్వానగం సదా సహస్ర, వధోష్ఠిష మూత
 యేభర స్వాహా, ప్రససాహిషే పురుహితశతూర్ జ్యేష్ఠస్తే శుష్మ
 ఇహరాతిరస్తు ఇన్ద్రాభర దక్షిణేనా వహుని వతిస్సిన్ధూనా మసి
 శేజీహిన్ద్రో స్వాహా. అస్మాకమిన్ద్ర స్సమృతేషు ధ్వజేష్వస్మాకం
 యాఇషవ స్తాజయన్తు, అస్మాకం వీరా ఉత్తరేభవన్త్య స్మాయదేవా
 అవతాహవేషు స్వాహా. ఇన్ద్రో ౭భూద్య భువనస్య రాజేన్ద్రో దాధార
 పృథివీం ద్యాముతేమామ్, ఇన్ద్రోహ విశ్వాని భూతాని భువనాశ్చ
 తాని స్వాహా. ఇన్ద్రోక్వాక్వోమ భూన్ద్ర స్సముద్భవనో విరా
 ట్పశ్చ, ఉర్వన్త్రక్ష స్వర్గవనన మిన్ద్రావిన్ద్రో మన్యే పితరం మాతరంచ
 స్వాహా. ఇన్ద్రం ప్రణయన్తం వపురిన్ద్రం స్రవన్తగం సవితారమిన్ద్రం
 దధాతు, శక్రస్సుకృత్య లోకమిన్ద్రం మన్యే పితరం మాతరంచ స్వాహా.
 ఇన్ద్రో వృతం వజ్రేణావధీన్ద్రోచ్యయ స్సముద్రశుష్కః, ఇన్ద్రం మన్యే
 పితరం మాతరంచ స్వాహా, ఇన్ద్రోబభూవ బ్రహ్మణో గమ్భీర
 మాభూతి పరితుష్టిః, ఇన్ద్రోభవిష్యదుత భూతమిన్ద్రం మన్యే పితరం
 మాతరంచ స్వాహా. ఇన్ద్రో ౭స్మానవతు వజ్రబాహు రిన్ద్రో భూతాని
 భువనాని, ఇన్ద్రో ౭స్మాకమవతు వజ్రప్రసాద మిన్ద్రం మన్యే పితరం
 మాతరంచ స్వాహా.

అగ్నివైవత్సవ

అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుత్పుతిః పృథివ్యా అయమ్, అపాం
 కేతాంసి జగన్తే స్వాహా. అయమగ్ని స్సహస్రిణో వాజస్య శతినపుతిః,
 మూర్ధా నీలీయిన్ద్రం స్వాహా.

యమదైవత్యమ్

యమోదాధార పృథివీం యమోద్యా ముతసూర్యః, యమ
స్సర్వ మృత్యుస్తేనః ప్రాణానాం వాయూనాం స్వాహా. సమస్తే నిర్
ఋతయే ఘనతేజాయ తస్మై విష్ణుజ బద్ధసాత్, యమనయత్వం సవితా
దేవ ఉత్తమాననీకే అభిరోచయ యాయినాం స్వాహా.

నిర్ఋతిదైవత్యమ్

వసవః ప్రథమో దేవతానాం సోఽగ్ర ప్రజాం పశూన్వాహి
అతోదేవేభ్యః పశుభిర్యవై వసవస్సృస్యస్తు స్వాహా. సహస్రాక్షో వా
అయమగ్నిః పితరో దేవతానామ్, వమాన్యత్ర వసరో భూతానాం
పాలయన్తి తస్మా అగ్ర్యవసుభ్యస్వాహా.

వరుణదైవత్యమ్

యేతే శతం వరుణ యే సహస్రం యజ్ఞయాః పాశావితతాః
పురుత్రా, తేగ్యో న ఇన్ద్ర స్సనితో తవిష్ణుశ్చైదేనాఽముఞ్చన్తు మరు
తస్సస్త్యా స్వాహా. ఉపత్తమం వరుణపాశ మశ్మదవాధమం విమధ్య
మగ్నం శ్రధాయ, అధావయమాదిత్య ప్రతేతవానాగసో అదితయే
స్వామ స్వాహా. అయాశ్చాగ్నేఽగ్ర్య నిభిశస్తీశ్చాయూతః, యజ్ఞం
వహతు సదాధేహి భేషజగ్నం స్వాహా, ఆపశ్శుజన్తు స్నిగ్ధాని చిక్లీతవస
మేగృహే, నిచదేసిం మాతరం క్రియం వాగయమే కులే స్వాహా.

వాయుదైవత్యమ్

మరుతః పరమాత్మా పరమాగతిః పరం బ్రహ్మ పరం యోగమ్
పరమాత్మానం మన్యే అజరం యోఽగ్ని రహమన్నం వాయవే స్వాహా.
మరుతో గణానాం ప్రథమశ్చప్తధానాం మూర్ధావాయో అన్యమజ
రగ్నం క్రియన్, హోతారం వైరయన్త్యాహు రగ్నేహన్యం మరుభ్య
స్వాహా.

కుబేరదైవత్యమ్

మిత్రవాసవః కౌబేరకా రక్షో రాజేన ప్రేషితాః, గ్రామం
సజానయో గచ్ఛన్తీచ్ఛన్తోఽపరిదాకృతాన్ధాస్వాహా. ఏతాన్ఘ్నతైతా

హాస్యమద్వైభావిత క్రతుమజ్జనేషు, యద్దీదయ చ్చవనర్తనా తతద
స్యానన్తద్రవిణరథేహాచిత్రగ్ం స్వాహా. ఉపయామగృహీతోఽసి బృహ
స్పతే త్వేషతేయోః, బృహస్పతినితయే స్వాహా.

బుధచైవత్యమ్

శ్రవిష్ఠజో యః పరమోను గోప్తా ప్రజాపతేః ప్రథమగ్ం
హూయమానః, ప్రజాపతయేనూయమాన స్సుషువేయమ్భుపస్సాహా.
తద్విష్ణోఃపరమం, తద్విప్రానః.

శుక్రచైవత్యమ్

ప్రజాపతే నత్వాదేతాన్యనోశ్యో విశ్వా జాతాని పరితాబభూవ,
యత్కామాస్తే జహుమస్తన్నోఅస్తు నయగ్ంరప్యామ పతయో
రయీణాగ్ం స్వాహా. సుభూ స్వయమ్భూః ప్రథమం మహత్యర్హవే
దధేహగర్భ మృత్వీయమ్, యతోజాతః ప్రజాపతిస్సాహా.

గక్తాచైవత్యమ్

భూభూమినీ భువేనువే, భూర్భువస్సువ ర్లోకపావన్త్యై స్వాహా.
ఇష్టేగామిన్యనిష్ఠఘ్నే నశిన్యోకమూర్ధ్ని, తస్థుర్జాహ్నువైస్సాహా.

చంద్రచైవత్యమ్

సోమయాస్తే మయోభువ ఊతయస్సన్తి దాశుషే, తాభిర్నో
వితాభవ స్వాహా. యాతే ధామాని దివి యాప్యథిన్యాం యావర్వతే
షోషదీప్వప్సు తేభిర్నో విత్వైస్సుమనాలహేడ వ్రాజన్తోమ ప్రతిహన్త్యా
గృభాయ స్వాహా.

రుద్రచైవత్యమ్

రుద్రమన్యం, త్ర్యమ్బకమ్.

సూర్యచైవత్యమ్

జగద్భువం బహుతోహుతం యజద్భువ న్నమస్తే అస్తు, విశ్వ
భువే స్వాహా. జగద్భువోఽధిపతి స్సేనానీ ర్మయూరప్రియష్టానన
అక్టారః, సజ్జాయాహనమస్తేఽస్తు సుభావహాయ స్వాహా. సుబ్రహ్మణ్యో
బృహస్పతే స్సుతాయాస్య పద్మయోనేః, యస్యాత్యావహనే వహతి
స్వాహా, సుబ్రహ్మణ్యో రుద్రభువో బ్రహ్మభువః, భువోద్భువో మమా

మృతాయ స్వాహా. జగదృష్టవస్సుబ్రహ్మణ్యః కృత్తికాసుతః, షష్ఠికాయ
స్వాహా. జగదృష్టవో యోయజదృష్టవః స్సన్ధివిశాఖినేతా, హవ్యమ
స్మాత్తేన్ముఖాయ స్వాహా.

పురుష దైవత్యమ్

అతో దేవా, ఇమంవిష్ణుః,

ధాత్రి దైవత్యమ్

యా బ్రహ్మచారిణ్య మరాణా ముదగ్రా యాస్యన్న మితా అగ్ర
ఏతా రమన్తే, తస్మాత్తనయ త్వం హవిషో మాతరిశ్వన్ధాన్వహః. సాచారు
జ్జూఽనుతా కపృజాతా భూతైస్సుమాన్యా వివిధైశ్చజ్జరైహ,
హృష్యాశ్చృష్యా బహిరన్తర్వసూనాగ్ం స్వాహా.

శ్యేషా దైవత్యమ్

ఏషామరాణాఙ్గురవే సత్యమాదధాతి యాప్రాదధచ్ఛాచని
గోపామ్, సదస్యోరమేత సారక్షతు న స్పదావైస్వాహా. యామ్యా
నియమ్యా పరమా కాశరన్ధ్రా కాకానిభా సూని సారమేతామ్, దత్తం
జప్తం పూజితం నా హుతంన స్తస్యా అగ్నా వేతు పాతు సదానస్వాహా.
దుర్గా దైవత్యమ్

జాతవేదసే సునవామ సోమ మరాతీయతో నిదహతివేదః,
సఃపర్వదతి దుర్గాణి విశ్వా నావేన సిన్ధుం దురితాఽత్యగ్ని స్వాహా.
తామగ్నివర్ణాం తపనా జ్వలన్తి మైరోచన్తి కర్మఫలేషు జుష్టామ్, దుర్గాం
దేవీం శరణమహం ప్రపద్యే సుతర సితరసే నమస్వాహా. అగ్నే త్వం
పారయా నర్యో అస్మాన్స్వస్తిభిరతి దుర్గాణివిశ్వా, పూశ్చపృథ్వీ బహు
లానడ్యో భవాతోకాయ తనయాయ శంయో స్వాహా. విశ్వానినో
దుర్గహా జాతవేద సిన్ధుం ననానాదురితాఽతిపర్షి, అగ్నే అత్రివన్త
ససా గృణానోఽస్మాం భూత్వవితా తనూనాగ్ం స్వాహా. పృతనా
జితం సహమానమగ్నిమగ్రం హువేమ పరమాధుధస్థాత్, సః
పర్వ దతిదుర్గాణి విశ్వా ఊమద్దేరో అతిదురితాఽత్యగ్ని స్వాహా.
ప్రహ్లోషి కమీహ్యో అధ్వరేషు సనాచ్ఛహాతా నవ్యశ్చ సఖి, స్వాం
చాగ్నేతనువం ప్రిప్రియస్వాశ్శుభ్యంచ సౌభగమాయజస్వ స్వాహా.

ననినీ దైవత్యమ్

ననినీవ్యా మూలవత్సాదగతో వసత్సా జ్యేష్ఠామూ ఖిన్న సుహృత్ గం హృత్సమే, స్వసుద్దేవ్యా ధాత్ర్యా రజతప్రియాయా సాస్విహః. అహో వివేశ ప్రజయా బ్రహ్మదారాస్సుద్ధ ప్రబంహం భరణే విద్యుదేవ్యాః, మేనీ దేవీ శర్మదేయా తస్మాదాసాస్విహః.

గ్రనినీ దైవత్యమ్

శాఖాభూతసుశాఖయా దిరోభేత్తు మయూయుజత్, ధాతా దేవ్యా యజామహే మాగ్ర్యాంత్ర వాహిన్యదేతు స్వాహః. దేవీ ప్రవాహిన్యవిశం పాతిభూతం సర్వంధన్వోవికీరయక్, భజతోమేళివం ధత్తం జయావృత్తం జరయత్వాధి మేహ స్వాహః.

శాఖినీ దైవత్యమ్

బిసినీ భూతా జననీవా సృజన్త్యతాపనీతా బ్రహ్మశృఙ్ఖలాస్తే తాంవిద్యుతాగం సమ్యగుతర్పయామిస్వాహః. ప్రవిద్యుతాయా సుమనో ధరాచాఽముం విరజ్జత్యత ఏష పథాః, తస్యాభవ త్విద్యుకరానురజ్జో జహోమి సానోశినదా విధేయాస్వాహః.

ప్రవాహిణీ దైవత్యమ్

గక్షా వాణీ సగర్వతీ ఫలత్యూర్ధ్వగం శివాయ న సదాభయా భవేత్ తతదిదానమేమి ధాతుస్సచుస్తం విశృజన్తీహ దేవ్యా స్తస్యా అగ్నా వేతుపాతు సదాసాస్విహః. విద్యాం నోమాత వితనోమా నగం సోమేనసామ్యా అవతారయన్త, తయాప్రత్యజ్ఞం వివృతం యద్వి శామోమోఘం విదృ ప్రజయా బ్రహ్మవీతత్స్వాహః.

వికారిణీ దైవత్యమ్

మాతాహ్యమేయా మహీ మూర్తిమత్యా యయూర గత్వం శితనో తీన్ద్రియేషు, యస్యా అస్యా వశన్తిషమజాయత స్వైరిణ్యా సాభూతయే మేభవేతాగం స్వాహః. ఆయామహా న్త్రాజనసిం ప్రాణి సమ్యుః ప్రాజ్ఞాః ప్రజ్ఞా తామేత్యా ధ్యేనస్థానం మమ ధియో ని యోగమ్, ప్రవాహిణ్యనైమి మమధేహి ప్రియగం సామాసహిగంసీ స్వాహః.

దదృశీ దైవత్యమ్

యయానతస్సత్యరవరత ఉదితం జ్యాయో జ్ఞాయాయై జరసం
విధితే, తతఉజ్జహానాం తనుభిశ్చతుర్భి రిమామగచ్ఛ త్వకయా
మహిమాస్వాహా. ప్రసవిణ్యజ్ఞే మననోవిచక్షణో యయాతువృద్ధిం
వర్ధయన్తోవియాస్తః, సుబోధమాసన్యః ప్రసవప్రజానాం తదాతప
భిర్వహన్తు పుష్టిగ్ం న్వాహా.

గజ్ఞావాణీ దైవత్యమ్

యాభ్యోహి తప్తంకృణ్వన్తోఽనుజాతాఽయాభ్యో భవత్యర్చిన్
హరా చ ధూర్తిః, దేవ్యం ప్రసన్నా ధవసమ్మతా యా వహన్తునశ్శగ్ం
సుయశః క్రియాసు స్వాహా. యా మానసా వాధి గతాను పజ్ఞాః
క్రియాసు సత్యప్రసవస్సవైతు, సన్నీయతే యాభిరవన్తు దేవ్యో యజా
మహే తద్దవిషో తతాభ్యస్వాహా.

సప్తఋషి దైవత్యమ్:— భృగుదైవత్యమ్

యతస్సమాసీ ధృదయాదనాదేవ్ ఋషి స్త్విషాఽఽదీవ్య
జగద్దధార, భ్యాతేరీశసే ధృగగ్నాజుహోమి స్వాహా. అస్మాఅస్మా దాద
దానోఽదవన ఋద్ధినా యోస్వతపసః, ఆయమాం భూయోభూయ
స్సృతే స్వాహా.

మరీచి దైవత్యమ్

కన్యాశ్శిరా అభూచ్ఛిరసో యం మనన్తి, శ్రేష్ఠంవిభోర్వీతి
హోత్రే దదేయగ్ స్వాహా, విస్మృపయత్యత్ర ముదాబభాసే, పోపువ్య
తేస్యా త్రుభయాగమోన స్వాహా.

పులహ దైవత్యమ్

వ్యావర్తతే యోవిబుధో వ్యావపష వ్యాపూరయ న్నీధరతే
సర్వమర్వాత్, తస్మాదేవం జహుత శ్శగ్ం సమేతు స్వాహా, సస్మార
సోగ్రే అపృజచ్ఛత్రః కన్యాసృష్ట్యం చస కీర్తిమస్తః, స్మృత్యాతస్మా
దిత ఏతు హోతుస్వాహా.

పులస్త్య చైవత్యమ్

యస్మిన్ దాన ఉచితః పులస్త్య ఉపవిశ్య ప్రథమో హమస్మై, జహామి ఋషయో సోఽనతు యాతు శర్మస్వాహా. అనన్దో చైత్య సరః పులస్త్యః ప్రీత్యాత్రయం తత్సహతే ద్వితీయః తస్యాస్తి సాన్నిధ్యం నియతం రక్షతు స్వాహా.

క్రతుచైవత్యమ్

ప్రప్రాయశోపాన ఇదంపుర్యస్త పాపవగ్ర్యః క్రతుకీర్తికామః తమాహుతీర్య జహుత ప్రేతపిషస్వాహా. యోష్యంతా అజాయస్త పత స్త్యర్కపథా అసి, తన్తుస్తస్మి తస్మైయజాని న్వాహా.

వసిష్ఠ చైవత్యమ్

యోనో వసిష్ఠస్సరమాన జాతః కస్యాశేషగ్ం సర్వమిదన్తతార, తస్మైయజ ఈశాయ మునయఇక్షన్తుస్వాహా. సప్తతమాయే మునయో వసిష్ఠ ఉర్జాతు తేభ్యస్సహితేభ్యస్సజాతః, నిత్యమస్మాదముదజాని స్వాహా.

అత్రిచైవత్యమ్

య ఆనసూయేశో నిదధస్మిరక్ష స్సగ్ంసారవేలా ముదితో రరక్ష, భూయాదయగ్ం వంశకరోఽచ్య వంశస్వాహా. యస్మిన్ దిగ్భ్యవపుధేఽతీర్రాజా, అస్మై తస్యేనం జహుతో రాతుసోమగ్ం స్వాహా.

పశ్చిధాత చైవత్యమ్: — ఆకాశచైవత్యమ్

సవకోభూ ద్దివానిశం వస్సుశ్చురి భవోద్భవః, ప్రప్తుస్సప్తేశ్చ సచ్చితస్వాహా. యస్మైప్రుభశ్చాగ్గ ఇమగ్ం సిప్తుశ్చుస్సూర సార్వం మనసా మఖేష్టా పుష్పం విమానం విబుధస్య హేతు స్వాహా.

వాయు చైవత్యమ్

ప్రక్రిమ్యథ ఉర్ధ్వం పురుషజోవివేశ ప్రజాసువృత్యాయ అనూన్దదాతి, సోఽహమస్మివ్యజాని సమాపాతు స్వాహా. యోమాత రిశ్వా వియజ్జాతోఽంశకోపృతో హూయతే, యస్య పతగ్ం సమేతు స్వాహా.

అగ్ని దైవత్యమ్

సృష్టావపేహ ఉపోషన్మత్యై యమాదత్త దేవ ఆస్తే, తస్య
భమగ్నే సుహుతం హరస్వ స్వాహా. ఓజోభిమానీ నిదధార విశ్వం
త్రిశోశగైర్యద్దశభిర్యద్రగే జాతేభ్య ఏభ్య స్సహానో యజాని స్వాహా.
లోయదైవత్యమ్

ఆహో విశ్వం దధాత్యసూర్విరోధధే ౭ధశ్చ ఖం చరన్, చతుశ్శృ
ణ్ణేణ ఏతు హోతు స్వాహా, చాతుర్యమస్మిన్దధతి ప్రజాస్తాః, చాతుర్థ
ణానామత అద్యసితత్వాహా.

పుషివీ దైవత్యమ్

తయాదిత్యా నిర్విశన్తి భూతా విశ్వేగుణానాం హవిషో వహన్త్యా,
పరామ్బురాయా సుహుతం నిధత్రాగ్ం స్వాహా. తత్త్రీణ్యేహ ధరతేసర్వ
మర్వాగ్యామాయా న్నస్సూరయో ద్యాం ప్రజన్తః, తస్యా అగ్ని
పున్నీయన్తే జుహోమి స్వాహా.

సరస్వతీ దైవత్యమ్

పావకానస్సరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ, యజ్ఞంవప్తు ధియావసు
స్వాహా. మహోఅర్ణస్సరస్వతీ ప్రచేతయతి కేతునా, ధియో విశ్వా
విరాజతి స్వాహా.

శ్రీ దైవత్యమ్

శగ్ంసానియచ్ఛత్యసితం సః పవిత్రీ యయా స్వరాజా సం
విరాజోవిరాజః, సేహహ్రహసే పుష్టివర్ధనే ధత్తాగ్ం స్వాహా. భూయతత్త్వ
సృత్యై బలతేజోజనన్యా దేవోపవాహ్య మనసాయ యాసన్నే, దాక్షా
యగ్యా ధన్వై యజేయగ్ం స్వాహా.

విమానపాలక దైవత్యమ్:— న్యక్ష దైవత్యమ్

యఉత్తమో మూర్తిమగో ౭నిధామా, శ్రేష్ఠాప్నితం త్యాహు
రగో యజాని స్వాహా. అగ్నేషహ యప్రవిత నిభాభిః, హవీగ్ంషి
తస్మాదగ్తే దధాని స్వాహా.

వైవస్వత వైవత్వమ్

యమర్పయన్వత కళానిధానే దిశాస్వాదిత్యః పితరోఽ
పరస్యాః, ఋక్షాన్యూకాం సమ్ప్రసరన్సుకాంతస్సైమరీచయే సుహుశం
నిధత్తాన్ స్వాహా. యస్సహరణ్యేష సృజత్యహర్షః, నేనేక్తి గంజచతి
మానమేతాగ్ం స్వాహా.

మిత్రవైవత్వమ్

ఋచామగ్ధో విసృజగశ్చత్రః, ప్రజాః ప్రజేతో రమతేరశేఽగ్య
స్వాహా. నీతాం ధృశం చేతసి తాసు నిత్యమ్, ప్రజాస్వనవరో బిధర్తి
స్వాహా.

క్షత్వ వైవత్వమ్

యేనేష్టేరః అగ్రఅగ్రిమాఽగతే, అంభసి తేగ్య హవిష్టుహామి
స్వాహా. కమూహ్యజేమ్బా చహరప్తహోకాః, దివిస్థితా నేచధరాఽధ
రేచ భూస్వాహా.

హవిరక్షకవైవత్వమ్

చరుంపచేద్య స్సహసప్తహోకే రక్షాగ్ం సి రక్షన్నిహ జీవరోకే
స్వాహా. ఛల్యాగ్ం హవిరక్షిచనం బిభర్తి, తస్మైయజ ఈజాయ
బుభుక్షి తాయ స్వాహా.

సప్తమాతృక వైవత్వమ్

చతుర్ముఖీ లోకరమీచ కుణ్డినీ, దేవీచిరస్థినీ విరజా విభాశు
స్వాహా. యాలోకభర్త్రీగమతాప్రజానామ్, జాతాభిగుర్వం మనసాప్రి
యాభి స్వాహా. త్రినేత్రధారి తపసోధిదేవీ, విశ్వేషు దేవేషు గణేషు
ముఖ్యాస్వాహా. చిహ్నంచంద్రం దధతీగణముఖ్యా, భస్మాగ్ధహోతీ గణ
కాలహరిణీస్వాహా. జ్వాలామాలా గుమ్భినీగుహజాతా, కాండగ్ధణం
యాబిభృయాత్సరూపీస్వాహా. బాలాహ్లా రక్షిణీశ్వగ్ధేఽత్రీ, అశ్వేషు
శక్తిషు మరీచి రమీచ దేవిస్వాహా, యగేయుగే సమ్పూర్ణత్వాచ,
స్త్రీరూపధారి పురుషగృహారిణీ స్వాహా. సర్వం రమా రక్షిణీ లోకనాత్రీ,
విశ్వజ్ఞై రక్షితాయాస్తు భూత్యైస్వాహా. కల్పేషుః కల్పేషు సుకుష్టవేషు,
అల్పీ భవిత్రీ సహగోమభూషు స్వాహా. అన్తేషు ఘోరేషు వారాహా

లోలా మస్తికర్షి కృష్ణముఖీచ దేవిస్వాహా. సానర్వదేవేషు మరుద్దణేషు, సమ్భావితా యాత్రిదశాధిపాచ స్వాహా, మాలధరియా త్రిదశాధిపాచ, సద్భావినీ సగంహిత సప్తధాతు స్వాహా, చణ్డీవరీ భీషణీ రుద్రహిపీ ధాత్రీ ధర్మతీ రసహరిచలోకే, శూలీజటీ ముక్తకేశీ వికేశీస్వాహా. మోహీ విమోహీ విముహీ గుహాధారిణీచ, నిద్రాచ దేవి విరజాస్తుభాన్వై స్వాహా.

పుష్పరత్నక చైవత్యమ్

ధాతాస్య విశ్వం హి విభర్తి యోవై, పుష్పాణి రక్షస్సహ జీవ లోకే స్వాహా. శైల్వాన్వి యోరక్షితి వృత్తవర్ణాన్, విశ్వం సృజత్యేష విధా యశస్యై స్వాహా.

బలిరత్నక చైవత్యమ్

విశ్వా స్ఫులిరక్షిత సర్వదేవాన్, తస్మాద్భులిగ్ం రక్షతు భూతయే స్వాహా. సౌర్యహిత ఈశపథాభిరక్షన్, విశ్వాస్ఫులేనోభహర్ష్యధేయ స్వాహా.

విష్వక్సేన చైవత్యమ్

ఆగ్నేయో యస్మాద్యజామహేత్వా విశ్వేసదాత్వం మహితో నుశమ్భా, వైరాజస్తే సుహృతన్నిధత్యాగ్ం స్వాహా. ప్రేసామధీశో విబుధానామనాదిః, యామేశస్తాం ధనితాస్తధాతు స్వాహా.

గరుడ చైవత్యమ్

శతధారగ్ం హిరణ్మయగ్ం సోమోఘమాస్తేజరదుద్వహన్నః విశ్వం నోనుదదాత్సదైవగ్ం స్వాహా. కదాపి సృజతేప్రజా అవిగిరత్య యన్నో గోపాయశినః, యజామహే విపాస్మా భూయామ జరతోగ్రి యాయ స్వాహా.

విఘ్న చైవత్యమ్

ధన్వంతరిమహావిదధేగమస్తన్, ధరం ధరిష్యతే సహసప్తమగ్ం స్వాహా. యోగధ్వరంనుప్ర సువగ్ంస్తు జన్మాన్, జుగోవగోవగర్భం సురాది స్వాహా.

అనన్త దైవత్యమ్

యమర్పయన్తి మున యో సావిత్రిః ॥ ౧౭౫ ॥ అహోబలధావిరాజన్, తం మయిదోసా సుస్యానాగ్నో విహివాని పతన్తు స్వాహా. శేన్నో నిధత్తాంతపసోజహత్తాన్, స్వయమభ్యగ్రేన్పితయే ॥ ౧౭౬ ॥ తాయస్వాహా.

సుదర్శన దైవత్యమ్

భూమానన్తోఽగ్రే భువచ్యురోస్తా నామభ్యుశతన్త్రయరామరాశ్చ, కుర్వతేఽగ్నో సుహుతజ్ఞుతేన స్వాహా. నన్ద్యోపష వసుషుని దధ్యాత్, త్రిభాత్రిభామా బిభృయా దదీనాస్వాహా.

భృజ దైవత్యమ్

ఆసాగ్రఅగ్రే సుహుతాజ్జితేతాన్, ఋషీననాప్యగ్ర ఇతోజయాయస్వాహా. ఓహోబలాయాస్య మృతాయ శమోభ, పచ్యయోనో ॥ ౧౭౭ ॥ చయన్మహింసీనాస్వాహా.

శబ్ద దైవత్యమ్

తన్మాయశోఽగ్రేతానకేవసానాం యజామ సోస్యాభువన్, ప్రసన్నః తదాపదిత్యత్తమగంజయన్తే స్వాహా. ఆస్మాదపాస్య స్తేహిహి, నృధిశర్మ భవతోదరాత్స్వాహా.

భూతేశ దైవత్యమ్

భూతానానగ్రామహం జుహోమి భూతానామీశం భువచ్యురోపన్, భూతానాం పతిచ్యుగ్రుర్వం భూతానాం పతనో మస్వాహా. భూతోభూతేషు చరితి ప్రవిష్ట సభూతానా మభివేష్యభూవ, సర్వేషాం భూతానా మభివతి నస్తే పిష్టభూతానానామ స్వాహా.

మహాభూత దైవత్యమ్

అక్షహన్తే సహితాస్పహంనా సర్వేషా ప్రాణినాం శాస్త్రయే స్వాహా. యేభూతాః ప్రచరన్తి దినానక్తం బలిమిచ్ఛన్తో విత్తదప్య ప్రేస్యాః, తేభ్యోబలిం పుష్టికామోహరామి మయివృష్టిం పుష్టిపశోద్ధధాతు స్వాహా.

ఓం అతోదేవా ఇమనిష్ఠ స్త్రీశివదా పిష్టోగర్భాశి దిష్టోః మంపదం తద్విప్రాః.

పారమాత్మికోపనిషత్

హాసిఃపీఠం, విష్ణుస్సర్వేశా మధిపతిః పరమః పురాణః, పరోలోకా నామజితో జితాత్మభవతే భవాయస్వాహా. సుసూక్ష్మస్సార్వస్సర్వేశా మస్తరాత్మా తస్మత్సమహం జంగమో జంగమానామ్, విభర్విభూణాం విభవోద్భవాయ స్వాహా. జ్యోతిర్వా పారమాత్మికం సార్వం విశ్వ భవం భవాయ ప్రభూతం ప్రాహ్ణిక్ష్ణో పరం పరాయ సుకృతంకృతాయ తస్మైనరాయ ఈశిషే. స్వాహా. ఈశోయస్మా ద్వితతం వితత్వ కంకం ధృతం కావహుతో జుహోతి, కకుదం కకుచ్ఛిత్వా భూయః పరాయ స్వాహా. రాయామీశో రహితోభరన్తై రాంరాం నహన్త్యా ఆహితః రాయాం పతిం రాం రాం ధరతే ధరిత్యై రాం నహతోద్వహాయ స్వాహా. యోబ్రహ్మశబ్దః ప్రణవః ప్రధానశ్శబ్దశ్చబ్దాన్తరాత్మా నిత్యోవియత్తః ప్రతరంప్రకావన్, ప్రాజాతపత్యం ప్రతరంప్రకుర్వ స్సూమోభూత్యై అచరం చరాయస్వాహా. యోవాత్రి మూర్తిః పరమః పరశ్చ త్రిగుణం జుహోగ్గుకలం విభతే, త్రిప్రీప్రీభూతాత్మ క్రిధా క్రిధావా విధే నమస్తం క్రిధాత్రి గూఢం సకలం భరాయ స్వాహా. యద్వాక్మత మమృతం చరాణాం యత్సర్వోపమజరం సమస్తమ్, యచ్ఛిశ్యమాం సూత్మా భిజుహాణ మస్తస్సుషుప్త్యా నభిగమ్య మానాయ స్వాహా, కంకోశమణ్డే గుళలం విధాయ సాకృతం కృణ్వతే గ్రధరం సుకాన్తమ్, కకుద్వతే కామచరం చరాయ స్వాహా. యం యజ్ఞే గ్మూయోజుప ని యం దేవాః పుమం పవిత్రం భవిష్యన్వ్యాత్రిమ ప్రణతాః ప్రభారాః, యం సూరయో జపన్తో దోగిచస్మాత్తై స్సుప్ర బద్ధవైః పశ్యన్తీ శ్వరాయస్వాహా.

యోవాగవిష్టః పరమః ప్రధానః పదం వాయుశ్చ సత్త్వమాసీత్, యస్యోపరిత్వం ముచమో ౭ను పశ్యన్తి తస్మై ముఖ్యామవిష్ణవేస్వాహా. గాంధర్వాయు ద్విగుహో౭స్తరాత్మా సర్వేశా మస్తస్సరతీహ విష్ణో గత్వం దేనా గ్మనూయోద్రౌతాఃపరంజివసే స్వాహా. త్వమగ్నే త్రిగుహోవిష్టః పరంబ్రహ్మ పరంజ్యోతిః, సర్వేశాం త్వం పాలనాయ హుతంమృతం నహిష్యసేస్వాహా. త్వంజీవ స్త్వమాప స్సర్వేశాం జని

తాత్పర్య మాహారః, త్వంవిష్ణో శ్రమావనుదాయ చోక్తృణాం స్వాహా. భూమే త్వంప్రతిప్రకామః పోషాయమాః పశ్యంతి స్వసంతే, ప్రసన్నైస్సర్వాణి మాధ్యారయః స్థితిస్వాహా. మంత్రం భూత్వా దోగ్రే త్వత్తోభూతం సంభావయిష్యసి, సర్వేషాం కాయానా మర్హా మర్హ తే స్వాహా. త్వంబుద్ధిహృత్తానామస్తరాత్మా పుణ్యసతాం పుణ్యేషు సజ్జమానః, త్వంబుద్ధ్యా విచిన్వమానః పుణ్యరూపాయస్వాహా. యస్మా భయాద్భగవానుత్తస్థే స్వయంసూర్య సుత్యం కాలం వహమానః, యస్మాత్తేజ ఆత్మీయకృత్వా సర్వాస్మా నావలయిష్యసి స్వాహా యంత్యారసర్వం పాలనామూభిభూతం దేవాసుర్వే వశ్యేవిచరన్తి, తేదేవా స్త్వమేనసర్వే మామూమాయైహతే స్వాహా.

యస్త్వం భూత్వాపర్జన్యో బిభేక్షిన్ధ్రే ప్రజాభిరాప్యిష్యాణః, సత్యంకాలం ప్రతేప పాలయశ్చ హ్మంవియిష్యసే స్వాహా. కామోభూత్వా ప్రజానా మస్తరాస్థితి స్సర్వాన్లోకాన్ సూచయ శ్చేనమాంః, పద్మణాయ హరయే పరాయన్వాహా. అక్షాదక్షా దనుప్రవిత త్వర్వాన్లోకాన్ సంరక్షణాయ, యోవానసన్దేహోమాతరిశ్వా సయోస్మాం భూత్యై భూతయే స్వాహా. యోవా హయచ్ఛాతానాం సర్గాని రక్షణాయ, యస్సంకోచ స్సంకోచనాయ భవతేస్వాహా. సూనాదశాత్మా ఉపరిస్పృశన్వా దేవానాం జ్యోతిర్జ్యోతిహ ముత్తరః, స్వయంవా పృథక్ జ్యోతిర్జ్యోతిషే స్వాహా. యోబ్రహ్మ బ్రహ్మవిదామాత్మాస్యా దాత్మచక్షుషామ్, భూతిహృతిమతాం సుకృతం ప్రకాయ స్వాహా. సారస్వతోనా ఏషదేవోయం సవాహయః పరమాత్మీయో యో భయోవా సర్వంసంకుపేస్వాహా. యోవాపరంజ్యోతిః పరం సప్తభానః, పరిమాత్మా పురుషం సజ్జచయిష్యసే స్వాహా. యోవోషశ్చపరశ్చక్షుశ్చక్షురః పదార్థాన్, సర్వలోకాన్ సప్తభానస్తే సప్తసావిధానాయస్వాహా. యస్యైతాబ్రహ్మమూర్తయో బ్రహ్మబ్రహ్మణం బ్రహ్మ అక్షధానః, యం బ్రహ్మ బ్రహ్మసప్తదేవం పరింపరాయ స్వాహా.

వాకోనా అనుదాకో వాకం వాకం సంజుషమాణః, దేవస్సర్వ. స్వగుప్తయే స్వయం జ్యోతిషే జ్యోతిషే స్వాహా. ద్వాదేతావన్త అచరం

చరన్తా నాథురంవ్యధునీతే, యశ్చైకం భువక్తి భోక్త్రీస్వాహా. యోవా
ఆయుః పరమాత్మానం మీషుషః పారంపర్యాత్పరఃపరాయణః, పగో
లోకానాం పరమాధిధానః పరతః పరాయస్వాహా. యోవాతేజస్తేజ
సాం తేజస్తేజ ఆదధానః, సత్యస్తేజస్తేజసాం తేజస్తేజస్తేజసేస్వాహా.
సహస్రం పాయాస్త్యమాశిషమాశీర్భూతా భూతమ్, ఆశిషమాశీరాసీ
రాశి రనుభూమిస్వాహా. యోవాసంయోగస్సంజుషమాణస్సన్ధు
స్సన్ధు క్షణానామ్, సంయోగస్సద్దధానః పుణ్యఃపుణ్యానాం పుణ్యా
స్వాహా. సహస్ర్రువా యస్యవైవితాన మాదధాన స్సహస్రంవా ఆసిష
స్సాసికాః, సహస్రం యస్యవై సాసికా స్సహస్రం సహస్రాయస్వాహా.
స్వాతిగా గుప్తయోగుప్తి స్సత్యంసత్యనాం సాత్వంపదమ్, తత్సత్వం
సత్వమాసీత్సత్వం సాత్వంవై సాత్వమాదధానాయ స్వాహా. సత్వంవా
ఉద్రేకమాసీత్సత్వస్య ముధి యో రనుగోప్తా, తత్సత్వం సత్యం పదాయ
సత్యాను స్వాహా. సత్వోద్భోజిత్సత్వాస్తరాత్మా సత్వోద్భోగస్సత్య
త్కర్మా, సత్యం సత్యవితానమాసీ త్సత్యసత్యాయ స్వాహా.

[illegible]

సనుభౌ సానన్దౌ, సన్మేగౌ స్మేరాయతౌ సానన్ద మానన్దతే స్వాహా. సప్తకస్సాధారస్సానిష్ఠానో నానిష్ఠానః, కం కం పదే పాతఃపాదాయ పాదితే స్వాహా.

స్వయమాది స్వర్వాన్తరాత్మా దేనస్వస్వయం క్షీడాత్మక మవా, స్పృజత్, యర్ఘ్యయం లోకమవధారమవధారయ్యన్తాన్వహః. యర్ఘ్యయం స్పృష్ట మాత్మనాగుప్తమనుసంవితాన మవరఞ్చరన్తమ్, స్వయం క్షీడాన్క్రిడయన్క్రిడాన్తరమనుప్రావిశత్వాహః. స్వాజసా సర్వమాదధాతి యఃపాపీయాం సమనుపద మాహ్లాం సత్, సుపుణ్యం పుణ్యాత్మకం పుణ్యవితానద్దాధార దేవాయ స్వాహా. క్షౌమేకాం సలిలావసన్నాం శ్రుత్యాస్వనస్తీమనుసంపత స్తీమ్, స్వయం భూత్వా వరాహో వరఉజ్జహర తస్మై దేవాయ సుకృతాయ పితే స్వాహా. యశున్ధరమాణః కున్ధరాన్కుంధరతా మిత్యహోచత్, తాన్సానుమతో విదధత్స్వ తేజసా తస్మై వరిస్తాయ వరదాయ పితే స్వాహా. యోవాపృథాం ప్రస్థల స్తీం ప్రమృజ్యామృజాంగీమ్, యడోర్వో రుపదధాత్తస్మై ముఖ్యాయ వరదాయ పితే స్వాహా. యాజ్ఞ ముశస్తి ముశస్నాభి పూర్ణామార కస్తీలామమృతాం రజస్తిమ్, ఆలాలయన్ లాలిత కఙ్కణాం తాం తస్మై ప్రజేశాయ వరదాయ పితే స్వాహా. ప్రజాపతే నత్స్వ దేతాన్యన్యోవిశ్వా జాతాని పరితా బభూవ, యత్కామాస్తే జహుమ స్తన్నోఅస్తు వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణాన్ స్వాహా. యోధూర్ధరం ధూర్ధరం ధూర్వరాణామ్, సుధూర్ధరసి ధూర్ధరాణాం ధూరసి ధూర్వజ్గమే స్వాహా. యోవా వ్యహింసీజ్వరయా జరన్తం తద్దైత్య ముఖ్యమమృతాత్మ రూపమ్, సుఖురం ఖురాణాం కిఞ్చిత్స్వనన్తం తస్మై నృసింహాయ సురేశ పితే స్వాహా.

తపోనిధిం తపసాం రయిన్దం రయిమాయుగంగ వ్యసనౌఘ హిం గ్రమ్, సాసిష్వసన్తం సవనే నివ్రితే తస్మై సురేశాయ సురబృహ కర్త్రే స్వాహా. యోవా నృసింహో విజయం బిభర్షి రారాజినున్తం రయిదం కవినామ్, సరాజిమన్తం సజయం సహస్రం తస్మై సుయన్త్రే సుశేవ

భయే శేవధయే స్వాహా. రయిః కకుద్వాన్విదధద్విసప్తం రయిమన్విధానమ్, తస్మై కకుత్తే వికటాయ పిత్రే స్వాహా. రాకామహాం సుహవాం సుష్టుతీహువే శృణోతున స్సుభగా బోధతుద్దనా, సీన్యత్వపస్సూచ్యాఽఛ్చిద్యమానయా దదాతు వీరగ్ం శతదాయ ముఖ్యగ్ం స్వాహా. వేదాహమేతం పురుషం మహాన్త మాదిత్యచర్ణం తమరస్తుపారే, సర్వాణి రూపాణి విచిత్యధీరో నామాని కృత్వాఽభివదన్ యదాస్తే స్వాహా. ద్విసోపాయస్య విదిశస్సృకణ్ణా జ్యోరాస వక్త్రముదరన్నభోవా, సాసిష్టవాయా స్వయమా పదంతం తస్మైవరత్రే పరదాయ కస్మైస్వాహా, పద్మాఽప్య వక్షాః పరమస్సుపుణ్యః పద్మాజనిత్రీ పరమస్య వాసః, సూక్ష్మంసావిత్రం స్వయమా దధాన సానిత్ర రూపం పరమం సుపుణ్యగ్ంస్వాహా. యఃపుణ్డరీకః పరమాన్తరాత్మా క్రమాజ్జరూపం కమలం దధార, సరసే రసాయ స్వాహా. రయీణాం పతిం బృహన్తం రారాగముక్తం గురుం ససీకమ్, తంరాయో రూపం రయిభూత భూతం రయిమత్సురత్రేస్వాహా. రాయాంపత్రత్రే రయిమాదధాతే రాయో బృహన్తం రయిమత్సుపుష్టమ్, రారాజిమన్తం రతయే రమన్తం తం బింబనన్తం కకుదాయ భద్రేస్వాహా.

యత్సారభూతం సకలం ధరిత్రం మోక్షప్రాయేణానుభూతమనువిధమ్, సూక్ష్మస్సురేశ స్సకలంబిభర్తి తస్మైసురేశాయ సకలం సుపుణ్యగ్ం స్వాహా. ఫలోవా ఏషలోకానామజరోమహాత్మా విశ్వం యః పాతి విమలోమలఖ్యః, తస్మై వరత్రే వరదస్య పుష్ట్యై స్వాహా. ధూర్వా వహన్తాం రతయే రమన్తాం పుంభూతిమన్తృగ్మయస్సుషుమ్నా, అగ్ం రాజిమన్తం సకలస్య గుప్త్యై స్వాహా. విశ్వం బిభర్షి ప్రసురోరుదన్తం సంరాజిమన్తం సకలం ప్రరూఢమ్, సనోవితత్వ ప్రహీణోతు పత్రే స్వాహా. సోవా స్వరూప స్సమదృ క్షమగ్రో విధుదంతుదన్యో విదధత్పదం వా, వియతి ప్రకాశం బృహత్తేగ్రహేణ తంబింబనన్తం సమదం సమగ్రగ్ం స్వాహా. భూర్భువనవా భువోవా సురోవా కిచ్ఛిత్సనన్తం సుషువే సమస్తమ్, సర్వస్యదాతారమజరం జిత్రే స్వాహా. చాక్షాయణ్యాం ప్రసృతం సమన్తం సంకోచయిత్వా సకలం వితానమ్, సంవాసయన్య

స్వకలం పరిష్టం తస్మై ప్రజ్ఞేశాయ ధురంధరాయ స్వాహా. ఆశాస్సు
మస్తాః ప్రతరన్నస్తస్తస్తావచేద్యాస్వకలా సమస్తా, సామే
గృహేవా సమధత్త పుష్టిగ్ స్వాహా. యోజజ్ఞమానాం పకలం బిభిష్వి
సర్వం వియద్వా విచరేత శత్యున్, తన్నైర్జలేవావజగ్న్యం స్వాహా,
యోవా దశానాం ప్రపృతాస్సుమస్తా తాంస్తాన్దధానాస్సుమయాత్సనీహః,
శబ్దాతిరిక్త్యై స్వబలం బలాయ స్వాహా.

చత్వారో వోమాః ప్రహరన్తి యస్య సర్వస్యగోష్ఠే సురసాయ
ధామే, సోమస్య పుణ్యం రయిమత్ప్రవృద్ధ్యై స్వాహా. వక్షోమత్యస్య
నరాం పరిష్టం వాకన్దధానా వవృధే సమస్తమ్, తస్మై పరిష్ఠాయ నర
ప్రసృద్ధ్యై స్వాహా. అణోరణీయాస్మహతోమహీయానాత్మగు
హాయాం నిహితోఽస్య జన్తోః, తమక్రతుం పశ్యతి వీతశోకో ధాతః
ప్రసాదాన్మహిమాన మిశగ్న్ స్వాహా. విష్ణుర్వరిష్ఠో వరదాన ముభ్యో
యోవిశ్వబుషీన్ ధ్యాయన్న కుర్వన్, విశ్వం ఈహిషద్వ్యదధత్తమత్ర
తద్విష్ణవేయూః ప్రభవిష్ణవేతా అమితం భరత్రే స్వాహా. అజ్ఞోజు
షస్తః ప్రపదత్పతిస్తః పూంపూపుషస్తః పునర్యః ప్రవాలః కంకం జగత్రే
సమతేజసస్తే స్వాహా. మామాత్మగుప్తాం నహతేష్మ భూత్యై తాంరాజ
మస్తాం సుధూర్ధూరయస్తీమ్, ధూరసి భుగ్నాయ స్వాహా. యంచ
స్తయన్తో నిగమాన్తరూపం యం విశ్వరూపం పరమాత్మ రూపమ్,
తం విష్ణమానాం సకలం వ్రజన్తి తుదేవముఖ్యం. సురతం భవాయ
స్వాహా. పుంశ్యంచ పుణ్యః పురుషే పురగ్రే తాంరాజమస్తాం నిశి
చోదితానామ్, విదధాతి పుష్ట్యై హరస్పరాయ స్వాహా. సోనోభూతో
యోవామృతాత్మా సుపుష్టిమర్చత్పితరం పవిత్రమ్, సోనోఽస్తు భూత్యై
కమలానరాయ స్వాహా. సత్వేవసత్త్వం సకలాస్స మూర్తయస్సురీతా
స్త్యనన్తాః, తేజీజయన్తో వియతి క్షయాణాం తత్తత్సన్త్రే హరతే
పరాయ స్వాహా.

యాగాపరిష్ఠా సహసూర్ధనిత్రీ వసుం వసుం వై వసునీహ భద్రా,
రేరీజయన్తో రజతం రజతే స్వాహా. వాయురన్తరాత్మా వహతి సమస్త

స్ఫుపుణ్యదేవేతి ససూరిముక్తః, సూరిస్సరాణాం సురసోవ్యసుప్త స్స మూ
హ్య దేవాయ వరదాయ పిత్రే స్వాహా. సర్వోపరిష్టాదధితిష్ఠతాత్మా
యస్యోపరిష్టాత్పరమగుముక్తః, తం నీరజస్తమనుసంపరాయ స్వాహా.
తమస్సర్వభూతమధునోద్వరేణ్యస్తం సత్వరూపం సకలం ప్రకాశ్య, స. క్లే
శయస్సృష్టినిమిత్తయే యస్తస్మై పరంబ్రహ్మణే పరంజ్యోతిషే
స్వాహా. జ్యోతిర్జ్యోతిషాం జ్యోతిరోజోబలం సత్త్వం సత్త్వాత్మకం యం
జ్యోతిరిత్థమ్, తస్మై సూక్ష్మసూక్ష్మాయ తేజసే స్వాహా. సత్త్వం
సత్త్వాత్మకంవా రజోరజస ఆత్మకమ్, తమ స్తమస ఆధారస్సాకృతం
తంనిశ్చరమీశ్వరాయ స్వాహా. అసెర్భిణ్ణం యస్యేదమానీదానీ
దుదక మాత్మకమ్, యస్యోదానో ౭దనర్థముచ్చముచ్చైరురుగాయ
స్వాహా. యస్యేచ్ఛా లోకేవా ప్రజాయతిర్లోకే యన్నైవానీతన్నై
వానీత్, యద్వా సజ్జాతం యత్సర్వమీశమీశిషే స్వాహా. యోవే
దాదిః పరమఃపరోబ్రహ్మ త్రిమాత్రస్త్రయీమూర్తికః, శబ్దశ్చబ్దాతిగః
పరంబ్రహ్మణే పరంజ్యోతిషే స్వాహా. యోవావ్యక్తం సకలం ప్రవృద్ధ్యై
యదిదం సర్వమానీత్, సానందం సాకృతం తం హరస్సరాయస్వాహా.

యోవా భూతేర్భూతిరానీతానా౭నందం ప్రత్యావందమ్,
సంజుషస్వజామి సత్త్వం సత్త్వాయ స్వాహా. సత్త్వసృత్యస్థసృత్యలోకస్థ
స్సత్త్వసృజ్జాత్రమానీత్, సత్త్వం సత్త్వాయ రంహసే స్వాహా. ఋతగ్ం
సత్త్వ మమితం పురాణ మాదిం జనిత్ర మమృతం సురేంద్రమ్, సంజ్యో
తిషాం జుషమాణం జుషస్వ స్వాహా. అం రాజమన్తం సకలస్య గుప్తిం
సోమేజుషస్తమమృతం బిభర్తి, రయిమత్సుపుష్టిం గుణనస్తమత్ర తస్మై
సుపుణ్యాయ వరదాయ పిత్రే స్వాహా. మామాత్మగుప్తాం సత్త్వస్య
సర్వస్య వితానరూపాం సంజూజుషస్తీం పరమాం పవిత్రామ్, సంతార
యస్తీం స్వయమప్రమత్తాం సంయోజయిత్రే వరదాయ పిత్రేస్వాహా.
బ్రహ్మసూక్తమ్

హరిఃఓం హిరణ్యగర్భ స్సమవర్తతాగ్రే భూతస్యజాతః పతిరేక
ఆనీత్, సదాధార పృథివీద్వాయముతేమాం కస్మై దేవాయ హవిషా

విధేమ, యఃప్రాణతో నిమిషతో మహీత్యైక ఇదాజా జగతో బభూవ,
 య ఈశే అస్య ద్విపదశ్చతుష్పదః కస్మైదేవాయ హవిషా విధేమ,
 య ఆత్మదా బలదా యస్య విశ్వ ఉపాసతే ప్రసిషం యస్య దేవాః,
 యస్య ఛాఘాయాఽమృతం యస్య ఘృత్యః కస్మైదేవాయ హవిషా
 విధేమ, యస్యేమే హిమవన్తో మహిత్యా మస్యసముద్రం రసయా
 సహహుః, యస్యేమాః ప్రదిశో యస్య బాహూ కస్మై దేవాయ
 హవిషా విధేమ, యఃక్రందనీ అవసాత స్తభానే అభ్యేక్షతాం మనసా
 రేజమానే, యత్రాధిసూర ఉదితో వ్యేతి కస్మై దేవాయ హవిషా
 విధేమ, యేన ద్యౌరుగ్రా పృథివీ చ దృఢేయేన సువ స్తంభితంయేన నాకః,
 యో అన్తరిక్షే రజసో విమానః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ,
 ఆహోహ యన్మహాతీర్విశ్వమ్, ఆయ స్తక్ష స్తథానా జనయన్తీ రగ్నిమ్,
 తతో దేవానాం నిరవర్తతాసురేకః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ,
 యశ్చిదాహో మహినా పర్యవశ్యద్దక్షం దధానా జనయన్తీ రగ్నిమ్,
 యో దేవేష్వధిదేవ ఏక ఆసీత్కస్మై దేవాయ హవిషావిధేమ.

ఇన్ద్రియాక్తమ్

హరిః ఓం ఇన్ద్రియో విశ్వతర్పురి హవామహే జనేభ్యః, అస్మాక
 మస్తు కేవలః, ఇన్ద్రియో నరో నేమధితాహవస్తే యతాపిర్యా యునజతే
 ధియస్తాః, ఊరోఽపృషాతా శవసశ్చకాన ఆగోమతి ప్రజేభజా త్వంసః,
 ఇన్ద్రియాణి శతక్రతో యాతేజసేషు పశ్యసు, ఇన్ద్రితాని తఆవృణే,
 అనుతేదాయ మహాఇన్ద్రియాయ సత్రాతేవిశ్వ మను పృత్రహత్యే,
 అనుక్షత్ర మనుసహో యజతేన్ద్రి దేవేభిరను తేన్మషసేన్య, యుజేరథం
 గవేషణం హరిభ్యామ్, ఉపబ్రహ్మణి జజుషాణ మనుః, విబాధిష్ఠాస్య
 రోదనీ మహిత్యా, ఇన్ద్రియో వృత్రాణ్యప్రతీ జఘన్వాక్, ఇన్ద్రియో
 యుజేరథమ్, జగ్మబ్జాతే దక్షిణ మిన్ద్రిహస్తమ్, వసూయరో వసు
 పతే వసూనామ్, విద్యాహిత్యా గోపతిం ఊరగోనామ్, అశ్మభ్యం
 చిత్రం వృషణం రయిన్దాః, తవేదం విశ్వమభితః పశవ్యమ్, యత్ప
 శ్యసి చక్షుషా సూర్యస్య, గవామసి గోపతి రేకఇన్ద్రి, భక్షిమహితే
 ప్రయతస్య వస్వః, సమిన్ద్రియో మహసానేషి గోభిః, సగ్ం సూరభి ర్మఘ

వస్తుగ్ం స్వప్రాయ, సంబ్రహ్మణా దేవకృతం యదస్తి, సందేవానాగ్ం
 సుమత్యా యజ్ఞీయానామ్, ఆరాచ్యత్ర మపబాధస్వదూరమ్, ఉగ్రో
 యశ్శమ్భుః పురుహూతతేన, అస్మేకేహి యవమద్గోమదిన్ద్ర, కృధీ
 ధియం జరిత్రే వాజరత్నామ్, ఇన్ద్రోశ్రేష్ఠాని ద్రవిణాని ధేహి చిత్తిం
 దక్షస్య సుభగత్వమస్మే, పోషం రయీణామరిష్టం తనూనాం
 స్వాత్మానం వాచస్పదినత్వమహ్నిమ్, భువన్స్త్వమిన్ద్ర (బ్రహ్మణా
 మహా నభో విశ్వేషు సవనేషు యజ్ఞీయః, భువో న్యూగ్ంశ్చైత్యో
 విశ్వస్మిన్నభరే జ్యేష్ఠశ్చ మన్త్రో విశ్వచక్రమణే, ఇన్ద్రం ప్రణయన్తం పపు
 రిన్ద్రగ్ం ప్రసన్నగ్ం సవితార మిన్ద్రం దధాతు, శక్రస్సుకృతస్య లోక
 మిన్ద్రం మన్యే పితరం మాతరంచ, విన్ద్రపానసిగ్ం రయిగ్ం సజిత్యా
 నగ్ం సదా సహమ్, వక్షసిష్ఠ మూతయేభర.

అగ్నిసూక్తమ్

హః ఓం అగ్నేనయ సుపధారయే అస్మాక్ విశ్వాని దేవ
 యునాని విద్యాన్, యయోధ్యస్మ జ్ఞహురాణమేనో భూయిష్ఠానే
 సమ ఉక్తిం విధేమ, ప్రసస్మకాయ భాసవే భరద్వగ్ం హవ్యం మతిం
 చాగ్నయే సుపూతిమ్, యోదైచ్యా మానుషా జనూగ్ంవ్యవ
 ర్విశ్వాని విన్దనా జిగాతి, అచ్ఛాగ్నిగో మతియో దేవయన్తీ రగ్ని
 యన్తి ద్రవిణం భిక్షమాణః, సుసృష్టశ్చం సుప్రతీకగ్ం స్వచ్ఛగ్ం
 హవ్యవాహ మఃశిం మానుషాణామ్, అగ్నే త్వమస్మద్యయోధ్య
 మీహ అగ్నిత్రా అధ్యరున్తృప్తీః, పునర్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవ
 త్వాం విశ్వేభిరజరేభ్యజత్ర, అగ్నే త్వంపారయా నర్యే అస్మాన్ఘన్వస్తి
 భిరతి దుగ్ధాణి విశ్వా, పూశ్చ పృథ్వీ బహులూచ ఉర్వీ భవాతో
 కాయ తనయాయ శేంద్రాః, ప్రకారగో మననా నచ్యమానా దేవ
 ప్రీచీం సయథ దేవయన్తః, డక్షిణావాహజినీ ప్రాచ్యేతి హవిర్భరన్త్య
 గ్నయే ఘృతాచీ, అగ్న ఆమూషం వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే,
 సహోతా నభు బహిషి, అగ్నిమీశే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవ
 మృశ్విజమ్, సహితారం రత్నధాతిమహి, అగ్నిః పూర్వేభిర్ ఋషిభి
 ర్విశ్వో నూతనై రుత, సదేవాం సహ వక్షతి, అగ్నినా రయి మశ్శచువ

తోషమేన దివే దివే, యశఃసం వీరనితమమ్, అగ్నేయం యజ్ఞ
మధ్వరం విశ్వతః పభూరసి, నభిద్దేవేషు గచ్ఛతి, అగ్నిర్హోతా
కవికృతు స్సత్యశ్చిత్రశ్రవస్తమః, దేవో దేవీభి రాగనుత్, అగ్నిర్
ఋషిః పనమానః పాశ్చాజ్యః పురోహితః, తమీమసే మహాగయమ్,
అగ్నేపవస్వ స్వపా అస్మేనర్చయన్వీర్యమ్, దధస్రయి మయి నోషమ్,
అగ్నిగూర్ధా దివః కరుత్యజిఃపృథివ్యా అయమ్, అపాం రేతాంఽపి
జన్వతి, ఉద్భుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేం మిష్టాపూర్తే సకలృజ్జహ
మయంచ, పునః కృణ్వంతస్త్వా పితరం యువాన మన్వాతాంఽసీత్వయి
తనుమేతమ్.

యమనూక్తమ్

హరిః ఓం ఆచూతుదేవ సుమనాభి నూతిభి ర్యమో హవేహ
ప్రయతాభిరక్తా, ఆసీదతాం సుప్రయతే హబరహిష్యార్జాయ
జాత్యై మమశత్రుహత్యై, యమే ఇవ యతనూనే యజైతు ప్రనా
మ్భరన్మానుషా దేవయన్తః, ఆసీదతగ్ం స్వములోకం విదానే స్వాసస్థి
భవతమిన్దవేనః, యమాయ సోమంసునుతి యమాయజహుతాహవిః,
యమం హ యజ్ఞో గచ్ఛ త్యగ్నిదూహో అరజ్యుతః, యమాయ
ఘృతవద్ధవి ధ్వజుత ప్రచ తిపత, సనో దేవే శ్చాయమ దీర
మాయః ప్రజీవసే, యమాయ మమమత్తమం రాజ్ఞే హవ్యం
జహోతన, ఇదం నమ ఋషిభ్యః పూర్వజేభ్యః పూర్వేభ్యః పథి
కృద్యభ్యః, యోఽయ కౌప్యజగతిః శాధిసస్త్రిక ఇన్వీ, యమం భజ్య
శ్రవోగాయయోరాజాన సరోభ్యః, యమం గాయగర్వ్యశ్రవో
యోరాజాన సరోభ్యః, యేనాహోనవిర్యో ధర్వానియేన శ్చాః పృథివీ
దృఢా, హిరణ్యకర్మ్య స్థసురాన్ హిరణ్యకర్మ్య కయశ్శశాన్, అశ్విన
సశ్యతో దానం యమో రాజా లగ్నిభ్యః, యమో కాభార పృథివీ
యమో విర్యే నిదం జగితే, యమాయ, పృథ్విశ్రాన్తే యతాపృణ
ద్వాయూరిక్షితమ్, యహాశ్చ యమో మన్వీశో విభృణివేసేనామః
యమం యో విశ్వా ర్షరామూర్త్యైకఋషిభ్యః, త్రిమూ
కేభిః పతతి పశువీరేక మిన్ద్రిహత్, గాయత్రీ త్రిష్టప్పన్దాంసి

సర్వాతాయమ అహితా, అహరహ ర్నయమానో గామశ్వం పురుషం
జగత్, వైవస్వతో నతృప్యతి పశ్చభిర్మానవైరమ్యః, వైవస్వతే వివి
చ్యస్తే యమే రాజని తే జనాః, యే చేహ సత్యేనేచ్ఛస్తే య ఉచా
సృత వాతనః, తే రాజన్నిహ వివిచ్యస్తే ధాయన్తి త్వాముప, దేవా
గ్ంత్య యే నమస్యన్తి బ్రాహ్మణాగ్ం శ్చాపచిత్తతి, యస్మిన్స్వప్నే
సువలాశే దేవైస్సంపిబతే యమః, అత్రానో విశ్పతిః పితాపురాణా
అరువేనతి, యమో దాధార పృథివీం యమో ద్యాముత సూర్యః,
యమస్సర్వ మృత్యుస్తేనః ప్రాణానాం వాయూనామ్.

నిర్ఋతిసూక్తమ్

హరిః ఓం నమస్సుతే నిర్ఋతే విశ్వరూపే అయస్కయం విచృతా
బద్ధమేమ్, యమేన త్వం యమ్యాసంవిదానో త్తమన్నాకమధిరోహ
యేమమ్, యత్తే దేవీ నిర్ఋతిరాబబద్ధ దామగ్రీవాస్యవిచర్త్యమ్,
ఇదంతే తద్విష్యా మ్యాయుషోనమధ్యా దథా జీవః పితృమధ్ధి ప్రముక్తః,
యస్యాస్తే అస్యాః క్రూర ఆసంజ్ఞహో మ్యేషాం బద్ధానామవస్థ
నాయ, భూమిరితి త్వాజనావిదుర్నిర్ఋతిరితి త్వాహం పరివేద
విశ్వతః, అనుస్వంతమయజమాన మిచ్ఛస్తేన స్యేత్యాంతస్కర స్యాన్వేషి
అన్యమస్మదిచ్ఛ సాత ఇత్యా నమో దేనినిర్ఋతే తుభ్యమస్తు, దేవీ
మహం నిరుఋతిం వద్దమానః పితేవపుత్రం దసయే వచోభిః, విశ్వ
స్యయా జాయమానస్య వేదశిరశ్శిరః ప్రతిసూరీ విచక్షే, నివేశన స్సంగ
మనో వసూనాం పిశ్వానాపా భిచక్షే, శచీభిః, దుర్ధానరాతీరహనుద
వీరవత్సీ, యమేన యమ్యాయుషా సువిదానా, పితేవ పుత్ర మభి
రక్షతం నః, నమస్తే నిర్ఋతయే ఘనతేజాయ తస్మైవిపృజ బద్ధనాన్
యమనయత్వగ్ం సవితా దేవ ఉత్తమానసీకే అభిరోచయ యాయి
నామ్, వసవః ప్రథమో దేవతానాం సోఽగ్ర్య ప్రజాం పశూన్నాహి
అతో దేవేభ్యః పశుభిర్యోవై వసవస్సృస్యస్తు, సహస్రాక్షోవా అయ
మగ్నిః పితరో దేవతానాం వసూన్యత్ర వసనో భూతానాం పాలయన్తి
తస్మా అన్యవసుభ్యః.

వరుణనూక్తమ్

హరిఃటం అస్తభ్నాద్యా మృషభో అస్తరిక్ష మమిమిత నరిమా
ణం పృథివ్యా ఆసీదద్విత్వా భువనాగ్గ సంరాడ్విశేత్తాని వరుణస్యవ్రతాని
వనేషు వ్యస్తరిక్షిం తతాన వాజమర్వత్స వయో అఘ్నియాసు, యచ్చి
ద్ధితే విశో యథా ప్రదేవ వరుణవ్రతమ్, మినీమసిద్వవిద్యవి, యత్కిం
చేదం వరుణ దైవ్యే జనేఽభిగ్రోహం మనుష్యా శ్చరామసి అచిత్తీ
యత్రవ ధర్మా యుయోపిమ మానస్తస్మా దేవసో దేవ రీరిషః, కితవా
సో యద్ది రిపుర్నదీవి యద్వాహుసత్య ముతయన్న విద్య, సర్వాతావిష్య
శిథిరేవ దేవా ఽథా తేస్యామ వరుణ ప్రియాసః అవతేసేహో వరుణ
నమోభి రవ యజ్ఞేభి రీమసే హవిర్భిః, త్వయన్నస్మధ్య మసుర
ప్రచేతో రాజన్నేనాగ్ంసి శీత్రభః కృతాని, ఉదు త్రమం వరుణపాశ
మశ్మదవాధమం విమధ్యమగ్ం శ్రథాయ, అథా వయమాదిత్య వ్రతే
తవానాగసో అదితయేస్యామ ఇమమ్మే వరుణ శ్రుధీహవ మద్యాచ
మృడయ, త్వమవస్య రాచకే, తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా వన్ధమాన
స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః, ఆహేడమానో వరుణే హ బోధ్యురు
శగ్ం సమానఆయుః ప్రమోషీః, త్వంనో అగ్నే వరుణస్య విద్వాదే
వశ్య సేహోఽన యాసిసీష్ఠాః, యజిష్ఠో నహ్నితమ శ్శీశుచానో విశ్వా
ద్వేహాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యర్మత్, సత్వంనో అగ్నే ఽనమోభావో నేదిష్ఠో
అస్యా ఉషసో పుష్ట్యా, అవయక్మనోవరుణగ్ంరరాశో ఏహిమృషికగ్ం
సుహవోనవధి, త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మనసాహితః, అయాసన్ హ
వ్యనూహిషే యానోభేహి భేషజమ్, యేతేతతం వరుణ యే సహగ్రం
యగ్గియాః పాశా వితతాః పుషత్రా, తేభ్యోఽగస్త్య సుమితోతవిష్ణు
ర్విశ్వేదేవా ఽముచ్చంత మరుతస్స్వస్త్వా.

వాయునూక్తమ్

హరిఃటం వీరోన్నాగ్ం రయివృథ స్సుమేధాః, శేత్యసిష్ఠక్తి
నియుతామభిశ్రీః, తేవాయ వేసమనావితస్థుః, విశ్వేన్నరస్వవత్త్యాసచక్రః,
రాయోఽచుయం జజ్ఞహ రోదసీ ఉభే, రాయే దేవి ఖషణా ధాతి దేవసు,

అథావాయం నియుత స్సశ్చతన్వః, ఉత శ్వేతం వసుధితిం నిరేకే,
 ఆవాయో భూష శుచిపా ఉపన స్సహస్రనే నియుతో విశ్వవార, ఉహితే
 అన్ధో మద్యమయామి యస్యదేన దధిపే. పూర్వపేయమ్, ప్రయా
 భిర్యాసి దాశ్వాగ్ం సమచ్ఛా నియుద్ధి ర్వాయవిష్టయే దురోణే, ని
 రయిగ్ం సుభోజనమ్, యవేహసి పీరవద్ధవ్య మశ్వీయం చరాధః,
 ప్రవాయమచ్ఛా బృహతీ మసీహా, బృహద్రయిం విశ్వనారాగ్ం రథ
 ప్రామ్, ద్యుతద్యామా నియుతః పత్యమానః, కవికవిమియక్షసి ప్రయ
 జ్యో, ఆనోసియుద్ధి శ్వేతీభిరధ్వరమ్, సహస్రిణీభి రుపయాహి యజ్ఞమ్,
 వాయో అస్మిచ్ హవిసి మాదయస్వ, యూయంపాత స్వస్తిభి
 స్సదానః, వాయో శతగ్ం హరీణామ్, యవర్వహామ్యాణామ్, ఉత
 వాతే సహస్రిణో రథఆయాతు పాజసా, ప్రయావాజస్స హేమస్తం
 పేను మస్యశ్శర్జుని, ఋదూదరేణ సఖ్యాసచేయ యోమానరిష్యేధ
 ర్యశ్వపీతః, పక్రమ్యాథ ఉర్ధ్వం పురుషజో వివేశ ప్రజాసు వృత్తాయ
 అనూస్తదాతి, సోహమస్మిచ్ఛజాని సమాపాతు, యో మాతరిశ్వా
 వియజ్జా తోంసరో వృతో హూయతే, యస్యచతగ్ం సమేతు, మరుతః
 పరమాత్మా పరమా గతిః పరం బ్రహ్మ పరం యోగమ్, పరమా
 త్మానం మక్యే అజరం యోగ్నిరహమన్నం వాయవే, మరుతో
 గణానాం ప్రథమ స్సప్తధానాం మూర్ధా వాయో అన్యమజరగ్ం
 త్రియమ్, హోతారం వైరయన్వాహు రగ్నేహవ్యం మమధ్యః.

మజేరమాక్రమ్

హరిః ఓం అధ్యస్తిరోధా జాయత, తవ వైశ్రవణ స్సదా,
 తిరోధేహి సపత్నాన్నః, దేఅపోఽశ్నన్తి కేచన, త్వష్ట్రీం మాయాం
 వైశ్రవణః, రథగ్ం సహస్రవన్ధరమ్, పురుశ్చక్రగ్ం సహస్రాశ్వమ్,
 ఆస్థాయా యాహి నో బలిమ్, యస్మై భూతాని బలిమావహన్తి, ధనం
 గావో హస్తీహిరణ్య మశ్వాన్, అసామసుమతో యజ్ఞీయశ్చ, త్రియం
 బిభ్రతో చ్చముయి విరాజన్, సువిర్వనే చ క్రౌంచేచ, మైనాకే
 మహాగి, కలం స్వేదాగమన్త, కగ్ం హర్మ్యం చగరంతచ, ఇతిమన్యాః.
 కల్పాంతరహర్షస్స, యదబలిగ్ం హతేత్, హిరణ్యనాభ రేః విత్తు

దయో కాబేరాయాఽయంబలిః, సర్వభూతాధిపతయో సమగ్రితి, అథ
బలిం హృత్వోపతిష్ఠేత, క్షత్రింక్షత్రిం వైశ్రవణః, బ్రాహ్మణా
వయ్యంస్థాః, సమస్తేఅస్తు మామాహింసీ, అస్మాత్ప్రవిశ్యాన్న
మద్ధీతి, అథతమగ్నిమాదగీత, యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయజ్ఞేత, తిరో
ధాభూః, తిరోధా భువః, తిరోధాస్వః, తిరోధాభూకృష్ణవస్వః,
సర్వేణాః లోకానా మాధిపత్యే సీదేతి, అథ తమగ్ని మిన్దీత, యస్మిన్నే
తత్కర్మ ప్రయజ్ఞేత, తిరోధా భూస్వాహః, తిరోధా భువస్వాహః,
తిరోధా స్వస్వాహః, తిరోధా భూకృష్ణవస్వస్వాహః, యస్మిన్నేతత్కర్మ
సర్వాఽహుతీర్ హుతా భవేయః, అపి బ్రాహ్మణముఖివాః, తస్మి
న్నహ్నః కాలే ప్రయజ్ఞేత, పరస్సుప్రజనా ద్వేషి, మాగ్నృ ప్రమాద్యన్త
మాఽభ్యావరోత్, సర్వాధా సిద్ధ్యంతే, యఏవంవేద, తుద్యన్తిద
మజానతామ్, సర్వాధా స సిద్ధ్యంతే, యస్తే విఘాటకో భ్రాతా,
మమాఽన్తర్ హృదయే శ్రితః, తస్మా ఇమ వగ్రసిద్ధం జహోమి,
సమేఽధాన్మా విరగీత్, మయి స్వాహా, రాజాధి రాజాయ ప్రసహ్య
సాహితే, నమో నయం వైశ్రవణాయ కుర్మహే, సమే కామాన్కామ
కామాయ మహ్యమ్, కామేశ్వరో వైశ్రవణో దదాతు, కుబేరాయ
వైశ్రవణాయ, మహారాజాయ నమః, ఇమః కుబేరాయ సహస్రాశ్వా
తుభ్యం విదే మహారాజాయ నమః, రాయసోపీగామూఽయంసా త్వా
నిగీశో భ్రాతృవ్యాణాం మహసాం చాధిపత్యై, విశ్రవాగ్రుః కాబేర కా
రక్షోరాజేన ప్రేషితాః, గ్రామంస జానయో గచ్ఛన్తీచ్చన్తో పరిదా
కృతాన్, ఏతాన్ పృతేతాన్ పృత్యేతేయం బ్రహ్మోముత్రః, తావగ్నిః,
పగ్యురత్తాన్ద్రోస్తాచ్చృహస్పతిః, తాః హం వేదబ్రాహ్మణః ప్రమృ
శతః కుటదన్త్యాన్వేకేశాన్లమ్బచస్తనాన్.

ఈశాననూక్తమ్

హరిః ఓం నమః శ్రుతం గర్తవ్యం యువానం మృగం భీష
ముపహన్న ముగ్రమ్, మృడా జతే కుద్ర స్తవానో అశ్వస్తే అగ్న
స్థిపనస్తు సేవాః, హిరో వక్రశ్చ సేఽఱిర్వృణాత్తు పరి త్వేష్య మర్మ
తికళామోః, అనగ్ధిరా మఘరద్యన్తనుష్వ మిథ్యస్తోకాయ తవ

యాయ మృడయ, మీధుష్టమ శివతమ శ్శివోన స్సుమనాభన, పరమే
 పృక్ష ఆయుధం నిధాయ కృత్తిం వసాన ఆచర పినాకం, బిభ్రదాగహి
 అర్హాభ్యుభర్షి సాయకాని ధన్వ, అర్హాన్నిష్కం యజతం విశ్వ
 రూపమ్, అర్హాన్నిదం దయసే విశ్వమబ్బుపీమ్, న వా ఓజీయోరుద్ర
 త్వదస్తి, త్వమగ్నే రుద్రో అసురో మహా దివస్త్వగ్ం శర్థోమూరుతం
 పృక్ష ఈశిషే, త్వం వాతైరరుణై ర్యాసి శంగయస్త్వం పూషా విశతః
 పాసి నుత్మనా, ఆనో రాజాన మధ్వరస్య రుద్రగ్ం హోతారగ్ం సత్య
 యజగ్ం రోదస్యః, అగ్నింపురా తనయితోర్ని రచిత్రాద్ధిరణ్యరూప
 మవసే కృణుధ్వమ్, నమస్తే రుద్రమన్యవ ఉతోత ఇషవే నమః, నమస్తే
 అస్తు ధన్వనే గాహుభ్యాముత తే నమః, యాత ఇషు శివతమా శ్శివం
 బభూవతే ధనుః, శివా శరవ్యా యాతవత తయానో రుద్ర మృడయ,
 రుద్రమన్యం బహుతో హుతం వృషభం నమస్తే అస్తు, తన్నే అస్తు
 గాహుభ్యాం పీతయే, త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధి పుష్టివర్ధనమ్,
 ఉర్వారుక మివ బర్ధనాన్మృతోర్మృక్షీయమా మృతాత్, ఈశాన
 స్సర్వలోకానాం త్ర్యంబక స్సర్వవిద్యానాం స ద్వితీయో భవోద్భ
 వాయ, ఈశ ఈశితే భూర్భువస్సువరీశాయ లోకానాం భీమాయ
 వామదేవాయ నమః.

గోదానమాక్రమ

ఆ గోదానా తృతీదిదం బ్రాహ్మీయం బ్రహ్మనిర్మితమ్, సూక్తం
 తత్పారమాత్మీయ మాత్తాదేవానా మజరో ౭మరేశః, సంశ్లాగే పుణ్డ
 రీకే సవిష్ట స్త్రాలార్థాయామోరక్తనేత్రః, శఙ్ఖస్ఫటిక సజ్జాశ స్తేషాందే
 వానా మస్తరాసీ దస్తరాత్మా, అజితో దేవోయక్షాణాం విద్యాధర
 ణాం గన్ధర్వాణామస్తరాత్మా, బ్రహ్మణ శ్శస్తరాత్మా, బ్రాహ్మీకో
 రాద్రిక ఉదాసక స్సమనుష్యాణాం హక్మోర్మువా అఙ్గుపృథ్వాత్రో
 హృదయేసన్నివిష్టస్థుసామస్తరాత్మా అగ్ని రావిష్టో యద్రూపం తస్య
 ప్రవాహసి సజీవ ఇత్యభిశ్యతే.

సారస్వతనాటకమ్

ఓమాం శ్చర్మణీ ధృతో విశ్వేదేవానాం అగత, దాశ్వాంసో దాశు
షస్సుతమ్, విశ్వేదేవాసో అపుర స్సుతమాగంత తూర్ణయః, ఉసాభవ
స్వసరాణి, విశ్వేదేవాసో అసిథవహీ మాయాసో అదుహః, మేధం
జుషస్త వహ్నయః, పావతాన స్సరస్వతీ వాజేభి ర్వాజినీవతీ, యజ్ఞంనష్టు
ధిరూవసుః, చోఽయిత్రీ సూనృతానాం చేతన్తీ సుమతీనామ్, యజ్ఞం
దధే సరస్వతీ, మహాఅర్ణ చ్చరస్వతీ ప్రచేతయతి కేతునా, ధియోవిశ్వా
విరాజతి.

రాత్రినాటకమ్

రాత్రి వ్యఖ్యదాయతీ పురుతాదేవ్యాంగక్షభిః, విశ్వా అధిశ్రియో
ధిత, ఓర్వప్రా అమర్త్యా నివతో దేవ్యుగ ద్వితః, జ్యోతిషా బాధతే
తమః, నిరుస్వసారమస్కృతోషసం దేన్యాయతీ, అమేమహానతేతమః,
సానోఅద్య యస్యానయం నితేమామన్నవిక్రహీ వృక్షేనవళింనయః,
స్రగ్రామాసో అవిక్షత నివిద్వంతో నిపక్షిణః, నిశ్వేనానశ్చిదర్థినః,
యావయా వృక్క్యాంగవృకం యవయస్తేస మూర్ధ్యే, అథాన స్సుతరా
భవ, ఉపమా పేషిత తమః కృష్ణంన్యక్త మస్థిత, ఉషఋణే వయాతయ,
ఉపతేనా ఇవాకరం వృణీష్వ దుహిత ర్దినః, రాత్రిస్తోమం నజిగృహే,
ఆరాత్రి పార్థివంరజల్ల పితరః ప్రాయుధామభిః, దివస్సదాంసి బృహతీవి
త్థిషస ఆత్వేషం వర్తతేతమః, యేతేరాత్రి నృచక్షసో యుక్తాసో నవతి
ర్నవ, అశీతి స్సంత్యష్టా ఉతోతే సప్తరప్తతీః, రాత్రీంప్రపద్యే జననీం
సర్వభూత నివేశనీమ్, భద్రాం భగవతీం కృష్ణాం విశ్వస్య జగతో
నిశామ్, సంవేశినీం సంయమినీం గ్రహనక్షత్ర మాలినీమ్, ప్రవన్నోహం
శివాం రాత్రీం భద్రదేవార మశీమహి భద్రదేవార, మశీమహ్యోనమః

హిరణ్యగర్భనాటకమ్

హిరణ్యగర్భ ఆపోహయత్ప్రజావతే, సవేదపుత్రః పితరగ్ం
సమాతరగ్ం ససూనుక్భవధ్న భువత్పున ర్మఘుః, సద్యాహ్మణ్ణో దస్త
రిక్షగ్ం ససువస్సవిశ్వాభురో అభవధ్న ఆభవత్, సప్రత్నవన్నవీయ

సాఽగ్నే ద్యుమ్నేన సంయతా, బృహత్తతన్థ భానునా నికావ్యావేధస
శ్వశ్వతస్కర్హస్తే, దధానో నర్యాపురూణి, అగ్నిర్భువద్రయిపతీ
రయీణాం సత్రాచక్రాణో అమృతానివిత్వా, హిరణ్యపాణిమూతయే
సవితారముపహ్వయే నచేత్తా దేవతాపదమ్, వామమద్యసవితర్వామ
ముశ్యో దివేదివే వామమగ్నభ్య్ం సావీ, వామస్య హిక్షయస్య దేవ
భూరే రయాధియా వామభాజస్సామ, బడ్ధితా పర్వతానాం భిద్రంబిభ
ర్షి పృథివి, ప్రయాభూమి ప్రవత్వతి మహ్నిజినోషి మహిని, స్తోమా
సస్త్యా విచారిణి ప్రతిష్ఠోభ స్త్యక్తుభిః, ప్రయావాజం నహేషన్తం పేరు
మస్య స్యర్జుని, ఋదూదరేణ సఖ్యాసచేయ యోమాసరిష్యే ధర్మశ్వ
పీతః, అయంయస్సోమో చ్యధాయస్యే తస్మాజ్జన్త్రం ప్రతిరమే మ్యచ్ఛ, ఆపా
స్తమస్య స్తృపలప్రభర్మా ధునిశ్శిమీవాఞ్చరుమాగ్ం ఋజీషీ, సోమో
విశ్వావ్యతసాననాని నార్యాగిన్ద్రం ప్రతిమానాని దేభుః, ప్రసు
వాన సోమఋతయశ్శికేతేన్ద్రాయ బ్రహ్మ జమదగ్ని రర్చన్, పృషా
యన్తాఽసి శచస్సురస్యాన్తర్యచ్ఛగ్నతే ధర్మౌద్భ్యంహ, సబాధస్తే
మదంచ శుష్మయంచ బ్రహ్మసరో బ్రహ్మకృత స్సవర్యన్, అరో
వాయశ్చరతే సోమచక్షాన్త్రేచిన్ద్రో దధతేష్టుస్సుతుర్యామ్, వషత్తైవిష్ణ
వాస ఆకృణోమి తస్మేజుషస్వ శిషివిష్ట హవ్యమ్, వర్ధన్త్యా సుష్టుతయో
గిరోమే యాయంచాతి స్వస్తిభిస్సదానః, ప్రతత్రే అద్యశిషివిష్ట
నామార్య శ్వగ్ంసామి వయునానివిద్వాన్, తంత్యాగ్నామి తవసమత
వీయాన్త్రయన్తమస్య రజసఃపరాకే కిమిత్రేవిష్ణో పరిచక్ష్యం భూత్రప్రయద్వ
వక్షే శిషివిష్టో అస్మి, మావరో అస్మదపగూహా ఏతద్యదన్యరూప స్సమిధే
బభూధ అగ్నేదా దాశుషేరయిం వీరవన్తం పరీణసం శిశీహిసస్సూను
మతః, దానో అగ్నేశతినోదాస్సహస్రిణో దురోశవాజగ్ం శ్రుత్యా
అపావృధి, ప్రాచీ ద్యావాపృథివీ బ్రహ్మణాకృధి సువర్ణశుక్ర ముషసో
విదివ్యశః, అగ్నిర్దా డ్రివిణం వీరపేశా అగ్నిర్ ఋషిం యస్సహప్రా
సనోతి, అగ్నిర్దివి హవ్యమాత తానాగ్నేర్ధామాని విభృతా పురుత్రా,
మానోమర్ధీ రాతూభర, ఘృతంచపూతం తనూరరేషా శ్శుచిహిరణ్యమ్,
తత్రేరుక్మో నరోచతస్యధావ ఉభేసుశ్చన్ద్ర సర్పిణో దర్విశ్రీణిషఆనసః,

ఉత్తర ఉత్పన్నాపూర్వ ఉత్తరేషు శవసంస్కార ఇష్టాంతస్తోత్రభ్యుపభర
వామోశతం హరిణాం యునన్య పోష్యాగామ్, ఉత్తరాతే సహస్రిణో
రథఆయాశు సాజసా, ప్రయాభి ర్యాసిదాశ్వాగ్ం సమచ్ఛానియుద్భి,
ర్వాయవిష్ణయే దురోజే, నివోరయిం సుభోజసం యునేఽహస ఏర
వద్దత్య మశ్వయంచరాధః, రేవతీర్న సుధమాద ఇన్ద్రేసన్తుకు వివాహాః,
క్షుమన్తో యాభిర్మదేమ, రేవాగ్ం ఇదేవతస్తాన్తా స్వాత్త్వాఽతో
మఘోనః, ప్రేదుహరి వశ్యుతస్య.

విశ్వజత్సూక్తమ్

విశ్వజతే ధనజతేస్వర్జితే సత్రాజితే నృజితఉర్వ రాజతే, అశ్వజతే
గోజతే అబ్జితే భరేన్ద్రాయసోమం యజతాయ హర్యతమ, అభిభవే
భిభంగాయవన్య తేహాహృయ సహమానాయ వేధసే, తువిగ్రయే
వహ్నయే దుష్టరీతవే సత్రాసాపేనమ ఇన్ద్రాయరోచత, సత్రానాహో
జస భక్షోజసం సహశ్శ్వసనో యుధోఅనుజోష ముక్షితః, పృతంచయ
ససహారిర్విత్వారిత ఇన్ద్రోఽయరోచం ప్రకృతాని ఏర్యా, అనానుదో
వృషభోదోధతో వధోగంభీరఋష్యో అసమప్తకాన్యః, రధ్రచోద
శ్శ్నధవో వీళిత స్ఫుళురిన్ద్ర స్ఫుయజ్ఞ ఉషసస్వర్జిత, యజ్ఞేక గాతు
మవ్రో వివిధిరేధియోహిన్వానా ఉక్తితో మనీషిణః, అభిస్వరా సమ
దాగా అవస్యవ ఇన్ద్రోహిన్వానా ద్రవిణాన్యాశత. ఇన్ద్రోశేష్ఠాని ద్రవిణాని
ధేహి చిత్రిదక్షస్యసుభగత్వమస్మే, పోషంరయీణా మరిష్టింతహూనాం
స్వాద్మానంవాచ స్సందినత్వమహ్నమ్, త్రికద్రుకేషు మహిషోయనాశిరం
తువిశుష్మ స్త్రివతోసమ మపిబద్విష్ణునా సుతంయథావశతో, సత్రం
మమాద మహీర్మకర్తవే మహామురుసైనం సశ్శద్దేరోదేవం సత్య
మిన్ద్రం సత్యఇన్ద్రో, అధర్వీషీంమాం అభ్యోజసాక్రివిం యుధాభవదారో
దనీ అపృణదన్య మజ్మనా ప్రవాప్యశే అధత్తాన్యం జతరేప్రేమరిచ్యత
సైం=సత్యఇన్ద్రః, సాకంజాతః క్రతునాసాకమోజసా వక్షిభసాకం
వ్యధోవీక్తై స్ససహస్త్రినో విచరో మనీషి, దాతారాధస్త్వనతే కాన్యం
వసుక్తం సత్త్వ=సత్యఇన్ద్రః సత్త్వ=సత్త్వ ఇన్ద్రోహిన్వానా
సూరం వివిధాహుం కృతవే మహామురుసైనం సశ్శద్దేరోదేవం సత్య

స్వహః, భువద్విశ్వ మభ్యాదేవ మోజసా విదాదూర్జం శతక్రతు ర్విదా దిషమ్.

ఈజ్జారాదయః

ఈజ్జారాయ స్వాహా. ఈజ్జృతాయ స్వాహా. కర్ణిష్ఠతే స్వాహా. అవక్రస్థతే స్వాహా. ప్రోథతే స్వాహా. ప్రప్రోథతే స్వాహా. గర్భాయ స్వాహా. ఘ్రూతాయ స్వాహా. ప్రాణాయ స్వాహా. వానాయ స్వాహా. అపనాయ స్వాహా. సద్దీయమానాయస్వాహా. సద్దితాయస్వాహా. విచృత్యమానాయస్వాహా. విచృతాయస్వాహా. పలాయిష్యమాణాయస్వాహా. పలాయితాయస్వాహా. ఉపరగ్ంస్యతే స్వాహా. ఉపరతాయస్వాహా. నివేక్ష్యతే స్వాహా. నివిశమానాయస్వాహా. నివిష్టాయస్వాహా. నిషధ్యతే స్వాహా. నిషేదతే స్వాహా. నిషణ్ణాయ స్వాహా. ఆసిష్యతే స్వాహా. ఆసీనాయ స్వాహా. ఆసితాయ స్వాహా. నిపథ్యతే స్వాహా. నిపద్యమానాయస్వాహా. నిపన్నాయస్వాహా. శయిష్యతే స్వాహా. శయూనాయస్వాహా. శయితాయస్వాహా. సమ్మిలిష్యతే స్వాహా. సమ్మిలితే స్వాహా. సమ్మిలితాయస్వాహా. స్వప్స్యతే స్వాహా. స్వపతే స్వాహా. సుప్తాయ స్వాహా. ప్రబోధ్యతే స్వాహా. ప్రబుద్ధ్యమానాయస్వాహా. ప్రబుద్ధాయస్వాహా. జాగరిష్యతే స్వాహా. జాగ్రతే స్వాహా. జాగరితాయస్వాహా. శుశ్రూషమాణాయస్వాహా. శృణ్వతే స్వాహా. శ్రుతాయ స్వాహా. వీక్షిష్యతే స్వాహా. వీక్షమాణాయస్వాహా. వీక్షితాయస్వాహా. సగంహస్యతే స్వాహా. సంజహానాయస్వాహా. ఉజ్జహానాయస్వాహా. వివర్ధ్యతే స్వాహా. వివర్తమానాయస్వాహా. వివృతాయ స్వాహా. ఉత్థాస్యతే స్వాహా. ఉత్తిష్ఠతే స్వాహా. ఉత్థితాయస్వాహా. విధిష్యతే స్వాహా. విధూన్వానాయస్వాహా. విధూతాయస్వాహా. ఉత్కగ్ంస్యతే స్వాహా. ఉత్కగ్మతే స్వాహా. ఉత్కగ్నాయస్వాహా. చజ్గ్మిష్యతే స్వాహా. చజ్గ్మిష్యమాణాయస్వాహా. చజ్గ్మితాయస్వాహా. కణ్డాయిష్యతే స్వాహా. కణ్డాయమానాయస్వాహా. కణ్డాయితాయస్వాహా. నికషిష్యతే స్వాహా. నికషమాణాయస్వాహా. నికషితాయస్వాహా, యదత్తితస్మై

స్వాహా. యత్పితౄణాం తస్మైస్వాహా. యన్మేహతి తస్మైస్వాహా. యచ్చ
కృత్త-రోతి తస్మైస్వాహా. రేతకేస్వాహా. ప్రజాభ్యస్వాహా. ప్రజచనా
యస్వాహా. సర్వస్మైస్వాహా.

అష్టాశిః

విష్ణవే స్వాహా. విష్ణవేస్వస్తిదాయస్వాహా. విష్ణవే సర్వం
ధరాయ స్వాహా. విష్ణవే సర్వోత్పత్తి స్వాహా. విష్ణవే సర్వాత్మనే
స్వాహా. విష్ణవే సర్వదేవాత్మనే స్వాహా. విష్ణవే సర్వవేదాత్మనే స్వాహా.
విష్ణవే సర్వమునీనామాత్మనేస్వాహా. విష్ణవే యోగచక్రధారణాయ
స్వాహా. విష్ణవే సర్వప్రతిష్ఠాయస్వాహా. నారాయణాయ స్వాహా.
నారాయణాత్మనేస్వాహా. నారాయణాయ సర్వదేవాత్మనేస్వాహా.
నారాయణాయోద్ధృతాపాయస్వాహా. నారాయణాయ సంయమనాధిప
తయేస్వాహా. నారాయణాయ సమృద్ధిగపతయే స్వాహా. నారాయ
ణాయ సర్వత్వప్రిప్రదాయాస్వాహా. నారాయణాయానంతాత్మనేస్వాహా.
నారాయణాయ బ్రహ్మేశాత్మనేస్వాహా. నారాయణాయ ప్రజాపతయే
స్వాహా. నారాయణాయాచార్యశ్రేయనాయస్వాహా. పుణ్యనారాయణాయ
స్వాహా. పుణ్య నారాయణాయ త్రివశాధిపతయే స్వాహా. పుణ్య
నారాయణాయ వటాక్షనాశినే స్వాహా. పుణ్య నారాయణాయ పాదా
ర్చికే. స్వాహా. పుణ్య నారాయణాయ బాలరూపినే స్వాహా. పుణ్య
నారాయణాయ మామరూపినే స్వాహా. పుణ్య నారాయణాయ
ప్రబోధినే స్వాహా. పుణ్య నారాయణాయ సర్వాధిపానాయ స్వాహా.
పుణ్య నారాయణాయ సర్వప్రవరణాయ స్వాహా. పుణ్య నారాయ
ణాయ మూర్ధ్నిస్థానాయ స్వాహా. బాలాయస్వాహా. బాలాయ వట
పత్రశాయినే స్వాహా. సత్యాయస్వాహా. సత్యనిష్ఠాయ స్వాహా. సత్యా
త్మనే స్వాహా. సత్యనిత్యాయస్వాహా. సర్వేతరంహి సతేత్యం ప్రతి
ష్ఠాయ స్వాహా. సత్యాయ సర్వలోక ప్రపత్తినే స్వాహా. సత్యాత్మ
దేవాయ స్వాహా. సత్యమోదాయ స్వాహా. సత్య సోపానకాయ
స్వాహా. త్వంహి సత్యత్వైశ్చ సత్య నిష్ఠోభ్యనాయ స్వాహా. పురుషాయ

స్వాహా. పురుష సగ్ధంస్తుతాయస్వాహా. పురుష సమధీతాయ
 స్వాహా. పురుష నిష్ఠాయ స్వాహా. పురుషాత్మనే స్వాహా. పురుష
 పురుషాయ స్వాహా. పురుషాయ జగన్నిత్రాయ స్వాహా. పురుషాయ
 జగదాధారాయ స్వాహా. పురుషాయ జగత్ప్రసరినే స్వాహా. పురు
 షాయ జగద్దేతవే స్వాహా. విష్ణు క్షీడాత్మనే స్వాహా. భూమి సజ్జీ-
 డాత్మనే స్వాహా. జగన్మోదాయ స్వాహా. జగద్ధితాయ స్వాహా. నిఖు
 ర్యసాయస్వాహా. కాయస్వాహా. కస్తై స్వాహా. కతమస్తై స్వాహా.
 సర్వస్తై స్వాహా. విష్ణవేస్వాహా. విష్ణవే మన్త్రాన్ద్రహణాయ స్వాహా.
 ధ్రువరూపిణే స్వాహా. సంవృతాత్మనే స్వాహా. సంప్రీతికరాయస్వాహా.
 సర్వశుభప్రదాయ స్వాహా. అశుభనాశాయ స్వాహా. శుభ సంబం-
 హణాయ స్వాహా. పుణ్యాయ స్వాహా. పుణ్యాయ బలోర్జితా
 యస్వాహా. పుణ్యాయ జయసమృద్ధాయ స్వాహా. పుణ్యాయ కామా
 నందజననాయ స్వాహా. పుణ్యాయ సర్వానందాయ స్వాహా. పుణ్యాయ
 సమృద్ధాయ స్వాహా. పుణ్యాయ శ్రీనిధానాయ స్వాహా. పుణ్యాయ
 బ్రహ్మాన్ద్రహణాయ స్వాహా. పుణ్యాయ పరస్థానాయ స్వాహా.
 పుణ్యాయ లోకసమ్భావనాయ స్వాహా. పుణ్యాయాదృతాయ స్వాహా.
 పుణ్యాయానాదినిధనాయ స్వాహా. పుణ్యాయామితమహిమ్నే స్వాహా.
 పుణ్యాయాత్మస్తహితాయస్వాహా. పుణ్యాయ సర్వప్రతిష్ఠాయస్వాహా.
 పుణ్యాయ సర్వలోక ప్రతిష్ఠాయ స్వాహా. పుణ్యాయ సర్వలోక శుభా
 వహాయ స్వాహా. పుణ్యాయ సర్వాత్మనే స్వాహా.

శాన్తిసూక్త పఞ్చకమ్

నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్యగ్నయే నమఃపృథివ్యై నమ
 ఓషధీభ్యః నమోవాచే నమోవాచస్పతయే నమోవిష్ణవే బృహతే
 కరోమి ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః, తచ్చంద్రో రావృణేమహే గాత్రం
 యజ్ఞాయ గాత్రం యజ్ఞవతయే దైవీ స్వస్తిరస్తుః స్వస్తిర్మానుషేభ్యః
 ఊర్ధ్వంజిగాత్రం భవజ్యో, శాన్తోస్తు ద్విపదే శంచత్కషుదే ఓం శాన్తి
 శాన్తి శాన్తిః.

నమోవాచే యాచోదితా యాచానుదితా తస్యైవాచే
 నమోనమోవాచే నమోవాచస్పతయే నమఋషిభ్యో మస్త్ర్యకృద్యో
 మస్త్రపతిభ్యో మామామృషయో మస్త్ర్యకృతో మస్త్రపతయః పరా
 దుర్మాహమృషీన్మస్త్ర్యకృతో మస్త్రపతీన్మరాదాం వైశ్వదేవీం వాచ
 ముద్యాగం శివామదస్త్రాం జుహాం దేవేభ్య శ్శర్మమేక్యా శ్శర్మపృథివీ
 శర్మ విశ్వమిదం జగత్, శర్మచస్త్రశ్చసూర్యశ్చ శర్మబ్రహ్మ ప్రజాపతీ
 భూతంవదిష్యే భువనంవదిష్యే తేజోవదిష్యే యశోవదిష్యే తపోవదిష్యే
 బ్రహ్మవదిష్యే సత్యంవదిష్యే తస్మాఅహమిదముపస్తరణముపస్త్రణ
 ఉపస్తరణంమే ప్రజాయై పశూనాం భూయాదుపస్తరణ మహంప్రజాయై
 పశూనాం భూయాసం ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్నాసాతం ప్రాణాపానౌ
 మామాహుసిష్టం మధుమనిష్యే హఘజనిష్యే మఘచక్ష్యామి మఘచది
 ష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాగం శుశ్రూషేణ్యాం మను
 ష్యేభ్య స్తంమాదేనా అనన్తు శోభాయై పితరోఽను మదన్తు ఓంశాన్తి
 శ్శాన్తి శ్శాన్తిః శంనోమిత్రశ్శం నమః, శంనోభవత్వ్యగ్రయా శంన
 ఇన్ద్రో బృహస్పతిః, శంనోవిష్ణు రురుక్రవః, శంనో బ్రహ్మణే, నమస్తే
 వాచో త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మసి, త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మ
 వదిష్యామి ఋతం వదిష్యామి, సత్యం వదిష్యామి. తస్మామనతు, తద్వ
 క్తార మనతు, అనతు మామ్, అవతు వక్తారమ్, ఓంశాన్తి శ్శాన్తి
 శ్శాన్తిః.

శంనో వాతఃపవతాం మాతరిశ్వా శంనస్తపతు సూర్యః. అహః
 నిశం భనన్తుశ శ్శంరాత్రిః ప్రతిధీయతామ్, శముషానో వ్యుచ్ఛతు
 శమాదిత్య ఉదేతుచః శివాన శ్శన్తమాభవ సువృక్షికా సర్వవృత్తీ, మాతే
 న్యోను సంవృశి, ఇడాయై వాస్తసి వాస్తుమద్వాస్తువన్తో భూయాస్సు
 మానాస్తో భృగ్భ్రువ్యా వాస్తుస్సభూయావ్యోఽస్మాద్వేష్టియశ్చ
 వయంద్విష్టుః, ప్రతిష్ఠాఽసి ప్రతిష్ఠానన్తో భూయాస్సు మాప్రతిష్ఠాయా
 భృగ్భ్రువ్యా ప్రతిష్ఠస్సభూయావ్యోఽస్మాద్వేష్టియశ్చనయం ద్విష్టుః,
 ఆనాతనాహి భేదజం నివాతనాహి యద్రవః, త్వంహి విశ్వభేషజో
 దేవానాం దూతఈయసే, ద్వావిహా వాతౌవాతఅసిన్తో రాపరావతః,

దక్ష మే అన్యతావాతు పరాన్యోవాతు యద్రవః, యదదో వా
 గృహేఽమృతస్యనిధిః హితః, తతోనోధేహి జీవసే తతోనోధేహి
 భేషజమ్, తతోనో మహాతనహా నాతతవాతు భేషజమ్, శంభూర్మయో
 భూర్నోహృదే ప్రణతయూగంషితాఃపత్, ఇన్ద్ర్యగృహోసి తంత్యా
 ప్రపద్యే సగుహ్యశ్వః, సహాయన్మే అస్తితేన, భూప్రపద్యే భువఃప్రపద్యే
 సువఃప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే వాయుప్రపద్యేఽనార్తాం దేవ
 తాం ప్రపద్యేఽశ్మానమాఖణం ప్రపద్యే ప్రజాపతేర్భ్రహ్మగోశం
 బ్రహ్మప్రపద్యే ఓంప్రపద్యే. అన్తరిక్షంమ ఉర్వన్తరం బృహదగ్నయః
 పర్వతాశ్చ యయావాత స్వస్త్వా స్వస్తిమాన్తయా స్వస్త్వాస్వస్తి
 మానసాని, ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మాపాతం ప్రాణాపానౌ మామాహః
 సిష్టం మయిమేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజోదధాతు మయిమే
 ధాం మయిప్రజాం మయిన్ద్ర ఇన్ద్రీయం దధాతు, మయిమేధాం
 మయిప్రజాం మయిసూర్యో భ్రాజోదధాతు. ద్యుభిరక్షభిః పరి
 పాతమస్మా నరప్తేభిరశ్వినా సౌభగేభిః, తన్నీమిత్రో వహణో మామ
 హన్తామదితిస్థిన్ఘః పృథివీ ఉతచ్యోః, కయానశ్చిత్ర ఆభువ దూతీ
 సదావృధస్సఖా కయా శచిష్టయా నృతా, కస్త్యాసతోయే మదానాం
 మగ్ంహిష్ఠో మధ్య దధనః, దృఢాచి దారుజేవసు, అభీషుణ స్సఖినా
 మవితా జరిత్రాణామ్, శితంభ వా సూర్యిః, వయస్సపర్ణా ఉపసేదు
 రిన్ద్రం ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః, అపధ్వాన్త మూర్ఘహి
 పూర్థిచక్షుర్ముగ్ధస్యాన్నిధయేఽనబద్ధాన్. శంనోదేవీర భిష్టయ
 ఆపోభవన్తు పీతయే, శంయోరభిప్రవన్తునః, ఈశానా వార్యాణాం
 క్షయస్తీ శ్చక్రవణీనామ్, అపోయాచామి భేషజమ్, సుమిత్రాన ఆప
 ఓషధయస్సన్తు ద్మృతా స్తస్మైభూయాసు గోఽస్మాన్వేష్టియంచ
 వయంద్విష్కృః, ఆపోహిష్ఠామ యోభువస్తానఃకోర్జే దధాతన మసే
 రణాయ చక్షసే, యోవశ్చినత వె రసస్త్యభాజయ తేహనః, ఉశతీరవ
 మాతెరః, తస్మా అరణ్యమామహో యక్షయాయజిన్వభ, ఆపోజనయ
 ధాచనః, పృథివీశాన్తా సాఽగ్నినాశాన్తా సామేశాన్తా శుచగ్ం శమ
 యతు, అన్తరిక్షగ్ం శాన్తం తద్వాయునా శాన్తం తన్నేశాన్త శుచగ్ం

గొం శమయతు. వ్యాళ్ళానానా ౭౭దిశ్యేనశానానా సామేశానా శుచ
గొం శమయతు. పృథివిశాన్తి రస్తరిక్షగొంశాన్తి ద్వ్యాళ్ళాన్తి ద్విశాన్తి
రవాస్తరదిశాళ్ళాన్తి రగ్నిశాన్తి ర్వాయుశాన్తి రాదిశాళ్ళాన్తి శ్చంద్ర
మాశాన్తి ర్షత్రతాణిశాన్తి రాషశాన్తి యథయశాన్తి ర్వాయత
యశాన్తి గ్గాశాన్తి రజాశాన్తి రశ్యశాన్తిః పుషపశాన్తి ర్భృగ్శా
శాన్తి రాబ్రహ్మణశాన్తి శాన్తిరేచశాన్తి శాన్తిరేచను శాన్తిః.
తయా౭హగొం శాన్త్యా స్వీశ చ్చాస్య మహ్యాద్విపద చతుష్పదేచ
శాన్తిం కరోమి శాన్తిరేచను శాన్తిః.

ఏహశ్రీశ్చ ప్రీశ్చ ధృశ్చ తపోమేధా ప్రతిపూత్రధా సూక్ష్మ
ధర్మశ్చైతాని మామాహసిమః, ఉదాయినాన్యాయుగోవోషగీనాగొం
రసేనోత్పర్జ్యశ్చ శుష్మేనోద్ధస్తామవృతాగొం అను, తిచ్చస్పర్శదేవహితం
పురస్తాచ్ఛక్రముచ్చరత్, పశ్యేమశరదశ్శతం జీవేమశరదశ్శతం సద్దామ
శరదశ్శతం మోదామశరదశ్శతం భవామశరదశ్శతం శృణవామశర
శ్శతం ప్రబ్రచామ శరదశ్శతమజితాసాన్యమశరదశ్శతం త్యక్త సూక్ష్మ
దృశే, యఉనగాన్యసాతో౭ర్గవాద్విభాజమాన్సురిస్యహస్యశ్చసహ
న్యపభో లోహితాక్షసూర్యో విజ్ఞప్తసా పునాతు, బ్రహ్మణ
శ్శోతవ్యసి బ్రహ్మణాలోన్థో బ్రహ్మణాఽపరమసి భారితేయం పృథివి
బ్రహ్మణా మహీ భారితమేనా మహదస్తాత్మం దిసందాభార పృథి
వీగొం సదేవాం యదహం వేద తదహం భారయాః మామజ్వేనో౭
ధిఃప్రసత్, మేధా మనీషే మూవిశతాగొం సమీచీ భూత్య భూత్య
మమద్వై సర్వమాయురయాణి సర్వమాయురయాణి, ఆభిర్భిభ్యదీన
ఉచిమూప్యాయయ హనో వర్ధయాః, యదా స్తాన్యభ్యో విహి
గోత్రా విహరి భూయిన్యహతో అధత్యేయ, బ్రహ్మప్రావాదిష్మ
తన్నో మూహనీత్, ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః.

ఇతి పూర్వపీఠికాయాం

సామాన్య క్రియాహోమమస్త్ర ప్రకరణమ్

పూర్వపీఠికా సమాప్తా

శ్రీ శ్రీనివాసాయనమః
శ్రీమద్విఖనసేనమః

శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్తోత్ర
ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాయామ్
—: ప్రథమభాగః :—

శ్రౌతస్మార్తాస్మికం కర్మ నిఖలం యేన సూత్రితమ్
సంస్కృతగమస్తతేజార్థవిదే విఖనసేనమః॥
సూత్రాణామవ్యర్థప్రసాదం నేత్రియచ్చ స్థిరీకృతమ్.
సూత్రం వైఖానసం నన్దే భగవత్కర్మచూచకమ్॥
సత్త్వగుణభవం విష్ణుం శంకర్షణం చతుర్భుజమ్।
ప్రసన్నవదనం భాగ్యయో తస్యైవభ్యోషణా న్దయే॥
నారాయణః సితా యశ్య మాతా చాపిహరిప్రియా
ద్విద్వాది మునియశ్చైస్యాస్తస్మై విఖనసేనమః॥
ప్రసన్నవదనః శ్రీకృష్ణపేభ్యో నమః

ఆచార్యవరదమ్

యథానామః ప్రాణానాయమ్య పుణ్యానాం వాచయిత్వా
అస్మాం శుభకీర్ణా అన్యజేదేవ్యా భగవతో నారాయణ్యశ్రియః
పజేః పుణ్యోత్తమ్యా శ్రీమదభిలాష్ట్యోటి ప్రహ్లాదాయక్య గ్రామ
వాసికః శ్రీ... స్వామిః మహాపెత్తేన దేవయజ్ఞకర్మాజం ఆచార్యాది
ఋషిగర్వణం కరిష్యే (ఇతి... స్వామి) గోశ్రం శర్మాణం ఆచార్యం
తద్విగ్రహం సృజే ఇతి వృణుతే (స) సృజోఽస్మై కరిష్యామి ఇత్యా
చార్యో వదేత్.

ముత్త్యగ్యరణమ్

ఓం నమశ్శుభ్రే నమశ్శుభ్రతయే నమశ్శుభ్రనాం నమోనాథాం
చతుర్థే నమో దినే నమఃపుష్పిన్ద్రే, శ్రుతం భావమే నానాయ నానా
నభ్యాపుభావదః తాన్ద్రీయానాం చతుర్థమాయుషపాతయే, శర్య
భ్యశ్శీవైష్ణవేభ్యో నమః శ్రుతం... నామః నమోనాథానాం ముఖ్య
రస్సుముఖ్యారో అస్తు ఇతి భవన్తో మహానోఽచుగ్మహ్నాస్తు. ఆరిష్ట
లగ్నా పేక్షయా ఆదిత్యానాం నమనాం శ్రుతం భావమే నానాయ
భూయాదితి భవన్తో మహానోఽచుగ్మహ్నాస్తు. నమో నాథాం అస్తు. సుప్ర
తిష్ఠితమస్తు. ప్రార్థనానూక్తముక్త్యా

ప్రార్థనానూక్తమ్

“ప్రియతాం భగవాన్పూర్వస్త్వదేవేశ్వరే నామః, శ్రీమతానాథా
స్సహస్రాక్షస్సహస్రచరణస్తథా జితచే చిత్తాకాశా నమస్తే విశ్వభావన
నమస్తేఽస్తు సృష్టికేత మహాపురుష పూర్వజ, భవన్తు సర్వాః పుణ్య
సమితాశ్శోభనాన్వితాః, త్వత్ప్రసాదాద్వియం విష్ణో త్వదానామ
గతాః, సాధూశ్చ విమూలం తే ప్రసాదం కరు నో భవాత్, నాహం
య్యం సర్వభూతాన్తే సర్వమైవ వాచయేత్, శాస్త్రం చ భూతాదీ
న్విశృజాస్మాభిరేవ తే, అనానా ప్రమాత్వత్ ప్రజ్ఞా విశ్వుం పుణ్య
పుణ్య, పుష్టేచ నద్దరో యాశు గదా నామం సురీశ, నక్షత్రీరే
పార్శ్వే యతేతాం కార్యసిద్ధయే, కేచా గచ్ఛన్తి చాన్మృతే ప్రసాదా
త్తవ సర్వతః త్వత్ప్రసాదాద్వియం వీర కరిష్యామే గృహం తన,
యథోపలం దహత్సార్యతమముష్ణత్వమాత్రతః, త్వం నమో హి త్వ
ద్వీగ్యాచ్యుత్రామమనుషానాం, అస్తి చేత్తమనా త్వత్ప్రసాదాత్
దాసకర్మణామ్, అనుమన్తా భవ ప్రీతాస్సర్వే యాచాహుషే నమమే,
ఇన్ద్రీయతక్రతుర్వీరసర్వరాజశ్శుచిః, ప్రియతాం భగవన్పూర్వస్త్వ
లోకశుభప్రదః, అగ్నిరగ్నిః సమితానాం దేవానామగ్రో నామః,
ప్రియతాం భగవాన్పూర్వస్త్వభోక్తా మహానామః, విష్ణోకృష్ణో
విష్ణుఃసో యమఃరః ప్రహః, ప్రియతాం దత్తభృన్నేతా నాథాన్మ
ధర్మపాలకః ప్రహరన్వీర్యవన్వై యాతంధానానాం ప్రభావం నమో

ఋతిః ప్రియతాం నీలో నీలోత్పలదళప్రభః, వరుణః ప్రచేతా భగ
వాన్వక్రమీ యజ్ఞపాలకః, రక్తామ్బరధరో వీరః ప్రియతాం ప్రభుర
న్యయః, వాయుపుర్వాత్మకో భద్ర ఉదానో జవనో మరుత్, ప్రియ
తాం భగవాన్ప్రణిశ్చచీవతిసఖః ప్రభుః, రాజరాజో ధనాధ్యక్షః
కుబేరో విశ్రవస్సుతః, ప్రియతాం నిధిసంయుక్త ఈశ్వరస్య సఖా ప్రభుః,
ఈశస్త్రీలోచనశూరీ వృషభధ్వజవాహనః, ప్రియతాం గణభృన్నిత్యం
త్ర్యమ్బకోమ్బరనన్నిభః, బ్రహ్మ పితామహో వీరో వేదవక్తా పృషా
కపిః, ప్రియతాం వద్మగర్భాభో విష్ణుపుత్రో విరాట్స్విరాట్, దిక్షాగా
నాగసజ్ఘాశ్చ సర్వాశ్చాంతరదేవతాః, రవ్యాదయో గ్రహా భూతా
ఋషయస్సిద్ధచారణాః, ప్రియతాం గణపంయుక్తాః కుర్వన్తు చ సహాయ
తామ్.”

‘భగవతో బలేన భగవతో ఏర్వేణ భగవతసే నైజసా భగవతః
కర్మణా, భగవతానుగృహీతో భగవతానుద్ధ్యాతో భగవద్ధ్యాత్వా
భగవత్కర్మ కంప్యామి తద్భగవాననుమత్యతామ్.’

ఆచార్యప్రిః ప్రాణానాయమ్య (దేశకాలా సజ్జీర్త్య) అస్యాం
శుభతిథౌ అస్య దేవదేవ్య భగవతో నాగాయణ్య శ్రీయఃపతేః పురుషో
త్తమః...స్వామిః మహాప్రతిష్ఠాకర్మాజ్ఞచృత్విగ్వరణం కరిష్యామి
(ఇతి సజ్జాల్ప్య అపఉపస్పృశ్య) ఉత్తలక్ష్మిణసంపన్నాన్నోడత ఋత్విజశ్చ
ప్రత్యేకం నాక్షత దర్భయగ్ధం నాళికేర సువర్ణ దక్షిణాయుత
తామూల ప్రదానపూర్వకం వరయేత్. అక్షి మే చసహోమార్థం
గోత్రం, శిర్మాణం, త్వానిహం వృణే. ఏవం వాస్తుహోమార్థం గౌ
హవత్య హోమార్థం, అన్వాహర్య హోమార్థం, ఆహవనీయ
హోమార్థం, ఆచరధ్య హోమార్థం, సభ్యహోమార్థం, పౌండ్రీక
హోమార్థం (భ్రామణ హోమార్థం, బ్రహ్మిణం సోమం, స్నపనార్థం,
సర్వదేవార్చనార్థం (-౧) స్థాపకార్థం (-౨) మహాశాన్తి హోమార్థం,
(వాయుచ్చేత్త హోమార్థం, (యశా లాభం) ఋగ్వేద పారాయణార్థం,
యజుర్వేద పారాయణార్థం, సామవేద పారాయణార్థం, అథర్వవేద

పారాయణార్థం, శ్రీమద్రామాయణ పారాయణార్థం, శ్రీమద్రామాయణ పారాయణార్థం, శ్రీమద్భగవద్గీతా పారాయణార్థం, బ్రహ్మసూత్ర పారాయణార్థం, నరసింహ స్తోత్రం, నృసింహ స్తోత్రం, కరిష్యామి (ఇతి ప్రత్యేకమృత్యు వదేయః)

(పరివార దేవ : - మానామస్యోపాధ్యక్ష ప్రత్యేకం నరసింహ శక్త్యేవ సర్వభారం నరసింహ. తత్త్వం యజమానో భక్తిశ్రద్ధాయు తత్త్వోత్తియగంస్తానాచార్యాప్రత్యేకం నరసింహ శక్తియోభ్యం ప్రేమేయ కటిసూత్రాబ్జయోగ వర్ణన యజ్ఞోపవీతసూత్రః పంచజ్ఞానాపర్యంత మాంబాదిభిరలంకృత్య మధుపర్వణ సంపూజ్య సప్తతీకస్వయమా చార్యానుజ్ఞయా ధృత నూతనవస్త్రోత్తరీయః (పణచేత్.))

అచార్యాదియస్సర్వే బ్రహ్మశ్రుతేశ్చ, సద్భాదిషు విధినా స్నాత్వా ధృతాహత వస్త్రోత్తరీయః ద్వాదశోర్ధ్వపుణ్ణిధనః బద్ధ శిఖః సరోపవీతధారణపూర్వకం సన్ధ్యముపాస్య దేవాదీనద్భిరర్చయిత్వా బ్రహ్మయజ్ఞం చ కృత్వా ద్వాదశసూక్తాః పఠ్యంత నారాయణ మష్టాక్షరం ద్వాదశాక్షరం చ జప్త్వాపవిత్రేయః.

పంచగవ్య ప్రాశనమ్

అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి మయాసహ సర్వేషామృతిజం సమస్తపాపక్షయార్థం పంచగవ్యప్రాశనాజ్ఞం పంచగ వ్యారాధనం కరిష్యామి (ఇతి సప్తాంశ్చ) పంచగవ్యారాధనం కృత్వా ప్రాశనం చ కుర్యాత్.

అకల్మషహోమః

అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి యజమా నస్య సర్వేషాం ఋత్విజాంమమ చపావనార్థమకల్మషహోమం కరిష్యామి (ఇతి సప్తాంశ్చ అప ఉపస్తుత్య) అఘోరపహుత్వా అగ్నిం పరిమేచ్య “అదితేనమశ్యచ్య ॥౧॥ యద్దేవాదిచతుర్భుజాన్మృతైః కూశ్మాణ్డహోమం హుప్రత్వి అస్తహోమం జహుయాత్.

ప్రధానకుమ్భసాదనమ్

అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి దిన్యమజ్జశచి
 గ్రహ శక్తిసాన్నిధ్య సంపాదనార్థం కుంభపూజా ధ్యానాజ్ఞం కుమ్భా
 సాదనం కరిష్యే (ఇతిఋ-ల్వ్య) ద్వాత్రింశత్ప్రస్థసంపూర్ణం సావర్ణం
 రాజతం తామ్రం మృణ్మయం వా కుమ్భం సంగృహ్య మృణ్మయం
 చేత్ ఖడ్గసుస్పటిత కాశరహితం పక్వబింబఫలాకారం సమ్యక్ దగ్ధం నవం
 కుమ్భం ఏకం ఆభకపూర్ణాన్ ఉక్తలక్షణాన్ చతుర్వింశతి కుంభాంశ్చ
 సమాదాయ యజ్ఞాలయే వాయవ్యే సంభారస్థానే ప్రాజ్ఞుఖమాస్థాయ
 ఇషే.త్వోర్జేత్వాది జపం స్త్రిన్పుతేనైకేన వా సూత్రేణ యవాన్తర
 మజ్జుల్యన్తరం వా పరివేప్య “ఇషే.త్వోర్జేత్వా” శుచీర్వాహ్య ఇతి
 ప్రక్షాళ్య “శుచీర్వాహ్య” కుమ్భస్యాన్తరాళే ఇమేధూపా ఇతి సమ్య
 గ్ధూపం ధూపయిత్వా “ఇమేధూపాః” నాదేయం జలం దివా సజ్జుహ్య
 రాత్రౌ చేదగ్ని సన్నిధావేనం సజ్జుహ్య ఇదమావశ్శినా ఇతి వస్త్రేహో
 త్పాయ “ఇదమావశ్శినాః” ధారాస్వీతి కుమ్భాన్ జలేనాపూర్య
 “ధారాసుసప్తను” ఉజీరాది గన్ధైర్వారయిత్వా దుకులాభ్యాం క్షౌమా
 భ్యాం సూక్ష్మకారావరస్త్రాభ్యాం వా కుమ్భానావేప్య తేషు కుశకూ
 రాఽక్షితాశ్వత్థపల్లవాదీని వివర్య పన్నరాగ ఎజ్ర వైడూర్య మాత్రిక
 మరకత పుష్యరాగ చంద్రకాన్త గోమేదకేంద్రసీలాసీత్యేతాని నవరత్నాని
 రత్నానామలాభే ప్రత్యేకం సువర్ణం వా నిక్షిప్య విశేషతః ప్రధాన
 కుమ్భే శ్రీనత్నాద్యప్రమజ్జశాని గరుడ గజ కుంర్మరూప వర్ణచిహ్నాని
 స్రుక్కురిన కమణ్డలు జుహ్వపజుహ్వ చిత్రచామరాఙ్కుశ ధ్వజ లా
 తోదయుగ లాఙ్గలాదీని మేఘవిద్యుల్లతాదీనిచ సువర్ణేనైకాఙ్గులాదీనీ
 నాని కృత్వా అలాభే సువర్ణశకలాని వా తత్తద్రూపం ధ్యాత్వా
 పృథక్ పృథగ్విష్ణుగాయత్ర్యా నిక్షిప్య పద్మోణధాన్యరాశౌ మధ్యే
 ప్రధానకుంభం నిర్వసేత్. పరితః పరివారకుంభాంశ్చ యథా యోగం
 సాధయేత్.

కాని కుమ్మసాదనము

తత్తో మహాశాన్తి హోమాజ్ఞం కుంభాసాదనం కుర్యాత్. అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా దేవయజుశకర్మణి మహాశాన్తి హోమ కిర్మాజ్ఞం కుమ్మసాదనం కరిష్యే (ఇతి సమ్యక్-ల్యుప్తి) యాగశాలాయాం పాణ్డరీకవ్య దక్షిణే మహాశాన్తి హోమార్ఘమవ్యం పాణ్డరీకం ప్రకల్ప్య తత్పశ్చిమే ద్విహస్తాయత విస్తారాం హస్తాత్సేనాం సమచతుర్శ్రాం వేదిం కృత్వా అలఙ్కృత్య మహాశాన్తి కుంభవేద్యాం ధాన్యాన్యాస్త్రీర్య కుశపుష్పాక్షతాన్వితీర్య సప్తదశ కుమ్భాచుమాహృత్య ఇషేత్వోజ్జతేష్టేతి త్రివృతేనైకేనవా తస్తునా యవాన్తరమజ్ఞస్యంతరం వా పరివేష్ట్యోశీరాది సర్వగర్భైర్వాయిత్యా ధారాసుసప్తస్విత్యదకేనాపూర్య కుశకూర్మాక్షతాశ్వత్థపల్లవ నాళికేరాదీని తత్తస్మవైర్వివ్యస్య వేదోవత్సానఇతి వస్త్రైరాకేప్త్య తద్వేద్యాం మధ్యేద్వయమపరణ సోమానల నీల మరుదీశాన పద్మ సుమకుమ్భాన్వేద్యధస్తాత్ అథవా ద్వితీయావరణే ఇద్వాన్వయప్రదిప్త్యప్రకుమ్భాంశ్చ వ్యోశేత్.

అగ్నిమధనప్రయోగము

అస్యాం శుభతిథౌ దేవయజుశకర్మణి గార్హపత్యాదిషు ప్రధానహోమార్థం అగ్నిమధనం కరిష్యామి (ఇతి సమ్యక్-ల్యుప్తి) అపడపస్పృశ్య అథాఽగ్నిమధనార్థం యజ్ఞాగారే చాగ్నేయాం గోమయే నోపలిప్య పశ్చాన్నైరలఙ్కృత్య తర్మధ్యే ప్రహిభిర్మణ్డలం కృత్వా దర్భానాస్తీర్య తత్రాఽరణిం ప్రాజ్ఞుఖం సంస్యస్య తద్దక్షిణే మంథవజ్ఞోత్తరపట్టికారజ్జాశ్చ సీతీప్య క్రమేణ సమ్యక్-ల్యుప్తిత్యా అండాం మహీం మనోవిష్ణుం ఉత్తరపట్టికాయామగ్నిం రజ్జోవాసుకిం చాభ్యర్చ్య "అరణ్యాం మహీమావాహయామి మనో విష్ణుమావాహయామి, ఉత్తరపట్టికాయాం అగ్నిమావాహయామి రజ్జో వాసుకిమావాహయామి" ఆసనపాద్యాచమక పుష్పగన్ధ ధూపదీప ఫలహోమహారైరర్చయేత్.

ఋత్విజ్ఞేయమనమ్

అథ గురుర్యజమానమహోరణీయానిత్యభ్యుత్పత్త్యా "అహోరణీయాన్" సమృతం పయః ప్రాశయిత్వా ద్విజం మన్తనన్తర్హియాద్వజ్ఞే పరే

మస్త్రము తే శిష్యత్వేనాహరేత్. తేన శిష్యః పాపాత్ప్రముచ్యతే. స
 ఋత్విజశ్చైహయాఽథావనీదమితి (గోమయేన చతురశ్ర) మణ్డ
 లాన్యపలిష్య “అథావనీదం పరమం పవిత్రం సురేశ్వర్యాదిదమస్తు
 రక్షా ఆయాన్తు దేవాః పితృభిశ్చహిత్రాస్త్రింధ్రే సన్నిధింధత్తలిప్తే”
 తేహంఅస్తాసవమిత్యానాని సదభ్యయవాని నిధాయ “అస్తాసవగ్ం
 శుభం లోకే బ్రువీ శుద్ధస్తపోమయమ్ తవశ్చాయుస్తథా యోగమస్తు
 తే పరమం పదమ్” తేహ్వసీనాంస్తాన్ దేవతస్త్పూర్త్యా పవిత్రం వజ్రసం
 యుక్తమగ్నిమీశ ఇతి దధి ప్రాశయిత్వా “అగ్నిమీశే పురోహితం
 యజ్ఞస్య దేవమృత్విజయ హితారం రత్నధాతమమ్” ఆచామేదా
 చార్యస్తాచ్యభార్వాకర్మశిష్యుజ్జీత.

అగ్నిమనసమ్

ఆచార్యః ప్రాబ్రుహిఽగ్ని ఆయాహీత్యగణేం సవ్యస్య “అగ్ని
 ఆయాహీ పితయే గృహానో హవ్యదాతయే హోతా సద్ధి బహిషి”
 ఆయుర్దా ఇతి మనసద్ధిం సంస్థాప్య “ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో జహాణో
 ఘృతప్రతీకో ఘృత సోమరేఫి ఘృతం పీత్వా మధు చారు గవ్యం
 పితేన ప్రత్రమభిరక్షతాదమమ్” అగ్నిం దూతమితి మన్తే రజ్జం సమా
 వేప్య “అగ్నిం దూతా వృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసమ్. అస్య
 యజ్ఞస్య సుక్రశుమ్” అగ్ని దూర్ధేర్హూర్ధ్వవట్టికాం సంయోజ్య “అగ్ని
 గ్మూర్ధాది నః కమత్పతిః సృభిన్య అయమ్ అహం రేతాగ్ంసి జన్వతి”
 జాతవేదో భువనస్యేత్యగ్నిం వధిత్వా “జాతవేదో భువనస్య రేత ఇహ
 సిన్ధు తవసో యజ్ఞః ప్యతే అగ్ని నశ్వేత్థా దధి హవ్యవాహగ్ం శమీ
 గర్భాజ్జవయన్యోమయో భూః” ఉత్పన్నా అగ్ని మాయుర్దా ఇతి ప్రణమ్య
 “అయుర్దా అగ్నే” ఉపావసో హోతి గోకరీషైశ్చముజ్జ్వల్య “ఉపావరోహ
 జాతవేదః పునస్త్యందేవేభ్యో హవ్యం సహవః ప్రజానన్ అయః
 ప్రజాగ్ం రయిమగ్మసు ధేహ్యజన్రో వీదిహి నో దురోక్షే” ఘృతప్రతీక

*తస్మిన్నగ్ని నలాభే యజమాన గృహాదాచార్యులయూచ్ఛ్రి
 త్రియాగారాద్వా భూరగ్నిం భోహిత్యాదాయ వైశ్వానరసూక్తేనాల
 యం గత్వామథసస్థానే విన్యసేత్.

ఇతి పాత్రికాయామాదాయ “ఘృతప్రతిహో ఘృతయోనిరగ్నిర్ఘృతై
సమిధో ఘృతమస్యాన్నమ్ ఘృతపుష్పస్తా సరితో ఏహన్తి ఘృతం
పిబన్మయజా యశ్చి దేవాన్” అగ్నిరిన్ద్రోత్పథివాదనం కృత్వా “అగ్ని
రిన్ద్రో వసుణో మిత్రో అర్యమా వాయుః పూషా సరస్వతీ సజోమః
ఆంత్యా విష్ణుర్మరుతః స్వర్భుహతోమో రుద్రో అదితిర్భ్రహ్మణా
స్పతిః” అప్రమాదం నిధాయ;

పశ్చాత్ గ్నిప్రణయనమ్

ఆచార్యః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా
దేవయజునకర్మణి ప్రధాన హోమార్థం గార్హపత్యాగ్నికుశ్లే ఆఘార
కర్మ కరిష్యామి, (ఇతి సజ్జ-ల్ప్య) ప్రోక్షణోల్లేఖవాదీని చ కృత్వా జాత
వేద ఇతి పూర్వోక్తవధితమగ్నిం గార్హపత్యే ప్రణీయ శ్రీవైఖానస
నూత్రోక్తవదాఘారం కుర్యాత్. ఆరాహస కరితే ఉత్తరప్రణిధౌ
అగ్న్యదిదేవానామావాహనానే గార్హపత్యయజ్ఞం యజ్ఞదైవతవిశ్వా
దేవానోం భుః పురుషం చత్యమిత్యావాహ్య తథైవాజ్యం నిరుహ్యై
జ్యోహుతీర్హుత్వా వైష్ణవం జహుమూత్ వగ్నిం వర్ధయేత్.

అన్వాహర్యాఽగ్వయ్యః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ
మహాప్రతిష్ఠా దేవయజునకర్మాజ్ఞమన్వాహర్యాగ్నికుశ్లే ఉత్తరహోమార్థం
అఘారకర్మ కరిష్యామి (ఇతి సజ్జ-ల్ప్య) ప్రోక్షణోల్లేఖవాదీని చ కృత్వా
గార్హపత్యాత్పర్యాప్తమగ్నిముద్ధృత్య జాతవేదో భువనస్యేతి అన్వా
హర్యే ప్రణీయూఘారం కుర్యాత్. ఉత్తరప్రణిధౌ అన్వాహర్యయజ్ఞం
యజ్ఞదైవతవిశ్వాదేవానోం భుః పురుషం చత్యమిత్యావాహ్య తథై
వాజ్యం నిరుహ్యైజ్యోహుతీర్హుత్వా వైష్ణవం జహుమూత్.

ఆఘారాన్తే పక్ష్యహోమాత్పూర్వం తేహమగ్నినాం మధ్యే న
నజేత్. అధ్వర్యాణామభావే చైకాధ్వర్యుశ్చేత్వాపిసామిత్యజ్ఞైః ప్రణా
హణం కృత్వా పునః పరిస్తీర్య హోమమూచరే ద్యౌ ప్రాయశ్చిత్తం
వైష్ణవం యజేత్. (మరీచిః)

అహవనీయాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ మహా ప్రతిష్ఠా దేవయజన కర్మాజ్ఞమాహవనీయాగ్నికుణ్డే ఉక్తహోమార్థం ఆఘారకర్మ కరిష్యామి (ఇతిసజ్క-ల్ప్య) ప్రోక్షణోల్లేఖనాదీని కృత్వా గార్హ పత్యాత్పర్యాప్తమగ్నిముద్భృత్యాఽగ్ని ఆయాహీత్యగ్నిమాహవనీయే ప్రణీయాఘారం కుర్యాత్. ఉత్తరప్రణిధౌ అహవనీయయజ్ఞం యజ్ఞ దైవత విశ్వాద్దేవానోం సునః పురుషం పురుషమిత్యావాహ్య తథైవాజ్యం నిరుప్యాజ్యహుతీర్హ త్వా వైష్ణవం జహుయాత్.

అవసద్ధ్యాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా దేవయజన కర్మాజ్ఞమావసద్ధ్యాఽగ్నికుణ్డే ఉక్తహోమార్థం ఆఘారకర్మ కరిష్యామి (ఇతిసజ్క-ల్ప్య) ప్రోక్షణోల్లేఖనాదీని కృత్వా గార్హ పత్యాత్పర్యాప్తమగ్నిముద్భృత్య అయస్తేయోఽరిత్యగ్నిం అవసద్ధ్యే ప్రణీయాఘారం కుర్యాత్. ఉత్తరప్రణిధౌ అవసద్ధ్యయజ్ఞం యజ్ఞదైవత విశ్వాద్దేవానోం మహా పురుషం గుడ్ధమిత్యావాహ్య తథైవాజ్యం నిరుప్యాజ్య హుతీర్హ త్వా వైష్ణవం జహుయాత్.

సభ్యాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మాజ్ఞం సభ్యాగ్నికుణ్డే ఉక్తహోమార్థం ఆఘారకర్మ కరిష్యామి (ఇతిసజ్క-ల్ప్య) ప్రోక్షణోల్లేఖనాదీని కృత్వా గార్హ పత్యాత్పర్యాప్తమగ్నిముద్భృత్య మయి గృహ్ణామీత్యగ్నిం సభ్యే ప్రణీయాఘారం కుర్యాత్. ఉత్తరప్రణిధౌ సభ్యయజ్ఞం యజ్ఞ దైవత విశ్వాద్దేవానోం జనః పురుషం విష్ణుమిత్యావాహ్య తథైవాజ్యం నిరుప్యాజ్యహుతీర్హ త్వా వైష్ణవం జహుయాత్.

పౌండరీకాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ మహా ప్రతిష్ఠా దేవయజన కర్మాజ్ఞం పౌండరీకాగ్నికుణ్డే ఉక్తహోమార్థం ఆఘారకర్మ కరిష్యామి (ఇతిసజ్క-ల్ప్య) ప్రోక్షణోల్లేఖనాదీని కృత్వా గార్హ పత్యాత్పర్యాప్తమగ్నిముద్భృత్య పుత్రప్రతీక ఇత్యగ్నిం పౌండరీకే ప్రణీయాఘారం కుర్యాత్. ఉత్తరప్రణిధౌ పౌండరీకయజ్ఞం యజ్ఞదైవత విశ్వాద్దేవానోం తపః పురుషం వాసుదేవమిత్యావాహ్య తథైవాజ్యం నిరుప్యాజ్యహుతీర్హ త్వా వైష్ణవం జహుయాత్.

శ్రామణకాధ్వర్యః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ మహా ప్రతిష్ఠా దేవయజన కర్మాజ్ఞం శ్రామణకాగ్నికుణ్డే ఉక్తహోమార్థం ఆఘారకర్మ కరిష్యామి (ఇతిసంజ్ఞ-అప్య) ప్రోక్షహోల్లేఖనాదీని కృత్వా గార్హపత్యాపార్యాప్త్యప్రమగ్నిముద్ధృత్య జాతవేద ఇత్యగ్నిం శ్రామణకే ప్రణీయాఘారం కుర్యాత్. ఉత్తరప్రణిహౌ శ్రామణకయజ్ఞం యజ్ఞదైవత విశ్వాద్దేవానోం సత్యం పురుషం నారాయణమిత్యావాహ్య తథైవాజ్యం నిరుప్యాజ్యాహుతీర్హుత్వా వైష్ణవం జహుయాత్.

బౌపాయనాధ్వర్యః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మాజ్ఞం బౌపాయనాగ్నికుణ్డే ఉక్తహోమార్థం ఆఘారకర్మ కరిష్యామి (ఇతిసంజ్ఞ-అప్య) ప్రోక్షహోల్లేఖనాదీని కృత్వా గార్హపత్యాపార్యాప్త్యప్రమగ్నిముద్ధృత్య జాతవేద ఇత్యగ్నిం బౌపాయనే ప్రణీయాఘారం కుర్యాత్. ఉత్తరప్రణిహౌ బౌపాయనయజ్ఞం యజ్ఞదైవత విశ్వాద్దేవా నిత్యావాహ్య తథైవాజ్యం నిరుప్యాజ్యాహుతీర్హుత్వా వైష్ణవం జహుయాత్.

మహాశాన్తి హోమాధ్వర్యః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మాజ్ఞం పాణ్డరీకాగ్నికుణ్డే ఆఘారకర్మ కరిష్యామి (ఇతిసంజ్ఞ-అప్య) పశ్చిమ్న పాణ్డరీకవత్సర్వం కుర్యాత్.

కుమ్భపూజా

ఆచార్యో యజమానేన వస్త్రాభరణకుండలైస్సుగన్ధవేష్టనైరుష్ణిష బన్ధనేనాప్యలజ్జ్రుతస్సన్ ప్రధానకుమ్భర్య దక్షిణే చోత్తరాభిముఖా భూత్వా బ్రాహ్మమాసనమాస్థాయ అస్యాం శుభతిథౌ *కుమ్భపూజా జ్ఞం న్యాయకర్మ కరిష్యే (ఇతిసంజ్ఞ-అప్య) విష్ణుర్మాం రక్షత్విత్యాత్మ రక్షాం కృత్వా “విష్ణుర్మాం రక్షతు చక్ర ఊర్ధ్వం”

ద్వాదశమూర్తీస్యాసః

లలాటాది ద్వాదశస్థానేషు కేళివిదీప్యమామ్య లలాటే ఓం కేళి నాయ నమః ఉదరే ఓం నారాయణాయ నమః హృదయే ఓం మాధవాయ నమః కణ్ఠే ఓం గోవిందాయ నమః ఉదరదక్షిణపార్శ్వే ఓం

విష్ణవే నమః దక్షిణావహా ఓం మధుసూదనాయ నమః తత్కణ్ఠే ఓం
 త్రిశ్ర మామ నమః వామోదరే ఓం వామనాయ నమః వామ
 బాహవా ఓం శ్రీధరాయ నమః తత్కణ్ఠే ఓం హృషీకేశాయ నమః
 పృష్ఠే ఓం పద్మనాభాయ నమః కకుది ఓం దామోదరాయ నమః
 శిరసి ఓం వాసుదేవాయ నమః.

బహిశ్చాత్మకాన్యాయః

మూర్ధ్ని ఓం అం నమః లలాటే ఓం ఆం నమః దక్షిణనేత్రే
 ఓం ఇం నమః వామనేత్రే ఓం ఈం నమః దక్షిణకర్ణే ఓం ఊం నమః
 వామకర్ణే ఓం ఊం నమః దక్షిణనాసాపుటే ఓం ఋం నమః వామనా
 సాపుటే ఓం ఋం నమః దక్షిణగండస్థలే ఓం ఌం నమః వామగండ
 స్థలే ఓం ఌం నమః ఊర్ధ్వోష్ఠే ఓం ఏం నమః అధరోష్ఠే ఓం విం
 నమః ఊర్ధ్వదంతపక్ష్యా ఓం ఓం నమః అధోదంత పక్ష్యా ఓం ఔం
 నమః జిహ్వాయాం ఓం అం నమః కణ్ఠే ఓం ఆః నమః దక్షిణభుజ
 మూలే ఓం కం నమః తత్కూర్పరే ఓం ఖం నమః తన్మణిబద్ధే ఓం
 గం నమః తదజ్ఞులిమూలే ఓం ఘం నమః తన్నఖాగ్రే ఓం జం నమః
 వామభుజమూలే ఓం చం నమః తత్కూర్పరే ఓం ఛం నమః తన్మణి
 బద్ధే ఓం జం నమః తదజ్ఞులిమూలే ఓం ఝం నమః తన్నఖాగ్రేషు ఓం
 ఞం నమః దక్షిణోకా ఓం టం నమః తజ్ఞానౌ ఓం ఠం నమః తద్గుల్ఫే
 ఓం డం నమః తత్పాదాజ్ఞులిమూలే ఓం ఢం నమః తన్నఖాగ్రే ఓం
 ణం నమః వామోకా ఓం తం నమః తజ్ఞానౌ ఓం ఢం నమః తద్గుల్ఫే
 ఓం దం నమః తత్పాదాజ్ఞులి మూలే ఓం ఢం నమః తన్నఖాగ్రే ఓం
 సం నమః దక్షిణపార్శ్వే ఓం వం నమః వామపార్శ్వే ఓం ఫం నమః
 పృష్ఠే ఓం బం నమః నాభౌ ఓం భం నమః ఉదరే ఓం మం నమః
 హృదయే ఓం యం నమః దక్షిణబాహుమూలే ఓం రం నమః కకుది
 ఓం లం నమః వామబాహుమూలే ఓం వం నమః దక్షిణకరే ఓం శం
 నమః వామకరే ఓం షం నమః దక్షిణపాదే ఓం సం నమః వామ
 పాదే ఓం హం నమః జురే ఓం లిం నమః ముఖే ఓం క్షం నమః ఇతి
 తత్తత్ప్రసాదే నమః.

కర్పర్యతేరాధ్యాపమాచ్ఛేత్తాతే మారిషం దేవబర్హిశ్శతవత్శం
 విరోహ సహస్రవత్శా వివయన్ రుహేమ పృథివ్యా స్సంపృచః
 పాహి సుసమ్భృతాత్వా సంభరామ్యదిత్యైరాన్నాసీద్ద్యాజ్యై సంసహసం
 పూషాతే గ్రన్థిం గ్రథ్నాతు సతే మాస్థా దిన్ద్ర్యత్యా బాహుభ్యా
 ముద్యచ్ఛే బృహస్పతేర్మూర్ధ్నా హరామ్యుర్వస్తరిక్షమన్వహి దేన
 గమమసి.

ఆభురణ్యమిత్యజ్ఞుష్ఠాది కసిష్ఠాస్తం వ్యవృత్త “ఆభురణ్యం” అజ్ఞుష్ఠా
 భ్యం నమః “విధిం”, తర్జనీభ్యం నమః, “యజ్ఞం” మధ్యమాభ్యం
 నమః, “బ్రహ్మణం” అనామికాభ్యం నమః “దేశేన్ద్రం” కణ్ఠి
 కాభ్యం నమః, అకారం హృదయే వ్యవృత్తం ప్రణవేన వేష్టయిత్వా
 ఓం అమ్ అన్తరస్మిన్నితి హృదయే బ్రహ్మణం స్మరేత్. “అన్తరస్మి
 న్నిమే లోకా అన్తఃస్వమిదం జగత్, బ్రహ్మైవ భూతానాం జ్యేష్ఠం
 తేన కోఽర్హతి స్పర్ధితమ్” వశాన్తుభం సంపృశ్య ఆత్మసూక్తం
 జప్త్వా “ఆత్మాత్మా పరమాన్తరాత్మా యశాన్తిరాత్మా సరినోఽన్త
 రాత్మా వ్యావేష్టి విత్వగ్ం సకలం బిభర్తి యో వ్యక్త పుణ్యపుతునః
 ప్రధానః ప్రాణః ప్రణీత్సిఉదాన ఆదిర్నరదో వరాహో వ్యాసశ్చ
 మేన్యాతపసాశ్చ మూర్తిః కపిలో మునీన్ద్రో యశాన్తానో హయశీర్
 షోః, యత్సర్వమశ్లాన్తిత్యజరస్సమగ్రగ్ం త్రియమూర్జయుక్తాం
 సతుమే సమానః, బలమాసురం యత్సతతం నిహన్తా బ్రహ్మ బుద్ధిర్మే
 గోప ఈశ్వరః, సవితాచ వీర్యమిన్దుశ్చ ధాతు రసభూత భూతా
 చక్రమద్రా

అథోముఖం కరం కృత్వా దక్షిణం వామహస్తకే
 ఉత్తానే మణిబద్ధే తు మణిబద్ధం తు యోజయేత్
 చక్రవర్చ్యమణాదేవం చక్రముద్రేతి కీర్తితా

* జమద్రా

ముష్టినా వామహస్తస్య సర్వాజ్ఞుష్ఠం నిబధ్యచ
 అజ్ఞుష్ఠ తర్జనీయోగశ్శుభ్రముద్రేతి కీర్తితా

భూతాస్సు భూతాః, ద్యౌర్మే అస్తు మూర్ధోదరన్నభోవా భూమిర్య
 థాజ్ఞీర్వపుధేహమీశః, అస్థీమేస్సురథ పర్వతాభ్యా భుజగాశ్చ కేశా
 దివి యే చరన్తః, క్వా నేత్రసూపా విధుప్సన్నిముఖ్యో రుధిరఞ్చ
 సారగం సకలఞ్చ తోయమ్, న్నాయనో మే ఆసన్నా ద్యౌర్భ్రుగుర్మే
 హృదయమస్తు, సర్వే అన్యే మునయోజ్యభూతా వేదా మే ఆన్యం
 జహ్వ మే సరస్వతీ, దంతా మరుత ఉపజహ్వ ఉపశృతిః పృషణౌ
 మిత్రావరుణావుషః ప్రజాపతిరాన్త్రామే నేదా శ్రుతిర్ముతీ మేధా
 ధారణే, స్వేదం మే నరేషం మూత్రోశగం సముద్రం పురీషం కాఞ్చ
 నమ్, సావిత్రీ గాయత్రీ మర్యాదా వేది హృత్పుణ్డరీకే విమలే ప్రవిష్ట
 స్సకలస్సలక్ష్మీర్సవిభూతికాజ్ఞో, యత్సర్వం పుణ్యం మయ్యధిష్ఠానమస్తు
 సర్వేషాం దేవానామాత్మక స్సర్వేషాం మునీనామాత్మక స్తహుమూర్తి
 రిహ పుణ్యమూర్తిరాసన్నే" అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా దేవయ
 జన కర్మణి భగవత్సాన్నిధ్యార్థం కుమ్భపూజాధ్యాయం కరిష్యే (ఇతి
 సజ్జల్ప్య) కుమ్భ జలేర్వర్ణకూర్చేన అర్ధచన్ద్రాకారం శుద్ధస్ఫటికసజ్జా
 శం, మధ్యేఽస్తి నభోపేతం పద్మం, తన్మధ్యే శ్యామవర్ణం ద్విభుజమీం
 కార బీజాన్వితం మాసేంద్రియణ్డలం ధ్యాత్వా, తన్మధ్యే ఋచ్చే సిహో
 త్పలవర్ణం ద్విభుజం పద్మధరిం ఎకారిణిజం వరుణమణ్డలం ధ్యాత్వా,
 తన్మధ్యే తప్తహాటకసంకాశం చతుర్భుజం శఙ్ఖచక్రధరమాదిబీజం
 సన్నయ్య దిక్షృష్టసు ప్రణవైరావేప్త్య సర్వానేకప్రణవేన వేష్టయేత్.
 విష్ణుసూక్తం ప్రణవశతం సహస్రశీర్షమితి చ జప్త్వా "ఓం విష్ణోర్ముకం
 వీర్యాణి, ఓం సహస్రశీర్షా పురుషః" సమాహితో ధ్యానయోగ
 మార్గేణ ధ్యానమారభేత్.

ధ్యానప్రకారః

సర్వాధారం సనాతనమప్రమేయమచింత్యం నిర్గుణం నిర్మలం
 సర్వవ్యాపిణం పరమాత్మానం మనసా సజ్జల్ప్య, సువర్ణవర్ణం రక్తా
 న్యకేత్రపాణిపాదం సుబోద్ధహం శుకపిచ్ఛాంబరధరం విష్ణుం ప్రణవాత్మ
 కం కిరీట కేయూరహరిప్రలంబయశ్శోపవీతినం శ్రీరత్నాంబుజం చతు
 ర్భుజం శఙ్ఖచక్రధరమేవం పరమాత్మానం పరాత్పరతరం దేవాది సర్వ

పాపద్యుక్తం ధ్యాత్వా మనసా కుష్పేచ్ఛసి సమానాహ్యోఽటం ఇదం
విష్ణువక్త్రమే త్రేథా నిదధే పదమ్ ఓం విష్ణుస్సర్వేషామధిపతిః ఓం
ఆయాతుభగవాన్ ఓం భూః విష్ణుమావాహాయామి, ఓం భువః మహావిష్ణు
మావాహాయామి, ఓం సువః సదావిష్ణుమావాహాయామి, ఓం
భూర్భువస్సువః వ్యాపినారాయణమావాహాయామి, (దక్షిణే) ఓం
శ్రీయేజాతః, ఓం త్రియ మావాహాయామి, (వానే) ఓం మేదినిదేవీ,
ఓం హరిణీమావాహాయామి.

కళావాహనమ్

ఆయాతు భగవాన్, ఓం ఆశ్రావయ, ఓం అస్తు శ్రౌషత్ ఓం
యజ ఓం యేయజామసే ఓం వాషత్, స్వామిః అస్మిన్కుష్పేఽ
మృసి ప్రత్యక్షసాక్షాత్కారేణ ప్రణవబీజేన న్యవసాయాత్మిక మనోవేగేన
సర్వభూత సుహృత్సర్వాత్మనః, ఓం సువః అం సభ్యామృత చంద్ర
జీవకళాం కుష్పే ఆనాహాయామి, తం నామ్ ఓం భువః ఆం ఆహానసీయ
మానద చంద్రజీవకళాం కుష్పే ఆనాహాయామి త్సం, రాం, ఓం భూః
ఇం అన్వాహార్యపూచా చంద్రజీవకళాం కుష్పే ఆవాహాయామి. విం,
యం, ఓం సువర్భువర్భుస్థః ఈం గార్హపత్యతుష్టి చంద్రజీవకళాం
కుష్పే ఆనాహాయామి త్సం ణాం, ఓం సువః ఉం అపర్ధ్యపుష్టి
చంద్రజీవకళాం కుష్పే ఆనాహాయామి ర్వం యం ఓం భువః ఉం
ప్రాణరతి చంద్రజీవకళాం కుష్పే ఆనాహాయామి రేం విం ఓం భూః ఋం
అపానధృతి చంద్రజీవకళాం కుష్పే ఆవాహాయామి ణిం దృం ఓం
సువర్భువర్భుస్థః ఋం వ్యాచశశినీ చంద్రజీవకళాం కుష్పే ఆనాహాయామి
యం హేం ఓం సువః ఇం ఉదానచంద్రికా చంద్రజీవకళాం కుష్పే
ఆవాహాయామి భం నాం ఓం భువః ఇాం సమానకాంతి చంద్రజీవకళాం
కుష్పే ఆవాహాయామి ర్గ్ం సుం ఓం భూః ఏం విష్ణుజ్యోతాన్న చంద్ర
జీవకళాం కుష్పే ఆవాహాయామి దేం దేం ఓం సువర్భువర్భుస్థః ఏం
పురుష శ్రీపూజ చంద్రజీవకళాం కుష్పే ఆవాహాయామి వం నాం ఓం
సువః ఓం సత్యప్రీతి చంద్రజీవకళాం కుష్పే ఆవాహాయామి న్యం యం
ఓం భువః ఔం అచ్యుతాజ్ఞద చంద్రజీవకళాం కుష్పే ఆవాహాయామి

ధీం ధీం ఓం భూః అం అనిరుద్ధపూర్ణ చంద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి
 మం మం ఓం సువర్భునర్భూస్థః ఆః ధర్మపూర్ణామృత చంద్రజీవకళాం కుమ్భే
 ఆవాహయామి హిం హిం ఓం సునః కం జ్ఞానతపినీ సూర్యజీవకళాం
 కుమ్భే ఆవాహయామి ధిం తం ఓం భువః ఖం ఐశ్వర్యతాపినీ సూర్య
 జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి యోం నోం ఓం భూః గం వైరాగ్య
 ధూమ్ర సూర్యజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి రోం విం ఓం సువర్భు
 వర్భూస్థః ఘం ఆదిమూర్తి మరీచి సూర్యజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి
 సం స్థం ఓం సునః చం విష్ణుజ్వాలినీ సూర్యజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహ
 యామి ప్రం ప్రం ఓం భువః ఛం వహవిష్ణు సూర్యజీవకళాం కుమ్భే
 ఆవాహయామి చోం చోం ఓం భూః జం సదావిష్ణుసుషుమ్నా సూర్య
 జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి డం డం ఓం సువర్భునర్భూస్థః ఝం
 వ్యాపినారాయణభోగద సూర్యజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి యాత్
 యాత్ ఓం సునః టం విష్ణు విశ్వ సూర్యజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహ
 యామి తం నాం ఓం భువః ఠం పురుషబోధినీ సూర్యజీవకళాం కుమ్భే
 ఆవాహయామి త్సం రాం ఓం భూః డం మహావిష్ణుభారణీ సూర్యజీవ
 కళాం కుమ్భే ఆవాహయామి విం యం ఓం సువర్భునర్భూస్థః ఢం
 సత్యకామా సూర్యజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి తం గాం ఓం
 సునః ణం సదావిష్ణు ప్రాణవాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి
 ర్వం యం ఓం భువః తం అచ్యుత అపానవాయు జీవకళాం కుమ్భే
 ఆవాహయామి రేం విం ఓం భూః ఢం వ్యాపినారాయణాశ్మక వ్యాన
 వాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి ణిం ద్ధం ఓం సువర్భునర్భూస్థః
 డం అనిరుద్ధోదానవాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి యం హేం
 ఓం సునః ఢం పురుషసమానవాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి
 భం వాం ఓం భువః నం పురుషాత్మకనాగ వాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహ
 యామి ర్గోంసుం ఓం భూః పం ధర్మమయసూర్యవాయు జీవకళాం కుమ్భే
 ఆవాహయామి దేం దేం ఓం సువర్భునర్భూస్థః ఛం పరిమపురుష కృతర
 వాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి నం వాం ఓం సునః బం సత్య
 దేవదత్త వాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి స్థం యం ఓం భువః

భం సత్యాత్మక ధనంజయవాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి ధీం
 ధీం ఓం భూః మం జ్ఞానమయ ధూమ్రాగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహ
 యామి మం మం ఓం సువర్ణసర్భస్థః యం సర్వతేజోమయాగ్ని
 జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి హిం హిం ఓం సువః రం అచ్యుత
 ఊష్మాగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి ధిం తం ఓం భువః లం
 అపరిమితజ్వలన్యగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి యోం నోం ఓం
 భూః వం ఐశ్వర్యజ్వలన్యగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి యోం
 విం ఓం సువర్ణసర్భస్థః శం శ్రీవతిస్ఫులిజన్యగ్ని జీవకళాం కుమ్భే
 ఆవాహయామి నం వ్లం ఓం సువః వం అనిరుద్ధసశ్రియాగ్ని జీవకళాం
 కుమ్భే ఆవాహయామి వ్రం వ్రం ఓం భువః సం మహాన్తసురూపాగ్ని జీవ
 కళాం కుమ్భే ఆవాహయామి చోం చోం ఓం భూః హం వైరాగ్య
 కపిలాగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి దం దం ఓం సువర్ణసర్భస్థః
 క్షం సర్వసంహార హన్యవాహిన్యగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి
 ఇత్యుష్టచత్వారింశజీవకళానాహనాన్తే ద్వాత్రింశదుపచారైరర్చయేత్.

పరివారకుమ్భావాహనమ్

అస్యాం శుభతిథౌ ఆవరణత్రయ దేవావాహనం కరిష్యామి
 (ఇతి సజ్జల్ప్య) దేవం విశేషతోఽభ్యర్చ్య ప్రథానకుంభాత్ శక్తిం
 కూర్చేనాదాయ ఆవరణత్రయకుమ్భేషు ప్రథమావరణమారభ్య
 ప్రాగాది పురుషాదీనావాహయేత్.

ప్రాక్కుమ్భే ఓం యోవా అయుః పరమాత్మానం మీడుషః
 సారంపగ్యాత్పరః పరాయణః పరోలోకానాం పరమాదధానః పర
 తః పరాయ నమః, ఓం భూః పురుషమావాహయామి ఓం భువః
 పరమపురుషమావాహయామి, ఓం సువః పురుషాత్మకమావాహ
 యామి ఓం భూద్భవస్సువః ధర్మమయమావాహయామి దక్షిణే ఓం
 శ్రియమావాహయామి వాసే ఓం భూమిమావాహయామి,
 దక్షిణకుమ్భే ఓం యోవా తేజస్తేజసాం తేజస్తేజ ఆదధానః సత్యస్తేజస్తిజ
 సాం తేజస్తేజస్తేజసే నమః, ఓం భూః సత్యమావాహయామి ఓం భువః

సత్యాత్మకమావాహయామి ఓం సువః జ్ఞానమయమావాహయామి
ఓం భూర్భువస్సువః సర్వసంహరమావాహయామి, దక్షిణే ధృతీమా
వాహయామి వామే ఓం పౌష్టిమావాహయామి;

పశ్చిమకుశ్చే, ఓం సహపం పాయాస్త్యమాశిషమాసీర్భూతా
భూతం ఆశిషమాసీరాసీరాసిరనుభూమి నమః ఓం భూః అచ్యుతమా
వాహయామి ఓం భువః అపరిమితమావాహయామి ఓం సువః విశ్వ
ర్యమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః శ్రీవతి మావాహయామి
దక్షిణే ఓం పవిత్రీమావాహయామి వామే ఓం క్షోణీమావాహయామి.

ఉత్తరకుశ్చే ఓం యోవా సఽయోగస్సంజుషమాణస్సన్ధుస్సన్ధు
క్షణానామ్ సంయోగం సన్దధానః పుణ్యః పుణ్యనాం పుణ్యయ
నమః ఓం భూః అనిరుద్ధమావాహయామి ఓం భువః మహాంతమావా
హయామి ఓం సువః వైరాగ్యమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః
సర్వతేజోమయమావాహయామి దక్షిణే ఓం ప్రమోదాయినీమా
వాహయామి, వామే ఓం మహీమావాహయామి;

ఆగ్నేయకుశ్చే ఓంకామీముమామీశిషమీశిషస్సత్యమీశిష
మీశిషాణామ్, తత్సత్యం సత్యరూపం సత్యం సత్యాయ స్వధానాయ
నమః ఓం భూః కపిలమావాహయామి, ఓం భువః ముః పరమావాహ
యామి, ఓం సువః శుద్ధమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః వేద
రూపిణమావాహయామి, దక్షిణే ఓం గాయత్రీమావాహయామి వామే
ఓం సావిత్రిమావాహయామి, నైర్ఋతికుశ్చే ఓం యం యజ్ఞేర్గున మో
జుషన్తి యం దేవాః పరమం పవిత్రం భవిష్యన్త్యర్తిషు ప్రణతాః
ప్రథానాః యం సూరయో జపన్తో యోగినస్సూక్ష్మస్సప్రదర్శనైః
పశ్యన్తిశ్వరాయ నమః ఓం భూః యజ్ఞమావాహయామి, ఓం భువః
సర్వదేవమయమావాహయామి ఓం సువః పుణ్యమావాహయామి ఓం
భూర్భువస్సువః క్రతుమావాహయామి, దక్షిణే ఓం స్వాహామావాహ
యామి వామే ఓం స్వధామావాహయామి, వాయుకుశ్చే ఓం
మామాత్మగుప్తాం సత్యోర్వ్యర్వ్య వితాననూపాం సంజాజుషన్తిం పర
మాం పవిత్రామ్ సంతోషయన్తిం స్వయం ప్రమత్తాం సమోజయన్త్రే

పరదాయ పిత్రే నమః ఓం భూః నారాయణమావాహయామి ఓం భువః
జగన్నాథమావాహయామి ఓం సువః దేవదేవమావాహయామి ఓం
భూర్భువస్సువః త్రయీమయమావాహయామి దక్షిణే ఓం కమలామా
వాహయామి వామే ఓం ఇళిమావాహయామి; ఐశాన్యకుమ్భే ఓం సత్య
స్వత్త్వం పుణ్యమాసీశ్చశాస్త్ర వాదైవికమ్, సత్యం సత్త్వమార్థం సత్యం
సత్త్వం సత్త్వథాయ నమః ఓం భూః పుణ్యమావాహయామి ఓం భువః
పుణ్యత్మకమావాహయామి ఓం సువః పుణ్యమూర్తిమావాహ
యామి ఓం భూర్భువస్సువః పుణ్యదాయినమావాహయామి దక్షిణే
ఓం ఇంద్రిరామావాహయామి వామే ఓం ధరణీమావాహయామి.

ద్వితీయావరణే ప్రాగాది ప్రమేణ వారాహాదీన్ పూర్వవత్
కుమ్భేచ్ఛావాహయేత్ తద్యథా

ప్రాకుమ్భే ఓం క్షామేకాం సలిలావసన్నాం శ్రుత్వా స్వన
స్తీమనుసువత స్తీమ్ స్వయం భూత్వా వరాహో వరక్షజ్జ్వలర తస్మై
దేవాయ సుకృతాయ పిత్రే నమః ఓం భూః వరాహమావాహయామి,
ఓం భువః వరద మావాహయామి ఓం సువః భూమిసద్ధారణమావా
హయామి ఓం భూర్భువస్సువః వజ్రదంష్ట్రీణమావాహయామి దక్షిణే
ఓం శ్రియమావాహయామి వామే ఓం భూమిమావాహయామి

దక్షిణకుమ్భే ఓం తపోనిధిం తపసాం రయిన్ద్రం రంభుమాయుర
జ్యచ్యునౌఘహింశ్రమ్ సాసిష్వసన్తం సవనే సమిత్రే తస్మై సురేశాయ
సురబృన్దకర్త్రే నమః ఓం భూః నారసింహమావాహయామి ఓం భువః
తపోనాథమావాహయామి ఓం సువః మహావిష్ణుమావాహయామి
ఓం భూర్భువస్సువః మహాబలమావాహయామి దక్షిణే ఓం శ్రియమా
వాహయామి వామే ఓం భూమిమావాహయామి

పశ్చిమకుమ్భే ఓం కాశా త్రిమూర్తిః పరమః పరశ్చ త్రిగు
ణం జగదాధిపతిం విభక్తే, త్రిత్రిత్రినాత్మా త్రిధా త్రిధా వా విదిధే
శమన్తం త్రిధా త్రిమూర్తిం శకలం భూయ నమః ఓం భూః వామన
మావాహయామి ఓం భువః నరసింహమావాహయామి ఓం సువః కాశ్య
పమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః త్రివిక్రీయమావాహయామి

ఉత్తరహమ్మే ఓం యస్మా వృతసున్నతం నమోఽమృతే
 త్తేహజగదంతాంతం యస్మాదంతాంతమాత్మనాంతాంతం
 సభిగచ్ఛమాంతాయ మః పు ఘోః (త్రైవిదియం) ॥
 ఓం భువః శ్రీహోకేమాంతాంతాయ, ఓం సువిద్యాభారమా
 వాహయామి ఓం భూకృష్ణసున్నః సైవజ్ఞమాంతాంతాయ

అగ్నేయ దిక్కు మీదికి నానా భూతా లు వచ్చి నా దాని
 సుపుష్టిమః క్రోధాదులం నశిత్రిమో శనోఽస్తు సూర్యై కహలాపరాయణమః
 మీ భూః సుధాక్షమావాహయామి మీ భువః సుముఖమావాహయామి
 మీ సువః సాఖ ప్రదమావాహయామి మీ భూర్భువస్సువః సుఖదర్శన
 మావాహయామి దక్షిణో మీ కమలామావాహయామి వామో మీ అవనీ
 మావాహయామి,

నైః ఋతికున్దేః ఓం ఈశో యస్మాద్విత్తతం విత్తత్య కంకం
 ధృతం కామమూతో జుహోతి కకుక్షం కకుచ్చిత్వా భూయః పరాయ
 నమః ఓం భూః ఈశమావాహమూమి ఓం భువః నరదమావాహ
 యామి ఓం సువః సర్వేశమావాహమూమి ఓం భూర్భువస్సువః ఈశి
 తాత్మనమావాహమూమి దక్షిణం ఓం పద్మామావాహమూమి నామే
 ఓం స్థిరామావాహమూమి

వాయవ్యకున్నేటి ఓం యశ్శారభూతం శకలం ధరిత్రం మోక్షప్రా
యేణాఽనుభూతమనువిధమ్ సూక్ష్మస్పృశేతస్సకలం బిభర్తి తస్మైను
రేశాయ సకలం సుపుణ్యం నమః ఓం భూః సర్వేశమావాహయామి
ఓం భువః సర్వాధారమావాహయామి ఓం సువః సర్వజ్ఞమావాహ
యామి ఓం భూర్భువస్సువః సర్వోద్ధమావాహయామి దక్షిణే ఓం
లక్ష్మీమావాహయామి వామే ఓం ధరామావాహయామి

విశాఖకున్నే పం సారస్వతోవా ఏమి చేసేదెందులకా కాదు. పం సారమాస్తికో భద్రా భాగవాతా వా మర్రికి పోయి భజనం చేసి వచ్చింది. విజేనా గురూ వామయ్యగారి పం కంటా మున్నెకూడా పూజించింది.

సునః శుద్ధమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సునః జ్ఞానమావాహయామి,
దక్షిణే ఓం కళకామావాహయామి నామేఓం శ్యామామావాహయామి

తృతీయావరణప్రాగాదిక్రమేణన్ద్రావిదిగీశాన్ కుష్మేష్వావాహ్య
ప్రాకు-శ్చే ఓం ఇన్ద్రా ప్రణయన్తం వపున్ద్రగ్ధం ప్రవన్తం సపతార
మిన్ద్రా దధాతు శక్రస్సుకృత్య లోకమిన్ద్రా మన్యే పితరం మాతరంచ
ఓం భూః ఇన్ద్రమావాహయామి, ఓం భువః శచీపతిమావాహయామి,
ఓం సునః పురుహితమావాహయామి, ఓం భూర్భువస్సునః పురన్ద
రమావాహయామి;

దక్షిణమశ్చే ఓం యమో దాధారి పృథిలం యమో ద్యాముత
సూర్యః యమస్సర్వసృత్యస్తేనః ప్రాణానాం వాయూనామ్ ఓం
భూః యమమావాహయామి ఓం భువః ధర్మరాజమావాహయామి
ఓం సునః ప్రేతేశమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సునః మధ్యస్థ
మావాహయామి;

పశ్చిమమశ్చే ఓం యేతే శతం వరుణయే సహస్రం యజ్ఞయాః
పాశా వితతాః పురుత్రా తేభ్యో న ఇన్ద్రస్సవితోత విష్ణుర్విశ్వేదేవాః
ముష్మన్తు మరుతస్సస్త్రా ఓం భూః వరుణమావాహయామి ఓం
భువః ప్రచేతసమావాహయామి ఓం సునః రక్తావృరమావాహ
యామి, ఓం భూర్భువస్సునః యాదృపతిమావాహయామి;

ఉత్తరమశ్చేఓమిశ్రాచూః కౌబేకాంక్షో రాజేన ప్రేమితాః గ్రామగ్ం
సజాపయోగిచ్చస్తీచ్చ న్తోఽమదా కృతాన్, ఓం భూః కుబేరమావా
హయామి ఓం భువః ధన్వమావాహయామి, ఓం సునః పౌలస్త్య
మావాహయామి, ఓం భూర్భువస్సునః యక్షరాజ మావాహయామి

ఆగ్నేయమశ్చే ఓం అగ్నిర్బూర్ధా దినః కకుత్ష్ఠాః పృథివ్యా
అయిమ్, పాగ్నేతానోసి దివ్యః ఓం భూః అగ్నిమావాహ
యామి ఓం భువః హితకవి మావాహయామి ఓం సునః పాప
హంసమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సునః హుతకవి మావాహయామి
సం ఋతం సృజంతం ఓం ప్రథివ్యా కేవలనాగ్ం నోఽగ్నిప్రజాంపతీనామ్

హిలతో దేవేభ్యః పశుభిర్భోజ్యైః ససచస్వస్త్వస్తు “ఓం భూః ఆరమ్యాధిపతి
మావాహయామి, ఓం భువః నిర్ములిమావాహయామి ఓం సువః
నీలమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః సర్వరథో నివతి మావాహయామి

వాయవ్యకుశ్యే ఓం మహతఃపరమాత్మా పరమాగతిః పరం
బ్రహ్మ పరం యోగమ్ పరమాత్మానం మహ్యే సజరం యోగస్మిరహ
మన్నం నాయతే ఓం భూః వాసుమావాహయామి ఓం భువః జనన
మావాహయామి ఓం సువః భూతాత్మక మావాహయామి ఓం
భూర్భువస్సువః ఉదాః మావాహయామి

విశాఖకుశ్యే ఓం ఈశానస్వర్గలోకానాం త్ర్యంబకస్వర్గ
విద్యాగ్రామ సన్నితీ మా భుగీద్భిరాయ ఓం భూః ఈశానమావాహ
యామి ఓం భువః దేవమావాహయామి ఓం సువః భవమావాహ
యామి ఓం భూర్భువస్సువః మహాదేవమావాహయామి ఇత్యావాహ్య
దత్తైః కుమ్భాకం కంఠస్థితం పునః సత్తమేశానరం విష్ణుమాత్రం
నారాయణమాత్రం శ్రీ భాగవాద్వి వైష్ణవమంత్రాచరం ద్వాదశా
క్షరం చాష్టకకంఠం ఉప్త్యై నారాయణ స్థితం ద్వాత్రింశదుపచారై
ర్వైష్ణవోపచారైర్ద్వా త్రింశదయం వ్రాత రేవం కిరణ్యత్.

శాన్తికుశ్యే దేవాభినవమ్

ఆచార్యః కుశ్యేభ్యోకస్తాత్మికే చోత్తరాభిముఖః ప్రాణనా
యమ్య అస్యాః శుభశిఖా పహవిప్రస్థా దేవయజుశర్కణి మహాశాన్తి
సామాంధ్యం కుమ్భానాహంః కుశ్యేవ (ఇతి కుశ్యేభ్య) దేద్యాసది
తేషు కుశ్యేషు విష్ణుప్రసాదసత్త్వాచార్యతాత్ కర్థ కపిల నారాయణ
పుణ్యవావాహయేత్; మశ్యకుశ్యే “ఓం విష్ణు స్సర్వైశామసిపతిః పరమః
పురాణః పగోలోకానామజితోదరాత్మక భవతే భవాయ నమః ఓం
భూః విష్ణుమావాహయామి ఓం భువః మహావిష్ణుమావాహయామి
ఓం సువః సదావిష్ణుమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః వ్యాపి
నారాయణమావాహయామి కక్షికే ఓం ప్రదోహాః ఓం శ్రీయమా
వాహయామి వామే ఓం మేదినీదేవ ఓం హరిశీమావాహయామి

ఇత్యానాశ్శబ్దశ్చ తస్మాత్కర్మాభ్యుత్పన్నతాప్రగ్గాది పురుషా
దీనవాహయేత్ మహాశాన్తిహోమాభ్యర్చ్యః, పంచసూక్తంపంచశాన్తి
మాతృసూక్తం దుర్గాసూక్తం దిక్పాన్తికాన్తిస్త్రిసూక్తం రాత్రిసూక్తమే
కాక్షరసూక్తం చ ద్విరైః స్మృతేన జపేత్. ఏషోషకోపచారైరభ్యర్చ్య
ప్రణామం కుర్యాత్. సత్త్వం నాయం ప్రాతరేవం కుర్యాత్.

రక్షాబంధనమ్

ప్రణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మా
జ్ఞం రక్షాబంధన ప్రతిష్ఠాం కరిష్యామి (ఇతి సజ్జ-ల్య) ఆచార్యస్థాన
కాద్యైస్సహితః పుణ్యాహం వాచయిత్వా సానర్థం రాజతం తామ్రం
కాంస్యపాత్రం ద్రోణైర్గ్రాహ్యైరాథకైర్వాతణ్డులైరాపూర్య తస్మిన్నా
రికేశం నిక్షిప్య తస్యోపరి సానర్థం ప్రతిసం అలాభే క్షామం కార్పా
సం వాతన్తం త్రిపుతం విన్యాయ శనన్దేః ధత్తామితి అభిదైవతం నాగరా
జమానాహ్య “శంసోః ధత్తాం” ఓం శేషమాంవాహయామి ర శేషాయ
నమః ఆచార్యశాస్త్రాభ్యం స్థానం సహజం వైరభ్యర్చ్య
తస్మాత్కర్మాభ్యుత్పన్నతాప్రగ్గాది పురుషా దీనవాహయేత్ మహాశాన్తి
హోమాభ్యర్చ్యః, పంచసూక్తంపంచశాన్తి మాతృసూక్తం దుర్గాసూక్తం దిక్పాన్తికాన్తి
స్త్రిసూక్తం రాత్రిసూక్తమే కాక్షరసూక్తం చ ద్విరైః స్మృతేన జపేత్. ఏషోషకోపచారైరభ్యర్చ్య
ప్రణామం కుర్యాత్. సత్త్వం నాయం ప్రాతరేవం కుర్యాత్. రక్షాబంధనమ్
ప్రమాన ఆకుయా పతన్త్రసుష్పృశ ధృషతా శోశుచానః తపూం
ష్యగ్నే జహ్వ పతక్లాన సద్విత్ విపుజ విష్వగుల్కాః ప్రతిష్ఠౌ
విపుజ తూర్ణితమో భవా పాయస్విశో అస్యా అదభ్యః, యోనోమాతే
అఘగోసో యో అన్త్యగ్నే మాకీష్టే న్యధిరాదిధర్షీత్ ఉదగ్నే
తిష్ఠ ప్రత్యాతనుష్వ న్యమిత్రాగ్ం ఓషతాక్తిగ్రహేతేయో నో అరా
తిగ్ం సమిధాన చక్రే గీచా తం ధక్తితి సంశుపకమ్ ఉర్ధ్వ భవ
ప్రతివిధ్యాధ్యక్రదా విష్ణుశ్రుణుష్వ దైవాన్యగ్నే అనస్థిరా తనుహీ
యాతు జూనాం జామివజామిం ప్రవ్రజోహి శత్రూన్ స తే జానాతి
సుమతిం యచిష్ఠ య ఈషణే బ్రహ్మణే గాత్రమైరత్, విశ్వాన్యస్మై
సువివాని చాదౌ ద్యుమ్నాన్యోన్య విమర అభ్యుత్, నేదగ్నే అస్తు
సుభగస్తుదానుర్యస్త్యా నీశ్యేచ హవిషా య ఉక్తైః విప్రీషతి స్వ అయషి.

దురోశే విశ్వేదస్మై సుదినాసాఽనదిప్తిః అర్చామి తే సువర్ణం ఘోష్య
 ర్వాకసంతే వానాతా జగతామయగ్గీః స్వశ్వాస్త్య సుభావర్జయే
 మాస్మై క్రతాణి ధారయేరనుద్యూత్ ఇహత్వా భూర్వా రేకువత్స
 న్దోహవస్తర్దీవాగ్ంరమనుద్యూవేక్షీడస్తస్త్య సుమమగ్నసీమ భిద్య
 మ్నాతస్థివాగ్ంహో జనానామ్ యస్త్య స్వశ్వస్సుహిరశో అగ్ని ఉప
 యాతి వనుమతా రశేన శ్యత్రాతా భవసి ద్యౌ ర్మయస్త
 ఆతిభ్యమానుషష్టజోమహో మహో రుజాని బధ్ధతా సహోస్తన్యా పితృ
 ర్గోతమాద్యయాయ త్వన్నో అగ్ని వచస్సేక్తిధి హత్యనిష్ఠ సుక్ర
 తోడమూః అగ్నృజపరణ యస్సుశేనా అగ్నాగ్రిహోస్తృకా అశ్ర
 మ్మిహాతే పాయనస్సధియభిస్సోగేషద్యైస్తేతాః పాస్త్యమూరయే
 పాయనో మూరః యస్తే అగ్నే వశ్యనో అగ్ధం దుతాదరక్తం
 రరక్త తాన్ధ్యః పో విశ్వవేదా దిష్నస్త ఇద్రినో నాహ దేహః త్యయా
 వయం విభవ్యస్త్యో హస్తం ప్రణేయ్యశ్వానః పావనో హశేసా
 హయ త్యహా కేఽగ్నృగ్నా వ్రహ్మహ్రూయాః సోమో అగ్ని
 హుదా విశేమ ప్రజ్ఞానో శక్తిం కృణోతి పృథా దహశసో
 రక్తః పావ్యస్త్యద్గ్రిహోమిహిత్రమోమహద్యత్ హోహణం
 వాజిరూజిస్సుమిత్రం ప్రణిష్ఠముపగమి కన్యశిశానో అగ్నిః క్రతు
 భిర్నుమిధ్యగ్నో దివా దివః పావనో వక్త్రమే విశ్యోజితా బ్రహ్మతా భాత్య
 గ్నిరావిష్విశ్వానీ కృణుతే మహిత్వా ప్రాదేర్మాయాస్సహతే దురే
 వాశ్శిశీతే శృణ్వే రక్షసే విశ్వా ఉత స్వరాసో దివిషక్త్యగ్నేస్సీగ్మా
 యుధా రక్షసే హస్త పాడమదేదిదస్య ప్రపజన్తి భామా హస్తే పరి
 శాభో అదేహిః స్వస్తి నో మిమితామశ్వీనా భగ్నస్తి దేవ్య దితిర
 సర్వణః స్వస్తి పూషా అసురో దభాతు హస్వస్తి ద్యావ ప్రధి సుచే
 తునాస్వరయే వాయుముపబ్రనామహై సోమస్వస్తి భువన్యయ ప్రితిః
 బ్రహ్మపతిం సర్వగణం స్వస్తయే స్వస్తయ ఆదిత్యాసో భంకుః
 విశ్వేదేవానో అద్యా స్వస్తయే వైశ్వానరో నసురగ్నిస్వస్తయే దేవా
 అవంతృభి నస్వస్తయే స్వస్తి నో కురః పాత్యంహః స్వస్తి మిత్రా
 వసుణా స్వస్తి వశ్యే రేవతి స్వస్తి న ఇద్గ్రిశాన్నిశ్చ స్వస్తి నో అవతే

కృతి స్వస్తి సద్ధామనుచరేమ సూర్యాచద్విసుసావిస పుర్రదకతాఘ్నతా
జానతా సుగమేమహా స్వస్తియః తాక్ష్యసుప్తసేరిం మహద్భూ
తం వాయుగం దేవతానామ అసురఘ్నమింద్రాఖం సమశ్చ బృహ
ద్యశో నానసుపయ సేమ అసురగోమూచ మాంగిరసం గయం చ
స్వస్త్వాత్రేయం మనసాచతాక్ష్యోహ్రేయతిపాశిశ్శరణ ప్రపద్యేవ్వస్తిసం
బాధ్యేభయన్ అస్తు స్వస్తిదా విశస్పతితి వచన్ దేవస్య
గతిణాహస్త బగ్నీయాత్ “స్వస్తిదా విశస్పతిత్వత్రహా వివృణో సశీ
వృష్ట్యైః సగ వీర సస్పస్తిహా అభయయగః (దేవోత్తత సునే)ణ
సావకరే) బగ్నీయాత్. స్వస్త్వానితే స్వత్ర త్తాజంభనంకారయేత్
“విష్ణుస్త్వాంసేరిం సక్ర ఊర్ధ్వ గయః పూర్వం శక్తిరక్షిణమపరం
గదోదీప స్వకోఽభస్తావ్యానిస్తరేద్యతరేఽస్త్రాః సుహృద్వీశోఽప్ర
సాదాదిన్ద్రో భయాద్భూ ద్యో సహహో విప్రయాత్, కుబేరార్థ
క్షియాన్ద్రో నర్వాగ్యి ఊర్ధ్వగ్నయ్య సమ సస్వేరికన్తు.

అథో గాన్ హః త్యాగ్యః సస్త్వ స్త్వేషు యుగవదేవ సాయం
ప్రతర్న్వికాం ఉక్తం ముచ్యమాన్.
సర్వాగ్నిభుక్తహావప్రకాం.

గాన్ హః త్యాగ్యః ప్రాననాయన్య అస్త్వ శుభకౌఠా
ప్రతిష్ఠాదేయజగన్మశి గాన్ హః త్యాగ్నా ఉక్తహామం సూర్యామి
అస్త్వం పశ్యేద్య అదోఽనునాగ్యైః సేరిం భాస్వానాః, ఓం అచ్య
తాయ స్త్వం అతోదేవాః. శ్రీభామదైవ్యైః నాభుణం నాయన్యం

* స్రువాదిపాత్రగ్రహణమ్

అజుష్టానాంకాచగ్యమిమ్మగ్నైః సూర్యహగ్యమహగ్యమే గృహీత్వా
చక్షురజుళి స్రువాం మూషపరణాఽహభృతామలః చతుం దర్శిం చ
ప్రసేవాఽస్త్వైః సూర్యామి సూర్యామి స్త్రీభ్య స్త్వైః సూర్యామి పునరభిసూర్య
ప్రక్షేపేనామూహ్రం గృహీత్వాజుష్టసహమూత్, “అజుష్టపర్వ
మాహ్రం గృహీత్వాఽన్వాహ్రం స్త్వైః అమలః జామల్యాదేం
కర్తుమత క్షేజుష్టానామికాచగ్యమేచక్షురజుళి మాహ్రమాదాయ

వైష్ణవం వ్యాఖ్యోక్త్యేన ముత్వాఽన్తఃపరిషేకం కృత్వా భూతిస్థితి
భస్మగ్రహీత్వా కున్భముః కృత్య ఆర్యాసైమోచనం భూతిస్థాన
మాలిప్య ఆహోహిష్ఠి ప్రోక్త్య హోమోక్తయా నర్మవహంశే యతే
అగ్ని ఇత్యగ్నిం ఉద్యయముత్వాదిత్యం హోమతిష్ఠేత (రాత్రో చేతూర్వస్వ
వత్కృత్వా అగ్నేనయేత్యగ్నేరుపస్థానం కుర్యాత్.)

అన్వాహార్యాధ్యైః ప్రాణనాయవ్య అస్యాం శుభతిశా
ప్రతిష్ఠా దేయజనకర్మణి అన్వాహార్యాఽగ్ని ఉక్తాః హోమోక్తయా
అగ్నిం పరిషేచ్య ఓం భువస్సామ్యం ఓం కృత్య దుస్సావ్యం, విష్ణుచక్రం
బ్రాహ్మం యావ్యం నైఋతిం వైష్ణవం వ్యాఖ్యోక్త్యేన కృత్వాన్తః
పరిషేకం కృత్వా హోమోక్త్యా ప్రోక్త్యాహంశం ప్రోక్షణం, తతః కృత్వా
ప్రతద్విష్ణుః అధర్మపీఠం పితృసాయ యతే అగ్ని ఇత్యగ్నిం ఉద్యయ
ముత్వాదిత్యం హోమతిష్ఠేత. రాత్రోచితే చూర్వంచపస్థానం కృత్వా
అగ్నేనయేత్యగ్నేరుపస్థానం కుర్యాత్.

జహూం స్మరన్ హస్తేన జహూయూత్. సమిధోఽబ్జచ్ఛానామికామశ్య
మైర్గ్రహీత్వా మూలాగ్రాభ్యం కృతం ఎష్టయిత్వా ప్రాశ్నాగ్రాదేన
జహూయూత్. ప్రహర్యసివాం చిరం కాలేన్యాలాహనాం ముష్టిశునం
తిలసరపసక్తానాం శుక్తిమాత్రుద్గ్రాహణం పహాయ హస్తేన జహూ
యాత్. ఇతి (య.) 26 అ.

పుష్పవత్రఫలమూం కర్మాగ్నాఽన్తఃపరిషేకం కృత్వా మైర్గ్ర
తాక్తాభిష్టుహూయాత్. ఇతి (రాత్నావళిః)

సమిత్ప్రేళి కూర్చోన్మీర్గ్రాభ్యం ఎష్టయిత్వైర్గ్రాదేన

(మైర్గ్రావాద్యాదిరా యక్తం చతుశ్చాఽద్యాదిరా రహ

కుణ్డప్రతి విశేషేణ వైష్ణవోక్త్యాత్మికః

హోమోక్త్యాహంశం ప్రోక్షణం, తతః కృత్వా

ప్రతద్విష్ణుః అధర్మపీఠం పితృసాయ యతే అగ్ని ఇత్యగ్నిం ఉద్యయ

ముత్వాదిత్యం హోమతిష్ఠేత

(రాత్నావళిః)

జనస్వాహా ఓం విష్ణవే స్వాహా విష్ణుగాయత్రీ వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం
వైష్ణవం పంచనామం మూలహోమం యద్దేవాది కుశ్మణ్డం వైష్ణ
వం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం ప్రచక్షాంశకదాః పురుషాద్యానరణ
త్రయదేవానాం వైష్ణవం సప్తదేవత్యం వైష్ణవం న్యకృతీశ్చ హుత్వా
ఽస్త్రఃపరిషేకం కృత్వా పూర్వనద్భిస్మాలభ్యరణం ప్రక్షిణాదీచ
కృత్వా, విష్ణోన్నకం అశీబుష్ణయ వాక్త్రగ్రీమే గోపాయ యస్తే
అగ్ని ఇత్యన్నం ఉవ్వయమిత్యాదిత్యం చోషిష్ఠేత, రాత్రాచేత్
పూర్వనద్భిస్మాల కృత్వా అగ్నేసయేత్యగ్నేపసస్థానం కుర్యాత్,

పాణ్డరీకాధ్వర్యః ప్రాణానాయమ్య అన్యాం శుభతిశా ప్రతీష్ఠా
దేవయజనకర్మణి పాణ్డరీకాగ్నా ఉక్తాహోమం సోమ్యామి అగ్నిం పరి
షిచ్య ఓం తపస్వాహా ఓం వాసుదేవాయ స్వాహావిష్ణుగాయత్ర్యాఽ
బ్జం బిల్వపత్రం నాఘృతాక్తమష్టాశలం జహుమూత్. విష్ణుసూక్తం
బ్రాహ్మం పారమాత్మికం వైష్ణవం న్యకృతీశ్చ హుత్వా అస్త్రఃపరి
షేకం కుర్యాత్. పూర్వనద్భిస్మాలభ్యరణం ప్రక్షిణాదీచ కృత్వా
త్రిదేవః మానోహాంసీష్యజ్ఞే అగ్ని ఇత్యన్నం ఉవ్వయమిత్యాదిత్యం
చోషిష్ఠేత, రాత్రాచేత్ అగ్నేసయేత్యగ్నేపసస్థానం కుర్యాత్.

కాష్టచతురోవాపర్యాయతో బహోలి. ప్రసేషాఽప్యమాదాయ పంచ
నామం మూలహోమం యద్దేవాది కుశ్మణ్డం చకృధ్వత్వా

పశ్చాత్, స్యస్తిచైవేహస్వాహా, ప్రజాపతయేహస్వాహా, అగ్నిశ్చీ
మతయేహస్వాహా, ఆదిత్యేభ్యస్వాహా విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్వాహా, మరుద్ద
ణేభ్యస్వాహా భూరగ్న యేచపృథ్వైచమహతేచస్వాహా శ్వస్తైశ్చైత్యైః
దశభిః శతశో జహుమూత్ ఏహసహస్రహుతిః ఏహం ఉపాశుయజేత
ఇతిమరీచిః

! పంచస్వస్తి మువిష్ణు మాక్షేపనైః పరశ్చౌత లాభైః కృతః ఉప
జహ్వజహుమూత్ (మరీచిః)

నానా హుత్యానైః పరిషిచ్య భస్మధారణాదికం కృత్వా యథోక్తవర్గీను
పరిషేయం. సాయం ప్రణామహవాచనం వినా కురుత్యుః.

అత్యున్మోచనకాలః

అథాఽత్యో నవబింశానామత్యున్మోచనం వశ్యే కామకాది
బింశానామక్షిమోచనం ప్రతిష్ఠాదిసామూహ్యస్మిన్నవమే సప్తమే
పంచమే స్థితీయే ద్వితీయే వాఽహ్నముక్త్యకం శిల్పినా కారయిత్వా
పంచమస్థానం చ కుర్యాత్కారాహుసారాణాముదయం హిత్వా
ద్వితీయచనే నక్షత్రే సమస్తకమమస్తకం వాఅక్షిమోచనం కారయేత్.
పర్యగ్నికరణమ్

అలయాఽభిముఖే మంటపం కూటం ప్రసాం వా అలజ్జ్యశ్య
బింబం సంస్థాప్య తస్మచ్ఛేవిష్టరే సంస్థాప్య తస్యోత్తరే చౌపాసనాఽగ్ని
కుండం కృత్వా ప్రాణానాయవ్య అస్యాం శుభశేఖా ప్రతిష్ఠాకర్మశి
బింబశుద్ధ్యర్థం వాస్తుహోమం హోహోమం (ఇతి గ్రహ్యంబు) పుణ్యాగం
పంచగవ్యాధాధమం అఘారం చ కృత్వా అగ్నిం పరిషిచ్య వాస్తు
హోమం హుత్వా బింబస్యాఽతీతపార్శ్వతిః పర్యగ్నిం కృత్వా పంచ
గవ్యేచ్ఛేదం సమభ్యుక్త్య తమగ్నిముద్వాహయేత్.

అత్యున్మోచనహోమః

దేవస్య ఓక్షిణేఽభిముఖే వా మనోరమే చౌపాసనాఽగ్నికుండం
కృత్వా అఘారం హుత్వా దధ్యస్వాహోహోహోమం మూలి
మాలాదీన్మహాభూతదైవత్యం విష్ణుసూక్తం పుష్కలసూక్తం జైష్ఠ్యం
శ్రీభూమిదైవత్యం బ్రాహ్మం హోద్రం వ్యాహృతి వ్యస్తం హుత్వా
అజ్ఞహోమః.

అగ్నిం పరిషిచ్య అదితేఽనుమవ్యర్ష ర, ఓం దధ్యస్వాహోహోహో
భ్యాంస్వాహో ఓష్ఠాభ్యాంస్వాహో ముఖాయ స్వాహో నాసికాభ్యాం
స్వాహో అక్షిభ్యాంస్వాహో కర్ణాభ్యాంస్వాహో పారశ్చక్షురోఽ
పార్యేభ్యః పత్మభ్యస్వాహో అనారశ్చక్షుః పార్యేభ్యః పత్మభ్యస్వాహో
శీర్షేస్వాహో భూభ్యాంస్వాహో అలాటాయ స్వాహో మూర్ధ్నే స్వాహో

మస్తీస్కాయ స్వాహా కేశేభ్యస్వాహా వహాయస్వాహా గ్రీవాభ్య
స్వాహా సూర్యేభ్యస్వాహా కీకసాభ్యస్వాహా పృష్ఠేభ్యస్వాహా పాజ
స్వాయ స్వాహా పార్శ్వభ్యాగ్ంస్వాహా అగ్ంసాభ్యాగ్ంస్వాహా దోష
భ్యాగ్ంస్వాహా జఙ్గాభ్యాగ్ంస్వాహా శ్రోణీభ్యాగ్ంస్వాహా ఊరు
భ్యాగ్ంస్వాహా అష్ఠీవద్భ్యాగ్ంస్వాహా జఙ్గాభ్యాగ్ంస్వాహా భగదే
స్వాహా శిఖణ్డేభ్యస్వాహా వాలధానాయ స్వాహా అణ్డాభ్యాగ్ంస్వాహా
శేఘాయస్వాహా రేతసే స్వాహా ప్రజాభ్యస్వాహా ప్రజననాయ
స్వాహా వద్భ్యస్వాహా శఫేభ్యస్వాహా లోమభ్యస్వాహా త్వచే స్వాహా
లోహితాయస్వాహా మాగ్ం సాయ స్వాహా స్నానభ్యస్వాహా అధిభ్య
స్వాహా వజ్రభ్యస్వాహా అక్షేభ్యస్వాహా ఆత్మనే స్వాహా
సర్వస్మై స్వాహా

మాళిమాలాదిహోమః

మాళిమాలాయై స్వాహా	అపాణ్డాభ్యాగ్ంస్వాహా	గళాయ	స్వాహా
దివ్యాయ	,, అక్షిభాగ్ం	,, కణ్ఠాయ	,,
రత్నాయ	,, పద్మిభ్య	,, గ్రీవాయై	,,
ఉత్తరాయ	,, తారకాభ్యాగ్ం	,, కీకసాభ్య	,,
సర్వోత్తరాయ	,, జ్యోతిషే	,, జత్రుభ్య	,,
సర్వస్మై	,, జ్యోతిరూపాయై	,, జత్రురూపేభ్య	,,
విష్ణవే	,, గణ్డాభ్యాగ్ం	,, అగ్ంసాభ్యాగ్ం	,,
ప్రభవిష్ణవే	,, హఃపూభ్యాగ్ం	,, దోషభ్యాగ్ం	,,
మకుటాయ	,, నాసికాభ్యాగ్ం	,, స్పృహభ్యాగ్ం	,,
కేశభ్య	,, పుటాభ్యాగ్ం	,, బాహుభ్యాగ్ం	,,
ఉష్ణీసాయ	,, ఓష్ఠాభ్యాగ్ం	,, కూర్పరేభ్య	,,
మూర్ధ్నే	,, దంతేభ్య	,, ప్రహోసేభ్య	,,
ముఖాయ	,, జిహ్వయై	,, తలేభ్య	,,
లలాటాయ	,, సుచక్త్రాయ	,, అఙ్గుళీభ్య	,,
శ్రోత్రాభ్యాగ్ం	,, చురుకాయ	,, పర్వభ్య	,,
భ్రూభ్యాగ్ం	,, అధరాయ	,, నభేభ్య	,,

హృదయాయ	స్వాహా మర్మభ్య	స్వాహా జీవాత్మనే	స్వాహా
స్తనాభ్యాం	,, మర్మపాణిభ్య	,, సత్యాయ	,,
పార్శ్వాభ్యాం	,, హస్తేభ్య	,, సత్యసూపాయ	,,
ఉదరాయ	,, సిరాభ్య	,, జ్ఞానాయ	,,
నాభయే	,, త్వగ్భ్య	,, జ్ఞానసూపాయ	,,
కృతాటికాయై	,, రక్తేభ్య	,, జ్ఞేయాయ	,,
నాళిభ్య	,, మాంసేభ్య	,, విజ్ఞాత్రే	,,
వంశాయ	,, మేదోభ్య	,, అనన్తాయ	,,
శ్రోణిభ్యాం	,, అస్థిభ్య	,, అనన్తాయ	,,
కటిరాయ	,, మజ్జేభ్య	,, వ్యక్తాయ	,,
ప్రజననాయ	,, శుక్లాయ	,, అవ్యక్తాయ	,,
ప్రజాత్యై	,, శుక్లసూపాయ	,, ప్రాణాయ	,,
వస్తయే	,, హేతవే	,, ప్రాణాత్మనే	,,
వస్త్రముస్కాయ	,, తేజస్వాయ	,, అపానాయ	,,
సక్తిభ్యాం	,, తేజసే	,, వ్యానాయ	,,
ఉరుభ్యాం	,, ధాతుభ్య	,, ఉదానాయ	,,
జనుభ్యాం	,, ధాతుసూపేభ్య	,, సమానాయ	,,
జ్ఞాభ్యాం	,, వాగ్భ్య	,, మహతే	,,
గుల్ఫేభ్య	,, అక్షరేభ్య	,, మహాత్మనే	,,
పార్శ్విభ్యాం	,, నాడేభ్య	,, ఆత్మనే	,,
పాదాభ్యాం	,, మనసే	,, అనాత్మనే	,,
పాదాబ్జళిభ్య	,, బుద్ధయే	,, విశ్వస్యై	,,
పర్వభ్య	,, అహజ్కారాయ	,, విశ్వాత్మనే	,,
సఖేభ్య	,, చిత్తాయ	,, పరస్మై	,,
సన్నిభ్య	,, హృత్పిండరీకాయ	,, పరమాత్మనే	,,
సద్ధానేభ్య	,, ప్రాణపుండ్రీకాయ	,, యస్మై	,,
రోమభ్య	,, నాయవే	,, తస్మై	,,
రోమకూపేభ్య	,, జీనాయ	,, కస్మై	,,

సర్వస్మై	స్వాహా నందకాయ	స్వాహా మహాక్షేభ్య	స్వాహా
సర్వాత్మనే	,, ఆమ్బరాయ	,, ఉపాక్షేభ్య	,,
ప్రభాయై	,, భూపణేభ్య	,, ప్రత్యక్షేభ్య	,,
శిరశ్చక్రాయ	,, ప్రభావతయే	,, సర్వేభ్య	,,
చక్రాయ	,, ఛత్రాయ	,, పురుషాయ	,,
శక్త్యై	,, పాదపద్మాయ	,, భూస్వాహా, ర	
శార్దూలాయ	,, పాదసీతాయ	,,	
గదాయై	,, అక్షేభ్య	,,	

తయాదిత్యా, తత్త్రీణ్యేహ, ఆపోవిశ్వం చాతుర్యం వృషాకపేరో
జోభిమానీ, ప్రక్రమ్యాథణ్డర్శ్యం యో మాతరిశ్వా స ఏకో భూద్య
ప్రైప్త్యథశ్చ, నిష్కర్షకం, సహస్రశీర్షా పురుషః, ఆతో దేవా ఇదం
విష్ణుః, శక్ం సా నియచ్ఛద్యాభయ ఆత్మవృత్త్యా, తయాదిత్యా తత్త్రీ
ణ్యేహ, బ్రహ్మజ్ఞానం హరణ్యగర్భిః, రుద్రమచ్యం త్ర్యమ్బకమ్,
భూస్వాహా.

విమానాఽభ్యుహోమః

విమానం నవం చేత్త్యుస్థాప్యాయపానాన్తాజ్ఞానామభిర్విమా
నాగ్నా హుత్వా,

ఓం స్థూపికాయై	స్వాహా శ్లేషణాయ	స్వాహా కుమ్భాయ	స్వాహా
స్థూపిముకుతాయై	,, పశ్చిజాయ	,, శక్తిధ్వజాయ	,,
పద్మాయ	,, కుమ్భాయ	,, పద్మాయ	,,
ఫలకాయై	,, పశ్చిజాయ	,, ఉభాయ	,,
పద్మాయ	,, శ్లేషణాయ	,, నాసికాయై	,,
కణ్ఠాయ	,, వేత్రాయ	,, దణ్డాయ	,,
కర్ణాయ	,, శ్లేషణాయ	,, మృణాళికాయై	,,
శ్లేషణాయ	,, పద్మాయ	,, ముష్టిబన్ధాయ	
వేత్రాయ	,, ఫలకాయై	,, వాజినాయ	
కర్ణాయ	,, అవలగ్నాయ	,, ఉత్తరాయ	

కిర్లాయ	స్వాహా నాజనాయ	స్వాహా పద్మాయ	స్వాహా
ఉహప్రత్యూహాయ	,, పద్మజాయ	,, భీరవే	,,
వేదికాయై	,, నాజనాయ	,, స్కంధాయ	,,
భూమికల్పాయ	,, ఉత్తరాయ	,, పద్మమాలాయై	,,
నాజనాయ	,, గోధికాయై	,, స్కంధానరాయై	,,
ప్రతయే	,, వీరకాండాయ	,, వేదికాయై	,,
అన్తరితాయ	,, ఫలకాయై	,, మహాపట్టికాయై	,,
లిక్తాయ	,, వేత్రాయ	,, తుద్రపట్టికాయై	,,
శక్తిధ్వజాయ	,, ఉత్పన్నికాయ	,, కర్ణాయ	,,
నాసికాయై	,, ధ్వజాయ	,, కుముదాయ	,,
కర్ణపాలికాయై	,, కుమూయ	,, జగత్త్రయై	,,
కపోతాయ	,, ధ్వజాన్యాయ	,, ఉపనాయ	,,

అతోదేవా ఇమపష్టు ప్రేక్షిదా విక్రః కర్మాచిరస్విభాః పరమం తద్వి
ప్రాసః, భూస్వాహ, అదితేచ్ఛమగ్ధాః *

అభ్యున్నోచనమ్

అచార్యం (ప్రగ్విస్తా) త్రిమూర్తుల జ్ఞానలక్ష్య త్వ దేవాభిముఖే
 సువర్ణశృంగం శాస్త్రముగాం సువత్సం విస్త్రుబ్ధాం శాస్త్రదోహనాం
 పుష్పాదిభిరలక్ష్యతాం గామేకాం సంస్థాన్య తృణాదికబలం దత్త్వా
 గోదాననూక్తేనాభిః పుష్పేషు మృగం దధి మధుక్షీరం చ ప్రక్షేప్యం ప్రస్థా
 దహీనం సోణ్ణీ రాజశే తాగ్రే కాంక్ష్యే నా సాత్రే సువర్ణసహితం
 పశ్యుహ్య దేవాభిముఖేనిహ రూఽభిచీనానానాన్య పుష్పే, ఓంసామవేద
 మావాహయామి, దధ్ని, ఓం యజుర్వేదమా వాహయామి, మధుని
 ఓంఋగేదమావాహయామి, క్షీరే ఓం అధర్వణేద మావాహయామి.

(ప్రహేళికా నామమాడముద్దలిలిల్ల ప్రయజ్ఞుర్నవాణ్యస్తే భావ్యాని
ప్రత్యేకం నారమర్తం తదర్థం వా (స్వకృత్యై) రాత్యుక్త్య చేవాధి

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

ముఖే నిధాయాధిదైవం వాయుమభ్యర్చ్య, ఓం వాయుమావాహ
యామి, వాయవేనమః అష్టోపచారాన్ సమర్పయామి. జయశబ్దస్తోత్ర
త్రైస్సంస్తూయ, స్మృతగేయవా ద్వైర్హోషయిత్వా ప్రచ్ఛన్నపటం
కృత్వాఽఽచార్యశోచితరాభిముఖః ప్రాణాయామం కృత్వా విష్ణు
ర్మారత్వత్విత్త్యుచ్చార్య “విష్ణుర్మారత్వత్” దివ్యరూపం భ్యాయన్
సువర్ణనూచీ దృఢకరీభ్యామేన పత్మ పర్మరక్త శుక్లకృష్ణజోతిర్మయ
మణ్డలాని యథాక్రమేణ పృథివ్యాది మహాభూత పరమాత్మాధిదైవతాని
స్మృత్వా అతోదేవాదినా దక్షిణాయనే సహస్రశీర్షాదినా వామే
చాఽక్షిమోచనం కుర్యాత్. ‘అతోదేవాఽ’ ‘సహస్రశీర్షాపురుషః’
దేవ్యః బ్రహ్మేశ యోద్ధావాంకాదీనాం తత్తస్మన్నేణాత్మ్యన్మోచనం
కారయేత్, ప్రచ్ఛన్నపటం విసృజ్య గో భాన్యాఽఽజ్యాదీని దర్శన
ద్రవ్యాణి దర్శయేత్. శార్ధేనురితి ధేనుం ‘శార్ధేనుభవ్యా’ గాం దర్శ
యామి. మరుతః పరమాత్మా ఇమాఽషధయ ఇతిభాన్యాని ‘మరుతః
పరమాత్మా’ ‘ఇమాఽషధయః’ భ్యాన్యాని దర్శయామి, ఘృతప్రతిక
అగ్న ఆయాహీతి ఘృతమ్ ఘృతప్రతీర్ ఘృతయోనిరగ్నిః, అగ్న
ఆయాహీవీతయే, ఘృతం దర్శయామి దధిక్రావ్ణ ఇషేత్వోర్జేత్వేతి దధి
‘దధిక్రావ్ణో అకాఃషమ్’ ‘ఇషేత్వోర్జేత్వా’ దధిదర్శయామి యన్మ
ధునోమధన్యమగ్నిమీశఇతి మను “యన్మధునో మధన్యమ్ అగ్నిమాశే”
మధు దర్శయామి ఇదం విష్ణుశ్శన్నోదేవేతి క్షీరమ్ “ఇదంవిష్ణుర్వి
చక్రమే” శంనోదేవః” క్షీరం దర్శయామి బ్రహ్మజ్ఞానమితి బ్రాహ్మ
ణాంశ్చ దర్శయేత్. ‘బ్రహ్మజ్ఞానమ్’ ద్రువబేరాక్షి మోచనం చేద్ధేమ
పాత్రే వర్ణం గృహీత్వా దేవాఽభిముఖే నిధాయ తస్మిన్మహిమభ్యర్చ్య
పత్మదిమణ్డలాని సజ్జుల్బ్య తథైవాఽక్షి మోచనం కారయేత్. ఏష
ఏవ విశేషోఽన్యత్సర్వం సమానమ్.

రత్నాఽధివాసః

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి రత్నాధివాసం
ఋష్యామి (ఇతి సజ్జుల్బ్య) సంభారవేన్యాం భానోపరి వస్త్రాణ్యాస్తీర్త్య
సావర్ణాదిపాత్రే రత్నాని సన్యస్య తస్మిన్మత్సేషం విష్ణుమభ్యర్చ్య “ఇదం

విష్ణుస్వరూపము" ఓం విష్ణుమావాహాయామి ఓం మహావిష్ణుమావాహాయామి ఓం సదావిష్ణుమావాహాయామి, ఓం వ్యాపినారాయణమావాహాయామి రత్నాభి దీపమస్తోత్రచారైశ్చర్యైశ్చ విష్ణుసూక్తేనాఽభివాసం కృత్వా "విష్ణోన్నతంపర్యాకే" ఉత్తరాచ్ఛాదనం సిద్ధిదం కుర్యాత్.

కాశుకాది బింబానాం పీఠసంఘాతః

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజుపకర్మాశి కాశుకాది బేరాణాం పీఠసంఘాతకర్మాజ్ఞం పీఠావతే రత్నన్యాసం కరిష్యామి (ఇతి సజ్జుల్ప్య) అలయాభిముఖే గోమయేనోపలిప్య స్పృహ్య భూమిమలజ్జ్వల్య తస్మాద్దేవే (బ్రహ్మణిమన్త్యా) విద్మహే హం ప్రతర్దితైర్తన్నామ్నాఽభ్యర్చ్య పుష్పావీచ సంశోధ్య అభివాసితరత్నావ బ్రహ్మదేవానామతి బ్రహ్మస్థానే (బ్రహ్మమణిం, ఇంద్రం (వజ్రాయ స్పృహ్యైవే) బ్రహ్మణిం, అగ్నివగ్ని రిత్యాగ్నేయ్యాం మాత్రీకం, యమదాధారేతి యామ్యాం వైశూర్యం, వసవఃప్రథమ ఇతి వైశ్వాత్మాం శఙ్ఖజం, దేవేంద్రమితి వాయుజ్ఞాం స్ఫాటికం, మరుతఃపరమాశ్మేతి నాయన్యాం పుష్యకం, సోమగ్ం రాజా సమితి సౌమ్యే చంద్రకాంత, ఈశానస్సుఖోకానామిజ్యైశాన్యాం నీలం చ క్రమేణ విశ్వసేదధవా మధ్యే చతుర్దిశు పశ్చరత్నాని విశ్వసద్రత్నానామలాభే సువర్ణం వా సిక్కిప్య భూరసి భూతత్యాదినా పీఠే బేరం సంయోజ్య శిల్పినా సుదృఢం కారయేత్.

ఘ్రువబేరపీఠావతేరత్నన్యాసః

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజుపకర్మాజ్ఞం ఘ్రువబేరపీఠావతే రత్నన్యాసంకరిష్యామి (ఇతి సజ్జుల్ప్య) అభివాసిత రత్నాన్యాదాయ తమేకనేమిమితి రత్నాన్విభిమృత్యై "తమేకనేమిం త్రివృత్తం దాదశాస్త్రం శతార్థారం విశేషప్రత్యతరాభిః అష్టకైష్టశ్చిత్వైశ్చాష్టకేచాపం త్రిమాగ్ధభేదం ద్విమిత్తైకేచ హయే" (బ్రహ్మస్థానే ప్రజాపతిం ప్రభుమితి హృష్మం కూర్మం ప్రతిష్ఠాప్య "ప్రజాపతిం ప్రభుమం యజ్ఞయాగాం దేవానామగ్రే యజతం యజస్వయేన నో దదాతు (వివిధం సుహృదం

రాయస్సోపమం విష్యశు నాభిమస్మై కౌక్కిం కూర్మం బ్రహ్మస్థానేఽహం
 ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః" తమేక నేమిమితి తస్మిన్నేన గజం ప్రతిష్ఠాపయ
 "తమేక నేమిం త్రివృతం" గజం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోంనమః. శతధారమితి
 గరుడంతస్మిన్నేన "శతధారం" గరుడప్రతిష్ఠాపయామ్యోంనమః బ్రహ్మ
 దేవానామితి బ్రహ్మమణిం తస్మిన్నేన "బ్రహ్మ దేవానాంపదవీః కవీనా
 మృషిస్త్విప్రాణాం మహిషో మృగాణామ్ శ్యేవో గృధ్రాణాం స్వధితిర్వ
 నానాగ్ం సోమః పవిత్రమశ్వేతి రేభన్" బ్రహ్మణ ఇమం బ్రహ్మ
 మణిం బ్రహ్మస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః. ఇద్ద్రం ప్రణ
 యస్తమిత్యేద్యే వజ్రమణిం "ఇద్ద్రం ప్రణయస్తమ్" ఇద్ద్రాయేమం వజ్ర
 మణిమిద్ద్రస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః. అగ్నివగ్నిరిత్యా
 గ్నేయ్యం మాక్తిక్మ్ "అగ్నివగ్నిశ్చరతి ప్రవిష్ట ఋషీణాం పుత్రో
 అధిరాజ ఏమః స్వాహా కృత్య బ్రహ్మణా తే జహోమి యా దేవానాం
 మిథుయాకర్భాగధేయమ్ అగ్నియ ఇమం మాక్తిక్మగ్నిస్థానేఽహం
 ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః. యమోదాధారేతి యామ్యే వైహార్యన్
 "యమో దాధార" యమాయేమం వైహార్యమణిం యమస్థానేఽహం
 ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః. వనవః ప్రథమ ఇతిన్రేఋత్యాం శఙ్ఖజం
 "వనవః ప్రథమః" నిర్ఋతయ ఇమం శఙ్ఖజం నిర్ఋతిస్థానేఽహం
 ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః. యే తే శతమితి వాసుక్యాం స్ఫటికమ్
 "యే తే శతం" వసుకాగేమం స్ఫటికమణిం వసుకస్థానేఽహం ప్రతి
 స్థాపయామ్యోం నమః. మరుతః పరమాత్మే వాయవ్యాం పుష్యమ్
 "మరుతఃపరమాత్మా" వాయవ ఇమం పుష్యకాస్తమణిం వాయస్థా
 నేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః సోమగ్ంరాజామితి సామ్యే
 చంద్రకాస్తమ్ "సోమగ్ం రాజానమ్" సోమాయేమం చంద్రకాస్త
 మణిం సోమస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః. ఉశాన ఇత్యే
 ద్యం నిలమణిం "ఉశాన్వేగ్ంకానమ్" ఉశానాయేమం నిల
 మణిమితి స్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః. ఇద్ద్రాగ్నేయైస్తరే
 శిన్నే ధత్తామిత్యేమృతాశ్మక్మ్ "శిన్నే నిధత్తాం" వాసుయ ఇమ
 మమృతాశ్మకమణిం వాసుక్స్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః

యమాగ్నోర్వరస్తరే ధాతా ధాతృణామితి లోహితాశ్మకమ్ “ధాతా
 ధాతృణాం భువనస్య యగ్నోర్వరేణం నవితారమభిమాతిసాహమ్ ఇమం
 యజ్ఞమశ్వినోభా బృహస్పతిర్దేవాః పాన్తు యజమానం శ్వేధాత్”
 సాధ్యేభ్య ఇమం లోహితాశ్మకమణిం సాధ్యస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాప
 యామ్యోం నమః యమనీలయోరస్తరే విశ్వే దేవస్యేత్యుపలమణిమ్
 “విశ్వే దేవస్య నేతుర్మర్తో నృణీత సఖ్యమ్ విశ్వే రాయ ఇమధ్యసి
 ద్యుమ్నం నృణీత పుష్యసే” విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇమముత్పలమణిం విశ్వే
 దేవస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః నీలవరుణయోరస్తరే అధి
 బ్రహ్మ యతతామితి ప్రవాళమ్ “అధిబ్రహ్మ యతతామేష దేవో దివ
 స్పృత్యాం వాఽధిమరుతో నోభయేసామ్ తపో యోగీ యోగ ఏకస్వా
 ధిస్తా నిసీహ విశ్వం భువనస్య భూయః” సిద్ధేభ్య ఇమం ప్రవాళమణిం
 సిద్ధస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః నరుణవాయోర్వరస్తరే
 ఇమం మూర్ధన్యామితి మనశ్శిలాం “ఇమం మూర్ధన్య మమ నాణ్య
 సూనాం పతేన్ద్రియాణాం మతేః ప్రియాణామ్ హవో ఋషివంశః ప్రస
 రాయ గాయన్సిధిం విదధ్యన్ ప్రజయా అస్తు భూత్యై” గన్ధర్వేభ్య
 ఇమం మనశ్శిలాం గన్ధర్వస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః
 వాయుసోమయోరస్తరే అఘ్నస్స్వితి శుక్తిజమ్ “అఘ్నరస్సు యో గన్ధో
 గన్ధర్వేషు చ యశ్యతః దైవో యో మానుషో గన్ధస్స మా గన్ధస్స
 రభిష్టుష తామ్” అఘ్నోభ్య ఇమం శుక్తిజమస్సగ్ధానేఽహం ప్రతిష్ఠాప
 యామ్యోం నమః సోమేశానయోరస్తరే యం కార్ద్రవేమీ ఇతి
 విమలమణిమ్” యజ్ఞాకర్ద్రవేమీ అధిగాంధుమూసేశేరతే పిరాస్య
 పరిబర్హి విశ్వమేతం హనుకే భూతహవ్రమూర్తే నృభ్య నమః
 పథయే భూతయే త్యా” నాగేభ్య ఇమం విమలమణిం నాగస్థానేఽహం
 ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః ఈశానేంద్రయోరస్తరే అర్యష్టః కమ్బీ
 తిమర్వందన్సర్వస్య అర్యష్టః కమ్బీ శత్రుః పాత్రపాణిర్నిపుణః” అర్యష్ట
 ఇమం కున్దనర్యమస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః అభ్యస్తరే
 పదే చైద్రాదీనాం దిక్షు తత్తద్దీగీశానాం మస్త్రేణాసజ్జరం కైకహారి
 తాశాదీన్యస్య ఇంద్రః ప్రణయస్తమితి కైకమింద్రస్థానే “ఇంద్రః ప్రణ

యస్తం" ఇన్ద్రాయేమం గైరికమిన్ద్రస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం
 నమః అగ్నావగ్నిరితి హంతాశకమగ్నిస్థానే "అగ్నావగ్నిం" అగ్నయ
 ఇమంహరితాశకమగ్నిస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః యమో
 దాధారేతి మనశ్శిలాం యమస్థానే "యమో దాధార" యమాయేమూం
 మనశ్శిలాం యమస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః వసవః ప్రథమ
 ఇతి నీలాజ్ఞానం నిర్ఋతిస్థానే "వసవః ప్రథమః" 5 ఋతయ ఇమమజ్ఞానం
 నిర్ఋతిస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః యే తే శతమితి కాసీసం
 వరుణస్థానే "యే తే శతమ్" వరుణాయేమం కాసీసం వరుణస్థానేఽహం ప్రతి
 ష్ఠాపయామ్యోం నమః మరుతః పరమాత్మేతి పారదం వాయుస్థానే
 "మరుతః పరమాత్మా" వాయున ఇమం పారదం వాయుస్థానేఽహం ప్రతి
 ష్ఠాపయామ్యోం నమః సోమగ్ం రాజానమితి సారాష్ట్రం సోమస్థానే
 "సోమగ్ం రాజానం" సోమాయేమం సారాష్ట్రగ్ం సోమస్థానేఽహం
 ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః ఈశానమితి గోరోచనమీశానస్థానే "ఈశా
 నస్సర్వలోకానాం" ఈశానాయేమం గోరోచనమీశానస్థానేఽహం
 ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః బ్రహ్మ దేవానామితి బ్రహ్మస్థానేఽహం
 "బ్రహ్మ దేవానాం" బ్రహ్మణ ఇమానర్వగ్ధాని బ్రహ్మస్థానేఽహం
 ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః సుచర్లేన కృతపష్టికప్రహికుళుత్థమాపాదీ
 న్రుమేణ స్య్య ఇన్ద్రం ప్రణయస్తమితి పష్టికాన్ద్విహీనిన్ద్రస్థానే
 "ఇన్ద్రం ప్రణయస్తం" ఇన్ద్రాయేమాని పష్టికాన్ద్విహీనిన్ద్రస్థానేఽహం
 ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః అగ్నావగ్నిరితి కుళుత్థమాపావగ్నిస్థానే
 "అగ్నావగ్నిః" అగ్నయ ఇమా కుళుత్థమాపావగ్నిస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాప
 యామ్యోం నమః యమో దాధారేతి గోధూమముగ్గా యమస్థానే
 "యమో దాధారి" యమాయేమాగోధూమముగ్గా యమస్థానేఽహం
 ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః వసవః ప్రథమ ఇతి తిలత్త్వా నిర్ఋతిస్థానే
 "వసవః ప్రథమః" 5 ఋతయ ఇమా తిలత్త్వా నిర్ఋతిస్థానేఽహం
 ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః యే తే శతమితి యననశయవో వరుణ
 స్థానే "యే తే శతమ్" వరుణాయేమా యననశయవో వరుణస్థానేఽహం
 ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః మరుతః పరమాత్మేతి నీవారప్రియజ్ఞా

వాయుస్థానే “మరుతః పరమాత్మా” వాయవ ఇమా నీవారబ్రియజ్ఞా
 వాయుస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః సోమం రాజాగమితి
 గోధూమయవో సోమస్థానే “సోమం రాజానం” సోమాయేహాగోధూ
 మయవో సోమస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః ఈశానస్సర్వమితి
 సర్వబీజానీశానస్థానే “ఈశానస్సర్వలోకానామ్” ఈశానాయేమాని
 సర్వబీజానీశానస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః శ్రీవత్సాదీని చ
 మంగళాని తత్తస్మిన్త్రేణగవ్యభూయ ఆశ్మేతిశ్రీవత్సమిన్ద్రస్థానే “భూయ
 ఆత్మవృత్త్యా బలతేజోజనన్యా దేవోపవాహ్య మనసా యయాగ్నై
 దాక్షాయణ్యా ధన్వయజేయ” శ్రీవత్సం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః
 సమస్సులోమూతి పూర్ణకుమ్భమగ్నిస్థానే “సమస్సులోమ సులోమి భువి
 భువో చిత్తశ గుహశ దోణీయత్” పూర్ణకుమ్భం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం
 నమః స ఏకోభూదితి ఛేరిం యవస్థానే “స ఏకోఽభూద్దివానిశన్నస్స
 ఇచ్చిరి భనోద్భవః ప్రప్రుస్సృష్టే శ్చ స ఇచ్చితిః” ఛేరిం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం
 నమః దేవస్య త్వేత్వాదర్శం సర్వముతిస్థానే “దేవస్య త్వా సవితః” అదర్శం
 ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః అతో దేవా ఇతి మత్స్వియుగ్మం వసుణ
 స్థానే “అతో దేవా” మత్స్వియుగ్మం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః క్షూమే
 కామిత్యజ్ఞుశం సాయుస్థానే “క్షూమేకాం” అజ్ఞుశం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం
 నమః తన్నా యశోఽగ్ర ఇతి శఙ్ఖం సోమస్థానే “తన్నా యశోఽగ్రే” శఙ్ఖం
 ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః బ్రహ్మ దేవానామిత్యాచర్రమీశానస్థానే
 “బ్రహ్మ దేవానాం” అవర్తం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః బ్రహ్మస్థానస్య
 దక్షిణే భూమానంతోఽగ్ర ఇతి గదాచక్రానిశక్తిశరాణ్ భూమానంతోఽగ్రే
 భువనస్య” గదాచక్రానిశక్తిశరాణ్ ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః వామే
 తన్నా యశోఽగ్ర ఇతి శఙ్ఖశార్ఙ్గశాఖాభేటకాన్ “తన్నా యశోఽగ్రే” శఙ్ఖ
 శార్ఙ్గశాఖాభేటకాన్ ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః మధ్యే “బ్రహ్మ బ్రహ్మస్త
 రాత్మా బ్రహ్మపూతాస్తరాత్మా బ్రహ్మణి బ్రహ్మసిద్ధి బ్రహ్మగుప్తో
 గుప్తోఽహమస్మి” స్రుక్సునికపణ్డకతులాతోడయుగలాజ్ఞలాచనర్ల
 చిహ్నైః ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః మధ్యే “యేతే శతమే” సేఘవిద్యు
 ల్లాశ్చనం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః “శ్రియే జాతః” శ్రీరూపం ప్రతి

ప్రాపయామ్యోనమః “మేదినీ దేవీ” హాణీరూపం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోన
 నమః తచ్చ్యుభ్రం దుకూలేనాచ్ఛాద్య విష్ణుస్తావం ఇత్యభ్యక్ష్య గర్భా
 లయం సంశోధోపలిష్య షైష్ట్యా భూమిమలంకృతోపరిష్ఠాద్వితాన
 పతాక ముక్తాదామపుష్పమాలా ద్వైరలఙ్కూర్యాద ధస్తాత్మ-సుమాక్ష
 తాన్యసకీర్యాగమధూపైః కర్పూరదీపైర్ద్వారపార్శ్వే దీపాఙ్కూరోద
 కుమ్భాద్వైరలఙ్కూర్యాత్.

ధ్రువబిమ్బస్థాపనమ్

తతాదివాద్వైరాఘోష్య బేరం గర్భాలయం సీత్వా సుము
 హూరే ప్రతద్విష్ణురతి దేవం సంస్థాప్య దేవ్యాదీన తత్తన్మన్త్రము
 చ్చార్య తత్తత్థానే ప్రతిష్ఠా ప్యాప్తబద్ధం కారయేత్. అప్తబద్ధనానే
 బింబశుద్ధ్యర్థం పూర్వనద్వాస్తూహోమం హుత్వాఽస్త్రఃసరిషేకంకుర్యాత్.
 సవకలశస్థాపనమ్

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్తృణి ధ్రువాదిబింబశుద్ధ్య
 ర్థం సవకలశస్థాపనం కరిష్యామి (ఇతి సజ్జ-ల్పి) ఆఢకపూర్ణాన్ ఖండ
 స్ఫుటితకాశరహితాన్నవకలశానామృత్య తన్మనా పఃవేష్ట్యాఽద్భిః
 ప్రక్షాళ్య నాదేయైరాధావైస్సుగన్ధైః తూప్తైరేరాపూర్యాఽక్షతాశ్చత
 పల్లవకుశకుంభాచై పుణ్యపుష్పాణి శమీషలాశదూర్వాగ్రసవరత్నాని
 స్వర్ణశకలాన్వా ప్రణవేనాక్షిప్య ప్రత్యేకం నిస్త్రయ్యగ్నేనానేప్త్యదేవా
 ఽభిముఖే ప్రహేభిష్ఠన్ద్రులం కృత్వా సనభాగం విభజ్య మధ్యమాదిపదేషు
 సవకలశాన్వృత్య ఆచార్యస్తేషాం దక్షిణే చోత్తరాభిముఖో బ్రాహ్మ
 మాశనమాస్థాయ మధ్యమా దిక్రమేణ తత్తత్కూర్చేన ఇదమా
 పశ్చివా ఇత్యాదిభిః కలశజలమభిమన్త్ర్య మధ్యే ఇదమాపశ్చివాః పూర్వే
 ‘నారాయణాయ విష్ణుమే’ ఆగ్నేయ్యామ్ ‘అగ్నిమితే పురోహితమ్’
 యాకీయ ‘ఇషే త్వోర్జితే త్వా’ నైఋత్యామ్ ‘అగ్ని ఆయాహి’ పశ్చిమే
 ‘శన్నో దేవీరభిష్ఠదే’ నాయవ్యామ్ ‘ఆప ఉద్ధన్త జినసే దీర్ఘాయుత్వాయ
 వర్చసః ఓషధే త్రాయస్వోగ్ం స్వసే మైనం హింసీర్దేవప్రహరే
 తాని ప్రపదే వ్యస్త్రితరాశీయావ అస్మానామైరశ్శుద్ధనుష్టుతేన నో

ఘృతపువః పునస్తు విశ్వమగృతప్రసాదాత్ ఇవముదాభ్యశ్శుచిరాపూత
 ఏమి సోమస్య తహారసి తనుచం నే పాహి మగీరాం పయోసి
 వగోహిణా అసి వగోహి మయి ధేహి వృత్రాన్య కనీనికాసి చక్షుస్మా అసి
 చక్షుర్యే పాహి చిత్పశిస్త్యా పునాతు వాక్పశిస్త్యా పునాతు దేవస్త్యా
 సవితా పునాత్వచ్చిద్రేణ పవిత్రేణ ససోహ్యార్యై రశ్మిభిస్త్య తే
 పవిత్రపతే పవిత్రేణ యస్మై కం పునే తచ్చకేయమాన్ దేవాస
 ఈమసే సత్యధర్మాన్ అధ్వరే యద్వో దేవాస ఆరురే యజ్ఞయాశో
 హవామహ ఇద్వాగ్ని ద్యావాపృథివీ ఆప ఓషధీస్త్యం దీక్షాణామధి
 పతిరసీహ మా సంతం పాహి” ఉత్తరే అతోదేహ ఇదంవిష్ణుప్రీతిమదా
 విష్ణోఃకర్మాణి తద్విష్ణోఃపరమం తద్విప్రానః విశాన్యామ్ “ఏకాక్షరం
 త్వక్షరితాసి సోమే సుషుమ్నయా చీహ మృడీర ఏకః త్వం విశ్వ
 భూర్భూతపతిః పురాణః ఋగ్వేదో భువనస్య గోప్తా విశ్వేదమగ్నః
 పదవీ కపినాం త్వం జాతవేదా భువనస్య నాథః అజస్త్య
 మగ్రే సహిరణ్యరేతా యజ్ఞస్త్యమేవైకవిభుః పురాణః ప్రాణప్రసూతి
 ర్భువనస్య యోనిర్వాప్తం త్వయా ఏకపదేన విశ్వమ్ త్వం విశ్వ
 భూర్భూనిరపాంసు గర్భః కుమార ఏవో విభిన్నధర్వా వితత్య బాణం
 తరుణార్కనర్ణం న్యోమాస్తరే భాసి హిరణ్యగర్భః భాసా త్వయా
 న్యోమ్ని కృతం విమానం తాగ్మయః కుమారస్త్యమోష్టనేమిః త్వం
 వజ్రభృద్భూతపతిస్త్యమేవ కామః ప్రజానాం సిహితాసి సోమే స్వాహా
 స్వధా యచ్చ నమిత్కరోతి కుట్రః పరహానాం గుహయా నిమగ్నః భాతా
 విధాతా పవనస్సుపణ్ణో విష్ణుర్వరాహో రజసి రహశ్చ భూతం భవిష్య
 త్కృతవిక్రయశ్చ కాలః క్రమస్త్యం పరమాపిరశ్చ ఋచో యజూ
 గంషి ప్రవచన్తి వక్త్రాత్సమాసి సప్రచూజ్యమిరస్తాపిమ్ త్వం యజ్ఞ
 నేతా హుతభుగ్విభుశ్చ పున్రప్రభావిభిగ్విజా విసుశ్చ స ఏష దేవోవృ
 రయీణ చక్రే అశ్వేత్య తిక్మేత త్తేనా విమూర్ఖా హిరణ్మయం య్య
 నిభాతి త్వం న్యోమాస్తరే రశ్మివాయం సుహాగః స సర్వవేత్తా భువ
 నస్య గోప్తా వాక్పశానాం జ తాగ్రహానామ్ ప్రోతాన్య కరోతా
 ఏచితిః క్రతునిః ప్రహవత్యైస్త్యమయోనిగర్భః నామైశ్చ సాక్షం విరజన్మ

బాహుం హిరణ్మయం వేదవిదాం వరిష్టమ్ యమధ్వరే బ్రహ్మవిదస్సు
 వన్తి సామైర్యజుభిః క్రతుభిస్తవమేవ త్వగ్ంస్త్రీ పుమాగ్ం స్త్వం చ
 కుమార ఏక స్త్వగ్ం హి కుమార్యణ్ణభూత స్త్వమేవ త్వమేవ ధాతా
 వరుణశ్చ రాజా త్వం వధురోఽగ్నిర్యమ ఏవ శర్యః మిత్రస్సువర్ణశ్చద్యౌ
 ఇంద్రియ రుద్ర స్త్వష్టా విష్ణుః పితా గోపతి స్త్వమ్ త్వం విష్ణుర్భూతాని
 తత్రాసు దైత్య స్త్వయావృతం జగదుత్పేన గర్భః త్వం భూర్భువ స్త్వగ్
 హ్యదితేస్తు సూను స్త్వగ్ం హి స్వయమ్భూరుత విశ్వతో ముఖః య
 ఏనం నిత్యం వేదయతే గుహళయం ప్రభుం పురాణగ్ం సర్వభూతం
 హిరణ్మయం బుద్ధిమతాం పరాంగతింస బుద్ధిమాన్బుద్ధిమతీత్య తిష్ఠతి”
 తత్తత్కలశైశ్చతుర్వేదాదిమన్తైర్విష్ణుసూక్తేన పురుషసూక్తేనాపో
 హిరణ్యవనమాన్తద్భ్రువబేరంసమభ్యుక్ష్య దేవ్యాదిర్యపరివారాణాం తత్త
 న్మన్తైశ్చ సంయుక్తమాపో హిష్ఠాదినాభ్యుక్షణం కృత్వా పుణ్యాహం
 వాచయేత్. తతశ్చరత్నన్యాసపూర్వం ధ్వజదండస్థాపయేత్.

పశ్చిగవ్యాధివాసః

(వాణానాయవ్య అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి
 బిమ్బశుద్ధ్యర్థం పశ్చిగవ్యాధివాసం కరిష్యామి (ఇతి సజ్జ-ల్పవి) పుణ్యాహ
 మాఘారంచకృత్వా దేవాలయస్యాత్తరే పురస్తాద్వా ప్రపాం కూటం
 వా కృత్వా తక్మధ్యే తద్బిమ్బధాధికాయామవిస్తారం బిమ్బదమ్న
 నిమ్నం జలద్రోణీం భూమ్యామనటం వా కృత్వా సంశోధ్య వితాన
 ధ్వజదర్పమాలాతిరజస్తమ్బవేష్టనాద్యైరలఙ్కృత్య పరితః ప్రావరణం
 కృత్వా పశ్చిగవ్యాని యథాయోగం సంయోజ్య వసోః పవిత్రమితి
 పశ్చిగవ్యైరాపూర్వ “వసోఃపవిత్రమసి శతధారం వసోః పవిత్రమసి
 సహస్రధారమ్ దేవస్త్వా సవితా పునాతు వసోః పవిత్రేణ శతధారేణ
 బభూవ” తదధిదేవమీశానమావాహ్య ఓం శివమావాహయామి ఈశ
 మా-ని అవ్యక్తమా-మి పశ్చిగవ్యమా-మితరసపాద్యాచమనపుష్పగర్ధ
 భూపదీపార్జ్యైర్గర్భ్యైః సవనస్త్రైః పానీస్త్రైః తత్ప్రాచ్యావ్యాహాసనాగ్ని
 కుండై కృత్వా అఘారం హుత్వా తస్యాత్తరే దేవేశం సప్తభిః కలశైస్సం
 స్థాప్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా నవవస్త్రైః త్రయీయాద్యైరలఙ్కృత్య

పాద్యాచమన పుష్పగంధసూపనీమృతభ్యర్చ్య విష్ణోర్నుకాదీక జపం స్తివం
స్తస్మిన్నాప్రికృత్యా య మత్వా “ఓం విష్ణోర్నుకమ్” గోచరస్తా దు త్రరా
చ్చాచమనం కృత్వా తత్త్రిపుణైరప్తచర్ణసంఘాయుధాని పరితో వివ్యక్తి
అజస్రదీపం దద్యాత్.

అగ్నిహోమిచ్య అదితేనుమ్యుగ్వ ర ఓం విష్ణవే స్వాహా, విశ్వేశ్వ
గాయ స్వాహా, జనార్దనాయ స్వాహా, సర్వభూతాత్మనే స్వాహా, అవ్య
క్తాయ స్వాహా, అచలాయ స్వాహా, దేవేభ్య స్వాహా, భూతేభ్య స్వాహా,
నాగేభ్య స్వాహా, లోకపాలేభ్య స్వాహా, సూక్ష్మాహా ర వైష్ణవం
బ్రాహ్మణ్యం బ్రహ్మ ప్రాజాపత్యం వాకుళం వైష్ణవం గారుడం వైష్ణవేనం
ద్వీపత్యం చ మత్వా అగ్నిం విశుభ్య అజస్రదీపం దద్యాత్.
తద్రాత్రో తదాలయగత దేవేభ్యోచూర్దికం బలిం సర్వపేత్.

సః

ప్రభాతే స్నాత్వా ఆలయమపిశ్య అధివాసగతం దేవము
ద్భుత్య పుణ్యాహ మాఘారం చ కృత్వా సప్తభిః కలశైస్సంస్కార్య సవ
నస్త్రోత్తరీయాద్వైరలజ్జుత్య దీపాస్తమభ్యర్చ్య అస్యాంశుభతిథౌ
ప్రతిష్ఠా దేవయజుశ్చర్మణి బిమ్బశుద్ధ్యర్థం క్షీరాధివాసం కరమ్యామి (ఇతి
సజ్జుల్ప్వ) ద్రోణీమనటం వా సంకోధ్య సవనస్త్రాణ్యస్తీర్త్య శనో
దేవీతి గవ్యేన క్షీరేణాపూర్య “శనో దేవీ” తదధిదేవమధర్వవేద
మావాహ్య “ఓం అధర్వాణమావాహయామి, పవిత్రమా...మి క్షీర
మా...మి పుణ్యమా...మి అర్ఘ్యాస్తమభ్యర్చ్య బిల్వకరవిరవన్మళము
దనన్ద్యానరత్నైశ్చపద్మశులసీ విష్ణుపద్మప్రభృతీని పుణ్యప్రసాదాని సక్రిప్య
క్షీరం క్షీరోదధితి స్మృత్వా తస్మిన్దేవం పూర్వసచ్చాయయిత్వా ఉత్త
రాచ్చాదనం కృత్వా అష్టమజశేషభాగ్యుపసాధివాసహోమోచికం
సర్వం పూర్వవత్కృత్వాఽజస్రదీపం దద్యాత్.

జలాధివాసః

ప్రభాతే స్నాత్వా విష్ణోర్నుకాదీక జప్త్వా విశ్వవిద్భుత్య
“ఓం విష్ణోర్నుకమ్” సప్తభిః కలశైస్సంస్కార్య సవనస్త్రోత్తరీయాద్వైరల

జ్యోతిశ్చ దీపాస్తమభ్యర్చ్య నదీం హ్రదం శుద్ధం తటాకం వాశ్చిత్త్య
తజ్జలే ప్రపాం కూటం నా కృత్వా వితానధ్వజదర్శనమాలాతరజ్జస్తనభ
వేష్టనాద్వైరలజ్యోత్య పరితః ప్రావరణం కృత్వా తత్తీరేఽగ్నిశాలాం
కృత్వా అస్యాంశుభ తిథౌ ప్రతిష్ఠాదేనయజనకర్మణిబింబశుద్ధిర్ధం జలా
ధివాసంకఃష్యమాణస్తదజ్జత్వేనోపాసనాగ్నానాఘారం కరస్యామి (ఇతి
సజ్జాలప్య) పుణ్యహమాఘారంచ హుత్వా అగ్నిం పరిస్తీర్య పశ్చిచ్య
వైష్ణవం హుత్వా “అతో దేవా అనన్తరః...” పశ్చాత్పశ్చుతం పాయస
మాదాయ ఓం యోగేశాయ స్వాహా, శేషపర్యజ్ఞశాయినే స్వాహా,
శబ్దబ్రహ్మణే స్వాహా, సముద్రేభ్యస్వాహా, పర్వతేభ్యస్వాహా,
దేవేభ్యస్వాహా, ఋషిభ్యస్వాహా, పితృభ్యస్వాహా, నాగేభ్యస్వాహా,
లోకాచలేభ్యస్వాహా, భూతేభ్యస్వాహా, ఇతి హుత్వా తత్తీర్థమిదమా
పశ్చిన్నా ఇత్యభిమృశ్య “ఇదమాపశ్చిన్నాః” తదధిదేవం వరుణమావాహ్య
ఓంపుణ్యతీర్థమావాహయామి శివమావాహయామి, పుణ్యమావాహ
యామి దేవావాహమావాహయామి, అఘ్నిస్తమభ్యర్చ్య నవస్త్రా
ణ్యస్తీర్య తులసీబిల్వపద్మోత్పలాదీని పుణ్యపుష్పాణి నిక్షిప్య దేవం నవ
వస్త్రాత్తరియాద్వైరలజ్యోత్య దీపాస్తమభ్యర్చ్య వైష్ణవోన్మైద్రేవం
ప్రాకిరణ్మాయయితోవ త్రరాచ్ఛాదనం కృత్వా ౭౭గ్నిం పరిస్తీర్య
ధాతాది పంచవారుణం మూలహోమమాగ్నేయం చాజ్యేన హుత్వా
ధాతాదదారుశిమంశ్మోచుణ ప్రజాపతేఃత్వంగ్నిర్భూతానామృతా
పాదగ్నిర్మూర్ధా అయగ్నిః అస్తపరిషేకం కృత్వా ౭గ్నిం విప్రజేత్.
అజగ్రదీనం దద్యాత్.

ప్రభూతబలిప్రదానమ్

తద్రాతౌ ప్రభూతబలిమాహృత్య ముద్గం స్పృశతిలంబ్య లాజ
మూహౌపూష సంమిక్తం తం బలిం కటాహే ప్రక్షిప్య ఆలయే
గ్రామేచ ప్రదక్షిణక్రమేణ ద్విగైతాభ్యే బలం సర్వాప్యైర్గ్ని స్పృశా
న్నానం కృత్వా రాత్రిశేషం వ్యవహాతి.

గ్రామేధ్రువబేకోత్సవః

ప్రభాతే స్నాత్వా దేవముత్థాప్య శుద్ధోదకైస్సంస్నాప్య గంధోదకైరభిషిచ్య చనవస్తోత్తరీయాద్యైర్దేవముత్థాప్య భక్తిర్భక్తియా మాంసోప్య గ్రామమాలయంవా ప్రదక్షిణం కారయిత్వా ఆలయమావిశ్య ఆలయాభిముఖే యజ్ఞాలయస్య పశ్చిమే వా అలంకృతే దేశే బైస్వగలంపరి ప్రాజ్యుఖం దేవం సంస్థాపయేత్.

శాన్తికుమ్భాభిషేకః

శాన్తికోమాధ్యక్షః పూర్వరవాన్తికోమం హుత్వాఽస్త్యపరిషిచ్య కుమ్భకేదిం సమానాన్య కుమ్భస్థదేవాభ్యన్య మార్పి వదభిమర్శం కృత్వాఽస్త్యకోమాస్తే పరివారకుమ్భస్థదేవాన్ పూర్వాదప్రమేణ ప్రణవేన మధ్యకుమ్భే సమాంసోప్య తత్కుమ్భదకేన పశ్చిమాసూక్తైః పశ్చిశాన్తిభిరాహారిణ్యపంచమానైర్దేవం సంస్నాప్య నస్తోత్ర రీయగంధపుష్పాద్యైరలంకృత్యాభ్యర్చ్య పుష్పాక్షిం దత్వా ప్రణామం కుర్యాత్.

చతుర్దశకలశస్థపనప్రకారః

తతో దేవం కుమ్భం గమాదాయ సర్వాలంకారసంయుక్తం శకునసూక్తం జపం యజ్ఞాలయే స్నానశ్చభే దేవం ప్రతిష్ఠాప్య దక్షిణే భాగ్యరాశౌ కుమ్భం సన్నయ్య దేవస్య దక్షిణే క్రియం వామే హుణీం చ సంస్థాప్య పురస్తాద్దీప్తిహేభిస్తన్జులైర్వాఽణ్డోత్పజ్జీం కృత్వా దక్షిణాద్యుత్తరాంతం దేవోత్పజ్జి పృథక్పజ్జీం కృత్వా సువర్ణరజితామ్రమృణ్మయానామయతమానాథక పూర్ణాంపుత్యేం చతుర్దశకలశానా హృద్య ఇమే త్వోర్జ్జే త్వేతి శ్రీనృతాతన్తనా యవాస్తరమజ్ఞ్యుచ్చరం వా పరివేప్య “ఇమే త్వోర్జ్జే త్వేత్వా” ప్రక్షాళ్యాభ్యన్తరే ఇమే ధూపా ఇతి సహ్యధూపేన ధూపయిత్వా “ఇమే ధూపాసురభిః” రూమాంతితేన శ్వేతాయాః క్షీరేణ మాసంతితేన కృష్ణాయాః ఘృతేన ఉత్పాతేన పుష్పరసోద్భూతేన వాఘనా సిద్ధార్థయక్తేనోదకేన యనస్సప్తమూషప్రహితణ్డాలయుక్తే నాక్షతోదకేన వైష్ణవమన్త్రాభిమన్త్రితేన కుశ

దూర్వాగ్రమిశ్రక్షిణోదకేన శ్వేతచంద్రనయక్తజలేన చంద్రనోదకేన క్రమశః
 ప్రత్యేకం సప్తకలశాన్సూరయిత్వా తానుత్తరాదీనృపుభక్తౌ ధర్మాన్య
 రాశిషు సన్న్వయ తేనామస్తరేషూషస్సౌచకలశాన్ శుద్ధోదకపూర్ణా
 సప్త విన్యయ తేషు సర్వేషు కూర్వాగ్ర ఇతి కూర్చం పృక్షరాజ
 ఇత్యామాశ్శ్చక్షపల్లవాదీన నారికేళ ఇతి నారికేళం సహి రత్నానీతి
 రత్నం సువర్ణం చ ప్రత్యేకమర్పయిత్వా “కూర్వాగ్రరాక్ష” “పృక్ష
 రాజసముద్భూత” “నారికేళముద్భూత” “సహి రత్నానీదాశుషే”
 తేజో త్స్యాన్సౌరతః ప్రసక్తేనోర్భాహుభ్యాం పూర్ణో హస్తాభ్యామ్”

అస్యాం శుభశిఖా ప్రతిష్ఠాదేన యజనకర్మణి బింబశుద్ధ్యర్థం చతు
 ర్దశకలశస్సవనం కరిష్యామి (ఇతి సప్తకలశం) పుణ్యాహం వాచయిత్వా
 పుణ్యాహం నై క్షీగఘృహమధునిద్ధాద్ధాక్షిణోదకకళోదకచంద్రనోదకపూరి
 తాన్ సప్తప్రధానాన్ తత్తదస్తరే సర్వోపస్సానాన్ కుశోదకపూరితాన్వి
 న్యయ అధిదేవానాం హయేత్ క్షీరే “ఓం శానోదేవరభిష్టయే” ఓం
 అధర్వణవేదమావాహయామి, ఉపస్మానే “ఓం తనశ్వినాచశ్వముజః”
 ఓం అగ్నినావాహయామి, ఉపస్మానే “ఓం అగ్ని ఆయాహివీతయే” ఓం సామ
 వేదమావాహయామి, ఉపస్మానే “ఓం సదవత్సరోఽసి పరివత్సరోఽసి”
 ఓం వత్సరానావాహయామి, మధుని “ఓం అగ్నిమీశేపురోహితం” ఓం
 ఋగ్వేదమావాహయామి ఉపస్మానే “ఓం ప్రక్రమ్యథక్షార్థ్యం పురుష
 జః” ఓం వాయుమావాహయామి సిద్ధార్థోదకే “ఓం చిత్రందేవానాం”
 ఓం ఆదిత్యమావాహయామి ఉపస్మానే ఓం అపసరస్సుయోగస్థః”
 ఓం అపసరస ఆవాహయామి అక్షతోదకే “ఓం ప్రజాపతే సత్వదే
 తాన్” ఓం కార్యమావాహయామి, ఉపస్మానే “ఓం ఆవాతవాహి
 భేషజ” ఓం మహతివాహయామి, క్షిణోదకే “ఓం యతస్వమానీత్”
 ఓం మునీనావాహయామి, ఉపస్మానే “ఓం యశర్షయన్తిమునయః”
 ఓం తక్షకమావాహయామి చంద్రనోదకే “ఓం వస్తేరునాదేవాః”
 ఓం ఋతూనావాహయామి, ఉపస్మానే “ఓం బృహస్పతే ఆతియత్”
 ఓం బృహస్పతిమావాహయామి ఇతి క్రమేణ తత్తదధిదేవానావాహ్య
 ఏకాదశోపచారైరధ్యర్చ్యై గోమహానా ప్రతిద్రవ్యం పాద్యాద్యస్తోప

చారిత్రభగ్యర్చన కలశం స్వలలాటాస్తముద్భృత్య త్రిసకృద్వా ప్రదక్షిణ
 మావర్త్యైకే కేసన్నాపయేత్. తత్తదస్తరే సర్వోపన్నానైశ్చన్నాపయేత్.
 దేవ్యోరప్యేనమేవ. శంనో దేవీతి శ్రీరేణ “శ. నో దేవీభిష్టయ” విష్ణుం
 శ్రీరేణ స్నాపయామి గి శ్రీయం శ్రీరేణ స్నాపయామి ర హరిణీం
 శ్రీరేణ స్నాపయామి ర వారీశ్చతప్రభృతి తదుపన్నానేన, “వారీశ్చత
 ప్రసదృశః కవినాం పత్యః ప్రత్యాచరితాక్షరంశ్చ భూయో భూత్యై
 భువనస్య పుష్ట్యై స్నాయీతయస్సజ్జతం స్నాపయామి” విష్ణుం శుద్ధో
 దకేన స్నాపయామి గి శ్రీయంశుద్ధోద కేసన్నాపయామి ర హరిణీం
 శుద్ధోదకేన స్నాపయామి ర అగ్న ఆయాహీతి ఘృతేన “ఓం అగ్న
 ఆయాహి” విష్ణుం ఘృతేన స్నాపయామి గి శ్రీయం ఘృతేన స్నాప
 యామి ర హరిణీం ఘృతేన స్నాపయామి ర తదుపన్నానేన “వారీశ్చ
 తప్రః” విష్ణుం గి శ్రీయం ర హరిణీం ర అగ్నిమీశ ఇతి మధునా “ఓం
 అగ్నిమీశే పురోహితం” విష్ణుం మధునా స్నాపయామి గి శ్రీయం
 మధునా స్నాపయామి ర హరిణీం మధునా స్నాపయామి ర తదుప
 న్నానేన “వారీశ్చతప్రః” విష్ణుం గి శ్రీయం ర హరిణీం ర పూతస్తస్యేతి
 సిద్ధార్థోదకేన ఓంపూతస్తస్య పాదే భువస్య మధ్యే నాకస్య పృష్ఠే
 మహతో మహీయతే మహద్భిస్సమృసోఽర్చనయోర్దమనయోర్మేధ్య
 న్యోర్భవయోర్దేవ వభిర్జ్ఞాతమపి బ్రహ్మ సదా వేదాస్తు యశో
 మహాన్యశోమహద్భృతి ర్మహామతిర్మహాన్ముపహోఽస్తున వాశినః” విష్ణుం
 సిద్ధార్థోదకేన స్నాపయామి గి శ్రీయమ్ ర హరిణీమ్ ర తదుపన్నానేన
 “వారీశ్చతప్రః” విష్ణుమ్ ర శ్రీయమ్ ర హరిణీమ్ ర ఇమా ఓషధయ
 ఇత్యక్షతోదకేన “ఓం ఇమా ఓషధయస్సగృభూవుస్తాస్తాస్సర్వాః పవ
 మానే అనగతాశ్చాన్తిం కుర్వన్తుః” విష్ణుమక్షతోదకేన స్నాప
 యామి గి శ్రీయమ్ ర హరిణీమ్ ర తదుపన్నానేన “ఓం వారీశ్చతప్రః”
 విష్ణుమ్ గి శ్రీయమ్ ర హరిణీమ్ ర అభిత్వాహారేతి కశోదకేన
 “అభిత్వాహార వోనుమో దుగ్ధా ఇవ ధేనః ఈశానమప్యజగతస్సువ
 ర్మశమీశానమింద్రతస్థుః” విష్ణుం కశోదకేన స్నాపయామి గి శ్రీయమ్
 ర హరిణీమ్ ర తదుపన్నానేన “ఓం వారీశ్చతస్యః” విష్ణుమ్ గి

శ్రియమ్ ర హాణీమ్ ర చత్వారివాగితి చంద్రనోదకేన “ఓం చత్వారి
వాక్ప మితా పదాని తానివిచుర్భాగ్మూళా యే మనీషిణః గుహా త్రీణి
నిహితా నేజ్యయన్తి తురీయం వాచోమనుష్యా నన్తి” విష్ణు చంద్రనోద
కేన స్నాపయామి గి శ్రియమ్ ర హాణీమ్ ర తమఃస్నానేన “ఓం
వారీశ్చతస్త్రి” విష్ణున్ గి శ్రియమ్ ర హాణీమ్ ర ఇతి ప్రధానైవ
స్నానైశ్చ ప్రత్యేం గుస్నాప్య ప్రసంగం ప్రతిపూర్వం కున్భం సమభ్యు
క్షయేత్. అపాహిష్ఠాదినా ఉష్ణోదకైశ్చగ్నస్నాప్య “ఓం అపాహిష్ఠా మయో
భువః పిరణ్యనర్థాః సనమాంసునర్జాః” ఇషేత్వోర్జ్వలేత్వే తిశుద్ధోదకై
శ్చాభిషిచ్య. “ఓం ఇషే త్వోర్జ్వలేత్వా” మిత్తస్సు పర్ల ఇతి ప్రోతేన విచృజ్య
“మిత్రస్సుపర్లః” విష్ణోర్ముకమితి సన్న్యాసః కైరలఃకృత్య “విష్ణోర్ముకం
నీర్యాణి” శంసోదేమిత్యాచ నుం. “శంసోదేమిః” “తద్విష్ణోః పరమమితి
పుష్పం “తద్విష్ణోః పరమం” తద్విష్ణాగ ఇతిగన్ధం “తద్విష్ణాపాసః” పరో
మాత్రనేతి ధూపం “సనోమాత్రయా” బిష్ణోః కర్మాణీతి దీపం “విష్ణోః
కర్మాణి” శ్రిదేవ ఇత్యర్ఘ్యం “శ్రిదేవః” పూర్వపదాదమం దద్యాత్.

ప్రతిసరబధః

నైర్ముతే విష్టరే దేవభ్యాం సహ దేవం కున్భం చ సంస్థాప్య
స్పృశనోత్పనబలిబేరాణి చ పృథగేన సంస్థాప్యార్ఘ్యేత్. అచార్యస్థాప
కాద్యైస్సహితః పుణ్యాహం వాచయిత్వా సాన్న్యాది పాత్రేచతన్దులైరా
పూర్వతస్మిన్ సావర్ణం అలాభే క్షామం కార్పూరం వా తస్తుత్రివృతం
ప్రతిరం విశ్య తదధిదేవమావాహ్య భ్యర్ఘ్య కృణుష్య పాజ” ఇతి
స్వస్తి సూక్తేచాభివృత్య స్వస్తి దా విశ్మతిరితి నవకా దేవస్య దక్షిణ
హస్తేదేవోత్తమస్త్రేణ వామకరే బద్ధీయాత్ తద్దైవ స్పృశనోత్పన
బలిబేరాణాం చ కృత్వాగ్ధ్రువబేరేఽపి పూర్వ కేనంప్రతిరంబద్ధీయాత్.

శయనాస్తరణమ్

శయ్యావేదిం సమభ్యుక్త్య షడ్వోగావకీనైశ్శాలిభానైర్వృత
ర్థయచతన్దులైస్తిలైర్వా ఉపవ్యస్యాస్తీన్య సాగ్రాన్ముశాన్ప్రాగ్రా
నాస్తీర్య వేదాహమితి చ్చౌజం తంబ్ర ప్రథమం విశ్య ద్వితీయం

రోమజం తృతీయం ముణ్డజం చక్రమణ్డజం పశ్చిమం వామజంచ
 క్రమేణైవోపనిషత్ విన్యస్య “వేదాహమేతం పురుషం న హస్తమాదిత్య
 వర్ణం తనుస్తు పారే గ్రాణి రూపాణి విచిత్రాధీరో నామాసి కృత్వాఽ
 భివదన్ యదాస్తే” ఉపరివేష్టనం శ్వేతనవనస్త్రీకృత్వోపధాన్ ద్వయం
 శిర ఉపధానం పాదోపధానం చ విన్యసేత్. ప్రణవేరాధ్యక్ష్య “ఓమ్”
 తులసీపుష్పగన్ధాన్యం రాత్రీమధుఘృతైః కర్పూరదీప్తైః సోమైః పుష్పజలైః
 పశ్చాన్యధాసి పరిశో విన్యస్య వితానధ్వజచక్రమాలాతరంగస్తనభి
 వేష్టనముక్తాదామాద్యైః లబ్ధౌత్య

శయనాధివాసః

పర్వనాద్యగమాయుక్తం శయనసూక్తం సముచ్చార్య ఆచార్య
 స్థాపకైస్సార్థం దేవేశం శయనే సమాహ్వయ ద్వైష్ణవమితి మన్తేణ
 దేవం దేవ్యా తత్సమన్తేణ సహైవ శాయయేత్; “యద్వైష్ణవగ్ం
 శయనే శయానం తత్సహ దేవైస్సహౌషిభిః తత్సర్వదేవా అను
 మత్యతాం ప్రోక్తౌ వైష్ణవోహం శయితం కరోమి తగ్ం శయనే
 దేవేశం దైవినా శాయ తత్సర్వదేవైరనుమత్యతామ్ అవిఘ్నం పుణ్యగ్ం
 సంపద్యతాం తద్భగవాననుమత్యతామ్ యద్వైష్ణవత్యగ్ం సమతాగ్ం
 సమత్వం వైష్ణవోహం నహతాం నహమి విష్ణోరహం జిష్ణు మహాః
 ప్రవృద్ధ్య స్వాహా స్వధా వై శిరసానహమి సిద్ధోః పతిం నమణం మా
 విదన్తు” యద్విద్వారం విమానం తద్విష్ణోలి కృత్వా త్రాచాచనం
 గళాదధస్తాత్ కృత్వా దేవ్య సిద్ధిశ్చ పూర్వవక్రచక్రం పూర్వశ్చ
 ‘స్సపనోత్సవబలిబేరాణాం పై వేద్యా ప్రత్యేకమేవం శయనం చక్రం
 తథైవ శాయయేత్తత్పరితః ప్రావరణం కృత్వా ద్వారార్చనం
 కారయేత్.

ద్వారార్చనమ్

అస్యా శుభలిఖా ప్రతిష్ఠాదేన యజ.కర్మణి ద్వారార్చనం
 కరిష్యామి (ఇతి సమ్మేయ) ద్యౌవాప్యధిశ్వశ్శు గతుక్నయ క్త్రిః
 సమూన్యయోః ఖ్యాతీతుకారమేతామ్” ఓం ధాతారమావాహయామి

“యస్యాశ్చియోవా అనుజా అగ్రజా యాయామేనాజగ్రంసుహుతంవి శ్వవిద్యామి, తాభ్యాం ప్రసన్నాభ్యాంహ్రస్వధీ భవేతామ్. ఓం విధాతారమావాహయామి. “తస్మిః ధృత్యా ధరతే యాఽవిశన్నః యస్యేహ తస్మై భువ ఏనం జహోమి” ఓం భువజ్జమావాహయామి య ఏష బిభ్రత్సృతేజః పతజః దిస్సృష్టో భవతే యచ్య వేత్తు” ఓం పతజ్జమావాహయామి “ఏతత్య విశ్వం విదధాత్సృత స్మి వృత్త్యా వృత్తం తస్య సీతం తమేతత్” ఓం పతిరమావాహయామి “యో నోఽఽధరక్షత్యవమానయన్తు యన్త్రీయ్య సంవర్ధయన్పూరయతి, తస్మై సర్వభద్రో సంస్యయన్తాం సా నో దేవీ మానసి మానమేతామ్” ఓం వరణమావాహయామి ఏనం చతుర్ద్వారాధిదేవానావాహ్యసన పాద్యపుష్పగన్ధ ధూపదీపైరభ్యర్చ్య చతుర్ద్వారేషు చతుర్వేదాభ్య యనం కారయేత్.

చతుర్దిక్షు వేదాభ్యయనమ్

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజ్ఞకర్మణి చతుర్దిక్షు వేదా భ్యయనం కరిష్యామి (ఇతి సజ్జుల్య)

“ప్రాద్వారే” “హరిఃఓం అగ్నిమిశే పురోహితంయజ్ఞస్య దేవ మృత్విజమ్, హోతారం రత్నభాతమమ్”

దక్షిణద్వారే “హరిఃఓం ఇషే ధ్యోరే త్వా వాయవస్థో పాయవస్థు దేరోవస్సవితా ప్రావృషశు శేష్ప్రతమా య కర్మణే”

పశ్చిమద్వారే “హరిఃఓం అగ్న ఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే, నిహోతా సద్ధి బర్హిషి”.

ఉత్తరద్వారే “హరిఃఓం శంసో దేవీరభిష్టయ ఆపో భవన్తు పీతయే శంయోరభిద్రవన్తు సః”.

శ్లో॥ ఋగ్యజుస్సామాధర్వాణ్యి దిశాసు నిదిశాసు చ

పురాణస్తోత్రచూత్రం చ కల్పమభ్యావయేత్క్రమాత్॥

అర్చనాధికారే

శాలాధిదేవారాధనమ్

(ప్రాణానాయమ్య...తిథౌ అమ్య...స్వామిః) ప్రతిష్ఠాదేవయజన
కర్మణి సర్వదేవార్చనాజ్ఞం శాలాధిదేవారాధనం కర్మామి ఇతిసజ్జల్య
యజ్ఞాలయాస్తస్సన్భవత్ప్రదేహి ఆగ్నేయాదికోణేషు ఓం ధర్మమా
వాహయామి ఓం జ్ఞానమాహ హయామి ఓం వైరాగ్యమావాహయామి
ఓం విశ్వర్యమావాహయామి జానేయే ఆగ్నేయాదిద్వాదశస్తనేభిషు
ఓం ధాతారమా...మి ఓం ఆర్యమమా...మి ఓం అంశుమా...మి
ఓం మిత్రమా...మి ఓం వరుణమా...మి ఓం భగమా...మి ఓం
ఇంద్రమా...మి ఓం వినయతమా...మి ఓం పూషణమా...మి ఓం
పర్జన్యమా...మి ఓం త్వష్టారమా...మి ఓం విష్ణుమా...మి ఇత్యా
వాహయేత్ప్రపంచైరర్చయేత్.

సర్వదేవార్చనమ్

యజ్ఞశాలాయాం మహావేద్యాం నా పరితస్సర్వాదేవాన్ సమ
భ్యర్చ్య మహావేద్యపరిష్ఠాత్ప్రాదిచత్తద్దిక్షుః సువకౌతుకయోరావరణ
త్రయదేవాన్ గర్భాలయాధిపాన్ దక్షిణే బ్రహ్మణం మార్కణ్డేయం
ఉత్తరే శక్రం భూతీశం ద్వారేషు ధాతాదిద్వాపాలాక విమాన
పాలాదీన్ సర్వాదేవాన్ ప్రథమావరణాద్వావరణక్రమేణ తత్తద్దిక్షు
సమర్చయేత్.

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి సర్వదేవార్చనం
కరిష్యామి (ఇతిసజ్జల్య) మధ్యే విష్ణుం దక్షిణే త్రియం ఉత్తరే హణిం
ప్రథమావరణే ప్రాగాది పురుషం సత్యం అచ్యుతం అసమగ్ధం ఆగ్నేయాది
కోణేషు కక్షిలం యజ్ఞం నారాయణం పుణ్యం ద్వితీయావరణే పునః
ప్రాగాది నారాహం నారసింహం వామనం త్రివిక్రమం ఆగ్నేయాది
కోణేషు సుభద్రం ఈశితాత్మకం సర్వోద్వహం సర్వవిద్యేశ్వరం తృతీయా
వరణే ఇంద్రాదీశానాస్తం ఇంద్రం ౮ కౌతుకావరణే పునః ప్రాగాదీ
శానాస్తమ్ సుభద్రం సర్వం హయాత్మకం సుభావహం రామదేవం

సంవహం పుణ్యదేవం సునహం పునః ప్రాగాదీశానాంతం మిత్రం సనా-
తనం అత్రిం సనద్దనం శివం సనత్కుమారం విశ్వం సనకం పునః
ప్రాగాదీశానాంతం ఇంద్రం యమం నరుణం కుబేరం అగ్నిం హిరణ్యుని
వాయుం ఈశానం దక్షిణే బ్రహ్మణం మార్కణ్డేయం ఉత్తరే శక్తిరం
ఖ్యాతీశం కల్పితద్వారదేశే ధాతారం విధాతారం భువన్ధ్రం వతన్ధ్రం
పతిరం వరణం మణికం సన్ధ్యాం తాపసం సిద్ధిదం కిష్కిన్ధం తీర్థం
ప్రాచ్యాం పశ్చిమాభిముఖాన్ ఈశానం బలిరక్షకం వాద్దేవం ఇంద్రం
రవిం క్రియం హవిపాలకం అగ్నిం దక్షిణస్యాముత్తరముఖాన్ భౌమం
జగద్భవం దుర్గాం యమం వన్దం సప్తరహిణీః సప్తమాతృకాన్
పశ్చిమే పాఙ్మఖాన్ నీలం మహాకాళిం పురుషం నరుణం బుధం జ్యేష్ఠం
పుష్పేశం వాయుం ఉత్తరే దక్షిణముఖాన్ శుక్రం సప్తరీన్ గజ్ఞం
ధన్వం నిశాకరం పాశ్చభౌతికం శాంతం ప్రముఖే శ్రీభూతాదీనాప్రిష్ఠ
ఖాన్ శ్రీభూతం గరుడం ప్రాగ్భాగే న్యక్షం దక్షిణే వివస్వతం పశ్చిమే
మిత్రం ఉత్తరే క్షత్తారం ప్రముఖే చక్రం ధ్వజం శక్తిం యూధాధిపం
అక్షహంతం బహిర్దక్షిణే వక్రతన్త్రం వామే నాగరాజం చావాహ్య
క్రమేణైకాదశోపచారైరభర్ష్య ప్రభూతం బలిమాన్యుత్య మణికాదీనై
శ్చేకం తత్తన్నామ్నా తోయం పుష్పం బలిం తోయం చేతి బలినిర్వా-
పం చ కారయేత్.

హాత్రప్రశంసనమ్

పశ్చాద్ధోతారమాహూయ వస్త్రోత్తరీయాభరణా ద్వైరలఙ్కృ-
త్యాభిపూజయేత్. ప్రాణానాయమ్యప్రతిష్ఠాదేవయ జనకర్మణి సర్వదేవ
తాహ్వనార్థం సభ్యాన్నాహూత్రం మూర్తిహోమం చ కరిష్యామి (ఇతి
సంకల్పః - అప ఉత్సృజ్య) సభ్యాధ్వర్యరగ్నిం ప్రజ్ఞావత్య, సభ్యవ్య
పూర్వభాగే సుప్రక్షాళితపాణిపాదం స్వాచాంతం పశ్చిమాభిముఖస్థితం
కూర్చహస్తం గర్భపుష్పాలఙ్కృతం హోతారంఽమీత్య అధ్వర్యుః
ప్రణమ్యున్నరం హోతరేహతి వదేత్ “ఓం హోతరేహ నయమిదం
దేవయజనం కరిష్యామః” (ఇతి వదేత్) స హోతా “అధ్వర్యో దేవతా
ఇత్యేక్యా తాసామానుప్రార్థముచ్చైరుపాంశుతాం చ అగ్నయే సమి

ధ్యమానాయానుబ్రూహి ఆచర్య ప్రణవపూర్వం నమః ప్రసక్తి
 ఇతి వదంతిష్ఠా శ్రీవైభావసూత్రోక్తవిధిగా హాత్రం ప్రశంసయేత్
 “ఓంనమః ప్రవక్త్రే నను ఉపద్రష్టే నమోఽనుభావత్రేక ఇదమను
 వక్త్యతి స ఇదమనువక్త్యతి షణ్మార్గైర్వరంహసన్నాన్తు ద్యాశ్చ పృథివీ
 చాహశ్చ రాత్రిశ్చపశ్చౌషధయశ్చ వాతస్సంస్థితయజ్ఞస్సాధుశ్చంద్రాసి
 ప్రపద్యేహమేవ మామ్ శ్రీవిష్ణుశర్మాణం భూతే భవిష్యతి జాతే
 జగత్యమాణ ఆభజాన్యప ఆన్యం వాచో అశాన్తిం పహ జాతవేదో
 రమయాశ్శూన్యయి, వర్మమే ద్యావాపృథివీ వర్మాగ్నిర్వర్మ సూర్యో
 వర్మ మే సన్తు తిదచ్ఛికాః తదద్య వాచః ప్రథమం మశీయ యేనాను
 రాం అభిదేవా అనామి ఊర్ధ్వత ఉత యజ్ఞీయా సహ పశ్చజనా
 మమ హాత్రం జపధ్వమ్ హిమ్ “భూర్భువస్సువరోమ్” అగ్నిర్భువస్తే
 నోక్తమంకారం శ్రుత్వా సప్తదశపాలాశ్చేక్ష్మాక సప్తత్రముపలాగ్రాక
 ఘృతాక్తాన్తృహీత్వాఽగ్నోం స్వాహేతి ప్రక్షిపేత్; “ఓంప్రనో
 వాజా అభిష్యో వవిష్మన్తో ఘృతాచ్యా దేనాంజిగాతి సుమ్నయోమ్
 (ఓం స్వాహ) ప్రనోవాజా ప్రనోవాజా అగ్న ఆయాహి వీతయే
 గృణానో హవ్యదాతయే సహాతా సధి బరహిషోమ్. తన్వా సమిద్భిర
 క్షీణో ఘృతేన సర్థయామసి బృహచ్చోచాయవిష్టోమ్. సః పృథుశ్చ
 వాయు మచ్ఛా దేవ వివాససి బృహదగ్నేసపిరోమ్. ఈశేఽన్యోనమ
 స్యస్తిరస్తమాంసి దరోశతః సమగ్నిరిధ్యతే పృశోమ్. పృశో అగ్నిస్సమిధ్య
 తేఽశ్వోన దేవవాహః తం హవిష్మన్త ఈశతోమ్. పృషణం త్వా
 నయం పృషస్త్వప్రణస్సమిధీవహి అగ్నే దీద్యతం బృహోమ్ అగ్నిం
 దూతం పృణీమహే హాతారం విశ్వవేదసం అన్య యజ్ఞస్య సుక్రతోమ్
 సమిధ్యమానోఽధ్వరేగ్నిః పావక ఈశ్యః శోచిషేకశస్త మీమహోమ్
 పృథుపాజా అమర్త్య ఘృతః క్షికాహుతః అగ్నిర్వజ్ఞస్య హవ్యోమ్
 తం సపాథో యతస్సుచ ఇథా ధియా యజ్ఞవన్తః ఆచక్రరగ్నిమూత
 యోమ్ సమిధో అగ్న ఆహుత దేనాన్యక్షి స్వధ్వర త్వం హి హవ్య
 వాశసోమ్ ఆజహోతామవస్యతాఽగ్నిం ప్రయత్వధ్వరే పృణీధ్వం
 హవ్యనాహనోమ్ ఆజహోతా ఆజహోతా అగ్నే మహం అసి

బ్రాహ్మణ భారత యజమానస్య గోత్రప్రవరం వదేత్ (గ్రామో యజమానశ్చేత్కశ్యవప్రవరం వదేత్) కాశ్యపవత్సానైః (ధ్రువ-నిధ్రువవద్వత్సానైః) వత్కశ్యవవత్ దేవేన్ద్రో మన్వద్ధః ఋషిష్ఠతో విప్రానుమదితః కవిశస్త్రో బ్రహ్మగ్ంశితో ఘృతాహవనః ప్రణీర్యజ్ఞానామ్ రథీర్యధరాణామ్ అతూర్తోహతో తూర్ణాక్ హవ్యనామ్ అసావిత్రం జహూర్దేవానాం, చమసో దేవపానః, అరాగ్ం ఇవాగ్నే నేమిర్దేవాగ్ం స్త్వం పరిభూరసి ఆనహదేవానాం యజమానాయ ఇదం విష్ణురాయాత్వితి మన్తాన్తే విష్ణ్వది మహాభూతాన్తమానసేతి హతోతా వదితి, తథా వాఽధ్వర్యురాదిమూర్త్యది శర్వాన్త. ఓక్షిణప్రశిగో ఆహూయతి, “ఓం ఇదం విష్ణుః” ఆయాత భగవాన్ పురుషస్సగణాన్సైన్యస్సశ్రీ సహాయస్సహ దేవతాభిరనుమన్యతాన్, యస్తు గరుడరథో నిత్యమృషిభిశ్చాచనుగమ్యమానం తనుజం పుణ్డరీకాక్షం భగవన్త సోమ విష్ణుమానాహ, పురుషమానాహ, సత్యమానాహ, అవ్యతమానహ, అనిరుద్ధమావాహ “శ్రీహేజాతః” ఓం ఆయాత భగవతీ శ్రీశ్వరవర్ణా సగణాన్సైన్యా శ్రీపరమపురుషసహాయా సహ దేవతాభిరనుమన్యతాం యా పద్మాసనా పద్మహస్తా హృగ్గోర్యాఖ్యివాహినీ నిత్యమృషిభిశ్చాచనుగామినీ తామజాం పద్మనేత్రీం భగవతీం శ్రీం, త్రియమానహ, ధృతీమానహ, పవిత్రీమానహ, ప్రమోదాయినీమానహ “మేదినీదేవి” ఓం ఆయాత భగవతీ హరిణీ శ్యామవర్ణా సగణాన్సైన్యా శ్రీపరమపురుషసహాయా సహ దేవతాభిరనుమన్యతాం, యానీలోత్పలాసనా నీలోత్పలహస్తా మహాచాతకవాహినీ నిత్యమృషిభిశ్చాచనుగామినీ తామజాం నీలోత్పలనేత్రీం భగవతీం లక్ష్మీ, హరిణీమానహ, పౌష్టిమానహ, క్షోణీమానహ, మహీమానహ మార్కణ్డేయమానహ భృగుమానహ, బ్రహ్మణమానహ, శర్వమానహ, ఉత్తరప్రణిగో ధాత్రాది విష్ణుభూతాన్తమానహ. ఆహూచక్రమేణ జప్తాకార స్వాహాకారానుగ్ర్యాన్ ఓం విష్ణవే జప్తం నిర్వపామి తత్కృమేణాజ్యాహుతీగృహాతి (తప్త్యాం)

(మూర్తిహోమః)

ఓం విష్ణవే	స్వాహా	అష్టమూర్తయే	స్వాహా	మహాబలాయ	స్వాహా
పురుషాయ	„	ఉమాపతయే	„	విమలాయ	„
సత్యాయ	„	భాత్రే	„	ద్వారపాలకాయ	„
అచ్యుతాయ	„	దమ్మినే	„	సన్ధ్యాయై	„
అనిరుద్ధాయ	„	సనిశాయ	„	ప్రభావశైల్యై	„
శ్రియై	„	గన్ధదాయ	„	జ్యోతిరూపాయై	„
ధృత్యై	„	విభాత్రే	„	దృఢస్రతాయై	„
పవిత్ర్యై	„	కీవాళాయ	„	వైభావసాయ	„
ప్రమోదాయనై	„	ముకుందాయ	„	తపోయక్తాయ	„
హరిణ్యై	„	నృణ్యాయ	„	సిద్ధిదాయ	„
పాణ్యై	„	భృతయే	„	బ్రహ్మచర్యినే	„
క్షీణ్యై	„	భువనాయ	„	తాపసాయ	„
మయ్యై	„	ఉత్పన్నాయ	„	సిద్ధిరాజాయ	„
మార్కణ్డేయాయ	„	వీతాయ	„	సర్వదోషవివర్జితాయ	„
పుణ్యాయ	„	పశుక్తాయ	„	సహస్ర్రాశ్వమేధినే	„
పురాణాయ	„	ఉత్కరాచాయ	„	కిష్కిన్ధాయ	„
అమితాయ	„	అపదానాయ	„	బహుమర్దనాయ	„
బద్ధాశ్రితే	„	కపర్దినే	„	బహుసేనాయ	„
ధాతృనాథాయ	„	పతిరాయ	„	దృఢస్రతాయ	„
భ్యాతీశాయ	„	బల్లిదాయ	„	తీర్థాయ	„
భృగవే	„	మధ్యగాయ	„	ఉద్వాహకాయ	„
బ్రహ్మణే	„	నభనాయ	„	సర్వయోగ్యాయ	„
ప్రజాపతయే	„	నిరుణాయ	„	ఉదాసహాయ	„
పితృమహాయ	„	శేజినే	„	ఇంద్రియ	„
హిరణ్యగర్భాయ	„	దంకినే	„	శచీపతయే	„
గంగాధరాయ	„	తరస్వినే	„	పురుహూతాయ	„
నృమధవాహనాయ	„	మణికాయ	„	పురస్తరాయ	„

అగ్నయే	స్వాహా ఆదిత్యాయ	స్వాహా లోకపావనై	స్వాహా
జాతవేదసే	„ భాస్కరాయ	„ వసిష్ఠాయ	„
సావకాయ	„ సూర్యాయ	„ సోమాయ	„
హుతాశనాయ	„ మార్తాండా	„ యజ్ఞాజ్ఞాయ	„
యామాయ	„ విశ్వతే	„ ఇంద్రవే	„
ధన్వగాహాయ	„ అజ్గరకాయ	„ చంద్రమసే	„
ప్రేతేశాయ	„ పక్రాయ	„ భవాయ	„
మధ్యస్థాయ	„ రక్తాయ	„ శర్వాయ	„
సర్ముతయే	„ ధరానుతాయ	„ ఈశానాయ	„
ఆరమ్భానిపతియే	„ సూర్యప్రతాయ	„ సశుపతయే	„
నీలాయ	„ మందాయ	„ ఉగ్రాయ	„
సర్వరక్షోఽపితయే	„ రైచత్యాయ	„ కుద్రాయ	„
పరుణాయ	„ శన్వేశ్వరాయ	„ భీమాయ	„
ప్రచేతసే	„ సీతనగ్ణాయ	„ మహాదేవాయ	„
రక్తావృణాయ	„ గురవే	„ జగదృభవే	„
రూద్రాత్పతయే	„ వైశ్వానాయ	„ యజ్ఞభవే	„
వాయవే	„ బృహస్పతయే	„ విశ్వభవే	„
జననాయ	„ బుధాయ	„ బ్రహ్మభవే	„
భూతాత్మకాయ	„ శ్యామాయ	„ రుద్రభవే	„
ఉదానాయ	„ శౌమ్యాయ	„ భువభవే	„
కుబేరాయ	„ శ్రీవిష్ణుజాయ	„ పురుషాయ	„
ధన్యాయ	„ శుక్రాయ	„ పరమపురుషాయ	„
పౌష్ట్యాయ	„ భార్గవాయ	„ పురుషాత్మకాయ	„
యక్షిరాజాయ	„ కాయ	„ ధర్మనుషాయ	„
ఈశానాయ	„ విష్ణువే	„ భాగ్యై	„
ఈశ్వరాయ	„ వల్మీకై	„ మహాదై	„
భవాయ	„ జాహ్నువై	„ దై	„
దేవాయ	„ గంగాయై	„ మహాకా	„

భూజ్యేష్ఠాయై నమః	పివ్యతాయై నమః	కృతవే	స్వాహా
భువజ్యేష్ఠాయై నమః	" దద్రుజ్యే	" ఊజ్జాపతయే	"
సువజ్యేష్ఠాయై నమః	" ఇన్ద్రకలాయై	" రాజపూర్వాయ	"
కలిరాజాయై నమః	" శూమనస్యై	" వసిష్ఠాయ	"
కలివత్సయై	" ప్రవిద్యతాయై	" వాక్పతయే	"
దుర్గాయై	" ఇన్ద్రీయవికారిణ్యై	" అత్రయే	"
కాత్యాయిన్యై	" అర్వచత్యై	" నిరూపకాయ	"
వైషవ్యై	" గర్భావాణ్యై	" సత్యనేత్రగురవే	"
విధ్యవాసిన్యై	" శృజన్యై	" అనసూయానరాయ	"
కుణ్డిన్యై	" పద్మాపితే	" గవిష్ఠాయ	"
నన్దిన్యై	" భాతృనాథాయ	" తైష్ఠిభాయ	"
ధృత్యై	" బ్యాతీశాయ	" గుహ్యాయ	"
రజతప్రియాయై	" భృగవే	" ఆకాశాయ	"
గన్ధిన్యై	" సమ్భూతీశాయ	" అగ్రవే	"
వేగిన్యై	" మరీచయే	" గమీరణాయ	"
ప్రజాయాయై	" శోచిషతే	" వాయవే	"
ప్రవాహిన్యై	" పౌర్ణమాసభృతాయ	" పృషదశ్వాయ	"
కృచ్చిన్యై	" క్షమాధవాయ	" వీతిహోత్రాయ	"
శాఖిన్యై	" పులహాయ	" కభురణ్యాయ	"
వాహిన్యై	" కర్దమాయ	" శుద్ధాయ	"
యోక్త్రీన్యై	" మహాధృతయే	" అగ్నయే	"
కుణ్డిన్యై	" పులస్తాయ	" సప్రతాయ	"
జారిన్యై	" ప్రీతిధర్త్రే	" అమృతాయ	"
ఛర్దిన్యై	" వశంకరాయ	" తోయాయ	"
ప్రవాహిన్యై	" దాన్తినిరాజాయ	" గహ్వరాయ	"
వికాన్యై	" సిద్ధిరాజాయ	" హరిన్యై	"
దామిన్యై	" నమోనూనవే	" పౌష్ణ్యై	"
విసిన్యై	" సన్నతీశాయ	"	"

క్షోణ్య	స్వాహా శ్లోమాయ	స్వాహా నాళికదంష్ట్ర్యై	"
మహ్యై	" సచనాయ	" నృపభవాహనాయై	"
వాగ్దేవ్య	" బ్రహ్మణ్యై	" వేదధారిణ్యై	"
విశ్వామై	" విజ్ఞశాయై	" పుష్పరక్షకాయ	"
భృగువత్స్యై	" గౌర్యై	" హంతాయ	"
సర్వత్వ్యై	" సర్వతోముఖ్యై	" అధివాసాయ	"
శ్రీయ	" సరిప్రియాయై	" పుల్లాయ	"
ధృత్యై	" విశ్వరూపాయై	" బలిరక్షకాయ	"
పవిత్ర్యై	" ఉగ్రాయై	" దణ్డాయ	"
ప్రసాదాయై	" గణేశ్వర్యై	" సర్వదాయ	"
స్వత్వాయ	" వైశాఖ్యై	" సమాయ	"
అధీశ్వరకాయ	" శిఖిణ్యై	" విష్వక్సేనాయ	"
పీపరాయ	" గాయత్ర్యై	" శాంతాయ	"
అర్యకాయ	" షణ్ముఖ్యై	" హరాయ	"
వివస్వతే	" విశ్వగర్భాయై	" అమితాయ	"
భరతాయ	" విహోర్మ్యై	" శ్రీభూతాయ	"
విశ్వకర్మణే	" కృష్ణాయై	" శ్వేతవర్ణాయ	"
మరీచివతే	" ద్రోహిణ్యై	" వైష్ణవాయ	"
మిత్రాయ	" వారాహ్యై	" ముఖపాలినే	"
హిత్వరాయ	" సరదాయై	" గరుడాయ	"
రాజిష్మతే	" ఉద్యై	" పక్షిరాజాయ	"
రమణకాయ	" సజ్జడంష్ట్ర్యై	" సువర్ణపత్నాయ	"
క్షత్ర్యై	" జయ్యై	" ఖగధిపతయే	"
మహాధరాయ	" కాశ్యై	" సక్రతుర్ణాయ	"
ఉర్వరోహాయ	" ఇంద్రాయై	" ఏకదంష్ట్రాయ	"
శేనధయే	" ఘనాఘనయై	" వికటాయ	"
హవిరక్షకాయ	" కాశ్యై	" వినాయకాయ	"
ఆగ్నేయాయ	" కాశ్యై	" వినాయకాయ	"

నాగరాజాయస్వాహాఅత్యుచ్చితాయస్వాహా ఉగ్రాయ స్వాహా		
సహస్రశీర్షాయ .. ధన్యాయ .. మహాభూతాయ ..		
అనంతాయ .. ధ్వజాయ .. పావకోర్డునాయ ..		
శేషాయ .. పాశ్చజన్యాయ .. హస్తమగాయ ..		
సుదర్శనాయ .. శక్త్యాయ .. అక్షహస్తాయ ..		
చక్రాయ .. అమృతజాయ .. విష్ణుభూతాయ ..		
సహస్రవికచాయ .. విష్ణుప్రియాయ .. భూస్వాహా		
అనపాయినే .. యూధాధిపాయ .. అదితేస్వమగ్ధస్థాః		
జయాయ .. నిత్యాయ ..		

సఖ్యేప్రధానహోమః

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజుసకర్మణిసఖ్యే ప్రధానహోమం కరిష్యామి (ఇతి సజ్జ-ల్యు అప ఉపస్పృశ్య) అదితేనుమన్యస్వ ర పాలాశేధ్వాన్త్రహీత్వా మూలగ్రాభ్యాం ఘృతం స్పర్శయిత్వా దేవం ధ్యాయన్ విష్ణుగాయత్ర్యా ఘోత్రశతమష్టావింశతికం వా జుహోతి. “నారాయణాయ విద్మహే” అగ్నిహోత్రహవణ్యా ఆజ్యం గృహీత్వా అతో దేవాదినాహుత్వా “అతో దేవాః” పశ్చాదుపభృతా ఆజ్యమాదాయ విష్ణుసూక్తే హుత్వా “విష్ణున్నకంపిర్యాణి” ౬ జుహ్వ పక్వంస మాదాయ వైష్ణవం షోడశ ద్వాదశ పర్యాయణో వా జుహోతి “అతో దేవాః” ౭ స్రువేణాజ్యమాదాయ పశ్చానారుణం మూలహోమం యదే వాదికూశ్మాణ్ణ హోమం చ సకృద్ధత్వా “ఇమమ్మేవమణప్రజావతేనత్వ దగ్నిర్భూతానామృతాషాన్ యదేవాయదేవాయదదీవ్యమాయుష్టే వైశ్వానరాయ” స్వస్తిచైవేతి షణ్మన్త్రాన్ భూరగ్నయ ఇతి చతుర్మన్త్రాన్ ఏతైర్మన్త్రైర్దశభిశ్చతశో జుహుయాదేసా సహస్రసాహుతిరేనాము పాంశు యజేత. వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం స్రువకోమక యోశ్చపురుషాద్యాపరణత్రయదేవానాం మన్త్రాన్ వైష్ణవం తత్త స్యున్తైః జుహుయాత్. శ్రియేజాత ఇత్యారభ్య యే హుతాంతం (సర్వ దైవత్యం) హుత్వా వ్యాహృతీర్జుహోతి.

అహవసీయే ప్రథానహోమః

అస్యాంశుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి అహవసీయాగ్నౌ ప్రథానహోమం కరిష్యామి (ఇతి సజ్కల్ప్య) అగ్నిం పరిషిచ్య పురుష సూక్తం భృగుమార్కణ్డేయయోర్మన్మత్సైన్ద్రమాగ్నేయం జహుయాత్ అహవసీయే ప్రథానహోమః

అస్యాంశుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి అహవసీయాగ్నౌ ప్రథానహోమం కరిష్యామి (ఇతి సజ్కల్ప్య) అగ్నిం పరిషిచ్య విష్ణుసూక్తం బ్రాహ్మ్యాయామ్యం నైర్ఋతం జహుయాత్.

గార్హపత్యే ప్రథానహోమః

అస్యాంశుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి గార్హపత్యాగ్నౌ ప్రథానహోమం కరిష్యామి (ఇతి సజ్కల్ప్య) అగ్నిం పరిషిచ్య అతో దేవాదివైష్ణవం శ్రీభూమిదైవత్యం వారుణం నాయవ్యం జహుయాత్.

అవసద్యే ప్రథానహోమః

అస్యాంశుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి అవసద్యాగ్నౌ ప్రథానహోమం కరిష్యామి (ఇతి సజ్కల్ప్య) అగ్నిం పరిషిచ్య ఏకాక్షర సూక్తం రాద్రం కాబేరమీశానదైవత్యం ద్వాదశాప్త చత్వారో వా పర్యాయతో జహోతి.

పౌణ్డరీకే ప్రథానహోమః

అస్యాంశుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి పౌణ్డరీకాగ్నౌ ప్రథానహోమం కరిష్యామి (ఇతి సజ్కల్ప్య) అగ్నిం పరిషిచ్య విష్ణు గాయత్ర్యాఽబ్జం బిల్వపత్రం వా ఘృతాక్తమప్తాధికశతం జహుయా ద్విష్ణుసూక్తం బ్రాహ్మ్యం విష్ణుస్సర్వేసామిత్యాది (పారమాత్మికం) వైష్ణవ వాన్తం జహుయాత్.

శ్రామణకే ప్రథానహోమః

అస్యాంశుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి శ్రామణకాగ్నౌ ప్రథానహోమం కరిష్యామి (ఇతి సజ్కల్ప్య) అగ్నిం పరిషిచ్య వైష్ణవం

విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం బిల్వవత్తైరప్టాక్షరేణాప్తోత్తరశతం వైష్ణవం
వ్యాహృతీశ్చ జుహుయాత్.

సర్వేషాం పరివారాణాం తత్తద్ధోమేషు తత్తస్మన్త్రం ద్వాదశాప్త
చతుఃపర్యాయతో నా జుహోతి.

సభ్యేవసోర్ధారాహోమవిధానమ్

సభ్యాగ్నిం పరిస్తీర్య స్రుచం హస్తేనగృహీత్వా స్రువేణాఽజ్యం
సజ్యహ్యేఽవిచ్ఛిన్నం స్రావయన్ వసోర్ధారామితి జుహుయాత్. తదను
విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం శ్రీభూసూక్తం వైష్ణవమేకాక్షరసూక్తం
విష్ణుగాయత్రీం చ చతురావర్త్య హుత్వా అథనా సకృద్వా జుహు
యాత్.

పశ్చాగ్నిషుదధిక్షీరాదిహోమః

విష్ణుసూక్తేన పశ్చాప్యగ్నిషు దధిక్షీరఘృతలాజైర్యుక్త చరుమ
పూవ మువజుహ్యే హుత్వా సభ్యాగ్నిం పౌండ్రీకాగ్నిం చ వినా సర్వే
ష్వగ్నిష్వస్తహోమం కుర్యాత్.

అగ్నిసజ్యహణవిధిః

శ్రామణకాధ్వర్యః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా
దేవయజనకర్తృణి శ్రామణకాగ్నావృక్తహోమాస్తే ఽస్తహోమంహో
మ్యామి (ఇతిసజ్యల్ప్య) అస్తహోమం హుత్వాఽస్తే తమగ్నిముపావరో
హేతి సమిధ్యారోప్య తామాచార్యాయ దద్యాత్. ఆచార్యస్తాం
గృహీత్వా ఆవసభ్యాగ్నౌ పూర్వోక్తాగ్నారోహణమన్త్రేణైవ జుహు
యాత్. ఏనమావసభ్యాహవసీయాన్వాహార్య గారోహపత్యాగ్నిషు
క్రమాదస్తహోమం కారయిత్వా గారోహపత్యాగ్నారోపితసమిధం
పూర్వవదాచార్యః పౌండ్రీకాగ్నౌ నిక్షిపేత్ సృత్రగేయవాద్యైశ్చ రాత్రి
శేషం నయేత్

దేవప్రబోధనమ్

. తతః ప్రభాతే యజమానేన సహాచార్యస్థాసకాదయస్సాన్ని
త్వాఽచమ్య సన్ధ్యాముపాస్య దేనాదీనద్భిస్తర్పయిత్వా బ్రహ్మయజ్ఞం

చ కృత్వా దేవాలయం ప్రవిశ్య ప్రతద్విష్ణురితి సద్మద్రదక్షిణం కృత్వా
 “ప్రతద్విష్ణుః” యజ్ఞాలయం ప్రవిశ్య సుప్తం దేవమౌద్దిశ్య ఓంకారేణకింశ్చ
 త్రుబోధ్య “ఓమ్” భగవతో బలేనేతి దేవం ప్రణమ్య “ఓంభగవతో
 బలేన భగవతో వీర్యేణ భగవతస్సేజసా భగవతః కర్మణా భగవతాను
 గృహీతో భగవతానుద్ధ్యాతో భగవద్ధ్యాత్వా భగవత్కర్మ కరిష్యామి
 తద్భగవాననుమన్యతామ్” విష్ణుసూక్తేన శయానం దేవముత్థాప్య
 “విష్ణోద్భుకం నీర్యాణి” వస్త్రమాల్యాదీని విమోచ్య శుద్ధోదకైస్సం
 స్నాప్య ప్రతిసరం విపుజ్య పునరన్వైర్యుపకైర్విభూష్య వస్త్రాద్వైరల
 జ్ఞాత్య పాద్యాద్వైరభ్యర్చయేత్.

రత్నన్యాసః

దేవాగారం ప్రవిశ్యార్చితే కృతేనపతే పశ్చిమిశతిభాగం
 కృత్వాఽధివాసితరత్నాన్యాదాయ తస్మిన్ బ్రహ్మణమింద్రాదిదిగ్దేవాం
 శ్చాభ్యర్చ్య పూర్వద్రత్నన్యాసం కృత్వాదుకూలేనాచ్ఛాద్య తదవటం
 సుధయా పూరయేత్. తతో యజ్ఞశాలామాగత్య దేవేశం ప్రణమ్య
 యజమానో గురుమభినన్ద్యానుజ్ఞాప్య వస్త్రోత్తరీయోష్ఠీపాభరణాద్వైర్ల
 ధమాత్రైశ్చాభిపూజ్య దేవసన్నిహౌ సోదికం సువర్ణం దక్షిణం దద్యాత్
 పాణ్డరీకసభ్యాగ్నోర్నస్తహోమ

పాణ్డరీకాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాంశుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా
 దేవయజనకర్మణి పాణ్డరీకాగ్నావస్తహోమం హోష్యామి(ఇతి సజ్జల్ప్య)
 అస్తహోమం హుత్వాస్తే ఉపావరోహేతి సమిధ్యారోప్య తామా
 చార్యాయ దద్యాత్ ఆచార్యస్తాం గృహీత్వా సభ్యాగ్నాపుపావరో
 హేతి జహయేత్. సభ్యాధ్వర్యుర్గ్నిం పరిస్తీర్య వైష్ణవం వ్యాహృ
 త్యస్తం చతుష్కృతో హుత్వా; ప్రాణానాయమ్య అస్యాంశుభతిథౌ
 ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి సభ్యాగ్నావస్తహోమం హోష్యామి
 సజ్జల్ప్య స్విష్టకృదాదిపూర్ణాహుతివర్యస్తం హుత్వా తమగ్నిం నిత్య
 హోమార్థం మహానసే పూర్వద్రత్నభ్యాగ్నికుండంకృత్వా ప్రోక్షణో
 ల్లేఖనాదికృత్వాస్విష్టకృదాదినామగ్నిం నిత్యహోమార్థం స్థాపయేత్.

సద్వ్యవహారము

ముహూర్త సమనుప్రాప్తే దేవేశం ప్రణమ్య భూః ప్రపద్య ఇతి కుసుమాంజలిం దత్వా “భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే సువః ప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే విరాజమానం తమజం ప్రపద్యే తేజోమయం తేజసామవ్యగమ్యం సర్వాత్మానం తమః పారభూతం భూత్యా విశ్వం పాతి యస్తం ప్రపద్యే విష్ణుం ప్రపద్యే పురుషం ప్రపద్యే సత్యం ప్రపద్యే అచ్యుతం ప్రపద్యే అనిరుద్ధం ప్రపద్యే” ప్రణమ్యపరివార కుమ్భస్థ దేవాన్ ప్రణవేనమధ్యేకుమ్భే సమాగోష్య తతాదివాద్యైరాఘోష్య వితానైర్వజ్రైశ్చత్రైః పిఞ్చాశ్చామరైర్దేహాదిపరిచ్ఛదైర్నాపైగీపైరష్టమజ్జులైః పఞ్చాయుధైర్భక్తైశ్చ పరితో నృతగేయనాద్యసంయుక్తం శకునసూక్తం సముచ్ఛార్య తోయధారాపురస్సరమాచార్యశ్శిరసా కుమ్భం ధారయన్నగ్రతో గచ్ఛేత్తతోఽనుస్థాపకా దేవమాదాయ పార్శ్వయోరుభయోద్దేవ్యా స్పృశనోత్సవలిబేరాణి చ క్రమేనైనా లయం ప్రదక్షిణం కృత్వా భక్తాభిర్బ్రాహ్మణోభిస్సుమద్భీభిర్దీపాఙ్గు-రోదకుమ్భైః ప్రత్యగ్నితానం కారయత్వా ఆలయమావిశ్యఅచార్యో ధ్రువస్య దక్షిణే ధ్యానపీఠే కుమ్భం స్పృశేత్.

పీఠారోహణవిధిః

స్థాపకాః ప్రతద్విష్ణుస్తవత ఇతి కాయకం బ్రహ్మస్థాన ప్రతిష్ఠాప్య పార్శ్వయోరుభయోద్దేవ్యా తద్దక్షిణే స్పృశనముత్తరే చోత్సవం బలి బేరం చ స్థాపయేయః (అథనా దక్షిణే నోత్సవముత్తరే స్థాపన మిత్యేకే) దేవస్య పాశా స్పృష్ట్వా విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తమేకాక్షర సూక్తం చ జప్త్వా దక్షిణే శ్రీదేవ్యాః పాదా స్పృష్ట్వా శ్రీసూక్తం వామే మహీదేవ్యాః పాశా స్పృష్ట్వా మహీసూక్తం జపేత్.

ధ్రువబింబావాహనప్రకారః

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి ధ్రువాది బింబేషు మూర్త్యావాహనం కరిష్యామి (ఇతి సజ్జల్ప్య) అచార్యః పుణ్యాహం వాచయిత్వా దేవస్య పురతః త్రిపానోపరి పఞ్చపాత్రాణ్యాసాద్య అధి

దేవానావాహ్యభ్యర్చ్య కుమ్భపూజోక్తవత్ న్యాసానికృత్వా ధ్రువస్య
 దక్షిణే చోతరాభిముఖస్థిత్యా బింబం స్పృశన్ ఆత్మసూక్తం జప్త్వా
 సమాహితో దేవం ధ్యాయన్ సువర్ణవర్ణం రక్తాస్యనేత్రపాణిపాదం
 సుఖోద్వహం శుకపిచ్ఛాన్బుధరం విష్ణుం ప్రణవాత్మకం కిరీటకేయూర
 హారప్రలమ్బయజ్ఞోపవీతినం శ్రీవత్సాఙ్గం చతుర్భుజం శఙ్ఖచక్రధరమేవం
 పరమాత్మానం పరాత్పరతరం దేవ్యానిసర్వపరిషద్యుక్తం ధ్యాత్వా
 (యథాబేరం తథా ధ్యాత్వా) సువర్ణవర్చూరితి బింబస్య మూర్ధ్ని
 నాభౌ పాదయోర్మధ్యే చక్రమేణవిన్యసేత్. సువర్ణవర్చూరిత్యస్య
 మన్త్రిన్య ఏషాం త్రయాణామజ్ఞాముషిః త్రిష్టవృన్దః విష్ణుద్వేవతా
 గాన్ధారముషభషణ్డమస్వరాః వణ్డపుంస్త్రీరూపాః ఋగ్యజుస్సామమ
 యాః సితసేమశ్యామనిభాః రక్తశ్యామశ్వేతామ్బరాః ఖడ్గచర్మదణ్డ
 ధరాః సకిరీటజటామకుటాః ప్రసన్నస్మితసామ్యలోచనాః (ఇతిధ్యాత్వా)
 ఓం సువః (ఇతి మూర్ధ్ని) ఓం భువః (ఇతి నాభౌ) ఓం భూః (ఇతి
 పాదయోర్మధ్యే) చక్రమేణ న్యసేత్. పాదయోరంతరే పీఠే యకారం
 న్యసేత్; యకారబీజస్య అంతర్యామిముషిః దేవీ గాయత్రీఛందః వాయు
 ద్వేవతా న్యాసార్థే వినియోగః యకారం పుంరూపం కనకాభం సితా
 వర్చరధరం ద్విభుజం పుష్పదణ్డధరం స్పృత్యా పాదయోరంతరే యం
 ఇతి న్యసేత్. హృదయే బీజాక్షరం అకారం సన్న్యస్య అకారస్య బ్రహ్మ
 ఋషిః దైవీగాయత్రీఛందః పరమపురుషోదేవతా న్యాసార్థే వినియోగః
 అకారం పుంరూపం కదంబకుసుమప్రభం పీతామ్బరధరం వైభవశక్తి
 స్వరూపం చతుర్భుజమభయ కట్యవలమ్బితహస్తం శఙ్ఖచక్రధరం
 స్పృత్యా హృదయే అం ఇతి సన్న్యసేత్. (సగస్క్రూతరూపేణ లిఖేదక్ష
 రాణి) పృథక్పృథక్ప్రేణవైర్వేష్టయేత్.

ప్రాణానాయమ్య ఏవం గుణ. . . తిథౌ అస్య దేవ . . . స్వామినః
 ప్రతిష్ఠా దేవయజువకర్మణి ధ్రువబిమ్బే భగవదావిర్భావార్థమాభిర్గీరిత్యా
 దిభిః ప్రత్యేకం కుమ్భాత్స్వర్ణకూర్చేనైకే కా కలామాకృప్య బిమ్బస్య
 మూర్ధ్ని ద్వాపశస్థానేష్వప్తచత్వారిశజ్జీవకళాః క్రమాదావాహ
 యిష్యే.

ఓం ఆభిర్భిర్భిర్యదతోనఠానమాప్యాయయ హునోవర్ధమానః
యదాస్తోత్రభ్యోమహి గోత్రారుజాసి భూయిష భాజో అథతేస్యామ
బ్రహ్మ ప్రావాదిష్మ తన్నో మాహనీత్. ఓం హంసహంసాయవిద్మహే
పరమహంసాయధీమహి తన్నో హంసః ప్రచోదయాత్ — ఓం శ్రీం
ఆంహ్రీంక్రోం ఓం సునః అం సభ్యామృతచంద్ర జీవకళాం కలశాదా
కృష్యశ్రీ... స్వామిసః బింబస్యమూర్ధస్థానేతం వౌషట్ వషట్ స్వాహా
నమః ఆవాహయామి తమ్ నామ్ సమః

ఓం శ్రీం ఆంహ్రీంక్రోం ఓంభువః ఆంఆహవనీయమానదచంద్ర
జీవకళాం కలశాదాకృష్యశ్రీ... స్వామిసః బింబస్యమూర్ధస్థానేతంవౌ
షట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి. తమ్ రామ్ సమః

ఓం శ్రీం ఆంహ్రీంక్రోం ఓంభూః ఇం అన్వాహార్యపూషాచంద్ర
జీవకళాంకలశాదాకృష్యశ్రీ... స్వామిసః బింబస్యమూర్ధస్థానేతంవౌ
షట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి విమ్ యమ్. సమః

ఓం శ్రీం ఆంహ్రీంక్రోం ఓంసువర్చనమృగ్యః ఈం గారోహవత్స
తుష్టిచంద్ర జీవకళాం కలశాదాకృష్యశ్రీ... స్వామిసః బింబస్యమూర్ధ
స్థానే తంవౌషట్ వషట్ స్వాహా నమః ఆవాహయామి, తమ్ నామ్
సమః

లలాటే ఓం ఆభిర్భి... మాహనీత్ ఓం హంసహంసా .....
చోదయాత్ — ఓం శ్రీం ఆం హ్రీం క్రోం ఓం సునః ఉంఆవసధ్యపుష్టి చంద్ర
జీవకళాం కలశాదాకృష్యశ్రీ... స్వామిసః బింబస్య లలాటస్థానే తంవౌ
షట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి, ర్వమ్ యమ్ సమః

ఓం శ్రీం ఆం హ్రీం క్రోం ఓం భువః ఉం ప్రాణరతి చంద్రజీవ
కళాం కలశాదాకృష్య, శ్రీ... స్వామిసః లలాటస్థానే తం వౌషట్ వషట్
స్వాహా నమః ఆవాహయామి రేమ్ విమ్ సమః

ఓం శ్రీం ఆంహ్రీంక్రోం ఓంభూః ఋం అపానధృతి చంద్రజీవకళాం
కలశాదాకృష్యశ్రీ... స్వామి సః బింబస్యలలాటస్థానే తంవౌషట్
వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి, ణిమ్ ద్యమ్ సమః,

ఓం శ్రీం ఆం హ్రీంక్రొం ఓం సువర్చనరూఢస్థః ఋం వ్యానశశినీ
చంద్రజీవకళాంకలశాదాకృష్యశ్రీ...స్వామినః బింబర్యలలాటస్థానే
రంవౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి యమ్ హేమ్ నమః;

చక్షుస్థానే ఓం ఆభిర్గీ... మాహాసీత్, హంసహంసాయ
...యాత్, ఓం శ్రీం ఆం హ్రీంక్రొం ఓం సువః ఇం ఉదానచంద్రికా
చంద్రజీవకళామ్ కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబర్యచక్షుస్థానే
రంవౌషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి భమ్ వామ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆం హ్రీంక్రొం ఓం భువః ఇం సమానకాంతి చంద్రజీవ
కళాం కలశాదాకృష్యశ్రీ...స్వామినః బింబర్యచక్షుస్థానే రంవౌషట్
వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి గ్లోమ్ సుమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆం హ్రీంక్రొం ఓం భూః ఏం విష్ణుజ్యోత్స్నా చంద్రజీవ
కళాం కలశాదాకృష్యశ్రీ...స్వామినః బింబర్యచక్షుస్థానే రంవౌషట్
వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి దేమ్ దేమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆం హ్రీంక్రొం ఓం సువర్చనరూఢస్థః ఇం పురుషశ్రీయా
వచంద్రజీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబర్యచక్షుస్థానే
రంవౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి వమ్ వామ్ నమః

ఘ్రాణస్థానే ఓం ఆభిర్గీ...మాహాసీత్ హంసహంసాయ...
చోదయాత్ ఓం శ్రీం ఆం హ్రీంక్రొం ఓం సువః ఓం సత్యప్రీతిచంద్రజీవకళాం
కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబర్య ఘ్రాణస్థానే రంవౌషట్
వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి శ్రమ్ యమ్ నమః,

ఓం శ్రీం ఆం హ్రీంక్రొం ఓం భువః ఔం అచ్యుతాజ్ఞవచంద్రజీవకళాం
కలశాదాకృష్యశ్రీ...స్వామినః బింబర్యఘ్రాణస్థానే రంవౌషట్ వషట్
స్వాహానమః ఆవాహయామి ధీమ్ ధీమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆం హ్రీంక్రొం ఓం భూః అం అచ్యుద్ధవార్ణ చంద్రజీవ
కళాంకలశాదాకృష్యశ్రీ...స్వామినః బింబర్యఘ్రాణస్థానే రంవౌషట్
వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి మమ్ మమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓం సుచ్యుచ్యుచ్యుః ఆః ధర్మపూర్ణా
మృత్యుచంద్రజీవకళాం కలశాదాకృష్యశ్రీ...స్వామినః బింబస్యకర్ణస్థానే
తంవౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి హిమ్ హిమ్
నమః

కర్ణస్థానే ఓం అభిర్ధీ...మాహానీత్, హంసహంసా....చోద
యాత్ ఓం శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓం భువః కం జ్ఞాతతపినీసూర్య జీవకళాం
కలశాదాకృష్యశ్రీ...స్వామినః బింబస్య కర్ణస్థానే తంవౌషట్ వషట్
స్వాహానమః ఆవాహయామి ధిమ్ తమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓం భువః ఖం ఐశ్వర్యతాపినీసూర్య జీవక
ళాంకలశాదాకృష్యశ్రీ...స్వామినః బింబస్యకర్ణస్థానే తంవౌషట్ వషట్
స్వాహానమః ఆవాహయామి యోమ్ నోమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓం భూః గం వైరాగ్య సూత్రసూర్య
జీవకళాంకలశాదాకృష్యశ్రీ...స్వామినః బింబస్యకర్ణస్థానే తంవౌషట్
వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి యోమ్ విమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓం సుచ్యుచ్యుచ్యుః ఘం ఆదిమూర్తి
మరీచి సూర్యజీవకళాం కలశాదాకృష్యశ్రీ...స్వామినః బింబస్యకర్ణస్థానే
తంవౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి సః ఘః నమః

వక్త్రస్థానే ఓం అభిర్ధీ...మాహానీత్, హం సహంసా...
చోదయాత్ ఓం శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓం సునః చం విష్ణుజ్వాలినీ
సూర్యజీవకళాం కలశాదాకృష్యశ్రీ...స్వామినః బింబస్య వక్త్రస్థానే
తంవౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి వ్రమ్ వ్రమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓం భువః ఛం మహావిష్ణుః సచా
సూర్యజీవకళాం కలశాదాకృష్యశ్రీ...స్వామినః బింబస్య వక్త్రస్థానే
తంవౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి చోమ్ చోమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓం భూః జం సదావిష్ణు సుశుమ్నా
సూర్యజీవకళాం కలశాదాకృష్యశ్రీ...స్వామినః బింబస్య వక్త్రస్థానే
తంవౌషట్ వషట్ స్వాహానమః దమ్ దమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓంసువర్భనర్భాస్థః యం సర్వతేజోమ
యార్ఘ్యగ్నిజీవకళాం కలశాదాకృప్య శ్రీ...స్వామినః బింబర్య కామ్య
స్థానే తం వౌషట్ నమత్ స్వాహానమః ఆవాహయామి హిమ్ హిమ్
నమః

అధారస్థానే ఆభిగ్నీ...మాహాసీత్, హంసహంసా...చోదయాత్
ఓం శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓంసునః రం అచ్యుత ఊష్మాగ్నిజీవకళాం కలశా
దాకృప్య శ్రీ...స్వామినః బింబర్య అధారస్థానే తం వౌషట్ నమత్
స్వాహానమః ఆవాహయామి ధిమ్ తమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓంభునః లం అపరిమితజ్వలిన్యగ్నిజీవ
కళాం కలశాదాకృప్య శ్రీ...స్వామినః బింబర్య అధారస్థానే తం వౌషట్
నమత్ స్వాహానమః ఆవాహయామి యోమ్ నోమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓంభూః నం ఐశ్వర్యజ్వలిన్యగ్నిజీవకళాం
కలశాదాకృప్య శ్రీ...స్వామినః బింబర్య అధారస్థానే తం వౌషట్
నమత్ స్వాహానమః ఆవాహయామి యోమ్ విమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓంసువర్భనర్భాస్థః శం శ్రీఽతివిస్ఫులిక్తి
న్యగ్నిజీవకళాం కలశాదాకృప్య శ్రీ...స్వామినః బింబర్య అధారస్థానే
తం వౌషట్ నమత్ స్వాహానమః ఆవాహయామి నమ్ స్థుమ్ నమః

పాదస్థానే ఆభిగ్నీ...మాహాసీత్ హంసహంసా...దయాత్, ఓం
శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓంసునః షం అనిరుద్ధశ్చక్రియాగ్నిజీవకళాం కలశా
దాకృప్య శ్రీ...స్వామినః బింబర్య పాదస్థానే తం వౌషట్ నమత్
స్వాహానమః ఆవాహయామి ప్రమ్ ప్రమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓంభునః సం మహాస్తనురూపాగ్నిజీవ
కళాం కలశాదాకృప్య శ్రీ...స్వామినః బింబర్య పాదస్థానే తం వౌషట్
నమత్ స్వాహానమః ఆవాహయామి చోమ్ చోమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆంఘ్రీంఘ్రీం ఓంభూః హం వైరాగ్యకపిలాగ్నిజీవకళాం
కలశాదాకృప్య శ్రీ...స్వామినః బింబర్య పాదస్థానే తం వౌషట్
నమత్ స్వాహానమః ఆవాహయామి ధిమ్ ధిమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆంక్రూంక్రూం ఓంసునమ్మవర్భాస్థః తం సర్వసంహార
సావ్యవాహిన్యగ్నిజీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్య
పాదస్థానే తం వంశవత్ నవవత్ స్వహానమః ఆవాహయామి యాత్
యాత్ నమః

పశ్చాత్ కుమ్భస్థమాధావం కూర్చేనాదాయ ఇదంవిష్ణురాయాతు
భగవాన్ బింబస్యమూర్ధ్ని విష్ణుమానాహుమితి సంప్రస్థానాహు
యేత్ “ఇదవిష్ణుః” “ఆయాతు భగవాన్” ఓం విష్ణుమానాహయామి
తత్త్వీతస్యపరితః ప్రాగాది పురుషాద్యా వరణత్రయదేవాన్ తత్త
న్నామ్నా మానాహ్య, పూర్వే పురుషమానాహయామి, దక్షిణే
సత్యమానాహయామి పశ్చిమే అచ్యుతమానాహయామి, ఉత్తరే
అనిరుద్ధమానాహయామి, ఆగేయాదికోణేషు ఓంకపిలమానాహ
యామి, యజ్ఞమానాహయామి, నారాయణమానాహయామి, పుణ్య
మానాహయామి, ద్వితీయావరణే పునః ప్రాగాది ఓంనారాహమా
నాహయామి, నారసింహమానాహయామి, నామకమానాహయామి,
త్రివిక్రమమానాహయామి, ఆగ్నేయాదికోణేషు ఓంవిభద్రమానాహ
యామి, ఈశితాత్మనమానాహయామి, సర్వోద్వహమానాహయామి,
సర్వవిద్యేశ్వరమానాహయామి, తృతీయావరణే పునః ప్రాగాది ఇంద్ర
మానాహయామి, యమమానాహయామి, సుఖమానాహయామి,
కుబేరమానాహయామి, అగ్నేయాదికోణేషు అగ్నిమానాహయామి,
నిర్ముతిమానాహయామి, వాయుమానాహయామి, ఈశానమానాహ
యామి, తద్దక్షిణే శ్రీదేవ్యాః శ్రీకారం వామే భూదేవ్యాః లకారం
స్పృశయే న్యస్య ఓంశ్రీమ్ ఓంలమ్ తత్తత్తత్తేనావాహ్య “శ్రీదేవీజాతః”
ఆయాతు భగవతీ త్రియమానాహయామి, ధృతీమానాహయామి,
పవిత్రీమానాహయామి, ప్రమోదాయినీమానాహయామి, “మేదిసి
దేవీ” ఆయాతు భగవతీ హరిణీమానాహయామి, పౌష్ణీమానాహ
యామి, క్షోణీమానాహయామి, మహీమానాహయామి, ధ్రువస్య
దక్షిణే భిత్తిపార్శ్వే బ్రహ్మహోహృదయే బ్రకారం వామేభిత్తిపార్శ్వే
శంకరస్య హృదయే శకారం భృగోర్భకారం, మార్కణ్డేయస్య మకారం

ప్రణవయుక్తం సబిందుకం సన్న్యస్య తత్తన్నైస్తత్తన్నామమంతం
 సంయోజ్యాఽఽనాహయేత్. సంయుక్తమేతదితి ధృవకౌతుకయోర
 న్తరే సంబంధకూర్చం ప్రక్షిప్య “సంయుక్తమేతత్తరతే క్షరన్తు వ్యక్తా
 వ్యక్తం భవతే విశ్వమస్తాత్ ఆనీశఆబధ్వతే భోక్తృభావాద్భాత్వా దేవం
 ముచ్యతే సర్వపాపైః” కౌతుకాదీనాం పూర్వోక్తన్యాసం చక్రత్వా
 సువర్ణసర్పారీతి కౌతుకాదీనాం మూర్ధనాభిపాదేషు క్రమేణ సన్న్యస్య
 యకారం పాదయోరన్తరే వీతే అకారం హృదయే బీజాక్షరం సన్న్యస్య
 తం తం ప్రణవేన వేప్తయిత్వా యమ్, అమ్, ఓమ్ శ్రియోదేవ్యాః
 పాదయోరన్తరే యకారం హృదయే, శ్రీం బీజం మహీదేవ్యాః పాద
 యోరన్తరే యకారం హృదయే లం బీజం సన్న్యస్య తం తం ప్రణవేన
 వేప్తయిత్వా ఓమ్ గాయత్ర్యా ధ్రువస్థానం ప్రోక్ష్య “ఓం తత్సవితుః”
 భగవతోబలేనేతి దేవం సంప్రార్థ్య “ఓం భగవతోబలేన” సావర్ణాది
 పాత్రే శంఖే నా పూతనానాఽఽపూర్య పుష్పాక్షతకుశకూర్చాన్వి
 త్యస్త తస్మిన్దేవే ప్రణవత్ర్యక్షరాణి సుసంలిఖ్య దేవం స్మృత్వా సమా
 హితో హస్తద్వయేన ప్రణిధిముద్భృత్య దీపాద్దీపమివ ధ్రువబేరాత్ప్రణిధి
 జలే భక్త్యా ప్రణవాత్మకం విష్ణుం పూర్వనత్సకలం ధ్యాత్వా ఆవాహ్య
 ఓం ఆశ్రావయ అస్తు శ్రౌషక్ యజయేయజామహే వాషట్ ఓం
 ఆ హ్రీం క్రొం హ్రీం ఓం భూభువస్సువః ఝం న్యాపినారాయణా
 త్మక భోగదసూర్యజీవకళాం ధ్రువబింబస్య వక్త్రస్థానాదాకృప్య ప్రణిధి
 జలే ఆవాహయామి యాత్ యాత్ ఓం నమః స్వాహా స్వధా నమః
 “ఇదం విష్ణుః” ఓం విష్ణుమావాహయామి, పురుషమావాహయామి,
 ఓం ఆశ్రావయ ఇత్యారభ్య ధం మహావిష్ణుత్యాత్మకక్షమాసూర్యజీవ
 కళాం ధ్రువబింబస్య గాహుస్థానాదాకృప్య ప్రణిధిజలే ఆవాహయామి,
 తం నాం ఓం నమః స్వాహా స్వధా నమః “ఇదం విష్ణుః ఓం విష్ణుమా
 వాహయామి సత్యమావాహయామి, ఓం ఆశ్రావయ (ఆరభ్య) దం
 న్యాపినారాయణాఽవిరుద్ధాత్మకోదానవాయుజీవకళాం ధ్రువబింబస్య
 హృదయస్థానాదాకృప్య ప్రణిధిజలే ఆవాహయామి యం హేం ఓం
 నమః స్వాహా స్వధా నమః “ఇదం విష్ణుః” ఓం విష్ణుమావాహయామి,
 అచ్యుత మావాహయామి.

ఓం ఆశ్రావయ (ఆరభ్య) యం సత్యస్వసంహారాన్నికాన్ని
రామకాగ్నిజీవకళాం ధ్రువబింబస్య కామ్యస్థానాదాకృష్య ప్రణిధిజలే
ఆవాహయామి హిం హిం ఓం వషట్ స్వాహా స్వధానమః “ఇదంవిష్ణుః”
ఓం విష్ణుమావాహయామి, అనిరుద్ధమావాహయామి.

ఓం ఆశ్రావయ (ఆరభ్య) యం అనిరుద్ధ సర్వతేజోమయాత్మక
హవ్యవాహిన్యగ్నిజీవకళాం ధ్రువబింబస్య పాదస్థానాదాకృష్య ప్రణిధిజలే
ఆవాహయామి యాత్ యాత్ ఓం వషట్ స్వాహా స్వధానమః “ఇదం
విష్ణుః” ఓం విష్ణుమావాహయామి, అనిరుద్ధమావాహయామి.

అథాఽచార్యః ప్రణిధిజలాత్తతదంతం హుర్వేనాదాయీఽప
స్సాన్వియన్మోతుకాదిమూర్ధస్వావాహయేత్, ఓం ఆభిర్భిః, ఓం ఆశ్రా
వయ ఇదంవిష్ణుః ఆయాతు భగవాన్ విష్ణుస్సర్వేషాం ఓం ఆం హ్రీం
క్రొం హ్రీం సువర్చనర్భః ఝం విష్ణు వ్యాపినారాయణాత్మక భోగది
సూర్యజీవకళాం కాతుక విష్ణోః మూర్ధాస్వావాహయామి తం షట్
వౌషట్ హం షట్ స్వాహా స్వధానమః ఆవాహయామి యాత్,
యాత్ ఓం విష్ణుమావాహయామి పురుషమావాహయామి, ధ్రువశ్రీ
దేవ్యాః కాతుకశ్రీదేవ్యాం ఓం శ్రియమావాహయామి, ధ్రువభూ
దేవ్యాః కాతుకభూదేవ్యాం ఓం హరిణీమావాహయామి, కాతుక
బింబస్య పరితః ఆవరణత్రయదేవానాన్యహ్య పరితః ప్రాగాదిచతుర్దిక్షు
సుభద్రమావాహయామి, హయాత్మకమావాహయామి, రామదేవ
మావాహయామి, పుణ్యదేవమావాహయామి, ఆగ్నేయాదికోణేశు
సర్వమావాహయామి, సుఖావహమావాహయామి, సంపహమావాహ
యామి, సునహమావాహయామి, ద్వితీయావరణే పశ్చిమాది చతు
ర్దిక్షు బహిర్ముఖాః శివమావాహయామి, విశ్వమావాహయామి, మిత్ర
మావాహయామి, అత్రిమావాహయామి విదిక్షు వాయువ్యాది బహి
ర్ముఖాః సనత్కుమారమావాహయామి, సనకమావాహయామి,
సనాతనమావాహయామి, సనందనమావాహయామి, తృతీయావరణే
ప్రాగాది చతుర్దిక్షు దేవేశాభిముఖా ఇంద్రమావాహయామి, యమ
మావాహయామి, వరుణమావాహయామి, కుబేరమావాహయామి.

ఆగ్నేయాదివిదిక్షు దేవాశాఽభిముఖాన్ అగ్నిమావాహయామి, నిర్ముతిమావాహయామి, వాయుమావాహయామి. ఈశానమావాహయామి, ఇత్యావాహ్యా ఉత్పివాదిబింబేషు యథాక్రమేణాఽనాహయేత్.

ఓం అభిర్గీర్భిః, ఓం ఆశ్రావయ, ఇదం విష్ణుః, ఆయాతు భగవాన్ విష్ణుస్సర్వేషాం, ఓం ఆం హ్రీం క్రొం సువర్భునర్భుః ధం మహావిష్ణు సత్యాత్మకక్షమాసూర్యజీవకళాం ఉత్సనపురుషమూర్ధ్వాన్యవాహయామి తం ఫట్ హేషట్ హుం ఫట్ స్వాహా స్వధానమః ఆవాహయామి తుం ణాం ఓం విష్ణుమావాహయామి, సత్యమావాహయామి.

ఓం అభిర్గీర్భిః, ఓం ఆశ్రావయ, ఇదం విష్ణుః, ఆయాతు భగవాన్, విష్ణుస్సర్వేషాం, ఓం ఆం హ్రీం క్రొం హ్రీం సువర్భునర్భుః ధం వ్యాపి నారాయణాఽపరుధాత్మగోదానవాయుజీవకళాం స్నవన సత్యమూర్ధ్వాన్యవాహయామి తం ఫట్ హేషట్ హుం ఫట్ స్వాహా స్వధానమః ఆవాహయామి, యం హేం ఓం విష్ణుమావాహయామి, అచ్యుత మావాహయామి.

ఓం అభిర్గీర్భిః, ఓం ఆశ్రావయ, ఇదం విష్ణుః, ఆయాతు భగవాన్, విష్ణుస్సర్వేషాం, ఓం ఆం హ్రీం క్రొం హ్రీం సువర్భునర్భుః యం సత్యం హారాత్మకాఽర్చిర్నామకాగ్ని జీవకళాం బల్యచ్యుతమూర్ధ్వాన్యవాహయామి తం ఫట్ హేషట్ హుం ఫట్ స్వాహా స్వధానమః ఆవాహయామి, హేం, హేం ఓం విష్ణుమావాహయామి, అనిరుద్ధమావాహయామి.

ఓం అభిర్గీర్భిః, ఓం ఆశ్రావయ, అనిరుద్ధసర్వతేజోమయాత్మక హన్యవాహిన్యగ్ని జీవకళాం మనసాచతుర్ధావిభజ్య ఇదం విష్ణుః, ఆయాతు భగవాన్ విష్ణుస్సర్వేషాం తం హ్రీం క్రొం హ్రీం సువర్భునర్భుః క్షం అనిరుద్ధసర్వతేజోమయాత్మక హన్యవాహిన్యగ్ని జీవకళాప్రథమాంశం బలి పీఠమధ్యే ఓం ఫట్ హేషట్ హుం ఫట్ స్వాహా స్వధానమః ఆవాహయామి ఓం విష్ణుమావాహయామి.

ఓం అభిర్గీర్భిః, ఆశ్రావయ, ఇదం విష్ణుః, ఆయాతు భగవాన్, విష్ణుస్సర్వేషాం ఓం హ్రీం క్రొం హ్రీం సువర్భునర్భుః క్షం అనిరుద్ధ

సర్వతేజోమయాత్మకహవ్యవాహిన్యగ్నిజీవకళా ద్వితీయాంశం ధార్యా
గ్నోతం ఫట్ వౌషట్ హుం ఫట్ స్వాహా స్వధా నమః ఆవాహయామి,
ఓం విష్ణుమావాహయామి.

ఓం ఆభిర్గీర్భిః, ఆశ్రావయ ఇదం విష్ణుః, ఆయాతుభగవాన్ విష్ణు
స్సర్వేషాం ఆంహ్రీంక్రోంహ్రీం సువర్భవర్భాః శ్రం అనిరుద్ధసర్వతేజో
మయాత్మకహవ్యవాహిన్యగ్నిజీవకళా తృతీయాంశం విమా నే తం ఫట్
వౌషట్ హుం ఫట్ స్వాహా స్వధా నమః ఆవాహయామి, ఓం విష్ణు
మావాహయామి

ఓం ఆభిర్గీర్భిః, ఆశ్రావయ, ఇదంవిష్ణుః, ఆయాతుభగవాన్ విష్ణు
స్సర్వేషామధిపతిః ఆంహ్రీంక్రోంహ్రీం సువర్భవర్భాః శ్రం అనిరుద్ధ
సర్వతేజోమయాత్మకహవ్యవాహిన్యగ్నిజీవకళా చతుర్థాంశం అర్చకే
తం ఫట్ వౌషట్ హుం ఫట్ స్వాహా స్వధా నమః ఆవాహయామి
ఓం విష్ణుమావాహయామి

తథా శ్రీభూమ్యా రావాహనే ధ్రువశ్రీదేవ్యాః ఉత్సవశ్రీదేవ్యాం
ధృతీం స్సవనశ్రీదేవ్యాం పవిత్రీం బలిశ్రీదేవ్యాం ప్రమోదాయినీం
ధ్రువభూదేవ్యాః ఉత్సవభూదేవ్యాం పౌష్ఠీం స్సవనభూదేవ్యాం క్షోణీం
బలిభూదేవ్యాం మహీమావాహయేత్.

అన్యదేవావాహనమ్

ద్వారే ద్వారే ధాత్రాది ద్వారదేవానామన్యత్పరిషద్దేవానాం
చతతద్భిజాక్షరాణి సన్ననీస్వ స్వేస్వేస్థానే మహాభూతాస్తమావాహ
యేత్.

పుణ్యాహం బ్రహ్మఘోషః

ఆచార్యస్థాపక్తస్సహితః పుణ్యాహం వాచయిత్వా బ్రహ్మ
ఘోషం చ కారయేత్తత్కృత్యజలేనాభ్యక్షిణం కుర్యాత్తస్య మనో
హాక్కాయకృతం పాపం శత్రుణాదేవ సత్యతి.

నిత్యార్చనమ్

అర్చ్యో దేవం నిత్యార్చనవిధానేన అభ్యర్చ్య పాయసాదీని
హస్తిషి నివేద్య నిత్యఃసం హుత్వా బలిం నిర్వాప్య విధినా బలి
బేరమారాధ్య బలిం బలిబేరం నా ఆలయం ప్రదక్షిణం కారయేత్.

బ్రాహ్మణభోజనం వైష్ణవపూజనం చ

పశ్చాద్బ్రాహ్మణసన్నేన తిర్పయిత్వా వైష్ణవాన్ సంపూజ్య

ఉత్సవః

తద్రాత్రో ధ్వజాగోహణం కృత్వోత్సవోక్తక్రమేణోత్సవం కార
యేత్. అశక్తశ్చేత్తద్రాత్రో గ్రామమాలయం వా ప్రదక్షిణం

స్నపనం మహాహవిర్నివేదనమ్

స్నపనోక్తక్రమేణ స్నపనం మహాహవిర్నివేదనం చ కారయేత్.

ఇతి శ్రీ వైఖానస భగవద్దాస్తోత్ర ప్రతిష్ఠాసుక్రమణికాయామ్

ప్రథమ భాగః

శ్రీ వైఖానస భగవచ్చస్తోత్రం

ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాయామ్

ద్వితీయభాగః

విమానప్రతిష్ఠా

అథ విమానప్రతిష్ఠావిధిం వశ్యే విమానం విధిచత్కృత్వా దేవా
 నేతాన్ ప్రకల్పయేత్. ముఖమణ్డపద్వారగర్భితే ధావనముత్తరే
 సిద్ధిదం విమానస్య దక్షిణే మధ్యే గత్యముత్తిం పశ్చిమేఽచ్యుత
 మూర్తిముత్తరేఽవిరుద్ధమూర్తిం ముఖమణ్డపక్షిణభిత్తస్రగుర్ధ్వే వినా
 యకముత్తరే విస్థాపనీసీమేనం మూలతలే ధావనకూసం చోపని
 నా ద్వితీయశలే ప్రాగాదిషు పురుషాదీనాం పూర్వేచక్రం దక్షిణే
 నృసింహం పశ్చిమేఽచ్యుతముత్తరే నారాహం చ గిరీస్థం నే పూర్వా
 దిషు పురుషాదీన్ దక్షిణే దక్షిణామూర్తిముత్తిరే పితృమహం పశ్చిమే
 నృసింహం పూర్వే నారాహం చ కారయేత్కృతేన చ ద్వితీయో మృతే
 స్త్రోవా కారయేత్. తస్మిన్విమానే చాదితలే మధ్యే తృతీయో వా
 యధేష్టదేశే నృసింహం దక్షిణాభిముఖం పశ్చిమాభిముఖం వా
 కారయేత్సర్వశత్రువిनाశనం సర్వార్థసాధనం భవతీతి విశేషేనాత్మనః.
 ఏతేషాముద్దేశమానం మానాజ్ఞులేనైకాదశాంజులం సమారభ్య సప్త
 వింశతిమాత్రాంతం ద్వ్యంజులం నిర్ధయేన్ననగా భవత్వేతేష్విష్టమానేన
 శైలం మృణ్మయమైశుకం సాధమాలేఖ్యం వా యథార్హం కారయే
 చ్చైలం బేరం నర్లయుక్తం యదీచ్ఛేత్ప్రభవం పూర్వాస్తక్త సశర్కరా
 కల్పం సజ్జలప్య తత్కల్పం ద్వ్యగుణం ద్వ్యగుణార్ధం త్రిగుణం వా
 నాలుకాం మిశ్రీకృత్య సర్వాసామ్బునా తస్యోపనిష్టాదాతేపదేదితి విశే
 షశ్చేషం సమానమ్. అస్మిన్విమానే విమానార్హ విమానాజ్ఞదేవానాం
 విమానపాల ద్వారపాలనాం శ్రీభూమ్యాది సర్వపరిపాలనాం ప్రతిమా
 కరణే తత్రాఽయ న్యయాద్యం నేస్తమిష్టం ప్రధానబేరం విమానం చ
 కృత్వా.

ప్రతిష్ఠాదివసాత్పూర్వమన్తరాసర్పయిత్యాఽఽలయాభిముఖే
 దక్షిణే పశ్చిమే చోత్తరేవా విమానం పరితోవా ప్రపాం కృత్వా
 తోరణాద్వైరలజ్జత్య ప్రతిష్ఠాదివసాత్పూర్వం తృతీయే ద్వితీయే
 వాఽహని విమానస్థదేవానామక్షి మోచనమమస్త్రకం సమస్త్రకంచ
 కుర్యాత్. అక్షి మోచనార్థం తస్యాలయస్సోత్తరే కుణ్డమాపాసనం
 కృత్వాఽఽఘారం హుత్వా వాస్తుహోమం హుత్వా పర్యగ్ని పశ్చి
 గవ్యాభ్యామాలయం సంశోధ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా చాఽఽల
 యాభిముఖే చోపాసనాగ్నికుణ్డం కృత్వాఽఽఘారాస్తే వైష్ణవం విష్ణు
 సూక్తం పురుషసూక్తం మహాభూతదైవత్యం దద్భ్యస్సాస్వహేత్యజ్ఞ
 హోమం విమానాజ్ఞహోమం స్థూప్యాద్యుపాసపర్యంతాజనామభిర్జు
 హుయాత్.

విమానాజ్ఞహోమః

స్థూపికాయై స్వాహా, స్థూపిముకుళాయై స్వాహా, పద్మాయ
 స్వాహా, ఫలకాయై స్వాహా, పద్మాయ స్వాహా, కణ్ఠాయ స్వాహా,
 కర్ణాయ స్వాహా, శ్రేవణాయ స్వాహా, శ్రేత్రాయ స్వాహా, కర్ణాయ
 స్వాహా, శ్రేవణాయ స్వాహా, పద్మజాయ స్వాహా, కుమ్భాయ స్వాహా,
 పద్మజాయ స్వాహా, శ్రేవణాయ స్వాహా, శ్రేత్రాయ స్వాహా, శ్రేవణాయ
 స్వాహా, పద్మాయ స్వాహా, ఫలకాయై స్వాహా, అవలగ్నాయ స్వాహా,
 కుమ్భాయ స్వాహా, శక్తిధ్వజాయ స్వాహా, పద్మాయ స్వాహా,
 ఉభాయ స్వాహా, నాసికాయై స్వాహా, దణ్డాయ స్వాహా, మృణాలి
 కాయై స్వాహా, ముష్టిబద్ధాయ స్వాహా, వాజనాయ స్వాహా, ఉత్త
 రాయ స్వాహా, కర్ణాయ స్వాహా, ఉపప్రత్యూహాయ స్వాహా, వేది
 కాయై స్వాహా, భూమికల్పాయ స్వాహా, వాజనాయ స్వాహా, ప్రతయే
 స్వాహా, అస్త్రితాయ స్వాహా, లిజ్గాయ స్వాహా, శక్తిధ్వజాయ
 స్వాహా, నాసికాయై స్వాహా, కర్ణపాలికాయై స్వాహా, కపోతాయ
 స్వాహా, వాజనాయ స్వాహా, పద్మజాయ స్వాహా, వాజనాయ స్వాహా,
 ఉత్తరాయ స్వాహా, బోధికాయై స్వాహా, వీరకాణ్డాయ స్వాహా, ఫల
 కాయై స్వాహా, శ్రేత్రాయ స్వాహా, ఉత్పత్తికాయ స్వాహా, ధ్వజాయ
 స్వాహా, కుమ్భాయ స్వాహా, ధ్వజాస్యాయ స్వాహా, పద్మాయ స్వాహా,

భీరవే స్వాహా, స్కంధాయ స్వాహా, పద్మమాలాయై స్వాహా, స్కంధా
వర్తాయై స్వాహా, వేదికాయై స్వాహా, మహాపట్టికాయై స్వాహా, త్సుద్ర
పట్టికాయై స్వాహా, కర్ణాయ స్వాహా, కుముదాయ స్వాహా, జగత్త్రై
స్వాహా, ఉపానాయ స్వాహా, భూస్వాహా, వ్యాహృత్యంతం ముత్వా
విమానం పరితః ప్రాగాది చతుర్దిక్షు సవత్సాం గాం ఘృతం మధు దధి
క్షీరమప్తధాన్యరాశీంశ్చ సజ్జ-ల్ప్య ప్రచ్ఛన్నపటం కృత్వా దేవానాం
తత్తన్మస్త్రేణాఽక్షి నౌచనం కృత్వా తత్ప్రచ్ఛన్నపటం విశుజ్య
గవాది దర్శనద్రవ్యాణి దర్శయిత్వాఽగ్నిం విశుజ్య తత్కాలే తద్వి
మానశుద్ధ్యర్థం కుమ్భం సూత్రేణ వస్త్రాభ్యాశ్చ వేష్టయిత్వా పూత
వారిణాఽఽపూర్య సువర్ణమక్షతానూర్చం విక్షిప్య 'ఇదమాపవశ్శివా'
ఇత్యభిముత్య విష్ణుసూక్తేనాఽపోహిరణ్యపనమానైర్విమానం సమ
భ్యక్ష్య పుణ్యాహం వాచయేత్.

ప్రతిష్ఠాక్తదినాత్పూర్వేద్వరపరాక్షే ప్రాగాది యజ్ఞశాలాం
సంశోధ్య ప్రాచ్యాం ముఖమణ్డపూర్వే సభ్యమాహవసీయంచ విమా
నస్య దక్షిణేఽన్వాహార్యం పశ్చిమే గార్హపత్యముత్తరేచావధ్యం చ
సజ్జ-ల్ప్య తదాలయోపరిస్థదేవానాం ప్రతేకమాహవసనాగ్నికణ్డం తత్త
దభిముఖే విమానం పరితః కల్పయేదేతదుత్తమం సభ్యాది పశ్చాగ్నిన్
పరితఃకల్పయేదేతన్మధ్యమం సభ్యాగ్నిమేకమేవ కల్పయే దేతదధమమా
చక్షతే. సర్వేస్వామూరం ముత్వా ప్రోణద్వయపూర్ణం కుమ్భం
సజ్జహ్య త్రిగుణేనైకేనవా సూత్రేణ వేష్టయిత్వా శుచీనోహవ్యా ఇతి
ప్రక్షాళ్య ధారాస్విత్యపాముత్పనం కృత్వా ఽద్భిరాపూర్య ఇదమా
పశ్శివా ఇత్యభిముత్య వస్త్రయగ్మేనాఽఽవేష్ట్య పశ్చరత్నాని
సుసర్ణంవాఽప్తమజ్జళ పశ్చాయుధ వర్ణచిహ్నాని పృథక్పృథక్విష్ణుసూక్తేన
ప్రక్షిప్యభ్యస్తరం ప్రవిశ్య ధ్రువబేరస్యాఽభిముఖే ధాన్యరాశౌ కుమ్భం
సన్నయిస్యాఽఽచార్య ఉత్తరాభిముఖో భూత్వా బ్రాహ్మమాసనమా
స్థాయ ప్రాణాయామం కృత్వా సమాహితో దేవం ధ్యాయన్ ధ్రువ
బేరాత్కుమ్భేఽంభసి తద్విమానం సమ్యగావాహయేద్విస్మాదేవేశో
విష్ణుశ్చర్వేషాం ప్రాణభూతస్సర్వావాసశ్చ తస్మాద్విమానస్య ధ్రువాదా
వాహనం తస్మిన్నుద్వాసనంచ కారయేత్.

పశ్చాచ్ఛకునసూక్తం సముచ్చార్య కుష్ఠమాసీయ తస్యాఽ
 లయస్యాభిముఖే సభ్యాగ్నికుణ్డస్య పశ్చిమే ధాన్యవేద్యాం వస్త్రాణ్యా
 స్తీర్య తస్యాం కుష్ఠం సన్నస్యాఽలయం పరితశ్చతుర్వింశతి కలశన్యా
 సార్థం ధాన్యైః పక్షింకృత్వా తస్యమైశానాది పశ్చగవ్యస్తుత
 మధుదధిక్షీరగంధోదకాక్షతోదక ఫలోదకకుశోదకరత్నోదకజుహ్వోదక
 సర్వావధ్యుదకాని ప్రత్యేకముపస్నానసంయుక్తాని యథా క్రమేణ విన్య
 స్యాఽధిదేవాన్ సమారాధ్య యథోక్తైర్మంత్రైర్విమానస్య పాదమూలే
 ప్రదక్షిణవశేనాఽభిషిచ్య “విమానం విష్ణుమయం దేవావాసం వైకు
 ణ్ఠోద్భవ”మితి చతుర్భిర్మంత్రైర్మంత్రాన్ సమభ్యర్చ్య హేమాదిపాత్రే
 తండ్లులోపరి న్యస్తం ప్రతిసరం త్రిపుతం స్వస్తిసూక్తేనాఽభిమృశ్య “స్వస్తి
 దావిశస్పతి”ఽతి తస్యపాదమూలే బద్ధీయాత్. విమానస్య శయనార్థం
 తత్పుతశ్శయ్యావేదిం హస్తమాత్ర విస్తారం తాలోత్సేధాం ద్విభాగో
 త్సేధాం భోగోత్సేధాం వా వ్రహ్మభిః కృత్వా నవైర్వస్త్రైః స్థూప్యాద్యు
 పానాన్తమధిష్ఠానాన్తం కపోతాన్తవా నిశ్చిగ్రం పరివేష్ట్య యద్వైష్ణవ
 మితి శయనం సజ్జల్ప్య “యద్వైష్ణవగ్ం శయనే శయానం తత్సహ
 దేవైస్సహాపిభిః తత్సర్వదేవా అనుమన్యతాం ప్రోక్తా వైష్ణవోహగ్ం
 శయితం కిరోమి, తగ్ం శయనే దేవేశం దైత్యనాశాయ తత్సర్వదేవైరను
 మన్యతామ్ అవిఘ్నం పుణ్యగ్ం సంపద్యతాం తద్భగవాననుమన్యతామ్
 యద్వైష్ణవ త్వగ్ం సమతాగ్ం సమత్వం వైష్ణవోహం వహతాంవహామి,
 విష్ణోరహం జిష్ణుమహాఃప్రపద్యే స్వాహా స్వధావై శిరసా వహామి సిన్ధోఃపతిం
 నరుణం మావిదన్తు” చతుర్దిక్షు చతుర్దేవాధ్యయనం క్రమేణ కార
 యిత్యా సభ్యాగ్నిం సముజ్జ్వాల్య హాత్రం ప్రశంశ్య దక్షిణప్రణిధౌ
 “విమానం విష్ణుమయం దేవావాసం వైకుణ్ఠోద్భవ”మితి ఉత్తరప్రణిధౌ
 వాలయాజ్ఞదేవాన్ న్యక్షాదీనిద్వాదిభోకపాలాంశ్చానాహ్య ఆవాహన
 క్రమేణజుష్టాకార స్వాహాకారాంశ్చకృత్వా పశ్చాద్వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం
 పురుషసూక్తం తదాలయగత దేవానాం మంత్రాంశ్చ హుత్వా ఆహవ
 సీయే పురుషసూక్తం న్యక్షదైవత్యనువాహార్యే విష్ణుసూక్తం వివస్వద్దే
 వత్యం గార్హపత్యే వైష్ణవమిత్ర దైవత్యం చావసధ్యే వైకాక్షరాది

సూక్తం క్షత్తృదైవత్యం చృతురన్యాయాలయో పరిస్థదేవానామగ్ని
కుణ్డేషు తత్తద్దైవత్యం దశవర్యాయతో జహోతి. సృతగీతవాద్యైః రాత్రి
శేషం నయేత్. ఆచార్యాదయః ప్రభాతే స్నాత్వాఽపలయమావిశ్య
దేవం ప్రణమేయ్యుక్మహారే ప్రాప్తే యజమానఆచార్యాదీన్ నస్త్రో
త్తరీయాద్వైరలఙ్కృత్య దక్షిణాం దద్యాత్పశ్చాత్సర్వాగ్నీన్విసృజేయః.
ఆచార్యశ్శిరసా కుమ్భధారయన్ సర్వవాద్యసమాయుక్తం సర్వాలంకార
సంయుక్తమాలయం ప్రదక్షిణీకృత్య కుమ్భం విమానేనమారోప్య తప్య
మూర్ధని “ఆయాతుభగవా”నితి మన్తాన్తే “విమానం విష్ణుమయం
దేవావాసం వైకుంఠోద్భవ”మితి చతుర్భిర్మన్తైఃసమవాహ్య పశ్చాత్ప్రా
గాది తద్విమానగత దేవాంస్తత్సన్త్రేణావాహయేదేవం విమాన
ప్రతిష్ఠాయాం మహాప్రతిష్ఠాఫలం లభేత్. తస్మాద్దేవేశేనసార్థం పృథగేవ వా
కారయేత్.

దశావతార ప్రతిష్ఠా

(విమానార్చన కల్పప్రాక్త)

మత్స్యకూర్మనరాహనారసింహవామన జామదగ్న్యరాఘవబల
భద్రకృష్ణకల్కిన ఇత్యేతేషాం దశావతారాణాం ప్రత్యేకం పూర్వోక్తో
ద్దేశ మానేన సిద్ధిత్వ పశ్చాన్నిరేశమానం కుర్యాత్.

మత్స్య ప్రతిష్ఠా

మత్స్య ప్రతిష్ఠావిధిం వక్ష్యే తదాలయాఽభిముఖే పూర్వవద్యాగ
శాలాం కృత్వా తోరణాద్వైరలఙ్కృత్య పశ్చాన్నిన్ పాణ్డరీకాగ్నించ
కల్పయేత్తస్య ప్రధానం పాణ్డరీకం తస్మై హాత్రశంసనం కృత్వా
“మత్స్యం విష్ణుం భద్రం క్రీడాత్మక”మితి చతుర్భిర్మన్తైఃరావాహ్య నిరూ
ప్త్యాఽజ్యోహుతీర్హత్వా “యస్స్వయంసృష్ట”మితి మన్తేణాష్టోత్తరశతం
హుత్వాఽన్యతస్త్వం ప్రతిష్ఠాక్తవిధినా కారయేత్.

కూర్మప్రతిష్ఠా

కూర్మ ప్రతిష్ఠావిధిం వక్ష్యే పూర్వోక్తయాగశాలామధ్యే శయ్యా
వేదిం పరితః పశ్చాన్నిన్ పరికల్ప్య గార్హపత్యే ప్రధానాగ్నౌ హాత్ర

శంసనం కృత్వా. “అకూపారం కూర్మరూపం, విష్ణుం, వసుధాధర”మితి చతుర్భుజైర్నిరావాహ్య తదైవ జుష్టాకార స్వాహాకారా కృత్వా “రాయామీశ”ఇతి మన్తేణాష్టాఽధికశతమాజ్ఞాహుతీర్హత్యా ౭నన్య త్వర్వం విష్ణోరివ సమాచరేత్కూర్మస్య కాతుకం విష్ణుం చతుర్భుజమేవ కుర్యాత్ప్రదూపం నైవ కుర్యాత్.

వరాహ ప్రతిష్ఠా

పూర్వవద్యాగళాలాం సర్వాఽలంకారసంయుక్తాం తన్మధ్యే శయ్యావేదిం చతుర్దిశం తద్భిత్తిసమవిస్తారాం పాదహీన విస్తారామర్థ హీన విస్తారాం వా తత్తురీయాఽంశోత్సేధాం పరితః పశ్చాచ్ఛ్చింశ్చ పరి కల్ప్యి సభ్యే ప్రధానాఽగ్నౌ హాత్రశంసనం కృత్వా “వరాహం వరదం మహీధరం వజ్రదంష్ట్రీం”మిత్యాది వరాహస్య “గాం రహస్యగాం పృథులా ముర్వీ”మితి మహ్యః “(ప్రలయవరాహం ప్రలయహరం భూరిశబ్దం జగత్త్రాయక”మితి ప్రలయవరాహస్య దేవ్యాః పూర్వవత్. “యజ్ఞవరాహం వేదమయం యజ్ఞేశం యజ్ఞనర్ధన”మితి యజ్ఞవరాహస్య శ్రీభూమ్యాః పూర్వవత్. ఏవమావాహనజుష్టాకార స్వాహాకారాన్ కృత్వాఽఽదివరాహస్య ప్రధానాగ్నౌ “హృమేకా”మితి మన్తేణాఽష్టోత్తరశతం హుత్వా ప్రలయవరాహస్య “స్వయమాది”రిత్యష్టోత్తర శతం హుత్వా యజ్ఞవరాహస్య “యంయజ్ఞై”రితి మన్తేణాఽష్టోత్తర శతం జహుయాదేష విశేషోఽన్యత్సమానమ్.)

నారసింహ ప్రతిష్ఠా

పూర్వవద్యాగళాలాం శయ్యావేదిం పశ్చాచ్ఛ్చింశ్చ పరికల్ప్యాఽ హవనీయే ప్రధానాగ్నౌ హాత్రశంసనం కృత్వా “నారసింహం తపో నాధం మహావిష్ణుం మహాబలమితి” గిరిజస్య దేవ్యోః పూర్వవత్ (నార సింహం తపోనాధం భక్తవత్సల మనస్తబల”మితి స్థూణజస్య దేవ్యో ర్లోకపాలానామన్యేషాంచ పూర్వవదావాహనం “సామవేదం ఘృతం వజ్రం యజ్ఞమితి” సామవేదస్య “శేషం శుభాస్రశీర్షం అనన్తం నాగ రాజ”మితి శేషస్య “గురుం పక్షిరాజం సువర్ణపక్షం భగాధిప”మితి గురుస్య “ప్రహుం దైత్యపతిం విష్ణుధక్తం మహామతి”మితి ప్రహుదస్య

వాహన జుష్టాకారస్వాహాకారాన్మృత్యా యోవాన్మసింహ ఇతి మన్తే
 ణాఽష్టోత్తరశతమావర్త్య హుత్వా శేషం సర్వం ప్రతిష్ఠాకవిధినా కార
 యేత్.)

వామన-త్రివిక్రమయోః ప్రతిష్ఠా

పూర్వోక్తయాగశాలామధ్యే శయ్యావేదిం పరితః పంచాగ్నింశ్చ
 పాణ్డరీకాగ్నించ కల్పయేదేకాగ్నివిధినా వా కారయేదితి కేచిత్. ఏక
 కుమ్భే సమావాహ్యైకవేద్యాం శాయయేదన్వాహార్యే ప్రధానాగ్నౌ
 హోత్రశంసనం కృత్వా “వామనం నరదం విష్ణుం కాశ్యపం అశిదిప్రియ”
 మితి వామనస్య “త్రివిక్రమం త్రిలోకేశం విష్ణుం సర్వాధారం వైకుంఠ”
 మితి త్రివిక్రమస్య అన్యేషాం దేనానాం తత్తస్మార్తినున్తైరావాహనా
 దీని కారయేత్ “యోవాత్రిమూర్తితి” మన్తేణాష్టోత్తరశతం హుత్వాఽ
 న్యత్సర్వం హరేరివ కారయేత్.

పరశురామ ప్రతిష్ఠా

పూర్వోక్తయాగశాలామధ్యే శయ్యావేదిం పరితః పంచాగ్నింశ్చ
 పరికల్పిహవానీయే ప్రధానాగ్నౌ హోత్రం ప్రశంస్య “రామం ఋషి
 సుతం విష్ణుం పరశుపాణి” మిత్యావాహ్య సమాహ్వైశ్చ హుతీర్హుత్వా
 “విష్ణుర్వరిష” ఇతి మన్తేణాష్టోత్తరశతమావర్త్య హుత్వాఽన్యత్సర్వం
 పూర్వవదాచరేత్.

రాఘవరామ ప్రతిష్ఠా

పూర్వోక్తయాగశాలామధ్యే శయ్యావేదిం పరితః పంచాగ్నింశ్చ
 పరికల్ప్య సీతాలక్ష్మణసంయుక్తం దేవం హనూమతానార్థమేకకుమ్భే
 సమావాహ్యైకవేద్యాం సోమిత్రేః పృథక్పయనం వేద్యధస్తాథమామత
 శ్శయనం చ సజ్జలంప్యన్వాహార్యే ప్రధానాగ్నౌ హోత్రం ప్రశంస్య
 “రామం దాశరథిం వీరం కాకుత్స్థ” మితి రాఘవస్య “సీతా మయో
 నిజాం లక్ష్మణం వైదేహీ” మితి సీతాయాః “రామానుజం సోమిత్రం
 లక్ష్మణం లక్ష్మీవర్ధన” మితి లక్ష్మణస్య “కవీరాజం హనూమస్తం శబ్ద
 రాశిం మహామతి” మితి హనూమతస్సాహవాహనాదీని కారయేత్.

“రాయామిశ” ఇతి మన్తేణాష్టోత్తరశతం హుత్వాఽన్యత్సర్వం పూర్వ వత్కారయేత్.

మత్స్యద్యవతారాణాం రూపభేదవ శక్తిభేదోన్వేవ భవేత్ సాత్వత్పిష్టాదీని సర్వాణి విష్ణోరివ సమాచరేత్.

అవతారాణాం ధ్రువబేరం కౌతుకంచ ప్రత్యేకం కర్తవ్యమశక్తశ్చే త్పూర్వో కైకబేరక్రమేణ షణ్మాససహితం శిలాజం లోహజం వా కృత్వా ఽర్చనాసానే బ్రాహ్మేపదే ధ్రువస్థానే దైవికే వా ప్రతిష్ఠాప్య షోడశోపచారైర్చయేదిత్యేకే.

లక్ష్మణస్య పృథకప్రతిష్ఠాచేద్రాఘవస్యోక్తక్రమేణ సీతాయాశ్చీదేవ్యాఘవ భరతశత్రుఘ్నయోశ్చ రామలక్ష్మణయోరివ సర్వం సమాచరేన్నూర్తిమన్త్రవన విశేషస్తథా హనూమతశ్చ వాయోరివ ప్రతిష్ఠా మాచరేత్.

బలరామ ప్రతిష్ఠా

పూర్వోక్తయాగశాలామధ్యే శయ్యావేదిం పరితః పఞ్చగ్నీంశ్చ పరికలాప్య ఽహవసీయే ప్రధానాగ్నౌ హోత్రం ప్రశంస్య “రామం యదువరం, విష్ణుం, హలాయుధ” మితి బలరామస్య “రేవతీం ఇన్దిరాం లక్ష్మీం రామప్రియా” మితి రేవత్యాశ్చాఽవాహనాదీని కృత్వా “క్షౌమేకా” మితి మన్తేణాష్టోత్తరశతం హుత్వా ఽన్యత్సర్వం పూర్వ వత్కారయేత్.

కృష్ణ ప్రతిష్ఠా

పూర్వోక్తయాగశాలామధ్యే శయ్యావేదిం పరితః పఞ్చగ్నీన్ పౌణ్డరీకాగ్నించ సజ్జలప్య పౌణ్డరీకే ప్రధానాగ్నౌ హోత్రం ప్రశంస్య “పృష్ఠం పుణ్యం నారాయణం త్రిదశాధవ” మితి కృష్ణస్య “రుక్మిణీం సద్వతీం దేవిం రమా” మితి రుక్మిణ్యాః “సత్యభామాం సతీం సన్నతీం సమా” మితి సత్యభామాయాః నామాని సంయోజ్యావాహయేత్.. “సత్యసత్యస్థ” ఇతి మన్తేణాఽష్టోత్తరశతమావర్త్య హుత్వా శేషం పూర్వనిదాచరేత్.

కల్పినః ప్రతిష్ఠా

పూర్వోక్తయాగశాలామధ్యే శయ్యావేదిం పరితః పఞ్చాగ్నిన్ పౌండరీకాగ్నించ సజ్జ-ల్ప్య పౌండరీకే ప్రథానాగ్నౌ హాత్రం ప్రశంస్య “కల్పినం విష్ణుం కామరూపం సంహారాత్మక” మిత్యావాహనాదీని కృత్వా “ధూర్నోవహన్తా” మిత్యష్టోతర శతం హుత్వా ఽన్యత్సర్వం సమానం కుర్యాత్.

స్నపనోత్సవబలిచేరాణాం పృథక్పృథిష్ఠా

అథ స్నపనోత్సవబలిచేరాణాం పృథక్పృథిష్ఠావిధిం వక్ష్యే. పూర్వోక్తేన విధానేన బింబం సలక్షణం కృత్వా ఽఙ్కురానర్పయిత్వా సమ్భారాన్ సంభృత్య యాగశాలాఞ్చ కృత్వా త్రయాణాం మిథునానాం సహప్రతిష్ఠాచేత్సహైవాక్షి మోచనం కృత్వా ప్రత్యేకం గవాదిదర్శన ద్రవ్యాణి దర్శయిత్వా పృథక్పృథక్గృహోక్తవిధినాఽభివాసనంచ కృత్వా పఞ్చాగ్నిన్ పౌండరీకాగ్నించ కృత్వా కుమ్భం సంసాధ్య సప్తభిః కలశైః సుస్సాప్య శయ్యావేద్యామేకస్యాం ధాన్యోపరి ప్రత్యేకమణ్డజాదీని పఞ్చ శయనాని పఞ్చపస్త్రాణివా ఽస్తీర్య ప్రతిసరం బద్ధ్వా తద్దేవ దేవం శాయయిత్వా సభ్యాగ్నౌ హాత్రం ప్రశంస్య కర్షేష్వగ్నిషు పూర్వవద్ధోమం హుత్వా రాత్రిశేషం వ్యపోహ్య ప్రభాతే స్నాత్వా ఆలయమావిశ్య దేవానుత్థాప్యఽభ్యర్చ్యఽభ్యర్చ్యస్తరం ప్రవిశ్య కృతేషీతే సువర్ణం నిక్షిప్త్యఽగ్నిం విసృజేద్యజమాన ఆచార్యాదిభ్యో దక్షిణాం దద్యాదాచార్య శ్శిరసా కుమ్భం ధారయన్నగ్రతో గచ్ఛేత్సావకా దేవమాదాయాను గచ్ఛేయుః. ఆలయం ప్రదక్షిణీకృత్యాఽభ్యర్చ్యస్తరం ప్రవిశ్య ధ్రువచేర్యురక్షిణే కుమ్భం సన్నయ్య దేవాన్ తత్తత్స్థానే పూర్వవత్ప్రతిష్ఠాప్య కుంభస్థాం శక్తిమాదాయ పూర్వవద్ధృనివచేరే దేవం సమావాహ్య తస్మాత్స్నపనోత్సవబలిచేరేషు పూర్వవద్ధ్యాయన్నమావాహయేదేవ విశేషో ఽన్యత్సర్వం సమానమ్. తేషాం పృథక్పృథక్సేత్పృథగేవ సమాచరేత్.

• స్నాపనచేరే తద్రాత్రో స్నపనోక్తక్రమేణ స్నపనం కారయేదాత్సవే చోత్సవోక్తక్రమేణోష్యనమైకాహోత్సవం కారయేద్బలిచేరే

తత్కాలే బల్యుత్సనం కారయేత్. ఏవం యః కురుతే భక్త్యా స మహా
ప్రతిష్ఠా ఫలం లభేతేతి విజ్ఞాయతే.

శ్రీ భూమ్యాః పృథక్ప్రతిష్ఠా

ఆథ దేవ్యోత్పీఢామ్యాః పృథక్ప్రతిష్ఠావిధిం నక్ష్యే ధృవే దేవీ
సమాయుక్తే వియుక్తేవా కాతుకస్య దేవ్యోత్పాపనం కారయేత్. కాతుకే
దేవీసమాయుక్తే వియుక్తేవాప్యోత్సనం దేవీభ్యాం సహితం స్థాపితం చేత్ర
ద్వారానుస్య సమృద్ధిరభవతి. యద్ద్రవ్యేణ కృతం బింబంతద్ద్రవ్యేణ దేవ్యాచ
కారయేద్ధివాధికద్రవ్యైర్న కారయేత్థానకే స్థానకమాసనే చాసనం
దేవస్య బాహుమానం స్తవాస్తం వా స్థానకస్య ఆసనస్య కర్ణాస్తమా
న్యస్తంవా యథోక్తతాలక్రమేణ దేవ్యా సమ్యక్ప్రకల్పయేత్. స్థాప
నాదివసాత్పూర్వమజ్జరాసర్పయిత్వా పూర్వవక్షి మోచనాధివాసోచ
కృత్వాఽలయాభిముఖే యాగశాలాం తస్మధ్యే దక్షిణే శ్రీదేవ్యా
శ్శయ్యావేదిం ద్విహస్తాయతవిస్తారం తత్తరీయాంశోత్పేథాం తత్తాప్రి
చ్యాహూపాసనాగ్నికణ్డం కృత్వా తత్తాప్రిచ్యాం స్నానశ్శ్చభ్రంచ కార
యేత్. తస్మధ్యే చోత్తరే శయ్యావేదిం తథైవ మహీదేవ్యాస్తత్తాప్రి
చ్యాహూపాసనాగ్నికణ్డం తత్తాప్రిచ్యాం స్నానశ్శ్చభ్రంచ కారయేత్.

అధివాసగతౌ దేవ్యా సమాదాయ శుద్ధోదక్తైస్సంస్నాప్య వస్త్రా
ద్వైరలబ్ధౌత్త్య యజ్ఞాలయే వశ్చిమే విష్టరే దేవ్యా సంస్థాప్య వాస్తు
హోమం హుత్వా పర్యగ్నిపఞ్చగవ్యాభ్యాం సంశోధ్య ద్వయోకౌపా
సనాగ్నికణ్డయోరాఘోరం కృత్వా క్షౌకమాభ సజ్జహ్య పూర్వవత్త
స్తనా పరివేష్ట్యాఽగ్నిఃప్రక్షాళ్య ఉత్పాతైరాధావైరాపూర్య పఞ్చరత్న
ప్రమజ్జకపఞ్చాయుధసర్గ చిహ్నాని పూర్వవత్ప్రక్షిప్య వస్త్రయుగ్మేనా
వేష్ట్యాఽభ్యస్తరం ప్రవిశ్య పూర్వం శ్రీదేవ్యా అభిముఖే ధాన్యరాశౌ
కమ్భం సస్పృశ్య పశాన్సహీదేవ్యాఅభిముఖే ధాన్యరాశౌ కుమ్భం
సస్పృశ్య దేవ్యోర్ధ్వపదంహీనే దేవస్య ధ్రువబేరాదర్క-మణ్డలాద్వా
తత్తద్రూపం తత్తైవ ధ్యాత్వా కున్భేఽహ్ని సమావాహ్య క్రమేణోభా
కుమ్భా సమాదాయ శకున సూక్తం జప్త్వా దేవీభ్యాంసహ స్నానశ్శ్చభ్ర
ప్రతిష్ఠాప్య పూర్వవత్సప్తభిః కల్పైస్సంస్నాప్య వస్త్రాద్వైర్విభూమ్యాఽ

భక్త్యర్థం శయ్యావేద్యాం ధాన్యోపరి పూర్వవత్ప్రకేతకమణ్ణజాదీని పశ్చి
 శయానాని వాసాని వాస్తీర్య శయనే సమాహృత్య పుణ్యాహం కృత్వా
 పూర్వవత్ప్రతిసరం బద్ధ్వా తత్తన్నస్త్రేణ శాయయిత్యోత్తరాచ్ఛాదనం
 కృత్వా పశ్చాద్ధోతారమాహూయాఽభిపూజయేత్సహాతా తయోః
 ప్రాచ్యాం తిషన్ హత్రం ప్రశంసేత్ . ప్రత్యేకం హతా ధ్యక్తుర్దేవ్యా
 జయాద్యుపసరశ్చాఽవాహ్యం ఽనాహక్రమేణ నిర్వాప్యఽజ్యాసూతీ
 ర్హుత్వా డక్షిణేఽగ్నికుణ్డే శ్రీగాక్తం శ్రీదైవత్యం జయదీనాం మూర్తి
 మన్త్రానుత్తరే ఽగ్నికుణ్డే మహీసూక్తం మహిద్దైవత్యం తథా జయా
 దీనాం మూర్తిమన్త్రాన్నిశ్చజహయూత్ . పశ్చాన్నిత్రగీతవాద్యైః
 రాత్రిశేషం స్వప్నాహ్య ప్రభాతే స్నాత్వా ఽఽచార్యాద్యా ఆలయం
 ప్రవేశియద్దేవ్యా సముత్థాప్యాఽభ్యర్చ్య ఆశ్వినతే తత్తత్ప్రీతే పశ్చి
 రత్నాని సువర్ణం వా నిక్షిపేయః ఆచార్యదిభ్యో డక్షిణాం దద్యాత్ ,
 అగ్నిం విసృజ్య ముహూర్తే ప్రాప్తే ఆచార్యశ్రీదేవ్యాః కుమ్భం పశ్చి
 న్మహిదేవ్యాః కుమ్భంచ శిరసా భారయన్నగ్రహో గచ్ఛేత్స్థానకా
 దేవ్యా సమాదాయానుగచ్ఛేయః . సర్వవాద్యసమాయుక్తం దేవాగారి
 ప్రదక్షిణం కృత్వాఽభ్యస్తరం ప్రవిశ్య ధ్రువస్యాఽభిముఖే భాగ్యరాశౌ
 ద్వాకుమ్భా సన్నుతేత్కౌతుకస్య డక్షిణవామయోః కృతేప్రీతే దేవ్యా
 తత్తన్నస్త్రేణ స్థాపయేయః . ఆచార్యశ్రీత్తరాభిముఖస్తిషన్ ధ్రువబే
 రాక్షరన్యాసంచ కృత్వా పూర్వపదానాహ్య పశ్చాత్కౌతుకేఽక్షర
 న్యాసంచ కృత్వా ధ్రువదేవ్యాభ్యాయస్ దీపాద్దీపమివావాహయేత్ ,
 వియక్తే దేవస్య డక్షిణవామయోద్దేవ్యోచ్ఛ్రీజాక్షరం న్యస్య తస్మిన్
 సమావాహ్య పశ్చాత్కౌతుకబేలిమ్బే సమావాహయేత్ , అస్త్వాసన
 మిత్యాసనం దత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా నిత్యార్చనవిధానేన
 దేవేశేనసహ దేవ్యా సమభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్య పశ్చప్రణామానుక్ర
 ర్యాత్తేదేవ్యా పృథక్పృథక్పేక్షిపృథగేన కుర్యాత్ .

దేవ్యోర్వివాహః

అథ దేవ్యోర్వివాహక్రియాం విధిం వక్ష్యే దేవ్యోర్నానంబప్రతిష్ఠాప
 నానంతరం వినాహక్రియాం శాస్త్రగోద్యజమానో ద్విజశ్చేత్సప్తసహ

దేవాలయేవా యాగశాలాంకృత్వా యథా విభవమలఙ్కర్యాత్మనృధ్యే
దక్షిణే శ్రీదేవ్యా వామే మహీదేవ్యాశ్చైపాసనాగ్నికుండం స్థణ్డిలంవా
కృత్వా శుభే ముహూర్తే సంప్రాప్తే పూర్వం దేవ్యావాదాయ శుభా
సనే సంస్థాప్యార్చయిత్వా ఫలోపహారతామూబలాదీని నివేద్యాచార్యః
పరిచారకైస్సహ దేవమలఙ్కృత్య యానమారోప్య శఙ్ఖభేర్యాదిఘోష
యుతం స్మృత్యగేయస్తోత్రధ్వనిసమాయుక్తం యాగశాలాం ప్రవిశ్యాగ్ని
కుండ్యాత్పశ్చిమే మహార్థానం స్తరణవర్యజ్ఞోపరి దేవం ప్రాఙ్ముఖం సం
స్థాప్య రాజవదుపచారం కుర్యాత్.

యజమానో బాన్ధవైస్సహ దేవేశం ప్రణమ్యుఽచార్యం పూజ
యేత్. ఆచార్యో దేవం పాద్యాద్యర్హస్త్వస్తమభ్యర్చ్య మధుపర్కం
నివేద్య శ్రీవైఖానససూత్రోక్తవిధినా వివాహం కారయేదాత్మసూక్తం
జప్త్వా దేవం ధ్యాయన్నేకాక్షరాదిసూక్తం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం
వైష్ణవం జపేద్దేవేశం ప్రణమ్య ప్రతినరం బధ్నీయాత్.

ప్రసుగ్మనేతి దేవో దేవీరీక్షేత అభ్రాతృష్మీమితి దేవం దేవీ
ప్రేక్షేతి పశ్చాదాఘారం జహుయాత్. శ్రియఃప్రదానే దేవసన్నిధౌ
దేవీం నీనీయ యజమానస్సాత్త్వానం భృగుం స్మృత్వా, మూల
ప్రకృతిరూపాం అయోనిజాం సంకల్పతనయాం భృగుపుత్రీం శ్రియం
విష్ణువేతుభ్యం దదామితి ప్రజాపతిస్త్రీయామితిచోక్త్వా సువర్ణగోభూమి
యుతం జలం దద్యాత్. హరిణ్యాః ప్రదానే యజమానస్సాత్త్వానం
ప్రజాపతిం కశ్యపం స్మృత్వా విష్ణోపురాణమహిషీం ప్రకృత్యంశసమ్భూ
తాం సజ్కల్పతనయాం కాశ్యపీం హరిణీం విష్ణువేతుభ్యందదామితి
పూర్వవద్దద్యాత్. ప్రాదుర్భావేషు సర్వేషు తత్తద్దేవీపితరం సంచిస్త్య
తత్తన్నామ్నా దద్యాత్, యజమానస్సూద్రాదిశ్చేతన్నియోగేన ద్విజ
ఏవ కుర్యాత్.

ఏవం జలప్రదానే కృతే దేవస్య దక్షిణవామయోర్దోవ్యా సం
స్థాప్య నవైర్వస్త్రాభరణ గంధమాల్యాద్యై రలఙ్కృత్య వివాహవిషయ
మన్తాన్ లాజహోమాగ్నిప్రదక్షిణాదిరం కర్మ దేవ్యోఽపన్నిధావా
చార్యపవాచరేతాపిగ్రహణే మన్తముచ్చరం దర్శేణ దేవదేవ్యః

పాణి స్పర్శయేదశ్చస్పర్శనే దేవదేవ్యోర్దక్షిణపాదాఙ్గుష్ఠేనాఽశ్చ సంస్పర్శ
యేత్. సప్తపదాక్రాంతౌ దేవస్యాఽభిముఖే నవవస్త్రిహోత్రరాగ్రాన్
దర్శనాస్తీర్య యథాక్రమేణ సంస్పృశేన్నమారోపణే వైష్ణవైర్మన్త్రైదే
వస్య దేవ్యోస్తత్తన్మన్త్రేణ పాదయోః ప్రక్షిపేత్, ధ్రువదర్శనాదీన్నాచ
రేత్.

ఏకకాలే తయోద్దేవ్యోర్వివాహక్రియాచేదేకాగ్నా పృథగేవ
కుర్యాదితి కేచిత్, ఆచార్యానిభ్యో దక్షిణం దద్యాద్వైష్ణవవాన్ సం
పూజ్య సర్వేషామపి గర్భపుష్పముఖవాసాదీని దద్యాత్పుణ్యాహం వాచ
యిత్యాఽన్తఃశోమం హుత్వాఽగ్నింసత్వాగ్నా సమారోప్య ప్రభూ
తం హవిర్నివేద్యాఽపూపాదీని నివేద్యాఽచమనం ముఖవాసంచ దద్యాత్
దేవం దేవీభ్యాం సహ యానమారోప్య గ్రామమాలయంవా సర్వా
లఙ్కారసంయుక్తం ప్రదక్షిణం కృత్వాఽభ్యస్తరం ప్రవిశ్య శుద్ధస్నవన
విధినా సంస్నాప్యాఽభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్య ప్రణామం కుర్యాత్.

ఏవం హరేర్వైవాహికోత్సవే కృతే సర్వసంపత్సమృద్ధిర్భవతి
తద్దామవాసిన్య స్త్రీయః పుత్రపౌత్రాయుస్సర్వమజ్జశసంయుక్తా భవన్తి
యజమాన ఇష్టాన్కామానవాప్య విష్ణోస్సాయుజ్యమాఘ్నయాత్.

పృథగాలయాశ్రిత స్వతస్త్రీలక్ష్మీ ప్రతిష్ఠా

అలయాద్దక్షిణేవాపి ప్రథమావరణేఽపివా
ద్వితీయావరణేవాపి తృతీయావరణేఽపివా
అలయద్వారదిద్వారం విమానం పరికల్ప్య చ
దేవస్య బాహునీమాన్తం కర్ణనీమాన్తమేవ వా
స్తనాన్తంవా శ్రియం దేవం విధిన్వప్రకల్పయేత్
స్థితే దేవే స్థితాం దేవిఃసూనీనామాసనే హరేః
ఆసీనాంవా స్థితాంవాపి శయనే పరికల్పయేత్
ఏరలక్ష్మీప్రతి ప్రోక్తా పృథగాలయసంశ్రితా
పద్మకీర్జ్వలనదృశాం పీతవస్త్రధరాం శుభామ్

కిరీటమకుటోపేతాం సర్వాలజ్కారశోభితామ్
 పద్మద్వయకరాంచైవ పరదాభయధారిణీమ్
 పద్మాసనే సమాసీనాం హేమాభాం సర్వమృజ్జశామ్
 ఏవం కృత్వా శ్రియం దేవీం ప్రతిష్ఠాప్య సమర్చయేత్
 ఆలయాభిముఖే కృత్వా యాగశాలాం యథా విధి
 శయ్యావేద్యాస్తు పరిత స్త్వగ్నికుణ్డాన్ ప్రకల్పయేత్
 పంచగవ్యనౌవ్జరీకాగ్నిం స్నానశ్యభ్రంచ పూర్వవత్
 అశ్మ్యన్మేషాధివాసాభ్యాం బింబశుద్ధిం విధానతః
 కృత్వాతు పూర్వనత్పశ్చాత్సూర్యరాత్రౌ విశేషతః
 భూమియజ్ఞంచ కృత్వాతు కుణ్డేస్వాఘారమాచరేత్
 కుమ్భం సంపూజ్య కల్పశైస్సాన్నపయేత్సప్తభిః పునః
 పూర్వనత్కృతుకం బద్ధ్వా శియనే శాయయేచ్ఛ్రియమ్
 తతశ్చ పౌణ్డరీకాగ్నౌ హోత్రశంసనమాచరేత్
 హోత్రాస్తేతు సమానాహ్వ దక్షిణప్రణిహౌ జలే
 శ్రియం భృతీం పవిత్రీంచ తాం ప్రసాదాయినీమితి
 ఉత్తగప్రణిహౌవాపి భూమించైవ సరస్వతీమ్
 రతిం ప్రీతిం శుద్ధైవాత్ర కీర్తిం త్వాన్తిం తద్దైవచ
 తుష్టిం పుష్టిం సమావాహ్య అష్టైతాః పరివారకాః

ఉద్గ్రాదిలోకపాలంశ్చ ద్వితీయావరణేపి చ
 బలాకీనీం వనమాలాం విభీషీమపి శాంకరీమ్
 గుక్కులుం చాగమంచైవ దమనం శబ్దలం తథా
 తృతీయావరణే ప్రోక్తా ఏతే చాస్తౌ విశేషతః
 ఏతాస్తేవాసుమావాహ్య స్థాల్యామాజ్యం నిరుప్య చ
 ఏతైశ్చ మూర్తియన్త్రైశ్చ రక్షేణ జవలయత్క్రమాత్
 ఆజ్యపాత్రం గ్రహంచైవ సువిశ్లేషేన పరయేత్
 తేన ప్రసేన జ్వలయదాహుతీణాం సమగ్రమ్
 సర్వైరైత్యనుద్గ్రాన్యై ర్భిక్ష్యైర్జ్వలం హుక్కుక్రమాత్
 పద్మైర్వా విష్ణువైర్వా శ్రీరామైర్వా శరణ్యకమ్

పాయసైరాజ్యమిశ్రేణ్య తయైవాప్త్యేతరంశతమ్
 ఈజ్జారమప్త్యేతరం పారమాత్మికమేవ చ
 హుత్వా త్రియఃప్రసాదార్థం వినివద్దురుత్వరః
 లాజాపూపైశ్చ సమృద్ధైర్దధిక్రీరవిమిశ్రితైః
 హుత్వాతు సర్వకుణ్డేషు శ్రీగాయత్రీం సముచ్చయ
 షోడశద్వాదశాష్టావా యథాశక్తి హునేత్తతః
 ఆజ్యేన సర్వకుణ్డేషు వజ్జనాదుణ పూర్వకమ్
 మూలహోమంచ కూశ్మాణ్డం వజ్జనసూక్తం యజేత్క్రమేత్
 శ్రియశ్శతాష్టకైర్మన్మోహతనారంచ హూయ తామే
 శ్రియేజాతేతి మన్తేణ శ్రీసూక్తేన తథైవ చ
 పుష్కలామాహుతిం హుత్వా శతమష్టేతరం యజేత్
 యజేతాహవనీయాగ్నా శ్రీసూక్తం భావయన్ శ్రియమ్
 శ్రియేజాతేతి మన్తేణ దక్షిణాగ్నా జుహోతిచ
 శంసానియచ్ఛివితచ భూయూమఇతి చక్రమాత్
 కుణ్డయోరస్యయోర్హుత్వా వ్యాహృత్యస్తం పృథక్పృథక్
 సజ్యేతు సర్వదైవత్యం వ్యాహృత్యస్తం యజేత్తతః
 హుత్వా తత్తత్ప్రధానాంశ్చ సర్వకుణ్డేష్యతఃపరమ్
 సృతైర్గైయైశ్చ వాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం నయేత్క్రమేత్
 తతఃప్రభాతే త్యాచార్యో దేవీముఖ్యాంస్య మస్త్రీః
 కలశైస్సప్తభిసాన్నిప్య అలబ్ధౌత్వామ్బరాదీభిః
 గర్భాలయం ప్రవిశ్యాథ పుణ్యాహం వాచయేత్తతః
 రత్నన్యాసాదికం త్రైత్వా క్షౌమేనాచ్ఛాద్య పూర్వవత్
 ముహూర్తే సమసంప్రాప్తే దేవీం సంస్థాపయేత్తథా
 అష్టబద్ధం సుసన్న్యస్య యజమానయుతో గురుః
 శిరసాకుమ్భమాదాయ ప్రవిశేదాలయం తతః
 దేవ్యాశ్చ దక్షిణేభాగే ధాన్యరాశ్యుపరిస్యసేత్
 సంస్థాప్య తస్మిన్నావాహ్య సమభ్యర్చ్య నివేదయేత్
 ఏవమేవ విశేషస్యాదన్యత్సర్వం హరేరివ

ఏవం దేవీం ప్రతిష్ఠాప్య త్రిసంస్థం నిత్యమర్చయేత్
హంసధ్వజో విశేషస్సాచ్చిదేవ్యాశోచిత్రవేషచ
ఉత్సవోక్తక్రమేణైవ సర్వాణ్యన్యాని కారయేత్
ఉత్సవే దేవదేవేనసహదేవీం నయేదను
ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా ప్రతిష్ఠామర్చనాదికమ్
సోఽచలాం శ్రియమాప్నోతి శ్రీసాయుజ్యంచ గచ్ఛతి
తద్వంశజాశ్చ శ్రీమన్తో భవిష్యన్తి నసంశయః

ఇత్యాశ్చ శ్రీ వైఖానసభగవచ్ఛాస్త్రే

అత్రిప్రాక్షే శ్రీవిష్ణుతస్త్రే

ఆశ్రితాలయపృథగ్లక్ష్మీప్రతిష్ఠావిధిర్నామ

అష్టచత్వారింశోధ్యాయః

శ్రీ గోదాలక్ష్మీప్రతిష్ఠా

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి గోదామూర్త్యావసరం శుభమ్
విష్ణోః ప్రీతికరం పుణ్యం సర్వకామఫలప్రదమ్
పుతా బృన్దావనే పుణ్యే భూమిదేవ్యంతసమ్భవా
విష్ణుభక్తిసమాయుక్తా విష్ణోర్భగభిలాషిణీ
ద్విభుజా మానుషీభూత్వా హరిం ప్రాప్తవతీస్త్రియమ్
గోదేతి నామ్నా విఖ్యాతా భూలోకే చ విశేషతః
సాయుజ్యం ప్రాప్తవత్యేషా విష్ణునాసహ శార్దూలా
తత్ప్రతిష్ఠాక్రమం వక్ష్యే శ్రుణుధ్వమృషిసత్తమాః
మాసర్వ తిథివారాశ్చ పూర్వమేవ మయోదితాః
యథోక్తదివసే కుర్యాదజురారాధనాపూర్వకమ్
సమ్భారహరణాదీని కృత్వాచైవ ప్రయత్నైః
భూమిదేవీ ప్రతిష్ఠాక్రమం విధినా సర్వమాచరేత్
అత్యున్నేషం ద్వితీయేహి వాస్తుహామాదికస్తథా
అధివాసత్రయం చాపి బిష్ణుశుద్ధ్యర్థమాచరేత్
పాణ్డరీకః ప్రధానాగ్నిః కేవలం పూర్వదశాచరేత్

కుమ్భం వేద్యాం సమారోప్య ధాన్యరాశౌ తు పూర్వవత్
 పశ్చినిమ్నప్రమాణేన ప్రతిమాస్తేషు నిక్షిపేత్
 నవరత్నాని నిక్షిప్య వస్త్రైరావేప్య యత్నతః
 తతో ధ్యానసమాయుక్తః కుమ్భే త్యావాహనం చరేత్
 జయాద్యపురసోఽష్టైశ్చ సమభ్యర్చ్య నివేదయేత్
 కాతుకం పూర్వనదృద్ధ్వా శయనే శాయయేచ్ఛతామ్
 సర్వదేవార్చనం హిత్వా వేదానధ్యావయే తతః
 పౌణ్డరీకం పరిస్తీర్య హస్తశంసనమాచరేత్
 హస్తశంసనవేశాయాం సతామూర్తీస్సముచ్చరేత్
 గోదాం ననుమతీం లక్ష్మీసఖీం విష్ణుసతీం విదుః
 పూర్వోక్తేన విభాసేన సర్వకుణ్డేషు హోమయేత్
 భూమిమస్త్రద్వయేనైవ సర్వం పూర్వనదాచరేత్
 ఏకఏవ విశేషసాన్న్యదన్యదృచ్ఛామ్యుక్తనచ్చరేత్
 నృతగేయాదివాద్యైశ్చ రాశ్రిశేషం నయేస్సిరుః
 తతః ప్రభాతే ధర్మాత్మా దేవముత్థాప్య మస్త్రతః
 కలశైస్సాన్న్య పూర్వోక్తైర్గజాఙ్గూత్యామ్బరాదిభిః
 రత్ననాగసాదికం కృత్వా పీఠే సంస్థాప్య మస్త్రవిత్ర
 సుధయావా దృశీకృత్య యజమానయుతో గురుః
 శిరసాకుమ్భమాదాయ గ్రామమాలయమేవ వా
 ప్రదక్షిణవశాన్నీత్వా మందిరం సంప్రవేశయేత్
 యజమానోగురుః పూజ్యవస్త్రాభరణకుణ్డలైః
 యథోక్తదక్షిణాం వద్యాద్దేవప్రీతికరం భవేత్
 ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే సమ్యగావాహనం చరేత్
 భూమిమస్త్రద్వయేనైవ సర్వం పూర్వనదాచరేత్
 ఉపచారైస్సమభ్యర్చ్య ప్రభూతం వా మహాహవిః
 నివేదయిత్వా విధినా బ్రహ్మహోషంచ కారయేత్
 సహస్రం బ్రాహ్మణానాంచ భోజయేద్దక్షిణాం దదేత్

ఏనం యుక్తురుతే భక్త్యా గోదాయాస్థాపనం పరమ్

సర్వాన్గామానవాప్నోయ విష్ణుసాయుజ్యమాప్నుయాత్

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భగవచ్చస్త్రే అత్రిప్రోక్తాయాం సంహితాయామ్

పూర్వతస్త్రే గోదాప్రతిష్ఠావిధిర్నామ ద్విపక్షాశ్చదధ్యాయః

ద్విమూర్తి స్థాపనమ్

అథ ద్విమూర్తిస్థాపనవిధిం వక్ష్యే గ్రామాదిషు యథేష్టదేశే
బాహ్యేనాచూలికామేకామేవ కృత్వా పుథకృథగ నర్మణ్ణల సంయుక్తం
దక్షిణే శఙ్కరభవనముత్తరే విష్ణ్వలయముత్తరే శఙ్కరభవనం దక్షిణే
విష్ణ్వలయం వా అథవా పశ్చిమే విష్ణ్వలయం ప్రాజ్యుఖం తత్పూర్వే
పశ్చిమాభిముఖం శఙ్కరభవనం కుర్యాదేతద్విపరీతం వా విమానం
సపరిపత్కం కృత్వా రుద్రం తచ్ఛాస్త్రవిద్భిస్సంస్థాప్యార్చయేత్.
పూర్వాక్రవిధినా విమానాదీని సర్వాణి కృత్వా నర్మణ్ణలే నవభేదే
ప్రేక్షమాగ్దేణ పరివారాన్ పరికల్ప్య దేవేశం విష్ణుం ప్రతిష్ఠాక్రవిధినా
ప్రతిష్ఠాప్యైభ్యర్చ్య హవిర్వివేద్య హోమాద్యం సర్వం కృత్వా పూర్వ
వత్సంపన్నోత్సవాదీని కారయేత్.

త్రిమూర్తి ప్రతిష్ఠా

అథ త్రిమూర్తిస్థాపనవిధిం వక్ష్యే గ్రామాదిషు యథేష్టదేశే
స్వత్రవివిక్తేవాఽప్రేక్షస్మిన్ ప్రాకారే పుథకృథగ నర్మణ్ణల సంయుక్తం
ముఖ్యే విష్ణ్వలయం సపరిపత్కం తథాశఙ్కరభవనముత్తరే బ్రహ్మభవనం,
ఉత్తరే బ్రహ్మభవనం శఙ్కరభవనం వా మధ్యే శఙ్కరభవనం దక్షిణే
బ్రహ్మభవనముత్తరే విష్ణ్వలయం వా మధ్యే బ్రహ్మభవనం దక్షిణే
విష్ణ్వలయముత్తరే శఙ్కరభవనం వా ముఖమన్త్యపసోపానోపేతం విధినా
శాకయిత్యా శఙ్కరం తచ్ఛాస్త్రోక్తవిధినా సంస్థాప్య దేవేశం విష్ణుం
దేవిభ్యాం రహితం రహితం వా సంస్థాప్యార్చయేత్.

బ్రహ్మ ప్రతిష్ఠా

బ్రహ్మణః చక్షుష్మఖం చక్షుర్బాహుం తస్మాదక్షుకసన్నిభం
విష్ణుద్దామ పితౄన్ ద్విర్జ్జూహుతు సంయుక్తం కుణ్డలంజదహారాది

భూషణభూషితమాసుల్భ తలలమ్బిత శుక్లామ్బరం మేఖలోపవీతోత్త
రీయ కృష్ణాజన శుక్లమాలాసంయుక్తం దక్షిణాదక్షిణ కరాభ్యామ
క్షమాలాకమణ్డలుధరం దక్షిణం పూర్వకరం సకూర్చమభయం వామ
కరం కుశగ్రద్ధిధరం అథవాదక్షిణం పూర్వకరం సుగ్ధరం నరదినా
వామకరం గోశృజ్జధరం కారయేత్, ఆసీనం చేత్సింహాసనస్యోర్ధ్వే పద్మా
సనే సమాసీనం కారయేత్స్థానపీఠోపరిదేహిభ్యాం సహితం రహితం చ
కారయేత్తస్యశయనం సకుర్వీత.

దక్షిణేదేహిం భారతీం శ్వేతాభాం జటామకటపణ్డితాం ద్విభుజాం
రక్తవస్త్రధరాం వామేసావిత్రీం రక్తాభాం జటాచమటపణ్డితాం ద్విభు
జాం శ్యామవస్త్రధరామన్యత్సర్వం శ్రీభూమ్యోరివకారయేత్.

ద్వారపార్శ్వయోశృజ్జలిఖితౌ ముఖమన్త్రపద్వారే తావనసిద్ధిదా.
వస్త్రర్ణవే పూర్వాదీశానవర్యస్తం భృగ్వాదిస్త్రముషేక్ నవకచాప్త
పరివారానాలయస్యాచగే వాహనం హంకరాజం శైషికం పరిశ్లేషణం
కల్పపం నృపం మహావీరదైవతం మహాభద్రమస్త్రర్ణవలవ్వారే నాస్య
దప్రాకృత్వా కాతుకపీఠం తద్రూపం కృత్వాఽఙ్కురాచర్చయంత్యై
పూర్వపద్వారస్తు హోమాజ్ఞహోమా హుత్వా తస్మన్నేణాక్షిణం చ
నాథివాసాంశ్చకృత్వా దేవాలయస్య పూర్వే యాగశాలాం హధ్యే
శయ్యావేదిం తత్పాఞ్చిక్యాం పౌణ్డరీకాగ్నికుండంకృత్వా తప్తక్షిణే చౌపా
సనాగ్ని కుండం సరస్వత్యాస్తత్రోత్తరే చౌపాసనాగ్నికుండం సావిత్రిత్యాః
కృత్వా ఆలయాదుత్తరే వాస్తుహోమం హుత్వా పద్మాగ్నాచా
ఘరం హుత్వాఽస్తే కుమ్భం సాసావ్య బ్రహ్మణం సహామత్రంధ్యా
త్వాఽఽవాహ్య సప్తభిఃకలశైస్సంస్నాప్య శయనసమాలోచ్య ప్రత్యేకం
బద్ధ్వా తస్మన్నేణ శాయయిత్వా పద్మాగ్నాహుత్రం ప్రశంభ్య. బ్రహ్మ
ణం-ప్రజాపతిం - పితామహం-హరణ్యగర్భమితి బ్రహ్మణం, భారతీం-
వాణీం బ్రహ్మపత్నీం సరస్వతీమితి భారతీం, గాయత్రీం కేదార్వాదీం
సర్వదైవత్యాం-సావిత్రీ మితిసావిత్రీచ దక్షిణప్రశంభ్య. సమావరణ్య
త్తరప్రణిధావన్య పరివారాంస్తత్తర్నామమన్త్రైరావాహ్యం తథాహుత్యై
కారస్యాహకారాన్ కృత్వా శ్వేతాబ్జశతం ఘృతేన ఽన్లుప్త్య బ్రహ్మ

గాయత్ర్యాజుహుయాత్. బ్రహ్మజజ్ఞానం హిరణ్యగర్భ ఇతిద్వాభ్యాం బ్రహ్మసూక్తం షోడశకృత్వోహుత్వా పారమాత్మిక మిజ్జా-రాదీంశ్చ సకృజ్జుహుయాత్. దక్షిణేఽగ్నికుణ్డే “పావకానో, మహాఅర్హ” ఇతి మన్తాభ్యాంసూక్తం సారస్వతం నశకృత్వ ఉత్తరేఽగ్నికుణ్డే సావిత్రిమష్టోత్తరశతం హుత్వా పద్మాగ్నానన్య పరివారాణాం మన్తాన్దశకృత్వోహుత్వా చాపర్దిక్షుచతుర్వేదాధ్యయనేన రాత్రిశేషంసయేత్. ప్రభాతే స్నాత్వా యాగశాలామూగత్య బ్రహ్మణం దేవ్యాచ ప్రణవేనోత్థా ప్యాఽభ్యర్చ్యభ్యస్తరే పీతే రత్నాదీని విన్యస్య కుమ్భం బిమ్బంచ సమాదాయ సద్దప్రక్షిణా కృత్వాఽభ్యస్తరం ప్రవిశ్య బ్రహ్మస్థానే “బ్రహ్మజజ్ఞాన” మితి కామికం ప్రతిష్ఠాప్య దేవ్యాతత్తన్మన్త్రేణ సంస్థాప్య ధ్రువభేరం స్పృష్ట్యా బ్రహ్మసూక్తం ధ్రువసూక్తంచ జప్త్వా తత్తద్బీజాక్షరం తస్యహృదయే న్యస్య కుమ్భస్థాం శక్తిం “బ్రహ్మజజ్ఞాన” మితి మన్త్రేణ బ్రహ్మణం భ్యాత్వా తస్యమూర్ధ్ని సమానాహ్య తరఃకాయకవిష్ణుసమావాహ్య తత్కుమ్భజలేన ధాత్రాది మహాభూతన్తాన్ తత్తన్మన్త్రేణాఽఽఽ జ్యేఽగ్నిం విస్మజ్య పుణ్యాహం కృత్వాఽభ్యర్చ్య హవిర్విహుయేత్. అత్రానుక్తం గర్వం హరేరివ సమాచరేత్.

చక్ర ప్రతిష్ఠా

అథ చక్రప్రతిష్ఠాం నక్ష్యే శుభేకర్తరనుకూలే నక్షత్రే కుర్యాత్ ద్విదాతూర్వస్వజుగ-రానర్ముత్వా తచ్ఛక్రం సంశోధ్య వాస్తుహోమం హుత్వా పరిష్కరితృణగవాభ్యాం సంశోధ్య పుణ్యాహం కృత్వా జలే పంచగవ్యే కుశోదకేచ ప్రక్షేప్య నభినానదే త్ప్రణామచతుర్వర్తనదక్షిణోచరం తత్తన్మన్త్రేణ కామియత్వాఽభివాద్యాలు భిరుభే యాగ శాలాం కృత్వా తోరణాద్యైరలంకృత్య త్ప్రక్షేప్య పుణ్యపేదిం చక్ర స్థాప్యధ్యవిస్తారం తత్త్రీమంశోత్సేధాం చాపరత్రాం కృత్వా తత్ప్రణామకావగ్నాగ్నికుణ్డం తత్ప్రణామ్యం స్నపనశ్యధ్రువం కృత్వా పూర్వేయ్యరచూర్ధ్వేఽగ్నిం గతం చక్రపూజాయ శుద్ధోదకై స్సంస్నాప్యలయహువశ్య యజ్ఞాం మూర్ధ్నిమేలిష్టరే ప్రాజ్ఞుఖం

సంస్థాప్యాఽఽఘారం హుత్వా చతురాధకసంపూర్ణం ఖడ్గస్ఫుటిత
కాలరజితం కుమ్భం సజ్జహ్య తన్మనాపరివేష్ట్యాఽద్భిఃప్రక్షాళ్య అద్భి
రాపూర్య వస్త్రాభ్యాం వేష్టయిత్వా పంచురత్నాని సువర్ణంవా పంచు
యుధాంశ్చ విక్షిప్య చక్రస్యాఽభిముఖే ధాన్యపీఠే సన్యస్యాఽఽచార్య
శోఽత్తరాఽభిముఖో భూత్వా చక్రం ధ్యాయన్ కుమ్భంభసి సమా
వాహ్య తచ్చక్రం కుమ్భంచ సమాదాయ స్నానశ్చక్రే ప్రతిష్ఠాప్య
సప్తభిఃకలశైస్తైవాభిషేచ్య వస్త్రాద్వైలంఘ్రత్య శయ్యానేద్యాం
ధాన్యోపరి పంచురయనాని పంచునస్త్రాశివాఽఽస్తీర్య పంచం చక్రంచ
సమారోప్య తక్షణ ప్రతిసంబద్ధ్యా తస్మన్నేణ శాయయిత్వాత్తరాచ్ఛా
దనం కృత్వా తక్షణ హాత్రిం ప్రశంస్య చక్రాదిపంచుయుధాన్ మూర్తి
మన్తైర్సమానాహ్యఽనాహ్యక్రమేణ బ్రహ్మకారన్వాహకాం కృత్వా
వైష్ణవ సాదర్యం చక్రగాయత్రీం చాఽష్టైర్తరశతమానర్త్య హుత్వా
రాత్రి కేషం న్యహ్య ప్రభాతే స్నాత్వాఽఽలయమావిశ్య చక్రము
త్థాప్యాఽభ్యర్చయేన్ముహూర్తే ప్రాప్తే యజమాన ఆచార్యాదిభ్యో
దక్షిణాం దద్యాత్కుమ్భం చక్రంచ సమాదాయాలయం ప్రదక్షిణీ
కృత్వాఽభ్యస్తరే ముఖమణ్డపే వా పక్షిణపార్శ్వే కృతేపీఠే రత్నం
సువర్ణంవా విక్షిప్య తత్త్రైన్ద్రేణ ప్రక్షాళ్య తద్భిశ్చక్షరం సన్యస్య
కుమ్భాం శక్తం కూర్చేనాదాయ తస్మన్నేణ ఆన్మూర్తిమన్తైరావా
హ్యఽఽసనాద్వైరభ్యర్చ్య హవిష్ పేదయేత్. పంచ యఃకురుతే
భక్త్యా రిపూన్ సర్వాన్జిత్వా ఇష్టాన్కామానవాప్య విష్ణులోకే మహీ
యత ఇతి విజ్ఞాయతే.

అర్చనపాత్ర హవిఃపాత్ర ధూపదీపపాత్రపరిచ్ఛదాదీనాం ప్రతిష్ఠావిధిః

అథ పాత్రపరిచ్ఛదాదీనాం సంస్కారం వక్ష్యే యజమానాను
కూలే శుభవక్షత్రే దేవేశం ప్రణమ్యాఙ్మూరారవియిత్వా ఽలయా
భిముఖే ఔపాసనాగ్నికుణ్డం కృత్వాఽఽఘారంకృత్వాఽగ్నేఃపశ్చిమతో
దేవేశం సంస్థాప్య సప్తవింశతిగ్రహైరభ్యర్చ్య దేవాభిముఖే ధాన్య
స్ఫుటిలంకృత్వా సవనస్త్రాన్యాస్తీన్ వాత్రాదీని పంచుగళ్యేన ప్రక్షా
ప్రక్షాళ్య స్ఫుటితే సన్న్యసిన్ వాస్త్రాన్మం హుత్వా పర్యగ్ని సన్ స్తీర్య

ముఖే సర్వేషాం పృథగేన వాస్తుహోమం హుత్వాఽభిముఖే శయ్యా
 వేదిం ద్విహస్తాఽయతవిస్తారాం తద్భింబార్ధాఽధికమానాం వా తత్తురి
 యాంశోఽశ్వేధం సఙ్కుల్ప్య తత్తన్మస్త్రేణ పూర్వవదక్ష్య స్తేషణాఽన
 వాసాదీని కృత్వా పశ్చాచ్ఛాసాసనాగ్నావాఘూరం హుత్వా కుమ్భాంశ్చ
 తురాధకసంపూర్ణాః ఖండస్ఫుటితకాలరహితాః సంగృహ్య తన్మనా
 సంవేష్ట్యాఽద్భిరాఘూర్య నస్త్రయ్యగ్నేనాఽవేప్త్య రత్నం సుచక్రం వా
 తత్తదాయుధసహితం తత్తన్మస్త్రేణ తత్తత్కుమ్భే ప్రతిష్ఠాప్య సప్తః
 కలశైస్సంస్థాప్య శయ్యావేద్యాం ధాన్యోపరి పశ్చాచ్ఛాస్త్రేణ్యస్త్రీన్
 ప్రతినరం బద్ధ్వా తత్తన్మస్త్రేణ శాయయిత్వోత్తరాచ్ఛాపనం కృత్వా
 హక్రతం ప్రశంస్య తత్తన్మూర్తిమస్త్రేణాఽవాహనజుష్టాకారస్వాహ
 కారాః కృత్వా సర్వేషాం పరివారాణాం తత్తన్మూర్తిమన్త్రాః సప్త
 ష్టవాః షోడశకృత్వో ద్వాదశకృత్వో వా జహుయాద్రాత్రీశేషం
 వ్యసాహ్య ప్రభాతే స్నాత్వాఽఽలయమావిశ్య శుమ్భం విమ్భంచ
 సమాసీయ తత్తన్మస్త్రేణ రత్నన్యాసం కృత్వా తత్తన్మస్త్రేణ తత్తద్వే
 రహృదయే తత్తద్బీజాక్షరం సస్యస్య తత్తన్మస్త్రేణాఽఽలయమావిశ్య రత్న
 హవిర్నివేదయేత్.

విష్వక్సేనప్రతిహ

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి శాస్త్ర్యస్థాపనం శుభం
 బిమ్బం సలక్షణం కృత్వా స్థాపనం సమ్యగాచరేత్
 అఙ్కురారోపణం కృత్వా యజమానయతో గురుః
 పూర్వోక్తమాసనక్షత్రే శుక్లపక్షే శుభేదినే
 అగ్నిం సంసాధ్యవిధివత్కుక్షే స్థణ్ణిలవ వా
 వాస్తుహోమాఙ్గహోమాచ హుత్వా మన్త్రైశ్చ శాతైశ్చ
 విష్వక్సేనస్య మన్త్రైశ్చా వైష్ణవం వ్యాహృతీర్యజేత్
 కుర్యాత్కృమాత్తు మన్త్రాభ్యాం దక్షిణాద్యక్షి నైశాచ
 పశ్చాగ్వాధి వాసాదీన్కుల్పయేత్తదనుక్రమాత్
 తస్యాలయస్యాభిముఖే యాగశాలాం ప్రకల్ప్య చ

శయ్యావేదిం చ తన్మధ్యే బింబాధ్యర్థప్రమాణతః
 కుర్యాదాపాసనాగ్నించ శయ్యావేద్యాస్తు పూర్వతః
 దక్షిణే స్థపసశ్వభ్రం కల్పయిత్వాతు పూర్వవత్
 వాస్తుహోమం యజేత్కుర్యాత్పర్యగ్నికరణం తథా
 పశ్చిగన్యోక్షణం కృత్వా సాయం పూర్వేద్యరేవ వా
 అధివాసగతం దేవముద్భృత్య స్నానయేత్తతః
 వస్త్రాభరణగన్ధాద్యైరలఙ్కృత్య ముదాస్వితః
 శాలాయాః పశ్చిమేభాగే స్థాపయేద్విష్ణురూపం
 ఖాపాసనాగ్నికుండేతు ఆఘారం విధినద్యజేత్
 దేవస్యపురతో ధాన్యరాశిం కృత్వా యథార్హ కన్మ
 కుమ్భం తత్రైవ నిక్షిప్య రత్నాదీనపి సన్న్యసేత్
 ఉత్తరాభిముఖో భూత్వా శాస్త్రం ధ్యాత్వా సమాహితః
 ఆయాతు భగవాన్దివ్యేత్యుక్త్వా కుమ్భజలే గురుః
 దేవం శాస్త్రం సమావాహ్య చతుర్ముర్తి విధానతః
 అర్ఘ్యానైరుపచారైశ్చ సమభ్యర్చ్య యథా విధి
 దేవం కుమ్భం సమాదాయ స్నానశ్వభ్రే నిధాయ చ
 సంస్నాప్య సప్తకలశైరర్చయిత్వాష్టవిగ్రహైః
 తతః కౌతుకబద్ధనే శయనే శాయయేత్తథా
 సర్వదేవార్చనం హిత్వా సేదాధ్యయసమాచరేత్
 హోత్రం ప్రశంస్య చావాహ్య నిరూప్యాజ్యాహుతీః క్రమాత్
 విష్వక్సేవస్య మస్త్రాభ్యాం శతమష్టోత్తరం యజేత్
 వైష్ణవం మూర్తిమస్త్రైర్వా హుత్వా గాయత్ర్యా తథా
 ప్రధానహోమం కృత్వాతు రాత్రిశేషం నయేద్బుధః
 ప్రాతస్నాన్త్వా విధానేన యజమానయుతో గురుః
 బిమ్బస్యోక్తాపనం కృత్వా స్నానయిత్వా యథా విధి
 సప్తభిః కలశైర్దేవమలఙ్కృత్య తతః పరమ్
 ముపశారే సమనుప్రాప్తే రత్నన్యాసం సమాచరేత్
 దేవం కుమ్భం సమాదాయ ప్రసేదేదాలయం తతః

కుబేరేశానయోర్మధ్యే దక్షిణాభిముఖం విభుమ్
 సంస్థాప్య తస్మిన్నావాహ్య సమభ్యర్చ్య నివేదయేత్
 దద్యాదాచార్యపూర్వేభ్యో దక్షిణాం దేవసన్నిహౌ
 సర్వేషాం పరివారాణాం ప్రతిష్ఠాయాం విశేషతః
 ఆలయాభిముఖే తేషాం యాగశాలాం ప్రకల్ప్యచ
 శయ్యావేదిం చ తన్మధ్యే తస్మాద్రేకేఽగ్నిం చ కల్పయేత్
 ఏషసిన క్రమః హోత్రో మస్త్రీపన విశిష్యతే
 అష్టోతరశతం హుత్వా తత్తన్మస్త్రీ సవైష్ణవమ్
 ప్రతిష్ఠాప్య సమావాహ్య నిత్యం విధివదర్చయేత్
 ఇతిక్రియాధికారే భృగుః

గరుడ ప్రతిష్ఠా

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి సుపర్ణ స్థాపనం పరస్మై
 స్థానకే మూలబేరేతు కుర్యాత్స్థాపనమేవ వై
 ఆసనే శయనేచాపి ఆసీనం స్థానకం యోవా
 విపరీతం యది భవేద్రాజరాష్ట్రం విశ్యతి
 త్రిషూత్తరేషు గోహిఃశ్యా హస్తేస్వాత్మ్యా పునర్వశా
 యజమానస్య జన్మర్షే రాజ్ఞోనష్టత్ర ఏవవా
 తస్మాత్తు దివసాశూర్వచక్షురానర్పయేత్తథా
 ఆఙ్కురాగ్రణకాదూర్ధ్వం ద్రవ్యం సంభ్రష్య పూర్వవత్
 వాస్తుహోమం తతో హుత్వా పుణ్యాహమపి వాచయేత్
 పర్వస్తిపశ్చగవ్యాఖ్యాం బింబంశోధ్య పూర్వవత్
 అక్షి మోచనముద్దిశ్య పూర్వాగ్నే హోమమాచరేత్
 అఙ్గహోమంచ హుత్వాతు మా ర్హిహోమశ్చ హూయతామ్
 శతధారేతి మస్త్రీణా కదాపిసృజతేతిచ
 దశవారం తతోహుత్వా తాభ్యా కృత్వాక్షి మోచనమ్
 అస్తహోమం తతఃకృత్వా భాస్కరం సంప్రణవ్యచ
 పశ్చగవ్యాధిరాసాద్యేధి నైవాచరేత్కృమాత్
 అథవా కారయేద్విద్యాపృష్ఠాగ్నేయే వాచరేత్

ప్రతిష్ఠాదిసామూహ్యం రాత్రౌ హోమం సమాచరేత్
 ఆలయాభిముఖే సమ్యగ్యాగశాలాం ప్రకల్పయేత్
 శోరణాద్వైరలఙ్కృత్య వితానధ్వజశోభితామ్
 శయ్యావేదిచ తస్మధ్యే విధిన్యై ప్రకల్పయేత్
 తద్వేద్యాః పూర్వభాగేషు దక్షిణాఽగ్నిం ప్రకల్పయేత్
 ఔపాసనాగ్నిమథనా కారయేదితి కేచన

తత్ప్రవిచార్యం స్మపనశ్వభ్రం కల్పయిత్వా యథావిధి
 ప్రతిష్ఠాదిసామూహ్యం రాత్రౌ హోమం సమాచరేత్
 భూమియజ్ఞంచ కృత్వాశు పర్యగ్నించైవ కారయేత్
 సృణ్యాహం నాచయిత్వాశు భూమిశుద్ధిం చ కారయేత్
 అభివాసగతం బింబమధ్యత్య స్నాపయేత్తథా
 యజ్ఞాలయే ప్రతీచార్యంవై ప్రాజ్ఞుఖంవిప్లిరే న్యసేత్
 ఆఘారంవిధిచత్కృత్వా అన్వాహార్యాఽగ్నికుండలే
 ఏకస్యాఽభిముఖే ధ్యాన్యపీఠం కృత్వా సలక్షణమ్
 తస్మిన్కుంభం సమాసాద్య రత్నాదీనపి విన్యసేత్
 ఉత్తరాఽభిముఖో భూత్వా వీశం ధ్యాయేత్సమాహితః
 ఆయాగ్యతార్క, యజ్ఞత్యక్త్యా కుమ్భేఽమ్భసి సమాహ్వయేత్
 ఆస్థాపచారైర్భర్ష్య ప్రణామం కారయేత్తతః
 స్నానవేద్యాం ప్రతిష్ఠాప్య కుమ్భం బింబంచ పూర్వవత్
 సంస్థాప్య చక్రకలశైః పోతేన పరిమృజ్యచ
 నస్తాదిభిరలఙ్కృత్య శయ్యావేద్యాం నివేశ్యచ
 బద్ధ్యా ప్రతిరంగంచైవ శయనేషుచ శాయయేత్
 తాభ్యామేవచ మన్తాభ్యాం సర్వమేతత్సమాచరేత్
 దక్షిణాఽగ్నిం పరిస్తీర్య తద్వేదవత్సం సుకూలాయతామ్

హోతా హోత్రాక్రమేణైవ తస్మార్హ్యవాహ్యా హూయతామ్
 తతోగరుడచన్త్రాభ్యాం శతమష్టోత్తరం యజేత్
 సానువేదాదినుష్ఠించ యజేద్వైష్ణవసంయుతమ్
 గరుడాయత్రాహూత్యా శతమష్టోత్తరం తథా

సుతైర్గేయైశ్చ వాద్యైశ్చరాత్రిశేషం నయేద్దురుః
 తతః ప్రభాతే ధర్మాత్మా స్నాత్వాత్మ స్థాపకైస్సహ
 ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే రత్నన్యాసం సమాచరేత్
 ఆచార్యం పూజయిత్వాత్మ సువర్ణ పశుభూమిః
 స్థాపకానుజయే తత్త్వద్వస్త్రాభరణకుండలైః
 దేవం కువ్యం సమాదాయ ప్రవిశేదాలయం పునః
 శ్వేతవర్ణస్యపూర్వేవా కృష్ణపార్శ్వేభవా సునః
 ప్రథమావరణేవాపి ద్వితీయావరణేఽపివా
 మణ్డపస్య తతో మధ్యే స్థాపయిత్వా సమస్త్రకమ్
 తద్దీపం తస్యహృదయే స్య సేత్ప్రణవపేష్టితమ్
 కుమ్భస్థాం శక్తిమాదాయ కూర్చేనైవతు మూర్ధని
 తస్మాద్రిమస్త్రసహితైర్నామమస్త్రైర్యథాక్రమమ్
 సమానాహ్య సమభ్యర్చ్య హవిస్సన్యజ్ఞి వేదదోత్
 వపం సంస్థాపయేద్వీశం శ్రద్ధాభక్తి సమన్వితః
 సస్తతీనాం సమృద్ధిస్సన్యద్వాహనానాం తత్రైవచ
 సర్వానామానవాప్నోతి విష్ణుగోకం సగచ్ఛతి

ఇతి శ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సగంహితాయాం
 క్రియాధికారే షష్ఠింశోధ్యాయః

ధ్వజ ప్రతిష్ఠా

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి ధ్వజస్థాపన ముత్తమమ్
 ఉత్సవోత్తక్రమేనైవ ధ్వజం సమ్యక్ప్రకల్పయేత్
 గ్రామస్య యజమానస్య దేవస్యాపి విశేషతః
 అనుకూలేచ ఋతేవా ధ్వజస్య స్థాపనం చరేత్
 ధ్వజస్యపూర్వభాగేవా దక్షిణేచోత్తరే ఽథవా
 యాగశాలాం ప్రకల్పేన యజమానోఽథవై గురుః
 ఋత్విగ్నిస్సహ పుష్పాభ పూజ్యపంచాంగభూషణైః
 ధ్వజస్థాపనకర్తృదం కురు ష్వేత్యనుమాన్య చ
 అఙ్కురార్పణపూర్వస్తు కారయేద్భక్తిమాన్యుః

త్రయోపాధ్యాయాత్మనః అజ్ఞురానర్పయేద్గురుః
 పరేద్యుర్యాగశాలాయాం కృత్వాగ్నిర్ద్వయము త్రయే
 ఆయామవి స్మృతంచైవ చతుర్హస్తప్రమాణతః
 హస్తాఙ్గోన్నతసంయుక్తాం కృత్వావేదిం సలక్షణమ్
 స్నాత్వాచార్యః ప్రసన్నాత్మా ఋత్విగ్భిశ్చ సమాయుతః
 కృత్వా నిత్యజపాదీని గత్వావై యాగమద్విరమ్
 తత్కర్మసు యోగ్యతే ఋత్విజః క్రమశో బుధః
 వాస్తుహోమః తతోహుత్వా కుణ్డేచోపాసనాగ్నికే
 పర్యగ్నిం పఞ్చగవ్యాభ్యాం ధ్వజం సమ్యగ్విశోధ్యచ
 ఆఘారం విధినత్కృత్వా శాంతిహోమావసానకే
 దద్భ్యస్సాన్వీహేత్యజహోమం కృత్వా సయచమోచనమ్
 గవాది దర్శనంకృత్వా ప్రతిష్ఠాక్రవిధానతః
 గౌరుడేనైవ మస్త్రేణ ధ్వజమస్త్రీకుతం బ్రువన్
 పఞ్చగవ్యాధినాసాదీన్కల్పయేత్తననుక్రమాత్
 తథైవ ప్రతిమాయుక్తం తస్మిన్స్త్రియసుపూరితమ్
 తత్తస్మిన్స్త్రిజపాస్తేషు తస్మిన్స్త్రిణాభిషేచయేత్
 సంస్థాప్య చతురఃకుమ్భాద్ధీక్షు ధాన్యోపరి వ్యసేత్
 సస్త్రద్వయేన సంవేప్య పృథగ్రత్నసమన్వితమ్
 మధ్యే ప్రధానకుమ్భంచ రత్నకూర్చాది భూషితమ్
 సూక్ష్మవస్త్రద్వయోపేతం దిక్పాలప్రతిమాదికమ్
 పఞ్చనిష్కమితాస్త్రత్ర ప్రధానేన్ద్వాదినిక్షిపేత్
 ధ్వజం కుమ్భేసమానాహ్యా దిగ్దేవాశ్చ విశేషతః
 కలశైస్తప్తభిస్సాప్య ధ్వజం కుమ్భం తథైవచ
 ధాన్యాద్యైః పఞ్చశయనం కృత్వా పుణ్యాహమాచరేత్
 బద్ధ్వాప్రతిరం తస్య పూర్వోక్తేనైవ కారియేత్
 మనసాశయనం ధ్యాత్వా ధ్వజస్య మతిమాన్గురః
 ఔపాసనాగ్నికుణ్డేతు వైష్ణవం జుహూయాత్తతః
 సాత్రం ప్రశంస్య నిధినా ధ్వజాదీనపి చాహ్వాయేత్

అవాహక్ర మేజైవ సమాప్యజ్యహుతిర్యజేత్
 వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ పురుషసూక్తం తతః పరమ్
 శ్రీభూసూక్తం తతోహుత్వా దిగ్దేవత్యం యజేత్క్రమాత్
 జయాదిహోమం హుత్వాస్తే అష్టోతరసహస్రకమ్
 అష్టోతరశతంవాపి అష్టావింశతీరేన నా
 ధ్వజగాయత్ర్యా హోమం చాఽఽసాగ్రోజోబలేతిచ
 శాన్తిహోమం తతోహుత్వా కృత్వా పూర్ణాహుతిం క్రమాత్
 సృష్టైర్గయేశ్చ నాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం న్యపోహ్య చ
 పునః ప్రభాతే ధర్మాత్మాస్నాత్వా సన్ధ్యముపాస్యచ
 దేవాగారం ప్రవిశ్యాథ దేవదేవం ప్రణమ్య చ
 అక్షహస్తస్య పృష్ఠే వా ప్రముఖేనా తథైవ చ
 పశ్చితాలం చతుస్తాలం త్రితాలం వాఽనటం క్రమాత్
 తస్యమధ్యే ధ్వజస్థానే పీఠం సమ్యక్ప్రకల్పయేత్
 ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే పుణ్యాహుత్యే తతః
 నిష్కాష్టకసువర్ణంతు దద్యాదాచార్యః డక్షిణామ్
 తదర్థమృత్విజాదేశ్చ యజమానో ముద్వాన్వతః
 రత్నాన్వాసంచ కృత్వాతు భాస్యన్వాసం చకేత్తతః
 ధ్వజం సమ్యక్ప్రకల్పయ ధ్వజచుస్త్రం సముచ్చగ్రేన్
 త్రివేదిసహితం పీఠం దళాష్టకసుశోభితమ్
 శిలయేష్టకయూవాథ మృదావాః సుధయాపి వా
 పద్మం సలక్షణం కృత్వా ధ్వజమూలే సుశోభితమ్
 తతః కుమ్భం సమాదాయ ఋత్విగ్భిస్సహితో గురుః
 ధామప్రదక్షిణం కృత్వా ధ్వజస్థానం ప్రవిశ్యచ
 కుమ్భాచ్ఛక్తిం సమాదాయ అసాగ్రోజోబలేతిచ
 ధ్వజదేవం సమావాహ్య సమభ్యర్చ్య నివేదయేత్
 అస్తహోమం తతో హుత్వా ప్రణమ్యాగ్నిస్వస్థయేత్
 సంస్నాప్య కలశైర్దేవం హవిస్సమ్యజ్నివేదయేత్
 వస్త్రాభరణమాల్యాద్యైర్లబ్ధృత్య త్రినూ యుతమ్

వై నాహికోత్సనంచైవ కుర్యాదేవ యథావిధి
 గ్రామం ప్రదక్షిణం కృత్వా చాలయంతు ప్రవిశ్యచ
 (బాహ్మణాన్భోజయేత్పశ్చాద్యథాశక్త్యనుసారతః
 ఏవం ధ్యజప్రతిష్ఠా యఃకారయేద్భక్తి సంయుతః
 సర్వాన్గామానవాసోన్తి విష్ణులోకమవాప్నుయాత్
 ఇతి శ్రీవైఖానసభగవచ్ఛాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సగంహితాయాం
 పురాతన్త్రాధికారే ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః

మకుటాద్యాభరణ ప్రతిష్ఠా

అథ విశేషోన్వత్యే మకుటాద్యాభరణజాలం నానారత్న
 యుక్తం సువర్ణేన తత్తదజ్ఞానాం యోగ్యమానేన కారయేత్పూర్వ
 వద్దేవమభ్యర్చ్యభిముఖే సభ్యాగ్నికుండం కృత్వాఽఽఘారం హుత్వా
 వాస్తుహోమం హుత్వా పర్యగ్నిం కారయేత్పశ్చగవ్యేన ప్రక్షాళ్య
 సప్తకలశై స్సూన్నాప్య పూర్వవత్ స్థణ్డిలం కృత్వా సవస్త్రాణ్య
 స్తీర్య సువల్లపాత్రే తానిసన్నస్య తత్తదధిపాదేవేళం చాభ్యర్చ్యఽగ్నిం
 పరిస్తీర్య తత్తద్దేవత్యం వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం సర్వదైవ
 త్యంచ హుతాన్నపనోక్తవిధినా దేవేళం సంస్థాప్య వస్త్రమాల్మైరల
 జ్ఞుత్యపుణ్యాహం వాచయేదాచార్యం పూజయిత్వా దక్షిణం దద్యా
 చ్చక్షుర్ద్విక్షు చతుర్వేదైస్తోత్రసృత గేయవాద్యైర్జయశబ్దైశ్చ సంస్తూయా
 చాలోక్య దేవేళం ప్రణమ్యాత్మసూక్తంజప్త్వా దేవం ధ్యాయన్నే కాక్షరాది
 పురుషసూక్తం జప్త్వా “భూతోభూతే”ష్వితి మకుటాద్యాభరణాని తత్త
 దగ్రేష్వలబ్ధ్యాత్యాగ్నానమన్తపే దేవం సంస్థాప్య స్నపనోక్తవిధినా
 దేవేళం సూన్నాప్యభ్యర్చ్య మహాహవిఃప్రభూతంవా నివేద్యార్చ
 పీతే సంస్థాప్యార్చయేత్.

సహస్రధారా శోపద్యనిధీనాం ప్రతిష్ఠా

సహస్రధారాం శబ్దపద్మనిధీచ విధినా కృత్వాఽఽలయాఽభి
 ముఖే గోమయేనోపలిప్యపాననాఽగ్నికుండం కృత్వాఽఽఘారంహుత్వా
 ఽగ్నేఃపశ్చిమహో దేవంగుస్థాప్యభ్యర్చ్యభిముఖే ధాన్య పీఠంకృత్వా

సవప్రాణ్యాస్తీర్య పశ్చగవ్యేన ప్రక్షాళ్య సన్నయ్య వాస్తుహోమం
 హుత్వా పర్యగ్నిం కృత్వా వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం సామ్యం నిధ్యో
 ర్మూర్తిమస్త్రగ్నిం హుత్వా పాత్రేచస్త్రమణ్డలం ధ్యాయత్వా పద్మే పద్మ
 నిధిం శఙ్ఖే శఙ్ఖాధిం సమభ్యర్చ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వాఽగ్నిం
 విసృజేదాచార్యం పూజయిత్వా దక్షిణాం దద్యాద్దేవేశం సంన్నాప్య
 ష్టోపచారైరభ్యర్చ్య వత్త్రమూల్యగద్ధాద్యైరలంకృత్య సృత్యగేయవా
 ద్యైస్తోత్రైర్జయశదైశ్చ ఘోషయిత్వాఽచార్యః ప్రాజ్ఞుఖండజ్ఞు
 భోవాస్థిత్యా హస్తాభ్యాం పద్మముద్భృత్య మకుటోపరి ధారయన్
 శఙ్ఖపద్మాభ్యపాత్రస్థలం సహస్రధారాపాత్రస్థపద్మే సమర్పయేత్. “ససోః
 పవిత్రం” పురుషసూక్తం వా సముచ్చార్యాఽభిషిచ్య పశ్చాదాచమనం
 దత్వా స్తోత్రేన విమృశ్యాభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్య నిత్యనైమిత్తికాదిష్యేనం
 కారయేదేతత్సంపనం సర్వవోషోపశమనం సర్వసంపత్కరమితి విజ్ఞా
 యతే.

ఉపపీఠ శయనాసనవాహనాదీనాం ప్రతిష్ఠా

వాహనాదీనాం సంస్కారం వక్ష్యే పశ్చగవైష్ణవోధ్య వాస్తు
 హోమం హుత్వా పర్యగ్నిం కారయేదాపాసనాగ్నికుణ్డం కృత్వా
 కుమ్భం సంసాధ్య తత్తదధిదేవతం దేవేశం చ ధ్యాయత్వాఽనాహ్య
 సప్తభిరలంకృత్యంస్తాప్య మణ్డపే ప్రపాయాంవా సావైర్విష్ణుస్థిలం
 కృత్వా సవప్రాణ్యాస్తీర్యోపరి సన్నయ్య సవప్రైరాచ్ఛాద్య
 పుణ్యాహం వాచయేదగ్నిం పరిషిచ్య వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం తత్తదధిదే
 వత్యం మూర్తిమస్త్రాంశ్చ వ్యాహృత్యంతం హుత్వాఽగ్నింవిసృజేదా
 చార్యం పూజయిత్వా దక్షిణాం దద్యాత్. దేవేశం ప్రణమ్యాచార్య
 స్సమాహితో దేవం ధ్యాయన్ వాహనేషు గరుడం, శయనేషు
 శేషం, ఆసనేషు ధర్మం, అన్యేషు తత్తదధిదేవానావాహ్యైరభ్యర్చ్య
 దేవేశం ప్రణమ్య శకునసూక్తేన దేవమాదాయ “భూరిషిభూ”రిత్యా

దినా యానాదిషు ప్రతిష్ఠాప్య “ప్రతద్విష్ణు”రితి పుష్పాబ్జాలిం దత్వా
 దేవేశం ప్రణమ్యాఽర్ఘ్యైస్తమభ్యర్చ్యైలబ్జ్యత్య శకునసూక్తం
 సముచ్చార్య సర్వాలంకారసంయుక్తం గ్రామమాలయంవా ప్రదక్షిణం
 కృత్వాఽఽ స్థానమన్తపే సంస్థాప్య నృత్యగేయవాద్యైర్వినిదం కార
 యేచ్ఛుద్ధస్మపనవిధినా సంస్సాప్యైభ్యర్చ్య మహాహవిః ప్రభూతంవా
 నివేద్యార్చ్యస్థానే సంస్థాప్యార్చయేత్ .

విఖనస ప్రతిష్ఠా

అథాతస్సంప్రవక్ష్యామి స్థాపనం విఖనోమునేః
 దేవస్య దక్షిణేభాగే త్రియోదేవ్యాసుమిపతః
 శబ్దచక్రధరం సౌమ్యం చతుర్భుజధరం తథా
 త్రిదణ్డధారిణం విష్ణోరర్చనాసక్తమానసమ్
 కూర్మపీఠే ప్రతిష్ఠాప్య సత్యగి వినివర్చయేత్
 దేవదేవప్రతిష్ఠావత్సర్వం సమ్యక్సమాచరేత్
 స్థాపకే మూలబేరేణ చాసనే శయనేఽపివా
 ఆసీనమేవసర్వత్ర తపోయుక్తం ప్రకల్పయేత్
 విపరీతం యదిభవేద్రాజరాష్ట్రగినాశసమ్
 త్రిమాత్రరేషు రోహిణ్యాం హస్తే స్వాత్యం పునర్వసౌ
 యజమానస్య నక్షత్రే రాజ్ఞోనక్షత్రానన వా
 తస్మాత్తు దివసాత్పూర్వమంజురాంబయే త్తథా
 అంజురార్పణకాదూర్ధ్వం ద్రవ్యం సంభృత్య పూర్వవత్
 అక్షిమోచనముద్దిశ్య పూర్వాక్షే హోమమాచరేత్
 అజహోమంచ హుత్వాతు మూర్తిహోమస్సుహూయతామ్
 అతోదేవా ఇదంవిష్ణురితి హుత్వా సహస్రశః
 పృత్యాతాభ్యామక్షిమోక్షమస్తహోమం యజేద్బుధః
 అధినాగ్రత్రయంవాపి అధివానచక్రప్రమమ
 పూర్వోక్తవిధినా కృత్వా బలిం నిర్వాప్య పూర్వవత్
 ప్రతిష్ఠాదివసాత్పూర్వం రాత్రౌ హోమంచ కారయేత్

భూమియజ్ఞంచ కృత్వాతు పర్యగ్నిమపి కారయేత్
 శయ్యావేదిం ప్రకల్పేవ పూర్వోక్తవిధినా పునః
 శయ్యావేద్యాః పూర్వభాగే శ్రామణాఽగ్నిం ప్రకల్పయేత్
 ఔపాసనాగ్నిమథవా కేచిదాహవనీయకమ్
 పుణ్యాహమన్తైః సంప్రోక్ష్య భూమిశుద్ధిమథాచరేత్
 స్నానవేద్యాం ప్రతిష్ఠాప్య కుమ్భం సంసాధ్య పూర్వచత్
 సంస్నాప్య సప్తకలశైః ప్లోతేః పరిమృజ్య చ
 వస్త్రాదిభిరలంకర్య శయ్యావేద్యాం నివేశ్య చ
 బద్ధ్వప్రతిగరంచైన శయనేషు చ శాయయేత్
 పూర్వాభ్యామేవ మన్తాభ్యాం సర్వమేతత్సమాహరేత్
 శ్రామణాఽగ్నిం సరిస్తీర్య వైష్ణవం చ సుహృదాయతామ్
 హోతా హోత్రక్రమేణైవ తమావాహ్య హునేత్క్రమాత్
 పూజకశ్రేష్ఠరూపత్వే వక్ష్యంతే మూర్తయోగ్యునా
 త్రిదణ్డినం తపోనిష్ఠం పుణ్డరికవిభోచనమ్
 హరిప్రియం సమావాహ్య చత్వర్భుర్మూర్తిభిః సేత్
 ద్వారపాలకరూపత్వే వక్ష్యంతే మూర్తయోగ్యునా
 విఖనసంచ తపోయుక్తం సిద్ధిదం సర్వదర్శిణమ్
 ఏతైశ్చతుర్భురాలాహ్య నిరూప్యైవాహుతీర్యజేత్
 పృథక్త్వేన ప్రధానత్వే వక్ష్యంతే మూర్తయోగ్యునా
 పృథక్స్థాపనకాలేతు దేవసహితమాచరేత్
 శ్రీవత్సం బ్రహ్మసూత్రంచ వినా నైర్విష్ణుసచ్చరేత్
 లక్ష్మీనారాయణస్సైవ బింబం తత్సముదాహృతమ్
 తత్యవత్సీచ విభ్యాతా దివ్యాభ్యా పరమర్షిభిః
 విష్ణుప్రియసుతంచేతి విష్వక్సేచరఖం తథా
 కల్పసూత్రకృతంచేతి శ్రామణాఽగ్నిప్రియస్తథా
 సరతత్త్వప్రకాశజ్ఞం మూర్తిభిః పంచభిః క్రమాత్
 పృథక్త్వేన ప్రధానత్వే తస్యపత్నా శిశ్న మూర్తయః

దివ్యాపరా పరాచేతి మూర్తయస్త్యమతేతి చ
 ఆదివైష్ణవమన్త్రాభ్యామష్టోత్తరశతం యజేత్
 యోవేదాదిః పరఞ్చితి యజేద్వైష్ణవ సంయుతమ్
 అష్టోత్తరసహస్రంవాప్యష్టోత్తరశతమనా
 నృత్యేర్ద్యౌశ్చ వాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం నయేద్గురుః
 తతః ప్రభాతే ధర్మాత్మా స్నాత్వాతు స్థాపక్తస్సహ
 ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే రత్నన్యాసం సమాచరేత్
 దేవం కుమ్భం సమాదాయ ప్రవిశేదాలయం పునః
 అర్చ్యోత్తమరూపత్వే దేవదేవ్య సన్నిధౌ
 ద్వారపాలకరూపత్వే ద్వితీయద్వారదక్షిణే
 పృథక్ప్రధానరూపత్వే యమాగ్నేయరస్తరే తథా
 శఙ్ఖచక్రధరోవాపి అపి తాభ్యాం వివర్జితః
 ద్వారపాలస్వరూపత్వే సవిభుః ప్రోచ్యతే బుద్ధః
 శఙ్ఖచక్రధరస్సాక్షాదితరత్ర ప్రకీర్తితః
 గర్భాలయేవా బాహ్యేవా స్థాపనే చోత్తరాముఖః
 ద్వారస్య దక్షిణేభాగే స్థాపయేద్దేవరాఘ్మఖమ్
 ధ్రువసూక్తేన సంస్థాప్య విష్ణుసూక్తేన సంస్థృశేత్
 గోభూసువర్ణదానాద్యైర్గురుం సంపూజ్య భక్తితః
 స్థాపకాద్యాస్సంపూజ్య వస్త్రాభరణకుండలైః
 గురూత్తమస్య యః కుర్యాత్థానవనం భక్తిసంయుతః
 వేదానాంచ సమృద్ధిస్యాత్సమృద్ధిః పుణ్యకర్మణామ్
 సర్వానామనవాప్త్యైవ విష్ణులోకం నగచ్ఛతి
 అతోదేవా ఇదంవిష్ణుతి మస్త్రీద్యయేన చ
 పూజకత్వే ప్రధానత్వే షోడశైరుపచారకైః
 సంపూజ్య విధివద్విష్ణుం తన్ని వేదితవస్తుభిః
 మాల్యైర్గర్భైశ్చ ధూపైశ్చ దీపైశ్చైవ వేదవైః

అర్చయిత్వా తు దేహస్తే సాయుజ్యం పదమాపుయాత్
 వైఖానసస్య నైవేద్యం విష్ణునైవేద్యవచ్చరేత్
 ద్వారపాలప్రతిష్ఠాయాం తద్దేవత్యం జుహోతి చ
 ద్వారస్య దక్షిణేభాగే స్థానకసుప్రతిష్ఠితః
 వైఖానసాయ మన్తశ్చ తద్దేవత్యపరికీర్తితః
 తిష్ఠత్యయం త్రిరూపేణ విష్ణోజ్ఞానప్రతీక్షకః
 తత్కథాచ నిరుక్తాధికారే హోక్తా సువిస్తరా
 ఇత్యాదీ శ్రీవైఖానసే భగవచ్ఛ్రీ భృగుప్రోక్తాయాం
 సంహితాయాం క్రియాధికారే పంచమోధ్యాయః

భక్తవిష్ణుప్రతిష్ఠావిధిః

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి భక్తానాం లక్షణం పరమ్
 అనురారాక్షసాభూతా గరుడానాగకిన్నరాః
 యక్షవిద్యాధరాస్సిద్ధా ఋషయోమానవాస్తథా
 బ్రాహ్మణాః శ్రుతియావైశ్యాశ్శూద్రాశ్చైవా న్యజాతయః
 విష్ణుభక్తిసమాయుక్తైస్తచ్చిహ్నైస్తత్పరాయణైః
 తద్భక్తైరర్చనీయాస్సర్వైరేహికాముష్మికాప్తయే
 ఆలయాభ్యస్తరే కుర్యాద్దేవపార్శ్వే మనోమే
 ప్రథమావరణేచైవ ద్వితీయావరణేఽథవా
 మణ్డపంవాఽథ కూటంవా విమానంవా విశేషతః
 పూర్వోక్తేన విధానేన శిల్పినా కుశలేనతు
 సౌవర్ణం రాజతం తామ్రం శైలజన్తు విశేషతః
 సచిత్రం వాఽర్థచిత్రంవా చిత్రాభాసమథాపి వా
 ఆయాదిషట్సుభం జ్ఞాత్వా యజమానశ్శుభావహమ్
 అష్టతాలేనమానేన మానుషాణాం తు కారయేత్
 జటినం శిఖినంవాపి బ్రాహ్మణం పరికల్పయేత్
 ప్రాజ్ఞాలిం భావనాయుక్తం నాసాన్తాహితగోచనమ్

క్షత్రియం మకుటోపేతం నైశ్యముద్బుద్ధకు నృశమ్
 శూద్రంచైవానులోమంచ ముణ్డినం పరికల్పయేత్
 సర్వాభరణసంయుక్తం మునివేషమథాపి వా
 యథా సౌందర్యసంయుక్తం సర్వావయవశోభితమ్
 అజ్జలిం ధ్యానమావిశ్య తత్తదాకృతిమేవ వా
 ప్రభా పీతం శిరశ్శక్రం కారయేదితి కేచన
 అతఃకర్థ్యం ప్రవక్ష్యామి స్థాపనారమ్భము త్తమమ్
 ఉత్తరాయణకాలేవా దక్షిణేవా త్వరాన్వితః
 పూర్వోక్తమాసనక్షత్రే పూర్వపక్షే విశేషతః
 సిరరాశిం ప్రగృహ్యైవ శుభయోగే శుభోదయే
 తస్మాత్తుదివసాత్పూర్వమజ్జరానర్పయేత్క్రమాత్
 తృతీయేదివసే కుర్యాద్భిల్పినా చాక్షిణోచనమ్
 పూర్వోక్తలక్షణోపేతమాచార్యం వరయేద్బుధః
 ఆలయాత్ప్రేముఖేవాపి ఉత్తరేవా మనోరమే
 మణ్డపంచాదథ కూటంచా ప్రపాంచాపి విధానతః
 ఔపాసనాగ్నికుండేతు కుర్యాదాఘారమాచరేత్
 అజ్గహోమంచ కృత్వాతుపాఞ్చభౌతికసంయుతమ్
 నయనోన్మీలనం కృత్వా పుణ్యాహం వాచయేత్తతః
 నద్యాంచాదథ తటాకేవాప్యథవాథ కటాహాకే
 తస్మిన్జలేధివాప్యైవ బేరశుద్ధ్యర్థమేవతు
 పూర్వోక్తలక్షణైర్యుక్తాం యాగశాలాం ప్రవిశ్యచ
 వితానేన సమాచ్ఛాద్య దర్శనమాలాదిభిర్యుతామ్
 క్రముక్తైః పూర్ణకుమ్భాద్యైస్సర్వాలంకారశోభితమ్
 తస్మద్ద్యే మణ్డపం కృత్వా బింబస్యార్థప్రమాణతః
 ప్రాచ్యామాహవనీయన్తు శ్వభ్రం పూర్వనదాచరేత్
 ఉత్తరే వాస్తుహోమంచ పూర్వోక్తేన విధానతః

వర్త్యగ్నించ తతఃకృత్వా ప్రోక్షణంచ సమాచరేత్
 ఆఘారం పూర్వవత్కృత్వా వైష్ణవేన సమాయుతమ్
 అధివాసగతంబేరం యాగశాలాం ప్రవేశయేత్
 పూర్వోక్తేన విధానేన కుమ్భపూజాం సమాచరేత్
 యత్తద్రూపం తథాధ్యాయేత్కుమ్భమధ్యే విశేషతః
 పంచభిః కలశైస్సాన్నిప్య బింబం యత్సేన శోధయేత్
 వస్త్రమాల్యైరలఙ్కృత్య అర్చయేదష్టవిగ్రహైః .
 పుణ్యాహం వాచయేత్తత్ర బద్ధాప్రతిపరం తతః
 పంచవస్త్రైస్సమాచ్ఛాద్య స్థాపయేత్కుమ్భసంయుతమ్
 శయనే శాయయేద్దేవం యతోద్వారం తతశ్శిరః
 ఉత్తరాచ్ఛాదనం కృత్వా దిక్పాలాచర్చయేద్భుధః
 అగ్నిం తం పరిషిచ్యైవ మూలహోమంచ కలాయ తామ్
 అష్టాశీతిం తతోహుత్వా మహావాహ్మతీసంయుతమ్
 అష్టాక్షరేణ మన్త్రేణ శతమష్టాకం యజేత్
 తత్తన్నూర్తించ హుత్వాతు రాత్రిశేషం సయేత్క్రమాత్
 పునఃప్రభాతే ధర్మాత్మా స్నాత్వా స్నానవిధానతః
 శయానం బేరముత్థాప్య క్షమస్వేత్యనుమాన్య చ
 పుష్పమాల్యైరలఙ్కృత్య పూజయేదష్టవిగ్రహైః
 అస్తహోమం తతోహుత్వా గర్భాగారం ప్రవేశయేత్
 పంచరత్నం సువర్ణంవా పీఠే తత్ర వినిక్షిపేత్
 సువర్ణంచ పశుం తేభ్యో గురువే దక్షిణం దదేత్
 ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే యజమానయుతో గురుః
 బేరం కుమ్భం సమాదాయ ఆలయంచ ప్రదక్షిణమ్
 గర్భాలయం ప్రవిశ్యేన పీఠం సంస్థాపయేద్గురుః
 ఆత్మసూక్తంచ జప్త్వైవ హృదిబీజాక్షరం న్యసేత్
 బీజాక్షరవిశేషేణ తత్తన్నామాదిరక్షరమ్
 తక్షిజం ప్రణవైర్వేద్య తద్రూపం మనసాస్మరేత్

మూలమస్త్రం సముచ్చార్య మూర్తిమస్త్రంచ యోజయేత్
 అనుక్తానిచ సర్వాణి మూర్తిమస్త్రేణ కారయేత్
 ఏనం సమాచరేద్భక్త్యా విష్ణుభక్తస్య స్థాపనమ్
 ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్చస్త్రే భృగుప్రాక్తాయాం సంహితాయామ్
 వాసాధికారే భక్తప్రతిష్ఠావిధిర్నామ
 షష్ఠాధ్యాయః

పరివారాణాం పృథక్పృథిష్ఠా

పరివారాణాం తత్తదాలయాభిముఖే సర్వేషాం పృథగేవ
 వాస్తుహామం హుత్వాభిముఖే శయ్యావేదిం ద్విహస్తాయతవిస్తారాం
 తద్బింబార్థాధికమానాం వా తత్తురీయాంశోత్పేదం సజ్జల్ప్య తత్తన్మ
 స్త్రేణ పూర్వపదక్షుప్తేషాధివాసాదీని కృత్వా పశ్చాద్దాపాసనాగ్నా
 వాఘారం హుత్వా కుమ్భాంశ్చతురాధకసంపూర్ణాన్ఖణ్డస్ఫుటితకాల
 రహితాన్ సజ్జహ్య తన్మనా సంవేప్త్యాఽద్భిరాపూర్వ వస్త్రయుగ్మే
 నాఽవేప్త్య రత్నం సువర్ణంవా తత్తదాయుధసహితం తత్తన్మస్త్రేణ తత్త
 త్కుమ్భే ప్రతిష్ఠాప్య సప్తభిరాలశైస్సంస్నాప్య శయ్యావేద్యాం ధాన్యో
 పరి షణ్మవస్త్రాణ్యస్తీర్య ప్రతిసరం బద్ధ్వా తత్తన్మస్త్రేణ శాయయి
 త్వోత్తరాచ్ఛాదనం కృత్వా హాత్రం తత్తస్మూర్తిమస్త్రేణాఽవాహన
 జుష్టాకారస్వాహాకారాన్ కృత్వా సర్వేషాం పరివారాణాం తత్తస్మూర్తి
 మస్త్రాక్ సవైష్ణవాన్ షోడశకృత్వో ద్వాదశకృత్వోనా జుహుయా
 ద్రాత్రీశేషం వ్యపోహ్య ప్రభాతే స్నాత్వాఽఽలయమావిశ్య కుమ్భం
 బింబంచ సమానీయ తత్తన్మస్త్రేణ రత్నన్యాసం కృత్వా తత్తన్మస్త్రే
 ణాఽఽవాహ్యేభ్యర్చ్య హవిర్ని వేదయేదిత్యాహ భగవాన్మరీచిః.

గోపుర ప్రతిష్ఠా

అథ వక్ష్యే విశేషేణ గోపురస్యాధిదేవతాః

వారాహం నారసింహంచ అచ్యుతం చానిరుద్ధకమ్

విష్ణుం చ పురుషం సత్యమచ్యుతం చానిరుద్ధకమ్

అలయస్యార్చనారూపం వారాహం సత్యమచ్యుతమ్

లక్ష్మీశనారసింహంచ వారాహం చాచ్యుతం తథా
 సుదర్శనం వరాహంచ అచ్యుతంచ పితామహమ్
 తలే తలే ప్రకర్తవ్యం ప్రథమాది క్రమేణవై
 తృతీయం పశ్చిసప్తం చ నవఏకాదశం క్రమాత్
 ఏవం పశ్చిమతలాద్దేవాన్ తలేష్వేకాదశేషుచ
 ఏవమేవం ప్రకర్తవ్యం ప్రశ్నిమాది క్రమేణవై
 కోణేకోణేచ గరుడం లోకపాలాన్పుకల్పయేత్
 శేషాద్దేవాన్పుకల్పైవ విమానోక్తాధిదేవతాన్
 గోపురం లక్షణం కృత్వా శిల్పశాస్త్రోక్తమార్గతః
 ఆద్యేష్టకానాం విన్యాసం విమానోక్తం తదాచరేత్
 అత్యున్నేషాధివాసంచ విమానోక్తం సమాచరేత్
 యాగశాలాం ప్రకల్పైవ పశ్చిగ్నేస్పరికల్పయేత్
 శయ్యావేదిం ప్రకల్పైవ కలశానాహరేద్భుజః
 మధ్యే కుమ్భం ప్రతిష్ఠాప్య ఆలయస్యాధిదైవతమ్
 పూర్వోక్తదేవానావాహ్య మధ్యమాది సమర్పయేత్
 ఆఘారం విధివత్కృత్వా హోత్రశంసనమాచరేత్
 పూర్వోక్తదేవానావాహ్య సభ్యదక్షిణవామయోః
 తలవిన్యాసదేవాంశ్చ దక్షిణప్రశిఘౌ తథా
 ధాత్రాది లోకపాలాంశ్చ క్రమాదావాహనం చరేత్
 ఆనాహనక్రమేణైవ నిరూప్యాజ్యాహుతిర్యజేత్
 విమానస్య చతుర్ముర్తిం వైష్ణవేన శతం యజేత్
 ఆలయాన్తర్గతాద్దేవాన్ చతుర్ముర్తిం యజేత్క్రమాత్
 జుహుయాత్సర్వదైవత్యం పౌరుషం సూక్తమేవ చ
 ధాతాదిమూలహోమంచ విష్ణుసూక్తం సవైష్ణవమ్
 అగ్నికుణ్డేషు సర్వేషు అన్యత్సర్వం హరేరివ
 పూర్ణాహుతిం తతోహుత్వా కలశానాహరేద్భుజః
 శిఖరేచ సమావాహ్య తత్తత్థానోక్తదేవతాన్

అష్టోపచారైరభ్యర్చ్య హవిస్సమ్యజ్ఞీ వేదయేత్
 తదాలయే సమావాహ్య దేనాన్పశ్చాత్తమహానపి
 వ్యపోహ్య పంజరం సర్వం శేషం పూర్వవదాచరేత్
 ధ్రువకౌతుకసంయుక్తే ధ్రువానామితిచ క్రమాత్
 స్థాపనం తద్విధాప్రోక్తం దేవదేవస్య శార్ఙ్గిణః
 ధ్రువస్య కౌతుకస్యాపి విధివత్స్థాపనం చరేత్
 ధ్రువకౌతుకసంయుక్తం తమువాచ పితామహః
 ధ్రువంచ కౌతుకంచైవ ధ్రువార్చనముదాహృతమ్
 తదేవ దేవహీనం చేదేకబేరమితి స్మృతమ్
 ఏకబేరంచ తత్ప్రాహుః కేవలాముష్మికప్రదః
 ఇతిసంక్షేపతః ప్రోక్తం స్థాపనం మునిసత్తమ (క్రియాధికారే)

ఇతి శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్తోత్ర ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాయామ్
 ద్వితీయ భాగః

శ్రీవైఖానస భగవచ్చస్తోత్ర

ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాయామ్

తృతీయభాగః

కళాన్యాసవిశేషః

పూర్వోక్త.....తిథౌ అశ్య.....స్వామినః ధ్రువ
బిమ్బా దప్తచత్వారింశజ్జీవకళాః క్రమేణాకృత్య కుమ్భే ఆవాహయిష్యే
(ఇతిసజ్జుల్బ్య)

ఓం అంక్రొం ఓం సువర్భునర్భూః శం సర్వసంహారహవ్యనాహీ
న్యగ్నిజీవకళాం (శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబప్య పాదస్థానాదాకృత్య కుమ్భే ఆవాహ
యామి దం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భూః హం వైరాగ్యకపిలాగ్నిజీవకళాం
(శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబప్య పాదస్థానాదాకృత్య కుమ్భే ఆవాహ
యామి దం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భువః హం మహాస్తసురూపాగ్నిజీవకళాం
(శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబప్య పాదస్థానాదాకృత్య కుమ్భే ఆవాహ
యామి చోం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువః మం అనిరుద్ధత్రైయాగ్నిజీవకళాం
(శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబప్య పాదస్థానాదాకృత్య కుమ్భే ఆవాహ
యామి ప్రం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువర్భునర్భూః శం (శ్రీ)పతివిస్ఫులిగ్నిన్యగ్ని
జీవకళాం (శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబప్య ఆభారస్థానాదాకృత్య కుమ్భే ఆవాహ
యామి నం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భూః మం ఐశ్వర్యస్వానిన్యగ్నిజీవకళాం
(శ్రీ)...స్వామినః బింబప్య ఆభారస్థానాదాకృత్య కుమ్భే ఆవాహ
యామి యోం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భువః లం అపరిమితజ్వలిన్యగ్నిజీవకళాం

(శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబస్య ఆధారస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహయామి యోం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువః రం అచ్యుతఊష్మాగ్నిజీవకళాం
(శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబస్య ఆధారస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహయామి ధీం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువర్భువచ్ఛ్వానః యం సర్వతేజోమయార్చ్యుగ్నిజీవకళాం (శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబస్య కామ్యస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహయామి హిం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భూః మం జ్ఞానమయధూమ్రాగ్నిజీవకళాం (శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబస్య కామ్యస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహయామి మం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భువః భం సత్యాత్మకధనంజయవాయుజీవకళాం (శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబస్య కామ్యస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహయామి ధీం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువః బం సత్యదేవదత్తవాయుజీవకళాం (శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబస్య కామ్యస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహయామి స్థం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువర్భువచ్ఛ్వానః ఫం పరమపురుషకృతవాయు జీవకళాం (శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబస్య నాభిస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహయామి వమ్ నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భూః పం ధర్మమయకూర్మవాయుజీవకళాం (శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబస్య నాభిస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహయామి దేం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భువః పం పురుషాత్మకనాగవాయుజీవకళాం (శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబస్య నాభిస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహయామి గ్ం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువః ధం పురుషసమానవాయుజీవకళాం

శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య నాభిస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహ
యామి థం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువర్భువర్భుస్థః డం అనిరుద్ధోదానవాయు
జీవకళాం శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య హృదయస్థానాదాకృప్య కుమ్భే
ఆవాహయామి యం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భూః థం వ్యాపినారాయణాత్మకవ్యాసవా
యుజీవకళాం శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య హృదయస్థానాదాకృప్య
కుమ్భే ఆవాహయామి ణిం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భువః తం అచ్యుతఅసానవాయుజీవకళాం
శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య హృదయస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవా
హయామి రేం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువః ణం సదావిష్ణుప్రాణవాయుజీవకళాం
శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య హృదయస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆనా
హయామి ర్వం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువర్భువర్భుస్థః థం సత్యక్షమాసూర్యజీవ
కళాం శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య బాహుస్థానాదాకృప్య కుమ్భే
ఆవాహయామి తుం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భూః డం మహావిష్ణుధారిణీసూర్యజీవకళాం
శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య బాహుస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహ
యామి విం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భువః తం పురుషబోధినీసూర్యజీవకళాం
శ్రీ.....స్వామినః ధ్రువబింబస్య బాహుస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహ
యామి త్సం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువః టం విష్ణువిశ్వసూర్యజీవకళాం శ్రీ.....
స్వామినః ధ్రువబింబస్య బాహుస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహయామి
తం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువర్భువర్భుస్థః ర్భం వ్యాపినారాయణభో

గదసూర్యజీవకళాం శ్రీ.....స్వామినః ధ్రువబింబర్య వక్త్రస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి యాత్ నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓంభూః జం సదావిష్ణుసుషుమ్నాజీవకళాం శ్రీ.....స్వామినః ధ్రువబింబర్య వక్త్రస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి దం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓంభువః ఛం మహావిష్ణురుచాసూర్యజీవకళాం శ్రీ.... స్వామినః ధ్రువబింబర్య వక్త్రస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి చోం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓంసువః చం విష్ణుజ్వాలినీసూర్యజీవకళాం శ్రీ..... స్వామినః ధ్రువబింబర్య వక్త్రస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి ప్రం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం సువర్భువర్భూస్థః ఘం ఆదిమూర్తిరురీచి సూర్యజీవకళాం శ్రీ... స్వామినః ధ్రువబింబర్య కర్ణస్థానాదాకృష్య ఆవాహయామి నం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భూః గం వైరాగ్యధూమ్రసూర్యజీవకళాం శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబర్య కర్ణస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి యోం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భువః ఖం ఐశ్వర్యతాపినీసూర్యజీవకళాం శ్రీ.....స్వామినః ధ్రువబింబర్య కర్ణస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి యోం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓంసువః కం జ్ఞానతపినీసూర్యజీవకళాం శ్రీ..... స్వామినః ధ్రువబింబర్య కర్ణస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి ధిం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓంసువర్భువర్భూస్థః ఆః ధర్మపూర్ణామృతచంద్రా జీవకళాం శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబర్య పూణస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి హిం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భూః అం అనిరుద్ధపూర్ణచంద్రజీవకళాం శ్రీ....
స్వామినః ధ్రువబింబస్య ఘ్రూణస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహయామి
మం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భువః జౌం అచ్యుతాజ్ఞదచంద్రజీవకళాం
శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబస్య ఘ్రూణస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహ
యామి ధీం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువః ఓం సత్యప్రీతిచంద్రజీవకళాం శ్రీ....
స్వామినః ధ్రువబింబస్య ఘ్రూణస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహయామి
స్యం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువర్భువర్భూస్థః ఐం పురుషశ్రీరాపచంద్ర
జీవకళాం శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబస్య చక్షుస్థానాదాకృప్య కుమ్భే
ఆవాహయామి వం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భూః ఏం విష్ణుశ్లోతాన్నచంద్రజీవకళాం
శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబస్య చక్షుస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహ
యామి దేం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భువః ఇం సమానకాంతచంద్రజీవకళాం
శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబస్య చక్షుస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహ
యారి క్లోం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువః ఇం ఉదానచంద్రీకాచంద్రజీవకళాం
శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబస్య చక్షుస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహ
యామి భం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువర్భువర్భూస్థః ఋం వ్యాసశశినీచంద్ర
జీవకళాం శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబస్య లలాటస్థానాదాకృప్య కుమ్భే
ఆవాహయామి యం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భూః ఋం అపానధృతిచంద్రజీవకళాం శ్రీ.....
స్వామినః ధ్రువబింబస్య లలాటస్థానాదాకృప్య కుమ్భే ఆవాహయామి
ణిం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భువః ఉం ప్రాణరతిచంద్రజీవకళాం శ్రీ.....
స్వామినః ధ్రువబింబస్య లలాటస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి
తేం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువః ఉం అవసధ్యపుష్టిచంద్రజీవకళాం శ్రీ....
స్వామినః ధ్రువబింబస్య లలాటస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి
ర్వం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువర్ణవర్ణానః ఈం గార్హపత్యతుష్టిచంద్ర
జీవకళాం శ్రీ.....స్వామినః ధ్రువబింబస్య మూర్ధస్థానాదాకృష్య కుమ్భే
ఆవాహయామి తం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భూః ఇం అన్వాహార్యపూషాచంద్రజీవకళాం
శ్రీ.....స్వామినః ధ్రువబింబస్య మూర్ధస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహ
యామి విం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం భువః ఆం ఆహవనీయమానదచంద్రజీవకళాం
శ్రీ.....స్వామినః ధ్రువబింబస్య మూర్ధస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహ
యామి త్సం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రొం ఓం సువః అం సభ్యామృతచంద్రజీవకళాం శ్రీ.....
స్వామినః ధ్రువబింబస్య మూర్ధస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి
తం నమః ఓమ్.

ఇతి శ్రీవైఖానసభగవచ్ఛాస్త్రోక్త ప్రతిష్ఠాసుక్రమణికాయామ్

తృ తీ య భా గ :

శ్రీ వైఖానస భగవచ్చాస్తోత్ర
ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాయామ్

ఉత్తర పీఠికా

ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణమ్

అఙ్కురార్పణే

అఙ్కురార్పణకాలే బ్రహ్మసోమాది దేవనామార్చనే హవిర్ని వేదనేచ హీనే తత్తద్దైవత్యం వైష్ణవంచ హుత్వా పునరభ్యర్చ్య హవిర్ని వేదయేత్.

అఙ్కురార్పణే హీనే, వైష్ణవం, విష్ణుసూక్తం, పురుషసూక్తం, బ్రాహ్మం, సోమ్యం, న్యాహృతీశ్చ హుత్వా పునరప్యఙ్కురార్పణం కుర్యాత్.

అఙ్కురార్పణం కృత్వా పశ్చాత్కర్మనాచరేచ్ఛేత్, రాజ రాష్ట్రవినాశాయ భవతి తస్మాద్యత్నతః కుర్యాత్. తద్దోషశమనార్థం, మహాశాంతిం హుత్వా, “క్షమ”స్వేతి దేవం ప్రణమ్య, పునరప్యఙ్కురార్పణపూర్వం, కర్మసమాచరేత్.

అక్షి మోచనే

అక్షి మోచనాకూర్వం, పీఠసంఘాతకాలే, రత్నానామలాభే, వైష్ణవం, విష్ణుసూక్తం, పురుషసూక్తంచ హుత్వా, తత్తత్థానే సువర్ణం నిక్షిపేత్.

అక్షిమోచనకాలే, గవాదిదర్శనద్రవ్యహీనే, గోదానసూక్తం, తత్తద్వివ్యాధిదైవత్యం, వైష్ణవంచ హుత్వా, పశ్చాత్తత్తద్వివ్యం, విధివద్దర్శయేత్.

అక్షిమోచనహీనే అర్కరాహుసౌరాణాముదయే, అన్ధే చైక నేత్రే నక్షత్రే, అక్షిమోచనే కృతేచ, సర్వనాశాయ భవతి. వైష్ణవం, విష్ణుసూక్తం, నవగ్రహదైవత్యంచ, హుత్వా పునరాక్షిమోచనం కారయేత్.

ధ్రువచేరే

ధ్రువచేరస్యాక్షిమోచనాఽన్తే బేరశుద్ధిక్రియాయాం హీనాయాం, విపరీతాయాంవా, వైష్ణవం, విష్ణుసూక్తం, పురుషసూక్తం శౌద్రమార్షం, నారుణంచ హుత్వా పునరాచరేత్.

అధివాసే

పశ్చిమగవ్యక్షిరోదకేష్వధివాసనేహీనే, వైష్ణవం, ఆర్షం, విష్ణుసూక్తం చ హుత్వా జలాధివాసం త్ర్యంబకాహంవా కారయేత్. యజ్ఞశాలాయామ్

యజ్ఞశాలాయాం మహావేద్యాంచ ప్రమాణహీనాయా మధికాయాంచ, అన్యదేశే కృతాయాం అలజ్కారహీనాయాం, తత్తద్దేశాధిపదైవత్యం, వైష్ణవం, విష్ణుసూక్తం, శ్రీభూమిదైవత్యంచ జహుయాత్. అగ్నికుండేషు

అగ్నికుండ్యాని హీనాధికప్రమాణేన కృతాని చేద్యాహ్మం, సౌమ్యమాగ్నేయంచ జహుయాత్. పరిస్తరణకూర్చ ప్రణిధ్యాజ్యపాత్రస్స నాదిషు, ప్రమాణహీనేష్వధికేషుచ, మింద్రాహుతిం, సావిత్రించ వ్యాపృత్యస్తం జహుయాత్.

విధితాగ్న్యలాభే

యథోక్తేస్థానే పశ్చాగ్నీన్ పరికల్ప్య, ప్రోక్షణోల్లేఖనే కృతే, మధితాగ్న్యలాభేషు, ఆచార్యాగారణః, శ్రోతియాగారతోవా, అగ్నిమాహృత్య, గౌహపత్యాగ్నికుండే నిధాయ, ఆఘారం హుత్వా, వైష్ణవం, భూమిదైవత్యమాగ్నేయం జహుయాత్.

తమగ్నిం వర్ధయిత్వా, అన్వాహార్యే ప్రణీయ, పశ్చాదాహవ
నీయే ప్రణీయ, పశ్చాదావసభ్యే ప్రణీయ, తతస్సభ్యే ప్రణీయ, తతః
పద్మాగ్నా ప్రణయనం కుర్యాత్. విపరీతే తత్తన్మన్తహీనేచ, వైష్ణవ
మాగ్నేయం, బ్రాహ్మ, సౌమ్యంచ, హుత్వా అగ్నిం ప్రణయేత్.

పశ్చాత్తత్తదగ్నిషు ఆఘారాత్పూర్వతో అస్తరానైవ గచ్ఛేత్,
అజ్ఞానాద్యదిగచ్ఛేత్, తత్తద్దిక్పాలదైవత్యం, వైష్ణవ, మాగ్నేయంచ,
జహుయాత్.

తన్మూలైరేకజాతీయైర్దివప్తైః పక్వం చరుం గవ్యం నవనీతంచ
తాకికాగ్నా పాచయిత్వా, పునస్తత్తదగ్నిషు సమన్త్రకం సంస్కుర్యాత్,
అజ్యస్థాల్యాం చకావా మక్షికా, క్రిమి, రోమ, పిపీలికాదీనాం
పతితే. తద్వ్యసోహ్య, అన్యద్దవ్యమాదాయ ప్రాజాపత్యమాగ్నేయం
వైష్ణవం చ జహుయాత్, ఆజ్యాలాభే తం దోషం వ్యపోహ్య దర్భై
రుత్పూయ ఉద్దిపోత్పూయా హరేత్.

ఆఘారే కృతే, తస్మిన్నగ్నావనుగతే, “అయన్తేయోని” రితి,
తద్భర్తని, సమిధమారోప్య, “ఉద్బుధ్య” స్వేతి, తాకికాగ్నా నిధాయ,
ఇన్ధనాని విక్షిప్య, ఉజ్జ్వల్య, పరిశీచ్య, విచ్ఛిన్నం, మిద్దాహుతీ, వైష్ణవం,
వ్యాహృతీశ్చ యజేత్.

పరిస్తరణాది సంభారాణాం దాహే, భేదే, ఛేదే, నాశేచ, పున
స్తత్తత్సంహోజ్య, మహావ్యాహృతీ, రాగ్నేయం, మిద్దాహుతీ, వైష్ణ
వంచ, జహుయాత్.

విశేషేన కై సువేణ హోతవ్యం, హవిర్విశేషేన కై
చాఽఽజ్యేన, ఆజ్యాలాభే సాఽజ్యేన చరుణా హోమమాచరేత్. ఉక్త
ద్రవ్యస్య హీనం చేత్కాపి లేన ఘృతేన వైష్ణవం వింశతికృత్వో యజేత్,

ప్రాయశ్చిత్తాఽగ్నికుణ్డేన కై నిత్యాఽగ్నికుణ్డే ఘృత్వాని వా
జహుయాత్.

క్రియాహీనే విపర్యాసే మన్తాశాం సజ్కరేవా వైష్ణవం
వ్యాహృతీశ్చ యజేత్.

(ప్రాయశ్చిత్తవిశేషేనైవైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తంచ జహుయాత్.

ఉక్తద్రవ్యాఽలాభే

రత్నధాతుబీజానామలాభే రుక్మ, పారద యవానాహృత్య, రత్నానాం వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం, ధాతూనాం దిగ్దైవత్యం వైష్ణవం, బీజానాం వాయవ్యం వైష్ణవంచ, ప్రత్యేకం వింశతికృత్వో యజేత్.

వస్త్రే లక్షణహీనే, ఛేదాదియైశ్చైవ, తత్త్వక్వా, అన్యదాహృత్య, శ్రీదైవత్యం వైష్ణవంచ, యజేత్.

అడ్డాజాదీనామలాభే, ప్రత్యేకం వస్త్రమాహృత్య, వైష్ణవం, శ్రీభూమిదైవత్యంచ, జహుయాత్.

తోరణేషు ప్రమాణహీనేషు, పృథక్ పృథక్, ద్వారాధిపదైవత్యం, వింశతికృత్వో జహుయాత్.

దర్భమాలాయాం హీనాయాం, ఆర్షం వైష్ణవంచ, యజేత్.

కుమ్భే

కుమ్భే ప్రమాణహీనే, ఖణ్డాదిదోషయైశ్చ వస్త్రవర్ణ చిహ్నాదిషు హీనేషుచ తస్మిన్దేవో న రమేత, తస్మాద్యత్నేన తానివిక్షిప్య వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం బ్రాహ్మం మునిమస్త్రీమాగ్నేయం చ దశకృత్వో జహుయాత్, బ్రాహ్మణభోజనం చ కృత్వా ఆచార్యాయ దక్షిణం దద్యాత్.

సాధితే కుమ్భే భిన్నే వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం బ్రాహ్మమైస్త్రీమాగ్నేయమార్షంచ వింశతికృత్వో హుత్వాఽఽచార్యదక్షిణం దత్వా విప్రాన్ భోజయిత్వాఽన్యత్కుమ్భం సజ్జహ్య పూర్వవత్సాధయేత్.

శ్వకుక్కుటాదై స్త్రసప్తశైలిః పతితైశ్చ సాధితే కుమ్భే సప్తశ్చైతద్వ్యపోహ్యఽన్యత్కుమ్భం సజ్జహ్య పూర్వవత్సాధయేత్. వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం బ్రాహ్మం సారమాగ్నేయం చాజ్ఞాఽగ్నౌ

ప్రత్యేకమష్టాఽధికశతకృత్వో జహుయాత్ ఆచార్యదక్షిణాం దత్వా
వైష్ణవాన్ సంపూజయేత్.

అస్మత్తైః స్పృష్టే బింబే స్నపనోక్తప్రకారేణ స్నపనం కృత్వా
పూర్వవత్ప్రియశ్చిత్తం జహుయాత్.

శ్వకుక్కుటాద్యైః, స్పృష్టేహోమకుడ్డే తత్కుణ్డం వ్యపోహ్య
పూర్వవత్కుణ్డం కృత్వాఽఘారంహుత్వాఽగ్నేయం వైష్ణవం పఞ్చ
వారుణం, మూలహోమం చ, శతశో జహుయాత్, వైష్ణవాన్
సంపూజ్య బ్రాహ్మణభోజనంచ కుర్యాత్.

స్రువాదీనామలాభే తత్తద్ధ్యాత్వా స్రువేణైవ హుత్వా వైష్ణవం
బ్రాహ్మం సౌమ్యమాగ్నేయమాదిత్యంచ జహుయాత్.

సమిధీనామలాభే పాలశీమాశ్వత్థీంవాఽహృత్య తత్తత్సమిధం
ధ్యాత్వాఽగ్నేయం వైష్ణవం బ్రాహ్మంచ జహుయాత్.

దర్భాన్ కుశాన్ సమిధోవా మాసాతీతాన్ సజ్జృహ్య తత్త
త్కర్మకృత్వా తద్దోషశమనార్థం వారుణం వైష్ణవం బ్రాహ్మం సౌమ్య
మాగ్నేయమాదిత్యంచ జహుయాత్.

ఆజం మాహిషం దధిక్షీరంచ గృహీతంచేత్, వైష్ణవం బ్రాహ్మ
మాగ్నేయం సౌరంచ వ్యాహృత్యనం పృథకృథగ్యజేత్.

అగ్నికుణ్డార్థం మృదోవాలుకావా అశుభదేశాత్సమాహృతా
శ్చేచ్ఛవైష్ణవం వారుణం జహుయాత్.

ఇన్ధనమార్ద్రం సధూమం జంతుకంటకదుర్లభలేపయుక్తం, అగ్నా
ప్రక్షిప్తంచేత్తత్త్యక్త్వా, అన్యత్ప్రక్షిప్య ఆగ్నేయం వైష్ణవం వ్యాహృ
తీశ్చ జహుయాత్.

వస్త్రాదిద్రవ్యే దర్భాదౌ ప్రఫాయాంవా అన్యస్మిన్ దేవార్థం
కల్పితే, అగ్నినాదధౌ, వైష్ణవం, బ్రాహ్మం, సౌర, మాగ్నేయంచ,
ప్రత్యేకం, దశపర్యాయతో జహుయాత్.

కౌతుకాదిబేరాణాం చతుర్దశకలశన్యాసవివర్యాసే వైష్ణవం
పక్షీశదైవత్యంచ స్నపనకాలే బేరవివర్యాసే పఞ్చవారుణం వైష్ణవంచ

శయనవిపర్యాసే వైష్ణవం శ్రీభూమిదైవత్యంచ ప్రత్యేకం దశపర్యాయతో జహుయాత్.

హాత్రశంసనే, విపరీతే, హీనేచ, బ్రాహ్మం మునీంద్రంచ జహుయాత్.

పరిషద్దేవానామావాహనజుష్టాకారస్వాహాకారార్చనేషు విపరీతేషు హీనేషుచ, వైష్ణవం, విష్ణునూక్తం, బ్రాహ్మం, కాద్రంచ దశపర్యాయతో జహుయాత్.

సర్వేషాం హోమానాముక్తే విపరీతే, హీనేచ పద్మాగ్నౌ వైష్ణవం, విష్ణునూక్తం పురుషనూక్తంచ హుత్వా, యథోక్తంచ జహుయాత్.

శయానం దేవం ప్రమాదాదుద్ధరేచ్ఛేచ్ఛ్రీభూమిదైవత్యం చతుష్కృత్యో హుత్వా తథైవ శాయయేత్.

అధ్యయనే హీనే సారస్వతచుస్తాధికశతం జహుయాత్.

అన్యయజ్ఞస్య షోడశర్షిజామభావే యథాలాభం సజ్జహ్య తస్మైత్వా కుర్యాత్.

కుణ్డానాంచ లక్షణమ్ ఆభ్యాసమ్, ఆఘారవిశేషం, తత్తల్లోకాధిదైవతం జాతవేదస్పృహపం, బ్రాహ్మసనస్యలక్షణమ్, పాత్రాణాం లక్షణం హోమద్రవ్యమ్, ఋషిచ్ఛందోధిదైవతమ్ ఆఘారప్రయోగంచ సర్వం సంస్కృత్య విధినా కారయేత్.

పశ్చిమప్రతిష్ఠాయాం త్రివిధోత్సవేచ పురశ్చరణం కృత్వా దీక్షితస్యాచార్యస్యర్షిజాం చావభృథాతుపర్యమాశౌచం నర్యాత్.

ఆచార్యస్థాపకాదీనాం భర్తృసం హసనం, శపనంవా కృత్వా వైష్ణవం, విష్ణునూక్తం, పురుషనూక్తం, బ్రాహ్మం, సారస్వతంచ, హుత్వా తాననుజ్ఞాప్య కార్యమారభేత్.

ఆచార్యదక్షిణాకాలతీతే, వైష్ణవం, మునిమన్త్రం అష్టోత్తరశతం హుత్వా యథోక్తదక్షిణాం దద్యాత్.

అల్పదక్షిణోయాగో యజమానం హన్తి సదక్షిణో యజ్ఞః,

ఫలమనస్తం దదాతి తస్మా ద్యజ్ఞస్య దక్షిణా జీరోభవేత్.

కౌతుకాదీనామలాభే సువర్ణం నిక్షిప్త్య వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం
పురుషసూక్తం, వాయవ్యం, దిగైవత్యంచ జహుయాత్.

సభ్యాగ్నా శేషహోమే హీనే, వైష్ణవమాగ్నేయం, వ్యాహృ
తీశ్చ, దశశో జహుయాత్.

నిత్యాగ్నికుణ్డే సభ్యాగ్నిస్థాపనే హీనే పూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం
హుత్వా శ్రోతీయాఽఽగారతోఽగ్నిమాహృత్య నిధాయాఽఽఘారం
హుత్వా నిత్యహోమం సమాచరేత్.

ధ్రువబేరాత్కౌతుకాదిషు దీపాద్దీపమివావాహయేత్. అజ్ఞానా త
త్కుమ్భజలేన తేషామావాహనే కృతే మహత్తరో దోషో భవతి.
తతశ్శీఘ్రం, శుద్ధోదకేన, “ఇషేతోవ్యేజ్జరేత్వే” త్యాదినా సంస్నాప్య, దేవ
మనుమాన్య వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తంచ హుత్వా
పూర్వవత్ ధ్రువబేరాదావాహయేత్.

ఇతి ఉత్తరపీఠికాయామ్

ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణమ్

నక్షీర్ణ ప్రకరణమ్

అద్భుతశాన్తిం వక్ష్యే దేవాలయాభిముఖే ఉత్తరే చైశాన్యాం
 వా పర్వతాగ్రే సదీతటాకసముద్రతీరే గృహేనా మణ్డపం కూటం
 ప్రపాంనా షోడశ స్తంభసంయుక్తాం చతుర్హస్తప్రమాణస్తమ్భాస్తరాం
 చతురశ్రాం చతుర్ద్వారయుతాం నవభాగాం తాలోన్నతభూమితల
 యుతాం కృత్వా, మన్మథ్యే శ్రామణకాఽగ్నికుండం పూర్వవత్కృత్వా
 అథస్తాద్వాదశాంశులం పూర్వవదవటం ఖనిత్వా తత్ప్రచ్యాం ద్విహ
 స్తాయతవిస్తారం హస్తమాత్రసముత్సేధం స్థణ్ణిలం, తత్పశ్చిమే సికతాభి
 ర్మృదావా వితస్త్వాయతవిస్తారం చతురశ్చులోన్నతం చతురశ్రపీఠం
 సూర్యస్య ప్రాగాది చతుర్దిక్షు ఆహవనీయాఽన్యాహర్యగార్హవత్యాఽఽ
 వసత్థ్యకుణ్డాని ఆహవనీయస్యపశ్చిమే అర్ధచంద్రాకారం శుక్రస్య, అన్వా
 హర్యస్యోత్తరేతుట్యాకారమక్షారకస్య, గార్హవత్యస్య పూర్వే వజ్రా
 కారంశైశ్చరస్య, ఆవసత్థ్యస్య దక్షిణేఽష్టాశ్రం బృహస్పతేః ఆగ్నే
 యాదికోణేషు చతురౌపాసనాగ్నికుణ్డాని, ఆగ్నేయ్యాం ఔపాసనకుణ్డస్య
 పూర్వే వృత్తాకారం చంద్రస్య నైర్ఋత్యామాపాసనకుణ్డస్యోత్తరే దక్షా
 కారం రాహ్వోః వాయవామాపాసనకుణ్డస్యోత్తరే ధ్వజాకారం కేతోః
 విశాన్యామాపాసనకుణ్డస్యదక్షిణే త్రికోణాకారం బుధస్య, తత్తద్ర
 హవీరస్య దక్షిణపార్శ్వే తత్తదధిదైవతవీరమపి తద్వత్కల్పయిత్వా.

శాలాం గోమయోనోవలిప్య రజనల్ల్యాదిభిః పుష్పమాల్యాద్యై
 స్తోరణపూర్ణకుమ్భకదళీపతాకాంశురవితానధ్వజదర్భమాలా స్తమ్భవేష్ట
 నాద్యైరలఙ్కృత్యాంశురార్పణం కుర్యాత్.

స్థణ్ణిలే ధాన్యరాశిం విన్యస్య తన్మథ్యే తణ్ణులేనాష్టదశపద్మం
 కృత్వా తన్మథ్యే స్వర్ణరజతతామ్రమృత్తికానామన్యతమేన కృతం
 ద్వాత్రింశత్ప్రస్థసంపూర్ణం కుమ్భం తన్మనా యవాస్తరమణ్డశ్యస్తరం
 వా పరివేష్ట్య పూతవారిణా సంపూర్వవత్ప్రయగ్నేనావేష్ట్య సౌవర్ణాన్య
 జ్జులాదహీనాన్యష్టమజ్జశిషణ్ణాయుధనర్లచిహ్నాని రత్నరజతతామ్రకాన్య
 స్వర్ణ త్రపునీసాఽఽయస్తీక్షణకాస్తైకృతాన్యాదిత్యాదినవగ్రహ రూపాణి

చనిక్తి పృథక్ రూపై రైలాలవజ్గచన్దనోశీరాదిసర్వగన్ధద్రవ్యాణి, అశ్వత్థచూతా శోకపల్లవకుశకూర్చాక్షతనాళికేరాణీచ నిక్తి పృథక్, తన్మనా వేష్టితపిథానేన సిధాయ, రక్తాఽనితాఽతిరక్తశ్యామవీతసితాఽనితకృష్ణసూత్రమన్తైస్త త్పీతాన్యలఙ్కృత్య తేషు ప్రత్యేకం కూర్చం ద్వాదశాఙ్గులమాత్రం పవిత్రం వా సిధాయ

ఆచార్యః ప్రాణానాయమ్య...ఏవంగుణ తిథా...అద్భుతశాస్త్రకర్మ కరిష్యే (ఇతి సజ్జుల్య అపఉపస్పృశ్య) సర్వలక్షణ సమ్మన్నాన్వేద శాస్త్రవిదశ్శ్రోతియాన్బ్రహ్మణానాహూయాఽభిపూజ్య తేషు తజ్ఞం శృతవృత్తసమ్మన్నమేకమాచార్యం శేషాన్గ్రహపూజార్థమధిదేవార్చనార్థం సమిదాజ్యచరుహోమార్థంచ ప్రత్యేకం వృత్త్యా తాన్వస్త్రాగ్రధరణ గన్ధమాల్యాద్యైర్యథాశక్త్యలఙ్కృత్వా తత్తత్కర్మసు యోజయేత్.

ఉత్తరే ఔపాసనాగ్నికుండే స్థణిలేవా శిష్యేణ శ్రీవైఖానస సూత్రోక్తవిధానేనాఽఘారం వాస్తుహోమంచ హావయిత్వా పర్యగ్ని పఞ్చగవ్యాభ్యాం సంశోధయేత్.

ఆచార్యస్తద్వేద్యాం దక్షిణేవోత్తరాభిముఖో భూత్వా బ్రాహ్మ మాససమాస్థాయ ప్రాణానాయమ్య మాతృకాదిన్యాసాన్ కృత్వా కుమ్భజలే దేవదేవం సువర్ణాభం చతుర్భుజం చక్రశఙ్ఖయుతం దక్షిణం వరదం కట్యనలఙ్కుతవామహస్తం పీతామ్బరధరం కీటకేయూరహార మకరకుండలాదివిభూషితం శ్రీవత్సకౌస్తుభోరస్కం పరమాత్మానం నారాయణం దేవేభ్యాం సహైవ ధ్యాత్వాఽఽనాహృత్య అష్టాక్షరమష్టసహస్ర మష్టశతం వైష్ణవం సహస్రశీర్షమేకాక్షరంచ జప్త్వాఽభిమృశ్య షోడ శోపచారైరభ్యర్చ్య పురుషసూక్తేన సంస్తూయ ప్రణామాన్కుర్యాత్.

అర్చకోగ్రహపూజాం అధిదేవతాపూజాంచ కరిష్యామితి సజ్జుల్య మధ్యేఆదిత్యం ప్రాగాద్యుదగస్తం శుక్రాజ్ఞారకమన్దగురూన్ అగ్నేయాదీశానాస్తం రజనీశరాహుకేతువిధుపుత్రాన్ధ్యాత్వా తత్తస్మై త్రైరావాహ్యభ్యర్చ్యష్టాక్షరేణ అయుతమష్టోత్తరసహస్రం వా కుమ్భ మభిమృశేత్.

అధ్వర్యవశ్శాస్త్రిమణికాదినవకుణ్డేషు ధ్యానాలఙ్కరణోపచార
పూర్వకం ప్రత్యేకమగ్నిస్పృశిచ్య అర్క-పలాశఖదిరాఽపామార్గాఽశ్వ
స్థోదుమ్బరశమీదూర్వాకుశాస్యథాక్రమేణ ఆసత్సేన సోమోధేనుమగ్ని
ర్మూర్ధోద్భుధ్యస్వబృహస్పతే అతియచ్ఛక్రన్తే అన్యచ్ఛంనో దేవీః కయా
సశ్శిత్రకేతుం కృణ్వన్నితి త్రిమధునాఽక్రాభిస్సమిద్భిశ్చరుణాఽఽజ్యేన
చాఽష్టోతర సహస్రం హుత్వా అగ్నిందూతమేతేశతం సుబ్రహ్మణ్య
ఇదంవిష్ణురిద్ధ్రంఽవణయన్తం గర్భద్వారాం బ్రహ్మజజ్ఞానం శంనోనిధతాం
యమోదాధారేత్యధిదేవేభ్య ఆజ్యేన తత్తత్థానే జహుయాత్.
విష్ణోర్ముకాదీన్ద్విదాహుత్వాఽఽశ్రావితాదీన్ హుత్వా వ్యాహృతిరన్తః
పరిషేకం కుర్యాత్.

శ్రామణకాఽగ్నిం పరిషిచ్య బిల్వపత్తైర్ఘృతాప్లుతైర్నిత్యమష్టో
త్తరసహస్రమష్టాక్షరేణ హుత్వా విష్ణుగాయత్ర్యా బిల్వసమిదాజ్యచరు
సక్తులూజాఽపూషప్రీహతిలదూర్వా వద్దైశ్చాఽష్టోత్తరసహస్రం ప్రత్యేక
మాచార్యోపహుత్వా ఆజేన్యాష్టోత్తరసహస్రమష్టాక్షరేణహుత్వా వైష్ణ
వం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం చాజ్యేన వ్యాహృత్యన్తం హుత్వాఽ
న్తఃపరిషిచ్య సృతగేయైరాఘోష్య చతుర్దిక్షు చతుర్ద్వేదాన్ యథాదిశ
మధ్యావయేత్. ఏనం నివాహం సప్తాహం పంచాహం త్ర్యహమేకా
హంవా కారయేదన్తే సర్వాగ్నిష్వస్తహోమం హుత్వా ఆవాహితదేవా
స్సర్వానుద్వాస్య కుష్భస్థజలేన దేవమాపోహిరణ్యవమూనైః పంచ
శాన్తిభిరభిషిచ్య వస్త్రోత్తరీయాదైర్విలఙ్కృత్యాభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్య
ప్రణమానుక్రూర్యాత్. యద్దేవాలయే దోషశ్చేత్కుమ్భపార్శ్వే స్థణ్డిలే
తంచేనం సంస్థాప్యాఽభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్య దేవసన్నిధౌ హోమం
హుత్వాఽన్తే నవాఽహం సప్తాహం పంచాహం త్ర్యహమేకాహం
కోత్సనం కారయేత్. తత్కాలేన్స్నిహితాన్ భక్తానవ్యభిషేచయేత్.
గ్రృహేచ్ఛేత్కన్భుజలాభిషేచనాన్తేయజమానః పశ్చిమ్మేతస్స్వయమా
జ్యాయోకం గవాదిశదానాశచ కృత్వా బ్రహ్మఘోషపురస్సరమా
శీర్వాడం లభ్యా బ్రాహ్మణభోజనమాచార్య పూజనంచ కుర్యాత్.

అథ త్రయోత్తర, నుద్యమింఽగమాఽపృశ్యపృశ్య నానాం

యథాక్రమేణాఽద్భుతశాన్తిః, ప్రభుతశాన్తిర్మహాశాన్తిశ్చాన్తిశ్చుద్ధిరితి
శాన్తిః పంచధాభవతి.

అద్భుతశాన్తిః

తాన్వద్భుతశాన్తిం వక్ష్యే, దేవాలయాఽభిముఖే ఉత్తరే చ
విశాన్యాంవా పర్వతాగ్రే తటాకతీరేవా మణ్డపం ప్రపాం కూటంవా
షోడశస్తంభయుతం చతుర్థస్తప్రమాణస్తంభాస్తరం తాలోన్నతతల
యుతం కృత్వా మధ్యే శ్రామణకాఽగ్నికుణ్డం పూర్వవత్ కృత్వా,
అథస్తాత్ ద్వాదశాంజులం ఖనిత్వా తత్ప్రచ్యాం ద్విహస్తాయతవిస్తారం
హస్తమాత్రసముత్సేధం స్థణ్డిలం కృత్వా ప్రాగాది చతుర్థిక్షు ఆహవనీ
యాన్వాహర్యగార్హపత్యాఽఽచనత్థ్యకుణ్డానికృత్వా, ఆగ్నేయాదిషు
కోణేషు ఔపాసనాఽగ్నికుణ్డాని కృత్వా ద్వారేషు తోరణపూర్ణకుంభ
కదళీపతాకాంజురదర్శమాలాస్తంభవేష్టనాద్వైరంజుత్వ స్థణ్డిలే
ధాన్యరాశిం విన్యస్య తన్మధ్యే తన్మలేనాష్టదశపద్మం కృత్వా తన్మధ్యే
స్వర్ణరజతతామ్రమృత్తికానామన్యతమేన కృతం ద్వాత్రింశత్ప్రస్థం
పూర్ణం కుంభం యవాస్తరం తన్మనా పరివేష్టితం వస్త్రయుగ్మేనాఽ
వేష్ట్య సావర్ణాన్యజులాదహీనాన్యష్టమజ్జలపంచాయుధవర్ణచిహ్నాని రత్న
స్వర్ణరజతతామ్రకాన్యశ్రఫసీసాఽఽయస్తీక్షణకాన్తాని ఆదిత్యాదివగ్ర
హరూపాణిచ విక్షిప్య శుద్ధజలేనాపూర్య నిధాయ కర్పూరైరాలవజ్జ
చందనోశీరాది సర్వగంధద్రవ్యాణి అకోకాఽశ్వత్థనూతాదిపల్లవానిచ
విక్షిప్య తన్ముఖం తన్మనావేష్టితపిథానేన పిదధ్యాత్.

ఆచార్యమృత్విజశ్చ వరయిత్వా నవనస్త్రోత్తరీయాంజులీయకాద్వై
రంజుర్యాత్. అగ్నికుణ్డేష్వాపూరం హుత్వా మధ్యేఆదిత్యం, శుక్రా
జ్గారకమందగురూన్ ప్రాగాద్యుదగస్తం, రజనీశరాహుకేతువిఘ్నత్రనా
గ్నేయాదిశానాస్తం ప్రదక్షిణం ధ్యాత్వాఽవాహర్యభ్యర్చనైః ప్రాక్ష
రేణాఽయుతమష్టోత్తరసహస్రంవాఽభిమృశ్య గ్రహశాస్త్ర్యకవిధానేన
తత్తద్దైవత్యం చరుసమిదాజ్ఞాదిభిరష్టోత్తరసహస్రం హుత్వా, శ్రామణ
కాఽగ్ని చిల్వపత్నైర్ముతాఽపుత్నైర్నిత్యమష్టోత్తరసహస్రమష్టాక్షరేణ

హుత్వా విష్ణుగాయత్ర్యా బిల్వసమిదాజ్యచరుసక్తులాజాఽపూవప్రీహి
తిలదూర్వాపద్మైశ్చ ప్రత్యేకమాచార్యో హుత్వాఽఽజ్యేనాష్టోత్తరస
హస్రమప్తాక్షరేణహుత్వా ఽఽజ్యేనవైష్ణవం విష్ణునూక్తం పురుషనూ
క్తంచ హుత్వా సృతగేయైరాఘోష్య చతుర్వేదాన్ యథాదిశమ
ధ్యాప్య నిత్యమృత్విగ్భో దక్షిణాం దద్యాదేవం సప్తాహం యజేత్.
అన్తేవిశేషః దేవాలయే

యద్దేవాలయే దోషశ్చేత్కుంభపార్శ్వే స్థణ్డిలే తందేవం
సంస్థాప్యాఽభ్యర్చ్య హవిన్నివేద్య దేవసన్నిధౌ హోమం హుత్వాఽన్తే
సవాఽహం సప్తాఽహం పంచాహం త్ర్యహమేకాహం నోత్సవం
కారయేత్.

ప్రభూతశాన్తిః

అథ ప్రభూతశాన్తిం వక్ష్యే పూర్వవస్మణ్ణపాదీని కారయిత్వా
దిశాహోమం శ్రామణకాగ్నావేవ యథోక్తం హుత్వా పూర్వవత్కు
మ్భసాధనంచ కృత్వా సప్తాఽహాన్తేఽష్టోత్తరశతమష్టచత్వారింశద్వా కల
శానభ్యర్చ్యాఽభిషిచ్య దేవం విశేషతోఽభ్యర్చ్య నివేదయేదితి
విజ్ఞాయతే.

మహాశాన్తిః

మహాశాన్తిం వక్ష్యే, కుమ్భం వినా శ్రామణకాఽగ్నా బిల్వపత్రై
రాజ్యాఽక్షైరష్టోత్తరసహస్రమప్తాక్షరేణ హుత్వాఽఽజ్యేన వైష్ణవం విష్ణు
నూక్తం పురుషనూక్తంచ హుత్వా త్ర్యహాఽన్తే శుద్ధస్సపనవిధినా
స్నాపయిత్వాఽర్చయేత్.

శాన్తిః

శాన్తిం వక్ష్యే, ఏకాహమాపాసనాఽగ్నా శాన్తిం జుహుయా
ద్బ్రాహ్మణానోజయిత్వాఽఽచార్యాయ దక్షిణాం దద్యాత్.

శుద్ధిః

శుద్ధిం వక్ష్యే, వాస్తుహోమం హుత్వా బిల్వపత్రాదైః ప్రత్యేక
మష్టోత్తరశతం పూర్వవద్ధత్వా పుణ్యాహం వాచయేదాచార్యదక్షిణాం
దత్వా బ్రాహ్మణానోజయేత్. ఘటసంస్కారం సర్వత్రనా కుర్యాత్.

సర్వశాస్త్రి:

అథ సర్వశాస్త్రిని వ్యాఖ్యాస్యామః అపమృత్యుభయే, మహా
వ్యాధిపీడనే, గ్రహకోపే, పరసేనాభిభవే, మహాద్ధనాశే, బంధుక్షయే,
అభిచారఃపీడనే, అనావృష్ట్యాం, పరాజితే, దుర్భిక్షే, దుఃఖత్రయాభి
భవేచ సర్వశాస్త్రిమారభేత్.

సప్తాహం నవాహంవా ద్వాదశశాక్షరేణ ప్రత్యేకమష్టాక్షర
సహస్రం హోమం కుర్యాదితి విజ్ఞాయతే.

సంప్రోక్షణత్రయమ్

అథ వక్ష్యామి తతోక్తప్రాయశ్చిత్తస్య సజ్జిహమ్
జలసంప్రోక్షణంచైవ లఘుసంప్రోక్షణం తథా
మహాసంప్రోక్షణంచేతి ప్రాయశ్చిత్తం త్రిథా స్మృతమ్
నిమిత్తే సమనుప్రాప్తే జ్ఞాత్వా గౌరవలాఘవమ్
వక్ష్యమాణప్రకారేణ సద్యస్సంప్రోక్షణం చరేత్
సంప్రోక్షణవిధానస్య న కాలనియమస్మృతః
నకుర్యాన్నాసనక్షత్రతిథివారాద్యవేక్షణమ్
తస్మాన్నిమిత్తే సంప్రాప్తే సద్యస్సంప్రోక్షణం చరేత్
దేశకాలాద్యవేక్షాయానిమిత్తేనతి గౌరవమ్

జలసంప్రోక్షణనిమిత్తాని

బహుబేరేషు చైకస్మిన్ స్థావరే జగ్గమే ౭థవా
అర్చనాయాం విహీనాయాం కాలాంతీతే విపర్యయే
నిర్మాల్యపూజనేచైవ నివేదితేనివేదనే
ఏకాఽహేపర్వర్చనాహీనే నిత్యస్నానవవర్జనే
బలిహోమాదిహీనేచ నిత్యోత్సవవివర్జనే
ప్రాకారాభ్యంతరే ప్రాప్తే ప్రమాదాదశుభే సతి
అస్పృశ్యాగమనే తత్ర చణ్డాలాద్యైః ప్రవేశనే
శక్తుక్కుటవరాహోష్ఠగర్ధభానాం ప్రవేశనే
ఉదక్యయా సూతికయా పాషణ్డాద్యైరధాపి వా
కుణ్డగోళవత్రభృష్టతురుస్కాదిప్రవేశనే

అన్యసూత్రద్విజైస్సప్రప్టే మోహదజ్ఞానతోఽపివా
 మహావాతహతేభింబే సంసిక్తే వర్షబిందుభిః
 విణ్మూత్రరుధిరస్రావే బహుజల్పేచ మైథునే
 ఏవమాదినిమితేతు జలసంప్రోక్షణం చరేత్
 నైవాసంప్రోక్షితే బింబే హరిర్వసతి నిశ్చయః
 తస్మాద్బింబవిశుద్ధ్యర్థం సంప్రోక్ష్యైవ సమర్చయేత్

జలసంప్రోక్షణవిధిః

జలసంప్రోక్షణవిధిం ప్రవక్ష్యామి తపోధనాః
 యజమానాఽభ్యనుజ్ఞాతో గురుసాన్నిత్యా విధానతః
 ఆలయాభిముఖే వాపి దక్షిణేవా మనోరమే
 స్థణ్ణితే సైకతే శుద్ధే పుణ్యాహఽగ్నిముఖాత్పరమ్
 వాస్తుహోమావసానేచ దోషదుష్టంతు యత్ఫలమ్
 పర్యగ్నిపఞ్చగవ్యాభ్యాం సంస్కృత్య విధిగా బుధః
 బింబం పురుషసూక్తేన కలశైశ్శాపిచ్య చ
 పద్మోణభాస్యరాశౌతు పఞ్చకుంభాన్నిధాయచ
 వస్త్రయ్యగ్రేన సంవేప్త్య ప్రతిమాస్తేషు నిక్షిపేత్
 నాళికేరామ్రపత్రాద్యైరలజ్జుత్య పృథక్కుటాన్
 పఞ్చనూక్తం జపిత్యైవ పఞ్చశాన్తిభిరేవ చ
 పఞ్చమూర్తిభిరావాహ్య సమభ్యర్చ్యైవవిగ్రహైః
 పఞ్చదగ్నిం పరిస్తీర్య పఞ్చనూక్తం హునేత్సుధిః
 ఈజ్జారాదీంశ్చ జహుయాదప్తాశీతిమతఃపరమ్
 పఞ్చవారుణమస్త్రైశ్చ మహావ్యాహృతిభిస్సహ
 పఞ్చదగ్నిం విసృజ్యైవ గురవే దక్షిణాం దదేత్
 నిష్కాఽఽహీనసువర్ణంచ వస్త్రాభరణకుణ్డలాన్
 పఞ్చతుంభజలేనైవ ప్రోక్షయిత్వా సమస్త్రైకమ్
 ప్రభూతంచ నివేద్యైవ నిత్యార్చనమథాఽచరేత్
 అనేనవిధిగా దోషోనశ్యత్యేవ నసంశయః
 తద్బింబేదేవసాన్నిధ్యం భవేదిత్యాఽహ చాఙ్గిరాః

ఏతావానేష సంప్రోక్తో జలసంప్రోక్షణక్రమః

లఘుసంప్రోక్షణనిమిత్తాని

దోషాధిక్యే సముత్పన్నే లఘుసంప్రోక్షణం చరేత్
రాష్ట్రక్షోభేచ దుర్భిక్షే త స్త్రసజ్వరదూషణే
శూదైర్వాఽథానులోమైర్వా పాషణ్డైర్భూమితేరపి

ఉదక్యయా సూతికయా పతితైర్వాథ పాతకైః
చణ్డాలాద్యైః ప్రవిష్టేచ గర్భాగారే విశేషతః
సూతైర్వా కుణ్డగోలాద్యైస్తథా దేవలకాదిభిః
శ్వకుక్కుటవరాహాద్యైః ప్రవిష్టే గార్దభాదిభిః
ఉలూఖిగృద్ధ్రకాకాద్యైః ప్రవిష్టేఽస్తర్లపే తథా
తురుష్కాద్యైః ప్రవిష్టేనా శుక్రశోణితయోరపి
విష్మూతాదేర్విసర్గేనా గర్భాగారే ఽర్థమణ్డపే
త్ర్యహాదూర్ధ్వం విహీనేతు పూజనే దీపనవర్జనే
ఏకరాత్రమతిత్రవ్య దేవేగ్రామా సరస్థితే
అగ్నిదాహేఽశనీపాతే గర్భాగారేఽర్థమణ్డపే
అన్యసూత్ర్యర్చితే బింబే స్పృష్టేనా బుద్ధిపూర్వకమ్
అన్యైరనుక్షైద్రోషైశ్చ లఘుసంప్రోక్షణం చరేత్.

లఘుసంప్రోక్షణమ్

లఘుసంప్రోక్షణం కుర్యాద్యజమానేనవై గురుః
యథార్హం పూజితః పూర్వమారంభదివసాదధః
త్ర్యహేనా ద్వియహేనాపి కృత్వాచైవాఙ్మరార్పణమ్
ఔపాసనాగ్నా శ్వోభూతే వాస్తుహోమం విధాయ చ
పర్యగ్నిపఞ్చగవ్యాభ్యాం శోధయిత్వా సమంతతః
అభిషిచ్య చ దేవేశమష్టోత్తరశ త్తైర టైః
శోధయిత్వా విధానేన వస్తువాస్తుపరిచ్ఛవాన్
పఞ్చశ్చద్యాగ్నిమాసాద్య కృత్వాఽఘారం విధానతః
కుంభపూజాం తతోకుర్యాత్సమ్యక్ ఘృతయతో గురుః
ద్వాత్రింశ త్ప్రస్థసంపూర్ణాన కుంభానాహృత్య శోధనాన్

తన్నునా వేష్టయిత్యాతు తోయైరాపూర్య మస్త్రతః
 షడ్భారధాన్యరాశౌ తు వేద్యాం సప్తదశక్రమాత్
 వస్త్రయుగ్మేన సంవేష్ట్య ప్రతిమాస్తేషు నిక్షిపేత్
 నిష్కత్రయకృతాం స్తత్ర నవరత్నాని యత్నతః
 రత్నాలాభే సువర్ణంవా ప్రత్యేకం నిక్షిపేద్ధతు
 గర్భపుష్పైస్సమభ్యర్చ్య నాళికేరామ్రపల్లవైః
 ఆయుధైః పంచభిస్తద్వత్తోరణైరప్తమజ్జలైః
 అలఙ్కృత్య గురుర్ధిమాన్ స్పృష్ట్యా కూర్చేన తాన్ ఘటాన్
 పంచసూక్తం పంచశాన్తిం తతో ద్వాదశసూక్తకమ్
 సారస్వతాది సూక్తంచ దిక్కుక్తం పంచవారుణమ్
 స్వస్తిసూక్తం జపిత్యైవ తథైవౌషధిసూక్తకమ్
 నవమూర్తిభిరావాహ్య దేవీభ్యాం సహపార్షదైః
 ద్వాత్రింశద్విగ్రహైస్సమ్యగభ్యర్చ్య తు నివేదయేత్
 పౌణ్డరీకాగ్నిమాసాద్య పరిషిచ్యచ పావకమ్
 పంచసూక్తేన జహుయాద్వ్యాపకత్రయమస్త్రతః
 అష్టోత్తరశతం తద్వదష్టావింశతిరేవవా
 ఈజ్ఞారాదీంశ్చ జహుయాద్వష్టాశీతిమతఃపరమ్
 ధాతాదిమూలహోమంచ పంచవారుణమేవ చ
 హుత్వా కూశ్మాణ్డహోమం చ సారమాత్మికమేవ చ
 పఙ్కుజైర్బిల్వపత్రైర్వా విష్ణుగాయత్ర్యా తతః
 అష్టోత్తరశతం హుత్వా పంచదగ్నిం విసర్జయేత్
 పంచాద్ధురుః పూజితస్సన్ వస్త్రాభరణకుండలైః
 కుంభమూదాయ శిరసా గ్రామమాలయమేవ వా
 ప్రదక్షిణం పరీత్యాఽథ దేవదేవస్య సన్నిధౌ
 కూర్చేనాదాయ తత్తోయం ప్రోక్షయేత్పంచమూర్తిభిః
 శుచీహోహవ్యమస్త్రేణ ప్రోక్షయేత్సర్వమన్దిరమ్
 ఉపచారైస్సమభ్యర్చ్య క్షమస్వేతి ప్రణమ్యచ
 మహాహవిః ప్రభూతం వా దేవేశాయ నివేదయేత్

బ్రాహ్మణానాం సహస్రంచ భోజయేద్గురుణా సహ
గురువే దక్షిణాం దద్యాత్సవర్ణం వచ్చనిష్కకమ్
ప్రదద్యాద్బాహుమిమిష్టాంచ ప్రోస్థపత్నస్యమాలినీమ్
దశదానం తతః కృత్వా నిత్యార్ఘ్యమథాచరేత్
ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా లఘుసంప్రోక్షణం హరేః
విష్ణుసాన్నిధ్యమాప్నోతి దోషశాన్తిశ్చ జాయతే
రాజరాష్ట్రైఃభివృద్ధిశ్చ జగత్పష్టికరం భవేత్
లఘుసంప్రోక్షణవిధిర్మయా ప్రభాషితః కిల
కాశ్యపాద్యైశ్చ మునిభిరేవమేవ ప్రచోదితః

మహాసంప్రోక్షణనిమిత్తాని

మహానిమిత్తే సంప్రాప్తే మహాసంప్రోక్షణం చరేత్
ద్వాదశాహత్యమారభ్య వత్సరాంతం విధానతః
హీనాయామర్చనాయాంచ నిత్యేనైమిత్తికే తథా
క్రియాహీనే వివర్యాసే హీనేమాసాత్సనాదికే
నిత్యస్నపనహీనేఽపి మాత్రాదానవిహీనకే
బలిహోమాదిహీనేచ సంప్రాప్తే శాస్త్రగర్భరే
ఏవమాదిషు హీనేషు వత్సరాంతం ప్రమాదతః
పార్షదాం పరివారాణామాశ్రితాలయకేవినామ్
ధ్వజారోహణపూర్వస్తు కృతే శాస్త్రోత్సవాదికే
విప్రాదిమరణే ప్రాప్తే దేవాగారే విశేషతః
గద్దభాశ్వలులాయోప్రశ్వసూకరముఖేవృతే
గజాదిమృగనాశేచ దేవాగారే ప్రమాదతః
చణ్డాలాద్యన్యజాతీనాం మరణేనా విశేషతః
ఊద్రైర్వాఽధానుభోమైర్వా పాషణ్డైః పతితాదిభిః
సంస్పృష్టే వైష్ణవే బింబే తులసాద్యైర్మలముచైః
స్పృష్టే చణ్డాలకాద్యైర్వా మహాపాతకమూర్తయైః
విమానేఽశనిపాతేనా మహాల్కావతసేఽపివా

లోహితోపలవరేచ పాంసువరే విశేషతః
 భూకంపాచ్చులితే బింబే వల్మీకస్య సముద్భవే
 శిథిలీభవనే వాపి చాప్తబద్ధే విశేషతః
 జీర్ణే స్తంభాదివతనే దేవాగారే సవీకృతే
 అగ్నిస్పర్శేచ బేరస్య మనుష్యప్రసవే తథా
 సుధాకర్మణి సర్వత్రగర్భకేహాదికే పునః
 బింబేషు గర్భకేహేవా కృమికీటాదిదర్శనే
 హాసనే రోదనేచైవ భాషణేచ విశేషతః
 స్వేదశోణితయోర్హృదపి దర్శనే వర్ణసంక్షయే
 విమానేమండపే వాఽథ యత్రకుత్రాపి వా హారేః
 దేవాగారే సముత్పన్నే దోషేష్వేతేషు వా పృథక్
 దుర్భిక్షే రాష్ట్రస్పృహ్యోభే దుర్నిమిత్తేషు చైవహి
 దుస్స్వప్నే భూమికంపేవా పరరాజాద్యుపద్రవే
 భూగుప్తే చోద్ధృతే బింబే చిరమన్యాలయే స్థితే
 అతిక్రమ్య త్రిరాత్రంతు దేవే గ్రామానరే స్థితే
 కుణ్డగోలకసూతాద్వైర్దిక్షి తైరర్చనే కృతే
 అనుక్తానిచ సర్వాణి దురితాన్యమృతాని చ
 దృష్ట్వాతు యజమానశ్చ యేతత్పురిసరే జనాః
 గ్రామస్థితాజనాశ్చైవ రాజారాష్ట్రానిచ యత్నతః
 జ్ఞాత్వా శాస్త్రోక్తవిధినా దోషజం భక్తితఃఫలమ్
 మహాసంప్రోక్షణం కుర్యాన్మహాదోషాపనత్తయే
 మహాదోషేషు సర్వత్ర మహాశాన్తిర్విధీయతే
 పూర్వం స్థాపితబింబస్య స సాధారణహేతునా
 స్యాత్పునస్థాపనం తస్మాన్మహాసంప్రోక్షణం చరేత్
 మహాసంప్రోక్షణవిధేర్నూతనస్థాపనస్యచ
 స్వల్పభేద ఇతి ప్రోక్తమృషిభిః కాశ్యపాదిభిః

మహాసంప్రోక్షణవిధిః

మహాసంప్రోక్షణవిధౌ విశేషో వ్యవస్థితే మయా

జలాధివాసరహితం నేత్రోన్మీలన వర్జితమ్
 ప్రతిష్ఠాక్షవిధానేన సర్వం పూర్వపదాచరేత్
 నేత్రయోజనే తద్వద్ధృష్టిదోష విశేషతః
 జలాధివాసనం కుర్యాదక్ష్లోరున్మీలనం పునః
 మహాశాంతివిధానస్య విశేషోఽత్ర ప్రకీర్తితః
 జగ్గమప్రతిమాస్సర్వా అధివాసపురస్సరమ్
 ప్రోక్షయిత్వా విధానేన దేవం పూర్వపదర్చయేత్
 మహానిమిత్తేనంప్రాప్తే యజమానార్థితో గురుః
 ప్రతిష్ఠాక్షాదినే విద్వాన్ ఋత్విగ్నిర్నక్షత్రాన్వితైః
 వస్త్రైరాభరణైశ్చాపి పూర్వోక్తమివ భూషితః
 ప్రోక్షణాదివసాత్పూర్వమజ్జురార్పణమాచరేత్
 ద్రవ్యాణ్యపి సుసంభృత్య యాగశాలాం ప్రవిశ్య చ
 కదళీపూగమాలాద్యైః పతాకాద్యైరలఙ్కృతామ్
 తస్మధ్యే కల్పయేద్వేదిం శయనార్థం విధానతః
 తస్మాస్తు పూర్వదిగ్భాగే కుమ్భవేదిం సలక్షణమ్
 పరితశ్చాఽగ్నికుండాశ్చ పాణ్డరీకంచ కారయేత్
 దేవాలయంచ సంశోధ్య మృప్తసిక్తోపలేపనైః
 ఆచార్యస్సప్రసన్నాత్మా యజమానార్థితో ముహూః
 స్నాత్వా స్నానవిధానేన గాయత్రీంచ సహస్రశః
 జప్త్వా ద్వాదశసూక్తాని పుణ్యాహమపి వాచయేత్
 వాస్తుహోమం తతఃకృత్వా కుణ్డేత్వోపాసనే గురుః
 పర్యగ్నిపఞ్చగవ్యాభ్యాం సంశోధ్యైవ చ సర్వతః
 గార్హపత్యాదికుణ్డేషు క్రమాదాఘారమాచరేత్
 పక్వబింబసమాకారఘటానాం పఞ్చవింశతిమ్
 తన్నా త్రిపుతా వేప్త్య శోధయిత్వా సుధూపితాన్
 ఆదాయ మస్త్రవద్దివ్యం జలమాహృత్య యత్నతః
 పూతాభిరద్భిరాపూర్య నాళికేరామపల్లవైః
 అలఙ్కృత్య తథాకూర్మైర్గంధపుష్పాక్షతాదిభిః

యవైర్వా ప్రహిభిర్వా ఒధవేద్యాం ద్వాదశభారకైః
 ఆస్తీర్య తేషు సంస్థాప్య పృథగ్వస్త్రేణ వేష్టయేత్
 సౌవర్ణప్రతిమస్తత్ర పఞ్చనిష్కకృతాః పృథక్
 గజకూర్మాదిరూపాణి వవరత్నానిచ క్షిపేత్
 ధ్యానమార్గేణ కుంభేషుమధ్యమాదిషుచక్రమాత్
 నవమూర్తిక్రమేణైవ మస్త్రేణావాహయేద్గురుః
 వేద్యథస్తేషు కుమ్భేషు చేన్ద్రాదీనప్రదికృతీన్
 ఆవాహ్య గంధపుష్పాద్యైశ్చమభ్యర్చ్య నివేదయేత్
 సహస్రకలశైస్సాన్నిప్య శ్చపనోక్తప్రకారతః
 సౌవర్ణం కౌతుకం బద్ధ్వా ప్రతిష్ఠాకవిధానతః
 శయ్యావేదిం సమభ్యుక్ష్య పఞ్చతలాపస్పృకల్ప్యచ
 శాలిప్రహీయవైశ్చాపి షడ్భరైశ్చ పృథక్పృథక్
 తదర్థైస్తణులైశ్చాథ తదర్థైశ్చ తిలస్తథా
 ఉపర్యపరిచాస్తీర్య చర్మజాదీన్ సమాస్తరేత్
 శయనే శాయయే ద్వేద్యానూత్సనం బింబముక్తవత్
 కూర్మాధివాసం కుర్వీత ధ్రువమాత్రం యది క్రమాత్
 వేదానధ్యాపయేద్దిక్షు ఋచాంప్రాచీరితి శ్రుతిః
 గార్హపత్యాదికుణ్డేషు ప్రతిష్ఠాకవిధానతః
 ఋత్విగ్భిః కారయేద్ధోమం తత్తద్దైవత్యపూర్వకమ్
 గురుస్సభ్యాఽగ్నిమాసాద్య పరిషిచ్య చ పావకమ్
 పఞ్చసూక్తం క్రమేణైవ మహావ్యాహృతిపూర్వకమ్
 వ్యాపకత్రయచుస్త్రించ విష్ణుగాయత్ర్యా పునః
 అష్టోత్తరశతం హుత్వా వ్యాహృత్యాచ తథైవచ
 తతోఽబ్జాగ్నిం సమాసాద్య పఞ్చసూక్తైస్సహైవ తు
 ధాతాది మూలహోమంచ పఞ్చనారుణసంయుతమ్
 మహాశాన్త్యుక్తమన్త్రాగ్నిశ్చ త్తిరావర్త్య హునేత్తతః
 కుంభవేదిం సమాసాద్య మభ్యర్చ్య రాచ్యప్రవిగ్రహైః

స్పృష్ట్యాకూర్చేన తత్కుమ్భాన్ ఋత్విగ్భిస్సహవై గురుః
 ఆత్మసూక్తం జప్తిత్వైవ పఞ్చసూక్తమతఃపరమ్
 స్వస్తిసూక్తంచ దార్ద్రంచ రాత్రిమేకాక్షరం తథా
 అష్టదిక్పాలసూక్తాని పఞ్చశాన్తిమతఃపరమ్
 ఆపోహిరణ్యవర్ణాభ్యాం పావమానీభిరేవ చ
 జప్త్వా ద్వాదశసూక్తం చ తతస్సభ్యాసలే క్రమాత్
 హోత్రప్రశంసనం కుర్యాత్సర్వం హోతా తు పూర్వవత్
 చతుర్మురిక్రమేణైవ సహస్రాహుతీనా సహ
 యద్దేవాద్యైశ్చ కూశ్మాణ్డైస్సర్వదైవత్యమన్త్రైః
 హుత్వా తు దోషశాన్త్యర్థం లాజైస్తద్వత్తిలైరపి
 సాపూపైర్విష్ణుగాయత్ర్యా హుత్వా కుణ్డేషు పూర్వవత్
 అష్టోత్తరశతం తద్వదష్టావింశతిరేవ వా
 పరిషేకం తతఃకృత్వా పౌణ్డరీకే విశేషతః
 పద్మైర్వా బిల్వపత్రైర్వా విష్ణుగాయత్ర్యా తతః
 అష్టోత్తరసహస్రంతు ఘృతేనాప్లుత్యవైహుసేత్
 పారమాత్మికసమైశ్చ ఈజ్జా రాద్యైశ్చ యత్నతః
 అష్టాశీతిం తతోహుత్వా మహావాహృతి పూర్వకమ్
 హుత్వా తద్దోషనాశాయ రాజరాష్ట్రాభివృద్ధయే
 సభ్యాగ్నిం పౌణ్డరీకాగ్నిం హిత్వాన్యేష్వన్తహోమకమ్
 సృత్తగీతాదివాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం నయేద్గురుః
 ప్రాతస్నాత్వా విధానేన కలశైస్సంపనం చరేత్
 పఞ్చసూక్తైశ్చ సంస్నాప్య పఞ్చశాన్తిసమన్వితమ్
 పశ్చాద్దేవమలఙ్కృత్య సువస్త్రాభరణాదికైః
 గన్ధపుష్పైస్సుగన్ధైశ్చ యావన్నేత్రమసఃప్రియమ్
 ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే కంఠమాదాయ దేశికః
 స్వస్తిసూక్తం జపన్తామమాలయంవా ప్రదక్షిణమ్
 కృత్వా దేవాగ్రతఃకుంభం ధాన్యశీరే నివేశయేత్

యజమానేన శక్త్యావై గురుస్సంపూజితస్తథా
 కుర్యాదనస్తరోక్తాంశ్చ సంస్కారాన్భగవత్ప్రియాన్
 వస్త్రైరాభరణైశ్శుభ్రైః కుండలైశ్చ విశేషతః
 యజమానస్సంపూజ్య పశుభూమ్యాదిభిర్గురుమ్
 గురువే దక్షిణాందద్యాన్నిష్కాణామేకవింశతిమ్
 ఋత్విగ్భ్యశ్చ తథాదద్యాత్సుప్రీతో భగవాన్హరిః
 గురుః పశ్చాత్సమానాహ్య సమభ్యర్చ్యాప్తవిగ్రహైః
 మహాహవిర్నివేద్యైవ పాయసాపూపసంయుతమ్
 సాఽజ్యం సవ్యజ్జనం దత్వా ముఖవాసం నివేదయేత్
 పుష్పాక్షాలిం తతోదత్వా క్షమస్వేతి ప్రణమ్య చ
 సహస్రంబ్రాహ్మణానాంచ భోజయేచ్ఛాన్నిహేతవే
 దశదానం విశేషేణ దేవప్రీతికరం భవేత్
 ఏవమాచ్యాదశాబ్దాత్తు ప్రతిష్ఠామాచరేత్తతః
 పునస్థానవసంస్కారాత్ప్రియశ్చిత్తం సహీతరత్
 తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన శాస్త్రోక్తం సర్వమాచరేత్
 ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా విష్ణోస్సంప్రక్షణత్రయమ్
 ప్రతిష్ఠాఫలమాసాద్య వైష్ణవం లోకమాపున్నయాత్
 (ప్రక్షీర్ణాధికారే)

పునర్బాలాలయనిమిత్తమ్

అథ పునర్బాలాలయవిధిం వక్ష్యే మహాబేరే విమానేచ పతితే
 జీర్ణే భిన్నే అజ్ఞహీనే అశనిహతే వాతాహతే క్షీణవర్ణే గర్భాలయస్థల
 భ్రంశే స్థానగర్భపీఠవినాశే చణ్డాలాద్యస్పృశ్యప్రవిష్టేవా అచిరాదేవ
 బాలాలయే దేవం ప్రతిష్ఠాపయేత్.

ప్రతిష్ఠాప్రకారః (ప్రథా నాగ్నోమహాశాస్త్రీ)

ఆలయాభిముఖే బాలాగారాగ్రే వా పూర్వవద్యాగశాలాం
 కృత్వా తోరణాద్యైరలఙ్కృత్య సంభారాన్ సంభృత్య స్థాపకానృత్వి
 జశ్చ వరయేత్. యాగశాలామధ్యే శయ్యావేదిం తద్భిత్తినమానాం చతు

రశ్రాం పాదహీనాం అర్థహీనాం వా తత్తురీయాంశోత్పేధాం కృత్వా
 పూర్వవత్పంచాగ్నీన్ త్రేతాగ్నిం ఏకాగ్నిం వా సజ్జల్ప్య పర్యగ్ని
 పంచగవ్యాభ్యాం యజ్ఞాగారం బాలాగారం చ సంశోధ్య పుణ్యాహం
 వాచయిత్వా అగ్నికుణ్డేషు ఆఘారం హుత్వా ప్రధానాగ్నిం పరిషేచ్య
 విష్ణుగాయత్రీం వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్త మేకాక్షరాదినూక్తం
 శ్రీసూక్తం మహీసూక్తం పంచవారుణం జయానభ్యాతానాన్
 రాష్ట్రభృతో మిందాహుతీ విచ్ఛిన్నం సమృద్ధించ వైష్ణవయుక్తం
 హుత్వా విష్ణుగాయత్ర్యా శ్వేతాజ్ఞం బిల్వపత్రంవా ఆజ్యాకమహోత్తర
 శతం జహుయాత్. ఏతత్సర్వదోషోపశమనం భవతి.

కుమ్భాశోపనిషత్కారః

పశ్చాద్దాత్రిపూజావసానే దేవం పశేషతోఽభ్యర్చ్య హవిర్ని
 వేద్య కాతుకాదిషు శక్తిం మహాబేరే సమారోప్య తత్కాలే పూర్వ
 వత్కుమ్భమాహృత్య తన్నునా పరివేప్త్య “సుచీరోహవ్యా” ఇతిప్ర
 ఙ్గాశ్య ధారాస్విత్యపామృతృననం కృత్వా అద్భిగాపూర్వ “ఇదమాప
 శ్చివా” ఇత్యభిమృత్య వత్ప్రయుగ్మేనావేప్త్య నవరత్నపంచాయుధాఽష్ట
 మజ్జలపర్మచిహ్నాని విష్ణుగాయత్ర్యా పృథక్ పృథక్ ప్రక్షిప్య అభ్య
 స్రం ప్రవిశ్య దేవాఽగ్రే ధాన్యోపరి కుమ్భం సన్న్యస్తోత్రరాఽభిముఖ
 ఆసిత్వా సమాహితో దేవం ధ్యాయన్ ఏవం ప్రార్థయేత్.

“అసర్వమేతత్త్వదేహం జీర్ణం తూర్ణం వ్యపోహ్యచ

కింఞ్చిత్కాలంచ దేవేశ త్వయాత్రస్థీయతాం విభో

యావద్దయం ననం కృత్వా ప్రతిష్ఠాం కారయామహే

ప్రసాదం కురు తావత్త్వమస్మిన్నేహే జగత్పతే

ఇత్యుక్త్వా త్ర్యబ్దం ద్వ్యబ్దం అబ్దంవా కాలావధిం సజ్జల్ప్య కుమ్భేఽం
 భసి దేవం దేవ్యాదిసర్వపరిషత్సహితం ధ్యాయన్నానాహ్య ఆచార్య
 శ్చిరసా కుమ్భం ధారయన్ అగ్రతోగచ్ఛేత్. తదను స్థాపకా బింబా
 న్యాదాయ యజ్ఞాలయే స్నానశ్చభే ప్రక్షిప్త్యా పూర్వవచ్ఛతుర్దశ
 కలశైస్సంస్నాప్య వస్త్రాద్వైరలజ్జుత్య అభ్యర్చ్య శయ్యావేద్యాం
 ధాన్యోపరి పూర్వవత్పంచాశయనాసి వాసాంసివా ఆస్తీర్య ప్రతిస్రం

బద్ధ్యా తద్దేవ శాయయిత్వా ఉత్తరాచ్ఛాదనం కృత్వా ప్రథానాఽగ్నిం పరిమిచ్య పూర్వవద్ధాత్రం ప్రశంస్య ఆవాహనాదీని కృత్వా అగ్నిషు పూర్వవదుక్తహోమం హుత్వా ప్రథానాగ్నా సువేణాఽఽభ్యమాదాయ విష్ణుగాయత్రీం వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం ఏకాక్షరాదిసూక్తం శ్రీభూమిదైవత్యంచ త్రిష్టుత్వా పశ్చాత్సర్వదైవత్యం తదాలయగతపరిషదైవత్యంనా హుత్వా రాత్రిశేషం వ్యహోహ్య ప్రభాతేన్నాత్వా దేవాగారం ప్రవిశ్య దేవం ప్రణమ్య దేవం ప్రణవేనోత్థాపయేత్. ఆచార్యాదీన్ సంపూజ్య దక్షిణాం దద్యాత్.

అగ్నిం ప్రజ్వాల్య స్విష్టాకారం పూర్ణాహుతించ హుత్వా అగ్నిం విసృజ్య ఆచార్యః శిరసా కుమ్భం ధారయన్ శకునసూక్తం జపన్నగ్రహో గచ్ఛేత్. స్థాపకాహస్తాభ్యాం దేవమాదాయ సర్వవాద్యసమాయుక్తం సర్వాలజ్కారసంయుక్తం ణోయధారాపురస్సరమాలయం పరీత్యాఽభ్యస్తరం ప్రవిశ్య స్థిరరాశిం విహాయ “ప్రతద్విష్ణు” రితి మన్త్రేణ ప్రాణవీరే దేవం ప్రతిష్ఠాప్య దక్షిణే దేవీం శ్రియం వామే హరీణీంచ తత్తన్మన్త్రేణ సంస్థాప్య దేవపాదం స్పృశన్ విష్ణుసూక్తం జప్త్యా పూర్వవదక్షరన్యాసాదీని కృత్వా “ఇదంవిష్ణు” రితి కుంభస్థాం శక్తిం కూర్చేనాదాయ “ఆయాతుభగవా”నీతి కాతుకస్య మూర్ధ్ని “విష్ణుమావాహాయామీ”తి సంస్థాప్య ఆవాహయేత్. దక్షిణే దేవీం శ్రియం వామే హరిణీమిత్యానాహ్య దేవం పరితోఽభ్యస్తరపరిషద్దేవాన్ బ్రహ్మణం శజ్జరం పూజకమునించ ఆవాహ్య గర్భాలయే కాతుకాద్దక్షిణే వామేనా ముఖమన్త్రపదక్షిణేవామేనా స్పృశన్ తస్య బలిబేరాణి సంస్థాప్య కాతుకాదావాహయేత్.

జీర్ణబేరపరిత్యాగః

అథ జీర్ణబేరపరిత్యాగవిధిం వక్ష్యే ధ్రువబేరన్యోఽభ్యసానే సద్యస్తద్బేరత్యాగం కుర్యాత్. నకుర్యాచ్ఛేత్ కర్తారాగకయోర్గ్రామస్యచ మహాద్భయంసాత్. తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన జీర్ణం సర్వం సంశోధ్య నవవస్త్రైరాచ్ఛాద్య దగ్ధరజ్జగిర్భద్రా బ్రాహ్మణైరేవ వాహయిత్వా సముద్రగాం నదీమన్యదశోవ్యజలాశయంనా గత్వా తత్తీరే ప్రపాం

కృత్వాఽగ్నిహోసాననమాధాయాఘారం హుత్వా వైష్ణవం శతశో
హుత్వా “దధ్యస్వాహే” త్యజహోమం వ్యాహృత్యన్తం హుత్వా
వస్త్రబద్ధం విమోచ్యాఽచార్యః స్రాజ్ముఖ ఉదజ్ముఖోవా వారుణం
వైష్ణవం చ జప్త్వా తజ్జలే ప్రక్షిప్య తత్తేజోన్నానం కుర్యాత్.

దారవంచేదేనమేన కృత్వా హుత్వా దాహయిత్వా తద్భస్మ
జలేప్రక్షిపేత్.

దేవ్యాది పరిషద్దేవానాం తత్తస్మంత్రం వైష్ణవం చ హుత్వా
తథైవ తస్మిన్ జలేప్రక్షిపేత్సౌచాచార్యదక్షిణం దత్వా ఽఽలయ
మావిశేత్.

ఇతి ఉత్తరకథాయామ్

ద్వితీయభాగః

ఫలశ్రుతి ప్రకణమ్

అథ విమానవిధానం వ్యాఖ్యాన్యమః విమానమిత్యత్ర విష్ణోః తద్విమానార్చనా పుణ్య సర్వక్రతుఫలప్రదా సర్వజన్యా చిరస్థాయినీ, విష్ణుపూజాం వినా చేదాః శాస్త్రాణ్యచారసమ్మదః శుభదానభవన్తి. యథా ఆదిత్యం వినా లోకా నమనోహితా యథేంద్రియాణ్యకర్మణ్య తాం యాన్తి అతః సర్వప్రయత్నే నేన్దిరేశస్య మద్ధిరం సుద్ధరం కృత్వా భగవన్తం ప్రతిష్ఠాప్య పరాత్పరం తల్లోకమవాప్నుయాద్వైష్ణవం పదమ్, “తద్విష్ణోః పరమం పదం నదా ప్యుచ్చి సూరయ” ఇతి విష్ణోర్మద్ధిర మిత్యక్త్వా వాలుకైర్వాఽకాకల్పితమప్యోఘోఘనాశకృత్ కింపునర్వి ధినేష్టకాదికృతమ్? తపోభిశక్త్యభిః పుష్టిర్వాన్యైః. రాన్పుయాద్వైష్ణవం పదమ్ భక్త్యైవ నినయేన్నాన్యైః.

భక్తిరేవ పరాపుణ్య భక్తిరేవ శుభప్రదా తృప్తానైతరణీ యానం సంవర్తకాతివృష్టిరన్య కామహాలాహలాఽగ్న్యమృతధారా సజ్జల్పబీజహః దేహబంధమోక్షప్రదాయినీ సజ్జల్పకణ్ఠకావిద్ధవిశల్య కరణీ యోగర్థ్యజ్జురవర్జస్యస్త్రిక్రకచచ్ఛేదరోపసంజ్ఞేవనీ దుఃఖత్రయజాల భేదినీ సుఖచింతామణిప్రదా స్మర్తృణాం భక్తిరేవం పరిజ్ఞాయానిత్యసు ఖమస్వస్థం జలబుద్బవనసాస్థిరం రోగదుఃఖాకరం పూత్యమేధ్యవినిర్మిత మాశాపాశశతైర్బద్ధం తృప్తాంశుసముజ్జ్వలమేతద్దేహం క్షణాద్ధిత్వా సర్వ సిద్ధిఫలప్రదం సర్వజేనైరభిష్టుతంసర్వయోగిభిరర్చితంసర్వవేదార్థవేదితం పరాత్పరతరం పుణ్యం వైష్ణవం పదం ప్రాప్నుయాదితి సజ్జల్పస్య విధిదృష్టవిధానేన శక్తితః కర్తుమారభేత.

సజ్జల్పమాత్రాదేన దశపుష్పార్పక దశాపరానాత్మానంబం నయే న్నోకాల్పార్పక దేవస్మృతం దేశం పరీక్ష్య తల్లోకాక సజయిష్యతి. అతః కర్తిరేవ ప్రేమస్థానం గ్రహ్యపద్యే కృతే విష్ణులోకం స్థాపితే తైషికే విష్ణోః సామీప్యం దేవబింపే కృతే భృగ్వత్రిసదృశం పదం మద్ధిరేకల్పితేన నాలోక్యం సంశజాయాన్తి. తత్రైవ విమానే సమాప్తే

సారూప్యం దేవరూపే కృతేబేరే తద్వంజాతాః సారూప్యం బిష్ణుప్రతి
ష్ఠితే సమ్యగ్విధినా తద్వంశజాతానాం పత్నీనాం కులజాః మాతృవంశజాః
భృతృవంశభవాశ్చ విష్ణురూపధరాః సామ్యస్సర్వేభవన్తి. సమాప్తే
వైష్ణవయాగే భోగైశ్చర్యం ప్రతిష్ఠితే త్యక్త్వా కలేబరం. సదృశ్యజ్ఞచక్ర
ధరః శ్యామలాజ్జత్తుర్బుజః శ్రీవత్సనక్షాః భూత్వా నైవతేయభుజమా
రూఢః సర్వదేవనమస్కృతః సర్వాకానతీత్యాసా విష్ణోః
సాయుజ్యమాపున్నయాత్. అన్యలోకగతాః సర్వే పునరావర్తినః
విష్ణులోకగతానాం నాస్త్వావృత్తిః. విమానమహాబేరకాతుకవిష్ణుస్థాపన
వవకర్మకర్తారః పనతే విష్ణురూపధరా విష్ణులోకే ప్రతిష్ఠితాః తేషాం
చావ్యధిక పుణ్యవాన్ భోగదాతాభవతి. స్థణ్ణిలేవా జలేవాప్యాశయేవా
ధ్యాత్వా దేవం సమస్కృత్యోక్తమార్గేణ సర్వపాపవినిర్ముక్తో విష్ణు
లోకం సగచ్ఛతి. కింపునర్మద్విరం కృత్వా శాశ్వతపూజాకర్తృత్వామ్,
పుణ్యాభిక్షిః తస్మాదేవం విదిత్వా లోకక్షయోద్భవపుణ్యపాపఫలాధార
సుఖముఖి ప్రసర్తనం సత్త్వపత్యధనాదీనామసారతాం పరిజ్ఞాయ
విహికాముష్మిక విజ్ఞానహేతుక మనశ్శరీరమప్రభేద్యమనాదిమధ్యాస్త
మార్ద్రంశబ్దం ప్రమాణమూలమ్యై తస్మాద్రూపం సర్వార్థసాధకం భుక్తి
ముక్తిఫలప్రదమప్రతర్క్యమసనద్యమసౌగుఘ్నం వైఖానసమిదంశాస్త్ర
మితిజ్ఞాత్వా అన్యోన్యాపాకృతిహేతుగ్రహీతానుమితానయథార్థాన్
నల్పశ్రుతివిప్రవిభితానదృష్టానదృష్టఘ్నానవిచారపేశలాంస్తర్కాన
సోహ్యత్రద్భాభిక్షిం పురస్కృత్య వైఖానసశాస్త్రసిద్ధం యథాశక్త్యైరభేత్.

ఇతి ఉత్తరపీఠికాగమః

స్వీ తీ య థా గా

శ్రీ

శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణేనమః

బృహ మోక్ష

శ్రౌత స్మారాదికం కర్మ నిఖిలం యేన సూత్రితమ్
తస్మై సమస్త వేదార్థ విదే విఖనసే నమః॥
శబ్దబ్రహ్మకృతాధియోగ విభవా స్సాక్షాత్కృతా త్యేశ్వరాః
శ్రీవైఖానస ధర్మశాస్త్ర నిర్ణయా యేనైమిశీయా లయాః॥
యేతత్త్వ ప్రతిపాదకాః కృతధియో యేవిప్రనారాయణాః
ప్రఖ్యాతాః పరిషత్సు వేదవిదుషాం తేభ్యో నమ స్కుర్మహే॥
దేవేశస్య విరాజమాన వపుష స్సేవార్థ మాగచ్ఛతాం
విప్రాణాం సకలాగమార్థ విరుచాం రాజ్ఞాం ప్రభూణాం సతామ్॥
(శ్రీమద్ధామనివాసినాం హరిమఖం కర్తుం సముత్సహినా
మాశీర్వాద మహంకరోమి విదుషాం సబ్రహ్మఘోషాహ్వయమ్॥

సబ్రహ్మ పరిపూర్ణోభవతు ఏతద్దేశాధిపో రాజా అఖిలభవన
భూపాల మౌళిమాలాలంబ్యుత పాదపద్మః కర్ణకల్పక కాలమేఘ రత్నా
కర సురభి చింతామణి ప్రభృతి మహనీయా ఇన వదాన్యవీవ భవతు.
సరాజా, చతురానన పరిమితాయు రారోశ్వత్సర్యసంపన్నో భవతు.
సరాజా, అతల విశిల సుతల నిశిల ప్రతల మహతిల రసాతల పాతాల
భూ ర్భువ స్సువ ర్మహ ర్జన స్తప సృత్యలోక సురపద హరిపద బ్రహ్మ
పద బ్రహ్మపదాది సమస్తభువన వ్యాప్తయస్కో భవతు సరాజా,
నల సృగ సహుష నాభాగ జనక దిలీప రఘు దశరథ మను మాన్ధాతృ
యయాతి ధుంధుమార భరత భగీరథ పురు పునూరవ ప్రభృతి ప్రాచీన
చక్రవర్తి సమాన చరితః తత్సదృశ పరాక్రమ ఏవ భవతు సరాజా,
అంగ వంగ కళింగ కోంకణ గాన్ధార కాశ్మీర కాంభోజ ద్రామిడా వ్రీ
జిన జోనక మాగధ మాలవ సింహళ తులు తురుష్క కేరళ కేకయ

పాంచాలప్రముఖ పార్థివమకుట మణికిరణ నితర సీరాజిత వీరసింహాసనస్థ
 ఏవ భవతు. సరాజా, రథ గజ తురగ పదాతి లక్షణ చతురంగ బల
 సమృద్ధివ భవతు సరాజా, నిజభుజ బలనియమిత నిఖిలారాతి వర్గవ
 భవతు. తస్యరాజ్య స్పర్వా మహిమ్యః, లక్ష్మీసమాన సౌందర్య సౌకు
 మార్యవత్త్వ భవన్తు తస్యరాజ్య స్సర్వే అమాత్యాః, సదానుకూల్య
 సంపాదన సముత్సుకా భవన్తు. తస్యకుమారా స్సర్వే శత్రువక్ష యుద్ధ
 మధ్యే షణ్ముఖసదృశ పరాక్రమవన్తో భవన్తు. తస్యకుమారా స్సర్వే,
 ధర్మపుత్ర భీమార్జున నకులసహదేవవ త్వగస్పరం స్నేహపరవశా
 భవన్తు. తస్యకుమారా స్సర్వే. వేదవేదాంగ స్మృత్యాగ మేతిహాస
 పురాణ పట్టమయ జ్ఞాన యోగశాస్త్ర త్కాశాస్త్ర సీతీశాస్త్రా
 యుర్వేద ధనుర్వేదాయుషశ్రమా స్త్రుప్రయోగ సంగ్రామ కావ్యపాటక
 కవిత్వ వీణావేణ భేరిమృదంగాది వాద్య అక్షర లేఖ్య చిత్రకర్మ ప్రశస్చే
 దన ద్యుతేన్ద్రజాల మసేన్ద్రజాల నష్టముష్టిచింతన లాభాలాభ
 స్వేచ్ఛావిగ్రహ కాశగమన పరకాయప్రవేశ సాముద్రిక నానాదేశ
 భాషా శ్వపరీక్షా గజపరీక్షా రత్నపరీక్షా నారీపరీక్షా భూషణ భుజన
 పరీక్షా మస్త్రవాద రసనాద గన్ధవాద విషహరణ శత్రోషధ వశ్యాక
 ర్షణ మోహనోచ్ఛాటన మారణ విద్యేషణ వ్యాధిజననా గ్నిస్తమ్భన
 జలస్తమ్భన వాక్తమ్భన సేనాస్తమ్భన వాయుస్తమ్భన శుక్రస్తమ్భన
 గణిత వార్తా సామర్థ్య శౌర్య శకునజ్ఞానాఖ్య చతుష్టపి కలా కపుటా
 భవన్తు. సబ్రహ్మ భవతు. అయం దివ్యదేశః ధనధాన్య సమృద్ధో భవతు.
 అయం దివ్యదేశః, తిరస్కృతా సత్కృతః పుష్కలస్సత్య పుణ్యపుష్కలో
 భవతు. అయః దివ్యదేశః ఆధివ్యాధి విముక్తో భవతు. అయం దివ్య
 దేశః పుణ్యోత్సవ చయోద్భృత మహితధ్వజపటమకూలమాలాలంకృత
 మనోహర దివ్యోద్వాన విద్యోత్తితో భవతు. అయం దివ్యదేశః, అనవ
 రత పరివహ స్నిర్మలోదక పరిపూరిత తటాక వారి భరిత సావకాశ
 సావధారణ ధరణీసంవర్ధమాన సస్యసంపన్నో భవతు. అయం దివ్యదేశః
 చంద్రన చమ్పక విజ్జుల మందార హింతాల తమాల రసాల కకుభ కుటజ
 లికుచ నాలికేర నారంగ పూగ పున్నాగ పాటల పనస కదళీ కపితా
 శ్వేత న్యగ్రోధ మహీరుహమాలా మనోహరో ద్వాన విద్యోతమానో

భవతు. ఏత ద్దివ్యదేశాంతర్భూతా స్సర్వే ద్విజాః వేదవేదాంత
 భాట్ట ప్రాభాకర న్యాయేతిహాస పురాణ వైశేషిక ముషిత సమాశ్రిత
 సన్దేశ సన్దోహా భవన్తు. ఏత ద్దివ్యదేశాంత ర్భూతా స్సర్వే బ్రహ్మ
 చారిణి, ప్రాతస్సన్నిన వ్రతస్సన్న సన్ద్యోపాసన స్వాధ్యాయ సమిధ్ధోమ
 భైక్షాచరణ మేఖలోసవీతాజిన దణ్డధారణాది బ్రహ్మచర్య కర్మ నిరతా
 భవన్తు. ఏత ద్దివ్యదేశాంతర్భూతా స్సర్వగృహస్థాశ్రమిణఃబ్రహ్మయజ్ఞ
 దేవయజ్ఞపితృయజ్ఞ భూతయజ్ఞమనుష్యయజ్ఞాఇత్యుక్త పశ్చిమహాయజ్ఞ
 నిరతాభవన్తు. తేసర్వే స్థాలీపాకాగ్రయణాష్టకాపిణ్డపితృయజ్ఞమాసిశ్రాద్ధ
 వైత్ర్యాశ్వయుజీ త్యుక్త సప్తపాకయజ్ఞ నిరతాభవన్తు. తేసర్వే అగ్ని
 ధేయాగ్నిహోత్ర దర్శపూర్ణమాసా గ్రయణేష్టి చాతుర్మాస్య నిరూఢ
 పశుబన్ధసాత్రామణీ త్యుక్త సప్తహవిర్యజ్ఞ నిరతాభవన్తు. తేసర్వే అగ్ని
 ష్టోమా త్యగ్నిష్టోమోక్త్య షోడశీ వాజపేయూతిరాత్రాప్తోర్యా మే త్యుక్త
 సప్త సోమయజ్ఞనిరతా భవన్తు. అయం దివ్యాలయః, సౌవర్ణనిర్మాణ
 దహుణిమన్వభాన ధనశ సౌధ ప్రదేశ సంపాదిత పరభాగ సంపాద్య
 సౌభాగ్య భాసరభసం సంపాదయో భవతు. అయం దివ్యాలయః కనక
 మయ ప్రాకార మృగ్ధాన గోపురాది పరిమృతో భవతు. అయం దివ్య
 లయః అన్తగోష్ఠీపీఠో పాన జగతీ కుముదకర్ణపట్టికా పాదప్రస్తర
 గ్రీవాశిఖర రాసికా ముద్రగాసికా నల్లీవేదిన్కున్దామ్బుజవర్గ సింహ కర్ణ
 కూట స్థాప్యాది పరిమృత ప్రలీనకవిమాన చిత్రశిల్పవిమాన సోమ
 చ్చంద్రవిమాన ఉరగచ్ఛంద్రవిమాన సూర్యవర్తవిమాన బ్రహ్మవర్త
 విమాన నన్ద్యావర్తవిమాన దేవావర్తవిమాన శశ్యావర్తవిమాన
 మమూరావర్తవిమాన బ్రహ్మవర్తవిమాన సతతశ్రవిమాన దీఘా
 చతురశ్రవిమాన అష్టాశ్రవిమాన ఉల్ఫుల్లివిమాన గరుడాకారవిమాన
 శ్రీనాగ్నికృత్తివిమాన ప్రణవాకారవిమాన ఆనన్దాఖ్యవిమాన కూటా
 కారవిమాన కుమ్భాకారవిమాన తీలకవిమాన బాలేన్ద్రవిమాన
 త్రికూట విమాన పాశకవిమాన పద్మజవిమాన (త్రికూటవిమాన)
 చతుస్కుటవిమాన నిబృంహవిమాన పరిబృంహవిమాన ఇలావర్త
 విమాన గోకర్ణవిమాన నాగరవిమాన ద్రామిడవిమాన వేసరవిమాన
 హంసమాలావిమాన గజాశ్రయవిమాన నాగహస్తవిమాన మహాశంఖ

విమాన మహాపద్మవిమాన పద్మభద్రకవిమాన స్వస్తికవిమాన
 మయూరాకారవిమాన భూతాకారవిమానసూర్యాకృతవిమాన స్థానక
 విమాన ఆసనవిమాన శయనవిమానా ద్యనేకవిమానా ద్యనేకవిమాన
 తుల్య ఫలప్రదోభవతు అయం దివ్యాలయః ఏకప్రాకార ద్విప్రాకార
 త్రిప్రాకార చతుఃప్రాకార పంచప్రాకార షట్ప్రాకార సప్తప్రాకార
 చతుర్దశభిషీత చతుర్లోపురప్రాకార స్వర్ణరూపితప్రాకార రజతమయ
 ప్రాకార తామ్రబోహ సుఘటిత ప్రాకార అయోమయ ప్రాకార
 వజ్రవైడూర్యాది సువరత్నచిత్రిత ప్రాకారా ద్యనేకప్రాకార పరివేష్టితో
 భవతు. అయం దివ్యాలయః ఏకతల త్రితల పంచతల సప్తతల నవత
 లైకాదశతలా ద్యనేకతల గోపురపరికర్షితో భవతు. అయం దివ్యాలయః
 వితన్యమాన మణిమూర్తిక విద్యోతమాన కాంచనమయ చతుస్తమ్భ
 మధ్యనిహిత నానామణిమయ శిబికామనోహరో భవతు. అయం
 దివ్యాలయః భేరిమర్దశ ధక్కాపటహ వల్లరీముఖరిత నారీజన సృతగీత
 వాద్య నిబిడితో భవతు అయం దివ్యాలయః, స్వర్ణశాలారత్నశాలా
 రజితశాలా భోజనశాలా పచనశాలా అవగాహనశాలా స్వాభ్యాస
 శాలా సమలజ్ఞుతో భవతు. అయం దివ్యాలయః గర్భిణీహ స్తరాలా
 ర్థమణ్ణప్రదక్షిణమణ్ణపన్న తగీతవాద్యమణ్ణపక్షిద్యానమణ్ణపన్నానమణ్ణప
 యోగమణ్ణప్రశీపుష్పయోగమణ్ణపసర్వాలంకారమణ్ణపభోగమణ్ణపభోజ్య
 మణ్ణప శయనమణ్ణప ఏకాంతమణ్ణప వేదశాస్త్రానువచన మణ్ణప వ్యవహార
 మణ్ణప శ్రీచూర్ణ కృష్ణగంధోత్సవ మణ్ణప జలక్రిడామణ్ణప గరుడ గజతుర
 గాది యానారోహణా పరోహణమణ్ణప యజ్ఞమండప చిత్రమణ్ణపతస్త్ర
 మణ్ణప వినోదమణ్ణపవనమణ్ణప గిరిమణ్ణపత్యాగదానమణ్ణపతీర్థదానమణ్ణప
 స్ఫటికమణ్ణప స్వర్ణమణ్ణప రజితమణ్ణప నవరత్నమణ్ణప అస్థానమణ్ణప
 చతుస్తమ్భమణ్ణప షోడశస్తమ్భమణ్ణప శతస్తమ్భమణ్ణప సహస్రస్తమ్భ
 మణ్ణప అనేకస్తమ్భమణ్ణప ఉపరిమణ్ణపా ద్య ల జ్ఞుతో భ వ తు.
 ఏత నిత్య దేశాంతస్థానా స్సర్వే బ్రాహ్మణక్షత్రియ వైశ్య యోద్రా
 స్సర్వే సమస్తాః స్వస్వధర్మేభ్యః సంతతానంతరా శాస్త్రోక్త ధర్మాయు
 ర్భాగ్య భాజో భవన్తు. ఏత దక్షిణార్కప్రభృతి మహా
 ప్రతిపావసానాస్త మనుష్మిత సుర్యః క్రియాకలాపః అవికలః అభ్యుదయా

వహాభవతు. నిత్యోత్సవో భవతు. నిరామయో భవతు. “కాలేవర్షతు
 వర్జన్యః పృథివీ సస్యశాలినీ దేశోయంత్రోభరహితో బ్రాహ్మణా స్సమ
 విర్భయాః స్వకాలే భవితా వృష్టి ర్గేశస్య నిరుపద్రవః సమృద్ధా
 బ్రాహ్మణాస్సన్తు రాజాభవతు ధార్మికః సర్వేచ సుఖిన స్సన్తు సర్వే సన్తు
 నిరామయాః సర్వే భద్రాణి పశ్యన్తు మాకశ్చి త్పాప మాపుష్యాత్.
 స్వస్తి ప్రజాభ్యః పరిపాలయంతాన్త్యాగ్యేన మార్గేణ మహీం మహీశః
 గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభమస్తు నిత్యం లోకా స్సమస్తా స్సుఖినో భవన్తు.”

హరిః ఓమ్

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

బ్రహ్మ మేషః (శ్లోక గూఢః)

పాశ్చాత్య సంప్రదాయ ప్రసిద్ధః

- ‘శ్రీకాంత యాగార్థ ముపాగతానాం
మహాజనానాం సదనుక్రమేణ
తచ్ఛాసనావిష్కృత యాత్ర వాచా
ప్రీత్యై కరో మ్యాశిష మాదృతానామ్॥ ౧
- పద్మాలయా పీన పయోధరాఖ్య
పశ్చేరు హంకాంకలలామ వక్షాః
పన్నాయతాక్షః పరిపీత వాసాః
పాయా దపాయా త్వరుషోత్తమో నః॥ ౨
- వంగాంగ కొంకణ త్రిలింగ మరాట గౌడ
కర్ణాట లాట కణి సింహళ కోసలాద్యాః
దేశా విశేష ధనధాన్య గవీ సమృద్ధాః
భూయాసు రాధి నివహారి గదా విహీనాః॥ ౩
- ఉడ్బిద్దివాకరకాబలివర్ధిత శ్రీః
మాద్య న్మదావల పరాధి గతేన్ద్రగుప్తా
పూర్వాదిగుర్ణిత సమస్త పరాగపాళిః
సంపత్రప్రహృష్ట జనతోయద పర్వతాంతా॥ ౪
- క్రోధాన్త ఘోరాన్తకదూత సంఘ
సజ్జారశూన్యా జుగ్గరిత ప్రమోదా
యమస్య వాహోగ్ర విమాణ ఘృష్ట
చక్రాద్రికుంజాస్తుచ దక్షిణాశా॥ ౫
- సకాలవృష్ట ప్రకటామ్బు వర్ష
సమృద్ధ సస్యా మకర స్థితేన
సముద్ర భరా వరుణేన గుప్తా
భూయా త్వరీచీ చరమాచలాంతా॥ ౬

అశేష శఙ్ఖాదిక శేవధీనాం
 నాథేన సాక్షా ద్ధనదేన మూర్ధ్నా
 ప్రసాలితా చిత్రరథ స్థితేన
 భూయా దుదీచీ వినిపృత్త ఖేదా॥ 2
 విద్యావినీతాః కృతపశ్చ యజ్ఞాః
 సపాకయజ్ఞశ్చ ససోమ యజ్ఞాః
 షట్కర్మ యుక్తాశ్చ యమాది పూతాః
 భవన్తు విప్రా అతిథి ప్రహృష్టాః॥ 3
 సన్నాన సన్ధ్యార్చన హోమ పూజాః
 వ్రతాది వేదాధ్యయనా భిలాషాః
 అర్చావతారస్య హారే రుదార
 కథాప్రసంగై స్సుహితాశ్చ తేస్యః॥ 4
 సమస్త దేశాన్తర సార్వభౌమాః
 ప్రశస్త శ్శాస్త్రాః ప్రకటికృతే హః
 ఉపాయినో నీతిపరా వినీతాః
 భూయాను రేతే సతతం నృపాలాః॥ 5
 మహిష్య ఏషాం మహనీయ శీలా
 మనోభవాజ్ఞాం పరిపాలయన్తు
 అగణ్య లావణ్య విలాస హాస
 వ్రీడాః పురస్థస్య సుతతం భవన్తు॥ 6
 ఇయం విశేషేణహి రాజధానీ
 నానా విటంకోచ్చ గృహాభి రామా
 శ్రీమణ్డపా ట్టాలక హర్మ్యరమ్యా
 భూయా దజన్రం ససువర్ణ భూమిః॥ 7
 నానావిధో ద్భాసిత మణ్డపాఢ్యం
 సశాతకుమ్భా జ్వల కుమ్భ శోభమ్
 విత్తాన మాలా ధ్వజ కేతనాఢ్యం
 సగోపురం మద్దిర మస్య భూయాత్॥ 8

విష్ణోః ప్రతిష్ఠార్థ ముసాగతానాం
చిత్రక్రమా లోకన కాతుకానామ్
అనేక సాహస్ర తపః క్రతూనాం
స్థితాని రమ్యాణి పదాని సన్తు॥

౧౫

ఇతి పాశాత్య సమ్ప్రదాయ బ్రహ్మఘోష పద్ధతిః

ఇతి ఉత్తరపీఠికాయాం

చతుర్థ భాగః

—o—

ధ్వజస్థాన నిర్ణయః

శ్లో॥ “అథవత్స్యే ధ్వజస్థానం యథాశాస్త్ర నిశ్చింతమ్
పీఠగోపురయోర్మధ్యే పంచభాగం ప్రకల్ప్యచ
పీఠాత్ప్రక్కా చతుర్భాగం పంచమే ధ్వజసంస్థితిః
తత్సన్ధాతుప్రశస్తంస్యా ద్యధాసమ్భవమాచరేత్.
పీఠగోపురయోర్మధ్యే నవభాగం విధీయతే
మూర్తిబాణార్ణవే వాపి ధ్వజ స్థాపనమాచరేత్
యదిప్రాకార బాహ్యేస్యాద్వజశ్శాస్త్రవదాచరేత్.
అనుక్తస్థాన విహితం తంచ శాస్త్రవదాచరేత్.
అశక్తాపుసరస్యంచ ప్రాకారంకారయేత్క్రమాత్.
దేవదృగ్విషయం కుర్యాద్ధ్వజంనై వాపరోక్షయేత్.
యదాచాన్యాలయైర్వాపి గోపురాదిభిరేవవా
అభ్యస్తరంభవేచ్ఛేత్తు చిద్రంకుర్యాత్తుదృక్పథే”

(ఇతిభృగుః)

శ్రీ శ్రీనాథానందాచార్యుల వ్రాసిన పద్యములు

మ జ్ఞానానందాచార్యుల వ్రాసిన పద్యములు

శ్రీ భూనీలాసమేతాయ నిత్యాయ పరమాత్మనే
విఖనోఽర్చితపాదాయ లక్ష్మీనాథాయ మజ్గళమ్ ॥

నిత్యాయ నిరవద్యాయ పశ్చాద్ధ్యుధధరాయ చ
క్షీరార్ణవనివాసాయ లక్ష్మీనాథాయ మజ్గళమ్ ॥

శ్రీతాభీష్టప్రదానాయ శ్రీవత్సాక్షితవక్షసే
పద్మనాభాయ దేవాయ లక్ష్మీనాథాయ మజ్గళమ్ ॥

శ్రీ వైకుంఠనివాసాయ శేషపర్యజ్ఞశాయినే
శ్రీ గోదామృతిపాత్రాయ లక్ష్మీనాథాయ మజ్గళమ్ ॥

దివ్యసింహాసనస్థాయ లక్ష్మీపార్శ్వస్థితాయ చ
శ్రీ నీలపురవాసాయ లక్ష్మీనాథాయ మజ్గళమ్ ॥

గౌతమాన్వయసంభూతరాఘవాచార్యసూనునా
భగవత్పాదరాజీవసక్తభృంగాయ తాత్మనా ॥

వేంకటోపపదేనేదం నరసింహాభిధేనవై
రచితం కలిదోషఘ్నం లక్ష్మీనాథస్య మజ్గళమ్ ॥

శ్రీ మత్కృష్ణపురీవాసం శ్రీతాభీష్టఫలప్రదమ్
లక్ష్మీనాథాయనం దేవం నమామి శిరసా సదా ॥

అసాధు సాధు పద పత్రమ్

పుట	పక్కా	అసాధు	సాధు
1	14	మసాతాం	మసారతాం
2	1	శృతి	శ్రుతి
3	11	ప్రతిష్ఠితో	ప్రతిష్ఠితో
8	14	దీన్వత్త్ర	దీన్వత్త్ర
18	1	జులం	జులం
„	2	లమన్త	జులమన్త
„	7	జులం	జులం
„	20	దజుల	దజుల
19	17	దక్షిలా	దజులా
27	6	ప్రతిష్ఠాకు	ప్రతిష్ఠాకు
31	3	— శంసంజ్ఞా	— శసంజ్ఞా
33	22	తణు	తణ్డు
34	19	వాయోఃవేశా	వాసయోఃనివేశా
35	6	యదా	యథా
39	25	వేదఘోష	వేదఘోష
41	24	పిఞ్చ	పిఞ్చ
42	20	ఫావే	ఫాలే
„	21	ఓంద్రి	ఓంద్రి
„	25	వాదావన	పాదావన
43	28	పక్షాశ్య	ప్రక్షాశ్య
46	2	కర్ణక	కర్ణక
„	4	వజనామ్	ప్రజనామ్
47	22	ప్రతేకం	ప్రత్యేకం

పుట	పక్కా	అసాధు	సాధు
48	8	యూమి, అమిత	{ యూమి, విద్యా మావాహ యూమి, అమిత
49	8	తస్మి	తస్మిం
„	9	స్పృతు	శ్చతు
52	15	ణాహ	ణావాహ
54	23	మాగ్నేయం	మాగ్నేయం
55	8	ఆగ్నేయాం	ఆగ్నేయ్యాం
„	15	లాధిపానం	లాధిష్ఠానం
59	12	షట్చత	షట్చత
61	19	శ్రేణువ్రజ	శ్రేణుంవ్రజ
„	27	వవే	వ్వవే
62	16	సానక	స్థానక
63	14	రాసర్పయి	రాసర్పయి
66	29	అశ్వత్థ	అశ్వత్థ
68	6	త్పరీత్పితతిరీ	త్పరీతి
„	22	పుణ్యతమా అమృ	{ పుణ్యతమా మేధ్యా మేధ్య తమా అమృ
70	10	ద్భిరన్తి	ద్భిరన్తి
„	26	ఇన్ద్రోవృ	ఇన్ద్రోవృ
72	21	ఘోషా	ఘోషా
74	3	మానుషాజనైః	మానుషేజనే
79	11	సజ్జుహ్య	సజ్జుహ్య
78	26	సప్త	సప్త
81	20	వక్త్రశ	వక్త్రీశ
83	22	మగ్రణ్య	మగ్రణ్య
84	26	ధనిష్ఠా	ధనిష్ఠా

పుట	పక్కా	అసాధు	సాధు
85	22	స్మరన్నందాం	స్మరేన్నందాం
87	3	వట్కోణాకార	వట్కోణాకార వృత్తాకార
„	5	ఇన్ద్రాసస్య	ఇన్ద్రాస్సస్య
„	25	ఉద్బజ్జుఖం	ఉదబ్జుఖం
88	2	ఛేప	ఛేవ
„	9	ఖస్థితః	ఖస్థీనితః
„	24	నాధశ్శవిష్టాజ	నాధశ్శవిష్టాజ
„	27	పరిదాకృత్	పరిదాకృతా
89	12	సోమస్యా	సోమస్య
„	16	ఓం	ఓం
„	17	రాత్రోచేదగిం	రాత్రోచేదగ్ని
91	2	సితద్యుతిం	సితద్యుతిం
„	4	చ్యాచిద్య	చ్యాచిద్య
92	4	జపేత్	జపత్
„	23	పైష్ఠ్యా	పైష్ఠ్యా
93	1	స్రుక్ స్రుచౌ	స్రుక్ స్రుచౌ
„	5	రైఋత్యాం	రైఋత్యాం
„	10	త్యగ్నాలయం	త్యగ్నాలయం
„	13	శుద్ధోమ	శుద్ధోమ
„	15	చతుర్చ్ఛతురౌ	చతురశ్చతురః
„	18	రిహస్యా	రిహ్సాస్యా
„	19	యజన్	యజన్
„	23	జుహూద	జుహూంద
94	8	హన్	హన్
„	„	నస్సన్	నస్సన్
„	25	బన్మయ	బన్మయ

పుట	పాదము	అసాధు	సాధు
„	26	నిరోధి	నిరేధి
95	10	రిష్టాస్సన్య	రిష్టాస్సన్య
„	11	గృహీణమ	గృహీణమ
„	12	ఆవహాయ	ఆవహాయ
„	13	నుఅష్టుప్	అనుష్టుప్
„	15	అజుష్టా	అజుష్టా
„	22	తుశ్శృణ్	తుశ్శృణ్
95	23	స్వాహాన్తు	స్వాహాన్తు
„	25	పాత్రన్తు	పాత్రన్తు
96	7	స్వాహాన్త్యా	స్వాహాన్త్యా
„	14	పోభిమన్త్ర	పోభిమన్త్ర
„	15	పుష్పాద్యైర	పుష్పాద్యైర
„	21	మన్యస్వ	మన్యస్వ
„	23	హమస్మి సరస్వతేఽ	హమస్మి సరస్వతేఽ నుమన్య స్వోత్తరతోవేదిం పరిమృజామి త్యుత్తర వేదిం వాయవ్యాదీశా నా నమ్ సరస్వతేఽ
„	26	సత్యేనత్వాపరి	సత్యేనత్వాపరి
97	25	తత్త్వశ్చయోర్ష్య	తత్త్వశ్చయోర్ష్య
98	19	యజ్ఞియే	యజ్ఞియే
„	23	వోఆగ్రేగురోఽగ్ర	వోఆగ్రేగురోఽగ్ర
„	24	న్ద్రోవృణీత	న్ద్రోవృణీత
99	2	బర్హిబంధనే	బర్హిర్బంధనే
„	11	నేద్యాదర్శాని	నేచైకంని
„	15	చతురుషు	చతుర్షు
„	25	నరుణానావా	నరుణావావా

పుట	పక్కా	అసాధు	సాధు
100	4	శయోదిశో	శయోద్దిశో
„	20	నాజ్గుషా	నాజ్గుషా
101	1	షీనాగ్ం	షీణాగ్ం
101	3	{ యచ్చ॥(సోమః) } { ఓం (వణయ	{ యచ్చ॥ (వణయయజ్ఞం— { ధేహి(సోమః) ఓం (వణయ
„	28	పోథంజన్య	పోథంజన్యం
102	5	రుత్పాయ	రుత్పాయ
„	11	తావ్యృద్ధి	తావృద్ధి
„	13	పరిమూ	పరిసమూ
„	21	వనిరుహో	వననిరిహో
103	6	అగ్నీ ఘోమా, ప్రజా	అగ్ని ఘోమావా, ప్రజా
„	20	సోమాయ	సోమాయ, ఔపాసన యజ్ఞాయ
„	27	మిత్యుత్తానం	మిత్యనుత్తానమ్
104	8	హుతీప్ర	హుతిప్ర
105	4	ఉత్తర	పుత్తర
„	13	ఓంసువ	ఓగ్ంసువ
107	4	రమిన్ద్ర	రమిన్ద్రమ్
108	3	స్వామినః	స్వామినః
109	4	త్రివిబేత్	త్రివిబేయుః
„	19	సాజ్ఞాయ	సాజ్ఞాయ
„	„	జ్ఞాతం	జ్ఞాతం
„	22	దనుత	దన్వత
110	6	గర్భేసిత్యే	గర్భేసత్యే
„	19	సేఽగ్నిర్దా	శేఽగ్నిర్దా
„	21	అగ్నే	అగ్నే
111	14	జనేభ్యః	జనేభ్యః

పుట	పక్కా	అసాధు	సాధు
„	23	తగ్గంస్వా	తగ్గంస్వా
„	27	శివేన, త్వష్టానో	శివేన, త్వష్టానో
„	28	ద్వివిష్టగ్ం	ద్వివిష్టగ్ం
112	11	స్మేదదిహి	స్మేదీదిహి
„	15	గ్ంస్త్యవృతజ్జహి	గ్ంస్త్యంస్తృతహజ్జహి
„	17	వయగ్ంస	వయగ్ంస
113	13	అబద్ధేకే	అబద్ధేకే
„	18	నేషద్దురి	నేషద్దురి
„	19	ద్యార్షఃపృర్ణపితా	ద్యార్షఃపితా
114	1	మోద్ధిత్వ	మోద్ధిత్వ
„	25	స్ప్రమాదా	స్ప్రమదా
115	21	క్రతూ అధ	క్రతూ అధ
116	2	స్వాహా	స్వాహా
„	4	ఏద్ద్రసా	ఏద్ద్రసా
„	5	ప్రణయస్త	ప్రణయస్తం
„	„	ఇన్ద్రోవృత	ఇన్ద్రోవృతం
117	7	స్వాహా, భూస్వా	స్వాహా, సర్వసమృద్ధ్యైస్వాహా, భూస్వా
„	13	ప్రతిష్ఠా	ప్రతిష్ఠా
„	17	ప్రతిష్ఠాపయస్వాహా	ప్రతిష్ఠాపయస్వాహా
„	21	సమిదంద	సమిమంద
„	22	నిమృచ	నిమ్రుచ
119	9	పాగ్నిః	పాగ్ని
120	5	ప్రజామి	ప్రజామి
„	7	యానిస్సం	యానస్సం
„	14	దేవేభ్యో	పునర్దేవేభ్యో

పుట	పక్కా	అసాధు	సాధు
121	3	తిస్మితతి	తిస్మాతతి
„	11	గ్నయితతి	గ్నయతి
„	27	దశ్యతంభవా	దశ్యతంమోదామశరదశ్యతంభవా
122	15	మస్మృజ్య	మర్మృజ్య
„	19	టన్మృష్టా	టన్మృష్టా
„	„	రగ్నేప్రతి	రగ్నేప్రతి
124	4	గాయోన్వాహః	గాయన్వాహః
„	6	అస్యోన్వ	అశ్యోన్వ
„	12	ధృవా	ధ్రువా
125	14	జజ్ఞిరే	జజ్ఞిరే
„	21	దస్తరిక్షం	దస్తరిక్షం
126	19	శ్వరీగ్ం	శ్వరీమ్
127	15	స్త్రాగ్ంస్వా	స్త్రాగ్ంస్వా
„	19	శ్వస్నియా	శ్వస్నియా
128	2	ధరాఃప్ర	ధరాఃప్ర
„	3	హోమమ్	హోమః
„	12	ర్భుస్థః	ర్భుస్థః
129	13	త్యనీ	తస్యనీ
„	18	మునీన్ద్రాబ్రహ్మ	మునీన్ద్రాబ్రహ్మ
„	21	నిష్టాయ	నిష్టాయ
130	16	స్త్రాగ్ంస్ర	స్త్రాగ్ంస్ర
„	22	ప్రసాద	ప్రసాద
131	16	శ్చాగ్నేఽస్య	శ్చాగ్నేఽస్య
„	23	రగ్ంశ్రి	రగ్ంశ్రి
132	27	హస్పతి	హస్పతి
133	1	యచ్ఛవ	యచ్ఛవ

పుట	పద్యం	అసాధు	సాధు
143	8	యస్మాత్తే	యస్మాత్తే
„	13	హాదయ	హాదయ
„	17	వతేస్వాహ	వతాత్వాహ
„	18	జిహ్వాతిమా	జిహ్వోతిమా
„	20	కృత్యతా	కృతంకృతా
„	21	త్మికోయోభ	త్మికోభయోభ
„	24	సర్వలో	సర్వంలో
144	7	యోగస్సద్ద	యోగంసద్ద
„	10	సత్యనాం	సత్యానాం
„	12	త్సత్వముభ	త్సత్వముభ
„	14	త్కర్మా	త్కర్మ
„	17	తిజ్జోతి	తిజ్జ్యోతి
„	21	ర్యోగ్రోవా	ర్యోగోవా
145	2	పదేపాతః	పదేపదేపాతః
„	5	యన్వాహ	యన్వాహ
„	8	సుపుణ్యంపుణ్యా	సుపుణ్యం సుపుణ్యా
„	10	మనుసంపత	మనుసుపత
„	12	తాగ్నా	తాంనా
„	15	రన్నా	రన్నా
„	24	రంగవ్య	రంగంవ్య
146	3	తుష్కవా	తుష్కవా
„	14	తుష్కతే	తుష్కమిత్రే

పుట	పక్క	అసాధు	సాధు
„	21	అగ్ం	అం
„	25	తేగ్రహేణ	తేరుహేణ
„	28	సమస్య	సయస్మే
147	1	స్సకలంవరిష్టం	సకలంవరిష్టం
„	2	సేద్యాస్సకలాస	సేద్యాకమలాస
„	8	పుష్టిగ్స్వా	పుష్టిగ్స్వా
„	4	వేవావజస్రగ్ం	వేవపుష్యస్య జస్రగ్ం
„	„	స్తాతాంస్తాద్దధా	స్తాస్తాంస్తాద్దధా
„	9	వరిష్టం	వరిష్టం
„	13	విశ్వంకుహిష	విశ్వంహికుష
„	27	రజతే	రజతే
„	„	వహతిన	వహతీన
148	2	తిష్ఠతా	తిష్ఠతా
„	3	రిష్టాత్పు	రిష్టాత్పు
„	4	సక్లేశ	సంక్లేశ
„	6	కంం	కంసం
149	1	మహీత్వై	మహిత్వై
„	7	అభ్యేక్షే	అభ్యేక్షే
„	9	సువస్తంభి	సువస్తంభి
„	22	ధిష్ఠాస్య	ధిష్ఠాస్య
„	24	గృణ్ణాతే	గృణ్ణాతే
150	„	మరిష్టంతమా	మరిష్టింతమా
„	6	స్వాత్కానం	స్వాద్కానం
„	8	ఇష్టంప్రణ	ఇష్టింప్రణ
„	14	యునాని	వయునాని
„	17	స్తీరగ్ని	స్తీరగ్నిం

పుట	పక్కా	అసాధు	సాధు
152	2	నవైరమ్యః	నవైర్యమః
„	11	బస్థమేమ్	బస్థమేతమ్
„	12	వాస్యవి	వాస్యవి
„	14	కూరళ	కూరళ
„	18	వచోః,వి	వచోభిః,వి
153	3	రాడ్విశేత్తా	రాడ్విశేత్తా
„	4	వయోఅ	వయోఅ
„	17	వశ్యహే	వశ్యహే
„	„	శ్లోశుచా	శ్లోశుచా
„	19	సోపుష్ట	సోపుష్ట
„	22	యజ్ఞియాః	యజ్ఞియాః
154	1	తన్వాః	తన్వాః
„	5	సుభోజనమ్	సుభోజనమ్
„	15	త్రోంశకో	త్రోంశకో
„	28	యేవిత్తు	యేవిత్తు
155	2	తిష్ఠేత	తిష్ఠేత
„	5	రోధాస్వః	రోధాస్వః
„	6	మిద్ధిత	మిద్ధిత
156	4	మభ్యువీమ్	మభ్యువమ్
„	10	ఘశివతమాశ్శివం	ఘశ్శివతమాశివం
„	20	ల్లాగేపుణ్ణ	ల్లాగేపుణ్ణ
156	20	మాత్మీయ	మాత్మిక
„	26	పవాఅ	ప్రవాఅ
157	18	రజల్గపిత	రజఃపిత
158	6	నాంభీద్రంబి	నాంభీద్రంబి
„	8	తిష్టోభ	తిష్టోభ

పుట	పక్కా	అసాధు	సాధు
158	17	తస్యేజు	తస్యేజు
„	21	శిషిసప్ట	శిషిసప్ట
„	28	ధావఉభే	ధావశి, ఉభే
159	4	యవిష్టయే	యవిష్టయే
161	24	తగ్ంహిస తేసత్యం	త్వగ్ంహిస త్యేసత్యం
163	5	జప్టాం	జప్టాం
164	2	నోధేహి	నోదేహి
„	16	శచిష్టయా	శచిష్టయా
„	18	వాస్యూనిః	వాస్యూతిభిః
„	28	శాన్తశుచ	శాన్తగ్ంశుచ
165	1	గంశమ	శమ

„ 10 { ధర్మశ్చైతానిమోత్తివ సమ
 నూత్తివనుమామాగ్ంశీశ్చ
 హీశాన్తశ్చతపోమేధా సతి
 స్తా శ్రద్ధాస త్యంధర్మశ్చైతాని
 నూమాహసిషుః, ఉదాయుషా

165	21	భిర్భిర్భ్య	భిర్భిర్భ్య
„	22	హవోవర్ధ	హరివోవర్ధ
167	9	తిష్ఠిత	తిష్ఠిత
„	18	ప్రప్తేచ	ప్రప్తేచ
„	25	గోహారిః	గోహారిః
169	9	సప్తతీక	సప్తతీక
„	17	మహాతాప్తా	మహాప్రతిస్తా
„	26	హుప్రత్విత్త	హుత్వాత్త
170	19	తక్రధాన	తక్రధాన

పుట	పక్కా	అసాధు	సాధు
„	21	ధ్వజతులా	ధ్వజతులా
171	4	మూసాధనం	మూసాధనం
„	10	ప్రక్షాళిరా	ప్రక్షాళిరా
„	20	సంస్కృత్య	సంస్కృత్య
174	5	అహవ	అహవ
„	18	మగ్నిము	మగ్నిము
„	23	యజ్ఞరియ	యజ్ఞరియ
175	4	త్యాప్తర్యాగ్యాప్తమ	త్యాప్తర్యాగ్యాప్తమ
„	9	కర్మకం	కర్మకరి
„	19	గర్భవేషణ	గర్భవేషణ
177	2	మహామన్త	మహామన్త
„	10	శిఖామంద్య	శిఖాముద్య
„	12	యజ్ఞైతి	యజ్ఞైతి
„	23	యజ్ఞసమోషణ	యజ్ఞసమోషణ
177	25	త్యుష్టా	త్యుష్టా
„	26	వితప్త	వితప్త
178	5	దేవం	దేవం
„	12	అస్త్విత్వ	అస్త్విత్వ
„	13	కోఽర్హతి	కోఽర్హతి
„	14	రాత్మాయశ్చ	రాత్మామహ్యస్త రాత్మాయశ్చ
„	18	మగ్రంగ్రియ	మగ్రంగ్రియ
179	18	చతుర్భు	చతుర్భు
„	23	పిశ్చాచుర	పిశ్చాచుర
180	2	విష్ణుచక్ర	విష్ణుచక్ర
„	27	స్వంయం	స్వంయం
181	6	యోంవిం	యోంవిం

పుట	పక్కా	అసాధు	సాధు
182	6	జ్వలిన్యగ్ని	జ్వలిన్యగ్ని
„	20	మీడుమః	మీడుమః
„	„	అయుః	అయుః
„	26	జస్తేజ	జస్తేజ
184	14	రజ్వవ్య	రజ్వవ్య
„	24	త్రిమూర్తిప	త్రిమూర్తిప
186	10	మృత్యుస్తేనః	మృత్యుస్తేనః
„	20	పందాకృ	పరిదాకృ
„	24	పాగ్ంరే	అపాగ్ంరే
„	27	వచనః ఓంప్రథమో	ఓంవసవః ప్రథమో
187	10	తీయాభ	తీయాభ
188	8	నప్రసాకరిష్యామి	నంకరిష్యామి
„	15	పాజనూక్తేనచప్రతి	పాజనూక్తేన స్వస్తిసూక్తేనచ ప్రతి
„	19	తిస్పృశో	తిస్పృశో
189	20	తస్మానాసో	తస్మానాసో
„	26	ద్యాస్వస్త	ద్యాస్వస్త
„	27	వంత్వభ	వంత్వభ
190	5	రణప్ర	రణప్ర
„	11	విఘ్నోదీశో	విఘ్నో విఘ్నోదీశో
„	12	ద్వభూద్యమో	ద్వభూద్యమో
„	26	తాన్వహు	తాన్వహు
191	9	హుత్వా	హుత్వా
„	12	దిత్యంచో	దిత్యంచో
„	19	జ్ఞానానా	జ్ఞానానా
„	22	(సుక్)వా	(సుక్)వా

పుట	వక్ర	అసాధు	సాధు
„	24	జుష్టాకార	జుష్టాకార
192	11	షిచ్య ఓం అనిరు	షిచ్య, ఓం మహాస్వాహ, ఓం అనిరు
„	17	ప్రతిష్ఠా	ప్రతిష్ఠా
194	7	తేఆగ్న	తేఆగ్న
„	21	స్తానద్వికా	స్తానద్వికా
195	5	ప్రతిష్ఠాని	ప్రతిష్ఠాని
„	12	తిష్ఠాక	తిష్ఠాక
„	24	ఓష్ఠా	ఓష్ఠా
„	25	అక్షిభ్యా	అక్షిభ్యా
193	4	స్వాహ, జఙ్ఘ	స్వాహ, బాహు భ్యాగ్ం స్వాహ, జఙ్ఘ
„	14	అక్షిభ్యాగ్ం	అక్షిభ్యాగ్ం
„	22	కేశేభ్య	కేశేభ్య
„	23	ఓష్ఠాభ్యాగ్ం	ఓష్ఠాభ్యాగ్ం
198	2	అవృరాయ	అవృరాయ
„	14	భూస్వాహ	భూస్వాహ
199	9	త్స్వికా	త్స్వికా
„	26	ప్రతిష్ఠావి	ప్రతిష్ఠావి
200	10	రౌవాగ్కా	రౌవాగ్కా
202	12	అహాదేవా	అహాదేవా
„	17	అహాదేవా	అహాదేవా
„	20	కార్ద్యేయూ	కార్ద్యేయూ
„	21	కార్ద్యేయూ	కార్ద్యేయూ
„	24	కుమ్భి	కుమ్భి

పుట	పక్కా	అసాధు	సాధు
„	23	స్రీప్రణ	స్రీప్రణ
204	2	అగ్నావగ్నిం	అగ్నావగ్నిః
205	10	లోమితీపూ	లోమితీపూ
„	20	బ్రహ్మస్థాన	బ్రహ్మస్థాన
206	3	పైష్ఠ్య	పైష్ఠ్య
„	„	పరిష్టాద్వి	పరిష్టాద్వి
206	15	నాపంచేష్ట్య	నాపరిచేష్ట్య
207	7	జ్ఞియాశోహ	జ్ఞియాశోహ
208	1	వరిష్టం	వరిష్టం
„	5	స్వస్థావి	స్వస్థావి
„	20	స్త్రుచ్చవేష్ట	స్త్రుచ్చవేష్ట
209	23	మజ్గళ	మజ్గళ
211	1	గ్రామేధ్రువబేహోత్సవః	గ్రామోత్సవః
„	12	శానిభి	శాన్తిభిః
„	20	పుథకప	పుథకప్తథకప
213	28	తస్రః	తస్రః
214	2	వాక్పమి	వాక్పరిమి
„	5	తస్రః	తస్రః
„	7	ఓం అహో	ఓం అహో
„	18	కాద్యేస్స	కాద్యేస్స
„	20	విన్యస్స	విన్యస్స
215	21	వేద్యావ	వేద్యావ
217	0	వస్వత	వస్వంత
„	14	పరిష్టాత్తా	పరిష్టాత్తా
218	7	శానంబలి	శానంభవంబలి
„	8	రవిం	నృక్షంరవిం

పుటే	పక్కా	అసాధు	సాధు
„	9	ద్భవందుర్గాం	ద్భవంవివస్వంతం దుర్గాం
„	„	సప్తమాత్యూక్	సప్తమాత్యూః
„	10	పురుషంవరు	పురుషం బృహస్పతిం వరు
218	12	ధన్యంనిశాకరం	ధన్యంక్షత్రారం నిశాకరం
„	13	వస్వతం	వస్వతం
„	22	హాత్రంమూర్తిహో	హాత్రప్రశంసనంమూర్తిహో
219	7	జవ్యమా	జనివ్యమా
„	10	ర్జాతఉతయజ్ఞియానహప	ర్జాతఉత యజ్ఞియానహప
„	11	హాత్రం	హోత్రం
220	2	కాశ్యపవత్సరనై { ధ్రువ-నిధ్రువవద్వ	కాశ్యపాఽఽవత్సరనై { ధ్రువ(అధ్వర్యుః) నిధ్రువ పద
„	3	త్సారవ	వత్సారవ
„	4	ధీర్వధ	ధీరధ్వ
„	9	శర్వాస్త	శర్వాస్తం
„	14	శ్రీస్వర్ణ	శ్రీస్వర్ణ
„	25	మావహ, ఆవాహ	మావాహ్యఆవాహ
223	16	ప్రజాయా	ప్రజయా
„	16	శోచిషతే	శోచిష్మతే
224	3	బ్రహ్మజ్యై	బ్రహ్మజ్యై
„	5	హంతా	హరితా
„	7	పుల్లా	పుల్లా
„	25	ఇన్ద్రాజ్యై	ఇన్ద్రాజ్యై
226	4	మాగ్నేయంజు	మాగ్నేయంచజు
„	8	బ్రాహ్మ్యం	బ్రాహ్మం
„	„	నైర్ముతంజు	నైర్ముతంచజు

పుట	పక్కా	అసాధు	సాధు
„	16	వత్సంద్వా	వత్సంచద్వా
228	17	హోమ	హోమః
„	20	త్వాస్తేఉపావ	త్వాస్తేతమగ్నిముపావ
„	27	కృత్వాస్విప్తకృదాదినాతమగ్నిం	కృత్వాతమగ్నిం
229	10	మజ్జలైః	మజ్జలైః
„	13	మేనైవా	మేనైవా
„	16	ధ్యానపీ	ధాన్యపీ
230	2	ముఖస్థిత్యా	ముఖస్థిత్యా
„	9	ష్టప్చ	ష్టప్చ
„	15	ర్యామిఋ	ర్యామిఋ
231	2	యిషభా	యిషభా
„	9	మూర్ధ్నిస్థా	మూర్ధ్నిస్థా
„	23	స్వానః	స్వామినః
233	6	జ్ఞానతపినీ	జ్ఞానతాపినీ
„	9	ఐశ్వర్య	ఐశ్వర్య
„	27	నమః, దమ్	నమః ఆవాహయామి దమ్
235	3	వౌషట్స్వాహా	వౌషట్వషట్స్వాహా
„	4	ఓం ఆభిర్గ	ఓం ఆభిర్గ
„	16	వంనాం	వంవాం
„	18	ఓం శ్రీం ఆహ్రీం	ఓం శ్రీం ఆంహ్రీం
236	12	ఓం శ్రీం	ఓం శ్రీం
„	16	బింబ్య ఆ	బింబన్య ఆ
237	11	ఆగ్నేయా	ఆగ్నేయా
238	4	మస్తాత్, ఆనీశ ఆబధ్యతే	మస్తాత్, ఆనీశ ఆత్మా బధ్యతే
239	6	బింబన్య	బింబన్య

పుట	పాదము	అసాధు	సాధు
,,	22	సువహామా	సువహామా
240	1	దేవాశాభిముఖాన్	దేవేశాభిముఖాన్
243	18	భవత్సేతే	భవత్సే
,,	24	పాలనాం	పాలనాం
245	16	ప్రతేక	ప్రత్యేక
246	13	భాగోత్సేధాం	భాగోత్సేధాం
247	1	చతురస్త్రా	చతురస్త్రా
,,	17	నేననిశ్చిత్వ	నేనధ్రువబేరం నిశ్చిత్వ
,,	22	నిరూ	నిరు
248	11	వజ్రదంష్ట్రీం	వజ్రదంష్ట్రీణం
250	7	ప్రతిపాప్య	ప్రతిపాప్య
,,	26	త్యస్సత్యస్థ	సత్యస్సత్యస్థ
251	21	బేరస్య	బేరస్య
252	17	వాసగతౌ	వాసగతే
,,	25	ర్ధ్రవ	ర్ధ్రవ
254	23	శ్చేతన్నియో	శ్చేతన్నియో
259	15	దేవము	దేవీము
260	8	విష్ణ్వల	విష్ణ్వల
261	5	ఆసీనం	ఆసనం
,,	21	సంసాధ్య	సంసాధ్య
262	15	భూతన్తాన్	భూతాన్తాన్
263	28	పర్యగ్నిం పరిస్తీర్య	} పర్యగ్నింకారయి త్యాగ్నిం పరిస్తీర్య
265	3	శోఽత్యేధం	
266	20	నిరూప్యజ్య	నిరుప్యజ్య
268	1	ప్రతిపాది	ప్రతిపాది

పుట	పక్కా	అసాధు	సాధు
„	12	విప్లవే	విప్లవే
269	5	తత్త్వద్వస్తా	తత్త్వద్వస్తా
270	7	సుయనిష్ఠిత	సునియుష్ఠిత
„	9	ర్యగ్నింపఞ్చగ	ర్యగ్నిపఞ్చగ
„	23	భిన్నాప్య	భిన్నాప్య
271	1	నిరూప్యజ్యహుతిర్య	నిరూప్యజ్యహుతీర్య
„	17	రత్నాన్య	రత్నాన్య
272	16	హుతాన్నప	హుతాన్నప
„	24	శపద్మ	శభపద్మ
273	20	విష్ణుసూక్తం తత్త	విష్ణుసూక్తం పురుష సూక్తం తత్త
277	23	షట్పుభం	షట్పుభం
279	10	యేద్యేవం	యేద్యేరం
280	17	హాత్రంతత్తస్మార్తి	హాత్రంతత్తస్మార్తి
„	22	ణాఽఽవాహ్యఽభ్యర్చ్య	ణతత్తద్భేర హృదయేతత్త దీప్తిజాక్షరం న్యస్యతత్తన్మ స్త్రీణాఽఽవాహ్యభ్యర్చ్య
281	20	నిరూప్యజ్య	నిరూప్యజ్య
282	11	క్రియాధి	ఇతిక్రియాధి
284	22	సామినః	స్వామినః
285	14	ఆవాహ	కుమ్భేఆవాహ
287	11	చక్షుస్థానా	చక్షుస్థానా
289	18	పురుషసూక్తంచహుత్వా	పురుషసూక్తం బ్రాహ్మం సౌమ్యంవ్యాహృతీశ్చ హుత్వా
293	11	సమిధీనామ	సమిధామ

పుట	పక్కా	అసాధు	సాధు
294	21	తూర్వమా	తూర్వమా
„	25	కాలతీతే	కాలాతీతే
295	11	షేషోద్దే	షేషోద్దే
296	3	గ్రేసదీ	గ్రేసదీ
„	6	మన్మధ్యే	తన్మధ్యే
„	10	యాన్వాహ	యాన్వాహ
297	19	వత్సకౌ	వత్సకౌ
298	14	ఆజ్ఞేనాప్టో	ఆజ్ఞేనాప్టో
„	25	గృహేచే	గృహేచే
„	28	అథోత్తమోత్తమ	అథోత్తమోత్తమోత్తమ
299	23	విధుపుత్రనా	విధుపుత్రనా
301	20	ఆర్చనా	అర్చనా
302	6	సంప్రసక్త్యేవ	సంప్రసక్త్యేవ
303	13	పనవర్జనే	పనవర్జనే
305	24	ద్వైర్వాఙ్మాన	ద్వైర్వాఙ్మాన
308	27	సాద్యమ	సాద్యసమ
309	21	ప్రాతసాన్ని	ప్రాతసాన్ని
310	18	ప్రకీర్ణా	ఇతిప్రకీర్ణా
311	16	వర్ణచి	వర్ణచి
314	1	ప్రకరణమ్	ప్రకరణమ్
„	25	కృతేత్రభృగ్వ	కృతేత్రభృగ్వ
315	1	తద్వంశజాతాః	తద్వంశజాతాః
„	3	సౌమ్యస్సర్వే	సౌమ్యస్సర్వే
„	9	వనకర్మకర్తారః వనతేవిష్ణు	వనకర్మకర్తారః పంచైతేవిష్ణు
„	14	సారతాంపరి	సారతాంచపరి
„	16	శబ్దం	శాబ్దం

పుటే	పక్కా	అసాధు	సాధు
,,	19	సల్పశు	అల్పశు
,,	20	శ్రద్ధాభక్తింపుర	శ్రద్ధాభక్తిపుర
,,	,,	శక్త్యారభేత్	శక్త్యారభేత
,,	22	ద్వితీయభాగః	తృతీయభి గః
316	20	యస్కో	యశస్కో
317	8	నత్పర	నత్పర
,,	22	అయం	అయం
319	3	{శయనవిమానాద్యనేక విమానాద్యనేక విమాన	{శయనవిమానాద్యనేక విమాన
,,	29	ప్రతిపావ	ప్రతిపావ
320	3	స్యానిరు	స్యాన్నిరు
,,	6	మహీశః	మహీశాః
321	25	ద్రభరావ	ద్రభరావ
323	5	పాశాత్య	పాశాత్య

-(o)-

